

Voorlopige agenda van de commissie Financiën en Veiligheid van 10 december 2014

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de commissie Financiën en Veiligheid

Datum: woensdag 10 december 2014
Aanvang: 13:00 uur
Locatie: Oude raadzaal
Voorzitter: dhr. B.N. Benjamins
Griffier: dhr. W.T. Meijer t.(050) 367 77 26; wolbert.meijer@groningen.nl

Opening

Bijlage - Uitnodigingsbrief met toelichting op de agenda (pdf)

A Algemeen deel

A1. Opening en mededelingen

A2. Vaststelling agenda

A3. Afspraken en planning

a. Besluitenlijsten 22 oktober, 5 november en 25 november

Verslag - FVbesluitenlijst 20141022 (pdf)

Bijlage - Gezamenlijke besluitenlijst alle commissies over begroting 2015
(pdf)

Verslag - FVbesluitenlijst 20141125 (pdf)

b. Lange Termijn Agenda

Bijlage - LTA F&V december 2014 (pdf)

c. Lijst initiatiefvoorstellen en moties

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, niet afgehandeld (pdf)

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld (pdf)

A4. Conformstukken

a. Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen
(raadsvoorstel 14 november 2014)

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen
(pdf)

Bijlage - brief auditcommissie over o.a. financiële verordening (pdf)

Bijlage - Presentatie audit commissie over activering en financiële verordening 22102014 (pdf)

commissie Financiën en Veiligheid - woensdag 10 december 2014

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014 (pdf)

- b. Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014 (raadsvoorstel 14 november 2014)
Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014 (pdf)
- c. Tussentijdse resultaatbestemming 2014 (raadsvoorstel 20 november 2014)
Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014 (pdf)
- d. Begrotingswijziging 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015 (raadsvoorstel 21 november 2014)
Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015 (pdf)

A5. Rondvraag

B Inhoudelijk deel

- B1. Voortgang aanpak aardbevingen (collegebrief 5 november 2014)
Collegebrief - Voortgang aanpak aardbevingen (pdf)
- B2. Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 (raadsvoorstel 20 november 2014)
Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 (pdf)
- B3. Managementletter interim-controle 2014 (ingekomen brief EY accountants 7 november 2014)
+
Reactie college op managementletter Interimcontrole 2014 Ernst & Young (collegebrief 26 november 2014)
Ingekomen stukken - managementletter interim controle 2014 (18-11-2014 clickable versie) (pdf)
Collegebrief inzake Reactie college op managementletter interimcontrole 2014 EY (pdf)
Ingekomen stukken - Brief besluitpunten audit committee bijeenkomst 26 november jl (pdf)
verslag audit committee 26 november 2014 (pdf)

C Huishoudelijk deel

C1. Ingekomen stukken

Bijlage - Lijst ingekomen collegebrieven F&V december 2014 (pdf)

C2. Vaststelling verslagen 22 oktober en 5 november

Verslag FV 141022 (pdf)

Verslag FV 141105begr (pdf)

Sluiting

Bij de inhoudelijke agendapunten onder A en B kunnen burgers gebruik maken van het inspreekrecht. Men krijgt daarvoor maximaal drie minuten. De totale inspreek-tijd per vergadering is maximaal een kwartier. Insprekers dienen zich minimaal 24 uur voor de vergadering aan te melden bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

U kunt deze vergadering live volgen via www.gemeenteraad.groningen.nl

Bijlage - Uitnodigingsbrief met toelichting op de agenda

Onderwerp Uitnodiging commissievergadering 10 december a.s.

Leden Raadscommissie Financiën en Veiligheid

Telefoon (050) 367 77 26	Bijlage(n)	Ons kenmerk
Datum 28 nov '14	Uw brief van	Uw kenmerk

Geachte commissieleden,

Namens uw voorzitter, de heer Benjamins, nodig ik u uit voor de commissievergadering Financiën en Veiligheid van **woensdag 10 december a.s. om 13.00 uur, Oude Raadzaal.**

Afspraken en planning > vraag over motie 'mijnwijk'

Met de portefeuillehouders zijn de LTA en IM-lijst weer doorgenomen en up to date gebracht. Ten aanzien van één motie was niet helemaal duidelijk of deze als afgehandeld kan worden beschouwd. Daarom is besloten die vraag aan u voor te leggen. Het betreft motie 2013-73 'mijnwijk.groningen.nl'. Mocht u van mening zijn dat deze motie nog niet is afgehandeld, dan graag aangeven wat u nog verder verwacht.

Conformstukken

De eerste twee stukken hangen samen, betreft uitruil structureel-incidenteel. Dit is uitgebreid in het auditcommittee aan de orde geweest, ik verwijs u daarvoor naar de bijgevoegde brief van het auditcommittee, incl. de daar gegeven presentatie en het verslag van hun vergadering.

De andere twee stukken betreffen technische operaties die elk jaar in december passeren.

Aardbevingen

Besloten is om de aardbevingsproblematiek prominent op de agenda te zetten, ook al betreft dit 'slechts' een collegebrief. De kadernota veiligheid is immers al eerder in concept aan de orde geweest, en op 25/11 heeft u in de extra commissie ook nog uitgebreid over veiligheid gesproken. De actualiteit gebiedt o.i. om nu voorrang te geven aan het onderwerp aardbevingen.

Bijlage - Uitnodigingsbrief met toelichting op de agenda

Bladzijde 2 van 2
Onderwerp

Kadernota Integrale Veiligheid

Het betreft hier het sluitstuk van een proces van een aantal maanden. Op 4 juni hebt u het veiligheidsbeeld besproken en zaken aan de burgemeester meegegeven voor de kadernota. Op 22 oktober hebt u het Regionaal beleidsplan veiligheid besproken, op 25 november bent u met de burgemeester in gesprek geweest over het dilemma veiligheid en privacy, en andere dilemma's uit de praktijk van de burgemeester. Nu gaat u definitief de kaders vaststellen voor de komende vier jaar.

Ik vestig uw aandacht erop dat als bijlagen bij deze nota o.a. zijn gevoegd het uitvoeringsprogramma handhaving en het uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving openbare ruimte (lees: stadstoezicht) – zie LTA 2014-182.

Interim-controle

Het derde onderwerp betreft de jaarlijkse interim-controle van de accountant, met de reactie daarop van het college. Toegevoegd zijn ook een brief en een verslag van het auditcommittee, waarin hierop ook wordt ingegaan.

Met vriendelijke groet,
namens de voorzitter,

Wolbert Meijer,
raadsadviseur

Verslag - FVbesluitenlijst 20141022

BESLUITENLIJST RAADSCOMMISSIEVERGADERING FINANCIËN EN VEILIGHEID

Datum: 22 oktober 2014

Plaats: Oude raadzaal

Tijd: 13.00 – 15.15 uur

- **AGENDAPUNTEN VOOR DE RAAD**
  - Raadsvoorstel Wijziging APVG, hoogwerkers
    - Conform naar raad van 29 oktober
  - Raadsvoorstel Actualisatie van de begroting 2014 Veiligheidsregio Groningen
    - Conform naar raad van 29 oktober
  - Raadsvoorstel Vaststelling Verordening bevolkingsadministratie gemeente Groningen 2014
    - Conform naar raad van 29 oktober
  - Raadsvoorstel Dienstverleningsplan accountant controlejaar 2014
    - Conform naar raad van 29 oktober
  - Raadsvoorstel Verordening tot wijziging van artikel 2.35b van de Algemeen Plaatselijke Verordening Groningen 2009 (bepaling paracommerciële inrichtingen)
    - Als 1-minuutinterventie naar raad van 29 oktober (vooralsnog)
    - Op verzoek van SP
    - Betreft m.n. verschil in behandeling tussen sportverenigingen en studentensportverenigingen
- **TOEZEGGINGEN VAN DE PORTEFEUILLEHOUDERS**
  - Burgemeester Vreeman :
    - Komt met brief over A-kwartier: wat zijn de redenen waarom er geen overgangsplan komt / kan komen?
    - Komt met brief over gesprekken met horeca inzake happy hour
  - Wethouder Schroor:
    - Komt schriftelijk terug op vraag over achterblijvende ondersteuning van Stadtoezicht (verbeterplan) door SSC (zie VGR)
  - Wethouder Van Keulen (bij monde van wethouder Schroor):
    - Definitief stuk inkoopbeleid komt in december terug in de commissie, niet slechts ter informatie, maar ook ter controle of de wensen van de commissie voldoende zijn meegenomen; het stuk zal ook ingaan op het (aangenomen!) initiatiefvoorstel *Aanbesteden van diensten* van de GroenLinks, SP en PvdA uit 2009; tevens zal de informatie die in het auditcommittee is gedeeld over het normenkader meegenomen worden.
- **LTA, MOTIES/TOEZEGGINGEN, INGEKOMEN STUKKEN**
  - Besluitenlijsten:
    - Nog niet gehonoreerde toezeggingen kunnen op LTA
  - LTA:
    - 2013-100 handboek participatie > afvoeren
    - 2013-287 verslagen RBPO > niet schriftelijk, BGM doet mondeling verslag van wat besproken wordt
    - 2014-168 stemverhoudingen Veiligheidsregio > commissie wil 1^e kwartaal 2015 schriftelijke informatie over stand van zaken
    - 2014-171 overgangsplan A-kwartier > afvoeren
    - 2013-402 expertisecentrum burgerparticipatie > afvoeren
    - Toevoegen: 2015 actualiseren coffeeshopbeleid
  - IM-lijst

Verslag - FVbesluitenlijst 20141022

- 2013-22 welcome center > afgehandeld
- Ingekomen stukken
  - Geen agenderingen
- **VERSLAG**
  - Verslagen 21 en 22 mei, 4 en 18 juni, 17 september en 1 oktober conform vastgesteld.
- **VERGADERINGEN, WERKBEZOEKEN E.D.**
  - Dinsdag 28 oktober 20.00 – 21.00 uur: Technische vragencarrousel begroting
  - Dinsdag 25 november: debat Privacy en Veiligheid (n.a.v. motie) i.c.m. gesprek over andere dilemma's op het gebied van veiligheid n.a.v. kadernota. Tijden bij benadering:
    - i. 17.30 – 19.00 debat privacy en veiligheid
    - ii. 19.00 – 19.30 broodmaaltijd
    - iii. 19.30 – 21.30 gesprek over dilemma's veiligheid
- **OVERIGE AFSPRAKEN**
  - Geen wensen / bedenkingen bij Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018
  - Verordening Burgerinitiatief wordt geen nieuw leven ingeblazen

Bijlage - Gezamenlijke besluitenlijst alle commissies over begroting 2015

Toezeggingen uit de raadscommissies tijdens bespreking van de Begroting 2015 op woensdag 5 november 2014.

Raadscommissie Werk en Inkomen

Paragraaf 9 (Vernieuwing sociaal domein), Programma 1 (Werk en inkomen)
Programma 2 (Economie en werkgelegenheid).

Toezeggingen weth. Van der Schaaf:

- Zal uitgebreider met de raadscommissie spreken over de stand van zaken van het actieplan jeugdwerkloosheid en zal bekijken wat hiervoor een geschikte datum is.
- Geeft aan dat het college op korte termijn komt met een aantal dingen om de toegankelijkheid en helderheid op de website rond het armoedebeleid en kindpakket te verbeteren.

Raadscommissie Beheer en Verkeer

Programma 7 (Verkeer), programma 9 (Onderhoud en beheer openbare ruimte)
en paragraaf 2 (Duurzaamheid).

Toezeggingen weth. Van Keulen:

- De wethouder laat nagaan waar de dieren, die nu nog bij Dierenopvang Groningen verblijven, naar toe gaan, als deze opvang sluit per 1 januari 2015.
- N.a.v. een vraag van mevr. Jongman geeft de wethouder aan dat het beleid is dat er bakken worden geplaatst door de gemeente als burgers daarom vragen voor het weggooiën van opgeveegde bladeren. Wanneer mevr. Jongman het adres van betreffende persoon uit de Zeeheldenbuurt even doorgeeft, dan zal dit alsnog worden geregeld.

Raadscommissie Onderwijs en Welzijn

Programma 3 (Jeugd en onderwijs), Programma 4 (Welzijn, gezondheid en zorg),
Programma 5 (Sport en bewegen), Programma 6 (Cultuur).

Toezegging weth. De Rook:

- Cultuureducatie met kwaliteit: college komt hier z.s.m. op terug.

Toezeggingen weth. Schroor:

- Zwemonderwijs: het college garandeert dat ieder kind zwemonderwijs moet kunnen krijgen, ook als het vangnet is uitgeput.
- Entreeopleiding/schooluitval: het college doet een extra inspanning om geen jongeren tussen wal en schip te laten vallen. Op bestuurlijk niveau gezamenlijke aanpak in regio 03. College zal hierover rapporteren aan de raad.
- Passend onderwijs: raad krijgt binnenkort een informerende brief.
- Backbone 05: businessplan gaat in mei naar de raad.
- Huishoudelijke hulp: binnenkort krijgt de raad een memo over hoe de gesprekken hierover worden gevoerd en hoe dit wordt gefinancierd.

Bijlage - Gezamenlijke besluitenlijst alle commissies over begroting 2015

Raadscommissie Ruimte en Wonen

Programma 8 (Wonen), paragraaf 7 (Grondbeleid) en paragraaf 1 (Integraal gebiedsgericht werken).

Geen toezeggingen.

Raadscommissie Financiën en Veiligheid

Programma 10 (Veiligheid) en overige programma's (11-14), paragrafen 3, 6, 8, 10) en financieel perspectief.

Toezegging bgm. Vreeman:

- Onderdeel Fysieke Veiligheid: tekst van de begroting wordt zodanig aangepast dat duidelijk is dat het om de veiligheid van zowel mens als dier gaat (toezegging aan PvdD)

(Afspraak: de recente brief over de aardbevingen wordt geagendeerd voor de eerstkomende commissie F&V)

Toezeggingen weth. Schroor:

- De raad krijgt een toelichting op de nieuwe bezuinigingen in de begroting (toezegging aan SP)
- College is bereid mee te denken met fracties die met alternatieven willen komen voor de verhoging van de sporttarieven (bijv. doorrekenen).

Verslag - FVbesluitenlijst 20141125

BESLUITENLIJST RAADSCOMMISSIEVERGADERING FINANCIËN EN VEILIGHEID

Datum: 25 november 2014

Plaats: Oude raadzaal

Tijd: 17.30 – 20.40 uur

- **AGENDAPUNTEN VOOR DE RAAD**
  - N.v.t.
- **TOEZEGGINGEN VAN DE PORTEFEUILLEHOUDERS**
  - Burgemeester Vreeman :
    - Komt met aanvullende informatie n.a.v. de motie 'veiligheid en privacy', alsmede nadere cijfers bij de evaluatie A-kwartier
    - (toezegging F&V 22/10 inzake brief over toekomst A-kwartier na 2016 wordt bevestigd)
- **LTA, MOTIES/TOEZEGGINGEN, INGEKOMEN STUKKEN**
  - N.v.t.
- **VERSLAG**
  - N.v.t.
- **VERGADERINGEN, WERKBEZOEKEN E.D.**
  - N.v.t.
- **OVERIGE AFSPRAKEN**
  - Geen

Bijlage - LTA F&V december 2014

Lange Termijn Agenda per 28-11-2014

maand / kwartaal	die	onderwerp	vorm document	portefeuille	opmerkingen
PM	2014-304	F&V	Info over resultaten oefeningen brandveiligheid	brief	Vreeman n.a.v. LTA-overleg november 2014
PM	2014-305	F&V	Info over voortgang initiatieven terugdringen aantal inbraken	brief	Vreeman n.a.v. LTA-overleg november 2014
PM	2014-4	F&V	Gemeentebrede bezwaarprocedure	voorstel	Vreeman Cbrf. 8-9-2014
PM	2014-269	F&V	Kerntakenafweging wordt voortgezet, raad kan komende tijd daarover notities tegenmoeten zien		Schroof toezegging F&V 18/06/14
PM	2013-287	F&V	Politie-eenheid Noord-Nederland, Verslagen RBPO		Vreeman burgemeester doet mondeling verslag van wat besproken wordt, afspraak in F&V 22/10/14
PM	2013-285	F&V	Agenda's en notulen Veiligheidsregio		Vreeman Afspraak 13-3-13
PM	2014-112	F&V	Onrechtmatige personeelsvergoedingen komen in tweede helft 2013 niet meer voor		binnenkort nadere informatie, ook over wijze waarop het na vorming SSC georganiseerd is (zie HRM-brief 29/8/14)
PM	2014-113	F&V	Problemen inschrijvingen UWV zijn eind 2013 geregeld		v. Keulen toez. F&V 11-12-13
PM	2014-172	F&V	Bevestiging toezegging oud-burgemeester Rehwinkel dat bij eerstvolgende handelsmissie naar Rusland/Moermsk de mensenrechten (m.n. homosituatie) ter sprake zal worden gebracht		v. Keulen toezegging 07/05/14
PM	2014-177	F&V	Zodra er meer duidelijkheid is over waardebeoordeling aandelen Enaxis ontvangt raad informatie		Vreeman toezegging in collegebrief 'afhandeling rekeningcommissies' 27/5/14
25-nov-14	2014-266	F&V	Info over voortgang achtstappenplan aardbevingen		Schroof
10-dec-14	2014-15	F&V	Jaarrapport Veiligheidsregio aan minister	brief	Vreeman nu op agenda, daarna afvoeren.
10-dec-14	2014-270	F&V	Aanwijzing A-kwartier als veiligheidsrisicogebied wordt naderhand geëvalueerd ter bespreking in raadscommissie		Vreeman n.a.v. LTA-overleg november 2014
10-dec-14	2014-267	F&V	definitieve nota inkoopbeleid; daarin ook aandacht voor initiatiefvoorstel Aanbesteden van diensten uit 2009 en info uit auditcommissie over normenkader		komt n.a.v. bespreking 25/11 nog aanvullende brief over. N.a.v. LTA-overleg november 2014
10-dec-14	2014-268	F&V	evaluatie pilot DIA (op afspraak en vrije inloop)		v. Keulen toezegging F&V oktober 2014.
10-dec-14	2014-182	F&V	Tussenstand Verbeterplan Stadstoets incl. motie Integraal handhaven		Schroof toezegging F&V 18/06/14
10-dec-14	2013-296	F&V	Integraal Veiligheidsplan gemeente	voorstel	Vreeman nu op agenda icm veiligheidsplan, daarna afvoeren.
10-dec-14	2014-25	F&V	Informatie over hoe nieuwe organisatie Veiligheidsregio 'staat'		Vreeman nu op agenda, daarna afvoeren.
10-dec-14	2014-218	F&V	Interimrapportage accountant	brief	Vreeman er komt brief van VR zelf, en aparte bijeenkomst met VR (toezegging LTA-overleg aug.'14). Heeft enige vertraging opgelopen, maar zit in de pijplijn.
10-dec-14	2014-199	F&V	aanscherping HRM-beleid, incl. verkenning mogelijkheden jobcarving	brief	Schroof zie collegebrief afhandeling moties voorjaarsdebat v. Keulen 9/7/14

Legenda:

Blaauw=nieuw

Rood= verwacht discussiepunt in commissie

Lange Termijn Agenda per 28-11-2014

maand / kwartaal	die	onderwerp	vorm document	portefeuille	opmerkingen
1e kw 2015	2014-169	F&V Nader info publieke dienstverlening		Schroor	toezegging in raad 28-5-14
7-jan-15	2014-295	F&V Info over huisvesting politie	brief	Vreeman	n.a.v. LTA-overleg november 2014
7-jan-15	2014-271	F&V definitieve notitie Verbonden Partijen		Schroor	diverse toezeggingen gedaan in F&V 1/10/14
7-jan-15	2014-205	F&V kijken of 'google translate button' op website kan worden geïnstalleerd		Schroor	toezegging voorjaarsdebat juni 2014
7-jan-15	2014-176	F&V Subsidieregister volgend jaar nog scherper en uitgebreider gepresenteerd		Schroor	toezegging in collegebrief 'afhandeling rekeningcommissies' 27/5/14
4-mrt-15	2013-268	F&V Aanvullende evaluatie van het Damoclesbeleid, met input van de raad via de commissie F&V		Vreeman	tevens verzoek om input voor coffeeshopbeleid. N.a.v LTA-overleg november 2014
4-mrt-15	2014-264	F&V commissie wil schriftelijke informatie over stand van zaken gesprek in Veiligheidsregio over stemverhoudingen		Vreeman	N.a.v LTA-overleg november 2014
2e kw 15	2014-298	F&V Info over huisvesting brandweer	brief	Vreeman	n.a.v. LTA-overleg november 2014
2e kw 15	2014-299	F&V Prostitutiebeleid	brief	Vreeman	n.a.v. LTA-overleg november 2014
3e kw 15	2014-180	F&V Uitgebreide stresstest		Schroor	toezegging in collegebrief 'afhandeling rekeningcommissies' 27/5/14
apr. 2015	2014-212	F&V Overzicht vergaderingen lokale driehoek	brief	Vreeman	halfjaarlijks oktober en april (afpraak LTA-overleg aug.'14)
1-mei-15	2014-173	F&V Na invoering van nieuwe kademota Veiligheid zal jaarlijks worden gemonitord op tenminste enkele kerntactoren, zoals geweld en inbraken; ook zal de inzet van instrumenten, zoals huisuitzettingen en damoclesbeleid, kwantitatief worden verantwoord		Vreeman	bij Gemeenteretaking 2014. N.a.v. LTA-overleg november 2014.
1-mei-15	2014-220	F&V Gemeenteretaking	voorstel	Schroor	
1-jun-15	2014-265	F&V Actualisatie coffeeshopbeleid		Vreeman	n.a.v. LTA overleg november 2014
1-jun-15	2014-221	F&V Voorjaarsbrief c.a.	brief	Schroor	
3e kw 15	2013-286	F&V Politie-eenheid Noord-Nederland, Jaarverslag	brief	Vreeman	jaarlijks 3 ^e kwartaal (afpraak LTA-overleg aug.'14)
3e kw 15	2013-295	F&V Regionaal risicoprofiel en regionaal beleidsplan Veiligheidsregio	brief	Vreeman	één keer per vier jaar. wensen en bedenkingen
okt. 2015	2014-213	F&V Overzicht vergaderingen lokale driehoek	brief	Vreeman	halfjaarlijks oktober en april (afpraak LTA-overleg aug.'14)

Legenda:

Blauw=nieuw

Rood= verwacht discussiepoint in commissie

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, niet afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indieners	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Porte- feuille houder
2012-30	5	Stadspartij	Budget Rekenkamer-commissie	verzoekt de RKC in overleg met het presidium uitwerking te geven aan de door de Raad in zijn vergadering van 30 mei 2012 gevoerde discussie over model en toerusting	F&V			motie	Evaluatie RKC	
2013-11	2	SP, PvdA, Stadspartij, CU, VVD, CDA, S&S	Motie evaluatie Damoclesbeleid	verzoekt de burgemeester de raad in maart 2015 een grondige evaluatie van het Damoclesbeleid ter bespreking voor te leggen.	F&V	Motiebrief 24/5/13: in maart 2015 kan geëvalueerd worden		motie	Damoclesbeleid (=stappenplan drugs-handel)	Vreeman
2013-41	6	PvdA, Stadspartij, D66 en CU	Bevorderen integraal handhaven	Roep de burgemeester en het college op, ieder voor zover het hun eigen verantwoordelijkheid betreft, (nog) meer werk te maken van het bevorderen van een integraal handhavingsbeleid.	F&V	Motiebrief 10/10/14: in najaar 2014 info over uitvoering motie in kader van Verbeterplan Stadsstoezicht.		motie	Stadsstoezicht	Vreeman
2013-46	9	CDA, PvdA, VVD, Stadspartij, CU, PvdD	Stemverhoudingen in de Veiligheidsregio	Besluit het college toestemming te geven met de overgelegde nieuwe gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen in te stemmen, met dien verstande dat het college het overleg binnen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio zodanig -en vasthoudend- dient te voeren dat een meer gewogen stemverhouding wordt bereikt die meer recht doet aan de inbreng van de deelnemers	F&V	Motiebrief 10/10/14: in mei jl aan de orde gesteld; besluit: meenemen bij evaluatie VR in 2016		motie	Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen	Vreeman
2013-73	11	CDA, D66, VVD	Mijnwijk-groningen.nl	* de gemeentelijke informatie op wijkniveau via mijnwijk-groningen.nl zo inclusief mogelijk te maken, door informatie die de wijk aangaat te bundelen.	F&V	Motiebrief 10/10/14: wordt meegenomen in bredere beleid betere inzet juiste digitale kanalen in communicatie; ook in kader van VSD / gebiedsgericht werken kijken naar samenhang met 'mijnwijk'		motie	Gemeente-begroting 2014 en Belasting-tarieven 2014	Schroor
2014-20	5	CU, PvdA, Stadspartij, SP, CDA, S&S en GL	aanpak mensenhandel	de benodigde middelen bij de ketenaanpak mensenhandel te inventariseren, deze mee te nemen in de Kadernota Integrale Veiligheid, en de raad hierover te informeren uiterlijk bij de begroting 2015.	F&V	Motiebrief 10/10/14: verwerkt in begroting 2015 en kadernota Veiligheid, te behandelen in december		motie	Gemeente rekening 2013	Vreeman

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, niet afgehandeld

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
Moties en initiatiefvoorstellen										
<i>verzoekt het college:</i>										
2014-24	6	D66 en GL	Debat Veiligheid & Privacy	1. op korte termijn een fundamenteel debat zoals hierboven omschreven voor te bereiden; 2. de raad hierbij te voorzien van informatie over de maatschappelijke effecten en de effectiviteit en kosten van maatregelen zoals het instellen van (mobiel) camera-zicht en preventief fouilleren.	F&V	motiebrief 9/7/14; debat kan in november plaatsvinden		motie	Voorjaarsdebat november	Vreeman
2014-28	6	PvdA, D66, VVD, GL	Maak meer werk van jobcarving	1. om inern onderzoek te doen naar de mogelijkheden om jobcarving binnen de gemeentelijke organisatie in te voeren en ons daarvoor voor 1 november te rapporteren; 2. om de diverse gremia van werkevers- en werknemersorganisaties te informeren over het instrument jobcarving teneinde implementatie te bevorderen bij organisaties en bedrijven in stad en omland.	F&V / W&I	Motiebrief 10/10/14; nadere info in november 2014		motie	Voorjaarsdebat	v. Keulen / van der Schaaf
2014-43	6	CDA, Stadspartij, CU	Meer kansen voor lokale en regionale bedrijven bij aanbestedingen	de gemeentelijke inkoop en het aanbestedingsbeleid zo aan te passen dat lokaal en regionaal aanbesteden maximaal gefaciliteerd wordt en dit voor de begroting 2015 te presenteren.	F&V	motiebrief 9/7/14; wordt betrokken bij ontwikkeling nieuw inkoop- en aanbestedingsbeleid		motie	Voorjaarsdebat	Van Keulen
2014-44	6	CDA, CU, PvdD	Aardbevingsrisico kwetsbare gebouwen	te onderzoeken in hoeverre ten aanzien van deze gebouwen maatregelen nodig zijn om aardbevingsrisico's tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen, en de raad hierover bij de begroting 2015 te rapporteren.	F&V	motiebrief 9/7/14; wordt meegenomen bij uitvoering achtstappenplan. motiebrief 10/10/14; in oktober 2014 nadere info		motie	Voorjaarsdebat	Vreeman
2014-49	6	S&S, CU, CDA	Brandweer- controles kamerverhuur-panden	te streven naar een minimaal aantal kamerverhuurcontroles van 1123 zoals in 2012 reeds het geval was, in 2015.	F&V / R&W	motiebrief 10/10/14; betrokken bij uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving WABO 2015; info over resultaten bij evaluatie uitvoeringsprogramma voorjaar 2016		motie	Voorjaarsdebat	Vreeman / Van der Schaaf
2014-92	11	GL, PvdA, D66	Weet waar je aan begint	1. er bij het Rijk op aan te dringen om het laten testen van drugs op festivals opnieuw mogelijk te maken; 2. daarbij het verzoek te doen om hier in Groningen komend festivalseizoen mee te experimenteren; 3. als onderdeel hiervan organisatoren op de mogelijkheden van het faciliteren van zelf-tests te wijzen; 4. de raad over de uitkomsten hiervan te informeren.	F&V			motie	Begroting 2015	Vreeman

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, niet afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
				<i>verzoekt het college:</i>						
2014-97	11	Stadspartij, PvdA	Wijsheid uit het oosten	1. om ervoor te zorgen dat de gemeentelijke website overzichtelijker, begrijpelijker en duidelijker wordt; 2. een voorbeeld te nemen aan bijvoorbeeld de websites van de gemeente Enschede of Hardenberg.	F&V			<i>motie</i>	Begroting 2015	Schroor
2014-100	11	CU, CDA, SP, GL, D66, PvdA, PvdD, Stadspartij	Opvang vrouwen (gedwongen) prostitutie	de mogelijkheden te onderzoeken naar hulpverlening en huisvesting van slachtoffers van mensenhandel, vrouwen die uit de prostitutie willen stappen, vrouwen uit de prostitutie die op adem willen komen, vrouwen uit de prostitutie die huisvesting nodig hebben en meisjes die slachtoffer zijn van loverboys en de raad hierover te rapporteren voor de zomer van 2015.	F&V			<i>motie</i>	Begroting 2015	Vreeman
2014-104	11	S&S	EPI-Centrum Noord Nederland	om met het EPI-Centrum in gesprek te gaan om de mogelijkheden te onderzoeken voor samenwerking.	F&V			<i>motie</i>	Begroting 2015	Vreeman

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum verzoekt het college:	Cie	Gepende afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Porte- feuille houder
2011-82	11	Student & Stad	Groningen kansen voor talent	1. met de akkoordpartners in gesprek gaan om te kijken naar mogelijkheden om samen traaneshippogramma te ontwikkelen	F&V	Motiebrief 3-10-13; betrokken bij motie Kansen voor talent II, zie aldaar	Afgehandeld	motie	Begroting	
2012-14	3	PvdA, GL, CDA, VVD, Stadspartij, CU	Een crisisbestendig begrotingsproces	1. Een voorstel uit te werken met doel voorspelbaarheid en betrouwbaarheid (meerjaren)begroting op niveau te houden in tijd van crisis en rijksbezuinigingen 2. dit voorstel in met te agenderen in de raad zodat de uitkomsten kunnen worden gebruikt bij het begrotingsproces 2013 3. de raad periodiek informeren over impact economische recessie en Kabinetsbeslissingen voor div. beleidsvelden en lopende begroting en meerjarenbegroting	F&V	Motiebrief 3-10-13; blijven doorgaan met info via recessierapportage en financiële perspectieven, zo mogelijk ook in reguliere P&C documenten	Afgehandeld	motie	Begroting	
2012-27	5	D66, GL, SP, VVD, PvdD, CDA, CU, S&S, PvdA, Stadspartij	Ontwikkel-strategie voor kantoorsoftware	1. om bij de nieuwe ICT-visie een ontwikkelstrategie voor kantoorsoftware te presenteren om de onafhankelijkheid van Microsoft op de werkplek te vergroten en de kosten voor nieuwe licenties te beperken	F&V	Afgehandeld	Afgehandeld	motie	Digitale werkpl.	
2012-51	7	VVD, CDA, D66, S&S, PvdA	Stelsel voor logiesbelasting	1. Te onderzoeken op welke wijze een ander stelsel van toeristenbelasting ervoor kan zorgen dat er een "level playing field" ontstaat in de hotelbranche in Groningen en hiervoor een voorstel te doen; 2. Hierbij te betrekken: - dat het stelsel niet meer administratiekosten met zich meebrengt; - het stelsel een neutraal effect heeft op de gemiddelde kosten van een overnachting.	F&V	Motiebrief 24/5/13; betrokken bij nieuwe verordening, inmiddels besproken	Afgehandeld	motie	Tarieven logiesbelasting 2013	
2012-55	9	D66, SP, CDA, VVD, Stadspartij, S&S	Opdracht (motie 7a)	1. te komen tot een conceptbegroting 2013 die beleidskern van karakter is en geen tram bevat; 2. alle fractievoorzitters voorafgaand aan het vaststellen van de conceptbegroting te consulteren.	F&V	Afgehandeld	Afgehandeld	motie	Interpellatiedebat over de actuele politieke situatie	
2012-56	9	PvdA, CU, GL	Openbaarmaking	het voorlopig collegebesluit van 25 september over de begroting 2013 en de onderliggende stukken openbaar te maken.	F&V	Afgehandeld	Afgehandeld	motie	Interpellatiedebat over de actuele politieke situatie	

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
Moties en initiatiefvoorstellen										
<i>verzoekt het college:</i>										
2012-58		PvdA, CU, Stadspartij, VVD	Gespreide betaling OZB	<ol style="list-style-type: none"> 1. mogelijkheden te onderzoeken voor de gespreide betaling met automatische incasso, ook voor OZB aanslagen hoger dan €4.000,-; 2. de raad hierover in uiterlijk begin januari 2013 te informeren. 	F&V	<p>uiterlijk begin januari 2013 / motiebrief 30/11: onderzoek naar financiële consequenties, te bespreken in febr. '13</p>	Afgehandeld	<i>motie</i>	Gemeentebegroting 2013	
2012-72		S&S, D66, CU, CDA, PvdA	Groningen kansen voor talent II	binnen de gemeentelijke organisatie enkele traaneeships te ontwikkelen.	F&V	Motiebrief 3-10-13: moeilijke zaak vanwege reorganisaties/bezuiningen en verantwoordelijkheid voor herplaatsingskandidaten. Kijken wat in deze context mogelijk is.	Afgehandeld	<i>motie</i>	Gemeentebegroting 2013	
2012-73		S&S, CDA, PvdA	Geen structurele stijging OZB	<ol style="list-style-type: none"> 1. deze verhoging vooralsnog niet structureel maar incidenteel plaats te laten vinden en hier over met de partners van het Fonds Oudernemend Groningen in gesprek te gaan; 2. dit mee te nemen bij de tarievennota. 	F&V	afgehandeld d.m.v. motiebrief 30/11	Afgehandeld	<i>motie</i>	Gemeentebegroting 2013	
2012-76		PvdA	Hotspots overlast	<ol style="list-style-type: none"> 1. in kaart te brengen wat de "hotspots" zijn van structurele overlast op straat, zoals drugshandel-gebruik, geluidsoverlast en afval; 2. aan te geven welk beleid gevoerd wordt om deze vormen van overlast duurzaam te voorkomen, dan wel beheersbaar te maken; 3. aan te geven welke (andere) maatregelen denkbaar zijn om straatoverlast verder terug te dringen; 4. de raad hierover uiterlijk 1 februari 2013 te informeren. 	F&V	uiterlijk 1 februari 2013 / motiebrief 30/11: wordt meegenomen in jaarplan Veiligheid 2013 en Handhavingsprogr 2013	Afgehandeld	<i>motie</i>	Gemeentebegroting 2013	

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Jaar - Nr	Mn	Indieners	Titel	Dictum	Cie	Geplandte afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
2013-1		1 PvdA, VVD, Stadspartij, S&S en CDA	Cold Turkey	<p>1. een wijziging van de Verordening Cameratoezicht van de gemeente Groningen voor te bereiden, waardoor het mogelijk wordt cameratoezicht binnen de gemeentegrenzen in te zetten in situaties waar sprake is van verstoringen van de openbare orde, die samenhangen met handel en gebruik van verdovende middelen;</p> <p>2. het voorstel zodanig tijdig aan te leveren dat het inhoudelijk behandeld kan worden in de commissie F&V van 17 april 2013.</p>	F&V		Afgehandeld	<i>motie</i>	Actualiteitendebat over wenselijkheid en de condities waaronder cameratoezicht ingezet kan worden tegen druggereleerde overlast (geweld) in het bijzonder in het A-kwartier.	
2013-2		1 GL, PvdA, CU en SP	Veiligheid A-kwartier	<p>1. op zeer korte termijn maatregelen te nemen om de veiligheid op straat in het A-kwartier te verbeteren;</p> <p>2. voor de zomer aan de raad te rapporteren welke maatregelen zijn getroffen en of het effect van die maatregelen al merkbaar is volgens bewoners, prostituees, welzijnswerkers en de politie.</p>	F&V	Zie speciale brieven hierover van 15-8-13 en 17-9-13.	Afgehandeld	<i>motie</i>	Actualiteitendebat over wenselijkheid en de condities waaronder cameratoezicht ingezet kan worden tegen druggereleerde overlast (geweld) in het bijzonder in het A-kwartier.	
2013-12		3 GL, S&S, PvdD, Stadspartij	Motie vreemd aan de orde van de dag, inzake wietteelt	Zich zoveel mogelijk aan te sluiten bij de diverse initiatieven om te komen tot vormen van gereuleerde wietteelt door intensief contact te houden, actief mee te doen aan gezamenlijke activiteiten en samen op te trekken richting Kanner en kabinet.	F&V	Motiebref 24/5/13; in april is particulier initiatief doorgestuurd naar minister, met verzoek dit mee te nemen in onderzoek, verder aansluiting bij andere gemeenten	Afgehandeld	<i>motie</i>	Motie vreemd aan de orde van de dag, inzake wietteelt	

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
2013-15	4	SP, D66, PvdA, GL, CU en S&S	Strafbaarstelling illegaal verblijf	<p>de zorgen van de raad en het college ten aanzien van de gevolgen van het wetsvoorstel strafbaarstelling illegaal verblijf uitdrukkelijk onder de aandacht van het kabinet te brengen.</p> <p><i>verzoekt het college:</i></p>	F&V	Motiebrief 24/5/13; inmiddels brief naar staatssecr. met standpunt gemeente, kopie ontvangen	Afgehandeld	motie	Motie vreemd aan de orde van de dag	
2013-16	5	PvdA, VVD, CDA	Beterschap	<ol style="list-style-type: none"> 1. beterschap te tonen bij het houden van functioneringsgesprekken en deze met alle medewerkers te houden; 2. in kaart te zetten op preventie van ziekteverzuim, door hier aanvullend beleid op te ontwikkelen. 	F&V	Motiebrief 10/10/14; hierop is in 2014 stevig ingezet, rapportage in rekening 2014, 2e helft 2014 preventieve maatregelen in arbobeleidsplan.	Afgehandeld	motie	Gemeenterekenning 2012	v. Keulen
2013-17	5	PvdA, CDA	Intern in plaats van extern	<ol style="list-style-type: none"> 1. in kaart te brengen hoeveel hovenalligen om- en bijgeschoold kunnen worden om extern personeel te vervangen; 2. in kaart te brengen hoeveel hovenalligen met om- of bijscholing uit de pot extern personeel betaald kunnen worden; 3. in kaart te brengen welk financieel voordeel dit oplevert; 4. de raad hierover zo mogelijk voor het voorjaarsdebat, maar uiterlijk voor de begroting te rapporteren. 	F&V	Beantwoord met aparte brief over dit onderwerp 26-9-13.	Afgehandeld	motie	Gemeenterekenning 2012	
2013-18	5	D66, CDA, VVD, S&S en CU	Openbaar subsideregister	<ol style="list-style-type: none"> 1. om alle actuele subsidies te publiceren op de website en hierbij in ieder geval te vermelden op welk deelprogramma uit de gemeentebegroting de subsidie betrekking heeft, wie de subsidieontvanger is, een omschrijving van de subsidieaanvraag en de hoogte van het verteerde subsidiebedrag; 2. deze faciliteit zo snel mogelijk, maar in ieder geval per 1 januari 2014 te realiseren en de gemeenteraad daarover te informeren; 3. de lijst met verstekte subsidies bij de volgende jaarrekening aan de raad te versprekken, waarbij de totalen per deelprogramma terug te vinden zijn overeenkomstig met de jaarrekening; 4. dit tevens te communiceren naar de inwoners. 	F&V	Motiebrief 3-10-13; informatie op website wordt toegezegd, zo mogelijk per 1-1-14. Informatie jaarrekening wordt toegezegd m.i.v. jaarrekening 2013. motiebrief 4-6-14	Afgehandeld	motie	Gemeenterekenning 2012	Schroor
2013-19	5	CU, D66, PvdA	Follow-up aanbevelingen accountant	om bij de voortgangsrapportage bij de begroting aan te geven hoe de aanbevelingen van de accountant zijn opgevolgd.	F&V	Motiebrief 3-10-13; Voorstel op 'afgehandeld' zetten	Afgehandeld	motie	Gemeenterekenning 2012	
2013-21	5	SP, PvdD, S&S, CU, GL en Stadspartij	Vredes Informatie Centrum	de komende maanden actief met het Vredes Informatie Centrum mee te denken over de toekomstige huisvestings situatie, met creatieve oplossingen te komen en de gemeenteraad daarover voor 1 december 2013 te informeren.	F&V	zie collegebrief 19/12/13.	Afgehandeld	motie	Kademota Internationalisering	

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
2013-22	5 S&S, PvdA, CU en Stadspartij	Welcome Center: daad bij het woord	<p>daad bij het woord te voegen en nog dit jaar een businesscase voor de oprichting van een Welcome Center aan de raad voor te leggen en in deze businesscase zoveel mogelijk aansluiting te zoeken met bestaande activiteiten.</p>	F&V	Motiebrief 4/6/14 voor zomerreces wordt duidelijk of ook provincies meedoen, zo ja, dan kan welcome center van start op 1 oktober 2014. zie motiebrief 10/10/14	Afgehandeld	motie	Kademota Internationalisering	Vreeman
2013-24	6 PvdA, VVD	Right to Challenge	<ol style="list-style-type: none"> 1. het 'right to challenge' geen tweede inspraak of beroepsmogelijkheid is; 2. sectoren en instellingen die getroffen worden een 'right to challenge' zouden moeten hebben om met een budgetneutraal alternatief te komen in hun eigen veld; 3. deze voorstellen wel evenveel moeten opleveren als bezuiniging als het oorspronkelijke voorstel. 	F&V	Motiebrief 3-10-13: is uitgevoerd, uitkomsten in aanbiedingsbrief begroting 2014. Voorstel: op 'afgehandeld' zetten.	Afgehandeld	motie	Voorjaarsbrief	
2013-29	6 GL, CDA, PvdA, CU, D66, SP en PvdD	Effecten bezuinigingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. bij de Begroting 2014 de maatschappelijke en financiële effecten van de mogelijke bezuinigingen op korte en lange termijn volledig inzichtelijk te maken en zijn keuzes darin te motiveren; 2. in kaart te brengen wat de gemeentelijke en/of Rijksbezuinigingen concreet voor mensen in de stad betekenen; 3. in de aanloop naar de Begroting 2014, in overleg met betrokken partijen in de stad, een plan te maken over hoe de negatieve maatschappelijke effecten van de bezuinigingen zo veel mogelijk kunnen worden ondervangen; 4. de raad bij de Begroting 2014 op deze wijze in staat te stellen een wel overwogen keuze te maken uit de lijst bezuinigingsmogelijkheden. 	F&V	Motiebrief 3-10-13: is uitgevoerd, uitkomsten in aanbiedingsbrief begroting 2014. Voorstel: op 'afgehandeld' zetten.	Afgehandeld	motie	Voorjaarsbrief	
2013-34	6 CDA, SP, VVD, D66 en CU	Gratis huwelijken	<ol style="list-style-type: none"> 1. het beklid voor gratis huwelijken aan te passen en dusdanig te versoberen dat alleen minima gebruik kunnen maken van een gratis ceremonie; 2. de raad tijdig voor de begroting te informeren over de uitkomsten zodat de gemeenteraad hierover een oordeel kan vormen in aanloop naar de begrotingsbehandeling. 	F&V	Motiebrief 3-10-13: is uitgevoerd, voorstel voor versobering en beperking gratis huwelijken.	Afgehandeld	motie	Voorjaarsbrief	
2013-35	6 CU, CDA en PvdA	Wijkloketten Hoogkerk en Lewenborg	<ol style="list-style-type: none"> 1. te onderzoeken of dienstverlening eventueel geleverd kan worden op een andere manier, bijvoorbeeld vanuit de STPS; 2. indien dat geen of niet voldoende besparing oplevert, te kijken naar andere bezuinigingsmogelijkheden zodat de wijkloketten open kunnen blijven; 3. hiervoor middelen te vinden, bijvoorbeeld uit het versoberen van de gratis huwelijken; 4. de raad tijdig voor de begroting te informeren over de uitkomsten zodat de gemeenteraad hierover een oordeel kan vormen in aanloop naar de begrotingsbehandeling. 	F&V	Motiebrief 3-10-13: besloten om af te zien van deze bezuinigingsmaatregel.	Afgehandeld	motie	Voorjaarsbrief	

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
2013-55		CDA, PvdA, D66, VVD, SP	Motie van teleurstelling	verzoekt het college:	F&V	In januari verschijnt verbeterplan Stadstoezicht.	Afgehandeld	motie	Stadstoezicht: resultaten onderzoek en hoofdlijnen verbeteringen	
2013-56		PvdA, CDA, D66, SP	Leren voor de toekomst	Vraagt het college: * hoe het ervoor gaat zorgen dat fouten en onvolkomenheden zoals deze zich bij de vorming van Stadstoezicht hebben voorgedaan, bij toekomstige reorganisaties vermeden gaan worden; Verzoekt het college: * bij het beantwoorden van deze vraag aandacht te geven aan bovenstaande overwegingen én aanbevelingen van KPMG en specifiek in te gaan op de wijze waarop deze geborgd gaan worden; * de raad hierover uiterlijk op 1 januari 2014 schriftelijk te informeren.	F&V		Afgehandeld	motie	Stadstoezicht: resultaten onderzoek en hoofdlijnen verbeteringen	
2013-60		VVD, CDA, D66	Bereken zelf uw WOZ-waarde	* de mogelijkheid te onderzoeken voor een pilot waarbij woningeigenaren zelf digitaal wijzigingen kunnen aanbrengen wanneer zaken zoals inhoud, ligging, bouwjaar en staat van onderhoud niet kloppen en vergelijkbare woningen kunnen kiezen.	F&V	zie collegebrief 30 januari 2014.	Afgehandeld	motie	Gemeente-begroting 2014 en Belasting-tarieven 2014	
2013-62		VVD, CDA, D66, SP	Kaders goed voor ogen	* begin 2014 te komen met een voorstel voor concrete kaders voor de invulling van het cofinancieringsfonds, waardoor de raad achteraf zijn controlerende taak	F&V	motiebrief 4/6/14 'coalitieakkoord: co-creatie en cofinanciering onderdeel dagelijks werk gemeente, apart cofinancieringsfonds niet langer nodig. gereserveerde middelen daarom opgenomen als dekking intensiveringen'	Afgehandeld	motie	Gemeente-begroting 2014 en Belasting-tarieven 2014	Schroor
2013-64		GL, CU	Mensenhandel	* er voor te zorgen dat deze bezuiniging op de middelen voor veiligheid niet ten koste gaat van de activiteiten in het kader van het bestrijden van mensenhandel.	F&V	Motiebrief 28/11/13: is inmiddels geborgd met ketenregisseur en zorgcoördinator.	Afgehandeld	motie	Gemeente-begroting 2014 en Belasting-tarieven 2014	

In groen is verzoek aan griffie

28-11-2014

67

Bijlage - IM lijst F&V december 2014, afgehandeld

Moties en initiatiefvoorstellen

Jaar - Nr	Mn	Indiëners	Titel	Dictum	Cie	Geplande afhandeling / overige opmerkingen	Afgehandeld	Soort	Agenda-punt / Thema	Portefeuille houder
2013-77			Actieve rol naar partners	<p>* om bij activiteiten die als gevolg van een bezuiniging wegvallen, een proactieve houding te hebben naar de cofinancieringspartners;</p> <p>* om hierbij niet enkel te reageren op aanvragen maar actief contact te leggen met de partners, met als doel de samenwerking voort te zetten vanuit het cofinancieringsfonds.</p>	F&V	<p>motiebrief 4/6/14</p> <p>'coalitieakkoord geeft aan hoe co-creatie en cofinanciering in praktijk te brengen'</p>	Afgehandeld	motie	Gemeente-begroting 2014 en Belasting-tarieven 2014	Schroor
2014-15			Kinderpardon	deze motie onder de aandacht van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie te brengen.	F&V	<p>motiebrief 4/6/14</p> <p>'motie onder de aandacht gebracht van staatssecretaris', voorstel: op afgehandeld zetten</p>	Afgehandeld	motie	Motie vreemd aan de orde van de dag	Vreeman
2014-38			De veiligheidsweek	<p>1. jaarlijks in samenwerking met politie, brandweer en andere genoemde partijen die hierbij betrokken kunnen worden 'De veiligheidsweek' te organiseren waarin bewoners geïnformeerd worden over de veiligheidspartners, preventie en veiligheidsinitiatieven;</p> <p>2. om gedurende De Veiligheidsweek bewoners van Groningen actief te informeren door gebruik van de gemeentelijke communicatiemiddelen en fysiek in de wijken aanwezig te zijn;</p> <p>3. de 'veiligheidsweek' jaarlijks in de maand oktober of november te organiseren en als onderdeel te zien van gebiedsgericht werken;</p> <p>4. over de 'veiligheidsweek' te rapporteren richting de begroting 2015</p>	F&V	<p>Motiebrief 10/10/14: oktober is maand van de veiligheid.</p>	Afgehandeld	motie	Voorjaarsdebat	Vreeman
2014-39			Prettig contact kost minder	<p>1. te onderzoeken hoe de gedragsverandering aan overheidszijde vorm kan worden gegeven met oog voor de aanbevelingen van de ROH en de hulpmiddelen van het kennis- en informatiecentrum Prettig contact met de overheid;</p> <p>2. voordelen van de gedragsverandering in termen van toerekenbaarheid van de burger en besparingen op de overheidsfinanciën inzichtelijk te maken en waar mogelijk te kwantificeren.</p>	F&V	<p>Uitgebreide info in motiebrief 10/10/14.</p>	Afgehandeld			Schroor

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

Raadsvoorstel

Onderwerp **wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen**
Registratienr. 3958103 Steller/telnr. Harrie Austie/ 76 93 Bijlagen 4

Classificatie	Openbaar	
	☐ Vertrouwelijk	
Portefeuillehouder	Schroor	Raadsc commissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013 vast te stellen;
- II. de verordening met terugwerkende kracht in werking te laten treden vanaf 1 januari 2014 en te laten gelden vanaf het begrotingsjaar 2014;
- III. dit besluit bekend te maken door plaatsing in het elektronische gemeenteblad.

Samenvatting

De Financiële Verordening van onze gemeente biedt de mogelijkheid om activa met maatschappelijk nut (wegen, pleinen, bruggen, viaducten, tunnels, parken) wel of niet te activeren. Inmiddels zijn de landelijke regels op dit punt aangescherpt en wordt duidelijk dat de gemeente een keuze moet maken tussen wel of niet activeren en dit als consequente lijn voor alle gevallen moet hanteren. Uitgaande van de huidige praktijk stellen we voor investeringen met maatschappelijk nut voortaan altijd te activeren. Met dit raadsvoorstel wordt deze lijn in de Financiële Verordening vastgelegd. Dit speelt al voor de begroting 2014. Een van de maatregelen in de begroting 2014 is dat investeringen met maatschappelijk nut die onderdeel zijn van grondexploitaties en die voorheen niet werden geactiveerd, voortaan worden geactiveerd, als het gaat om investeringen die het karakter hebben van een bovenwijkse voorziening. In de begroting vallen daardoor incidentele middelen vrij, en de kapitaallasten die dan ontstaan worden structureel gedekt. De raad moet in zo'n situatie uitspreken dat sprake is van een bovenwijkse voorziening. Deze lijn moet vervolgens als bestendige gedragslijn gelden voor alle gevallen in de toekomst. Dit gebeurt door deze lijn vast te leggen in de Financiële Verordening.

Een andere wijziging is dat de uiterste datum van aanbidding van de jaarrekening wordt gewijzigd van 15 mei naar 1 mei. De praktijk is al jarenlang zo.

B&W-besluit d.d.: 11 november 2014

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

Aanleiding en doel

Onze Financiële Verordening biedt de keuze om activa met maatschappelijk nut te activeren of niet te activeren. Activa met maatschappelijk nut is de verzamelterm voor investeringen in de openbare ruimte die vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om wegen, straten, pleinen, fietspaden, bruggen, viaducten, tunnels, waterwegen, parken etc. Activeren van deze investeringen houdt in dat de investeringen op de balans worden gezet en in meerdere jaren worden afgeschreven. Niet activeren betekent dat de investeringen in één keer worden afgeschreven en dus in één begrotingsjaar voor het volle bedrag ten laste van de exploitatie komen.

Het wettelijk kader voor het gemeentelijk financieel handelen, het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft deze vrijheid om activa met maatschappelijk nut wel of niet te activeren. Inmiddels zijn de regels aangescherpt en wordt duidelijk dat de gemeente een keuze moet maken tussen wel of niet activeren en dit als consequente lijn voor alle gevallen moet hanteren. We willen hier zo'n consequente lijn aan u voorleggen.

Dit is al van belang voor de begroting 2014. Investerings met maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, werden voorheen overwegend niet geactiveerd. Deze zaten in het totale kostenplaatje van de grondexploitatie. Een van de maatregelen in de begroting 2014 is dat investeringen met maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, geactiveerd worden, als ze het karakter hebben van een bovenwijkse voorziening. Door deze investeringen te activeren worden de incidentele investeringsbedragen in de grondexploitaties geruimd voor structurele kapitaallasten. In de begroting 2014 is rekening gehouden met een vrijval van incidentele middelen van circa 39,5 miljoen euro, en de beschikbare structurele dekking is circa 2,7 miljoen euro. Inhoudelijk gaat het om een stelselwijziging. De raad moet het besluit nemen tot een stelselwijziging. Het besluit daartoe wordt gelijktijdig met dit raadsvoorstel aan u voorgelegd in het raadsvoorstel "Activering bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties". In dat raadsvoorstel wordt tevens ingegaan op de financiële consequenties van de stelselwijziging.

De werkwijze voor het activeren van investeringen met maatschappelijk nut in grondexploitaties die het karakter hebben van een bovenwijkse voorziening moet in de Financiële Verordening worden vastgelegd en de wijziging daartoe leggen we hierbij aan u voor.

Het doel is dat in de Financiële Verordening een bestendige gedragslijn wordt vastgelegd voor het activeren van investeringen met maatschappelijk nut in het algemeen en specifiek voor investeringen met maatschappelijk nut die deel uit maken van grondexploitaties.

Kader

Artikel 212 Gemeentewet verplicht iedere gemeente een verordening te hebben waarin de raad uitgangspunten vaststelt voor het financiële beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie, waaronder specifiek de regels voor waardering en afschrijving van activa. De verordening heet ook wel de Financiële Verordening. De Financiële Verordening gemeente Groningen is vastgesteld bij raadsbesluit van 30 januari 2008, nr. 6a en is de laatste keer gewijzigd bij raadsbesluit van 19 december 2012, nr. 6g. Ook wijzigingen van de verordening worden derhalve door uw raad vastgesteld.

Argumenten en afwegingen

Voor de Financiële Verordening zijn twee wijzigingen nodig.

Ten eerste.

De algemene regel op dit punt luidt momenteel (artikel 6, lid 10):

- Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.

(NB: In bijlage 1 wordt gedetailleerd ingegaan op de begrippen activa met maatschappelijk nut en activa met economisch nut)

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

De regel biedt dus een keuzemogelijkheid om wel of niet te activeren. Dit is gebaseerd op de lijn in het BBV op dit punt. Deze lijn is: Activa met een maatschappelijk nut worden bij voorkeur niet geactiveerd. Alleen activa met een meerjarig maatschappelijk nut in de openbare ruimte mogen worden geactiveerd. Indien een gemeente er voor kiest investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut in de openbare ruimte te activeren is het wenselijk dat in zo kort mogelijke termijn wordt afgeschreven. Verder mogen hier reserves in mindering worden gebracht op de boekwaarde (mag niet bij andere investeringen), mogen subsidies in mindering worden gebracht op de boekwaarde en mag resultaatafhankelijk worden afgeschreven. De lijn in het BBV is dus kortgezegd: liever niet activeren en als het dan toch gebeurt, dan zo kort mogelijk en voor een zo laag mogelijk bedrag.

Deze lijn, inclusief keuzemogelijkheid, hebben we in feite ook in onze Financiële verordening staan: Activa met maatschappelijk nut worden in principe in een keer ten laste van de exploitatie gebracht, en willen we toch activeren dan moet dit via een raadsbesluit geregeld worden.

Echter de praktijk is net andersom. Investeringen met maatschappelijk nut worden voor het overgrote deel geactiveerd, en ook nog eens met "lange" afschrijvingstermijnen. Een recent voorbeeld is de Berlagebrug.

De commissie BBV, de commissie die toeziet op uitvoering en toepassing van het BBV, geeft nu aan dat een gemeente voor het wel of niet activeren van investeringen in maatschappelijk nut en het wel of niet aanwenden van reserves voor het dekken van de investeringen in maatschappelijk nut wel een bestendige gedragslijn moet hanteren.

Een bestendige gedragslijn betekent dat de keuzemogelijkheid vervalt en we, uitgaande van de huidige praktijk, voortaan in alle gevallen activeren.

Verder willen we als we gaan activeren eventuele eigen middelen (vooraf gespaarde bedragen) niet inzetten om de aanschafwaarde te verlagen. Ook dit moeten we dan in de toekomst voor alle gevallen zo doen. We kunnen vervolgens de eigen middelen in een beklemd reserve storten, ter dekking van de ontstane kapitaallasten. Als verder bij investeringen bijdragen van derden (investeringsubsidies) worden ontvangen, hebben we als gemeente de lijn dat deze in mindering worden gebracht op de aanschafwaarde van de investering. Dit heet netto activeren en dit blijft zo.

De nieuwe regel voor de Financiële Verordening komt dan te luiden:

- Investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Direct gerelateerde bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde. Inzet van eigen middelen (spaarbedragen) wordt niet in mindering gebracht op de aanschafwaarde. De activa worden lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening.

Ten tweede.

Naast deze regel hebben we een aanvullende regel nodig voor specifiek het activeren van investeringen met maatschappelijk nut die onderdeel zijn van grondexploitaties. De commissie BBV heeft zich in een aparte notitie uitgesproken over deze problematiek. Volgens de commissie dient in zo'n geval naar de verhouding openbaar nut en nut voor de grondexploitatie te worden gekeken. Indien het uit de investering voortvloeiende nut voor de grondexploitatie hoger is dan het algemene nut, dan behoren de kosten van de investering tot de kosten van de grondexploitatie. Indien andersom het algemeen nut groter is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie dan kunnen de kosten geactiveerd worden als een zelfstandige investering. Investeringen met een groter algemeen dan specifiek nut worden ook wel aangeduid als bovenwijkse voorzieningen. In concreto gaat het dan om bruggen, wegen, viaducten etc. die een groter nut hebben dan alleen de ontsluiting van het gebied. De raad dient volgens de commissie in dat geval vast te stellen dat het algemeen nut van de investering hoger is dan het specifieke nut, of te wel dat de investering een bovenwijkse karakter heeft. De commissie adviseert deze werkwijze vast te leggen in de Financiële verordening.

Voor we dit doen moet eerst iets gezegd worden over hoe we bij deze investeringen om willen gaan met investeringsubsidies. Hiervoor is aangegeven dat we in zijn algemeenheid de lijn hebben dat subsidies van derden in mindering worden gebracht op de aanschafwaarde van de investering (netto activeren). Bij grondexploitaties zullen eventuele bijdragen van derden worden verstrekt voor de realisatie van het totale plan, waarvan de te activeren investering (de bovenwijkse voorziening) een onderdeel is.

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

Wij achten het daarom reëel om bijdragen van derden in een grondexploitatie voor een deel toe te rekenen aan de te activeren investering en dat deel in mindering brengen op de aanschafwaarde. Als basis voor toerekening willen we het aandeel hanteren van de kosten van de betreffende investering in de totale kosten van de grondexploitatie. Indien er aanleiding is af te wijken van deze toerekening zullen we dit in het raadsvoorstel motiveren.

De aanvullende de regel komt dan te luiden:

- Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, worden geactiveerd, indien de raad vaststelt dat het algemeen nut van de investering(en) hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. Per grondexploitatie ontvangt de raad daartoe een overzicht van de uitgaven ingedeeld naar investeringen die een overwegend specifiek nut hebben en investeringen die een overwegend algemeen nut hebben. De indeling wordt gemotiveerd.
Bijdragen van derden in de grondexploitatie worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van de investering, naar rato van de kosten van de investering in de totale kosten van de grondexploitatie. Van deze wijze van toerekening kan gemotiveerd worden afgeweken.

NB: voor investeringen met economisch nut (in een grondexploitatie) hoeft niet iets geregeld te worden. Investerings met economisch nut moeten namelijk altijd geactiveerd worden. Hierbij maakt het niet uit of ze wel of niet deel uitmaken van een grondexploitatie.

Datum aanbidding jaarrekening

In juli 2012 is in het Audit Committee naar aanleiding van de evaluatie van de rekening 2011 o.a. gesproken over de datum van aanbidding van de jaarrekening. De wethouder Financiën gaf daarbij aan dat de jaarrekening al sinds jaren eind april aan de raad wordt aangeleverd en dat het wenselijk zou zijn de Financiële verordening hier op aan te passen. Er is nu nog sprake van aanbidding voor 15 mei. In de wijzigingsverordening wordt de uiterste datum van aanbidding van de jaarrekening bepaald op 1 mei.

In bijlage 2 worden de bestaande en de nieuwe teksten van artikelen en toelichtingen naast elkaar gezet.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Niet van toepassing. De Financiële Verordening is intern gericht. Het betreft regels van de raad aan het college.

Financiële consequenties

Op de financiële consequenties wordt ingegaan in het raadsvoorstel "Activering bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties", dat gelijktijdig met dit raadsvoorstel aan u wordt voorgelegd. In dat voorstel wordt uw raad voorgesteld de stelselwijziging over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut vast te stellen. Investerings in maatschappelijk nut worden voortaan geactiveerd. Hierdoor ontstaan jaarlijks kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) voor de periode waarin de investering wordt afgeschreven. Op dit moment worden investeringen binnen grondexploitaties gedekt door de opbrengsten uit de grondexploitatie. Wanneer deze investeringen worden geactiveerd, worden de middelen uit de grondexploitatie gehaald en in een afzonderlijke reserve (beklemd reserve) gezet. De jaarlijkse kapitaallasten worden dan uit deze reserve onttrokken. De rente over deze reserve is gelijk aan het gemeentelijke rentepercentage (ROP). Dit percentage wordt ook gehanteerd voor het bepalen van de financieringslasten van investeringen. Met het hanteren van dit percentage blijven voldoende middelen beschikbaar om de jaarlijkse kapitaallasten gedurende de resterende looptijd te financieren. Het is mogelijk de incidentele middelen in de beklemd reserve te ruilen voor een structureel budget ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten. In dat geval kunnen de incidentele middelen voor een ander doel worden ingezet. Dit is gebeurd in de gemeentebegroting 2014 en wordt ook in de gemeentebegroting 2015 voorgesteld.

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

Vervolg

Als uw raad de wijzigingen heeft vastgesteld, worden deze nog voor het eind van het jaar doorgevoerd en de gevolgen ervan in de administratie verwerkt.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

Bijlage 1: Toelichting activa met maatschappelijk nut

In het BBV worden investeringen onderscheiden in investeringen met economisch nut en investeringen met meerjarig maatschappelijk nut. Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Het gaat dan om investeringen in gebouwen, meubilair en inventaris van gebouwen, voertuigen en overig materieel, automatiseringsapparatuur, sportvelden, parkeergarages, enz.

Investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut zijn in principe niet verhandelbaar en dragen niet bij aan het genereren van middelen. In de FV hebben we een lijst opgenomen. Het zijn investeringen in:

- a. wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden;
- b. bruggen, viaducten, tunnels;
- c. verkeersregelinstantaties, openbare verlichting, ondergrondse kabels, straatmeubilair, speelvoorzieningen;
- d. waterwegen en waterbouwkundige werken;
- e. parken en overig groen.

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

TJLAC

Bijlage 1: Toelichting activa met maatschappelijk nut

In het BBV worden investeringen onderscheiden in investeringen met economisch nut en investeringen met meerjarig maatschappelijk nut. Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Het gaat dan om investeringen in gebouwen, meubilair en inventaris van gebouwen, voertuigen en overig materieel, automatiseringsapparatuur, sportvelden, parkeergarages, enz.

Investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut zijn in principe niet verhandelbaar en dragen niet bij aan het genereren van middelen. In de FV hebben we een lijst opgenomen. Het zijn investeringen in:

- a. wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden;
- b. bruggen, viaducten, tunnels;
- c. verkeersregelinstallaties, openbare verlichting, ondergrondse kabels, straatmeubilair, speelvoorzieningen;
- d. waterwegen en waterbouwkundige werken;
- e. parken en overig groen

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

BIJLAGE

Bijlage 2. Overzicht bestaande en nieuwe tekst

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
<p><u>Artikel 2a</u> Planning en controlcyclus</p> <p>1. Het college biedt de raad de jaarstukken aan voor 15 mei.</p>	<p><u>Artikel 2a</u> Planning en controlcyclus</p> <p>1. Het college biedt de raad de jaarstukken aan voor 1 mei.</p>
<p><u>Artikel 6</u> Waardering & afschrijving vaste activa</p> <p>10. Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening of een kortere, door de raad aan te geven tijdsduur.</p> <p>-</p>	<p><u>Artikel 6</u> Waardering & afschrijving vaste activa</p> <p>10. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Direct gerelateerde bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde. Inzet van eigen middelen (spaarbedragen) wordt niet in mindering gebracht op de aanschafwaarde. De activa worden lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening.</p> <p>11. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, worden geactiveerd, indien de raad vaststelt dat het algemeen nut van de investering(en) hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. Per grondexploitatie ontvangt de raad daartoe een overzicht van de uitgaven ingedeeld naar investeringen die een overwegend specifiek nut hebben en investeringen die een overwegend algemeen nut hebben. De indeling wordt gemotiveerd. Bijdragen van derden in de grondexploitatie worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van de investering, naar rato van de kosten van de investering in de totale kosten van de grondexploitatie. Van deze wijze van toerekening kan gemotiveerd worden afgeweken.</p>
<p>Toelichting op Artikel 6</p> <p>Het tiende lid bepaalt, dat activa met alleen maatschappelijk nut onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves in beginsel ten laste van de exploitatie worden gebracht. Slechts met een expliciet raadsbesluit mogen dergelijke investeringen worden geactiveerd. Dit biedt ook een handelwijze bij tekorten op grondexploitaties. Volgens het BBV mogen tekorten, dus ook tekorten op grondexploitaties, niet geactiveerd worden. Wel kunnen in grondexploitaties voorkomende specifieke investeringen, die voldoen aan de omschrijving</p>	<p>Toelichting op Artikel 6</p> <p>Het tiende lid gaat over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut. Het BBV geeft de vrijheid om investeringen met een maatschappelijk nut wel of niet te activeren, en, indien wordt geactiveerd, om bijdragen van derden wel of niet in mindering te brengen en om reserves wel of niet in mindering te brengen. De gemeente moet hier zelf invulling aan geven. Het tiende lid bepaalt dat in de gemeente Groningen investeringen met maatschappelijk nut worden geactiveerd, dat bijdragen van derden in mindering worden gebracht en dat inzet van</p>

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

<p>van lid 9, geactiveerd worden conform de uitzondering omschreven in het tiende lid.</p> <p>-</p>	<p>eigen middelen (spaarbedragen) niet in mindering wordt gebracht.</p> <p>Lid 11 gaat specifiek over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut die onderdeel zijn van een grondexploitatie. De commissie BBV geeft aan dat investeringen in de openbare ruimte geactiveerd kunnen worden wanneer uit de afweging van de raad blijkt dat het algemeen nut hoger is dan het specifiek nut voor de grondexploitatie. In dat geval is sprake van investeringen in een bovenwijkse voorziening.</p> <p>In het geval van causaliteit (investeringen hebben een directe causale relatie met de ontwikkeling van de grondexploitatie) en proportionaliteit en profijtbeginsel (het uit de investering voortvloeiend nut is hoger dan het algemeen nut) worden investeringen verantwoord als directe kosten van de grondexploitatie. In dat geval is geen sprake van investeringen in een bovenwijkse voorziening.</p> <p>Investeringen in bovenwijkse voorzieningen worden geactiveerd. Om de afweging te kunnen maken of sprake is van een investering in een bovenwijkse voorziening krijgt de raad per grondexploitatie een overzicht met een gemotiveerde indeling van de investeringen naar investeringen met een overwegend algemeen nut en investeringen met een overwegend specifiek nut. De raad dient hier expliciet een besluit over te nemen.</p> <p>In de wet op de ruimtelijke ordening is een nadere uitwerking opgenomen van het begrip voorziening met een algemeen nut (bovenwijkse voorziening). De wet op de ruimtelijke ordening definieert een voorziening met algemeen nut als een voorziening die ten dienste is van meer exploitatiegebieden en/of bestaande gebieden. Een opsomming van mogelijke voorzieningen in een exploitatiegebied is opgenomen in artikel 6.2.5 van het besluit ruimtelijke ordening.</p> <p>Indien in een grondexploitatie bijdragen van derden worden verkregen, worden deze op basis van het aandeel van de te activeren investeringskosten in de totale kosten van de grondexploitatie in mindering gebracht op de investering. Eventuele afwijkingen op deze toerekeningen worden in het raadsvoorstel gemotiveerd toegelicht.</p>
---	---

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

BIJLAGE

-ontwerp-

VERORDENING TOT WIJZIGING FINANCIËLE VERORDENING GEMEENTE GRONINGEN 2013

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN,
(GR 14 .....);

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 november 2014.

Gelet op artikel 212 Gemeentewet;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de Verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013.

Artikel I.

Artikel 2a, eerste lid, komt te luiden:

1. Het college biedt de raad de jaarstukken aan voor 1 mei.

Artikel II.

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tiende lid komt te luiden:

10. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Direct gerelateerde bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde. Inzet van eigen middelen (spaarbedragen) wordt niet in mindering gebracht op de aanschafwaarde. De activa worden lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening.

2. Na het tiende lid wordt een lid toegevoegd, luidende:

11. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, worden geactiveerd, indien de raad vaststelt dat het algemeen nut van de investering(en) hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. Per grondexploitatie ontvangt de raad daartoe een overzicht van de uitgaven ingedeeld naar investeringen die een overwegend specifiek nut hebben en investeringen die een overwegend algemeen nut hebben. De indeling wordt gemotiveerd.
Bijdragen van derden in de grondexploitatie worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van de investering, naar rato van de kosten van de investering in de totale kosten van de grondexploitatie. Van deze wijze van toerekening kan gemotiveerd worden afgeweken.

Artikel III.

De toelichting op artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. De toelichting op het tiende lid komt te luiden:

Het tiende lid gaat over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut. Het BBV geeft de vrijheid om investeringen met een maatschappelijk nut wel of niet te activeren, en, indien wordt geactiveerd, om bijdragen van derden wel of niet in mindering te brengen en om reserves wel of niet in mindering te brengen. De gemeente moet hier zelf invulling aan geven. Het tiende lid bepaalt dat in de gemeente Groningen investeringen met maatschappelijk worden geactiveerd, dat bijdragen van derden in mindering worden gebracht en dat inzet van eigen middelen (spaarbedragen) niet in mindering wordt gebracht.

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

2. Na de toelichting op het tiende lid wordt een toelichting op lid 11 toegevoegd, luidende:
Lid 11 gaat specifiek over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut die onderdeel zijn van een grondexploitatie. De commissie BBV geeft aan dat investeringen in de openbare ruimte geactiveerd kunnen worden wanneer uit de afweging van de raad blijkt dat het algemeen nut hoger is dan het specifiek nut voor de grondexploitatie. In dat geval is sprake van investeringen in een bovenwijkse voorziening.
In het geval van causaliteit (investeringen hebben een directe causale relatie met de ontwikkeling van de grondexploitatie) en proportionaliteit en profijtbeginsel (het uit de investering voortvloeiend nut is hoger dan het algemeen nut) worden investeringen verantwoord als directe kosten van de grondexploitatie. In dat geval is geen sprake van een investeringen in bovenwijkse voorziening. Investeringen in bovenwijkse voorzieningen worden geactiveerd. Om de afweging te kunnen maken of sprake is van een investering in een bovenwijkse voorziening krijgt de raad per grondexploitatie een overzicht met een gemotiveerde indeling van de investeringen naar investeringen met een overwegend algemeen nut en investeringen met een overwegend specifiek nut. De raad dient hier expliciet een besluit over te nemen.
In de wet op de ruimtelijke ordening is een nadere uitwerking opgenomen van het begrip voorziening met een algemeen nut (bovenwijkse voorziening). De wet op de ruimtelijke ordening definieert een voorziening met algemeen nut als een voorziening die ten dienste is van meer exploitatiegebieden en/of bestaande gebieden. Een opsomming van mogelijke voorzieningen in een exploitatiegebied is opgenomen in artikel 6.2.5 van het besluit ruimtelijke ordening.
Indien in een grondexploitatie bijdragen van derden worden verkregen, worden deze op basis van het aandeel van de te activeren investeringskosten in de totale kosten van de grondexploitatie in mindering gebracht op de investering. Eventuele afwijkingen op deze toerekeningen worden in het raadsvoorstel gemotiveerd toegelicht.

Artikel IV.

Dit besluit treedt in werking met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2014 en geldt vanaf het begrotingsjaar 2014.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van ..... 2014.

De griffier,

De voorzitter,

drs. A.G.M. (Toon) Dashorst

dr. R.L. (Ruud) Vreeman

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

bekendmakingen

Gemeentebladnummer: -

Datum bekendmaking:	Projectomschrijving:	Registratienummer:
Datum bekendmaking-	wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen	3958103

Besluit

De raad van de gemeente Groningen maakt bekend: dat hij in zijn vergadering van , besluitnummer , besloten heeft de verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013 vast te stellen.

Toelichting

Met de Financiële Verordening geeft de raad aan het college uitgangspunten voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer van de gemeente. Daaronder vallen ook regels voor waardering en afschrijving van activa. Met dit voorstel worden enkele wijzigingen in de Financiële Verordening aangebracht. Het betreft onder andere regels voor het activeren van activa met maatschappelijk nut, en specifiek voor activa met maatschappelijk nut in grondexploitatie. Een andere wijziging is dat de uiterste datum van aanbidding van de jaarrekening wordt gewijzigd van 15 mei naar 1 mei.

Inwerkingtreding en inzage

Dit besluit treedt in werking met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2014 en geldt vanaf het begrotingsjaar 2014.

Dit raadsbesluit ligt vanaf vandaag voor iedereen ter inzage en is kosteloos verkrijgbaar bij het Gemeentelijk Informatie Centrum (GIC), Kreupelstraat 1 (De Prefecten Hof) te Groningen: Het GIC is op dinsdag tot en met vrijdag vrij toegankelijk van 9.00-11.00 uur. Op afspraak kunt u hier terecht op maandag van 13.00-17.00 uur. Op dinsdag, woensdag en vrijdag van 11.00-17.00 uur. En op donderdag van 11.00-19.00 uur.

Raadsvoorstel - Wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen

2

Jaar: **Nummer:**   **Besluit:**   **Gemeenteblad**

VERORDENING TOT WIJZIGING FINANCIËLE VERORDENING GEMEENTE GRONINGEN 2013

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN,
(GR 13 .....);

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van ...

Gelet op artikel 212 Gemeentewet;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de Verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013.

Artikel I.

Artikel 2a, eerste lid, komt te luiden:

1. Het college biedt de raad de jaarstukken aan voor 1 mei.

Artikel II.

Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tiende lid komt te luiden:

10. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Direct gerelateerde bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde. Inzet van eigen middelen (spaarbedragen) wordt niet in mindering gebracht op de aanschafwaarde. De activa worden lineair afgeschreven conform de termijnen in bijlage 1 bij deze verordening.

2. Na het tiende lid wordt een lid toegevoegd, luidende:

11. Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, worden geactiveerd, indien de raad vaststelt dat het algemeen nut van de investering(en) hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. Per grondexploitatie ontvangt de raad daartoe een overzicht van de uitgaven ingedeeld naar investeringen die een overwegend specifiek nut hebben en investeringen die een overwegend algemeen nut hebben. De indeling wordt gemotiveerd. Bijdragen van derden in de grondexploitatie worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van de investering, naar rato van de kosten van de investering in de totale kosten van de grondexploitatie. Van deze wijze van toerekening kan gemotiveerd worden afgeweken.

Artikel III.

De toelichting op artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. De toelichting op het tiende lid komt te luiden:

Het tiende lid gaat over het activeren van investeringen met maatschappelijk nut. Het BBV geeft de vrijheid om investeringen met een maatschappelijk nut wel of niet te activeren, en, indien wordt geactiveerd, om bijdragen van derden wel of niet in mindering te brengen en om reserves wel of niet in mindering te brengen. De gemeente moet hier zelf invulling aan geven. Het tiende lid bepaalt dat in de gemeente Groningen investeringen met maatschappelijk worden geactiveerd, dat bijdragen van derden in mindering worden gebracht en dat inzet van eigen middelen (spaarbedragen) niet in mindering wordt gebracht.

Bijlage - brief auditcommissie over o.a. financiële verordening

AUDIT COMMITTEE

Onderwerp besluitpunten audit commissie bijeenkomst 22 oktober jl.
en uitnodiging voor 28 oktober

Aan de leden van de raad

Telefoon 050 367 77 27   Bijlage(n) 1   Ons kenmerk 4688204
Datum 24-10-2014   Uw brief van   Uw kenmerk

Geachte raadsleden,

Het audit committee heeft 22 oktober een bijeenkomst gehad. Met deze brief informeren we u kort over wat daar besproken is. Het verslag van de bijeenkomst is zoals gebruikelijk naar de raadscommissie F&V gestuurd en zal op de lijst van ingekomen stukken worden geplaatst. Belangrijkste onderwerp tijdens deze vergadering was de nog vast te stellen aanpassing van de financiële verordening vanwege de keus om investeringen met maatschappelijk nut voortaan te activeren. Daardoor ontstaat de mogelijkheid om incidenteel geld vrij te spelen, waar echter wel structurele lasten tegenover dienen te staan. Verder is er gesproken over de bijeenkomst die het audit committee organiseert op 28 oktober en waarvoor u van harte bent uitgenodigd: het gaat dan om de gewenste verbeteringen tav de gemeentebegroting.

Bijeenkomst met raad op 28 oktober over de mate van tevredenheid van de huidige begroting

Om een beeld te krijgen van de opvattingen van de raad over de huidige begroting en mogelijke verbeteringen wil het audit committee graag in gesprek met u. Hiervoor is een bijeenkomst belegd op **dinsdagavond 28 oktober van 19.00 – 20.00 uur in de oude raadszaal** (voorafgaand aan de vragencarroussel). U bent van harte welkom om hierbij aanwezig te zijn. In de bijlage bij deze brief vindt u globaal wat meer informatie over begrotingen van andere gemeenten. Het audit committee heeft de voorbereiding van deze avond besproken. Wat ons betreft gaat het met name om de vraag of u als raadslid goed uit de voeten kunt met de begroting en wat de wens om burgers meer bij de politieke besluitvorming te betrekken betekent voor de begroting. U heeft nu de gemeentebegroting 2015 enkele weken in uw bezit en de vraag is wat u vindt van zaken als vormgeving, presentatie, indeling, leesbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van de begroting. Ook de indeling in programma's en het autorisatieniveau van de raad (het niveau waarop de raad middelen beschikbaar stelt) kunnen aan de orde komen. Wanneer we een beeld hebben van de bestaande wensen ten aanzien van de huidige begroting, kan er in een later stadium gekeken worden naar de vorm waarin dit het beste gepresenteerd kan worden. Daarbij zullen ook vernieuwende voorbeelden van andere gemeenten aan de orde komen.

Bijlage - brief auditcommittee over o.a. financiële verordening

Volgvel 1

Onderwerp Besluitpunten audit committee bijeenkomst 22 oktober jl. en uitnodiging voor 28 oktober

Aanpassing financiële verordening in verband met activeren investeringen met maatschappelijk nut

In de financiële verordening heeft de raad allerlei regels vastgelegd ten aanzien van de inrichting van de begroting en de rekening en in het algemeen ten aanzien van de financiële huishouding van de gemeente. Vanwege gewijzigde landelijke wetgeving moet hier een wijziging in aangebracht worden die te maken heeft met investeringen met een maatschappelijk nut (het gaat hierbij bijv. om de aanleg van nieuwe wegen, bruggen, parken enz.). In het recente verleden heeft de gemeente enkele van deze investeringen uit de grondexploitatie gehaald en op de balans gezet (geactiveerd). Het voordeel hiervan is dat er op deze wijze incidentele middelen kunnen worden vrijgespeeld voor bijvoorbeeld het aanvullen van het weerstandsvermogen. Daar staat tegenover dat er wel structurele middelen gevonden moeten worden om de jaarlijkse kosten van rente en aflossing te kunnen betalen. Landelijke wetgeving zegt nu dat de gemeente hier een bestendige lijn in moet kiezen: of wel activeren of niet. Om de hierboven geschetste ruil van incidentele middelen tegen structurele middelen mogelijk te maken is het voorstel aan de raad om ervoor te kiezen investeringen met maatschappelijk nut voortaan te activeren. Nadere uitleg over deze uitruil vindt u in de bijgesloten powerpointpresentatie en in het verslag van de bijeenkomst van het AC. De leden van het audit committee hebben gevraagd naar een eventueel maximum bij de uitruil. Daarbij kwam naar voren dat de gemeente in de lopende grondexploitatie in totaal voor een bedrag van rond de 150 miljoen euro aan investeringen met maatschappelijk nut heeft opgenomen. Dat bedrag zou vrijgespeeld kunnen worden, maar dan moeten er wel structurele lasten tegenover staan. Verder heeft het audit committee gevraagd om de omvang van deze uitruil helder in de begroting op te nemen, als het college ervoor kiest om deze uitruil te laten plaatsvinden. In de begroting 2015 gaat het om een ruil van incidentele middelen met een omvang van 40 miljoen euro. Dat leidde ook tot de discussie in het Audit Committee over het eventueel niet instemmen met de wijziging in de financiële verordening. Dat zou in feite betekenen dat de raad niet akkoord zou gaan met het activeren van investeringen met maatschappelijk nut, waardoor het niet mogelijk is om in de begroting 2015 een bedrag van 40 miljoen incidenteel vrij te spelen. Dat zou dus een gat van 40 miljoen euro in de begroting opleveren. Het betreffende raadsvoorstel voor wijziging van de verordening komt in december in de raad aan de orde. Mocht het voor u niet duidelijk worden hoe het nu precies zit met het ruilen van incidentele middelen voor structurele middelen, dan is het mogelijk om de in het audit committee gegeven presentatie ook voor bijv. de leden van de raadscommissie F&V te houden.

Verzoek om nadere uitleg hoge schuldpositie gemeente Groningen

Een van de leden van het audit committee wees op een onderzoek van raadslid.nu waaruit bleek dat Groningen van de grotere gemeenten een van de hoogste schuldposities per inwoner heeft en vroeg om dit binnenkort in het audit committee te bespreken. Afgesproken is dat dit onderwerp in een van de volgende bijeenkomsten aan de orde komt, waarbij er door

.

Bijlage - brief auditcommittee over o.a. financiële verordening

Volgvel 2

Onderwerp Besluitpunten audit committee bijeenkomst 22 oktober jl. en uitnodiging voor 28 oktober

de afdeling Treasury van de gemeente een nadere uitleg gegeven zal worden. Het audit committee zal u over de uitkomsten hiervan informeren.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze brief, dan kunt u uiteraard altijd contact opnemen met voorzitter Inge Jongman of secretaris Peter Kommerij.

Met vriendelijke groet,
namens het audit committee,

P.A. Kommerij,
Secretaris.

Bijlage:

•
•
•

Bijlage - brief auditcommittee over o.a. financiële verordening

Volgvel 3

Onderwerp Besluitpunten audit committee bijeenkomst 22 oktober jl. en uitnodiging voor 28 oktober

Begrotingen andere gemeenten (tbv discussie 28 oktober audit committee / raad):

Tbv de discussie op 28 oktober zijn een aantal begrotingen van andere gemeenten globaal nader bekeken. Aan de accountant is gevraagd welke gemeenten bezig zijn met verbeterlagen van hun begroting. Hierbij zijn de gemeenten Almere, Amersfoort, Haarlemmermeer, Lelystad en 's Hertogenbosch genoemd. Wanneer de begrotingen van andere gemeenten worden bekeken valt als eerste op dat de Groninger begroting met 460 pagina's wel erg omvangrijk is. De andere gemeenten doen het in de regel met ruim 200 pagina's. Eindhoven heeft een begroting van 117 pagina's. Met name de informatie per programma en per paragraaf is in die begrotingen veel korter. In de meeste gevallen wordt doorverwezen naar de achterliggende beleidsnota 's voor nadere informatie.

Globaal gezien lijken de meeste begrotingen behoorlijk veel op elkaar, er zal dan ook veel meer inhoudelijk naar de inhoud gekeken moeten worden om verschillen in presentatie te ontwaren. Wat de indeling betreft zijn er veel overeenkomsten tav de diverse programma's. Uiteraard legt elke gemeente zijn eigen accenten. De meeste paragrafen zijn wettelijk voorgeschreven, die komen dan ook in elke begroting terug.

Net zoals de begroting van Groningen werken ook de andere begrotingen met indicatoren. In het geval van 's Hertogenbosch zijn dit er heel veel, waarbij ook steeds een verwijzing naar de bron wordt gegeven. Het is wel van belang dat indicatoren ook de nodige relevantie hebben (beter weinig maar wel zinvolle, dan veel maar nietszeggende indicatoren). In de begroting van Groningen valt op dat niet alle indicatoren zijn ingevuld.

Op het eerste oog valt vooral de vernieuwing van de begroting van de gemeente Amersfoort op. De begroting is opgenomen in een interactieve pagina (www.amersfoort-telt.nl) met vele doorklikmogelijkheden. De nadruk ligt heel duidelijk op het sturen op en realiseren van beleidsresultaten, er is veel aandacht voor grafieken en blokkenschema's. De indicatoren zijn in samenwerking met de raad opgesteld en/of gekozen. Verder wordt er in de inleiding op gewezen dat dit een dynamisch instrument is, waarbij wijzigingen in de loop van het jaar worden doorgevoerd. Ook kan eenvoudig worden teruggekeken naar de gegevens van vorige jaren. Het is zeker de moeite waard om via de bovenstaande link een kijkje te nemen.

.
. .

Activering bovenwijkse investeringen & financiële verordening

Audit committee
22 oktober 2014

Achtergrond

- In de gemeentebegroting 2013 zijn structurele middelen geruimd voor incidentele middelen;
- Deze incidentele middelen waren nodig voor de dekking van de incidentele opgave, met name voor de aanvulling van het weerstandsvermogen;
- Voor deze ruil is het noodzakelijk om investeringen in bovenwijkse investeringen in maatschappelijk nut uit de grondexploitatie te halen en de beschikbare incidentele middelen te ruilen voor structurele middelen;
- Er is sprake van bovenwijkse voorzieningen wanneer het algemene nut hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie (bijvoorbeeld bruggen, wegen of parken).

Wat gaan we doen?

- Bovenwijkse investeringen in maatschappelijk nut, die onderdeel zijn van een grondexploitatie, worden afzonderlijk geactiveerd;
- Beschikbare middelen in de grondexploitatie worden op een bekleemde reserve gezet;
- De structurele kapitaallasten kunnen worden gedekt uit de bekleemde reserve;
- De middelen in de bekleemde reserve (kunnen) worden geruimd met structurele kapitaallasten, zodat incidentele middelen anders ingezet kunnen worden;
- De incidentele middelen uit grondexploitaties worden geruimd in het jaar dat ze nodig zijn (2014, 2015 en 2016).

Overzicht bovenwijkse investeringen in maatschappelijk nut

Westpoort - viaduct	23,0
EKZ - Berlagebrug	9,1
Damsterdiep plein	13,4
Europapark - Boumaboulevard	4,3
Station Europapark	17,4
Westpark	0,9
CiBoGa- Vrijdemalaan	10,8
Eemspoort Hunzezone	3,8
Zernike Blauwborgje	1,9
Revitalisering Winschoterdiep	1,0
Totaal	85,6

Wettelijke kader

Wettelijk kader Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

- BBV geeft de vrijheid om (bovenwijkse) investeringen in maatschappelijk nut wel of niet te activeren;
- Daarbij kan worden gekozen om bijdragen van derden en reserves in mindering te brengen op de boekwaarde;

BBV is aangescherpt, er moet worden gekozen voor een consequente lijn van verwerken (alles activeren of alles niet activeren).

De aanscherping van BBV (consequente lijn) moet worden verwerkt in de financiële verordening.

stad

Financiële verordening: was

- Activa met maatschappelijk nut worden in principe ten laste van de exploitatie gebracht;
- Hiervan mag worden afgeweken (=activeren en jaarlijks afschrijven) maar daar is een raadsbesluit voor nodig;
- Bij afwijkingen dient lineair te worden afgeschreven, volgens de in de financiële verordening voorgeschreven afschrijvingstermijnen.

Financiële verordening: wordt

- Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd;
- Direct gerelateerde bijdragen van derden worden in mindering gebracht op het te activeren bedrag, inzet van eigen middelen (spaarbedragen) niet;
- De activa worden lineair afgeschreven conform de termijnen in de financiële verordening;
- Investerings met een meerjarig maatschappelijk in een grondexploitatie worden geactiveerd als de raad vaststelt dat het algemeen nut hoger is dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. Per grondexploitatie wordt overzicht opgesteld van investeringen die een overwegend specifiek nut hebben en investeringen die een overwegend algemeen nut hebben.

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014

GRIFFIE

Bijeenkomst Audit Committee 22 oktober 2014

Aanwezig: mevr. Jongman (ChristenUnie, voorzitter), dhr. v/d Anker (Student&Stad), mevr. Bloemhoff (PvdA), Dhr. Bolle (CDA), dhr. Leenhuis (GroenLinks), mevr. Koeburke (VVD), dhr. Dashorst (griffier), dhr. Schroor (wethouder), dhr. Dijkstra (concerncontroller), dhr. Ellermeijer (EY), mevr. Zandstra (EY), dhr. Kommerij (secretaris).
Afwezig (m.k.): dhr. Drost (EY).

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering. Het verslag van 17 september wordt vastgesteld.

2. Nadere uitleg over aanpassing financiële verordening

Dhr. Dijkstra licht aan de hand van een presentatie toe welke wijzigingen er in de nieuwe financiële verordening worden doorgevoerd. De belangrijkste wijziging heeft te maken met de keuze om investeringen met een algemeen maatschappelijk of wijkoverstijgend nut (zoals bruggen, wegen en parken) uit de lopende grondexploitaties te halen en deze vervolgens, indien nodig, te ruilen voor structurele middelen. Bij het vaststellen van de begroting 2014 is er vanwege een behoefte aan incidentele middelen (met name voor het op peil brengen van het weerstandsvermogen) al besloten om deze systematiek deels toe te passen. Het wettelijk kader BBV (Besluit begroting en verantwoording) schrijft voor dat er een bestendige lijn moet worden gekozen (of wel activeren of niet). Met de wijziging van de verordening wordt geregeld dat in principe dit soort investeringen altijd worden geactiveerd. Dit proces gaat in twee stappen:

- Eerst wordt de investering uit de grondexploitatie gehaald en op de balans gezet (geactiveerd). De opbrengst wordt in een bekleemde reserve gezet waaruit de jaarlijkse kapitaallasten (rente en aflossing) worden betaald (deze bestendige lijn zal vanaf 2015 worden gehanteerd).
- Vervolgens kunnen de incidentele middelen uit de bekleemde reserve worden gehaald om elders in te zetten, als daar de noodzaak of behoefte toe is. Maar dat betekent wel dat er een structurele dekking gevonden moet worden voor de jaarlijkse kapitaallasten, dit gebeurt vaak door het realiseren van een structurele bezuiniging.

Concreet voorbeeld is de Sontbrug. Deze staat nu voor 35 miljoen euro opgenomen in de grondexploitatie. Dat betekent dat de last van 35 miljoen in één keer wordt genomen. Wanneer deze investeringen wordt geactiveerd en vervolgens geruild voor structurele middelen, dan wordt die 35 miljoen euro incidenteel vrijgespeeld. Maar dan moet er wel een dekking worden gevonden voor de structurele kapitaallasten van bijna 2 miljoen euro per jaar. (Nadere toelichting op deze bedragen volgt nog).

Dhr. Leenhuis constateert dat de structurele lasten voor de gemeente dus omhoog gaan en vraagt of daar ook een maximum aan zit.

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014

Dhr. Dijkstra geeft aan dat er op zich niet een bepaald maximum is, er is wel een maximum aan de te ruilen investeringen met maatschappelijk nut zoals die nu in de lopende grondexploitaties zitten. Deze bedragen bij elkaar in totaal ongeveer 150 miljoen euro. Als dat incidentele bedrag is geruimd voor structurele middelen, dan komt daar dus een einde aan. In de toekomst zullen namelijk bij nieuwe grondexploitaties investeringen met maatschappelijk nut direct worden geactiveerd en geen deel uitmaken van de grondexploitatie. Voor de dekking daarvan zullen dus direct structurele lasten gevonden moeten worden. In de begroting 2015 zijn er voorstellen voor het omruilen van 40 miljoen euro incidenteel opgenomen.

Wethouder Schroor merkt op dat als voordeel hierbij gezien kan worden dat er jaarlijks structurele lasten zijn waar rekening mee moet worden gehouden. Als een brug of weg na bijv. 40 jaar aan vervanging toe is, dan kunnen in principe de kapitaallasten gewoon doorlopen. Nu bij de Herewegbrug bijvoorbeeld is dat niet zo en wordt het college geconfronteerd met een forse onverwachte uitgave. Maar het is ook duidelijk dat er tegenover de vrijval van de incidentele middelen wel een dekking van de structurele middelen moet staan. Het is niet dat het college dit voorstelt uit luxe, maar naar een manier zoekt om nu incidentele middelen vrij te spelen. Die zijn vooral nodig om het weerstandsvermogen aan te vullen.

Concreet gezien wordt voorgesteld om in de financiële verordening het volgende te wijzigen:

- investeringen met maatschappelijk nut worden geactiveerd (hiermee wordt het activeren van deze investeringen als bestendige gedragslijn ingevoerd).
- Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met een algemeen nut en investeringen met een specifiek nut (deze laatste kunnen niet worden geactiveerd).

De vraag komt aan de orde hoe de raad over deze toch lastig te begrijpen systematiek zo helder mogelijk geïnformeerd kan worden. Het AC stuurt in ieder geval een brief met besproken punten, dit verslag en de powerpoint van de presentatie naar de raadsleden. Mocht er behoefte aan zijn, dan kan de presentatie van vandaag aan het AC ook gegeven worden aan de leden van de raadscommissie F&V.

Ook wordt door de leden van het AC gevraagd om in de begroting helder weer te geven hoe in de begroting de jaarlijks te maken keuze om middelen uit de bekleemde reserves te halen tbv ruil tegen structurele middelen kan worden weergegeven. Dit kan bijvoorbeeld door in de begroting het maximaal nog te ruilen bedrag aan te geven en het voorstel voor het in dat jaar te ruilen bedrag.

Verder komt de vraag vanuit de AC-leden aan de orde of men eigenlijk wel terug kan en wat er gebeurt als de raad de voorgestelde wijzigingen in de verordening niet overneemt. Het antwoord hierop is dat de raad dit wel kan doen, maar dat er dan een gat van 40 miljoen euro in de begroting 2015 zit. Overigens heeft de raad bij de vaststelling van de begroting vorig jaar ook al met deze werkwijze ingestemd, ook toen zijn er door activering incidentele middelen vrijgespeeld en structurele lasten ter dekking hiervan beschikbaar gesteld.

Dhr. Ellermeijer geeft desgevraagd aan dat deze methode van omruilen door meerdere grotere gemeenten wordt toegepast. In deze tijden van krapte en bezuinigingen zoeken gemeenten toch naar mogelijkheden om een sluitende begroting te kunnen presenteren. De voorzitter bedankt de concerncontroller voor de heldere presentatie.

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014

3. **Begroting vanaf 2016**

Ter voorbereiding op de bijeenkomst met de raad volgende week dinsdagavond van 19.00 – 20.00 uur wordt besproken hoe deze avond georganiseerd wordt.

Geconstateerd wordt dat de raad wel enige achtergrondinfo moet hebben om met ideeën te komen. Daarbij kan gekeken worden naar begrotingen van andere gemeenten, in dit kader worden de begrotingen van Leeuwarden, Amersfoort en Eindhoven genoemd. In hoofdlijnen gaat het om twee vragen:

- Hoe kunnen burgers beter bij de politieke besluitvorming betrokken worden en wat betekent dat voor de begroting?
- Hoe kunnen de raadsleden de informatie die zij nodig hebben beter en makkelijker uit de begroting halen.

De concerncontroller geeft desgevraagd aan dat de organisatie wel ideeën heeft, maar dat het eerst wil weten wat de raad wil, want de begroting en inrichting ervan gaan ook over hoe de raad invulling wil geven aan de eigen rol. Het gaat er dan om waar je als raad op wil sturen en hoe dat zo goed mogelijk wordt gepresenteerd.

Wat nu opvalt is dat de begroting met 500 pagina's erg omvangrijk is en heel veel tekst bevat. Veel andere gemeenten kunnen met minder tekst toe, daar is de begroting pakweg 150 pagina's. Dhr. Ellermeijer zal hier nog enkele voorbeelden voor aandragen. Verder worden genoemd Leeuwarden, waar bijv. het inzicht in de subsidie-uitgaven veel beter is geregeld. In Eindhoven bijvoorbeeld is het inzicht in inkomsten en uitgaven beter voor elkaar.

Dhr. Leemhuis merkt op dat de neiging bij de raad tot meer info in de begroting volgens hem te maken heeft met het punt dat je als raadslid niet weet wanneer een inhoudelijk onderwerp op een ander moment aan de orde komt. Hij is zelf gefocust op jongerenhuisvesting en de slaagkans bij het krijgen van een huurwoning, indien nodig wil hij daar bij de begroting een motie over indienen en daar is dan wel informatie voor nodig.

Mevr. Bloemhoff merkt op dat de teksten over bijv. werk en inkomen net wat anders in de begroting staan dan in de beleidsnota's en ze vraagt zich dan af wat daar achter steekt. Niet alle informatie die nu in de begroting staat hoeft er in te staan, er kan ook naar verwezen worden.

De voorbereiding voor volgende week wordt door de voorzitter en secretaris opgepakt. Met name op de eerste twee vragen zal worden ingezoomd. Verder hebben de raadsleden de huidige begroting al kunnen bekijken en het is interessant te weten wat ze ervan vinden en of het beter kan. Mogelijke thema's: wel of geen compactere begroting, behoefte aan doorklikken naar achterliggende stukken oftewel goed naslagsysteem, meetbaarheid van geformuleerde doelstellingen.

De vorm waarin dit alles gepresenteerd zou moeten worden, of dat nou een app of een interactieve website is of nog wat anders, kan dan altijd nog worden bekeken.

4. **Brief over herziening inkoopbeleid**

In de collegebrief over herziening inkoopbeleid stond een wat onduidelijke passage over het wel of niet opnemen van het inkoopbeleid in het normenkader. Aan de concerncontroller en accountant is gevraagd om opheldering. De concerncontroller zegt dat er bij de controle jaarrekening 2013 onrechtmatigheden in het inkoopbeleid waren geconstateerd door de accountant. Dat was mede aanleiding om hier nader naar te kijken. De accountant merkt op dat in de nieuwe (landelijke) Aanbestedingswet nadere regels zijn opgenomen. Deze Aanbestedingswet en de Europese

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014

aanbestedingsregels zitten sowieso in het normenkader opgenomen, dat levert meer dan voldoende waarborg op voor een goede controle op het inkoopbeleid en daardoor is het opnemen van de eigen inkoopregels in het normenkader eigenlijk overbodig. De leden van het AC vinden dit een steekhoudende uitleg, die overigens niet uit de brief kon worden gedestilleerd. De brief komt straks overigens ook aan de orde in de raadscommissie F&V.

5. Rondvraag

Mevr. Koebrugge wijst op een onderzoek van raadslid.nu waaruit naar voren komt dat Groningen van alle grote gemeenten de hoogste schuld per inwoner heeft. Ze zou dat toch eens in het AC willen bespreken. De raad is ook verantwoordelijk voor de controle op het voeren van solide financieel beleid, dus is het goed dit eens aan de orde te hebben.

De concerncontroller geeft aan dat Chris Bel van de afdeling treasury hier heel goed een toelichting op zou kunnen geven om de systematiek te verduidelijken.

Dhr. Van den Anker vraagt om in het vervolg iets langer te vergaderen, net als de vorige keer moet nu het laatste deel afgeraffeld worden en dat is jammer.

De voorzitter sluit de vergadering.

De reguliere volgende vergadering staat gepland voor 26 november om 13.30 uur.

Bijlage - verslag audit committee 22 oktober 2014

	Datum afspraak	Gemaakte afspraken	Status
1.	15 mei 2013	Afgesproken wordt dat er niet langer met de pre approval wordt gewerkt, maar dat de accountant vooraf een melding doet aan het AC wanneer het een opdracht van B&W gaat uitvoeren.	Staande afspraak
2.	27 november 2013	In het AC zal de komende tijd de nodige aandacht worden geschonken aan de begroting nieuwe stijl, vooral wat betreft de presentatie.	Onderwerp staat vast op agenda AC
3.	2 juli 2014	Discussie over kengetallen ivm de stresstest wordt nog in AC gevoerd	Wordt volgend jaar
4.	2 juli 2014	Concept financiële verordening wordt later dit jaar in AC besproken, zodat begin 2015 een aangepaste verordening door de raad kan worden vastgesteld. Dit kan in combinatie met de gevraagde presentatie over activeren van investeringen met maatschappelijk nut	Op 22 oktober afgehandeld
5.	17 september	Er wordt een raadsvoorstel opgesteld voor behandeling in de raad van oktober met het voorstel de huidige controletoleranties te blijven hanteren en het dienstverleningsplan van de accountant voor het controlejaar 2014 vast te stellen.	afgehandeld
6.	17 september	Er komt een bijeenkomst voor de raad om te praten over de gewenste vernieuwingen in de begroting van 2016. Voorzitter en AC-secretaris nemen het voortouw.	Staat gepland voor 28 oktober
7.	22 oktober	Bespreking hoge schuldpositie gemeente Groningen in AC	

Volgende bijeenkomst:

- 26 november om 13.30 uur.
- Extra bijeenkomst met de raad: 28 oktober van 19.00 – 20.00 uur.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Raadsvoorstel

Onderwerp **Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014**
Registratienr. 4684226 Steller/telnr. Thea Hoefnagel/ 3678374 Bijlagen 1

Classificatie	Geheim ☒ Vertrouwelijk		
Portefeuillehouder	T. Schroor	Raadsc commissie	Financiën en Veiligheid

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. tot een stelselwijziging, waarbij in de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut in een grondexploitatie worden geactiveerd en daarna worden afgeschreven op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur;
- II. tot het instellen van de beklemde reserve "Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties";
- III. de omvang van de activering vast te stellen op 85,573 miljoen euro;
- IV. de structurele kapitaallasten van de activering te dekken uit de in de begroting 2014 en 2015 beschikbare structurele ruimte (4,9 miljoen euro);
- V. de structurele kapitaallasten te dekken uit de beschikbare ruimte in de begroting 2014 (2,463 miljoen euro) en begroting 2015 (2,438 miljoen euro);
- VI. de vrijval van incidentele middelen van 43,156 miljoen euro uit de grondexploitaties toe te voegen aan de begroting 2014;
- VII. de resterende vrijval van incidentele middelen van 42,417 miljoen euro toe te voegen aan de beklemde reserve "bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties";
- VIII. de gemeentebegroting 2014 te wijzigen.

Samenvatting

Met de wijziging in het raadsvoorstel "wijziging Financiële verordening" (nummer 4684451) worden investeringen in voorzieningen met een bovenwijkse karakter en algemeen nut binnen een grondexploitatie zoals, wegen, pleinen, bruggen, openbaar vervoer infrastructuur geactiveerd en wordt hierop jaarlijks afgeschreven. In dit raadsvoorstel geven wij verder invulling aan deze wijziging. Wij stellen voor om de bovenwijkse investeringen in de aanleg van met name bruggen en wegen in de grondexploitaties van Westpoort, CiBoGA, Eemskanaalzone - Berlagebrug en Sontwegtracé inclusief Sontbrug, Europapark, Europapark station (inclusief station), Damsterdiep, Hoendiep-Westpark en Revitalisering bedrijventerrein - Duinkerkenstraat te activeren. De totale omvang van de te activeren investering tot en met 31 december 2013 bedraagt 85,573 miljoen euro.

B&W-besluit d.d.: 11 november 2014

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

De investeringen in bovenwijkse voorzieningen binnen grondexploitaties zijn gefinancierd met incidentele middelen. Door de activering van deze investeringen valt 85,573 miljoen euro incidentele middelen vrij. Hiertegenover staat een structurele last van 4,9 miljoen euro (eerste jaar). Zowel de structurele kapitaalslasten als ook de vrijval van incidentele middelen zijn in de begroting 2014 en 2015 verwerkt. De opgave voor de omzetting van incidentele middelen naar structurele middelen in de begroting 2014 bedraagt 43,156 miljoen euro. Het resterende bedrag van 42,417 miljoen euro stellen wij voor om aan de beklemde reserve "Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties" toe te voegen. In de begroting 2015 heeft u reeds besloten om 51,585 miljoen euro incidenteel om te zetten in structurele middelen. Vanuit de reserve "Bovenwijkse infrastructuur" kan hiervan 42,417 miljoen euro ingezet worden in 2015.

Aanleiding en doel

Met de wijziging in het raadsvoorstel "wijziging Financiële verordening" worden investeringen in voorzieningen met een bovenwijkse karakter en algemeen nut binnen een grondexploitatie zoals, wegen, pleinen, bruggen, openbaar vervoer infrastructuur geactiveerd en wordt hierop jaarlijks afgeschreven. Dit is al van belang voor de begroting 2014. Investeringen met maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, werden voorheen overwegend niet geactiveerd. Deze zaten in het totale kostenplaatje van de grondexploitatie. Een van de maatregelen in de begroting 2014 is dat investeringen met maatschappelijk nut die worden uitgevoerd in het kader van een grondexploitatie, geactiveerd worden, als ze het karakter hebben van een bovenwijkse voorziening. Door deze investeringen te activeren worden de incidentele investeringsbedragen in de grondexploitaties geruild voor structurele kapitaallasten. In de begroting 2014 is rekening gehouden met een vrijval van incidentele middelen van circa 43,156 miljoen euro, en de beschikbare structurele dekking is circa 2,463 miljoen euro.

Kader

Artikel 212 Gemeentewet verplicht iedere gemeente een financiële verordening te hebben waarin de raad uitgangspunten vaststelt voor het financiële beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie, waaronder specifiek de regels voor waardering en afschrijving van activa. De bevoegdheid tot wijziging van deze verordening ligt bij de raad.

Tot dusver bood de financiële verordening geen mogelijkheden om investeringen met maatschappelijk nut (bovenwijkse voorzieningen), die deel uit maken van grondexploitaties, te activeren en hierop jaarlijks af te schrijven. In het raadsvoorstel "Wijziging financiële verordening" is de wijziging opgenomen waarin staat dat bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties voortaan geactiveerd dienen te worden. Activeren van deze investeringen houdt in dat de investeringen op de balans worden gezet en in meerdere jaren worden afgeschreven, conform de afschrijvingstermijnen zoals opgenomen in de financiële verordening. Niet activeren betekent dat de investeringen in één keer worden afgeschreven en dus te financieren met incidentele middelen. De commissie BBV¹ onderscheidt de volgende twee soorten wijzigingen in de waarderingsgrondslagen van de verordening.

- a. Een stelselwijziging betreft een wijziging van de vrij te kiezen waardering(s) grondslag (bijvoorbeeld van niet activeren, naar wél activeren met een afschrijving op basis van een verwachte toekomstige gebruiksduur);
- b. Een schattingswijziging (door nieuwe inzichten) betreft een wijziging van een verwachte toekomstige gebruiksduur c.q. (rest)gebruikswaarde (bijvoorbeeld via een andere afschrijvingsmethode).

In het raadsvoorstel "Wijziging financiële verordening" is een wijziging in de vrij te kiezen waarderingsgrondslagen bewerkstelligd en is daarmee te classificeren als een stelselwijziging. Bij de uitwerking van de berekening in dit raadsvoorstel is rekening gehouden met de wijziging van de verordening.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de financiële verordening van de Gemeente Groningen schrijven voor dat activa gewaardeerd worden tegen de aankoopprijs dan wel de vervaardigingsprijs en dat de kosten van de activa over een langere periode ten laste van de exploitatie gebracht worden door middel van afschrijvingen.

¹ Notitie Het BBV en de en stelsel-/schattingswijzigingen d.d. juli 2011

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

De BBV commissie geeft in de notitie "Toerekening kosten van bestedingen in de openbare ruimte aan grondexploitaties" en vraag en antwoord 2013.06² aan dat het onder voorwaarden is toegestaan om investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut uit de grondexploitatie te halen, te activeren en de jaren erna door middel van afschrijvingen ten laste van de exploitatie te brengen. Deze voorwaarden zijn:

- 1) Er moet sprake zijn gewijzigde omstandigheden en inzichten in de grondexploitatie
Een voorbeeld hiervan zijn gewijzigde inzichten in afzetmogelijkheden waardoor het programma gewijzigd moet worden. Programmatische wijzigingen zijn bijvoorbeeld een wijziging in de fasering van de planuitvoering, wijziging in de te realiseren woningen, wijziging in type en samenstelling woningen, aanpassing in de openbare ruimte etc.
- 2) De voorwaarden van causaliteit, proportionaliteit en profijt zijn in acht genomen
Een korte samenvatting van de uitgangspunten voor de begrippen causaliteit, proportionaliteit en profijt zijn als volgt:
  - A. De investeringen moeten toerekenbaar zijn c.q. een causaal verband hebben met de grondexploitatie. (De investeringen in de openbare ruimte worden aangelegd als voortvloeisel uit de ontwikkeling van de grondexploitatie. Een voorbeeld hiervan is het aanleggen van een brug om de toegang tussen het nieuwe- of herontwikkelde deel en de aangrenzende gebieden te realiseren) Een positief causaal verband tussen de investering en de ontwikkeling van een grondexploitatie onderscheidt deze investering uit de grondexploitatie van andere investeringen.
  - B. Indien het uit de investering voortvloeiende nut voor de grondexploitatie aanzienlijk hoger is dan het algemene nut, dan behoort deze investering tot de vervaardigingskosten van de grondexploitatie. Indien de investering een hoger algemeen nut heeft dan een specifiek nut dan kan deze investering ook onder de materiële vaste activa worden opgenomen. Deze afweging kan ook resulteren in een gedeeltelijke toerekening aan de grondexploitatie en een gedeeltelijke toerekening aan de materiële vaste activa. (Proportionaliteit en profijtbeginsel)

Voor een materieel vast actief moet het algemeen nut hoger zijn dan het specifieke nut voor de grondexploitatie. De commissie BBV geeft aan dat de afweging tussen algemeen nut en specifiek nut beargumenteerd moet worden vastgesteld. Voor een nader onderbouwing hebben wij aansluiting gevonden in de wet ruimtelijke ordening. In de wet op de ruimtelijke ordening is een nadere uitwerking van het begrip voorziening met algemeen nut opgenomen.

De wet ruimtelijke ordening definieert een voorziening met algemeen nut als een voorziening binnen of buiten een exploitatiegebied die ten dienste zijn voor dat exploitatie- gebied en een of meer exploitatie-gebieden en / of bestaand gebied. Een voorziening met algemeen nut is een voorziening, die een bovenwijks karakter heeft en daardoor ten dienste staat van het grondexploitatiegebied en de naast gelegen gebieden. Een opsomming van de mogelijke voorzieningen in een exploitatiegebied is opgenomen in artikel 6.2.5 van het Besluit ruimtelijke ordening. Voorbeelden van deze voorzieningen zijn wegen, pleinen, bruggen, openbaar vervoer infrastructuur, gebouwde parkeervoorzieningen etc.

Om de toepassing van de criteria proportionaliteit en profijt inzichtelijk en hanteerbaar te houden hebben we bij de uitwerking drie categorieën gehanteerd.

² Notitie "Toerekening van bestedingen in de openbare ruimte aan grondexploitaties d.d. 26 april 2013

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Verhouding maatschappelijk nut en nut grondexploitatie	%	Voorbeelden
Maatschappelijk nut > Nut grondexploitatie	100%	Bovenwijken karakter is sterk overheersend. - Stedelijke voorzieningen - Belangrijke schakels in stedelijk netwerk Interwijkverbinding
Maatschappelijk nut = Nut grondexploitatie	50%	Bovenwijkse element is net zo sterk als grondexploitatie - Interwijkverbinding in combinatie met (verbetering) ontsluiting
Maatschappelijk nut < nut grondexploitatie	0%	Bovenwijken element is klein in vergelijking met grondexploitatie - Aanleg c.q. verbetering wegen binnen een bedrijventerrein voor ontsluiting van een kavel - Aanleg c.q. verbetering wegen binnen een wijk voor ontsluiting van woningen etc.

- 3) Het complex is materieel nog niet afgesloten
Het project is ten tijde van de activering nog niet slot gecalculeerd.
- 4) Inhaalafschrijvingen moeten zijn toegepast vanaf het moment van realisering tot het moment van activering.
- 5) De gewijzigde regels met betrekking tot activering moet op alle grondexploitaties worden toegepast. De bepaling van de omvang van de activeren kosten is een ingewikkeld en soms complexe aangelegenheid. Ter bevordering van de inzichtelijkheid, transparantie en efficiëntie hebben wij bij de toepassing van de regelwijziging gewerkt met een ondergrens van 500.000 euro. Dit betekent dat alleen de aanleg van een bovenwijkse voorziening is meegenomen, waarvan de directe stichtingskosten op basis van een opdracht een omvang hebben van minimaal 500.000 euro. Uit een nadere toets is gebleken dat bovenwijkse voorzieningen met een kostenniveau lager dan 500.000 euro in de bestaande grondexploitaties niet voorkomen.
- 6) De uitgangspunten uit de Notitie Grondexploitaties (bijgesteld) van de Commissie BBV, februari 2012 zijn in acht genomen. Deze notitie geeft nadere richtlijnen en aanbevelingen op de toepassing van het BBV met betrekking tot grondexploitaties en strategisch grondbezit.
- 7) Uw raad neemt een expliciet besluit tot een stelselwijziging waarbij de kosten van investering in bovenwijkse voorziening in grondexploitaties worden geactiveerd. Een voorstel tot wijziging van de financiële verordening wordt tegelijkertijd met dit voorstel aan u voorgelegd.

Voor de toekomstig nog te realiseren investeringen in maatschappelijk c.q. bovenwijkse voorzieningen met algemeen nut geldt dat voorwaarden 2,5, 6 en 7 van toepassing zijn. Bij wijzigingen in de bestaande grondexploitaties en nieuwe grondexploitaties zullen wij voorstellen doen voor activering van bovenwijkse voorzieningen met inachtneming van deze randvoorwaarden. Hierbij hanteren wij een consistente gedragslijn.

Argumenten en afwegingen

Grondexploitaties

Op basis van bovenstaande uitgangspunten hebben wij in de lopende grondexploitaties de bovenwijkse voorzieningen geïdentificeerd die in aanmerking komen voor activering. Wij zullen onderstaande per grondexploitatie de bovenwijkse voorziening toelichten en tevens de toegerekende investeringskosten vermelden.

CiBoGa- Vrydemalaan

De Antonius Deusinghlaan is een belangrijke doorgaande route vanuit het noordoosten van de stad naar de binnenstad en het UMCG. Om het UMCG/RUG de ruimte te bieden voor uitbreiding op het terrein van het UMCG/RUG is de Antonius Deusinghlaan afgesloten. Ter vervanging is de Vrydemalaan aangelegd. De Vrydemalaan is de verbinding tussen de noordoostelijke wijken en de binnenstad. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen en toegerekende subsidiebijdrage bedragen 10,8 miljoen euro.

Eemskanaalzone – Berlagebrug

De Eemskanaalzone beslaat het gebied tussen de binnenstad (Oosterhavenbrug) en Meerstad (Oostelijke Ringweg). Belangrijke dragers van de ontwikkeling zijn de te realiseren verbinding tussen het centrum en Meerstad en de noord-zuid verbinding van de binnenstad naar het Sontpleingebied. Daarnaast is de functieverdichting en –verandering van een verouderd bedrijventerrein naar een modern stedelijk wonen en werken een belangrijke pijler. De verbinding tussen de noord-zuid richting, die de Sontweg en het Damsterdiep met elkaar verbindt in inmiddels gerealiseerd door middel van de aanleg van de Berlagebrug en de toeleidende wegen. Hiermee wordt de verkeersdoorstroming tussen Zuid Oost Groningen en de binnenstad inclusief UMCG verbeterd. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen en toegerekende subsidiebijdrage bedragen 9,1 miljoen euro.

Eemskanaalzone – Sontbrug inclusief toeleidende wegen

Het Sontwegtracé is een andere belangrijke pijler in de ontwikkeling van Eemskanaalzone. Het Sontwegtracé is de verbinding tussen het centrum, oostelijke ringweg, Zuidoost Groningen en Meerstad. Binnenkort wordt gestart met de uitvoering van de aanleg van de brug en het tracé. Naar verwachting zal de aanleg uiterlijk 2015 zijn afgerond. Het bovenwijkse element is sterk overheersend. De kosten worden geactiveerd nadat de aanleg is afgerond. Op dit moment zijn deze kosten nog niet meegenomen in het overzicht van de te activeren investeringen. De toerekenbare kosten worden geactiveerd op moment dat de brug en het tracé is gerealiseerd.

Eemspoort- Fietspad Hunzezone

Bij de aanleg van Eemspoort is de Hunzezone aangelegd. De Hunzezone betreft het voormalig stroomgebied van de Hunze aan de noordkant van de stad. De fietsverbinding Hunzezone op het bedrijventerrein Eemspoort verbindt Driebond met Engelbert. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen bedragen 3,8 miljoen euro.

Zernike Science Park – Verlegging Blauwborgje

De universiteit en de Hanzehogeschool hebben in de afgelopen grote investeringen gedaan op Zernike. Op het terrein is circa 100.000 m2 nieuwe bebouwing toegevoegd. Tevens heeft het terrein een karakter gekregen van een campus. De Zernikelaan is verkeersluw gemaakt, maar heeft haar functie gehouden voor het openbaar vervoer. Het doorgaande verkeer vanuit de richting Dorkwerd/Reitdiep is omgeleid via het Blauwborgje. De aanpassing in de hoofdinfrastructuur (Zernikelaan en Blauwborgje) zijn inmiddels uitgevoerd. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen bedragen 1,9 miljoen euro.

Westpoort – Viaduct, hoofdweg en brug

Het bedrijventerrein Westpoort omvat de realisatie van een bedrijventerrein aan de A7 aan de wetskant van de stad. In de aanleg van de het bedrijventerrein is tevens de realisatie van de nieuwe verkeersaansluiting A7/Westpoort opgenomen. Deze nieuwe aansluiting op A7 creëert een alternatieve en betere aansluiting van de bedrijven op het Vierverlatenterrein en de Suiker Unie. Door deze alternatieve ontsluiting wordt de verkeersdruk van met name zwaar verkeer op de bestaande routes naar Hoogkerk verminderd. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen en toegerekende subsidiebijdrage bedragen 23,0 miljoen euro.

Europapark/Europapark Station en Kempensberg- Boumaboulevard

Het bedrijvengebied in het zuidoostelijk deel van de stad Groningen is het grootste van Noord-Nederland en daarmee een belangrijke regionaal-economische motor. In dit deel van de stad ligt de gebiedsontwikkeling Europapark – Kempensberg inclusief station. De dynamo Europapark en Kempensberg is omsloten door snelwegen en spoorlijnen en ligt daardoor als een soort eiland in de stad. De Boumaboulevard in het Europapark wordt aangelegd in fases.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Na afronding van het gehele werk verbindt de Boumaboulevard de omliggende gebieden van het Europapark met elkaar. Tevens is de Boumaboulevard in het Europapark één van de belangrijkste toegangswegen van het Station Europapark.

Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen en toegerekende subsidiebijdrage bedragen per 31 december 2013 4,2 miljoen euro.

Europapark/Europapark Station en Kempkensberg- Station

De centrale schakel tussen de gebieden Kempkensberg en het Europapark en de verbinding met stad en regio is het nieuw station Europapark en de inrichting van de bredere omgeving daaromheen. De realisatie van dit nieuwe stationsgebied zorgt voor een betere bereikbaarheid van de twee gebieden, stad en regio. De realisatie een hoogwaardig stationsgebied is tevens ter verbetering van het vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen, en ter verhoging van de verblijfskwaliteit voor bewoners en bezoekers van de gebieden Europapark en Kempkensberg. Het station is in december 2012 geopend en in 2013 verder afgebouwd. Het bovenwijkse karakter is sterk overheersend. De investeringskosten en toegerekende subsidiebijdrage bedragen per 31 december 2013 17,3 miljoen euro.

Damsterdiep- Damsterplein inclusief aanrijroutes

Onder het gedempte Damsterdiep is een parkeergarage gebouwd met ruimte voor circa 550 auto's. De parkeergarage is inmiddels in exploitatie. In de grondexploitatie Damsterdiep zijn de kosten opgenomen die nauw verband houden met de aanleg van de parkeergarage zoals het bouwrijp maken van de grond, aanleg aanrijroutes, inrichting van de openbare ruimte waaronder het Damsterplein. Deze stedelijke voorziening heeft een sterk overheersend bovenwijkse karakter. De investeringskosten exclusief inhaalafschrijvingen bedragen 13,4 miljoen euro.

Hoendiep-Westpark

Het Westpark ligt aan de zuidzijde van Hoogkerk en aan de noord- en oostzijde van de woonwijken De Helder en Vinkhuizen. Het Westpark is één van de vijf gemeentelijke stadsparken. Doel van de investeringen zijn gericht op het afmaken van het park en de randvoorwaarden scheppen om het functioneren van het Westpark als stadspark te verbeteren. In het Westpark zijn de volgende functies mogelijk rondom de volgende thema's:

- Verenigingsleven (Variaski en scouting);
- Educatie (schooltuinen);
- Kinderen (sport en spel, schooltuinen, speeltuin en eventueel kinderopvang);
- Recreatie (algemeen gebruik en waterskivijver) en
- Ecologie (diverse ingerichte zones, natuurrecreatie)

De omvang van de investeringen rekening houdend met inhaalafschrijvingen bedragen circa 0,9 miljoen euro.

Revitalisering Bedrijventerrein Duinkerkenstraat e.o.

Onderdeel van het project revitalisering Winschoterdiep is de aanleg van fietspaden langs de Duinkerkenstraat e.o. Door de aanleg van de fietspaden wordt de bereikbaarheid van het bedrijventerrein voor zowel bestemmingsverkeer als ook doorgaand verkeer verbeterd. Door het gedeelde profijt van de verbetering bereikbaarheid bedrijventerrein en uitstraling bedrijventerrein is het bovenwijkse element gelijkwaardig aan het profijt van de grondexploitatie. Wij stellen voor om de investeringskosten voor 50% de activeren. De investeringskosten bedragen 0,9 miljoen euro.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

N.v.t.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Financiële consequenties

Op basis van de bovenstaande uitgangspunten bedraagt de omvang van de investeringen in bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties per 31 december 2013 85,664 miljoen euro. Deze omvang is als volgt te specificeren:

Berekeningen activering bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties

Grondexploitatie	Te activeren na aftrek subsidies	Aantal jaren af te schrijven	Kapitaal lasten
Westpoort	23.000.569	35	1.347.176
EKZ Berlagebrug	9.126.054	36	527.283
EKZ Sontwegtracé	PM	PM	PM
Duinkerkenstraat	960.396	38	54.085
Damsterdiep plein	13.434.294	38	756.563
Station Europapark	17.345.020	40	953.976
Europapark Boumaboulevard	4.251.615	32	260.411
Hoendiep Nrd Westpark	877.138	39	48.805
Ciboga Vrydemalaan	10.817.404	38	609.191
Eemspoort Hunzezone	3.827.499	38	230.810
Zernike Blauwborgje	1.933.694	35	113.259
Totaal in te zetten in de begroting 2014	85.573.683		4.901.559

We stellen voor dit bedrag te activeren en in de komende jaren hierop af te schrijven. De hiermee gemoeide kapitaalslasten (kosten van rente en afschrijvingen) bedragen 4,901 mln euro in het eerste jaar (met 3,00 % rente). Door de activering van kosten valt 85,664 miljoen euro incidentele dekking vrij in de grondexploitaties. Deze vrijval wordt ingezet voor de ruil van incidenteel naar structureel. De opgave vanuit de begroting 2014 is 43,156 miljoen euro. Wij stellen voor de inzet van incidenteel naar structureel als volgt samen te stellen.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Voorstel ruil en rest naar bekleemde reserve 2014:	2014 i		2014 s
Westpoort	23.000.569	35	1.347.176
Station Europapark	17.345.020	40	953.976
Hoendiep Nrd. Westpark	877.138	39	48.805
Zernike Blauwborgje	1.933.694	35	113.259
Totaal in te zetten in de begroting 2014	43.156.421		2.463.216
Restant toe te voegen aan de bekleemde reserve	42.417.262		

Ruil resultaat 2014	2014 i		2014 s
Ruilmiddelen concern voor dekking begroting 2014	43.118.000		2.970.000
Totaal ruilmiddelen activering bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties	43.156.421		2.463.216
Tekort/Overschot 2014*	38.421		506.784

* Bij het opstellen van de begroting zijn de structurele lasten die samenhangen met deze ruil hoger ingeschat. Het resultaat op de structurele lasten bedraagt € 506.784 en zal worden betrokken bij het jaarrekeningresultaat 2014. Vanaf 2015 wordt rekening gehouden met een inzet van € 506.784 minder

Zoals uit bovenstaand staatje blijkt, bedraagt het resterende bedrag 42,417 miljoen euro. Wij stellen voor om dit bedrag toe te voegen aan de bekleemde reserve "Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties". In de begroting 2015 heeft u besloten om 51,585 miljoen euro incidentele middelen om te zetten in structurele middelen. Zoals uit onderstaand staatje blijkt kan met dit voorstel hiervan 42,417 miljoen euro ingevuld worden. Er resteert dan nog een bedrag van 9,167 miljoen euro. Daarnaast dient ook het beschikbare bedrag voor de vergoeding van de Regio Groningen-Assen, als gevolg van het stopzetten van de RegioTram, te worden geruild van structureel naar incidenteel. Hiervoor is een bedrag van 10 miljoen euro nodig. Uit de prognose van onze investeringenramingen blijkt dat de omvang van de investeringen in 2014 en 2015 voldoende groot zal zijn om ook het resterende deel in te vullen.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Inzet bekleemde reserve bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties in de begroting 2015

Grondexploitaties	2014	2014	2014
	€	%	€
EKZ Berlagebrug	9.216.054	36	527.283
Duinkerkenstraat	960.396	38	54.085
Damsterdiep plein	13.434.294	38	756.563
Europapark Boumaboulevard	4.251.615	32	260.411
Ciboga Vrydemalaan	10.817.404	38	609.191
Eemspoort Hunzezone	3.827.499	33	230.810
Totaal in te zetten in de begroting 2015	42.417.262		2.438.343
Ruil structureel naar incidenteel begroting 2015	51.585.000		3.300.000
Nog in te vullen in het begrotingsjaar 2015	-9.167.738		861.657

In de bijlage bij het raadsvoorstel hebben we de administratieve verwerking van de oude situatie (investeringen via de grondexploitatie) en de nieuwe situatie (activering van bovenwijkse investeringen in maatschappelijk nut) in beeld gebracht. Dit heeft betrekking op de balans en op de exploitatie. Zowel in de oude als in de nieuwe situatie kan rente worden toegerekend aan de investering. In de oude situatie werden de rentekosten gedurende de looptijd toegerekend aan de grondexploitatie. Na het afsluiten van de grondexploitatie heeft de investering invloed op de aan te trekken financiering en leidt dit tot extra rentekosten. In de nieuwe situatie worden de rentekosten direct toegerekend aan de geactiveerde investering. Er ontstaat geen verschil in gemeentelijke rentekosten tussen de oude en nieuwe situatie.

Vervolg

De wijziging om voortaan investeringen in bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties te activeren heeft ook gevolgen voor de komende begrotingsjaren. Op basis van de financiële verordening en de uitwerking hiervan in dit raadsvoorstel zullen wij jaarlijks op basis van in oplevering en gerealiseerde bestedingen de omvang van de te activeren investeringen bepalen. Deze omvang zal bij de afsluiting van het boekjaar bepaald worden en zal tevens een voorstel gedaan worden tot toevoeging aan de reserve "bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties" als in de begroting van het desbetreffende jaar niet is voorzien in de dekking van de hiermee samenhangende structurele lasten. De jaarlijkse kapitaallasten worden dan uit deze reserve onttrokken. De rente over deze reserve is gelijk aan het gemeentelijke rentepercentage (ROP). Dit percentage wordt ook gehanteerd voor het bepalen van de financieringslasten van investeringen. Met het hanteren van dit percentage blijven voldoende middelen beschikbaar om de jaarlijkse kapitaallasten gedurende de resterende looptijd te financieren.

Vennootschapsbelasting

Het wetsvoorstel "Wet modernisering Vpb-plicht overheidsonderneming beoogt om de vennootschapsbelastingplicht op te leggen voor overheidsondernemingen per 1 januari 2016. In de komende tijd zullen wij onder meer de gevolgen van de invoering van deze wet op de grondexploitaties in kaart brengen. Hierbij zullen wij ook deze stelselwijziging betrekken. Zodra wij meer zicht hebben op de gevolgen van de vennootschapsbelasting op grondexploitaties komen wij hierop terug.

Accountant

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2014 heeft de accountant vooraf de wijziging van de regels met betrekking tot de activering van kosten van bovenwijkse voorzieningen in grondexploitaties beoordeeld. Tevens heeft hij ook de uitwerking hiervan, zoals opgenomen in dit raadsvoorstel, in deze beoordeling meegenomen. De accountant heeft na afloop van zijn werkzaamheden aangegeven dat de stelselwijziging voldoet aan de regelgeving en de genoemde bedragen als bovenwijkse voorziening juist zijn bepaald.

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitatie 2014

Begrotingswijziging 2014							
Betrokken directies	Stadsontwikkeling						
Naam voorstel	Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitatie 2014						
Incidenteel / Structureel	Incidenteel						
Soort wijziging	Exploitatie						
Financiële begrotingswijziging	directie	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo
2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	SO		25.811	25.811			25.811
7.2 Openbaar Vervoer	SO		17.345	17.345			17.345
14.1 College & Raad	CS	43.156		43.156			43.156
8.2 Nieuwbouw	SO		9.126	9.126	9.126		-
2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	SO		15.605	15.605	15.605		-
2.5 Overige Economie en Werkgelegenheid	SO		4.252	4.252	4.252		-
7.4 Parkeren	SO		13.434	13.434	13.434		-
Totale begrotingswijziging		43.156	85.573	42.417	42.417	-	-

Begrotingswijziging 2014							
Betrokken directies	Stadsontwikkeling						
Naam voorstel	Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitatie 2014						
Incidenteel / Structureel	Structureel						
Soort wijziging	Exploitatie						
Financiële begrotingswijziging	directie	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo
2.5 Overige Economie en Werkgelegenheid	SO	1.509		1.509			1.509
7.6 Overige Verkeer	SO	954		954			954
14.1 College & Raad	CS	2.463		2.463			2.463
Totale begrotingswijziging		-	-	-	-	-	-

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014

Format instellen reserve	
Directie:	Ruimtelijk ontwikkeling en Uitvoering
Naam reserve:	beklemd reserve "Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties"
Algemene of bestemmingsreserve	bestemmingsreserve
Doel:	Aanhouden van middelen die vrijkomen door activering van bovenwijkse voorzieningen in de grondexploitaties
Voeding (welk resultaat):	Middelen die vrijkomen doordat bovenwijkse voorzieningen met maatschappelijk nut uit grondexploitaties worden geactiveerd
Rentetoevoeging? ja of nee	Ja
Standaardpercentage of afwijkend percentage?	ROP
Minimale omvang (bij een algemene reserve):	geen
Maximale omvang:	geen
Afspraak voor actualiseren:	Jaarlijks (bepalen nieuwe bovenwijkse investeringen)
Verwachte datum opheffing:	geen
Instellen bij begroting, VGR, rekening of in eigen raadsvoorstel?	Eigen raadsvoorstel (Activering Bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitaties 2014)

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Raadsvoorstel - Activering bovenwijkse voorzieningen uit grondexploitatie 2014

BIJLAGE I VOORBEELD VERGELIJKING OUDE EN NIEUWE VERWERKINGSWIJZE

OUDE SITUATIE

Balans, activa

Materiele vaste activa

Activa met Maatschappelijk nut

Westpoort, bruggen, viaducten etc	0	
Af; afschrijving jaar 1	0	
Boekwaarde 31 december		0

Voorraad

Onderhanden werk, Grondexploitatie

Westpoort, bruggen viaducten etc	23.000.569	
Af; Opbrengsten (subsidies, grondverkoop)	23.000.569	
Saldo		0

Kosten van aanleg worden ineens afgefinancierd

Nieuwe situatie

Balans, activa

Materiele vaste activa

Activa met Maatschappelijk nut

Westpoort, bruggen, viaducten etc	23.000.569	
Af; afschrijving jaar 1	657.159	
Boekwaarde 31 december		22.343.410

Kosten van aanleg worden ondergebracht

onder het materieel vast actief en jaarlijks wordt gedurende de looptijd in gelijke delen afgeschreven

Exploitatierkening

Oude situatie

Afschrijvingskosten Westpoort	0	
Rentekosten Westpoort *	0	
		0

In de nieuwe situatie wordt jaarlijks rente en afschrijvingskosten ten laste van de

Nieuwe situatie

Afschrijvingskosten Westpoort	657.159	
Rente kosten Westpoort Jaar 1	690.017	
		1.347.176

jaarresultaat gebracht

* Aan de investeringen worden ook rentekosten toegerekend.

Tijdens de looptijd van worden ze toegerekend aan de grondexploitatie en na de looptijd heeft het effect op de aan te trekken financiering (meer geld aantrekken) en beïnvloeden ze de rentekosten

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Raadsvoorstel

Onderwerp **Tussentijdse resultaatbestemming 2014**

Registratienr. **4416411** Steller/telnr. Nico Werkman / 76 80 Bijlagen 1

Classificatie Openbaar Geheim
 Vertrouwelijk

Portefeuillehouder

Schroor

Raadscommissie
F&V

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit de tussentijdse resultaatbestemming 2014 vast te stellen.

Samenvatting

De afgelopen jaren hebben we met een tussentijdse resultaatbestemming (rest)budgetten overgeheveld naar het volgende jaar. Met het oog op begrotingsrechtmatigheid wordt ook nu voorgesteld enkele resultaten over het lopende boekjaar tussentijds te bestemmen, zodat deze budgetten beschikbaar blijven voor het doen van uitgaven in het 1e halfjaar van 2015, vooruitlopend op de vaststelling van de jaarrekening 2014.

B&W-besluit d.d.: 18 november 2014

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

Ook dit jaar stellen wij u voor enkele resultaten over het lopende boekjaar, in dit geval dus over 2014, tussentijds te bestemmen. Wij verwachten in de eerste helft van 2015 nog uitgaven ten laste van deze budgetten te doen vóór de vaststelling van de jaarrekening 2014. Met het oog op de rechtmatigheid van deze uitgaven is hiervoor een raadsbesluit noodzakelijk.

Beoogd wordt dat, waar nodig, in het kader van rechtmatigheid restantbudgetten worden overgeheveld naar 2015.

Kader

Uw raad stelt naar verwachting in mei/juni 2015 de gemeenterekening 2014 vast. Een deel van de resultaatbestemming heeft betrekking op voortzetting van bestaand beleid en het overhevelen van de bijbehorende middelen van 2014 naar 2015. Indien de activiteiten in de eerste vijf/zes maanden van 2015 wel worden gecontinueerd, zonder dat de budgetten worden overgeheveld, zijn strikt genomen de uitgaven onrechtmatig.

Reden om een tussentijdse resultaatbestemming te doen, is het voldoen aan het budgetrecht van de raad in het volgende boekjaar. Met het oog op rechtmatigheid van deze uitgaven is hiervoor een raadsbesluit noodzakelijk.

Argumenten en afwegingen

De voorgestelde budgetten zijn beschikbaar gestelde incidentele middelen. Deze middelen zijn/worden niet volledig besteed in 2014. Oorzaak hiervan is een opgetreden vertraging in de uitvoering en/of omdat de uitvoering van de projecten over de jaargrens heen loopt. Het hier voorgestelde tussentijds bestemde resultaten blijven zichtbaar in de jaarrekening 2014.

De overheveling moet een uitzondering op de regel zijn, die stelt dat het resultaat bij de jaarrekening wordt bepaald en vervolgens bestemd. Alleen budgetten waarvan overheveling strikt noodzakelijk is vanuit rechtmatigheidsperspectief komen in aanmerking.

De volgende criteria zijn van toepassing:

1. budget is incidenteel, niet zijnde nieuw beleid of specifieke uitkeringen van derden met een specifiek bestedingsdoel (overschotten gaan via resultaat of betreft vrijval). Meerjarige budgetten komen niet in aanmerking;
2. een minimumgrens van 45 duizend euro;
3. argumentatie waarom het budget in 2014 niet is gebruikt;
4. goede motivatie waarvoor het budget in de periode januari t/m juni 2015 nodig is;
5. overheveling van het budget is nodig om een eventuele overschrijding van de lasten van de deelprogramma's waar het betreffende budget onder valt, te voorkomen.

Naar ons oordeel voldoen drie voorstellen aan bovenstaande criteria. Hieronder treft u een overzicht aan. De aangegeven nummering correspondeert met de bijlage, waarin ook een nadere toelichting op de voorstellen wordt gegeven.

Bedragen zijn in duizenden euro.

Nr.	Omschrijving	Bedrag
1	Uitvoeringskosten implementatie WWB Maatregelen - Participatiewet	105
2	Werk in Zicht !	1.262
3	Herstel schade storm oktober 2013	565
Totaal		1.932

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Niet van toepassing.

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Overige consequenties

Niet van toepassing.

Vervolg

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Bijlage

Voorstel 1: Uitvoeringskosten implementatie WvB Maatregelen – Participatiewet

Productgroep:	Organisatieonderdeel:
Programma:	
Portefeuillehouder:	

Omschrijving	
Wat is het doel van het budget?	Uitvoeringskosten implementatie WvB Maatregelen – Participatiewet. De middelen hiervoor komen uit taakmutatie gemeentefonds via de meicirculaire.

Argumentatie	
Waarom is het budget in 2014 niet gebruikt? Wat is de reden van vertraging?	Er is geen sprake van vertraging. Er is overgangsrecht tot 1 juli 2015 (kostendelersnorm). In dit kader moet het recht van enkele duizenden bijstandsonvangers opnieuw worden beoordeeld. Daarnaast zijn in de nieuwe wet de mogelijkheden om bijstandsonvangers vrij te stellen van de arbeidsplicht beperkt. De gemeente Groningen heeft enkele duizenden bijstandsonvangers met een vrijstelling. Ook zij moeten voor 1 juli 2015 worden benaderd. Hiervoor is ook scholing van medewerkers vereist.

Motivering	
Waarom wordt het budget doorgeschoven? Wat is de hoogte van de specifieke verplichting?	Zie boven. De hoogte van het bedrag dat het rijk beschikbaar heeft gesteld is 110 duizend euro.

Exploitatie	(bedrag in €)
Beschikbaar budget 2014	110.000
Af: verwachte uitgaven 2014	5.000
Resterend saldo	105.000
Verwachte uitgaven in periode januari t/m juni 2015 = Voorstel tot overheveling	105.000

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Voorstel 2: Werk in Zicht!

Productgroep: Arbeidsmarktbeleid Programma: Werk en Inkomen Portefeuillehouder: Van der Schaaf	Organisatieonderdeel: Werk in Zicht!
--	--------------------------------------

Omschrijving	
Wat is het doel van het budget?	Bestrijding van jeugdwerkloosheid in de Arbeidsmarktregio Groningen onder de naam Werk in Zicht! Werk in Zicht! is weliswaar opgenomen in de administratie van de gemeente Groningen, maar het budget is bestemd voor de Arbeidsmarktregio Groningen. Het budget komt vanuit het gemeentefonds 2013. In 2013 is 1,7 miljoen euro beschikbaar gekomen. Bij de jaarrekening 2013 is hierop een voordeel gemeld van 1,4 miljoen euro, wat is overgeheveld naar 2014 via een bestemmingsvoorstel.

Argumentatie	
Waarom is het budget in 2014 niet gebruikt? Wat is de reden van vertraging?	Projecten zijn niet of laat opgestart. Projecten lopen voor een groot deel samen met de ESF-periode. Deze eindigt op 17 juli 2015.

Motivering	
Waarom wordt het budget doorgeschoven? Wat is de hoogte van de specifieke verplichting?	Het Actieplan jeugdwerkloosheid heeft een looptijd tot midden volgend jaar (2015). Dus is het logisch dat niet alle projecten al zijn afgerond en het geld nog grotendeels in 2015 wordt uitgegeven.

Exploitatie	(bedrag in €)
Beschikbaar budget 2014	1.385.000
Af: verwachte uitgaven 2014	123.000
Resterend saldo	1.262.000
Verwachte uitgaven in periode januari t/m juni 2015 = Voorstel tot overheveling	1.262.000

Raadsvoorstel - Tussentijdse resultaatbestemming 2014

Voorstel 3: Herstel schade storm oktober 2013	
Deelprogramma: 9.1 Kwaliteit van de leefomgeving Programma: 9 Onderhoud en Beheer Openbare Ruimte Portefeuillehouder: Van Keulen	Organisatieonderdeel: Stadsbeheer
Omschrijving	
Wat is het doel van het budget?	Herstel stormschade van de oktober storm 2013
Argumentatie	
Waarom is het budget in 2014 niet gebruikt? Wat is de reden van vertraging?	In juni 2014 heeft uw raad besloten om 600 duizend euro van het rekeningresultaat 2013 te bestemmen voor het herstel van de stormschade van de oktober 2013. In 2014 worden alleen kosten gemaakt voor de voorbereiding (planvorming en overleg bewoners) voor in totaal 35 duizend euro. De start van de uitvoering van de meest urgente locaties, zoals Uranusstraat, Neptunusstraat en de Kraneweg, vindt plaats in het voorjaar van 2015.
Motivering	
Waarom wordt het budget doorgeschoven? Wat is de hoogte van de specifieke verplichting?	Zie argumentatie
Exploitatie (bedrag in €)	
Beschikbaar budget 2014 (bestemmingsresultaat 2013 ten behoeve van de stormschade	600.000
Af: verwachte uitgaven 2014	35.000
Resterend saldo	565.000
Verwachte uitgaven in periode januari t/m juni 2015 = Voorstel tot overheveling	565.000

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering	17-12-2014
Raadscommissie	F&V
Datum raadscommissie	10-12-2014
Bijlagen	-

Registratienr.	4716695
Datum B&W besluit	18-11-2014
Portefeuillehouder	Schroor
Steller	N.R. Werkman
Telefoon	7680
E-mail	nico.werkman@groningen.nl

Onderwerp

Begrotingswijzigingen 2^e en 3^e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de begrotingswijzigingen 2^e en 3^e kwartaal 2014 vast te stellen;
- II. de te vervallen bezuinigingsmaatregelen vast te stellen en ten laste te brengen van de in de begroting 2014 opgenomen concernstelpost (hiervoor is geen begrotingswijziging noodzakelijk);
- III. de gemeentebegroting 2014 dienovereenkomstig te wijzigen;
- IV. de begrotingswijziging voortvloeiende uit de tarievennota 2015 vast te stellen;
- V. de gemeentebegroting 2015 dienovereenkomstig te wijzigen.

(Publieks-)samenvatting

In het proces van het opstellen van de Voortgangsrapportages hebben de organisatieonderdelen de gelegenheid begrotingswijzigingen aan te leveren. Deze worden nu ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd. De begrotingswijzigingen vloeien voort uit eerder door uw raad genomen besluiten en uit kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd met direct gerelateerde baten. De wijzigingen moeten daarom worden beschouwd als administratief technisch van aard, teneinde aan regelgeving te voldoen.

B&W-besluit d.d.: 18 november 2014

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Inleiding

Hierbij treft u de begrotingswijzigingen aan over het tweede en derde kwartaal 2014. Deze kunnen worden ingedeeld in twee categorieën, namelijk:

- a. De eerste categorie betreft wijzigingen binnen één organisatieonderdeel. Het gaat dan om wijzigingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid en wijzigingen door verschuivingen van budgetten tussen deelprogramma's. Deze verschuivingen zijn vooral technische begrotingswijzigingen. Deze hebben geen invloed op het begrotingssaldo van het desbetreffende organisatieonderdeel;
- b. De tweede categorie begrotingswijzigingen zijn organisatieonderdeeloverstijgende wijzigingen. Hierbij valt onder andere te denken aan taakmutaties vanuit het gemeentefonds, taakmutaties tussen organisatieonderdelen en begrotingswijzigingen voortvloeiend uit de bezuinigingsoperatie 2011-2014.

In de praktijk doen de bovengenoemde omstandigheden zich voortdurend voor. Het is erg onpraktisch bij elke gelegenheid tot een formele begrotingswijziging te moeten besluiten. Daarom worden grote en kleine veranderingen 'opgespaard' en op een aantal momenten gebundeld aan uw raad voorgelegd. Dit is in overeenstemming met de werkwijze die hierover met uw raad is afgesproken.

Verder is de begrotingswijziging die voortvloeit uit de tarievennota 2015 in dit voorstel opgenomen. Het betreft hier onder meer de verlaging van het OZB-tarief voor niet-woningen, de verhoging van parkeertarieven en de verhoging van het percentage nominale compensatie.

Beoogd resultaat

N.v.t.

Kader

N.v.t.

Argumenten/afwegingen

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Wijzigingen binnen één organisatieonderdeel

Beleid en uitvoering

1. Actualisatie budget CJG 2014

Van de Provincie ontvingen we voor het project 'Ouders voor altijd' een bijdrage van 32 duizend euro. Dit zijn ten opzichte van de begroting 2014 extra middelen die in 2014 kunnen worden aangewend. Dat houdt in dat de begroting binnen het deelprogramma 'Integraal jeugdbeleid', beleidsveld Opvoedkracht (CJG), incidenteel aan de lasten- en batenkant moet worden opgehoogd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
3.1	Integraal jeugdbeleid	Beleid en uitvoering	I	32	32	0			0

Bestuur

2. Verdeling taakstelling Griffie

Met deze begrotingswijziging brengen we de nog te realiseren taakstelling bij de Griffie ten laste van het salarisbudget.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Bestuur	S	-79	-79	0			0

Concernstaf

3. Correctie verdeling Veiligheidsgelden

Bij de verdeling van het veiligheidsgeld uit Extra beleid is het budget voor het Veiligheidshuis nog niet op het juiste deelprogramma terechtgekomen. Met deze begrotingswijziging wordt dat rechtgezet.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
10.1	Veilige woon- en leefomgeving	Concernstaf	I	-60		60			60
10.4	Integriteit en veiligheid	Concernstaf	I	60		-60			-60

4. Verkoop aandelen Waterbedrijf

Bij het vaststellen van de begroting 2014 heeft uw raad een bedrag van 15 miljoen euro opgenomen voor de verkoop van de aandelen van het Waterbedrijf. Deze staat als (negatieve) stelpost aan de lastenkant geboekt. Met deze begrotingswijziging wordt dit bedrag als opbrengst aan de batenkant verantwoord.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	I	15.006	15.006	0			0

5. Kosten onderzoek waardering Waterbedrijf

In de gemeentebegroting 2014 is de mogelijke opbrengst uit de verkoop van de aandelen Waterbedrijf opgenomen als onderdeel van de bezuinigingsmaatregelen voor de begroting 2014. Ter voorbereiding op de mogelijke verkoop van deze aandelen hebben we samen met de provincie Groningen een waardering van de aandelen laten plaatsvinden. De kosten van deze waardering worden door de gemeente en provincie samen betaald. Het gemeentelijk aandeel in de

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

kosten worden gedekt uit het budget frictiekosten bezuinigingen. Met deze begrotingswijziging worden de kosten ten laste van de reserve frictiekosten bezuinigingen gebracht.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	I	16		-16		16	0

6. Correctie bezuiniging areaaluitbreiding

Bij de vaststelling van de begroting 2014 is de bezuiniging op de areaaluitbreiding ad 200 duizend euro verwerkt. In een afzonderlijke begrotingswijziging, deel uitmakend van het raadsvoorstel 'Begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2014', is deze bezuiniging ten onrechte nogmaals verwerkt. Met deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	S	200	200	0			0

7. Storting Cofinancieringsfonds in AER

In 2014 hebben we 2,728 miljoen euro gereserveerd voor het cofinancieringsfonds. Bij de begroting 2015 is besloten deze middelen in te zetten ter dekking van de begroting 2015. We storten de middelen in 2014 in de AER, zodat die in 2015 ingezet kunnen worden ter dekking van de begroting 2015.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-2.728		2.728	2.728		0

8. Reserve RSP

Bij de begroting 2013 heeft uw raad 28 miljoen euro voorgefinancierd vanuit de reserve RSP voor de dekking van de begroting 2013. Bij de begroting 2014 en de begroting 2015 wordt in totaal 28,8 miljoen euro teruggestort in de reserve vanuit de vrijval van de gereserveerde middelen voor de regiotram. Het bedrag voor 2014 bedraagt circa 16 miljoen euro.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-		15.958	15.958		0
				15.958					

9. Algemene Egalisatiereserve: begrote kosten regiotram

Bij de begroting 2013 zijn de begrote kosten en de vrijvallende middelen van het project regiotram in beeld gebracht. In de begroting 2014 is rekening gehouden met 500 duizend euro aan kosten voor indirecte effecten regiotram. In afwachting van de definitieve nacalculatie stellen wij uw raad voor deze middelen in de Algemene Egalisatiereserve te reserveren.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-500		500	500		0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

GGD

10. Actualisatie dienstverlening regiogemeenten GGD 2014

Voor het deelprogramma 'Integraal Jeugdbeleid' wordt de dienstverlening aan de regiogemeenten voor 244 duizend euro uitgebreid. De dienstverlening aan onze afnemers binnen het deelprogramma 'Preventie en Zorg' neemt toe met 84 duizend euro. Deze aanpassingen worden met deze begrotingswijziging doorgevoerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
3.1	Integraal jeugdbeleid	GGD	S	244	244	0			0
4.2	Preventie en zorg	GGD	S	84	84	0			0

Publieke dienstverlening

11. Bedrijfsvoering publieke dienstverlening

Diverse wijzigingen in de bedrijfsvoering leiden tot een herschikking in de lasten van de deelprogramma's 'Publieke dienstverlening' en 'College en raad'. Wij stellen u voor de begroting aldus te wijzigen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
11.3	Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	-291		291			291
13.1	College en raad	Publieke dienstverlening	S	291		-291			-291

12. Bedrijfsvoering publieke dienstverlening

Diverse wijzigingen in de bedrijfsvoering leiden tot een herschikking in de lasten van de deelprogramma's 'Publieke dienstverlening' en 'Facilitaire dienstverlening'. Wij stellen u voor de begroting aldus te wijzigen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
11.3	Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	55		-55			-55
12.3	Facilitaire dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	-55		55			55

Contractering en backoffice

13. Correctie baten en lasten PGB

Bij het opstellen van de primitieve begroting 2014 zijn de baten en lasten voor de PGB's voor 127 duizend euro te laag meegenomen. Dit hield verband met het inschatten van de gevolgen van fiscale maatregelen met ingang van 2013. Met deze wijziging wordt dit gecorrigeerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
4.1	Sociale samenhang en participatie	Contractering en backoffice	I	127	127	0			0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

14. Verzameluitkering 2014

We ontvangen in 2014 compensatie voor het (te) lage budget AWBZ-begeleiding in 2015 in de vorm van een verzameluitkering. We brengen in 2014 bestaande kosten WMO ten laste van dit budget. Bij de jaarrekening 2014 zal het budget weer vrijvallen voor de definitieve bestemming. De lasten en baten op het deelprogramma 4.1 'Sociale samenhang en participatie' worden daarom 1,841 miljoen euro verhoogd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
4.1	Sociale samenhang en participatie	Contractering en backoffice	I	1.841	1.841	0			0

RO

15. Internationalisering

In de primitieve begroting zijn enkele budgetten met betrekking tot Internationalisering abusievelijk toegekend aan Healthy Ageing. Met deze begrotingswijziging wordt dit rechtgezet.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.3	Groningen kennisstad	Ruimtelijke ordening	S	-65	-65	0			0
2.4	Overige acquisitie	Ruimtelijke ordening	S	65	65	0			0

16. ISV

In de primitieve begroting 2014 is het gehele programma ISV-III 2014 opgenomen. Verder besloot uw raad bij de bestemmingsvoorstellen bij de gemeenterekening 2013 om een aantal overschotten uit 2013 aan de exploitatiebegroting 2014 toe te voegen. Op basis van onze actuele uitgavenprognoses blijkt dat een aantal onderdelen van het programma niet tot uitgaven zal leiden in 2014. Deze budgetten worden teruggeraamd en aan de bestemmingsreserve ISV toegevoegd. Hiermee blijven de middelen beschikbaar voor de komende jaren. Verder worden in 2014 bestedingen verwacht met dekking uit ISV van voorgaande jaren die eerder aan de bestemmingsreserve ISV zijn toegevoegd. Voor deze dekking doen we nu een onttrekking uit de bestemmingsreserve ISV.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.1	Ruimte voor bedrijvigheid	Ruimtelijke ordening	I	-184		184	184		0
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	Ruimtelijke ordening	I	80		-80		80	0
6.1	Culturele infrastructuur	Ruimtelijke ordening	I	9		-9		9	0
8.1	Doelgroepen	Ruimtelijke ordening	I	-110		110	110		0
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I	-472		472	550	78	0
8.3	Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	I	2.134		-2.134	500	2.634	0
8.4	Cultuurhistorie en archeologie	Ruimtelijke ordening	I	-9		9	9		0
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	I	3.159		-3.159	529	3.688	0
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Ruimtelijke ordening	I	-340		340	340		0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	I	-400	400	400	0
12.4	Overig bedrijfsvoering	Ruimtelijke ordening	I	17	-17	1	18

17. Wijziging R&A-budgetten

Rente & afschrijvingen op concerninvesteringen worden op drie verschillende beleidsvelden verantwoord. De begroting van R&A is ook op deze drie beleidsvelden verantwoord, maar de verdelingen van de begroting over deze beleidsvelden komt niet overeen met de werkelijke boeking van R&A. Met deze begrotingswijziging worden begroting en werkelijkheid op elkaar afgestemd.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	Ruimtelijke ordening	S	1.308	-1.308			-1.308
7.6	Overig verkeer	Ruimtelijke ordening	S	-1.059	1.059			1.059
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	S	-249	249			249

18. Beckerweg

Voor de locatie Beckerweg is in het verleden een voorziening gevormd. Uit de laatste monitoring is gebleken dat de nazorg voor de Beckerweg niet meer eeuwigdurend hoeft te zijn. Dit betekent dat het nazorgplan voor de Beckerweg moet worden aangepast van actief beheersysteem naar monitoring. Daarnaast willen we de voorziening gaan inzetten voor nazorglocaties. Gevolg is dat een groot deel van de voorziening vrij kan vallen. De vrijval wordt op dit moment geraamd op 2,8 miljoen euro. De voorziening is de afgelopen jaren gevoed met ISV-middelen. Met deze begrotingswijziging worden de middelen overgeheveld naar de reserve ISV en betrokken bij het realiseren van de bestaande bezuinigingstaakstelling op ISV.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	I		2.800	2.800	2.800	0

19. Dienstverleningsovereenkomst Ten Boer 2014

Om aansluiting te houden met de begroting van lasten en baten van de dienstverleningsovereenkomst Ten Boer moeten de lasten en baten voor RO met 18 duizend euro worden verhoogd.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
12.3	Facilitaire dienstverlening	Ruimtelijke ordening	S	18	18	0		0

20. Werken voor derden Groningen Bereikbaar

Voor de projecten PRIS en VRI (onderdeel van het totale project Verkeersmanagement) voert de gemeente Groningen werkzaamheden uit in opdracht van Groningen Bereikbaar. Het gaat om kosten voor projectbegeleiding (210 duizend euro) en uitvoeringskosten (3,790 miljoen euro). Het project zal echter voor een groot deel in 2015 plaatsvinden (geraamde uitvoeringskosten 2015: 0,65 miljoen euro). Met deze begrotingswijziging worden de baten en lasten in 2014 daarom met 3,140 miljoen euro verlaagd.

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
7.6 Overig verkeer	Ruimtelijke ordening	I	-3.140	-3.140	0			0

21. Groningen geeft Energie / Duurzaamheid

Voor het programma 'Groningen geeft Energie' is voor 2014 een bedrag van 2,009 miljoen euro begroot via middelen Extra/Nieuw Beleid. Verwacht wordt dat er in 2014 1,678 miljoen euro wordt uitgegeven. Voorgesteld wordt om het restantbudget ad. 331 duizend euro toe te voegen aan de reserve 'Extra/Nieuw Beleid', zodat het bedrag in 2015 voor hetzelfde doel kan worden ingezet.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
8.2 Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I	-331		331	331		0

22. Handhaving WABO

In het deelprogramma 'Bestaande woningvoorraad' is de ureninzet voor handhaving in relatie tot activiteiten van de WABO begroot. Echter, alle overige WABO-activiteiten zijn in het deelprogramma 'Nieuwbouw' geraamd. Met deze begrotingswijziging wordt daarom voorgesteld de lasten over te hevelen naar het juiste deelprogramma.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
8.2 Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	S	106		-106			-106
8.3 Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	S	-106		106			106

23. Opdrachten werken voor derden

De afdelingen Projectmanagement en het Ingenieursbureau RO/EZ voeren tegen betaling werkzaamheden voor derden uit. Op basis van de opdrachtenportefeuille is de planning voor de rest van het jaar herijkt. De bijgestelde planning leidt tot een herziening van de budgetten. Aan de lastenkant betreft het een bijstelling van de te maken uren en aan de batenkant wordt de te ontvangen vergoeding daarop aangepast.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	Ruimtelijke ordening	I	22	22	0			0
2.5 Overig economie en werkgelegenheid	Ruimtelijke ordening	I	54	54	0			0
7.3 Auto	Ruimtelijke ordening	I	-250	-250	0			0
8.2 Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I	612	612	0			0
8.3 Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	I	-44	-44	0			0
9.3 Overig onderhoud en openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	I	11	11	0			0
12.3 Facilitaire dienstverlening	Ruimtelijke ordening	I	40	40	0			0
12.4 Overig bedrijfsvoering	Ruimtelijke ordening	I	22	22	0			0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

24. Cofinancieringsfonds

Dit betreft een begrotingswijziging voor uitgaven Cofinancieringsfonds in 2014, waarvoor nog geen verplichting is verantwoord. De dekking van de kosten komt uit de reserve 'Incidenteel Nieuw Beleid'. In deze reserve zit nog een bedrag van 519 duizend euro voor het Cofinancieringsfonds. De totale verwachte uitgaven 2014 zijn 419 duizend euro, waarvan 193 duizend euro ten laste van eerdere verplichtingen komen. Er resteert nog een bedrag van 226 duizend euro, waarvan voorgesteld wordt dit aan de reserve te onttrekken.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.3	Groningen kennisstad	Ruimtelijke ordening	I	226		-226		226	0

25. Cofinanciering en Energie

Bij de behandeling van de gemeenterekening 2013 heeft u besloten (bestemmingsvoorstel 10) om de resultaten op cofinanciering kennisprojecten (33 duizend euro nadelig) en energiebesparing woningpand (102 duizend euro nadelig) te verrekenen met de daarvoor bestemde reserves. Eveneens besloot uw raad het resultaat op het Masterplan Groningen Energieneutraal (250 duizend euro voordelig) toe te voegen aan de exploitatiebegroting 2014. Dit bestemmingsvoorstel is nog niet goed verwerkt in de begroting 2014 en wordt daarom met deze begrotingswijziging gecorrigeerd. Eveneens wordt voorgesteld het resultaat op het Masterplan Groningen Energieneutraal niet toe te voegen aan de exploitatiebegroting 2014, maar aan de reserve 'Extra beleid'. Verwacht wordt dat dit bedrag niet wordt uitgegeven in 2014. Op deze manier kan het bedrag in 2015 voor hetzelfde doel worden ingezet.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.3	Groningen kennisstad	Ruimtelijke ordening	I	-13		13		33	46
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I			0	250		-250
8.3	Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	I	-102		102		102	204

26. NLA en ISV

In het deelprogramma 8.5 'Overig wonen' zijn projecten ondergebracht die betrekking hebben op de herinrichting van de openbare ruimte en waarvan de financiering hoofdzakelijk afkomstig is vanuit ISV en het NLA (op basis van raadsbesluiten). Verschillende projecten zijn overlopend van 2013, waarvan de uitvoering doorloopt in 2014, zoals de Heerdenaanpak en de Groene Long Beijum.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	I	390	390	0			0

27. ISV 3^e kwartaal 2014

Op basis van actuele uitgavenprognoses blijkt dat een aantal onderdelen van het programma niet tot een uitgave leidt in 2014. Deze budgetten zijn teruggeraamd en aan de bestemmingsreserve ISV toegevoegd. Hiermee blijven de middelen beschikbaar voor de komende jaren. Verder worden in 2014 bestedingen verwacht met dekking uit ISV uit de voorgaande jaren die eerder aan de bestemmingsreserve ISV zijn toegevoegd. Voor deze dekking stellen we nu een onttrekking uit de bestemmingsreserve ISV voor.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.1	Ruimte voor bedrijvigheid	Ruimtelijke ordening	I	-70		70	70		0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

8.3	Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	I	-1.575	1.575	1.575		0
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	I	-2.400	2.400	3.000	600	0
9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	I	-100	100	100		0

SSC dir. 1

28. Wijzigingen huuropbrengst Vensterscholen en Koorenspoor

Onze Vensterscholen huisvesten naast de scholen ook diverse externe partijen. Voor eenduidigheid hadden wij besloten de huur inclusief schoonmaakkosten te maken. Wij hadden de huuropbrengst van de Vensterscholen bepaald waarbij de schoonmaakcomponent onderdeel ervan uitmaakte. In overleg met de gebruikers en mede door de herijking van het gebruik van de Vensterscholen hebben wij besloten de component schoonmaak uit de huur te schrappen. De gebruikers regelen zelf de schoonmaak van alle Vensterscholen. Dit houdt in dat wij de begroting moeten wijzigen door de huuropbrengst en de schoonmaakkosten van de Vensterscholen te verlagen. Wij stellen uw raad voor de begroting hiervoor te wijzigen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
3.1	Integraal jeugdbeleid	SSC 1	I	-142	-142	0			0

29. Korting promotiebudget

Als onderdeel van het pakket bezuinigingen 2014-2017 is 40 duizend euro ten laste van het budget voor OOG TV gebracht. Echter, doordat dit budget nog maar een omvang had van 20 duizend euro wordt de overige 20 duizend euro als resterende bezuinigingstaakstelling in de boeken neergezet.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	SSC 1	S	20	20	0			0

Stadsbeheer/Stadstoezicht

30. Extra werkzaamheden voor Zuidelijke Ringweg

Betreft extra werkzaamheden door Stadsbeheer ten behoeve van de realisatie van de Zuidelijke Ringweg.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer/ stadstoezicht	S	43	43	0			0

31. Correctie bezuinigingstaakstelling afval en vervoer

De bezuinigingstaakstelling afval en vervoer is deels niet op het goede deelprogramma terechtgekomen. Met deze wijziging wordt dit gecorrigeerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer/ stadstoezicht	S	7		-7			-7
9.2	Afvalverzameling en -verwerking	Stadsbeheer/ stadstoezicht	S	-7		7			7

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

32. Werken voor derden en kunststofinzameling

De aanschaf van materieel (voertuigen, containers en dergelijke) voor andere gemeenten leidt tot hogere lasten en tevens hogere doorberekende baten: totaal 1,0 miljoen euro. Daarnaast zijn de lasten en baten voor de inzameling van kunststoffen 800 duizend euro hoger dan begroot.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
7.6	Overig verkeer	Stadsbeheer/ stadstoezicht	I	300	300	0			0
9.2	Afvalinzameling en -verwerking	Stadsbeheer/ stadstoezicht	I	1.500	1.500	0			0

33. Zwerfafval

De gemeente Groningen ontvangt van de stichting Afvalfondsverpakkingen tot en met 2022 een doeluitkering van 2,3 miljoen euro. In 2014 verwachten we een bedrag 100 duizend euro. Hiertegenover staan lasten voor hetzelfde bedrag ten behoeve van extra inzet op het gebied van zwerfafval. Zowel de baten als lasten brengen we nu ter begroting.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer/ stadstoezicht	I	100	100	0			0

Werkmij Centrum Beeldende Kunst

34. Bijdrage aan exploitatie uit reserve verlies kunst CBK

Om het exploitatieverlies van het Centrum voor Beeldende Kunst (CBK) te dekken wordt jaarlijks 42 duizend euro onttrokken aan de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve. Wij kunnen in 2014 zodanig bijsturen dat deze onttrekking kan worden verlaagd met 21 duizend euro. Daarmee wordt tegelijk de buffer voor verliezen in 2015 vergroot. Dat is ook nodig in verband met bezuinigingen en wegvallende ISV-middelen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
6.1	Culturele infrastructuur	Werkmij CBK	S	-21		21		-21	0

Werkmij De Oosterpoort/Stadsschouwborg

35. Exploitatieproblematiek De Oosterpoort/Stadsschouwborg

In de begroting 2014 was aan niet- ingevulde taakstellingen voor De Oosterpoort/Stadsschouwborg een bedrag van 669 duizend euro opgenomen. Op 14 januari jl. informeerden wij u (OS13.4066160) over de oplossingsrichtingen voor de problematiek. Voor 2014 wordt incidenteel een sluitende begroting overlegd. Deze wijziging betreft de formele afhechting van de ingevulde taakstelling.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
6.1	Culturele infrastructuur	Werkmij De Oosterpoort/ Stadsschouwborg	I	-669	-669	0			0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Werk

36. Correctie primitieve begroting Iederz

Abusievelijk is de primitieve begroting van Iederz, als gevolg van saldering, zowel qua baten als lasten 1,2 miljoen euro te laag vastgesteld. Met deze begrotingswijziging wordt dit rechtgezet.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
1.1 Werk	Werk	S	1.202	1.202	0			0

Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling

37. Subsidie sociale teams

Voor een sociaal team aanpak en het bekostigen van een teamleider in de Oosterparkwijk hebben we van de Provincie Groningen een subsidie toegekend gekregen van 56 duizend euro voor 2014. Deze middelen moeten binnen de doelstelling van het project worden ingezet.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
4.1 Sociale samenhang en participatie	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	I	56	56	0			0

38. Rijkssubsidie experiment De Ploeg

In 2013 stelde de Provincie Groningen 400 duizend euro beschikbaar aan de Stuurgroep Jeugd voor het uitvoeren van experimenten in het kader van de transitie van de Jeugdzorg met het doel nieuwe vormen en structuren van Jeugdzorg uit te proberen en verder te ontwikkelen. Aan onze gemeente is in april jl. voor het experiment De Ploeg 30 duizend euro subsidie toegekend. De lasten en baten worden daartoe met dit bedrag verhoogd.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
4.1 Sociale samenhang en participatie	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	I	30	30	0			0

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Organisatieonderdeeloverstijgend

1. Overheveling Sociaal Fonds Groningen

De werkzaamheden met betrekking tot de stichting Sociaal Fonds Groningen worden overgeheveld van het Shared Service Center naar de directie Werk. Naast de salarislasten van de coördinator betreft dat de bijdrage die de gemeente Groningen aan de stichting verstrekt evenals de vergoeding voor het voeren van de administratie van de stichting.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	SSC 2	S	-47	-28	19			19
1.2	Inkomen	Werk	S	47	28	-19			-19

2. Intrekking Overheid Data Center Noord

In het raadsvoorstel 'Begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2014' was er een begrotingswijziging opgenomen over een investering in Overheid Data Center Noord. Eén van de dekkingsbronnen is een structurele bijdrage van 75 duizend euro van de voormalige dienst SoZaWe. Als gevolg van de vorming van het Shared Service Center zijn de budgetten van de voormalige dienst Sozawe overgeheveld naar het Shared Service Center 1. Hierom corrigeren wij de oorspronkelijke begrotingswijziging.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
1.1	Werk	Werk	S	-21		21			21
1.2	Inkomen	Inkomen	S	-51		51			51
4.3	Integratie en emancipatie	Beleid en Uitvoering	S	-3		3			3
12.3	Facilitaire dienstverlening	Publieke dienstverlening	S		-75	-75			-75

3. Korting promotiebudget

In het raadsvoorstel 'Begrotingswijzigingen 1e kwartaal' zijn de bezuinigingen voor de korting op het promotiebudget aan het onjuiste deelprogramma toebedeeld. Met deze begrotingswijziging wordt dit rechtgezet.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	Ruimtelijke ordening	I	36		-36			-36
2.3	Groningen kennisstad	Concernstaf	I	-8		8			8
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-28		28			28

4. Bezuinigingsmaatregel 'Stadsleven natuurlijk'

Het besluit van uw raad betreffende de bezuinigingsmaatregel (nummer 62) op het programmabudget 'Stadsleven natuurlijk' heeft betrekking op het organisatieonderdeel Ruimtelijk Ordening. Het gaat om een incidentele bezuiniging in 2014. In het raadsvoorstel 'Begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2014' is genoemde bezuiniging structureel opgenomen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	S	-84		84			84
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	S	84		-84			-84
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	I	84		-84			-84

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I	-84		84			84
-----	-----------	----------------------	---	-----	--	----	--	--	----

5. ISV-III jaarschijf 2014

In 2014 is 6,412 miljoen euro aan ISV-III gelden beschikbaar. Conform vastgesteld verdeelvoorstel in de begroting 2014 wordt het beschikbare geld 2014 over diverse deelprogramma's verdeeld.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
6.1	Culturele infrastructuur	Ruimtelijke ordening	I	160		-160			-160
8.1	Doelgroepen	Ruimtelijke ordening	I	250		-250			-250
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	I	750		-750			-750
8.3	Bestaande woningvoorraad	Ruimtelijke ordening	I	1.880		-1.880			-1.880
8.4	Cultuurhistorie en archeologie	Ruimtelijke ordening	I	1.050		-1.050			-1.050
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	I	1.000		-1.000			-1.000
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Ruimtelijke ordening	I	250		-250			-250
9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	I	800		-800			-800
12.4	Overig bedrijfsvoering	Ruimtelijke ordening	I	272		-272			-272
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-6.412		6.412			6.412

6. Friciekostenbudget reorganisaties

Om de interne en externe mobiliteit onder herplaatsers (en overige medewerkers) te faciliteren en te stimuleren is in 2013 het nieuwe programma 'Van werk naar werk' (Mobiliteit) ingesteld. Het programma is verantwoordelijk voor sturing op intern en externe mobiliteit van herplaatsers en beïnvloedt daarmee de werkelijke frictiekosten van de gemeente. Met deze wijziging wordt het aanwezige budget ter beschikking gesteld aan het onderdeel 'Van werk naar Werk'.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
12.2	Personeel	SSC 2	I	13.676		-13.676			-13.676
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-		13.676			13.676
				13.676					

7. Centra voor Jeugd en Gezin

Ten opzichte van de septembercirculaire 2013 zijn de maatstaven van het verdeelmodel geactualiseerd. Voor Groningen betekent dit een structureel voordeel van 47 duizend euro vanaf 2014. De extra middelen worden verrekend met de sector.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		47	47			47
3.1	Integraal jeugdbeleid	Beleid en Uitvoering	I	47		-47			-47

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

8. Gezond in de stad

In het kader van het stimuleringsprogramma Gezond in de stad (GIDS) ontvangen gemeenten met wijken/ buurten met een relatief hoge achterstandsproblematiek GIDS-gelden. De decentralisatie-uitkering wordt voor de periode 2014-2017 verdubbeld en vanaf 2014 gaat er een andere verdeelsleutel gelden. Op basis van de statusscore van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) is een top 300 vastgesteld van wijken met een lage statusscore ten opzichte van andere wijken in Nederland. De middelen zijn verdeeld over deze wijken op basis van het aantal inwoners in deze wijken. Voor Groningen leiden deze aanpassingen tot een extra uitkering van 354 duizend euro per jaar voor de periode 2014-2017. In 2018 vervalt de verdubbeling van de gelden en geldt alleen nog de aangepaste verdeelsleutel. De extra middelen worden verrekend met de sector.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		354	354			354
4.2	Preventie en zorg	Beleid en Uitvoering	I	354		-354			-354

9. Maatregelen Wet werk en bijstand

Voor de implementatie- en uitvoeringskosten van de Wet Maatregelen Wet Werk en Bijstand en enkele sociale zekerheidswetten wordt door het Ministerie van SZW een toevoeging gedaan aan de algemene uitkering. Het wetsvoorstel is ingediend bij de Eerste Kamer. De beoogde inwerkingtreding van deze wet is 1 januari 2015. Voor Groningen betekent dit een extra inkomst van 110 duizend euro. De extra middelen worden verrekend met de sector ter dekking van de implementatie- en uitvoeringskosten van de Wet Maatregelen wet werk en bijstand.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		110	110			110
1.2	Inkomen	Inkomen	I	110		-110			-110

10. Mantelzorg

Er worden door het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van activiteiten om de mantelzorgondersteuning naar een hoger niveau te tillen, zodat op het moment dat het wetsvoorstel Wmo 2015 in werking treedt, integraal maatwerk in de praktijk wordt geleverd. Het is de bedoeling dat met deze middelen een merkbare verbetering van de ondersteuning van de individuele mantelzorger in de gemeente wordt gerealiseerd. Gemeenten kunnen – rekening houdend met de lokale situatie en gebruik makend van de aanwezige kennis en expertise - hierbij eigen prioriteiten stellen. Incidenteel wordt een bedrag van 6 miljoen euro ter beschikking gesteld in 2014. Voor Groningen betekent dit een voordeel van 60 duizend euro. De middelen worden verrekend met de sector om de mantelzorgondersteuning naar een hoger niveau te tillen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		60	60			60
4.1	Sociale samenhang en participatie	Beleid en Uitvoering	I	60		-60			-60

11. E-overheid

De huidige facturen aan gemeenten voor verstrekkingen van gegevens uit het Handelsregister en uit het Kadaster worden vervangen door een vermindering van de algemene uitkering met 4,3 miljoen euro. Daarnaast wordt in verband met de aansluiting van gemeenten op MijnOverheid door het Rijk 0,5 miljoen euro uit de algemene uitkering overgeheveld naar de begroting van BZK. Gebruik van de berichtenbox van MijnOverheid levert gemeenten een besparing op van kosten, bijvoorbeeld van portokosten. De korting voor Groningen bedraagt in 2014 53 duizend euro en loopt op tot 56 duizend euro vanaf 2015. Uit afstemming met de betrokken directies blijkt dat er meer middelen uit

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

het gemeentefonds worden uitgenomen dan beschikbaar in de gemeentelijke begroting. In de gemeentelijke begroting is 23 duizend euro beschikbaar voor facturen uit het Handelsregister en het Kadaster. Het verschil bedraagt 30 duizend euro in 2014 en 33 duizend euro vanaf 2015. Het in de gemeentelijke begroting beschikbare budget voor facturen van het Handelsregister en Kadaster van 23 duizend euro wordt teruggehaald ter dekking van de korting in de algemene uitkering. Het resterende nadeel van 30 duizend euro in 2014 en 33 duizend euro vanaf 2015 wordt ten laste gebracht van de algemene middelen.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		-23	-23			-23
11.3 Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	I	-23		23			23

12. Invoeringskosten decentralisatie Jeugd

Er worden door het Rijk incidenteel in 2014 extra middelen beschikbaar gesteld voor de invoeringskosten van de decentralisatie Jeugd. Voor Groningen leidt dit tot een incidenteel voordeel van 199 duizend euro in 2014 dat wordt verrekend met de sector.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		199	199			199
4.1 Sociale samenhang en participatie	Beleid en Uitvoering	I	199		-199			-199

13. Maatschappelijke opvang

Ten opzichte van de septembercirculaire 2013 zijn de maatstaven van het verdeelmodel voor de decentralisatie-uitkering voor Maatschappelijke opvang geactualiseerd. Voor Groningen betekent dit een voordeel van 72 duizend euro in 2013 en een voordeel van 69 duizend euro in 2014. Het voordeel van per saldo 141 duizend euro wordt verrekend met de sector.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		141	141			141
4.2 Preventie en zorg	Beleid en Uitvoering	I	141		-141			-141

14. WMO

Ten opzichte van de septembercirculaire 2013 zijn de maatstaven van het verdeelmodel Wmo geactualiseerd. Voor 2012 leidt dit tot een lagere uitkering van 42 duizend euro en voor 2013 leidt dit tot een lagere uitkering van 33 duizend euro. Voor de uitkering 2014 is de nominale index toegevoegd en is landelijk aanvullend 6 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van sociale wijkteams. Dit leidt in 2014 tot een hogere uitkering van 414 duizend euro. Bovenstaande mutaties, van per saldo 340 duizend euro, worden verrekend met de sector.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		340	340			340
4.1 Sociale samenhang en participatie	Contractering & Backoffice	I	340		-340			-340

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

15. Toevoeging budget contactmoment 14+ JGZ

Het contactmoment 14+ is door de staatssecretaris als verplicht contactmoment verankerd in het basistakenpakket van de JGZ. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de decentralisatie-uitkering CJG. Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft de invulling en uitvoering hiervan belegd bij GGD Groningen. 2014 is een ontwikkeljaar, de uitvoering start in het najaar. In 2014 factureert de GGD aan alle Groninger gemeenten een incidenteel budget en een deel van het structurele budget. Vanaf 2015 is het bedrag voor het contactmoment 14+ opgenomen in de reguliere bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
3.1	Integraal jeugdbeleid	GGD	I	70		-70			-70
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-70		70			70

16. Stelpost nominale compensatie

Op de stelpost nominale compensatie van de vroegere Bestuursdienst lagen nog enkele claims. 150 duizend euro komt ten gunste van het budget voor organisatieontwikkeling en ook wordt de laatste 47 duizend euro van de totale taakstelling van de griffie hiermee gerealiseerd. Bij de ontvlechting ten behoeve van PIJOFACH is ten onrechte 50 duizend euro uit de stelpost nominale compensatie aan het KCC toebedeeld. Met deze begrotingswijziging wordt dit gecorrigeerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	S	3		-3			-3
11.3	Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	-50		50			50
13.1	College en raad	Bestuur	S		-47	-47			-47

17. Bezuinigingsmaatregel Nieuwjaarsfeest

Met deze begrotingswijziging wordt de voorgenen bezuiniging van 100 duizend euro op het jaarlijkse nieuwjaarsfeest gerealiseerd.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Concernstaf	S	-100	-100	0			0

18. Aanvulling en correctie bestemmingsvoorstellen rekening 2013

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2013 heeft uw raad ook het raadsvoorstel met bestemmingsvoorstellen vastgesteld. Separaat zijn u de bijbehorende begrotingswijzigingen gestuurd. Bij nadere beschouwing bleek dat een aantal begrotingswijzigingen ontbraken of niet juist waren. Met deze begrotingswijziging willen wij dit herstellen. Ten eerste zijn met de wijzigingen bij de voorstellen 11 t/m 23 mutaties in de reserves in de begroting verwerkt. Omdat dit gaat om mutaties tussen reserves onderling, dienen deze niet verwerkt te worden in de begroting. Deze gaan we nu terugdraaien. De overige wijzigingen betreffen wijzigingen die in de brief van eind juni niet waren opgenomen en wijzigingen die niet juist zijn opgenomen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	Ruimtelijke ordening	I			0		-4.230	-4.230
4.1	Sociale samenhang en participatie	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	I			0		-241	-241
8.1	Doelgroepen	Ruimtelijke	I			0	-1.093		1.093

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

	ordening					
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke	I	0	-757	757
		ordening				
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke	I	0	-1.385	-1.385
		ordening				
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke	I	0	-183	-183
		ordening				
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	I	0	-477	-477
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	I	0	-26	26
9.2	Afvalverzameling en -verwerking	Stadsbeheer	I	0	-277	277
13.1	College en raad	Concernstaf	I	0	-437	437
13.1	College en raad	Concernstaf	I	0		3.926
						3.926
1.1	Werk	Werk	I	-259	259	259
1.2	Inkomen	Inkomen	I	-441	441	441
12.2	Personeel	SSC 2	I	-4.908	4.908	4.908
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-650	650	450
13.1	College en raad	Concernstaf	I	0	6.708	-6.708

Voor de volledigheid maken we hieronder inzichtelijk welke bestemmingsvoorstellen betrekking hebben op bovenstaande begrotingswijziging.

Deelprogramma I/S	Saldo voor			Saldo na		Betreft bestemmingsvoorstel:
	Lasten	Baten	res. Mut.	Toev.res.	Onttr. Res.	
08 1 Doelgroepen	I	0		-1.093	1.093	nr 11 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
02 5 Overig econ en werkgelegenheid	I	0		-2.500	-2.500	nr 12 Grondzaken mediation Tynaarlo
02 5 Overig econ en werkgelegenheid	I	0		-1.730	-1.730	nr 13 Exploitatiekosten Suikerrietterren
08 2 Nieuwbouw	I	0	-757		757	nr 14 Grondzaken Overig
08 5 Overig wonen	I	0		-183	-183	nr 14 Grondzaken Mote erfpacht
08 2 Nieuwbouw	I	0		-1.385	-1.385	nr 14 Grondzaken Afwaardering gronden
09 2 Afvalverzameling en-verwerking	I	0	-277		277	nr 15 resultaat Afvalstoffenheffing
09 1 Kwaliteit leefomgeving	I	0		-250	-250	nr 16 resultaat Rookring
09 1 Kwaliteit leefomgeving	I	0	-26		26	nr 17 resultaat Begraafplaatsen
13 1 College en Raad	I	0	-394		394	nr 18 Renteverval Nexas
09 1 Kwaliteit leefomgeving	I	0		-75	-75	nr 19 ZOAB
09 1 Kwaliteit leefomgeving	I	0		-152	-152	nr 20 nadeel Stadtoezicht
13 1 College en Raad	I	0	-43		43	nr 21 DVO Ten Boer
04 1 Soc samenhang en participatie	I	0		-241	-241	nr 22 DOK-Marktplaats
13 1 College en Raad	I	0		-2.418	-2.418	nr 23 Afwaardering vanuit Regiotram
13 1 College en Raad	I	0		6.344	6.344	Tegenpost AER
13 1 College en Raad	I	-450	450		450	nr 1 Reorganisatievoorziening
12 2 Personeel	I	-4.908	4.908		4.908	nr 1 Reorganisatievoorziening
13 1 College en Raad	I	-350	350		350	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
01 1 Werk	I	-13	13		13	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
01 2 Inkomen	I	-227	227		227	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
01 1 Werk	I	-246	246		246	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
01 2 Inkomen	I	-70	70		70	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
01 2 Inkomen	I	-144	144		144	nr 2 Voorziening leegstand gebouwen
13 1 College en Raad	I	-300	300		300	Nr 3 Voorziening wachtgeld
13 1 College en Raad	I	0		6.708	-6.708	Tegenpost AER

19. Bezuiniging op de organisatie

Wij hebben in 2014 volgens plan diverse bezuinigingen doorgevoerd in de organisatie. Via de bezuinigingsrapportages bent u daarover geïnformeerd. De bezuinigingen op de ondersteunende PIJOFACH-functies (gebundeld in het Shared Service Center) en overige efficiencybesparingen, zoals huisvesting en facilitair, moeten nog in de gemeentebegroting worden verwerkt. Wij stellen uw raad voor dit conform dit voorstel te wijzigen. De lasten op de diverse deelprogramma's worden verlaagd ten gunste van de concernstelpost bezuiniging.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
1.1	Werk en activering	I	-260		260			260

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

1.2	Inkomen	Iederz/SoZaWe	S	-815	815	815
2.1	Ruimte voor bedrijvigheid	RO/EZ	S	-70	70	70
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	RO/EZ	S	-234	234	234
3.1	Integraal jeugdbeleid	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	S	-148	148	148
3.1	Integraal jeugdbeleid	GGD	S	-190	190	190
4.1	Sociale samenhang en participatie	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	S	-147	147	147
4.1	Sociale samenhang en participatie	Contractering & Backoffice	S	-45	45	45
4.2	Preventie en zorg	GGD	S	-33	33	33
5.1	Sportieve infrastructuur	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	S	-202	202	202
6.1	Culturele infrastructuur	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	S	-202	202	202
7.6	Overige	RO/EZ	S	-96	96	96
8.5	Overig wonen	RO/EZ	S	-188	188	188
9.1	Kwaliteit leefomgeving	RO/EZ	S	-92	92	92
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	S	-141	141	141
9.3	Overig onderhoud en openbare ruimte	RO/EZ	S	-66	66	66
11.3	Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	-380	380	380
12.3	Facilitaire dienstverlening	Publieke dienstverlening	S	-203	203	203
13.1	College en raad	Bestuur	S	-780	780	780
13.1	College en raad	Publieke dienstverlening	S	-99	99	99
13.1	College en raad	Concernstaf	S	-4.391	-4.391	-4.391

20. Incidentele realisatie bezuiniging vastgoed

Jaarlijks geven wij circa 9 miljoen euro uit aan onderhoud voor vastgoed. Ons college heeft besloten om vanaf 2014 structureel te bezuinigen. Voor de langere termijn moeten de structurele maatregelen komen uit het beperken van het aantal leveranciers en willen we ons meer richten op raamovereenkomsten. Verder is dit te realiseren door het ontwikkelen van een integrale visie op onderhoud en het verminderen van de vastgoedportefeuille. Dit heeft wel consequenties voor de onderhoudsstaat van het gemeentelijk vastgoed. Voor het jaar 2014 wordt de bezuiniging incidenteel gerealiseerd en wij stellen hierbij voor de begroting daarvoor te wijzigen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
4.1	Sociale samenhang en participatie	SSC 1	I	-150	190	340			340
13.1	College en raad	Concernstaf	I		-340	-340			-340

21. Centra Jeugd en Gezin

Ten opzichte van de meicirculaire 2013 zijn de maatstaven van het verdeelmodel geactualiseerd. Voor Groningen betekent dit een nadeel van 15 duizend euro in 2013 en een structureel nadeel van 18 duizend euro vanaf 2014. De mutaties worden verrekend met de sector.

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		-33	-33			-33
3.1	Integraal jeugdbeleid	Beleid en Uitvoering	I	-33		33			33

22. Eenmalige koopkrachttegemoetkoming

Huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum hebben in 2014 recht op een koopkrachttegemoetkoming. De uitvoering van deze maatregel wordt belegd bij de gemeenten en voor een beperkte doelgroep bij de Sociale Verzekeringsbank. De middelen voor de uitkeringslasten en uitvoeringskosten van deze eenmalige koopkrachttegemoetkoming 2014 bedragen 66 miljoen euro en worden via een decentralisatie uitkering verstrekt. De verdeling over de gemeenten geschiedt naar rato van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum, met dien verstande dat het aan gemeenten minimaal toe te kennen bedrag is gesteld op 2.500 euro. Met deze maatstaf wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de daadwerkelijk te verwachten uitkeringslasten en uitvoeringskosten per gemeente. Groningen ontvangt in dit kader 1,186 miljoen euro in 2014. De extra middelen worden verrekend met de sector.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		1.186	1.186			1.186
1.2	Inkomen	Inkomen	I	1.186		-1.186			-1.186

23. Maatschappelijke opvang

Ten opzichte van de meicirculaire 2014 zijn de maatstaven van het verdeelmodel voor de decentralisatie uitkering voor Maatschappelijke opvang geactualiseerd. Voor Groningen betekent dit een nadeel van 24 duizend euro in 2013 en een nadeel van 15 duizend euro in 2014. Deze mutaties verrekenen we met de sector.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		-39	-39			-39
4.2	Preventie en zorg	Beleid en Uitvoering	I	-39		39			39

24. WMO

Ten opzichte van de meicirculaire 2014 zijn de maatstaven van het verdeelmodel Wmo geactualiseerd. Voor 2014 leidt dit tot een lagere uitkering van 306 duizend euro die wordt verrekend met de sector.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	Concernstaf	I		-306	-306			-306
4.1	Sociale samenhang en participatie	Contractering & Backoffice	I	-306		306			306

25. Terugstorting verwachte vrijval budget frictiekosten

In de begroting 2014 stelde uw raad 13,7 miljoen euro extra beleid beschikbaar voor de kosten van verwachte herplaatsers van de diverse reorganisaties. Op basis van het huidige aantal herplaatsers, voornamelijk vanuit het SSC, verwachten we in 2014 een bedrag van circa 6,5 miljoen euro niet uit te geven. Dit wordt veroorzaakt door vertraging in een aantal reorganisaties, zoals de samenvoeging SoZaWe/leders. We verwachten deze frictiekosten dan ook nodig

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

te hebben voor de jaren 2015 en verder. Door middel van deze begrotingswijziging wordt voorgesteld het bedrag aan de reserve 'Extra beleid' toe te voegen.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
12.1	Personeel	SSC 2	I	-6.500		6.500			6.500
13.1	College, raad en overig	Concernstaf	I			0	6.500		-6.500

26. Decentrale provinciale taken VTH

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen zijn middelen aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor Groningen betekent dit een jaarlijkse bijdrage van 343 duizend euro in de periode 2014-2017. Vanaf 2018 ontvangt Groningen 393 duizend euro. Deze taak wordt uitbesteed aan de Omgevingsdienst. Bij de begrotingswijzigingen 1e kwartaal 2014 zijn deze middelen voorlopig gereserveerd bij het concern, omdat nog werd gewerkt aan de opdrachtverlening aan de Omgevingsdienst. Inmiddels is de opdrachtverlening afgerond en worden de middelen met deze begrotingswijziging overgeheveld naar het juiste deelprogramma.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College, raad en overig	Concernstaf	S	-343		343			343
2.1	Ruimte voor bedrijvigheid	Ruimtelijke ordening	S	183		-183			-183
7.6	Overig verkeer	Ruimtelijke ordening	S	7		-7			-7
9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	Ruimtelijke ordening	S	148		-148			-148
10.5	Fysieke veiligheid	Ruimtelijke ordening	S	5		-5			-5

27. Dekking GMT-programma's

Ter dekking van het programma Van Werk naar Werk wordt 290 duizend euro onttrokken aan de reserve 'Flankerend beleid' en 436 duizend euro aan de reserve 'Personeel in Balans'. De reserve 'Personeel in Balans' is onder andere bedoeld voor de dekking van de kosten van het Loopbaancentrum. Het programma Van Werk naar Werk komt hier als het ware voor in de plaats. Daar komt bij dat het programma toewerkt naar een structureel Groningen Carrière Centrum (GCC) binnen het SSC. De mobiliteitsmanagers van het programma voeren flankerend beleid uit voor de medewerkers die hun functie hebben verloren.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
12.3	Facilitaire dienstverlening	SSC 2	I	127	-599	-726			-726
13.1	College en raad	Concernstaf	I			0		726	726

28. Bezuinigingspakket 2011-2014

Een aantal bezuinigingsmaatregelen uit het pakket 2011-2014 is nog als stelpost opgenomen in de begroting 2014. Met deze begrotingswijziging wordt de gerealiseerde bezuiniging Wijksgewijs werken en de bezuiniging Verkeerskundige toets verantwoord onder het juiste deelprogramma.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
8.5	Overig wonen	Ruimtelijke ordening	S	-30		30			30
12.4	Overig bedrijfsvoering	Ruimtelijke ordening	S		70	70			70
13.1	College, raad en overig	Concernstaf	S		-100	-100			-100

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

29. Bedrijfsvoering publieke dienstverlening

Diverse wijzigingen in de bedrijfsvoering leiden tot structurele aanpassingen in zowel de lasten als baten van de deelprogramma's 'Publieke dienstverlening', 'Facilitaire dienstverlening', 'Innovaties', 'Algemene inkomsten & post onvoorzien' en 'College, raad en overig'. Wij stellen u voor de begroting aldus te wijzigen.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
11.3	Publieke dienstverlening	S	-273	159	262			432
12.1	Innovaties	SSC 3	-190		190			190
12.3	Facilitaire dienstverlening	S	415		-415			-415
13.1	College, raad en overig	SSC 1	25	11	-14			-14
13.1	College, raad en overig	S	23		-23			-23
14.1	Algemene inkomsten en post onvoorzien	S		-170	-170			-170

30. Bedrijfsvoering publieke dienstverlening

Diverse wijzigingen in de bedrijfsvoering leiden tot incidentele aanpassingen in zowel de lasten als baten van de deelprogramma's 'Publieke dienstverlening', 'Facilitaire dienstverlening' en 'College, raad en overig'. Wij stellen u voor de begroting aldus te wijzigen.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
11.3	Publieke dienstverlening	I	795	307	-488			-488
12.3	Facilitaire dienstverlening	SSC 2	15		-15			-15
12.3	Facilitaire dienstverlening	S	-19	-4	15			15
13.1	College, raad en overig	SSC 1	-319		319			319
13.1	College, raad en overig	S	-169		169			169

31. Compensatie bouwleges

In 2014 zijn de tarieven van de bouwleges door de vastgestelde bezuinigingen (waaronder realisatie van SSC en Concernstaf) verlaagd. Met de financiële effecten is in de begroting 2014 rekening gehouden. Conform de gemaakte afspraak bij de bezuinigingen 2011-2014 wordt de 'weglek' in relatie tot de bouwleges door het concern gecompenseerd.

Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
8.2	Nieuwbouw	S		-420	-420			-420
13.1	College, raad en overig	S		420	420			420

32. Dekking investeringen ten laste van risicobuffer

Uw raad besloot op 29 mei 2013 de kapitaallasten voor het fietspad de Verbetering (investering 360 duizend euro, kapitaallasten 20 duizend euro) en de kapitaallasten voor het project Groningen Bereikbaar (investering 1 miljoen euro, kapitaallasten 55 duizend euro) te dekken uit de risicobuffer ad 2,5 miljoen euro structureel. De risicobuffer ad 2,5 miljoen euro is bij de begroting 2014 structureel door uw raad beschikbaar gesteld en opgenomen bij het 'Concernstelposten'. Wij stellen uw raad voor ter dekking van de kapitaallasten in totaal 75 duizend euro structureel over te boeken van het deelprogramma 'Concernstelposten' naar het deelprogramma's 'Overig verkeer'.

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
7.6	Overig verkeer	Ruimtelijke ordening	S	75		-75			-75
13.1	College en raad	Concernstaf	S	-75		75			75

33. Overboeken bezuinigingen

Bij de begroting 2014 heeft uw raad 3 bezuinigingsvoorstellen vastgesteld die worden gerealiseerd bij de Concernstaf, deelprogramma concernstelposten, als onderdeel van de risicobuffer 2,5 miljoen euro structureel. Het betreft de ruil van BDU-gelden voor gemeentelijke middelen (900 duizend euro en 2,7 miljoen euro, beide hebben betrekking op de Sontbrug) en de incidentele vrijval van 630 duizend euro zijnde de gereserveerde kapitaallasten van de Herewegviaduct. De bezuinigingen zijn begroot bij het deelprogramma 'Auto'. We stellen uw raad voor in totaal 4,230 miljoen euro over te boeken van de concernstelposten naar het deelprogramma 'Auto'.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
7.3	Auto	Ruimtelijke ordening	I	4.230		-4.230			-4.230
13.1	College en raad	Concernstaf	i	-4.230		4.230			4.230

34. Verdeling nominale compensatie

Dit betreft de verdeling van de nominale compensatie over de directies van onze gemeente. Op 15 juli 2014 is een principeakkoord bereikt over een nieuwe Cao gemeenten 2013-2015. De salarissen gaan per 1 oktober 2014 met 1% omhoog, in oktober 2014 ontving iedere medewerker incidenteel 350 euro.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
13.1	College en raad	Bestuur	I	19		-19			-19
13.1	College en raad	Concernstaf	I	95		-95			-95
13.1	College en raad	GMT	I	16		-16			-16
1.2	Inkomen	Inkomen	I	106		-106			-106
1.1	Werk	Participatie	I	9		-9			-9
1.1	Werk	Werk	I	-24		24			24
11.3	Publieke dienstverlening	Publieke dienstverlening	I	29		-29			-29
12.4	Overig bedrijfsvoering	Ruimtelijke ordening	I		-22	-22			-22
6.1	Culturele infrastructuur	Werkmij CBK	I	2		-2			-2
6.1	Culturele infrastructuur	Werkmij De Oosterpoort/ Stadsschouwburg	I	19		-19			-19
5.1	Sportieve infrastructuur	Werkmij Sport & Recreatie	I	32		-32			-32
12.4	Overig bedrijfsvoering	SSC 1	I	149		-149			-149
12.4	Overig bedrijfsvoering	SSC 2	I	62		-62			-62
12.4	Overig bedrijfsvoering	SSC 3	I	59		-59			-59
7.4	Parkeren	Stadstoezicht	I	7		-7			-7
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	I	71		-71			-71
4.1	Sociale samenhang en participatie	Contractering & Backoffice	I	40		-40			-40
4.1	Sociale samenhang en participatie	Beleidsunit Maatschappelijke ontwikkeling	I	21		-21	175		-196
13.1	College en raad	Concernstaf	I	-909		909			909

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Bezuinigingsmaatregelen

1. Vervallen bezuinigingsmaatregelen

Van de nog niet gerealiseerde taakstellingen uit het bezuinigingspakket 2011-2014 kan een aantal maatregelen niet, of slechts gedeeltelijk, worden gerealiseerd. Bij de begroting 2014 is dit gemeld als knelpunt: hiervoor is een bedrag van 7,6 miljoen opgenomen in de begroting. Vervangende dekking is verkregen uit de nieuwe bezuinigingen die uw raad heeft vastgesteld bij de begroting 2014. We stellen voor om de onderstaande maatregelen geheel of gedeeltelijk te schrappen. In de 10de Voortgangsrapportage bezuinigingen is in bijlage 2.2 "Toelichtingen bezuinigingen 2011-2014" een nadere uitleg opgenomen, waarom deze maatregelen niet of slechts deels zijn te realiseren.

overzicht te vervangen maatregelen		taakstelling resterend vervanger		
6.1/2	Uitstroom jong voor oud / projectleiderspool	1500	495	1.005
22	Martiniplaza / SB/OP	200		200
23	Uitbesteden ombudsfunctie	75		75
24.4	ICT	320	160	160
24.6	Vastgoed (concern)	275	110	165
24.7	Personele diensten / HRM	680	250	430
24.9	Openbare ruimte	515	260	255
24.10	Afval / vervoer	345	150	195
24.11	Sport	55		55
24.12	Cultuur	50		50
1.4	Slimmer inkopen communicatie-activiteiten	400	100	300
26.7.4	Inhuur externen	1.486		1.486
44	Taakstelling geïntegreerde aanpak budget maatsch. Ontwikkelingen 1)	1.700		1.700
48	Verminderen subsidie Martiniplaza	200		200
AV1	Afschaffen (restant) IZA zorgpakket	100		100
AV2	Energie besparen gemeentelijke gebouwen	700		700
AV6	Afstoten/stoppen met de drafbaan/evenem.terrein	400	50	350
	totaal	9.001	1.575	7.426

1) Deze taakstelling is in 2014 samen met andere knelpunten op het sociaal domein voorzien van oplossingen.

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Tarievennota 2015

1. Belastingtarieven 2015

Overeenkomstig de tarievennota 2015, die in uw raadsvergadering d.d. 12 november 2014 is vastgesteld, zijn de financiële effecten daarvan in onderstaande begrotingswijziging voor het jaar 2015 vertaald.

	Deelprogramma	Org. onderdeel	I/S	Lasten	Baten	Saldo voor res. mut.	Toev. Res.	Ontt. Res.	Saldo na res. mut.
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Stadsbeheer	S		-82	-82			-82
8.2	Nieuwbouw	Ruimtelijke ordening	S		82	82			82
7.4	Parkeren	Ruimtelijke ordening	S		110	110	110		0
5.1	Sportieve infrastructuur	Werkrij Sport & Recreatie	S		160	160			160
13.1	Lokale belastingen & heffingen	Publieke dienstverlening	S	169	285	116			116
9.1	Kwaliteit leefomgeving	Ruimtelijke ordening	S		19	19			19
12.1	College, raad en overige	Concernstaf	S		-295	-295			-295
2.5	Overig economie en werkgelegenheid	Economische zaken	S	169	169	0			0

Maatschappelijk draagvlak/participatie

N.v.t.

Financiële consequenties

N.v.t.

Realisering en evaluatie

N.v.t.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Raadsvoorstel - Begrotingswijzigingen 2e en 3e kwartaal 2014 en tarievennota 2015

Collegebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Onderwerp Informatie: voortgang aanpak aardbevingen

Steller K. de Vries

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 86 61 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 4696691

Datum - 5 NOV 2014 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

De aardbeving van 30 september jl. benadrukt de urgentie van een eigen en versnelde aanpak van de aardbevingenproblematiek, zonder het belang van de regio uit het oog te verliezen.

In deze tweede voortgangsrapportage, die volgt op onze eerdere voortgangsbrief (11 juni 2014, kenmerk 4429195), lichten wij deze noodzaak toe.

Op 30 september jl. was er een aardbeving van 2,8 op de schaal van Richter waarvan het epicentrum nabij Garmerwolde lag. Niet eerder vond zo'n zware beving zo dicht bij onze stad plaats. Onderzoek in opdracht van het ministerie van Economische Zaken (EZ) geeft intussen nog steeds geen duidelijkheid over toekomstige bevingsrisico's (zie paragraaf zienswijze).

Deze beving maakt de impact die de aardbevingenproblematiek op onze stad heeft evident. Door onze positie te betrekken bij de regionale aanpak dreigen lopende regionale trajecten te vertragen. Daarmee rijst de noodzaak sterker in te zetten op een eigen lijn, gezamenlijk met belangrijke partijen in de stad.

De recente beving en meer in het algemeen de gevolgen van aardbevingen door aardgaswinning in Groningen en de wijze waarop die gevolgen worden aangepakt en vergoed, zijn aanleiding voor een nieuw debat (15 december a.s.) en een nieuwe hoorzitting in de Tweede Kamer.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Bladzijde 2
Onderwerp voortgang dossier aardbevingen

Ongeacht de uitkomsten van het Kamerdebat en de verdere besluitvorming van de minister vergt de impact die de aardbevingenproblematiek op onze stad heeft een eigen versnelde aanpak voor realisatie van het gemeentelijke programma (tussenrapportage programma Gaswinning en Aardbevingen / bijgevoegd).

Voortgang acht-punten-plan

o Zienswijze.

Aanvankelijk zou de minister van EZ augustus jl. met een “nota van antwoord” komen op de zienswijzen zoals die zijn ingediend op het “aangepaste gaswinningsplan NAM 2013”. Door de recente beving is deze termijn verschoven naar medio december opdat de minister van EZ nader onderzoek kan laten verrichten naar bevingsrisico’s in en nabij het Eemskanaalcluster.

In de door ons ingediende zienswijze spraken we al onze ongerustheid uit over de risico’s van de verschuiving van de gaswinning naar onze stad. Veilige gaswinning staat wat ons betreft voorop. Meer duidelijkheid over deze risico’s is daarom bepalend voor onze reactie op de komende nota van Antwoord van de minister.

o Kennis en voorlichting.

Kennis van kwetsbare groepen en risicosituaties heeft de hoogste prioriteit. Instanties als ziekenhuizen en kennisinstellingen brengen op dit moment de eigen situatie in beeld. Als gemeente verrichten wij o.a. onderzoek naar de kwetsbaarheid van een aantal scholen en een aantal bouwwerken die representatief zijn en die zich lenen voor generalisatie. Naar wij verwachten kunnen wij uw raad begin 2015 over de uitkomsten van deze onderzoeken informeren.

Zorgvuldige communicatie is van groot belang. Hiervoor schakelen we specifieke deskundigheid in. Samen met publieke instellingen en woningcorporaties willen we de strategie bepalen en actie ondernemen.

o Preparatie.

Op 21 februari jl. is in goede samenwerking met alle betrokken partijen het Incidenten Bestrijdingsplan Aardbevingen (IBA) door het bestuur van de VG vastgesteld (zie raadsbrief juli).

Voor een optimale hulpverlening is efficiënte communicatie tussen alle partijen van groot belang. In de vorm van praktijkoefening zullen communicatie en inzet van middelen worden getest.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Bladzijde 3
Onderwerp voortgang dossier aardbevingen

- Schadevergoeding en aardbevingsbestendiger bouwen.
In onze gemeente wordt tot nu toe alleen de directe schade door de NAM vergoed. Daarbij beperken de programma's gericht op versterking van de bestaande bouw en aangepaste nieuwbouw zich tot het aandachtsgebied.
- Nieuwbouw en aardbevingsbestendigheid.
Wij adviseren particuliere bouwers het interim-advies toe te passen (documentatie is bijvoorbeeld aanwezig bij bouwaanvragen).
Met de minister is afgesproken dat wij worden betrokken bij de ontwikkeling en toepassing van de NPR, gelet op de impact die de toepassing van deze richtlijn op onze stad heeft.
- Nieuwbouw en financiële schade.
Lopende (en komende) projecten in onze gemeente ondervinden financiële schade als gevolg van maatregelen die samenhangen met het aardbevingsbestendig maken van deze projecten. Dit betekent extra onderzoekskosten, kosten van bouwtechnische aanpassingen en vertragingskosten.

Een eerste inventarisatie van deze extra kosten hebben wij gemeld bij de NAM als opmaat voor een juridisch vervolg.
Daarnaast overleggen wij tezamen met andere organisaties met een publiek karakter (corporaties en kennisinstellingen) binnenkort met de minister over de (vergoeding van de) totale financiële schade bij nieuwbouwprojecten.
- Bestaande bouw en schadeherstel.
Meer nog dan de nieuwbouw leiden preventieve aanpassingen in de bestaande bouw en het herstel van schades tot substantiële kosten. Preventie en herstel worden gecoördineerd door het Centrum Veilig Wonen (CVW) te Appingedam. Omdat we het CVW vanwege de daar beperkt beschikbare capaciteit niet willen belasten met onze opgave en gelet op de noodzaak van preventieve maatregelen ook in onze gemeente ondernemen wij de volgende acties:
  - Tezamen met de betrokken (publieke) organisaties gaan we aan de hand van de resultaten van lopende onderzoeken een programma ontwikkelen voor versterking. Slimme oplossingen moeten bijdragen aan een betaalbare aanpak, bijvoorbeeld de combinatie met onderhouds- en duurzaamheidsmaatregelen.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Bladzijde 4
Onderwerp voortgang dossier aardbevingen

- binnen de eigen gemeente wordt een deel van het strategisch- en kernvastgoed en de infrastructuur met regelmaat en direct na bevingen geschouwd. Schade wordt op een centraal punt binnen de eigen organisatie gemeld voor verdere afwikkeling richting NAM. Gemeentelijke toezichthouders zijn en worden geïnstrueerd en worden zo nodig opgeleid voor deze werkzaamheden.
  - We verkennen de mogelijkheden van samenwerking tussen de gemeente en de woningcorporaties voor een snelle aanpak van de meest urgente problemen met betrekking tot preventie, schadeherstel en waardevermeerdering.
    - o Regionaal Energie-alternatief
- Samen met de Provincie - en regio Groningen worden de mogelijkheden voor een regionaal Energie-alternatief verkend. In dit alternatief willen we duurzame innovatieve verbindingen leggen tussen stad en regio via lokaal opgewekte energie. De regionale mogelijkheden voor o.a. "biobased economy" (biomassa als grondstof voor chemie en andere producten), geothermie en energielandschappen, worden in dit verband verkend.

Ten slotte.

Het aardbevingendossier vraagt veel (extra) capaciteit van onze organisatie. Om dit dossier goed te kunnen oppakken zullen middelen moeten worden vrijgemaakt. De omvang hiervan brengen we momenteel in kaart en we komen binnenkort met een voorstel hierover richting uw raad. De te maken kosten proberen we te verhalen bij de NAM. Over de voortgang van onze acties zullen wij u met regelmaat blijven informeren.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

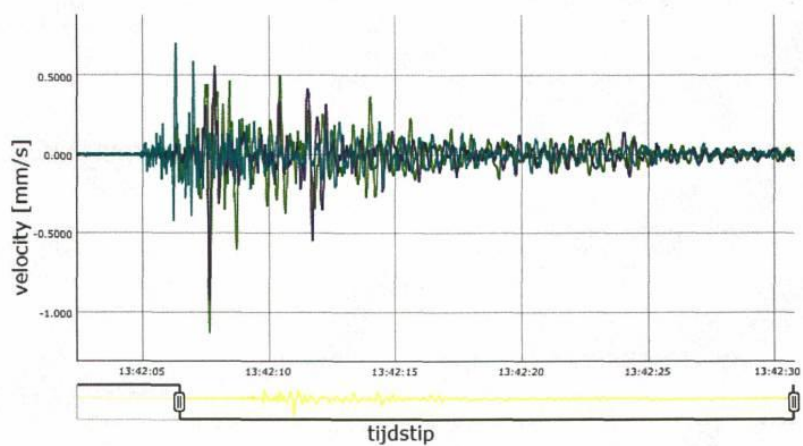
Collegebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Tussenrapportage

Programma Gaswinning en Aardbevingen

5 november 2014

TRILLINGEN VAN GESELECTEERDE GEBEURTENIS

Toon lijn: X:horizontale verplaatsing Y:horizontale verplaatsing Z:verticale verplaatsing

Collegebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Tussenstappen op 8-stappenplan	4
2.1	Opstellen zienswijze	4
2.2	Informatie naar onze inwoners/communicatie.....	4
2.3	Kennis versterken / aanhaken bij vervolgonderzoeken	4
2.4	Preparatie	5
2.5	Schadevergoeding en versterking.	6
2.6	Eurocode 8 /Aardbevingsbestendig bouwen	7
2.7	In gesprek met andere gemeenten	9
2.8	Alternatief voor energiever snelling in de regio.....	9
3	Vervolgstappen.....	10
3.1	De aandachtsgebieden	10
3.2	Organisatie.....	11
3.3	Financiën.....	11

Collegedebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

1 Inleiding

Op 30 september 2014 vond om 13.42 uur een aardbeving plaats met de kracht van 2,8 op de schaal van Richter (grafische weergave op voorpagina geven trillingen van stadhuis weer). Het epicentrum lag in de gemeente Ten Boer, enkele kilometers buiten de grenzen van de Gemeente Groningen. Deze beving is in nagenoeg de hele stad gevoeld. Het aantal schademeldingen was binnen 24 uur al ongeveer 250, waarvan 136 uit de stad Groningen. Bijna een maand later is de toename van het aantal schademeldingen circa 1.000, in totaal zijn bij de NAM voor onze gemeente nu 2459 schademeldingen geregistreerd.

De tussenrapportage is opgesteld door de leden van de gemeentelijke projectgroep en beschrijft de door hen uitgevoerde activiteiten. We doen dit aan de hand van het 8 stappenplan dat de burgemeester in de raadsvergadering van 29 januari heeft geïntroduceerd.

De rapportage is door de verschillende projectgroepleden vooraf aan deze beving opgesteld. De lijn die we hebben ingezet zullen we doorzetten. Wel maakt deze beving duidelijk dat we op een aantal onderdelen een opschaling moeten maken.

Hieronder zijn de 8 stappen weergegeven:

- Zienswijze op winningsbesluit en de inschatting van de effecten (samen met regio)
- Voorlichting: onze kennis versterken (bv expertmeeting) en eerlijke en open informatie naar onze inwoners
- Preparatie: scenario's veiligheidsregio
- Alle schade wordt vergoed: inclusief versterking woningen en dijken
- Aardbevingsbestendig bouwen
- Versnellen van de invoering van Eurocode 8 (norm voor het aardbevingsbestendig bouwen van woningen maar ook van dijken)
- In gesprek met andere gemeenten
- Alternatief voor energie versnellen in de regio (duurzaam economisch perspectief)

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

2. Tussenstappen op 8-stappenplan

2.1 Opstellen zienswijze

Algemeen

Er zijn 720 zienswijzen op het winningsplan ingediend bij het ministerie, waaronder die van de gemeente Groningen. De Nota van Antwoord was gepland in augustus. Echter de minister heeft aangegeven dat uitstel voor een zorgvuldige beantwoording nodig is. Onderdeel van de beantwoording zal het resultaat zijn van onderzoek naar eventuele toename van risico's in het Eemskanaalcluster. De Nota zal naar verwachting medio december (brief van minister Kamp aan Tweede Kamer van 29 oktober 2014) online worden gepubliceerd. Indien nodig zullen we hierop reageren.

Stand van zaken

- Op 23 april en 8 juni 2014 heeft overleg plaatsgevonden tussen Minister Kamp en Burgemeester Groningen om de aandachtspunten van de Stad te agenderen. Hieruit is naar voren gekomen dat een impactstudie bij circa zestien exemplarische gebouwen op kosten van de NAM kunnen worden uitgevoerd. In november wordt een vervolgesprek ingepland.
- Na dit gesprek zullen we de derde voortgangsrapportage naar de raad sturen. Inmiddels is tevens een beleidsparagraaf over aardbevingen in de begroting opgenomen.

Documenten

- o Beantwoording vragen ex art 42 6 februari 2013 {26 feb 2013}
- o Beantwoording vragen ex art 42/verzoek interpellatiedebat 14 januari 2014 {B&W 28 januari 2014, 5p}
- o Indienen zienswijze op ontwerp gaswinningsbesluit {raad, brief 4329336}
- o Brief Voortgangsrapportage {raad, brief 11 juni 2014}

2.2 Informatie naar onze inwoners/communicatie

Stand van zaken

- Tot 30 september is een houding aangenomen van beheerst, bescheiden communiceren: Groningen ligt aan de rand van het aardbevingsgebied en we gedragen ons daar naar. We vullen de website, maken basisafspraken intern en houden goed contact met de verschillende betrokken organisaties en instellingen. Ondertussen probeerden we de aandacht extern/publicitair nadrukkelijk niet teveel op de stad Groningen te richten.
- Na 30 september kunnen we niet meer aan de zijlijn gaan staan. Open communiceren is nu noodzaak. De veiligheid van de Stadgers staat immers voorop. Uitgangspunt blijft dat we proberen de balans te houden tussen rust en openheid.
- In de communicatie zijn de lijntjes met organisaties als de Veiligheidsregio aangehaald. Ook de NAM heeft zijn diensten aan de Stad aangeboden. De komende tijd zal het contact met Stadgers, ondernemers en instellingen worden gezocht. Faciliterend, informierend en met de nodige empathie. De gemeente neemt in de stad het voortouw en coördineert, in samenspraak met kennisinstellingen, corporaties en andere grote organisaties. Momenteel wordt een communicatieplan met concrete acties uitgewerkt.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

- De burgemeester heeft in interviews uitgedrukt dat we er als gemeente alles aan doen om de aardbevingsproblematiek goed en daadkrachtig te organiseren. Dat we bezorgd zijn. De boodschap aan de burgers: sinds begin dit jaar werkt het gemeentebestuur er hard aan om de belangen van de stad en zijn inwoners op tal van fronten veilig te stellen. De veiligheid van de burgers staat natuurlijk voorop. Maar ook belangrijk is een eerlijke en snelle schadeafhandeling en vergoeding van de kosten door de veroorzaker. Verder is een juiste aanpak van aardbevingsbestendig (ver-)bouwen van belang. Met het oog op een duurzame economische ontwikkeling staat de gemeente voor een daadkrachtige aanpak waar Stad én regio baat bij hebben. Aan de slag met concrete oplossingen en praktische voorstellen. In een dubbelstrategie: niet ten koste van de regio maar in samenspraak met. Maar waar mogelijk wel zelf aan het stuur.

2.3 Kennis versterken / aanhaken bij vervolgonderzoeken

Stand van zaken

- We hebben na overleg met de NAM afspraken gemaakt voor onderzoek naar circa 16 exemplarische gebouwen. We hebben inmiddels een bureau geselecteerd en zijn in gesprek met de NAM over de nadere eisen van dit onderzoek. Belangrijk is dat dit op dezelfde wijze en met dezelfde kwaliteit gebeurt als de NAM haar onderzoeken doet. De NAM zal de kosten voor dit onderzoek vergoeden.
- De constructeurs binnen de organisatie hebben de training ontwerpen gebouwen op aardbevingen gevolgd. Een drietal medewerkers gaan de vervolgopleiding aardbevingsbestendig bouwen aan de Hanzehogeschool volgen. Nagedacht wordt nog over een in-company training over Eurocode 8. Daarnaast zit in het onderzoek van de 16 exemplarische gebouwen een meeloop-/leertraject voor de bouwinspecteurs.
- In de projectgroep zijn een aantal verdiepingsbijeenkomsten geweest en wordt kennis gedeeld. We bouwen dit de komende jaren verder uit afhankelijk van de behoefte.
- We hebben laten onderzoeken wat de effecten van de aardgaswinning op geothermie zijn en vervolgens dit omgerekend naar extra kosten die we moeten maken. De extra investeringskosten bedragen 2 miljoen euro terwijl de extra exploitatiekosten over de eerste 15 jaar oplopen tot circa 8 miljoen euro.
- Inmiddels is duidelijk geworden dat Deltares in opdracht van het MinEZ een bodemkaart/geologische kaart maakt om door te kunnen rekenen wat de effecten van de bovenste 200 m zijn op de bevingen. Deze bodemkaart wordt voor de hele regio opgesteld waarna vervolgens een nieuw model wordt opgesteld om de bevingen in dit pakket verder te kunnen modelleren. Met deze gegevens kan men beter inschatten welke krachten er op het maaiveld komen en vervolgens worden overgedragen naar gebouwen en bouwwerken. Deze modellering zal naar verwachting circa 2 jaar duren. Een aparte kaart voor de gemeente Groningen zou het proces verder vertragen en de kwaliteit niet ten goede komen.

2.4 Preparatie

Algemeen

De Veiligheidsregio heeft haar regionaal risicoprofiel aangepast op het risico van aardbevingen. Eind januari 2014 heeft de Veiligheidsregio een Incidentbestrijdingsplan aardbevingen opgesteld. Per 1 augustus hebben zij een programmaleider aardbevingen aangesteld. Tevens hebben zij een communicatieadviseur geheel vrijgemaakt voor het aardbevingendossier.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

Het waterschap Noorderzijlvest heeft haar versterkingsprogramma van de dijken aangepast op de risico's van aardbevingen. Maatregelen worden nu getroffen.

Stand van zaken

- De Veiligheidsregio is agenda lid van de stuurgroep en schuift maandelijks hierbij aan.
- Nieuwe raadsleden in de regio zullen binnenkort worden bezocht door de GGD/GHOR waarbij vanuit de aardbevingsproblematiek de betrokkenheid van sociale teams en de commissie bijzondere situaties (i.e. schrijnende gevallen) aan de orde zullen komen.

2.5 Schadevergoeding en versterking.

Algemeen

Op dit moment zijn in de stad 2459 schademeldingen (29 oktober). Door de Dialoogtafel en de NAM wordt gewerkt aan een helder protocol voor schademeldingen. Daarnaast is in het najaar via de Dialoogtafel een besluit worden genomen over de nieuwe vormen uitvoeringsorganisatie die naast schadeafhandeling en versterking zich ook zal richten op waardevermeerdering (de zogenaamde drieslag). Het consortium wat dit oppakt is inmiddels bekend en zal *Centrum voor Veilig Wonen* gaan heten.

We hebben op dit moment nog weinig zicht op de voortgang en planning van het versterkingsprogramma. Dit mede omdat vanuit het kerngebied naar buiten toe gewerkt wordt. Versterkingsprogramma van het kerngebied zal naar verwachting elf tot 23 jaar duren.

Stand van zaken

- In verband met de privacywetgeving hebben we van de NAM in april een geaggregeerd kaartje met de schademeldingen gekregen. Duidelijk is dat in het oosten van de stad en in het centrum de meeste meldingen zijn. Verder is geen analyse te maken op de verkregen informatie. We zullen blijven aandringen op meer informatie.
- Aanmelding gebouwsensoren in Groningen en Ten Boer. In overleg met een aantal corporaties in de stad en andere instellingen is in samenspraak met de NAM een gebundelde voordracht voor adressen/gebouwen gedaan. Daarvan zijn in de eerste ronde voor "meest voorkomende gebouwtypen in de regio" een klein aantal grondgebonden woningen gekozen, daar is kort geleden het stadhuis aan toegevoegd. We hebben de wens bij de NAM nog open staan om daar een dwarsdoorsnede van hogere wooncomplexen, gebouwen met kwetsbare gebruikers, torens, scholen ed. aan toe te voegen in de volgende ronde.
- Omdat er nog geen normen zijn voor versterken van bestaande woningen en bouwwerken zijn we hier nog niet mee gestart. We hopen met het onderzoek van de 16 exemplarische gebouwen meer gevoel voor de effecten te krijgen. Daarnaast loopt nu wel een discussie over achterstallig onderhoud. Dit in eerste instantie naar aanleiding van het instorten van een schuur in Bedum maar recent ook door de constatering van de slechte constructieve staat van een tweetal panden in de binnenstad. De vraag is of we actief moeten gaan inspecteren of alleen reageren (piepsysteem). Naast dat de capaciteit ontbreekt om actief te gaan inspecteren is het de vraag of dat wel mogelijk is. We kunnen namelijk maar een klein gedeelte van een gebouw zien i.e. visueel inspecteren.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

2.6 Eurocode 8 /Aardbevingsbestendig bouwen

Algemeen

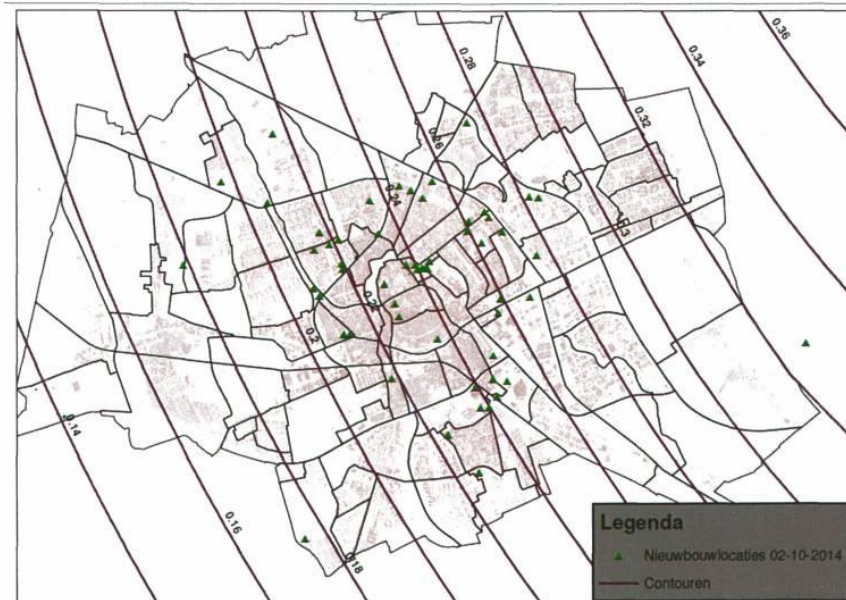
Op verzoek van het Ministerie van Economische zaken werkt NEN aan het opstellen van een Nederlandse Praktijkrichtlijn in voorbereiding op de Nationale Bijlagen van Eurocode 8. Deze NPR zal voorlopige basiseisen beschrijven voor de aan te houden veiligheid, de belastingen en advies geven ten aanzien van de wijze van ontwerpen en/of toetsen van nieuwe gebouwen, voor verbouw en voor de beoordeling van bestaande gebouwen. De publicatie van deze NPR was voorzien kort na de zomer 2014 maar is nu doorgeschoven naar begin 2015. Over twee a drie jaar kan dan deze NPR worden omgezet naar de Nationale Bijlagen in het bouwbesluit. Vanaf dat moment geldt pas een wettelijke verplichting.

Om te zorgen dat de nieuwbouw in het kerngebied niet stil komt te liggen heeft het ministerie van EZ op 15 mei een zogenaamd NEN-interim-advies uitgebracht voor nieuwbouw en verbouw. Zowel de NAM als het ministerie geven aan dat de NPR (en later het bouwbesluit) veel minder conservatief zal zijn dan dit NEN interim-advies. Daarnaast is een interim regeling stimulering nieuwbouw van kracht geworden. De gemeente Groningen valt hierbij buiten een financiële bijdrage.

Stand van zaken

- We zijn begonnen met de inventarisatie van de grote nieuwbouwprojecten waaronder infrastructurele werken (bijv. Sontbrug). Voor een aantal projecten zijn de meerkosten voor aardbevingsbestendig bouwen al doorgerekend voor een groot aantal zullen we schattingen gaan maken. Deze inventarisatie is nu nog niet compleet maar zal de komende weken verdere worden uitgewerkt. Hieronder een globaal overzicht (contouren zijn de globale versnellingscontouren zoals uit het NEN interim-advies).

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

- Het integraal huisvestingplan voor scholen wordt i.v.m. de aardbevingsproblematiek aangepast. Vanaf heden zullen bij nieuwbouwprojecten de voorlopige ontwerprichtlijn voor aardbevingsbestendig bouwen van toepassing verklaard worden. In de nieuwe verordening voorzieningen onderwijshuisvesting zal worden opgenomen dat de meerkosten van het aardbevingsbestendig bouwen door de gemeente zullen worden vergoed. Onderzocht zal moeten worden welke invloed het aardbevingsbestendig bouwen heeft op de vaststelling van de bouwkosten ten opzichte van de normkostenvergoeding vanuit het Rijk.
- In Meerstad geven wij grond uit, wij bouwen niet zelf. De bouwers en ontwikkelaars worden actief geïnformeerd over de ontwikkelingen in de regelgeving en geadviseerd hiermee in hun bouwplannen rekening te houden. Bij ontwikkelaars en bouwers leeft nog veel onduidelijkheid over de voorwaarden, regelgeving en mogelijke vergoedingen. Waar mogelijk wordt daar via voorlichting iets aan gedaan. Maatregelen in de woningbouw zullen kostenverhogend gaan werken. Als dat gevolgen heeft voor de grondprijs drukt dat het opbrengend vermogen van Meerstad. Deze minder-opbrengsten zullen door Rijk of NAM vergoed moeten worden. Nieuwe civiele kunstwerken worden getoetst op aardbevingsbestendigheid. Eventuele meerkosten zullen verhaald moeten worden op Rijk of NAM.
- De afdeling Vastgoedmanagement is verantwoordelijk voor de constructie van het kernvastgoed. Hiervoor worden periodiek de gebouwen geschouwd, waarmee het meerjarenbeleid voor wat betreft het technisch onderhoud inzichtelijk gemaakt wordt. Bij de eerstvolgende schouw zal er specifiek aandacht zijn voor signalen die op aardbevings schade duiden. Op het gebied van aardbevingsbestendig bouwen en het beheer van de bestaande gebouwen zal de afdeling Vastgoedmanagement haar kennis vergroten. Naar aanleiding van de recente beving zal versneld actie worden opgenomen om eventuele schade op te sporen en

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

te melden. Daarnaast zal aardbevingsbestendig bouwen worden opgenomen in het programma van eisen bij nieuwbouw.

- De impact van het interim-advies wordt steeds zichtbaarder. We hebben nu van een aantal nieuwbouwprojecten de globale meerkosten in beeld. Hieruit blijkt dat deze aanzienlijk zijn. Het Rijk heeft geen middelen ter beschikking gesteld als kostenvergoeding van deze meerkosten. Wel is er een stimuleringsregeling nieuwbouw die slechts zeer beperkt binnen de Stad geldig is (alleen advies en dat alleen voor het oostelijke gedeelte van de gemeente).
- We hebben een folder opgesteld die aanvragers van bouwplannen informeert over het NEN interim-advies aardbevingsbestendig bouwen. De folder wordt meegestuurd bij aanvragen van bouwplannen. Op dit moment is er bij de balie van het Loket Bouwen en Wonen nog weinig vraag naar de folder en aardbevingsbestendig bouwen.
- Elke eigenaar draagt de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de mensen die in zijn gebouw verblijven. Daarnaast geldt dat de NAM verantwoordelijk is voor de effecten van gaswinning. Dit is een spanningsveld.

2.7 In gesprek met andere gemeenten

Stand van zaken

- De burgemeester is aangeschoven bij het burgemeestersoverleg (9+1) ter afstemming voor de Dialoogtafel. Daarnaast is na de zomer een maandelijks overleg tussen gemeenten, de NAM en het MinEz opgestart. Hierbij voert de gemeente Groningen de agenda. Een medewerker van de gemeente Groningen heeft namens de publieke partijen van de Dialoogtafel zitting in de begeleidingscommissie meet- en monitoringplan.
- Verder blijft onze inzet in de regio bescheiden. Met name op het gebied van vergunningverlening en toezicht worden op dit moment voorzichtige werkafspraken gemaakt over kennis delen en elkaar waar nodig versterken met de werkorganisatie DEAL en de Omgevingsdienst Groningen.

2.8 Alternatief voor energiever snelling in de regio

Stand van zaken

Met de komst van de Economic Board, als onderdeel van de Dialoogtafel, bezien we ook de verdere mogelijkheden om te kijken of we als gemeente een impuls kunnen geven aan het duurzame economisch perspectief. Mede gelet op de kenniscentra van de Stad denken we dat hier mogelijkheden liggen om een positieve bijdrage in de regio te kunnen leveren. Zo verkennen we de mogelijkheden voor experimenteergebieden (regelluwe zones) binnen de Crisis- en Herstelwet.

Collegiebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

3. Vervolgstappen

3.1 De aandachtsgebieden

Nu na een half jaar en met de recente beving in ons achterhoofd zijn er een aantal aandachtsgebieden waaraan we de komende jaren stevig gaan trekken;

Communicatie en preparatie

We zullen een aantal communicatiescenario's uitwerken voor bijvoorbeeld een lichte beving (schade) en een matige beving (bijvoorbeeld schade en enkele gewonden). Hierbij zullen we actief de aansluiting zoeken bij de plannen van de Veiligheidsregio. Hierbij gaan we naast communicatie kijken of ook de benodigde acties voldoende aansluiten bij de acties die de Veiligheidsregio uitvoert. We zullen dit ook gaan oefenen.

Schadeafhandeling eigen vastgoed

Het betreft hier zowel strategisch vastgoed als kernvastgoed. Hoe zorgen we dat een systeem op gang komt waarbij schade vanuit onze panden gemeld wordt zodat wij kunnen doormelden. Zijn na een beving extra inspectieronden nodig (bijvoorbeeld bij bruggen en kunstwerken) of doen we gewoon de jaarlijkse schouw?. Belangrijk dat de schouwers voldoende kennis in huis hebben om schade te herkennen. Vervolgens zullen we ook goed zicht moeten houden op de schadeafhandeling. Een centraal intern loket lijkt het meest voor de hand te liggen.

Nieuwbouw stad

We willen per half jaar een overzicht maken van wat er aan nieuwbouw op de stapel staat en waar we in dat halve jaar een besluit over moeten nemen in relatie tot aardbevingsbestendig bouwen. We zullen per tranche van een half jaar dit met het ministerie bespreken om te zorgen dat we de meerkosten vergoed kunnen krijgen.

Bestaande bouw

We gaan eerst het onderzoek naar de 16 exemplarische gebouwen uitvoeren, dat zal circa een aantal maanden in beslag nemen. Op basis van de eerste versie van de NPR hopen we dan in combinatie met de kennis van het onderzoeksprogramma van de NAM een strategie gaan ontwikkelen voor de bestaande bouw. We hebben dan namelijk pas een indicatie van de hoeveelheid te versterken gebouwen maar ook een idee wat nodig is om tot de juiste maatregelen en prioritering hierin te komen.

Programmasturing, duurzame leefomgeving/ontwikkeling

Naast de bovenstaande vier grote onderwerpen wordt steeds meer advies gevraagd voor diverse onderwerpen. Zoals het rapport over waardedaling aan huizen in relatie tot opgelopen schade, de tijdelijke waardevermeerderingsregeling, de impact van de NEN c.q. NPR etc. Maar ook wordt input gevraagd voor de woonvisie, diverse woonbeurzen etc. We willen meer betrokken zijn bij de onderzoeken die de NAM uitvoert zoals de analyse van de seismische dreiging, het meet en monitoringplan, de nieuwe regels voor aardbevingsbestendig bouwen (NPR). De veelheid aan onderwerpen en de adviezen die nodig zijn vraagt enerzijds om inhoudelijke kennis en anderzijds om positionering en overleg.

Collegedebrief - Voortgang aanpak aardbevingen

3.2 Organisatie

De bovenstaande aandachtsgebieden zullen er voor zorgen dat er naast het projectteam ook een aantal stevige werkgroepen worden geplaatst. Het projectteam zorgt voor integratie en samenhang en daar wordt kennis gedeeld. De werkgroepen werken de vier thema's uit terwijl de extra mankracht ook de projectgroep leden in hun werkzaamheden kunnen ondersteunen.

3.3 Financiën

Wij kunnen net zoals de NAM, niet in de toekomst kijken. Wel weten we dat een zware beving een zeer kleine kans heeft maar dat bevingen met de omvang van 30 september een grotere waarschijnlijkheid van optreden kent. We weten ook dat er diverse onderzoeken worden uitgevoerd om deze waarschijnlijkheden beter te duiden. Dat zal leiden tot een nieuw winningsplan in 2016. Daarnaast is met de recente beving in ons achterhoofd ook duidelijk geworden dat we de aardbevingenproblematiek niet meer binnen de reguliere programma's kunnen opvangen. Een nadere uitwerking van de benodigde capaciteit en middelen zal binnenkort gereed zijn.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Raadsvoorstel

Onderwerp **Kadernota Integrale Veiligheid 2015 - 2018**
Registratienr. 4705692 Steller/telnr. J. ten Dam/ 7639 Bijlagen 4

Classificatie	☒ Openbaar ☐ Geheim
	☐ Vertrouwelijk
Portefeuillehouder	Vreeman Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de kadernota integrale Veiligheid 2015 - 2018 vast te stellen;
- II. kennis te nemen van het Jaarplan Veiligheid 2015, van het "Uitvoeringsprogramma 2015 Toezicht en andhaving in de openbare ruimte" en het "Uitvoeringsprogramma Handhaving 2015" (Wabo, bodembescherming, Drank- en Horecawet, horeca en prostitutie).

Samenvatting

In juni 2014 is aan uw raad het veiligheidsbeeld van Groningen gepresenteerd. Naar aanleiding hiervan zijn wij met u in gesprek gegaan over welke onderwerpen prioriteit zouden moeten hebben in het Veiligheidsbeleid. Dit heeft geleid tot de volgende prioriteiten: geweld, woninginbraken, jeugd, ondermijnende criminaliteit en overlast.

Na bespreking van het veiligheidsbeeld zijn wij verder gegaan met de ontwikkeling van de Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018.

De kadernota Integrale Veiligheid 2015- 2018 is de richtingaanwijzer voor beleid op het terrein van openbare orde en veiligheid. De kadernota bevat de veiligheidsonderwerpen die de komende jaren prioriteit hebben en is de basis voor werkafspraken tussen partners in het brede veiligheidsveld. De kadernota is in nauw overleg met de partners, zoals politie, OM, sociaal domein, tot stand gekomen.

Uw raad stelt de Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 vast. Gelijktijdig met de kadernota 2015-2018 worden de uitvoeringsprogramma van Stadtoezicht en VTHG aan u ter informatie aangeboden. Dit is uitdrukkelijk een keuze om dit gelijktijdig te doen, aangezien de kadernota integrale veiligheid en het jaarplan veiligheid 2015 (eveneens ter informatie bijgevoegd) dienen als basis voor deze uitvoeringsprogramma's.

B&W-besluit d.d.: 11 november 2014

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

De Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 is de richtingaanwijzer voor beleid en uitvoering op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid. De kadernota wordt vastgesteld voor een periode van vier jaar.

Groningen is een aantrekkelijke stad om te wonen. We hechten eraan om de orde hebben en houden van de basis veiligheid. Dat gaat verder dan alleen de aanpak van criminaliteit. Ook het doen van fysieke en sociale investeringen dragen bij aan de veiligheid in een stad. Samenwerken met de partners, zoals politie, openbaar ministerie, scholen, jeugdzorg, reclassering, corporatie, maatschappelijke instellingen en natuurlijk Stadgers is daarbij cruciaal. Veiligheid is en blijft een kwestie van handelen, van samen doen.

In de Kadernota beschrijven wij kort en bondig de onze ambities voor de verschillende veiligheidsonderwerpen.

Kader

Programma 10 Veiligheid.

Argumenten en afwegingen

Groningen is een veilige stad. Als zevende stad van Nederland staan we in de AD misdaadmonitor op de zeventiende plek. Dat is voor ons geen reden om achter over te leunen, maar om stevig in te blijven zetten op veiligheid. We hebben in de Kadernota gekozen voor de volgende thema's:

1. Geweld
2. Woninginbraken
3. Jeugd en Veiligheid
4. Overlast
5. Ondernijende en georganiseerde criminaliteit
6. Evenementen
7. Prostitutiebeleid

Per thema geven we aan wat de programmadoelen zijn en welke resultaten we willen behalen. Uitwerkingen van de kadernota vindt plaats in het Jaarplan Veiligheid 2015 en de uitvoeringsprogramma's van de organisatieonderdelen Stadtoezicht en Wabo. Het Jaarplan Veiligheid en de Uitvoeringsprogramma's zijn – onder voorbehoud van vaststelling van de kadernota door uw raad – door ons vastgesteld. Gelijktijdig met dit raadsvoorstel sturen wij u ter informatie deze stukken, zodat u een volledig beeld krijgt van de verschillende programma's.

Hieronder gaan we kort in op het Jaarplan Veiligheid en de Uitvoeringsprogramma's"

Jaarplan Veiligheid 2015

In het Jaarplan Veiligheid beschrijven we de activiteiten en maatregelen die we in 2015 samen met onze partners willen uitvoeren om de resultaten zoals beschreven in de Kadernota Integrale Veiligheid te kunnen realiseren. Wat betreft de thema's is dan ook aansluiting gezocht bij de prioriteiten uit de Kadernota.

Uitvoeringsprogramma 2015 Toezicht en Handhaving in de Openbare Ruimte

Toezicht en Handhaving richt zich op het naleven van de afgesproken regels en het optreden tegen kleine ergernissen. Veiligheid en leefbaarheid hangen nauw met elkaar samen. Prioriteiten voor wat betreft leefbaarheid zijn: evenementen, overlastmeldingen en hotspots. Daarnaast wordt aandacht besteed aan (zwerf)afval, graffiti, aanplakken, fietsoverlast in voetgangersgebieden, wildplassen, alcohol, loslopende honden en overlast door hondenpoep.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Voor wat betreft veiligheid wordt in 2015 extra inzet gedaan op preventie woninginbraken, veilige evenementen en voetbalwedstrijden en het verminderen van overlast in de wijken.

Visie op integraal toezicht en handhaving

Op 26 juni 2013 heeft uw raad een motie "Bevorderen integraal handhaven" aangenomen waarin wordt opgeroepen meer werk te maken van het bevorderen van een integraal handhavingsbeleid. Daarbij wordt met name bedoeld op onze samenwerking met de Politie voor wat betreft de handhavingstaken in de openbare ruimte. De uitvoering van deze motie is betrokken in het *Verbeterplan Stadstoezicht 2014-2018*. Daarin is de volgende opdracht geformuleerd: "Realiseer een met opdrachtgevers, ketenpartners en medewerkers afgestemde en gedeelde visie integraal werken op het gebied van handhaving door Stadstoezicht".

In bijgaand uitvoeringsprogramma geven wij onze visie op integraal toezicht en handhaving weer. In deze visie staat ook weergegeven op welke wijze onze samenwerking met de politie en onze aansluiting bij gebiedsgericht werken wordt ingevuld.

Uitvoeringsprogramma Handhaving 2015 (Wabo, bodembescherming, Drank- en Horecawet, horeca en prostitutie).

De gemeente is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op vele terreinen. Zo wordt er bijvoorbeeld toezicht gehouden en gehandhaafd op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wabo, op de regels die vastliggen in de Algemene Plaatselijke Verordening Groningen (APVG), op het gebied van horeca, drank en prostitutie en op diverse projecten, zoals illegale kamerverhuur. Dit uitvoeringsprogramma beperkt zich tot het toezicht en de handhaving op het gebied van de Wabo. Voor andere onderwerpen worden aparte programma's, projectplannen of dergelijke documenten gemaakt.

In 2015 wordt de prioritering van de verschillende toezicht- en handhavingstaken mede bepaald op basis van deze risicoanalyses. Naast de reguliere toezichtstaken benoemen we in het uitvoeringsprogramma enkele specifieke aandachtspunten per taakveld:

- voor bouwen wordt extra aandacht besteed aan binnenklimaat en ventilatie, en de verankering van buitengevels en galerijvloeren;
- voor milieu zijn externe veiligheid, veilige opslag en gebruik van stoffen, bescherming van bodem en lucht tegen schadelijke stoffen en duurzaamheid belangrijke aandachtspunten;
- voor brandveiligheid ligt de prioriteit onder andere bij ouderenhuisvesting, jongerenhuisvesting, grote winkelgebouwen, horeca, scholen en ziekenhuizen. Daarnaast wordt veel aandacht geschonken aan het thema "Brandveilig leven", met name het bevorderen van brandveiligheidsbewustzijn.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

De kadernota is tot stand gekomen in nauw overleg met onze partners in het veld. Ook de inwoners van Groningen betrekken we graag actief bij het thema Veiligheid. Zo hebben we in oktober de "Maand van de Veiligheid" georganiseerd, waarbij we o.a. een bewonersbijeenkomst over aanpak woninginbraken hebben georganiseerd. Ook tijdens Let's Gro is veiligheid thema.

Financiële consequenties

Via begrotingsvoorstellen.

Overige consequenties

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Vervolg

We geven uitvoering aan de Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 door te werken met jaarplannen en uitvoeringsprogramma's. Deze plannen voor 2015 heeft u gelijktijdig met dit raadsvoorstel ter informatie ontvangen. We monitoren de voortgang van de gekozen beleidsprioriteiten en acties uit de jaarplannen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

BIJLAGE 1

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID
2015-2018
GEMEENTE GRONINGEN

Groningen, november 2014

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

INHOUDSOPGAVE

	Pagina:
Inleiding	3
Speerpunten:	
• Geweld	6
- Huiselijk geweld en kindermishandeling	6
- Veilig uitgaan / uitgaansgeweld	7
- Geweld tegen werknemers met een veilige publieke taak	8
• Woninginbraken	9
• Jeugd en veiligheid	10
• Overlast	11
• Ondernijende en georganiseerde criminaliteit	12
- Hennepteelt en drugshandel	13
- Mensenhandel	13
• Overig	
- Veilige evenementen	15
- Prostitutiebeleid	16
Afkortingen	17

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

INLEIDING

Groningen is een aantrekkelijke en gezellige (studenten-) stad, waar iedereen zich prettig voelt, met plezier woont, werkt en zich ontspant. Groningen wil ook een stad zijn, waarin iedereen meedoet en niemand tussen wal en schip raakt. En dat begint met het op orde hebben en houden van de basisveiligheid, maar gaat ook verder dan het aanpakken van criminaliteit alleen. Het vergt sociale en fysieke investeringen, goed beheer en onderhoud van de buitenruimte en adequaat toezicht en handhaving.

We helpen waar nodig en pakken aan waar dat moet. We zijn streng voor degene die zich niet aan de regels (wil) houden, maar bieden hulp aan degene die op het juiste spoor wil komen en blijven. Belangrijk is een evenwicht te vinden tussen repressie, preventie en zorg, en belangrijk is een aanpak waarin de aandacht voor veiligheid in verhouding staat tot de aard en de omvang van problemen.

Nadrukkelijker dan voorheen is onze aanpak er één van samenwerken met diverse partners: politie, openbaar ministerie, scholen, jeugdzorg, reclassering, corporaties, maatschappelijke instellingen en natuurlijk Stadgers.

Met gepaste trots constateren we dat deze gezamenlijke aanpak Groningen, als zevende stad van Nederland, in de AD misdaadmonitor op een zeer eervolle plaats 17 heeft gebracht (plek 1 is voor de onveiligste stad). In de kadernota die nu voorligt beschrijven wij bondig onze ambities voor verschillende veiligheidsonderwerpen. Binnen de lijnen van het voorliggende kader zorgen wij er, samen met partners voor dat we zo goed (blijven) presteren dat wij minimaal de 17e plek behouden. Dat is de ambitie van Groningen.

Kadernota en Beleidsprioriteiten

Deze kadernota is de richtingaanwijzer voor beleid en uitvoering op het terrein van openbare orde en veiligheid en de basis voor veiligheidscoalities en werkafspraken tussen partners.

Het is geen blauwdruk, maar geeft aan waar activiteiten aan moeten bijdragen. Wij zijn als gemeente penvoerder, maar de uitvoering is een gezamenlijke opgave van ons (bestuurlijke handhaving) en vele partners (welzijnsinstellingen, politie, corporaties, burgers).

Uw raad heeft juni 2014, op basis van het veiligheidsbeeld van de gemeente, een vijftal beleidsprioriteiten geselecteerd: geweld; woninginbraken, jeugd, ondermijnende criminaliteit en overlast. Gezien de actualiteit hebben wij een rubriek 'overig' toegevoegd met evenementen en prostitutiebeleid.

In deze kadernota vindt u de onderwerpen op kleur terug.

	Geweld
	Woninginbraken
	Jeugd en Veiligheid
	Overlast (spanning bruisend vs overlast. Overlast zoveel mogelijk spreiden)
	Ondermijnende en georganiseerde misdaad
	Overig: Veilige evenementen en Prostitutie

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

Focus

Groningen is een veilige stad, maar dat is beslist geen reden om achterover te leunen. We hebben immers een reputatie als gezellige stad hoog te houden en willen daarom stevig in blijven zetten op veiligheid. We geven daarbij prioriteit aan een beperkt aantal van zes thema's: geweld, woninginbraken, jeugd, ondermijnende criminaliteit, overlast en overig (evenementen en prostitutiebeleid). Het tegengaan van de aantasting van persoonlijke integriteit vinden we het allerbelangrijkst.

We sluiten met onze keuze aan bij Landelijke Veiligheidsagenda 2015-2018 en het Regionaal Beleidsplan Noord-Nederland 2015-2018 (dat we 22 oktober jl. aan uw raad voorgelegd hebben).

Samenwerken

Veiligheid betekent samenwerkingsverbanden smeden en gezamenlijk veiligheidszaken aanpakken, ongeacht of het om preventie, repressie of zorg gaat.

Die samenwerking zal er per onderwerp, per probleem anders uit zien, vanwege het simpele feit dat bijvoorbeeld bij de aanpak van woninginbraken andere partijen betrokken zijn dan bij de aanpak van mensenhandel.

De verwevenheid van veiligheid met zorg en opvang verdient, gegeven de drie decentralisaties, onze bijzondere aandacht. De verwevenheid met goed onderhoud en beheer spreekt voor zich. De komende jaren willen we serieus werk maken van de verdere verbreding van samenwerken met burgers en ondernemers (co-creatie). Dat is een zoektocht naar hoe betrokkenheid van burgers om te zetten in daden, en hoe verantwoordelijkheden te delen, zonder burgers in een lastig parket of onveilige situatie te brengen.

Deze beweging past ook in Coalitieakkoord "Voor de Verandering", we hebben wijkwethouders benoemd en gaan de wijken in. Met deze gebiedsgerichte er-op-af werkwijze zoeken we aansluiting bij initiatieven van bewoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere belanghebbenden. Want wat op stedelijk niveau geldt, geldt ook op wijkniveau: veiligheid is een randvoorwaarde voor de leefbaarheid en vitaliteit en kan in nauw overleg met de wijkbewoners in een aantal wijken tot speerpunt van beleid worden benoemd.

Activisme

Veiligheid is vooral een kwestie van handelen, van **(samen) doen**. We ontkomen er niet aan iets vast te leggen op papier. Maar de kadernota is doelbewust kort. Veiligheid is een zaak van handelen, van grote en kleine daden, van handen uit de mouwen, van voorbeelden stellen en dingen uit proberen.

De 'Maand van de veiligheid', in oktober 2014, staat model voor wat we bedoelen. Als gemeente verschillende partijen de mogelijkheid bieden, gezamenlijk, hele diverse acties over een breed scala aan onderwerpen uit te voeren en presenteren.

Monitor

Om een beeld te krijgen van de resultaten van ons beleid en de maatschappelijke effecten ervan zijn (politie-)rapportages, benchmarks en monitoren (zoals die uit de AD) belangrijk. Zoals voorgesteld aan uw raad in juni 2014 gaan we de (dagelijkse) uitvoering van ons beleid met een beperkt aantal indicatoren monitoren en, één maal per jaar, voor de ontwikkeling van nieuwe jaarplannen meer in detail.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

Niet alleen de cijfers zijn leidend. Wij proberen een zo goed mogelijk beeld te vormen van veiligheidsproblemen door continu in gesprek te blijven met onze ketenpartners, andere signalerende organisaties en professionals. Het is voor de gemeente van groot belang om op de hoogte te blijven van de knelpunten die in het veld worden ervaren. Zo kunnen we als gemeente adequaat handelen bij nieuwe ontwikkelingen en nieuwe zorgen ten aanzien van veiligheid.

Aardbevingen

De afgelopen periode werd duidelijk, dat ook de stad getroffen kan worden door aardbevingen. De vanuit onze zorg voor de veiligheid en leefbaarheid moeten we de uitkomsten van de nog uit te voeren onderzoeken kritisch en nauwlettend volgen. En als het gaat om hulpverlening gaan we nauw samenwerken met de Veiligheidsregio Groningen. Die is voorbereid op aardbevingen, ontwikkelt en actualiseert scenario's van (zwaardere) aardbevingen, de wijze waarop de hulpverlening wordt georganiseerd en de voorbereiding van inwoners hierop. De mogelijke gevolgen voor het gaswinningsbesluit op zowel bestaande bouw als op de nieuwbouw gaan we monitoren en beoordelen. Daarnaast zullen we onze betrokkenheid bij de regio, en onze bijzondere positie als dichtstbevolkte gebied hierin, blijvend onder de aandacht brengen bij alle daarvoor aangemerkte instanties.

Veiligheidsbeeld

In juni 2014 is het veiligheidsbeeld vastgesteld in de gemeenteraad: een schets van de veiligheidssituatie in de stad door de bril van een vijftal beleidsprioriteiten: geweldsmisdrijven, woninginbraken, jeugd en veiligheid, georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit en overlast. In het veiligheidsbeeld hebben we stedelijk overzichten gecombineerd met overzichten per wijk en hebben we geprobeerd inzichtelijk te maken welke veiligheidsthema's er stadsbreed en op wijkniveau uitspringen. Wij zien duidelijke verschillen tussen wijken. Dit sluit aan op onze wijkgerichte aanpak zoals aangekondigd in het coalitieakkoord "Voor de verandering".

In de jaarlijkse AD misdaadmonitor is Groningen over het jaar 2013 terug te vinden op plaats 17 (plek 1 is voor de onveiligste stad). In 2012 stonden we nog op plek 12. De gemeente Groningen scoort de laatste jaren redelijk stabiel in de misdaadmonitor en doet het in vergelijking met andere grote steden goed. Ook betrokkenen op lokaal niveau (politie, OM, horeca, etc.) zijn van mening dat in het algemeen sprake is van een relatief veilige stad.

Dit blijkt ook uit de enquête die onder bewoners is gehouden over de veiligheidsbeleving. Groningen heeft een goede reputatie hoog te houden als gezellige (studenten)stad met een eigen dynamiek. Om die reputatie hoog te houden moeten we blijven inzetten op veiligheid in wijken, een veilige binnenstad en de veiligheid van bewoners, bezoekers en ondernemers van onze Stad.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

GEWELD

HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Inleiding

Huiselijk geweld vormt een ernstig maatschappelijk probleem. Het komt op zeer grote schaal voor in alle sociale lagen van de bevolking (kleine tikken, psychisch geweld, soms geweld met een dodelijke afloop). In 2013 zijn door de politie 307 gezinnen uit de stad Groningen aangemeld bij het Steunpunt huiselijk geweld. Daarvan werd in 35 zaken een huisverbod uitgereikt, waarbij 57 kinderen betrokken waren.

De term 'huiselijk geweld' verwijst naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Huiselijk geweld is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. De huiselijke kring betekent: partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Er is meestal sprake van een machtsverschil; het slachtoffer is afhankelijk van de dader. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele en psychische vormen van geweld. Huiselijk geweld heeft vele verschijningsvormen. De bekendste daarvan zijn kindermishandeling en partnergeweld.

De aanpak van kindermishandeling (met jeugdbeschermingsmaatregelen en de inzet van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) was tot voor kort vooral een provinciale verantwoordelijkheid, waarbij gemeenten met name een rol speelden bij het organiseren en stimuleren van activiteiten in de preventieve sfeer. Met de Transitie jeugdzorg m.i.v. 1 januari 2015 verandert dit en wordt de aanpak van kindermishandeling veel meer een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Ook de aanpak van huiselijk geweld staat nog maar een aantal jaren op de gemeentelijke en landelijke beleidsagenda. Een samenhangende aanpak met politie en hulpverleningsorganisaties heeft vooral een impuls gekregen in 2009 met de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod en recent in 2013 met de Wet meldcode.

Een huisverbod is een bestuursrechtelijke maatregel waarbij de burgemeester kan ingrijpen in een dreigende situatie zonder dat er (al) een strafbaar feit is gepleegd. Er wordt direct hulpverlening voor alle betrokken partijen ingezet, ook voor kinderen die daarvan getuige zijn geweest. De Wet meldcode verplicht beroepskrachten in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie om met een meldcode te werken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring.

In 2014 hebben alle centrumgemeenten de opdracht gekregen om een regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling te ontwikkelen en een AMHK te realiseren: een Advies- en Meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (samenvoeging van het AMK en het SHG). Het AMHK is werkzaam voor de hele provincie Groningen en heeft de volgende (wettelijke) taken:

- Geven van advies;
- Aannemen van alle (politie)meldingen;
- Doen van onderzoek;
- Inschakelen van passende hulpverlening.

Ons beleid is erop gericht om huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel mogelijk in een vroeg stadium te signaleren en te bevorderen dat het eerder wordt gemeld. Bij de aanpak is onze inzet: lokaal waar het kan, regionaal waar het moet. Hulpverlening zal zoveel mogelijk dichtbij het gezinssysteem worden georganiseerd, op lokaal niveau via inzet van de sociale teams. Ook streven we naar een optimale samenwerking en afstemming met het gedwongen kader¹ in het Veiligheidshuis. Bij

¹ In het gedwongen kader krijgt de betrokkene bindende maatregelen opgelegd door overheidsinstanties.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn dus meerdere partijen betrokken: het AMHK, de sociale teams, hulpverleningsorganisaties, Veiligheidshuis, politie en OM.

Programmadoel(en)

- Duurzaam beëindigen van geweld in afhankelijkheidsrelaties, bevorderen van een veilige thuissituatie en beiden van veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld.

Resultaten

- Een betere signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Verbeteren van de hulpverlening en het direct bieden van veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld.

VEILIG UITGAAN/UITGAANSGEWELD

Inleiding

Groningen kent een groot aanbod aan uitgaansgelegenheden. Tijdens de zogenaamde stapavonden (donderdagavond t/m zaterdagavond) zijn vele tienduizenden bezoekers, waaronder ook velen uit de regio, in de uitgaansgebieden te vinden. Het grootste en drukst bezochte gebied is de Poelestraat/Peperstraat/Grote Markt. Kleiner, en gericht op een andere/oudere doelgroep, is de Ellebogenbuurt.

In samenwerking tussen gemeente, politie en de branche is de afgelopen jaren een groot aantal maatregelen ingevoerd om de veiligheid te verbeteren. Verder heeft de politie de zgn. Openbare Orde Teams geïntroduceerd. Dat zijn speciaal daartoe opgeleide politiemensen die optreden tijdens uitgaansavonden. Het cameratoezicht wordt al sinds 2000 toegepast. Tegen geweldsincidenten die zich voordoen in de horecabedrijven wordt op basis van het handhavingprotocol consequent opgetreden met bestuursrechtelijke maatregelen. Bezoekers moeten zich namelijk veilig voelen in de uitgaansgebieden.

Het aantal aangiften van geweldsincidenten in de uitgaansgebieden is de laatste jaren afgenomen van 411 in 2011 tot minder dan 300 in 2014. Die positieve ontwikkeling mag echter niet betekenen dat we minder belang hechten aan de aanpak van uitgaansgeweld. Daarvoor hebben de geweldsincidenten een te grote impact op het slachtoffer en op de bezoekers van het uitgaansgebied. Het uitgangspunt blijft dat geweld niet getolereerd wordt en daarom hard aangepakt. De zgn. Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (incl. het convenant Veilig Uitgaan) zal in geactualiseerde vorm worden voortgezet.

De nadruk zal verder ook liggen op handhaving van de Drank- en horecawet, met name waar het betreft het verbod van verkoop van alcoholhoudende drank aan jongeren beneden de 18 jaar en het verbod op bezit van alcoholhoudende drank door jongeren beneden de 18 jaar in de openbare ruimte. De gemeentelijk toezichhouders/ BOA's hebben hier een belangrijke taak in.

Programmadoel(en)

- Verbetering van de objectieve en subjectieve veiligheid in het uitgaansgebied.

Resultaten

- Aantal aangiften geweldsincidenten in het uitgaansgebied moet in 2018 afgenomen zijn tot < 250.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

GEWELD TEGEN WERKNEMERS MET EEN VEILIGE PUBLIEKE TAAK

Inleiding

Het landelijk programma Veilige Publieke Taak (VPT) heeft als doel te komen tot een situatie waarin werknemers met een publieke taak hun werk veilig en respectvol uit kunnen oefenen. Uit landelijke cijfers blijkt dat drie op de vijf werknemers met een publieke taak (zoals o.a. ambulancepersoneel, politie, brandweer, gemeentelijk toezichthouders) geregeld te maken krijgen met agressie en geweld. Dat is onacceptabel. De gemeente Groningen heeft in de jaren 2010 – 2011 gefunctioneerd als pilotgebied voor het landelijk programma VPT. Sinds die tijd wordt de aanpak structureel toegepast. De aanpak omvat o.a. het ondersteunen van werkgevers, normstelling, registratie, aangifte en nazorg, met speciale aandacht voor een goede afhandeling van aangiften. Landelijk is een dalende trend te zien in VPT-zaken. Die daling is echter niet in alle sectoren te zien (o.a. woningcorporaties, zorginstellingen en scholen). Blijvende aandacht voor de aanpak van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak blijft daarom de komende jaren nodig. Binnen de gemeentelijke organisatie zal hernieuwd aandacht gevraagd worden voor het bestaan van de VPT-aanpak in onze gemeente en de betrokken afdelingen zal, voorzover dat niet gebeurt, dringend aanbevolen worden daar ook uitvoering aan te geven. Verder zal de reeds in 2013 ingezette uitbreiding van de VPT-aanpak naar de sectoren zorg en onderwijs en de woningcorporaties in de komende jaren worden voortgezet.

Programmadoel(en)

- Het verminderen van geweld tegen werknemers met een publieke taak;
- Het stimuleren van aangifte.

Resultaten

- Het aantal aangiften van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak moet in 2018 in vgl. met 2015 zijn afgenomen met 50 %.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

WONINGINBRAKEN

Inleiding

Woninginbraken hebben een grote impact op het veiligheidsgevoel van betrokkenen. Het is daarom van groot belang om samen met de burgers en betrokken partners (politie, woningcorporaties, Veiligheidshuis, Openbaar Ministerie) zo veel mogelijk preventieve en repressieve maatregelen te treffen om woninginbraken tegen te gaan. De aanpak van woninginbraken heeft vanaf 2014 landelijk en regionaal hoge prioriteit gekregen. Ook op gemeentelijk niveau heeft de raad in 2014 de aanpak van woninginbraken tot één van de beleidsprioriteiten benoemd.

In de stad wordt momenteel vooral in de Schildersbuurt, de binnenstad Zuid en Vinkhuizen relatief veel ingebroken. De bestaande hotspotgerichte aanpak is (zowel preventief als repressief) geïntensiveerd en onder regie van de gemeente is een start gemaakt met een meer integrale coördinatie van de aanpak. Daarnaast experimenteren we met een persoonsgerichte aanpak specifiek met het oog op (potentiële) woninginbrekers.

Het blijkt erg lastig om, met name onder studenten, structureel een gedragsverandering te realiseren die burgers alerter maakt op het voorkomen van woninginbraken. Om het aantal inbraken te doen afnemen is het noodzakelijk intensiever in te zetten op voorlichting, preventie en het stimuleren van burgerinitiatieven. Met de beoogde aanpak willen we komen tot een drastische verlaging van het aantal woninginbraken. Vermindering van het aantal woninginbraken draagt bij aan het creëren van een veiliger leefomgeving en verhoogt het veiligheidsgevoel van burgers.

Programmadoel(en)

- Verminderen van het aantal woninginbraken
- Vergroten van de pakkans
- Tegengaan van heling

Resultaten

- Aantal woninginbraken is in 2018 gezakt naar maximaal 900 per jaar.
- Digitaal opkopersregister is gerealiseerd
- Opgeloste woninginbraken is gestegen met 5%

JEUGD EN VEILIGHEID

Inleiding

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. Daarom willen we juist in hen investeren. Iedere betrokkene (van ouder tot professional) heeft een verantwoordelijkheid vanuit zijn/haar rol. Veilig opgroeien is een essentiële voorwaarde om goed tot ontplooiing te komen.

De ingezette richting van het veiligheidsbeleid 2011-2014 zetten we grotendeels voort. De komende jaren willen we meer het accent leggen op preventie en signalering van risicojeugd. Dit doen we niet alleen vanuit het veiligheidsbeleid, maar ook vanuit het gezondheidsbeleid, het gebiedsgericht werken en het Jeugdbeleid. We kiezen hierbij voor een gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak van risicojeugd en zetten daarbij tevens in op overlastvermindering. Tegen jongeren die strafbaar gedrag vertonen treden we op. Daarnaast bieden we hen een tweede kans en nieuw perspectief.

Gebruik van alcohol en drugs is slecht voor de ontwikkeling van jongeren. Jongeren met veel drank en/of drugs opzorgen voor overlast en ongewenst gedrag. We willen dat jongeren onder de 18 jaar geen alcohol drinken en dat jongeren vanaf 18 jaar verantwoord omgaan met alcohol (relatie jeugdgezondheidsbeleid). Ook richten we ons op de ouders, zodat zij verantwoordelijkheid nemen om het alcoholgebruik door hun kind beneden de 18 jaar te voorkomen. We nemen maatregelen op het gebied van preventie en toezicht en handhaving. Een belangrijke verandering ten aanzien van het jeugdbeleid is de inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet op 1 januari 2015. Met de invoering van deze Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor de jeugdhulp. De gemeente moet ervoor zorgen dat er waar nodig passende hulp wordt geboden. Hieronder valt alle jeugdhulp, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. De Centra voor Jeugd en Gezin en de sociale wijkteams vormen de toegang tot de jeugdhulp. In het Regionaal transitie Arrangement Groningen hebben de Groninger gemeenten ook afspraken gemaakt over veiligheid. Als basisvoorzieningen zijn er speciale veiligheidsfuncties als het AMHK, Crisis, Toezicht en rechterlijke macht; jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Vanwege de vele invalshoeken, verandering van taken voor de gemeente en de vele actieve partijen is het van belang dat de gemeente Groningen duidelijk de beleidsregie in handen heeft en stevig stuurt op de processen, de samenwerking en de uitvoering met ruimte voor de inbreng van alle partijen.

Programmadoel(en)

- Voorkomen (en verminderen) van het ontstaan van problematische jeugd en problematische jeugdgroepen.
- Voorkomen dat jongeren risicogedrag vertonen en het risicogedrag verminderen.
- Er voor zorgen dat jongeren veilig opgroeien, weerbaar zijn en niet voor overlast zorgen.
- Voorkomen van recidive

Resultaten

- Duidelijke regie gemeente op beleidsterrein
- Veiligheid is opgenomen als onderdeel van aanpak (werkproces) in sociale teams
- Jeugdgroepen ontwikkelen zich niet tot overlastgevendende groepen noch tot escaleren tot hinderlijke of criminele groepen.
- Geen criminele jeugdgroepen
- Vermindering criminele jeugdigen

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

OVERLAST

Inleiding

Overlast kan een sterk gevoel van onveiligheid met zich mee brengen. Met de nadruk op 'kan' want wat de één ervaart als overlast vindt de ander nog gezellig.

Overlast is een containerbegrip voor vele vormen van overlast. We willen onder dit thema specifiek inzetten op: woonoverlast, geluidsoverlast, jongerenoverlast, drugsoverlast en vervuiling. De plegers zijn oud én jong en opereren individueel of in groepen. Soms gaat de overlast gepaard met criminaliteit, zoals in het A-kwartier. Het staande beleid in het A-kwartier zetten we voort.

De diversiteit van overlast maakt bestrijding ervan complex. Terugdringing van overlast vraagt nauwe samenwerking tussen zorg, veiligheidspartners en bewoners en gebruikmaking van zowel een gebieds- als persoonsgerichte aanpak.

Overlast voorkomen en verminderen vraagt om delen van informatie, voorlichting geven en toepassen van dwang -en drangmaatregelen. Een gezamenlijk optrekken van de zorgpartijen en justitiële partijen en bewoners is daarbij zeer wenselijk.

De samenwerking hebben we onder andere vorm gegeven in de Meldpunten Overlast & Zorg, het Veiligheidshuis en de Sociale Wijkteams.

De ervaring leert dat in buurten met sterke sociale verbanden de veiligheid groot is.

We weten ook dat goed onderhoud en beheer een positieve invloed heeft op de veiligheid.

Programmadoel(en)

- Het voorkomen en verminderen van overlast, waar mogelijk samen met bewoners en ondernemers.

Resultaten

- In een zo vroeg mogelijk stadium inzetten vanuit veiligheid en zorg op persoonsgebonden en/of straat-wijk gerichte aanpak van overlast: maatwerk gericht op hot-spots en persoonsgericht op individueel niveau
- Verminderen omvang en aantal overlastsituaties
- Beleid woonoverlast is ontwikkeld

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

ONDERMIJNENDE EN GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

Inleiding

Georganiseerde of ondermijnende criminaliteit zorgt niet alleen voor veel onveiligheid en overlast bij de bevolking, maar ook voor een minder zichtbare, sluipende ontwrichting en ondermijning van de samenleving. Criminele groeperingen maken gebruik van dezelfde economische en juridische infrastructuur die ook de legale economie faciliteert en daardoor ontstaat verwevenheid tussen de onder- en bovenwereld. Verder kan deze vorm van criminaliteit zich ook manifesteren in de publieke ruimte door intimidatie, geweld en de verwerving van machtsposities. Er is vaak sprake van beroepscriminelen en facilitators die een (sleutel)rol spelen in samenwerkingsverbanden en netwerken die in toenemende mate fluide van karakter zijn. Zij zijn niet zelden actief op verschillende criminele markten. Strikt onderscheid tussen criminele thema's is daarom niet te maken. Binnen de geïntegreerde aanpak van ondermijnende criminaliteit ligt het accent op de regionaal bepaalde prioriteiten en op de in het Nationaal Dreigingsbeeld gesignaleerde dreigingen, te weten drugscriminaliteit (drugshandel en hennepsteelt), witwassen/vastgoed, mensenhandel, fraude, milieucriminaliteit en motorbendes.

De ondermijnende of georganiseerde misdaad kan niet effectief aangepakt worden door middel van uitsluitend een strafrechtelijke aanpak door politie en justitie. In sommige gevallen beschikt een gemeente over meer slagkracht om barrières op te werpen en daardoor "een spaak in het wiel te steken" van de criminele activiteiten. Een effectieve aanpak vereist daarom een georganiseerde overheid (politie, OM, gemeente, Belastingdienst) die alle middelen en instrumenten inzet die tot haar beschikking staan om het criminele ondernemersklimaat te verslechteren. Gezamenlijk wordt bepaald hoe strafrechtelijke, bestuursrechtelijke en fiscale interventies ingezet kunnen worden.

In het kader van de aanpak van georganiseerde misdaad heeft de gemeente de afgelopen jaren samengewerkt met RIEC-Noord (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) ter verbetering van o.a. de informatiepositie van de ketenpartners (politie, OM, Belastingdienst). Verder werd de Wet BIBOB structureel toegepast op vergunningaanvragen in de branches horeca en prostitutie.

De komende jaren zal de integrale aanpak in RIEC-verband worden geïntensiveerd. Daarnaast zal worden voorgesteld de toepassing van de Wet BIBOB uit te breiden naar o.a. vastgoedtransacties.

Programmadoel(en)

- Optimaliseren van de integrale aanpak
- Voorkomen dat de ondermijnende en georganiseerde misdaad misbruik maakt van gemeentelijke dienstverlening.

Resultaten

- In de periode 2015 – 2018 zijn in de gemeente Groningen in RIEC-verband 5 onderzoeken uitgevoerd naar criminele groeperingen.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

HENNEPTEELT / DRUGSHANDEL

Inleiding

De illegale drugshandel is een wereld waarin grotere criminele organisaties acteren, veel geld omgaat en geweld eerder regel dan uitzondering is. Handel in harddrugs en hennep vanuit panden en woningen tast het woon- en leefklimaat van omwonenden aan. Daarnaast leveren hennepkwekerijen vaak brandgevaarlijke situaties voor de omgeving.

In de aanpak van deze handel en de ermee gepaard gaande overlast werken gemeente en politie nauw samen. De bestuursrechtelijke aanpak ten aanzien van panden en woningen is begin 2013 vastgelegd in het "Damoclesbeleid gemeente Groningen 2013".

Sinds de invoering van het Damoclesbeleid zijn regelmatig panden waarin zich een hennepkwekerij bevond of van waaruit gehandeld werd in drugs gesloten. Sluiting, zo leert de ervaring, is effectief. Het Damoclesbeleid is niet persoons- maar pand gebonden en geeft de mogelijkheid om de locaties waar de handel plaatsvindt direct aan te pakken. We kunnen gevaar veroorzakende en strafbare situaties direct beëindigen en overlast stoppen door de loop uit een pand te halen en de bekendheid als drugspand teniet te doen. Deze aanpak is een aanvulling op een strafrechtelijke aanpak, maar geeft de gemeente ook de mogelijkheid om in te grijpen in situaties die niet getolereerd kunnen en mogen worden wanneer een strafrechtelijke aanpak van betrokken personen niet mogelijk is.

Het Damoclesbeleid zal in 2015 worden geëvalueerd. Daarbij zal ook aandacht worden geschonken aan het spanningsveld waarin we dit beleid uitvoeren: privacy, woon- en eigendomsrecht enerzijds en de algemene belangen van veiligheid en volksgezondheid anderzijds.

Programmadoel(en)

- Hennepteelt en de handel in hard- en softdrugs ontmoedigen door toepassing van het Damoclesbeleid.
- Toewerken naar een betere en effectievere informatie-uitwisseling en het opzetten van een ketenaanpak tussen gemeente, politie, justitie, belastingdienst, woningbouwcorporaties en zorgpartners om zo zicht te krijgen op de organisaties die achter de geconstateerde handel en kwekerijen zitten en deze aan te kunnen pakken.

Resultaten

- Tussen 2015 en 2018 moeten een duidelijke afname te registreren zijn van het aantal panden in de gemeente Groningen waarin illegale hennepkwekerijen of handelshoeveelheden hard- en/of softdrugs zijn aangetroffen.

MENSENHANDEL

Inleiding

Mensenhandel betreft een vorm van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit waarbij mensen veelal met list en bedrog worden "verleid" arbeid te verrichten binnen bepaalde economische branches, waarbij zij geen sturing kunnen uitoefenen op hun eigen werk- en leefsituatie. Deze vorm van georganiseerde criminaliteit komt in Groningen voor binnen de (vergunde en niet-vergunde) prostitutiebranche, de horeca, de bouwsector en andere

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

branches.

De in 2010 geïntroduceerde ketenaanpak mensenhandel werpt inmiddels z'n vruchten af. De ketensamenwerking vindt plaats tussen o.a. alle gemeente in de provincie, politie, vreemdelingenpolitie, Openbaar Ministerie, hulp- en zorginstellingen, Belastingdienst, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Kamer van Koophandel. Onder aansturing van een bij het Veiligheidshuis werkzame ketenregisseur worden signalen van mensenhandel in dit brede verband gedeeld en er worden afspraken gemaakt over te plegen interventies en een persoonsgericht aanbod van hulpverlening aan het slachtoffer.

Jaarlijks worden 80-120 signalen mensenhandel bij de ketenregisseur gemeld. Het betreffen vaak situaties die anders aan de aandacht van de individuele organisaties waren ontsnapt en die alleen door samenwerking en informatie-uitwisseling goed in beeld kunnen worden gebracht. Gemiddeld is er jaarlijks sprake van 8 bovengemiddeld complexe situaties van mensenhandel, waarvoor een uitvoerige integrale aanpak (bestuurlijk, strafrechtelijk, financieel en zorg) wordt georganiseerd..

De omvang van het probleem mensenhandel is, zowel nationaal als internationaal, moeilijk is te bepalen. Dit heeft (mede) te maken met de lage aangiftebereidheid van de slachtoffers. De kans op uitzetting, (vermeende) gevoelens van liefde, angst voor (bedreiging met) geweld, cultuurverschil, taalbarrière en de angst voor de overheid en politie spelen hierbij mee.

Naast voortzetting van de ketenaanpak zullen vanaf 2015 (invoering nieuwe regelgeving voor prostitutiebedrijven) maximaal barrières opgeworpen worden om te voorkomen dat slachtoffers van mensenhandel in de prostitutiebranche in Groningen tewerkgesteld kunnen worden.

Mensenhandel is een gemeentegrensoverschrijdend probleem. Daarom wordt inmiddels gewerkt aan een eenduidige aanpak van het probleem op niveau Noord-Nederland.

Programmadoel(en)

- Het inzetten van bestuursrechtelijke instrumenten in het kader van de integrale aanpak (= ketenaanpak). Daartoe is vereist dat signalen van mensenhandel vroegtijdig opgepakt worden en adequate interventies zo spoedig mogelijk worden ingezet.
- Het voorkomen van mensenhandel door van de gemeente Groningen een onaantrekkelijk "afzetgebied" voor daders van mensenhandel maken.

Resultaten

- De omvang van het probleem mensenhandel is niet aan te geven (zie boven), een concreet te bereiken resultaat derhalve ook niet.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

OVERIG

VEILIGE EVENEMENTEN

Inleiding

Groningen is een bruisende evenementenstad waar mensen graag wonen of op bezoek komen. Een stad waar ondernemers uit de voeten kunnen. Evenementen dragen op verschillende manieren bij aan het leefklimaat en de economische vitaliteit van de stad.

Voor het realiseren van onze ambities van een bruisende stad is draagvlak voor evenementen belangrijk. Het draagvlak voor evenementen is in het algemeen groot. Op individueel niveau is het draagvlak soms kleiner. Waar de ene bewoner geniet van een festival bij hem om de hoek, ervaart een andere bewoner datzelfde festival als hinderlijke bijvoorbeeld door een slechte bereikbaarheid. Dat geldt ook voor veiligheidsmaatregelen.

Iedereen heeft belang bij een veilig verloop van evenementen. Dat vraagt om een op maat gemaakt pakket aan veiligheidsmaatregelen dat per evenement kan verschillen. Bij veiligheid hoort ook het creëren van een positieve sfeer, waardoor we agressie kunnen tegengaan. Dit willen wij zo houden: een gevarieerd en effectief aanbod van evenementen draagt bij aan de leefbaarheid van Groningen.

Mogelijke negatieve effecten, zoals aantasting van veiligheid, overlast, vernielingen en uitgaansgeweld, krijgen bij de voorbereiding van en tijdens evenementen en voetbalwedstrijden intensief aandacht.

Veel evenementen keren jaarlijks terug. Bij wedstrijden van FC Groningen worden tweewekelijks duizenden bezoekers naar de Euroborg getrokken. Ook groeit het aantal evenementen, met name in de binnenstad. Complexe evenementen – zoals Koningsdag, Oud en Nieuw, risicowedstrijden - vragen een specifieke veiligheidsaanpak. Als gemeente voeren we de regie over het inperken en zoveel mogelijk voorkomen van overlast en geweld. Dit werkt door in regelgeving, controle en handhaving.

In 2014 is het strategisch evenementenbeleid ontwikkeld en de beleidsregel vergunningen evenementen. De belangrijkste verandering vormt de ontwikkeling van locatieprofielen van veelgebruikte evenementenlocaties. Met de profielen ontstaat de mogelijkheid om differentiatie aan te brengen in het aantal en type evenementen per locatie en evenementen optimaal te spreiden over de stad. Daarnaast zullen we in de komende jaren het vergunningverleningsproces verder professionaliseren.

Programmadoel(en)

- Faciliteren van evenementenmakers, maar helder zijn over de randvoorwaarden op het gebied van veiligheid.
- Spreiding van evenementen
- Veilig verloop van (de aan- en afloop van) voetbalwedstrijden van FC Groningen.

Resultaten

- De locatieprofielen zijn – na inspraak – vastgesteld en deze worden toegepast
- Duidelijke kaderstelling bij volksfeesten (zoals Koningsdag) en andere (grote) risicovolle evenementen

PROSTITUTIEBELEID

Inleiding

De stad Groningen kent op dit moment nog twee raamprostitutiegebieden, met in totaal 62 panden en 146 ramen. Het toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden gebeurt door de bestuurlijk toezichthouders van de gemeente in samenwerking en afstemming met de politie.

Per 1 januari 2016 zal geen prostitutie meer toegestaan zijn in het gebied Vishoek/ Muurstraat/ Hoekstraat. De exploitatie van de daar gevestigde prostitutiebedrijven zal dan moeten worden beëindigd.

Uit de structurele controles van gemeentelijk toezichthouders en politie komt naar voren dat de exploitanten van vergunde prostitutiebedrijven zich goed aan de regels houden. Toch, dat blijkt ook uit diverse landelijke onderzoeken, doen zich in de branche nog diverse misstanden voor, zoals mensenhandel, gedwongen prostitutie, minderjarigen, enz. De bestaande regelgeving, landelijk en lokaal, biedt onvoldoende mogelijkheden om meer/voldoende grip op de misstanden in de branche te krijgen.

Om meer grip te krijgen op de gesignaleerde misstanden in de prostitutiebranche is de Landelijke Wet Regulering Prostitutie en bestrijden misstanden seksbranche in voorbereiding. Die wet, die naar verwachting in de loop van 2015 in werking zal treden, biedt gemeenten de mogelijkheid om in de lokale regelgeving meer voorwaarden op te nemen om barrières tegen de misstanden in de prostitutiebranche op te werpen. Daarnaast komen uit de lopende evaluatie van het lokale beleid ook een aantal verbeterpunten naar voren die vertaald zullen worden in aanvullende bepalingen in de lokale regelgeving.

De nieuwe landelijke wetgeving verhoogt de minimumleeftijd voor een prostituee naar 21 jaar.

De gemeente Groningen zal de nieuwe wetgeving en de nieuwe aanvullende lokale regelgeving zo spoedig mogelijk na het van kracht worden van de nieuwe wetgeving invoeren. Met de voorbereiding daarvan is in 2014 al begonnen. De datum van inwerkingtreding is vooral afhankelijk van de voortgang van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Wet Regulering Prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche (en daar is inmiddels een vertraging van meer dan twee jaar in opgetreden).

Invoering van nieuwe regelgeving vereist in aanvang een intensivering van toezicht en handhaving in de vergunde sector. Daarnaast zal, in samenwerking tussen gemeente en politie, het toezicht en de handhaving van niet vergunde (illegale) prostitutie worden voortgezet.

Programmadoel(en)

- Verbeteren arbeidsomstandigheden prostituees.
- Bestrijding niet-vergunde (illegale) prostitutie.

Resultaten

- Invoering nieuwe prostitutieregelgeving met daarin maximaal barrières om tewerkstelling van slachtoffers van mensenhandel in de prostitutiebranche tegen te gaan. Uit politiegegevens zal duidelijk moeten worden of er in 2018 minder slachtoffers van mensenhandel in de prostitutiebranche in de gemeente Groningen werkzaam zijn.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

KADERNOTA INTEGRALE VEILIGHEID 2015-2018

Afkortingen

AFPN	Ambulante Forensische Psychiatrie Noord
AMHK	Algemeen Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling
Bibob	Bevordering Integriteitsbeoordelingen (door het openbaar bestuur)
BJZ	Bureau Jeugdzorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CS	Concernstaf (gemeente Groningen)
DHW	Drank- en Horecawet
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
Elker	Elker is specialist in jeugd- en opvoedhulp en GGZ-hulp.
EZ	Economische Zaken (gemeente Groningen)
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
HALT	Het ALternatief (samenwerkingsverband gemeenten, politie en justitie om kleine vergrijpen gepleegd door jongeren snel af te doen met een eenvoudige straf
Het Kopland	Steunpunt Huiselijk Geweld, Toevluchtsoord, Stichting Huis.
HIC	High Impact Crimes
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KVU	Keurmerk Veilig Uitgaan
L & V	Leefbaarheid en Veiligheid
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MO	Afdeling Maatschappelijke Opvang Gemeente Groningen
O&J	Onderwijs & Jeugd (gemeente Groningen)
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (gemeente Groningen)
OM	Openbaar Ministerie
OOT	Openbare Ordeteams (politie)
PI	Penitentiaire Inrichting
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RMC	Regionaal Meldpunt Criminaliteit
SB	Stadsbeheer (gemeente Groningen)
SDC	Stadsdeelcoördinatie (gemeente Groningen)
SHG	Stichting Huiselijk Geweld
ST	Stadstoezicht (gemeente Groningen)
VH	Veiligheidshuis
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VO	Voortgezet onderwijs
VPT	Veilige Publieke Taak
VSV	Vervroegd schoolverlaters
VTH	Vergunning, Toezicht, Handhaving (gemeente Groningen)
WerkPro	Stichting Werkprojecten
ZW&I	Zorg, Welzijn & Integratie (gemeente Groningen)

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

Gemeente Groningen

De fiets van Kees Verkade aan de Ubbo Emmiusingel Groningen

Groningen, november 2014

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

[versie 1.1.; 29 oktober 2014]

INHOUDSOPGAVE

	Pagina:
Inleiding	3
Beleidsprioriteiten	3
Financiën	3
Speerpunten:	
• Geweld	4
- Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	4
- Veilig uitgaan en uitgaansgeweld	4
- Geweld tegen werknemers met een publieke taak	5
• Woninginbraken	5
• Jeugd en veiligheid	5
- Problematische jeugd en jeugdgroepen	5
- (Overmatig) alcoholgebruik en drugsgebruik onder jongeren	6
- Preventie	6
• Overlast	7
• Ondernijvende en georganiseerde criminaliteit	7
- Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit Algemeen	7
- Mensenhandel	8
- Aanpak drugs- en canabisketen	8
• Overig	9
- Veilige evenementen	9
- Prostitutiebeleid	9
Afkortingen	10

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1; 29 oktober 2014)

Inleiding

Voor u ligt het Jaarplan Veiligheid 2015. Wij beschrijven daarin de activiteiten en maatregelen die we volgend jaar samen met partners willen uitvoeren om de resultaten en doelen uit de kadernota Integrale Veiligheid te realiseren.

Het jaarplan 2015 sluit grotendeels aan bij de activiteiten van 2014 met de kanttekening dat we onze energie nog gerichter willen inzetten, nog meer de samenwerking aangaan, en meer activistisch willen zijn.

Uitgangspunt van dit jaarplan moet zijn dat we burgers, bezoekers en ondernemers 'welkom' heten in de stad en niet direct beginnen over wat de basisregels zijn. Maar degene die zich niet aan de regels wil houden pakken we aan: toezicht en handhaving zijn belangrijke onderdelen van het jaarplan.

Beleidsprioriteiten 2015

- Geweld
- Woninginbraken
- Jeugd en veiligheid
- Ondermijnende en georganiseerde criminaliteit
- Overlast
- Overig:
  - Veilige evenementen
  - Prostitutiebeleid

Financiën

De kosten van de in dit jaarplan opgenomen maatregelen dekken we uit het door de raad beschikbaar gestelde budget, groot 1.661.000 euro.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1.: 29 oktober 2014)

GEWELD

AANPAK HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Doel	Duurzaam beëindigen van geweld in afhankelijkheidsrelaties, bevorderen van een veilige thuissituatie en beiden van veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld.
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Minder huiselijk geweld en kindermishandeling. - Betere signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling - minder recidive.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering Wet tijdelijk huisverbod; (CS, AMHK, politie); - Faciliteren AMHK en vrouwenopvang (Gemeente; MO B & P); - Inzet en deskundigheidsbevordering van sociale teams (MO); - Uitvoeren pilot Huisverbod bij kindermishandeling (O & J, CS, politie); - hulpverlening aan kinderen getuige van huiselijk geweld (Kopland); - toepassen protocol huiselijk geweld (politie); - Samenwerking tussen AMHK en Veiligheidshuis (VH, Kopland, Jeugdzorg).
Indicator	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal meldingen huiselijk geweld bij AMHK en aantal meldingen kindermishandeling AMHK; - Meldingen recidive; - Aantal huisverboden algemeen en aantal huisverboden bij kindermishandeling.
Samenhang beleid	Jeugdbeleid, WMO- beleid en gebiedsgericht werken.
Betrokken partijen	CS, VH, MJD, politie, OM, reclassering, Het Kopland, AMHK, AFPN, ZW&I, BJZ/gecertificeerde instelling.

VEILIG UITGAAN/UITGAANSGEWELD

Doel	Afname uitgaansgeweld in de binnenstad
Resultaat	Aantal aangiften van geweldsincidenten binnenstad is in 2015 minder dan 275.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Uitoefenen toezicht en handhaven Drank- en Horecawet cf. handhavingsprotocol, met prioriteit op 18- (VTH, politie); - Één overheid, één gezicht. Gezamenlijk optreden politie en gemeentelijk toezichthouders tijdens uitgaansavonden en evenementen min. 10x per jaar (VTH, politie); - Invoering geactualiseerde versie van de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (incl. Convenant Veilig Uitgaan) (alle partijen, incl. horecaondernemers); - Voortzetting toepassen cameratoezicht in uitgaansgebied (CS); - Toepassen verblijfs- en gebiedsverboden voor recidiverende overlastveroorzakers en geweldplegers (politie en CS); - Voortzetting Panel Deurbeleid (CS); - Aanpak fietsparkeeroverlast in het uitgaansgebied (CS, SB, ST); - Inzetten openbare orde teams tijdens uitgaansavonden (politie/OOT); - Uitoefenen toezicht en handhaven APV cf. handhavingsprotocol (VTH, CS, ST); - Wekelijks bespreken incidenten tussen politie en gemeente (VTH, politie); - Toepassen VPT-traject bij geweld tegen hulpverleners (politie, OM, GHOR, Brandweer).
Indicator	Aangiften geweldsmisdrijven binnenstad, aantal verblijfs- en gebiedsverboden.
Samenhang beleid	Horecabeleid, Wet Milieubeheer, Activiteitenbesluit, gebiedsgericht werken.
Betrokken partijen	CS, VTH, EZ, SB, ST, politie, OM, KHN

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1, 29 oktober 2014)

GEWELD TEGEN WERKNEMERS MET EEN PUBLIEKE TAAK

Doel	Afname geweld tegen werknemers met een publieke taak
Resultaat	Afname aantal aangiften van geweld en agressie tegen werknemers met een publieke taak.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen gemeentelijke organisatie VPT-aanpak hernieuwd onder de aandacht brengen (CS); - Voortzetten uitbreiding VPT-aanpak naar onderwijs, zorg en woningcorporaties (CS).
Indicator	Aantal aangiften
Samenhang beleid	
Betrokken partijen	CS, politie, OM, GMT, besturen onderwijs- en zorginstellingen en woningbouwcorporaties.

WONINGINBRAKEN

Doel	Het aantal woninginbraken in wijken en buurten terugdringen en het veiligheidsgevoel van burgers verbeteren.
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Verminderen aantal woning inbraken; - Vergroten ophelderingspercentage; - Verhogen bewustzijn bewoners maatschappelijke organisaties (incl. sociale teams); - Geïntensiveerde persoonsgerichte aanpak op woninginbraken.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Experimenteren met en eventueel structureel faciliteren en ondersteunen van buurtpreventieteams (CS); - Realiseren van een Digitaal Opkopersregister en handhaving van de naleving van de verplichting tot het hebben van een opkopersregister (CS, ST); - Pilot anti-flippersloten in studentenwoningen (corporaties); - Inzet coördinator en (operationele) adviseurs inzake aanpak woninginbraken (ST); - Bespreken, testen en implementeren van maatregelen, organiseren van voorlichtingscampagnes om studenten bewuster te maken van de risico's van woninginbraken (CS+ ST + studentenverenigingen); - Gerichtte communicatie over inbraakpreventie richting burgers (CS, politie); - Voortzetten van de persoonsgerichte aanpak (VH).
Indicator	Aantal woninginbraken in de hotspots, aantal opgeloste inbraken, veiligheidsgevoel burgers
Samenhang beleid	Integriteit en veiligheid, Maatschappelijke Opvang, Gebiedsgericht werken
Betrokken partijen	CS, VH, ST, Politie, OM, woningcorporaties

JEUGD EN VEILIGHEID

PROBLEMATISCHE JEUGD EN JEUGDGROEPEN

Doel	Voorkomen van en aanpakken van problematische jeugd(groepen) . Verminderen overlast door jongeren.
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Vroegtijdig signaleren en goed rapporteren (bijvoorbeeld aan burgers) (politie, MO); - Voorkomen dat een groep doorgroeit naar problematische jeugdgroep (MO, SDC, CS, VH,); - Voorkomen dat hinderlijke groep escaleert naar overlast gevend of crimineel (MO, SDC, CS, VH); - Geen criminele jeugdgroepen (MO, SDC, CS, VH).
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Procesregie problematische jeugd(groepen) onderbrengen bij VH (MO, SDC, CS, VH); - Uitvoeren integrale aanpak problematische jeugdgroepen met Beke-methode (MO, CS, SDC, VH); - Evalueren en waar nodig bijstellen van de aanpak Problematische jeugdgroepen (MO, CS, SDC, VH);

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1: 29 oktober 2014)

	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling standaardaanpak voor de communicatie met en voorlichting aan ouders (VH, MJD, CJG, MO, CS, Halt); - Vervolgen criminele jeugdigen (OM, politie); - Signaleren (overlast) rondhangende jongeren (politie, MJD, Sociaal Team, ST, VTH); - Uitvoeren pilot huiskamer voor de wijken Paddepoel, Selwerd en de Tuinwijk; bieden van opvang en zorg en een (leiden naar) een zinvolle vrijetijdsbesteding. (MJD, Vensterschool, ouders).
Indicator	<ul style="list-style-type: none"> - Percentage bewoners dat overlast ervaart door jongeren (overlastmeldingen); - Aantal jeugdgroepen + duur van de groep; - Aantal risicojongeren (VH).
Samenhang beleid	Veilige woon- en leefomgeving, Maatschappelijke opvang, gebiedsgericht werken, MO
Betrokken partijen	CS, VH, ST, VTH, SDC, MJD, BIZ, Politie, OM, MO, Sociaal Team, meldpunt Overlast & Zorg, Halt

OVERMATIG ALCOHOLGEBRUIK EN DRUGSGBRUIK ONDER JONGEREN

Doel	Jongeren onder de 18 jaar drinken geen alcohol. Jongeren vanaf 18 jaar gaan verantwoord om met alcohol en gebruiken geen drugs (relatie jeugdgezondheidsbeleid). Ouders nemen verantwoordelijkheid om het alcoholgebruik door hun kind <18 jaar te voorkomen.
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Het percentage jongeren van 15 jaar dat aangeeft de afgelopen vier weken alcohol te hebben gedronken is gedaald tot 40% (in 2008 60%); - het percentage zelfverklaarde 'bingedrinkers' (5 of meer glazen alcohol per keer) onder de 18 jaar is gedaald tot 25% (in 2008 39%); - Het aantal ouders dat volgens hun kinderen onder de 16 jaar toestemming geeft voor het alcoholgebruik of hier niets van zegt is in 2016 gedaald tot 15% (in 2008 26%); - Aanpak softdrugs Noorddijk is geëvalueerd (Monitor Intraval). De succesfactoren zijn bekend.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren integrale aanpak alcoholgebruik jongeren: "De maat is vol" (GGD, valt onder jeugdgezondheidsbeleid); - Uitvoeren pilot gebiedsgerichte aanpak drugshandel en -gebruik in Noorddijk (SDC, MO); - Inzetten succesvolle maatregelen Pilot Noorddijk in andere wijken (SDC, GGD, MJD, politie); - Handhaven alcoholverkoop en -bezit 18- (VTH, CS, politie) zie veilig uitgaan; - Uitvoeren thermometer-onderzoek schoolveiligheid inclusief alcohol- en druggebruik (MO);
Indicator	Alcohol- en Drugsgebruik onder jongeren
Samenhang beleid	Integraal jeugdbeleid en gezondheidsbeleid, Integriteit en veiligheid
Betrokken partijen	CS, ST, GGD, SDC, VTH, MJD, politie, OM, MO, VNN, scholen, BIZ, Halt.

PREVENTIE

Doel	<ul style="list-style-type: none"> - Toename schoolveiligheid (afname pesten, diefstal, alcohol en druggebruik); - Verstevigen weerbaarheid jongeren (bij risicodrag).
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Inzicht in schoolveiligheid, alcohol- en middelengebruik in het voortgezet onderwijs (Halt); - afname pesten (VO, Halt); - afname alcoholgebruik/druggebruik -> zie alcohol/drugsgebruik jongeren; - minder ervaren overlast door jeugdigen en jeugdgroepen (stadsmonitor).
Maatregel	<p>Veiligheid en integraal jeugdbeleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren pilot thermometeronderzoek veiligheidsbeleving op VO scholen (Halt); - Scholen aansporen de resultaten van het thermometeronderzoek te verwerken in de schoolveiligheidsplannen (VO, Halt); - Voorlichting weerbaarheid en veiligheid publieke taak op scholen (Halt); - Uitvoeren pilot veilig sportklimaat, veiligheidsscan, actieplan drie voetbalverenigingen (Halt). <p>Integraal jeugdbeleid / lokaal gezondheidsbeleid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzetten consultatieteam Pesten in het basis- en voortgezet onderwijs (BJZ en MO); - Uitvoeren Integrale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VH, leerplicht, RMC, Halt, MJD);

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1.; 29 oktober 2014)

Indicator	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren trajecten nieuwe perspectieven (Elker); - Uitvoeren programma "de vreedzame wijk" (gemeente).
Indicator	<ul style="list-style-type: none"> - Alcohol- en drugsgebruik, Veiligheidsbeleving in het VO ; - Geregistreerde incidenten per school; - Percentage VSV-ers.
Samenhang beleid	Integraal Jeugdbeleid, gezondheidsbeleid
Betrokken partijen	CS, MJD, ST, VNN, politie, MO, leerplicht, RMC, verenigingen, VO Scholen, Halt, jeugdzorg,

OVERLAST

Doel	De overlast in wijken en buurten verminderen
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Verminderen overlast (overlastcijfer in overlastwijken <4 en in overige wijken <3); - Minder dan twaalf procent van bewoners ervaart overlast door jongeren; - Verbeteren samenwerking partners; - Vergroten burgerparticipatie.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren handhavingsprogramma Stadtoezicht (ST); - Integrale aanpak drugsoverlast en drugshandel voor hotspots (politie, SDC, CS, ST, OM); - Toepassen Damoclesbeleid (politie, CS); - Opleggen gebiedsverboden (Politie, CS); - Vormgeven regierol en aanpak woonoverlast, inclusief kamerverhuur (CS); - Werken aan schone, hele en veilige leefomgeving : extra straatverlichting, grijs- en groenbeheer, optreden tegen kleine overtredingen (ST, SB); - Voorkomen en signaleren overlast rondhangende jongeren (politie, VH, Meldpunt Overlast, MJD); zie ook Jeugd & Veiligheid; - Uitvoeren persoonsgerichte aanpak stadsbreed, en gebiedsgerichte aanpak voor specifiek A-kwartier, binnenstad (CS, VH); - Communiceren naar bewoners/andere partijen en stimuleren initiatieven (ST, politie, CS).
Indicator	Basismonitor 2.0
Samenhang beleid	MO en verslavingszorg, gebiedsgericht werken, jeugd & onderwijs, Schoon&Heel&Veilig.
Betrokken partijen	CS, VH, SDC, leerplichtambtenaar, MJD ST, SB, politie, OM, Meldpunten Overlast

ONDERMIJNENDE EN GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

BESTUURLIJKE AANPAK GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT ALGEMEEN

Doel	Voorkomen dat georganiseerde criminaliteit misbruik maakt van de gemeentelijke dienstverlening en Verbeteren van de informatiepositie gemeente/samenwerking met het RIEC-Noord.
Resultaat	Georganiseerde criminaliteit maakt geen gebruik van gemeentelijke dienstverlening
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Evalueren toepassing Wet BIBOB en aanbrengen daaruit voortkomende verbetervoorstellen in het interne BIBOB-proces; - Toepassen BIBOB-intake op alle vergunningaanvragen voor horeca, prostitutie, kansspelautomaten en WABO-vergunningen overeenkomstig de daarvoor geldende beleidslijnen (CS, EZ, VTH); - Uitbreiding toepassing Wet BIBOB naar vastgoedtransacties en de Huisvestingswet; - Aanvragen BIBOB-advies in alle gevallen die daarvoor in aanmerking komen (CS, JPV, SSC-V); - Verbetering samenwerking en informatie-uitwisseling in kader van BIBOB tussen politie, OM en gemeente (incl. tipfunctie OM); - Versterken integrale aanpak en informatiepositie in samenwerking met RIEC, politie,

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1., 29 oktober 2014)

Belastingdienst.

Indicator	-
Samenhang beleid	Prostitutie, Horeca, Wonen
Betrokken partijen	CS, EZ, VTH, JPV, SSC-V, politie, OM, RIEC-Noord, Bureau BIBOB, Belastingdienst

MENSENHANDEL

Doel	Bestrijding mensenhandel en optimaliseren van de zorg.
Resultaat	Omvang mensenhandel is niet meetbaar.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Toepassen ketenregieaanpak mensenhandel (CS, VH, politie, MJD); - Analyseren signalen mensenhandel tot casusniveau (VH/ ketenregisseur mensenhandel) - Opsporen daders mensenhandel (politie); - Vergroten bewustzijn signalen van mensenhandel bij gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen, enz. (VH); - Eenduidige aanpak Noord-Nederland (CS); - Invoering nieuw prostitutiebeleid met (meer) barrières tegen mensenhandel (CS)
Indicator	Aantal signalen mensenhandel en de opvolging van de signalen
Samenhang beleid	Aanpak georganiseerde misdaad.
Betrokken partijen	CS, VTH, VH, MJD, GGD, DIA (vreemdelingen-)politie, OM, RIEC, partners RIEC-convenant

AANPAK DRUGS- EN CANNABISKETEN

Doel	Tegengaan illegale hennepsteelt en drugshandel en de daarmee gepaard gaande criminaliteit en ondermijning.
Resultaat	<ul style="list-style-type: none"> - Afname aantal illegale hennepkwekerijen; - Afname handel in hard- en softdrugs vanuit horecagelegenheden, bedrijfspanden en woningen; - Toename aantal aangehouden verdachten; - Betere informatie uitwisseling tussen en integrale samenwerking met de verschillende betrokken partijen (belastingdienst, politie, justitie, woningbouwcorporaties om zicht te krijgen op eventuele achter de incidenten opererende criminele organisaties.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Toepassen Damoclesbeleid bij aantreffen illegale hennepkwekerijen en de handel in hard- en softdrugs vanuit horecagelegenheden, bedrijfspanden en woningen (CS); - Opsporing daders (politie); - Versterking ketenaanpak door o.a. invoering structureel casusoverleg (CS); - Verbetering risicobewustzijn verhuurders/eigenaren panden met voorlichtingscampagnes (CS).
Indicator	Aantal gesloten panden/woningen; aantal aangehouden daders.
Samenhang beleid	Damoclesbeleid, aanpak georganiseerde misdaad.
Betrokken partijen	CS, VTH, politie, OM, RIEC

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1.; 29 oktober 2014)

OVERIG

VEILIGE EVENEMENTEN

Doel	Een bruisende stad met draagvlak voor evenementen en een veilig verloop daarvan.
Resultaat	Optimale spreiding van evenementen die op het gebied van veiligheid goed beheersbaar zijn.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere professionalisering van het vergunningverleningstraject grote evenementen, waarborgen openbare orde en veiligheid in dit traject (ST, CS); - Verbeteren communicatie met burgers en organisatoren (ST):<ul style="list-style-type: none"> - Evenementenkalender wekelijkse update (ST); - Publiceren verleende evenementenvergunningen (ST); - Voortzetten inzet Stadsbeheer bij evenementen in het kader van schoon, heel, veilig (SB); - Structurele inzet Stadtoezicht bij alle grote evenementen (ST); - Controle en handhaven DHW leeftijdsgrenzen bij evenementen (VTH); - Voortzetten supportersproject (CS, MO); - Integraal voorbereiden voetbalwedstrijden (FC Groningen, CS, Politie); - Handhaven fietsparkeerverbod Euroborg op wedstrijddagen (ST); - Aanwezigheid toezichthouder(s) bij alle risicovolle evenementen (VTH, ST); - Bedienen brug Oude Winschoterdiep tijdens voetbalwedstrijden (ST).
Indicator	Bevindingen handhavers en politie, Meldingen Meldpunt Overlast en Zorg, overtredingen schenken alcohol 18- bij evenementen.
Samenhang beleid	Regionale multidisciplinaire leidraad veiligheid publiekevenementen, Strategische Evenementenbeleid en Beleidsregel vergunningen evenementen, WABO, Wet Milieubeheer, Activiteitenbesluit.
Betrokken partijen	CS, VTH, ST, SB, politie, OM, FC Groningen, evenementenorganisatoren

PROSTITUTIEBELEID

Doel	Verbeteren van de werkomstandigheden van prostituees en het tegengaan van uitbuitingssituaties en niet-vergunde prostitutie.
Resultaat	Nieuw prostitutiebeleid ingevoerd.
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Invoering nieuw prostitutiebeleid o.b.v. landelijke prostitutiewet en aanvullende lokale regelgeving (o.a. invoering registratiesysteem, maximale werktijd, sluitingstijden, verplichting bedrijfsplan, enz.) (CS); - Voorlichting over nieuwe regelgeving aan de branche (CS, EZ); - Consequente controle naleving (nieuwe) vergunningsvoorwaarden prostitutiebedrijven (VTH). In tweede helft van 2015 toezichhoudende en handhavende capaciteit verhogen met minimaal 25% t.b.v. implementatie nieuw beleid (VTHG); - Consequente toepassing handhavingsprotocol prostitutie (VTH, politie en CS); - Integraal toezicht door gemeente, politie en belastingdienst.
Indicator	Aantal bestuurlijke maatregelen
Samenhang beleid	Mensenhandel, verslavingszorg, lokaal gezondheidsbeleid
Betrokken partijen	CS, GGD, EZ, VTH, MJD, (vreemdelingen-)politie, OM

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

JAARPLAN VEILIGHEID 2015

(versie 1.1.; 29 oktober 2014)

Afkortingen

AFPN	Ambulante Forensische Psychiatrie Noord
AMHK	Algemeen Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling
Bibob	Bevordering Integriteitsbeoordelingen (door het openbaar bestuur)
BJZ	Bureau Jeugdzorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CS	Concernstaf (gemeente Groningen)
DHW	Drank- en Horecawet
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
Elker	Elker is specialist in jeugd- en opvoedhulp en GGZ-hulp.
EZ	Economische Zaken (gemeente Groningen)
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
HALT	Het ALternatief (samenwerkingsverband gemeenten, politie en justitie om kleine vergrijpen gepleegd door jongeren snel af te doen met een eenvoudige straf
Het Kopland	Steunpunt Huiselijk Geweld, Toevluchtsoord, Stichting Huis.
HIC	High Impact Crimes
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KVU	Keurmerk Veilig Uitgaan
L & V	Leefbaarheid en Veiligheid
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MO	Maatschappelijke Opvang
O&J	Onderwijs & Jeugd (gemeente Groningen)
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (gemeente Groningen)
OM	Openbaar Ministerie
OOT	Openbare Ordeteams (politie)
PI	Penitentiaire Inrichting
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RMC	Regionaal Meldpunt Criminaliteit
SB	Stadsbeheer (gemeente Groningen)
SDC	Stadsdeelcoördinatie (gemeente Groningen)
SHG	Stichting Huiselijk Geweld
ST	Stadtoezicht (gemeente Groningen)
VH	Veiligheidshuis
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VO	Voortgezet onderwijs
VPT	Veilige Publieke Taak
VSV	Vervroegd schoolverlaters
VTH	Vergunning, Toezicht, Handhaving (gemeente Groningen)
WerkPro	Stichting Werkprojecten
ZW&I	Zorg, Welzijn & Integratie (gemeente Groningen)

BIJLAGE

Uitvoeringsprogramma Handhaving 2015

Gemeente Groningen

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo),
Wet bodembescherming, Drank- en Horecawet, horeca & prostitutie

7-11-2014

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Wettelijk kader toezicht en handhaving	2
1.2	Beleidskader en randvoorwaarden	2
1.3	Afgestemd toezicht	2
1.4	Financiën	3
2	Vergunningverlening Wabo	4
3	Prioriteiten toezicht en handhaving	5
3.1	Toezicht en handhaving Wabo	5
3.1.1	Bouwveiligheidsaspecten	5
3.1.2	Milieuaspecten	8
3.1.3	Brandveiligheidsaspecten	10
3.2	Bodem	12
3.3	Horeca & prostitutie	13
	Bijlage I: Risicoanalyses bouwen en milieu	17

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

---

1 Inleiding

1.1 Wettelijk kader toezicht en handhaving

De wetgever vraagt van ons dat wij professioneel toezicht en handhaving organiseren. Handhaving omvat alle activiteiten die zijn gericht op het doen naleven van regels. Toezicht is daar een onderdeel van en betreft het verzamelen van informatie, om te kunnen vaststellen of er sprake is van een overtreding. Professionele handhaving komt tot stand op basis van inzichtelijke keuzes waar wel gecontroleerd moet worden en waar dat niet of minder noodzakelijk is.

Afbakening

De gemeente is verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op vele terreinen. Dit uitvoeringsprogramma gaat over het toezicht en de handhaving op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet Bodembescherming (Wbb), horeca & prostitutie en de Drank- en horecawet (DHW).

1.2 Beleidskader en randvoorwaarden

Voor een doeltreffende uitvoering van handhaving is belangrijk dat voldaan wordt aan enkele randvoorwaarden. Zo moet er de bestuurlijke en politieke bereidheid zijn om te handhaven, moeten er voldoende financiële middelen zijn voor zowel personele kosten (capaciteit) als voor ondersteuning en moeten de te handhaven regels actueel, handhaafbaar en naleefbaar zijn. Deze randvoorwaarden zijn vastgelegd in verschillende documenten, met name in het '*Beleidsplan 2014-2017 Handhaving Wabo Gemeente Groningen*', en in het '*Handhavingsprotocol horeca gemeente Groningen 2010*'.

1.3 Afgestemd toezicht

Het toezicht is, daar waar zinvol, afgestemd met andere handhavingspartners binnen en buiten de gemeente. Dit betreft het afstemmen van het uitvoeringsprogramma en, indien van toepassing, het afstemmen van de inspecties. We realiseren daarbij een optimale samenwerking met ieders eigen verantwoordelijkheid. We werken samen met stadstoezicht, de politie, de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio Groningen.

Bij grote evenementen in de stad (bijvoorbeeld Koningsdag, Noorderzon, Keiweek) wordt de inzet van alle partners vastgelegd in een draaiboek. Er worden afspraken gemaakt over bereikbaarheid onderling, wie waar en op welk moment toezicht uitvoert, hoe informatie wordt uitgewisseld en op welke wijze naar elkaar ondersteuning wordt geleverd.

Samenwerking Stadstoezicht

Bij evenementen is Stadstoezicht regievoerder. Evenementen management treedt op als coördinerend orgaan. VTH&G levert in de initiatieffase van een evenement expertise voor de toets op de constructieve veiligheid en bij activiteiten op de draf- en renbaan (evenementenlocatie) de toets op de randvoorwaarden voor de milieu-aspecten in de omgevingsvergunning. Bij de opbouw van het evenemententerrein wordt de constructieve veiligheid van (tijdelijke) bouwwerken gecontroleerd en wordt de afstelling van geluidsapparatuur op de normen in de omgevingsvergunning gecontroleerd.

Door Stadstoezicht in de openbare ruimte geconstateerde overtredingen die een bestuursrechtelijk vervolg krijgen worden door de juristen van VTH&G opgestart en afgewikkeld.

Leeftijdsgrenzeninspecties bij jongeren (Drank- en horecawet) richten zich op het in bezit hebben van alcoholhoudende drank. Daarbij maken we een onderscheid tussen horeca-locaties en de openbare ruimte. De controles in de publiek toegankelijke ruimte en op straat worden uitgevoerd door de opspo-

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

ringsambtenaren van VTH&G en de politie gezamenlijk (art 45 DHW). Controle in horeca-locaties en winkels (supermarkten en slijterijen) wordt uitgevoerd door de opsporingsambtenaren van VTH&G.

Samenwerking politie

Met de politie zijn er afspraken gemaakt over de toezichtstrategie bij specifieke horeca-inrichtingen zoals de coffeeshops, de leeftijdsgrenzen voor de Drank- en horecawet en voor het toezicht op de prostitutiebedrijven. Verder verzorgt de politie een waarnemende functie voor VTH&G bij klachten van burgers over geluidoverlast afkomstig van horeca-locaties. Deze samenwerking is met name waardevol in het kader van de 24-uurs functie van de politie.

Samenwerking Omgevingsdienst Groningen en Veiligheidsregio Groningen

De Omgevingsdienst Groningen is sinds 1 november 2013 operationeel. Deze dienst houdt zich bezig met de uitvoering van Wabo taken, zoals het verlenen van vergunningen en toezicht en handhaving. Het doel van een omgevingsdienst is het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering van taken. De Omgevingsdienst is een Gemeenschappelijke Regeling waarbinnen de deelnemers afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten sluiten. Voor de gemeente Groningen voert de Omgevingsdienst Groningen het basistakenpakket milieu uit. Dit betreft de vergunningverlening van en het toezicht op de bedrijven met de grootste milieurisico's en een aantal specifieke bedrijfstakken.

De gemeentelijke brandweer van Groningen is vanaf 1-1-2014 overgedragen aan de Veiligheidsregio Groningen. Dit is een gemeenschappelijke regeling van alle gemeenten in de provincie Groningen. In 2014 is op basis van het overdrachtsdocument op een vergelijkbare manier samengewerkt als in de voorgaande jaren. In 2014 heeft de Veiligheidsregio Groningen een Brandrisicoprofiel veiligheidsregio Groningen opgesteld. Voor dit risicoprofiel zijn de BAG gegevens gebruikt en is op basis van functie, aantal aanwezigen, dag- nachtgebruik, zelfredzaamheid de prioriteit bepaald. Daarnaast is de informatie van de Risicokaart Groningen gebruikt voor de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen bij bedrijven. En verder zijn ook incidentgegevens over de afgelopen 10 jaar input geweest voor het opstellen van het risicoprofiel. Uiteindelijk is hiermee, door gebruik te maken van een risicomodule, een risico inschatting gemaakt.

Eind 2014 is de uniforme werkwijze voor de bouwinspectie beschreven in het document "Uniforme Werkwijze". Doordat de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio Groningen beide uitvoeringsdiensten in ontwikkeling zijn, is ook in 2015 voortdurend nog tijd nodig voor afstemming en aanpassing van onderlinge werkwijzen.

1.4 Financiën

Voor de toezicht- en handhavingstaken is financiële dekking georganiseerd via de begrotingen van 2015. In dit Uitvoeringsprogramma gaan wij uit van de personele capaciteit en overige middelen die daarin zijn vastgelegd.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

---

2 Vergunningverlening Wabo

In het kader van de Wabo is de gemeente bevoegd voor het verlenen van de (integrale) omgevingsvergunning. Dit betreft de onderdelen bouwen, reclame, in-/uitritten, kappen en slopen (BRIKS-taken) en milieu-activiteiten. De werkzaamheden rondom vergunningverlening milieu hebben betrekking op het beoordelen van aanvragen ingevolge de Wabo en het beoordelen van meldingen ingevolge het Activiteitenbesluit.

Bouwactiviteiten worden beoordeeld volgens vaststaande methodieken. Onze uitgangspunten daarvoor hebben we vastgelegd in de 'Beleidsregels Toetsen met beleid 2013'.

Door het vastleggen van toetsniveau's:

- worden bouwplannen eenduidig, consequent, transparant en adequaat getoetst.
- worden keuzes en prioriteiten gemotiveerd en bestuurlijk vastgelegd.
- kan naar burgers toe worden aangegeven aan welke voorschriften uit het Bouwbesluit is getoetst.

Voor het beoordelen van vergunningaanvragen milieu zijn er geen vaststaande methodieken. Milieuregelgeving is deels in nationale en Europese wet- en regelgeving en daarnaast in een groot aantal richtlijnen vastgelegd. Veel normen staan niet vast maar moeten door het bevoegd gezag worden bepaald in op maat gemaakte voorschriften.

De werkzaamheden voor vergunningverlening zijn overwegend vraaggestuurd en afhankelijk van initiatieven van bedrijven en burgers. Hierdoor is het aantal aanvragen vooraf lastig in te schatten. .

Doelstellingen:

1. Vergunningen te verlenen en meldingen af te handelen binnen de wettelijke termijnen.
2. Voor omgevingsvergunningen met een milieu-activiteit wordt de actualiteit periodiek beoordeeld en wordt de vergunning indien nodig geactualiseerd. Uitgangspunt is dat vergunningen niet ouder zijn dan 10 jaar tenzij de actualiteit nog toereikend is. Voor de zogeheten risicobedrijven, bedrijven met een aanzienlijk milieurisico, wordt de vergunning iedere 5 jaar op actualiteit beoordeeld.

Voor dit uitvoeringsprogramma 2015 is planmatige actualisatie van de omgevingsvergunning voor het onderdeel milieu voorzien voor het UMCG, de faculteiten FMW en WSN van de Rijksuniversiteit, Brenntag, de Draf en renbaan, Martiniplaza.

3 Prioriteiten toezicht en handhaving

Een groot deel van ons toezicht is preventief en programmatisch opgezet. Naast preventief toezicht voeren we repressief toezicht uit in de volgende gevallen:

- hercontroles naar aanleiding van handhavingsbrieven,
- controles naar aanleiding van handhavingsverzoeken,
- uitvoeren van inspecties bij illegale activiteiten, het afhandelen van klachten en meldingen van ongewone voorvallen.

3.1 Toezicht en handhaving Wabo

Artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) verplicht de gemeente jaarlijks een uitvoeringsprogramma uit te werken voor de toezicht- en handhavingsactiviteiten voor de **Wabo**. Hiermee legt de gemeente de doelen en prioriteiten vast voor toezicht en handhaving voor het komende jaar.

De wetgeving vraagt verder van ons dat wij het toezicht en de handhaving **integraal** inrichten. Twee belangrijke uitgangspunten daarbij zijn een vermindering van de toezichtlast voor het bedrijfsleven en het bereiken van meer efficiency en effectiviteit.

Onder de Wabo valt toezicht en handhaving op drie taakvelden: **bouwen, brandveiligheid en milieu**. Dit gebeurt in alle 'levensfasen' van een gebouw: tijdens de realisatie van het bouwwerk, de **bouwfase**, het gebruik van het bouwwerk, de **gebruiksfase** en tijdens de **slooffase**. Voor alle drie de Wabo-taakvelden zijn risicoanalyses gemaakt. De prioritering van de verschillende toezicht- en handhavings-taken wordt mede bepaald op basis van deze risicoanalyses.

De methodiek voor de risicoanalyse werkt op basis van het principe **risico = kans x effect**: hoe groot een risico is, wordt bepaald door de kans dat er iets mis is/gaat, vermenigvuldigd met het mogelijke effect van een dergelijk incident. Deze formule is een internationaal geaccepteerde en veel gebruikte methode om een adequate inschatting te kunnen maken van de prioriteiten in toezichtstaken. Het begrip 'kans' wordt in de risicoanalyse weergegeven als 'naleving'. Naleving is namelijk een belangrijke factor om een kans te verkleinen (goede naleving van de regels verkleint de kans op incidenten), en het is bovendien de enige factor waar wij invloed op hebben via toezicht en handhaving. Goede naleving kan een reden zijn om de frequentie van handhaving te verlagen, terwijl slechte naleving kan betekenen dat we vaker en/of intensiever gaan controleren.

De risico-analyses voor bouwen en milieu zijn in bijlage 1 opgenomen.

In ons Beleidsplan Handhaving Wabo zijn de volgende doelen en prioriteiten genoemd:

- Duurzaamheid: energiezuinigheid door middel van energiebesparing bij woningen en bedrijven;
- Gezondheid: een gezond binnenklimaat in gebouwen voor verblijf van mensen en dieren;
- Veiligheid: constructieve veiligheid, brandveiligheid en gebruiksveiligheid voor gebouwen; fysieke veiligheid: externe veiligheid bij risicovolle bedrijven.

In dit uitvoeringsprogramma zijn deze prioriteiten verwerkt in de toezichtaspecten voor de betreffende bouwwerken en bedrijven.

3.1.1 Bouwveiligheidsaspecten

Tijdens de bouwfase ligt de prioriteit van het bouwtoezicht op bouwveiligheid binnen het bouwterrein en ook daarbuiten voor de omgeving. Daarnaast wordt er gecontroleerd of er conform de verleende omgevingsvergunning gebouwd wordt. Voor nieuwbouw wordt gebruik gemaakt van het landelijk ontwikkelde Toezichtsprotocol. Bij de inspecties wordt daar waar dat relevant is, afstemming gezocht met de andere disciplines of wordt integraal geïnspecteerd.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Bouwen, Gebruiken, Slopen en Opsporing.

Het toezicht op bouwveiligheidsaspecten is in de volgende categorieën opgedeeld:

- bouwen: inspectie op de omgevingsvergunning, onderdeel bouwen.
- gebruiken: inspectie op basis van programma of op basis van klachten
- projecten: politieke prioriteiten of prioriteiten uit de praktijk

Bouwen

Het grootste deel van de beschikbare tijd van het toezicht is bedoeld voor inspecties op de omgevingsvergunning, onderdeel bouwen. De aspecten in het Toezichtsprotocol bestaan onder andere uit constructieve veiligheid, brandveiligheid en de technische eisen uit het Bouwbesluit. Daarnaast controleren we of er wordt gebouwd volgens de (bouw)tekeningen en de voorwaarden van de omgevingsvergunning. In de bouwfase controleren toezichthouders van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) op de correcte uitvoering van de brandveiligheidsvoorzieningen zoals die in de omgevingsvergunning zijn opgenomen. De VRG heeft hiervoor 2800 uren in hun capaciteitsplanning voor 2015 opgenomen (zie ook paragraaf 3.1.3)

Slopen

Op 1 april 2012 is de sloopvergunning komen te vervallen en is de sloopmelding in werking getreden. Hierdoor is er meer verantwoordelijkheid bij de sloper/melder terecht gekomen en is het zwaartepunt van vergunningverlening (accepteren van de melding) verplaatst naar het toezicht. Op grond van de ervaringen in 2014 wordt de vergunninghouder er nadrukkelijk op gewezen, dat de gestelde voorwaarden nageleefd moeten worden en dat er steekproefsgewijs gecontroleerd wordt. In 2015 gaan we 40 sloopmeldingen die betrekking hebben op het verwijderen van asbest (de zogenaamde asbestmutaties) op basis van een steekproef controleren.

Gebruiken

We doen geen actieve opsporing naar illegale situaties en achterstallig onderhoud. Dat wil zeggen dat alleen naar aanleiding van een klacht, signaal of melding wordt gecontroleerd of een situatie illegaal is. In principe doen we dit alleen op schriftelijke klachten (brief of mail) waarin ook naam en adres van de klager in vermeld staan. Wanneer wij tijdens een (reguliere) inspectie constateren, dat er sprake is van een illegale situatie, pakken we dit natuurlijk ook aan. Meldingen en klachten kunnen binnenkomen via burgers, bedrijven en externe partners (bijvoorbeeld politie), maar ook via signalen van collega-inspecteurs.

Als er een specifieke vraag komt om over te gaan tot actieve opsporing op grote(re) schaal in verband met een specifiek onderwerp (bijvoorbeeld aardbevingen), dan zullen we daar met een apart voorstel voor komen.

Projecten

Voor 2015 zijn enkele specifieke prioriteiten vastgesteld. In voorgaande jaren was het toezicht op de kwaliteit van het binnenklimaat, in het bijzonder de ventilatie, een project. De controle vindt plaats d.m.v. een 'flow-finder', waarmee volumestromen van de mechanische ventilatie gemeten kunnen worden. Inmiddels is dit opgenomen in het normale inspectieproces.

In 2013 zijn we gestart met een project voor de opschoning van de wallekanten aan de Hoornsedijk. In 2014 zijn we met een vergelijkbaar project verder gegaan aan de UT Delfiaweg. Voor 2015 gaan we dit ook doen bij de Oosterhamrikkade. Dit zijn langlopende projecten die niet in één jaar afgerond kunnen worden.

In 2013 en 2014 zijn we aan de Oostendeweg op projectmatige basis integrale controles gedaan naar brandveilig gebruik, illegaal bouwen en verbouwen, afwijkingen t.o.v. het bestemmingsplan en milieudelicten. De handhaving van de geconstateerde overtredingen is in 2014 gestart en loopt in 2015 nog zeker een behoorlijke tijd door. Nadat van dit project een evaluatie gemaakt is, zullen we een inventarisatie van vergelijkbare situaties in de stad maken. Vervolgens zal aan het bestuur een voorstel worden voorgelegd of we nog een vergelijkbaar project zullen starten en zo ja waar dit moet gebeuren.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Uniforme werkwijze

In 2015 moet ook tijd geïnvesteerd worden voor de implementatie van de uniforme werkwijze voor de bouwinspectie die eind 2014 beschreven is in het document "Uniforme Werkwijze". Doordat de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio Groningen beide uitvoeringsdiensten in ontwikkeling zijn, is ook in 2015 voortdurend nog tijd nodig voor afstemming en aanpassing van onderlinge werkwijzen.

Capaciteit

Voor 2015 zijn op basis van het huidige bouw-inspectie team 7,38 fte. beschikbaar voor toezicht werkzaamheden in de stad. Dat is door pensionering, op dit moment, één fte minder dan in 2014. De beschikbare inspectiecapaciteit van het team bouwinspectie voor bouwveiligheidsaspecten is in 2014 tijdelijk uitgebreid met plm. 2 fte. omdat er grote achterstanden waren en er langdurig zieken binnen het inspectie team waren. De achterstanden zijn deels ingelopen maar het ziekteprobleem vermoedelijk nog niet. Voor de toezichtwerkzaamheden door de brandweer in de bouwfase zijn daarnaast nog 2800 uren beschikbaar bij de Veiligheidsregio Groningen (zie 3.4).

Risicotabel met urenbesteding voor vergunningen die in uitvoering zijn	aantallen	uren
- F01: Onderwijsfunctie - Utiliteitsbouw beschermd stadsgezicht (grote klus)	20	845
- F02: Gezondheidszorgfunctie (ziekenhuizen, verzorghuizen)	7	308
- F03: Woonfunctie (kamerverhuur) (is vaak verbouw)	62	230
- F04: Bijeenkomstfunctie (horeca)	32	528
- F05: Winkelfunctie	24	144
- F06: Bijeenkomstfunctie (peuterspeelzaal)	2	15
- F07: Logiefunctie (hotels)	1	22
- F08: Woonfunctie groot (niewbouw)	76	1780
- F09: Woon- en industrie functie	11	66
- F10: Kantoorfunctie	15	255
- F11: Sportfunctie (sporthal, zwembad)	6	106
- F12: Bijeenkomstfunctie (buurthuizen, musea, schouwburg)	8	173
- F13: Celfunctie	0	0
- F14: Industriefunctie (fabrieken en loodsen)	20	120
F15: Industriefunctie (niet GBV-plichtig)	15	55
F16: Overige functie (schuttingen, geluidschermen, kunstwerken, reclame)	36	95
F17: Woonfunctie klein (verbouw)	208	660
F50: Aanleg	6	8
F51: Monumenten	66	525
F52: Reclame	13	34
F53: Sloop	240	120
Aantallen	868	6069
	totaal	totaal

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Daarnaast is er nog een groot aantal omgevingsvergunningen die wel verleend is, maar waarvan onbekend is of de uitvoering gestart is. Door tijdgebrek is hieraan in 2014 nauwelijks aandacht besteed. Dit kan niet zo blijven en daarom willen we hier in 2015 wel tijd voor vrijmaken. Het gaat om de volgende aantallen verdeeld in dezelfde risico categorieën als hierboven vermeld staan.

	aantal	uren
Categorie I	127	508
Categorie II	129	322
Categorie III	23	23
Categorie IV	429	429
Sloop	1160	116
Totaal		1398

Hierdoor is het totaal aantal uren dat benodigd is voor het toezicht op bouwveiligheidsaspecten 7467 uren. Voor toezicht op projecten is gelet op de ervaringen in voorgaande jaren plm. 1100 uren noodzakelijk. Ook op basis van ervaring in voorliggende jaren is voor het overige toezicht en handhaving van niet-Wabo taken is plm. 3400 uren noodzakelijk. Voorbeelden van niet-Wabo taken zijn: opschoning wallekanten, BAG werkzaamheden bij splitsing en samenvoeging, APV werkzaamheden bij gebruik gemeentegrond, krakers, troepwoningen etc..

Hierdoor is totaal 11.967 uren benodigd (exclusief uren voor toezicht vanuit de brandweer van de Veiligheidsregio Groningen). Dit komt neer op 8,67 fte. Dit is bijna 1,3 fte. meer dan beschikbaar is. Er wordt dan ook voorgesteld om voor 2015 in elk geval één van de tijdelijke inspecteurs te behouden.

3.1.2 Milieuaspecten

Op milieuaspecten wordt in hoofdzaak gecontroleerd tijdens de gebruiksfase. Daarbij wordt toegezien op de voorschriften in de omgevingsvergunning en op de rechtstreeks werkende regelgeving van het Activiteitenbesluit.

De beschikbare inspectiecapaciteit voor milieuaspecten is 7402 uren. Dit wordt als volgt verdeeld over de toezichtsactiviteiten.

Taak	Uitsplitsing	Inspectiefreq per jaar	Aantal inrichtingen	Uren
1.toezicht op basis van risico-analyse				3202
	Klasse I risicobedrijven (BEVI, RRGS)*1	1	10	300
	Klasse II overige bedrijven RRGS, bedrijven grootcomplex, afvalbedrijven, natte koeltorens, verkooppunten vuurwerk	1	55	1100
	Klasse III diverse branches met verschillende milieuaspecten: automobilititeit, metaal en electro, staalbouw, voedingsindustrie, grafische industrie, landbouw, laboratoria, ondergrondse tanks, opslag en dienstverlening tbv vervoer	0,3 – 0,5	528	1552
	Klasse IV en V houtbewerking, vervaardiging meubels, vervaardiging minerale	Obv klachten en calamiteiten	2493	250

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

	producten, vervaardiging elektrische apparatuur, transport, horeca, cultuur sport en recreatie, groot- en detailhandel, winkels, bouwnijverheid, onderwijs, gezondheidszorg, nutsbedrijven, dienstverlening n.e.g.			
2.duurzaamheid	Energiebesparing bij bedrijven			1000
3.toezicht overig	Klachten, meldingen, voorlichting, opsporing			2000
4.overig (niet toezicht)	Opleidingen, werkoverleg, MPM			800
	DHW taken; leeftijdsgrenzencontroles (inzet capaciteit voor team Horeca & Prostitutie)			400
Totaal				7402

*1: BEVI: Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen; RRGs: Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen

Toelichting:

Het toezicht op basis van risicoanalyse is als volgt verdeeld.

De risicoklassen I en II bevatten de bedrijven met in hoofdzaak een hoog extern veiligheidsrisico. Dit zijn de zogenaamde risicobedrijven, bijvoorbeeld: lpg tankstations, opslagen met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen en de vuurwerkverkooppunten. Het toezichts-accent is met name externe veiligheid.

De toezichtfrequentie voor de bedrijven in de risicoklassen I en II bedraagt één of twee keer per jaar afhankelijk van het naleefgedrag (voor BEVI/RRGS bedrijven één tot twee keer en voor RRGs bedrijven één keer per jaar).

Risicoklasse III omvat een grote diversiteit aan branches, dit zijn bedrijven met verschillende specifieke milieu-aspecten. Toezichtaccenten zijn de thema's opslag gevaarlijke stoffen, afval, bodembescherming en duurzaamheid.

De bedrijven in de risicoklasse III worden afhankelijk van het naleefgedrag één keer per twee tot drie jaar gecontroleerd.

In de risicoklassen IV en V zitten bedrijven met een klein tot zeer klein milieurisico.

De bedrijven in de risicoklassen IV en V worden alleen bezocht bij klachten, calamiteiten of op een projectmatige insteek. Bij een groot aantal bedrijven wordt soms gecontroleerd op basis van een steekproef. Bedrijven die in het verleden een slecht naleefgedrag vertoonden, worden daarbij in ieder geval geselecteerd. Als een bedrijf bij een steekproefcontrole een slecht naleefgedrag vertoont, wordt een vervolgccontrole uitgevoerd op alle relevante milieuaspecten. Gemiddeld wordt op deze manier 10% van de bedrijven per jaar bezocht.

Voor duurzaamheid wordt veelal met projectmatige in teezet op energiebesparing bij specifieke bedrijven en branches. In de looptijd van dit uitvoeringsprogramma geven we aandacht aan de volgende doelgroepen:

- Bedrijven en instellingen; activiteiten en projecten in regionaal verband gericht op de besparingsdoelstellingen voor energie in het SER-energieakkoord,
- Supermarkten: eindcontrole op de convenantverplichtingen,
- Grootverbruikers: bedrijven met een groot energieverbruik toetsen op maatregelen met een terugverdiëntijd minder dan vijf jaar.

De categorie 'Toezicht overig' bevat met name het omvangrijke en arbeidsintensieve toezicht voor de doelgroep horeca in de stad voor geluidsoverlast. Daarnaast betreft dit de klachtenafhandeling overlast bij bedrijven, het uitvoeren van opleveringscontroles bij nieuwe bedrijven en het toezicht op aanleg en gebruik van gesloten bodemenergiesystemen.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Onder 'overig (niet toezicht)' vallen de uren die nodig zijn voor andere taken, bijvoorbeeld overleg (intern en extern), de inzet op bijzondere taken, het bijhouden en muteren van ons geautomatiseerde bedrijvenbestand MPM, opleiding en de uren voor de leeftijdscontroles DHW.

3.1.3 Brandveiligheidsaspecten

Het toezicht op brandveiligheidsaspecten richt zich op de bouwfase en de gebruiksfase en wordt uitgevoerd door de brandweer van de Veiligheidsregio Groningen VRG). In 2014 en daarvoor gebeurde dit nog deels door de afdeling VTH&G. Het toezicht in de bouwfase is hiervoor al beschreven in §3.1.1. Verder houdt de VRG zich bezig met het periodiek toezicht op het onderdeel brandveilig gebruik van gebouwen en bij evenementen. De uitvoering van dit toezicht is gebaseerd op Brandrisicoprofiel Veiligheidsregio Groningen. De frequentie van toezicht varieert van twee keer per jaar voor de hoogste risico's tot één keer per twee jaar voor de laagste risico's. Dit kan worden aangepast aan het naleefgedrag. Wegens het vervallen van het toezicht op brandveiligheid door VTH&G zal in 2015 een verschuiving plaatsvinden, de nadruk zal meer komen te liggen op de handhaving, mede gezien het feit dat de VRG hiertoe niet gemandateerd is. Verder zal de afdeling VTH&G zich richten op alle werkzaamheden rond de gebruiksmelding.

Bij toezicht op nieuwbouw- en verbouwprojecten hanteert de VRG zoveel mogelijk dezelfde indeling in klassen zoals deze gebruikt wordt bij bestaande bouw. De basis voor toezicht is de gebruiksvergunning en de gebruiksmelding.

Toezien op het voldoen aan de regelgeving is een belangrijk instrument om de brandveiligheid te vergroten. Maar het is beter wanneer eigenaren en gebruikers van panden zichzelf bewust zijn van de brandveiligheidssituatie in hun eigen pand. Daarom wordt het toezicht vanaf 2015 gecombineerd met een nieuwe aanpak: Brandveilig Leven. Mensen bewust maken van mogelijke onveilige situaties en het voorkomen daarvan. De rol van de toezichthouder gaat daarbij inhoudelijk voor een deel veranderen. Op die manier kunnen we met dezelfde capaciteit een groter effect en groter rendement bereiken. Daarbij wordt uitgegaan van dezelfde prioritering als voor het toezicht. Kamergewijze verhuur (jongerenhuisvesting) en de ziekenhuizen staan daarbij bovenaan (klasse I). In het voorjaarsdebat op 25 juni 2014 heeft de Raad een motie aangenomen die het college vraagt om in 2015 minimaal 1123 brandveiligheidscontroles in kamerverhuurpanden uit te laten voeren. Dit is in het programma opgenomen. In het al eerder genoemde brandrisicoprofiel behoren de kamerverhuurpanden dan ook tot de hoogste risicogroep.

Daarnaast zijn er bepaalde doelgroepen/categorieën die we op basis van toezicht niet kunnen bereiken, maar waar wel veel veiligheidswinst te behalen is. De categorie 'woningen' is daar bijvoorbeeld één van. Gewone woningen vallen niet onder een wettelijke verplichting van periodieke controles door de overheid. Dus is er geen wettelijke basis voor toezicht, maar is wel de categorie waar de meeste slachtoffers vallen.

Het bewustwordingsprogramma (brandveilig leven) bestaat onder meer uit de volgende onderdelen:

1. Contacten leggen met belangrijke partners die vanuit hun achtergrond en/of professionele medewerking kunnen verlenen aan bewustwording op het gebied van brandveiligheid (woningbouwverenigingen, zorginstellingen, verzekeringen, etc.).
2. De brandveiligheidscheck is beschikbaar voor de categorie woningen. Door middel van een controle in de woning, gaan de VRG het gesprek aan met de bewoner. Daarmee wordt niet alleen de brandveiligheid vergroot, maar ook de bewustwording ten aanzien daarvan.
3. Naast de brandveiligheidschecks gaat de VRG zich specifiek richten op de doelgroep 'ouderen'. Doordat de levensverwachting en vergrijzing verder toenemen en het kabinetsbeleid ervoor zorgt dat mensen steeds langer thuis blijven wonen, is de verwachting dat het aantal branddoden de komende jaren stijgt.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

4. Het opstarten van een specifiek bewustwordingsprogramma samen met de afdeling VTH, gericht op de studentenpanden van de studentenverenigingen. Hiervoor wordt een projectplan opgezet en uitgevoerd.
5. Tijdens toezicht op kamerverhuurpanden wordt waar mogelijk met bewoners gesproken over hun brandveilige omgeving (hoe deze te handhaven en hoe op te treden bij een eventuele brand).
6. 'Geen Nood bij Brand!' is een nieuwe methode voor veiligheidscontroles in zorginstellingen en heeft als doel het vergroten van kennis en bewustwording bij cliënten, medewerkers, management en bestuurders van zorginstellingen, om zo de brandveiligheid structureel te verbeteren in de zorg.
7. Er wordt een pilot opgezet die zich richt op buurtgerichte brandweezorg. Hierbij wordt gekeken in hoeverre een "buurt" zelf invloed kan hebben op de eigen brandveiligheid en op welke manier de brandweer dit mogelijk kan maken. Dit wordt gestart in 2015.
8. Veilig Ondernemen. Dit programmaonderdeel ligt in de lijn van het Keurmerk Veilig Ondernemen. Ook hier zal worden ingezet op de bewustwording van brandveiligheid bij de ondernemer. Deelname aan de projectgroepen Veilig Ondernemen Groningen (VOG) en Beveiliging Bedrijfsomgeving Groningen (BBOG) zal worden voortgezet. Het betreft hier voornamelijk de ondernemers uit de detailhandel in de kernwinkelgebieden en de ondernemers op de bedrijventerreinen. De gemeente Groningen evalueert en actualiseert het Convenant Veilig Uitgaan met de horecaondernemers. De brandweer is bereid om als partner binnen het convenant aan te sluiten. De methodiek van het werken aan bewustwording op het gebied van brandveiligheid zal hierbij worden gehanteerd.

In onderstaande tabel is het toezicht op basis van de risicoanalyse weergegeven, waarbij zowel het toezicht als de bewustwordingsmogelijkheden in de prioritering zijn meegenomen.

Klasse	Opmaak
I	ZELF GROOT RISICO
II	GROOT RISICO
III	BEPERKT RISICO
IV	KLEIN RISICO
V	

Taak	Uitsplitsing	Frequentie per jaar	Uren per inrichting	Aantal inrichtingen 2015	Uren
Toezicht op basis van risicoanalyse	UMCG complex	2			150
	Klasse I Klinieken, ziekenhuizen, Zorgclusterwoning (24-uurs zorg), Verpleegtehuizen	1-2	6	34	204
	Klasse I Kamergewijze verhuur	0,5-1	2-3	1200	2800
	Klasse II Logiesfunctie, Winkelgebouwen, Winkelcentra, Zorgclusterwoning in woongebouw op afroep, Scholen, Cafés, discotheken, restaurants, Tentoonstellingsgebouwen, Buurthuizen, ontmoetingscentra, wijkcentra, Klinieken, ziekenhuizen (dagbehandeling)	0,2-1	4	337	1348
	Klasse III Middelgrote logiesfunctie, Fabrieken, industrie, Middelgrote scholen,	0,2-0,5	4	164	656

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

	buurthuizen, ontmoetingscentra, wijkcentra. Dagverblijf gehandicapten, Sporthallen, Kinderopvang, Groepszorgwoning (zorg op afspraak). Peuterspeelzalen, zwembaden. Middelgrote theaters, bioscopen, aula's. Kantoren.				
	Klasse IV Stadion	4	4	1	4
	Klasse IV Gevangenis	1	6	2	12
	Klasse IV Middelgroot theater, schouwburg, bioscopen, aula's. Parkeergarages >1000m2, Middelgrote kantoren, musea, gebedshuizen, bibliotheken.	0,2-0,5	4	21	84
	Toezicht projecten (bv. themacontroles voor specifieke projecten, zoals themacontroles in de horeca, of verdere uitwerking van het project "3 minuten is niks". Maar ook extra thema's op het gebied van ouderen en/of studenten).				400
	Toezicht evenementen.			330	500 ¹
	Toezicht op nieuwbouw en verbouwprojecten op basis van vergunningverlening of meldingen.				2800
	BVL ondersteuning en projecten.				800

¹: De inzet voor evenementen wordt afgestemd met de afdeling Stadtoezicht.

3.2 Bodem

De activiteiten in onderstaande tabel zijn gebaseerd op de Wet bodembescherming: het toezicht op locaties met een bodemkwaliteit als 'ernstig' aangemerkt en waarvoor een sanering wordt uitgevoerd. Daarnaast staan in de tabel de activiteiten gebaseerd op het Besluit bodemkwaliteit.

Taak	Deeltaak	Uren	Aantal locaties	Uren
1.Toezicht Wbb				1400
	Toezicht uitvoering bodemsaneringen (historische verontreinigingen, nieuwe verontreinigingen en calamiteiten)	600	50	
	Beoordeling voortgangsrapportages (langdurige saneringen en grondwatermonitoringen)	200		
	Schriftelijke beoordeling uitgevoerde bodemsaneringen (beschikking of instemmingsbrief)	600	50	
	Handhaafbaarheidstoetsingen bij vergunningprocedures bodem	200	50	
2.Toezicht Bbk				1200
	Toezicht meldingen grondverzet	850	120	
	Toezicht gronddepots	50	10	

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Toelichting:

Wet bodembescherming:

- Alle nieuwe verontreinigingen en niet-ernstige verontreinigingen worden opgeruimd. De eventuele saneringswerkzaamheden worden minimaal 1 keer bezocht en zo nodig wordt verificatieonderzoek uitgevoerd.
- Controle van alle meldingen ongewone voorvallen en toezicht op de opruimwerkzaamheden hiervan. De ongewone voorvallen zijn volgens de wettelijke verplichting uitgevoerd. Alle lopende meldingen worden minimaal 1 keer bezocht en zondig wordt verificatieonderzoek uitgevoerd.

Besluit bodemkwaliteit:

- Alle gronddepots zijn gemeld (en voldoen aan het Besluit bodemkwaliteit), of hebben een vergunning.
- Alle depots zijn ingericht volgens de afspraken en voorzien van een deugdelijke en inzichtelijke registratie. Alle aanwezige depots worden 1x per jaar gecontroleerd.
- Indien er aanleiding voor is (bij gerede twijfel) worden controlemonsters genomen.
- Controle van alle meldingen ongewone voorvallen en toezicht op de opruimwerkzaamheden hiervan. De ongewone voorvallen zijn volgens de wettelijke verplichting uitgevoerd. Alle lopende meldingen worden minimaal 1 keer bezocht en zondig wordt verificatieonderzoek uitgevoerd.

3.3 Horeca & prostitutie

Het toezichtgebied van horeca & prostitutie omvat:

- Drank- en Horecawet
- Wet op de kansspelen
- Winkeltijdenwet
- Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche
- Kansspelverordening 2002
- Algemeen Plaatselijke Verordening Groningen (APVG)
- terrassenbeleid

Voor het toezicht en de handhaving gelden de volgende protocollen:

- *Handhavingsprotocol horeca gemeente Groningen*

Het handhavingsprotocol horeca is het meest omvattende toezichtsprotocol en gaat in op de overtredingen en ander bepalingen die tijdens toezicht of door middel van een melding of klacht worden geconstateerd. Daarnaast is per overtreding of bepaling opgenomen welke bestuurlijke maatregelen worden genomen en wat hier van de consequenties (kunnen) zijn. Ook wordt aangegeven wat de rol van de politie of een andere gemeentelijke afdeling is bij een geconstateerde overtreding.

- *Handhavingsprotocol coffeeshop*

Het handhavingsprotocol coffeeshops gaat in op de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving met betrekking tot verkoop, aflevering, verstrekking, dan wel aanwezig hebben van hard- of softdrugs in voor publiek toegankelijke ruimten, inclusief gedoogde coffeeshops, en de daarbij behorende erven. Op basis van gemeentelijk beleid worden de coffeeshops tien keer per jaar geïnspecteerd.

- *Handhavingsprotocol prostitutiebeleid*

De toezichthouders controleren bij prostitutiepanden of aan de vergunningvoorwaarden en de Algemene Plaatselijke Verordening (APVG) wordt voldaan. Toezicht wordt regelmatig uitgevoerd samen met de politie. Het handhavingsprotocol gaat in op de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving van al dan niet vergunde prostitutie inrichtingen, randverschijnselen en veiligheid en/of aantasting van de directe woon- en leefomgeving.

Capaciteit en activiteiten

Voor toezicht en handhaving horeca & prostitutie is de volgende capaciteit beschikbaar:

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

inspecteurs horeca & prostitutie : 4140 uren
 inspectiecapaciteit vanuit milieu : 1000 uren
 tijdelijke capaciteit 2015 (concernstaf) : 720 uren
 Totaal : 5860 uren

Taak	Uitsplitsing	Inspectiefreq per jaar	Uren per onderdeel	Uren
1. regulier toezicht horeca-locaties (mn voorschriften exploitatievergunning en leeftijds-grenzen)	Klasse I (alcohol, speelautomaten, jongeren): Aantal inrichtingen 487: (eet)café, restaurant, slijteri, jongeren centrum, discotheek / bar-dansing, voetbalstadion paracommercie (sportkantine, buurt-huis, studentensociëteit)	1	1200	1400
	Klasse II (alcohol, 18+): Aantal inrichtingen 248: winkelondersteunende horeca, restaurant, hotel	0,5	150	
	Klasse III (alcoholvrij): Aantal inrichtingen 93: lunchroom, semi-horeca, winkelondersteunende horeca, automatiek, coffeeshop (AHOJG criteria bij politie)	0,3	50	
2. Drank- en horecawet	Leeftijdsgrenzencontrole: - slijterijen, supermarkten, hotspots, evenementen - openbare ruimte - overige horeca-locaties (*1)		1000	1680
	(Grootschalige) evenementen en uitgaansavonden - ontheffing Art 35 DHW - algemeen signalerend toezicht		600	
	Ten Boer		80	
3. Prostitutie	Structureel toezicht		750	1200
	Intake registratie sexwerkers			
	Toezicht nieuwe prostitutiebeleid		450	
4. handhaving uit toezicht				500
5. toezicht overig	Winkeltijdenwet			100
6. overig (niet toezicht)	opleiding			300
	overleggen			450
Subtotaal				5430
Onvoorzien				230
Totaal				5860

*1: leeftijdsgrenzencontrole overige horeca-locaties vindt plaats tijdens het reguliere toezicht op deze locaties

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Toelichting:

Vanuit het taakveld milieu en horeca & prostitutie zijn 5 inspecteurs geschoold in DHW taken en aangewezen als buitengewoon opsporingsambtenaar (prognose 1-1-2015), en daarmee bevoegd voor de bestuurlijke boete.

1.Regulier toezicht horecalocaties (op basis van risico-analyse):

De horecalocaties worden afhankelijk van de risicoklasse 1 keer per jaar tot 1 keer per 3 jaar gecontroleerd. De toezichtaspecten omvatten (voor zover van toepassing): exploitatievergunning, kansspelregulering, terrassenregelgeving, de vergunning en -voorwaarden van de DHW.

Met name de inzet voor de terrassenregelgeving vraagt relatief veel tijd (circa 30% van de beschikbare tijd voor regulier toezicht).

Bij elk regulier toezichtbezoek wordt, daar waar relevant, gecontroleerd op de leeftijdsgrens van 18 jaar voor verstrekking van alcoholhoudende drank.

In de Euroborg wordt 3 keer per jaar tijdens voetbalwedstrijden gecontroleerd, 2 keer bij een zogeheten risicowedstrijd en 1 keer bij een niet-risicowedstrijd.

Het toezicht op de naleving van de regels van het Activiteitenbesluit valt onder het programma milieu van de Wabo (zie paragraaf 3.1.2)

2.Drank- en horecawet:

Bij het toezicht op de naleving van de DHW hanteren we de volgende prioriteiten:

1. handhaving van de leeftijdsgrens: het schenken en verkopen van alcoholhoudende drank aan personen jonger dan 18 jaar;
2. handhaving van de vergunning en -voorwaarden.

De handhaving van de leeftijdsgrens is een nieuwe taak voor de gemeente. We hebben (nog) geen goede risico-analyse beschikbaar om te bepalen waar we onze capaciteit het meest effectief kunnen inzetten. De signalen (landelijk) zijn dat inspecties op leeftijdsgrenzen het meest zinvol zijn bij:

- cafe's, discotheken en bioscopen;
- sportkantines en buurthuizen;
- slijterijen en supermarkten;
- evenementen en festivals.

Wij richten ons in de gemeente Groningen met name op de paracommercie, evenementen, supermarkten en scholierenfeesten.

Evenementen en uitgaansavonden

De capaciteit is niet voldoende voor het toezicht bij alle evenementen. We zetten de beschikbare capaciteit in waar de risico's op overtredingen (van de DHW) het grootst zijn. Waar het meerwaarde heeft werken we samen met de politie. Naast DHW toezicht oefenen we ook signalerend toezicht uit en stemmen daarbij af met andere betrokken partijen.

3.Prostitutie:

Met structureel toezicht op de naleving van de wettelijke bepalingen en vergunningsvoorwaarden wordt ingezet op het voorkomen van misstanden in de prostitutiesector. Prostitutie heeft raakvlakken met vreemdelingtoezicht, criminaliteit en mensenhandel. Doel is een sector zonder dwang of uitbuiting. Organisaties in de keten bestrijding mensenhandel zijn hierbij belangrijke strategische partners. Hygiëne-inspecties vinden plaats in samenwerking met inspecteurs van de GGD. In de stad zijn 62 vergunde raamprostitutiepaden met in totaal 146 werkruimten en 3 massagesalons.

De inzet is gericht op:

- Algemeen toezicht (surveilleren) al dan niet integraal met politie
- Toezicht en handhaving vergunningvoorwaarden en aanvullende wettelijke eisen
- Opsporen illegale prostitutie-inrichtingen en illegale escort bedrijven

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

- Feitelijk controleren voor arbeid geldige verblijfstitel prostituees
- Ketenpartner in de landelijke aanpak mensenhandel / gedwongen prostitutie
- Uitvoeren hygiënechecks, integraal met GGD

Voor de inzet werkgroep 'registratie sexwerkers op lokaal niveau' hebben we 250 uren gereserveerd voor de intake bij de registratie van sexwerkers.

Voor de uitvoering toezicht van het nieuwe prostitutiebeleid is 200 uren geraamd. Uitgangspunt van de nieuwe regelgeving is bestrijding van mensenhandel. Een belangrijk toezichtaspect is de leef-tijdstoets van 21 jaar.

6. Overig niet toezicht: Overleggen

Naast de projecten zijn de toezichhouders betrokken bij diverse overlegvormen. Tijdens deze overleggen worden actuele en relevante incidenten besproken die plaats vinden op het gebied van horeca en prostitutie. Dit zijn gevallen van gedwongen prostitutie of illegale activiteiten rondom horeca- en drugsgelateerde inrichtingen. Dit zijn vaak ad-hoc activiteiten voor toezichhouders die een goede voorbereiding en samenwerking met de andere betrokken partners vraagt maar die niet te plannen zijn. Hieronder volgen de overlegvormen waar de toezichhouders bij betrokken zijn:

- Teamoverleg horeca en prostitutie
- Afstemmingsoverleg regiopolitie
- Incidentenoverleg horeca
- Horeca overleg platform vergunningen en handhaving
- Stratenoverleg centrum Oost en centrum West
- Zorgoverleg aanpak mensenhandel
- Evenementen management

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Bijlage I: Risicoanalyses bouwen en milieu

Risicomodule® handhaving omgevingsvergunning Bouw en RO module

Klasse	Opmaak	Van	t / m	
I	ZEER GROOT RISICO	31	42,3	punten
II	GROOT RISICO	25	31,0	punten
III	BEPERKT RISICO	20	25,0	punten
IV	KLEIN RISICO	10	20,0	punten
V	ZEER KLEIN RISICO	0	10,0	punten

Code	Beschrijving	Effecten	Naleving	Totaal	Klasse	Aantallen
B04	Onderwijsfunctie	7,5	5,6	42,3	I	36
B02	Gezondheidszorgfunctie (ziekenhuizen, verzorghuizen)	7,0	5,6	39,5	I	22
B23	Woonfunctie (kamerverhuur)	6,1	6,3	38,4	I	177
B05	Bijeenkomstfunctie (Horeca)	7,6	4,5	34,5	I	69
B06	Winkelfunctie	8,1	4,0	32,7	I	73
B27	Bijeenkomstfunctie (peuterspeelzaal)	6,1	5,1	31,2	I	12
B28	Logiefunctie (hotels)	6,1	5,1	31,2	I	8
B03	Woonfunctie groot (nieuwbouw)	5,9	5,2	30,9	II	171
B24	Woon- en industrie functie	6,3	4,8	30,1	II	23
B09	Kantoorfunctie	6,4	4,5	29,2	II	50
B25	Sportfunctie (sporthal, zwembad)	5,6	4,6	25,9	II	15
B26	Bijeenkomstfunctie (buurtenhuizen, musea, schouwburg)	5,6	4,6	25,9	II	25
B29	Celfunctie	5,0	5,0	24,8	III	0
B08	Industriefunctie (fabrieken en loodsen)	5,5	4,1	22,8	III	67
B07	Industriefunctie (niet GBV plichtig)	4,3	4,0	17,5	IV	52
B10	Overige functie (schuttingen, geluidschermen, kunstwerken reclame)	4,3	4,0	17,5	IV	242
B15	Monumentenvergunning (incl beschermd stadsgezicht)	2,5	5,2	13,1	IV	0
B13	Sloopmelding	3,0	4,0	12,1	IV	478
B01	Woonfunctie klein (verbouw)	2,6	4,6	12,0	IV	467
B14	Aanlegvergunning (archeologie)	2,0	4,3	8,6	V	14

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

Uitvoeringsprogramma handhaving 2015

Risicomodule® handhaving omgevingsvergunning Milieu module - gemeente

Klasse	Opmaak	Van	t / m	
I	ZEER GROOT RISICO	20	100,0	punten
II	GROOT RISICO	16	20,0	punten
III	BEPERKT RISICO	14	16,0	punten
IV	KLEIN RISICO	11	14,0	punten
V	ZEER KLEIN RISICO	0	11,0	punten

Code	Beschrijving	Effecten	Naleving	Totaal	Klasse	Aantallen
O09	opslag gev stoffen in embal > 10 ton (RRGS)	8,3	3,1	25,8	I	2
O08	opslag brandb vloeistoffen in tanks (RRGS)	7,2	3,0	21,3	I	2
O12	zwembaden (RRGS)	5,5	3,9	21,3	I	3
O11	gasflessendepot (>10.000 l) (RRGS)	6,3	3,4	21,2	I	2
O32	vulstation voor propaan (RRGS)	5,2	3,9	20,4	I	1
O10	benzinstations met lpg (RRGS)	5,9	3,4	20,0	II	8
O38	bedrijven met toez.plan neg (MZH, Niemeijer, ProRail, KEMA, RUG FMW en WSN)	4,9	4,0	19,6	II	5
O35	brandbare vaste stof (RRGS)	4,6	4,0	18,6	II	1
O20	installaties: natte koeltorens	3,9	4,7	18,3	II	10
O37	stofexplosie (RRGS)	4,3	4,0	17,1	II	1
O34	gasdrukregel- en meetstation (RRGS)	4,5	3,7	16,4	II	7
O33	verkooppunten vuurwerk	5,5	2,9	16,0	II	20
O23	vervaardiging producten rubber en kunststof	4,5	3,5	15,9	III	7
WM03	benzinstations, zonder lpg	4,2	3,8	15,9	III	24
WM66	vervaardiging voedings- en genotmiddelen	3,9	4,0	15,7	III	25
WM11	Landbouw en dienstverl landbouw	3,7	4,2	15,5	III	38
O21	installaties: ondergrondse tanks	3,2	4,8	15,2	III	50
WM21	handel in en reparatie van auto's, motorfietsen	3,8	3,9	14,7	III	199
WM61	vervaardiging producten van metaal (geen machines en apparaten)	3,7	4,0	14,7	III	28
WM53	speur- en ontwikkelingswerk (medisch, farmacie), overige laboratoria	3,6	4,0	14,6	III	9
O36	vervaardiging van transportmiddelen en recreatievaartuigen	3,6	4,0	14,6	III	14
WM13	grafisch industrie	4,2	3,5	14,6	III	49
WM57	vervaardiging van machines en apparaten	3,6	4,0	14,3	III	11
WM35	opslag en dienstverl. tbv vervoer	3,5	4,0	14,2	III	74
WM24	Primaire houtbewerking en vervaardiging artikelen van hout	3,4	4,0	13,6	IV	12
WM54	vervoer over land en water	3,4	4,0	13,4	IV	30
WM22	groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's)	3,3	4,0	13,3	IV	158
O28	horeca (cafe's)	3,2	4,1	13,2	IV	211
O24	vervaardiging van computers, electr en optische apparatuur	3,8	3,5	13,2	IV	5
WM43	cultuur sport en recreatie	3,3	4,0	13,2	IV	200
WM60	vervaardiging van meubels en overige goederen	3,3	4,0	13,0	IV	36
WM58	vervaardiging niet metaalhoudende minerale producten	3,2	4,0	12,6	IV	10
WM71	supermarkten en warenhuizen	3,2	4,0	12,6	IV	68
O27	horeca (restaurants, cafetaria's ed)	3,1	3,9	12,2	IV	393
WM56	verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	3,0	4,0	12,0	IV	41
WM75	winkels en detailhandel	2,7	4,0	10,9	V	360
WM05	bouwnijverheid	3,1	3,5	10,7	V	146
O14	Informatie en communicatie	2,3	4,5	10,3	V	27
WM34	onderwijs	2,4	4,2	10,2	V	174
WM31	gezondheids- en welzijnzorg	3,0	3,3	9,8	V	190
WM07	Advisering en dienstverlening (financieel en specialistisch zakelijk)	2,2	4,2	9,1	V	64
WM42	prod, distrib en beheer Energie &water	2,0	4,5	9,0	V	159
WM36	openbaar bestuur en overheidsdiensten	2,2	4,0	8,6	V	39
O30	verhuur van en handel in onroerend goed	2,2	4,0	8,6	V	103
WM02	afval(water)inzameling en behandeling	1,9	4,4	8,2	V	38
O31	wellness en overige dienstverl, uitvaartbranche	0,1	0,4	0,1	V	29

Uitvoeringsprogramma 2015 Toezicht en handhaving in de openbare ruimte Gemeente Groningen

1. Inleiding

Toezicht en handhaving in de openbare ruimte richt zich op het naleven van de afgesproken regels en het optreden tegen kleine ergernissen. Ons doel is: een schone, hele en veilige stad. Veiligheid en leefbaarheid hangen nauw met elkaar samen. Bij het naleven van regels die op straat gelden, hebben de politie en de gemeente beiden een taak. De politie richt zich daarbij vooral op de veiligheid, de gemeente vooral op de leefbaarheid.

Kader

Voor de toezicht- en handhavingswerkzaamheden in het kader van veiligheid vormt de *Kadernota veiligheid 2015-2018* het uitgangspunt. Dit meerjarencader wordt jaarlijks uitgewerkt in drie concrete programma's: het *Jaarplan veiligheid* en de *Uitvoeringsprogramma's toezicht en handhaving*. Deze programma's zijn verdeeld over twee terreinen: de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)*, *Bodem, Drank- en Horecawet*, *horeca & prostitutie* enerzijds en *openbare ruimte* anderzijds. De inhoud van deze jaarplannen wordt onderling afgestemd. Alle drie de programma's dragen naast veiligheid ook bij aan de leefbaarheid.

Afgestemd toezicht

Dit programma is afgestemd met partners binnen en buiten de gemeente. Ook tijdens het dagelijks werk op straat vindt regelmatig afstemming plaats met de politie en met diverse onderdelen van de gemeente. Bij grote evenementen wordt de toezicht- en handhavinginzet van alle partners vastgelegd in een handhavingdraaiboek. Hierin worden de afspraken vastgelegd over bereikbaarheid, verantwoordelijkheden tijdens het evenement en informatie-uitwisseling.

Prioriteiten in 2015

In overleg met de politie hebben wij voor onze handhavende taak in de openbare ruimte een aantal prioriteiten bepaald om de beschikbare uren zo effectief mogelijk in te zetten:

- Voor wat betreft leefbaarheid zijn dit in de eerste plaats de prioriteiten zoals deze worden genoemd in het *Verbeterplan Stadstoezicht 2014-2016*¹, namelijk: evenementen, overlastmeldingen en *hotspots*. Daarnaast besteden wij, in de overige beschikbare tijd, aandacht aan (zwerf)afval en milieu, graffiti en aanplakken, fietsoverlast in voetgangersgebieden, wildplassen, alcohol, loslopende honden en hondenpoep.
- Voor wat betreft veiligheid sluiten wij aan bij de *kadernota veiligheid 2015-2018* en het *Jaarplan veiligheid 2015*. Dat betekent dat onze inzet gericht is op bijdragen aan een veilige woon- en leefomgeving, waaronder preventie van woninginbraken, veilige evenementen en voetbalwedstrijden en het verminderen van overlast in de wijken.

In dit Uitvoeringsprogramma zijn de uren voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte verdeeld over deze prioriteiten. Voor zover van toepassing is ook een verdeling over de drie stadsdelen gemaakt.

Naast bovengenoemde prioriteiten voeren wij ook toezicht- en handhavingstaken uit op het gebied van parkeren, markt en kermis, standplaatsen en venten, flyer en collectes, precario (gebruik openbare ruimte, bijvoorbeeld uitstallingen) en het havenwezen, waaronder ook de bediening van bruggen.

2. Visie op integraal toezicht en handhaving: afhandeling motie

Op 26 juni 2013 heeft uw raad een motie 'Bevorderen integraal handhaven' aangenomen waarin wordt opgeroepen meer werk te maken van het bevorderen van een integraal handhavingbeleid. Daarbij wordt met name bedoeld op onze samenwerking met de Politie voor wat betreft de handhavingstaken in de openbare ruimte. De uitvoering van deze motie is betrokken in het *Verbeterplan Stadstoezicht 2014-2018*. Daarin is de volgende opdracht geformuleerd: "Realiseer een met opdrachtgevers, ketenpartners en medewerkers afgestemde en gedeelde visie integraal werken op het gebied van handhaving door

¹ zie collegebrief d.d. 20-12-2013 met nr. SB13.4092995

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

versie d.d. 29-10-2014

Stadstoezicht". Onderstaand geven wij onze visie op integraal toezicht en handhaving weer. In deze visie staat ook weergegeven op welke wijze onze samenwerking met de politie wordt ingevuld.

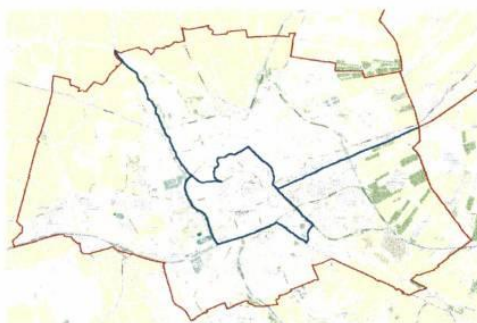
Visie integraal toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving in de openbare ruimte richt zich op het naleven van de afgesproken regels en het optreden tegen kleine ergernissen door het bevorderen van 'naleefgedrag'. Ons doel is: de stad 'Schoon, Heel en Veilig'² maken. Daartoe zijn wij zichtbaar, herkenbaar en aanspreekbaar aanwezig in de wijk en werken wij nauw samen met de Politie. Wij functioneren als gastheer, maar als de regels worden overtreden treden wij stevig op.

De politie richt zich bij het handhaven van de regels op straat vooral op de veiligheid en wij richten ons vooral op de leefbaarheid. Wij zijn er voor het handhaven van overtredingen die in principe niet langer door de politie worden gehandhaafd. Wij hebben samenwerkingsafspraken met de politie over een integrale en gebiedsgerichte aanpak van toezicht en handhaving in de openbare ruimte.

Afstemming met politie en gebiedsgericht werken

Begin september 2014 zijn wij, vooruitlopend op een reorganisatie van de politie, overgegaan op het werken in drie stadsdelen: noord, centrum en zuid.

Hiermee sluiten wij aan op de wijkindeling zoals die door de politie gehanteerd zal worden, waardoor de samenwerking tussen de agenten en de toezichthouders en handhavers van de gemeente 'in de wijk' verbeterd. Het succes van onze samenwerking is grotendeels afhankelijk 'persoonlijke afstemming en contacten'. In het najaar van 2014 zijn wij een programma gestart zodat de medewerkers van beide organisaties in de diverse stadsdelen elkaar beter leren kennen. Vanuit deze stadsdelen borgen wij onze aansluiting bij de vijf wijken in het kader van gebiedsgericht werken en dragen wij bij aan de vergroting van de leefbaarheid en veiligheid in de wijk.

Op verschillende manieren krijgt de integrale aanpak met de politie vorm. Weliswaar is een onderlinge taakverdeling afgesproken, die voor het eerst in het *Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving Stadstoezicht 2013* is vastgelegd. In de praktijk wordt deze echter slechts als richtsnoer gehanteerd. In de praktijk beoordelen de medewerkers van beide organisaties waar ingrijpen noodzakelijk is. Mocht een politieagent bijvoorbeeld overdag een gevaarlijk geparkeerde auto zien staan, dan treedt hij daartegen wel handhavend op, één en ander met inachtneming van de aan hem of haar toegekende bevoegdheden.

Ten behoeve van de dagelijkse briefings wordt informatie gedeeld en worden afspraken gemaakt over de inzet in de wijken. Ook de inzet bij grote evenementen wordt van tevoren afgestemd. Dit gebeurt aan de hand van handboeken die gezamenlijk worden opgesteld, zoals voor Koningsdag,

² zie collegebrief d.d. 01-10-2014 met nr. SB13.3911169

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

versie d.d. 29-10-2014

Groningens Ontzet en de 4 Mijl. Voor een zorgvuldige uitwisseling van vertrouwelijke gegevens stellen we samen met de politie een convenant op.

Integraal toezicht en handhaving Stadtoezicht

Toezicht en handhaving is gericht op het naleven van afgesproken regels en het bevorderen van 'naleefgedrag'. Onze handhavers zijn als boa (buitengewoon opsporingsambtenaar) zichtbaar, herkenbaar en aanspreekbaar aanwezig in de openbare ruimte. Zij functioneren als gastheer, maar als de regels worden overtreden treden zij stevig op. Met een doelmatige handhavingstijl wordt voorkomen dat burgers een overtreding begaan en wordt bereikt dat burgers hun gedrag in de openbare ruimte aanpassen. Om die reden is een gezaghebbende uitstraling van belang. Dat gezag moet door geloofwaardig en dynamisch optreden op straat verdiend worden. Een zekere mate van specialisatie is nodig om toezicht en handhaving in de openbare ruimte zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren. Alle boa's besteden bij de handhaving op de overlastfeiten echter aandacht aan de top 3 van meest voorkomende ergernissen in de openbare ruimte:

- loslopende honden en hondenpoep;
- parkeren op de stoep;
- (zwerf)afval.

Wij zijn een professionele en volwaardige partner voor burgers in de wijken en de organisaties waarmee wij samenwerken, zoals politie en andere gemeentelijke onderdelen, met als doel het bevorderen van de leefbaarheid en de veiligheid in de stad.

De implementatie van deze visie vindt plaats in 2015. In beperkte mate is daarvoor (bij)scholing van boa's nodig. Dit is onderdeel van het opleidingsplan dat in 2015, mede in het kader van het Verbeterplan Stadtoezicht, wordt uitgevoerd.

3. Ontwikkelingen

Hieronder lichten wij enkele actuele ontwikkelingen toe die van invloed zijn op toezicht en handhaving in de openbare ruimte in 2015.

Integraal gebiedsgericht werken

In het *Coalitieakkoord 2014-2018* hebben wij vastgelegd meer ruimte te willen geven aan initiatieven van inwoners, ondernemers en andere partijen in de stad. Samenwerken is het sleutelwoord van dit collegeprogramma. Om de wijken leefbaar en aantrekkelijk te houden willen we met bewoners, ondernemers, corporaties en andere relevante marktpartijen per wijk een op maat gesneden aanpak ontwikkelen. Daarbij dienen de plannen van wijkbewoners als uitgangspunt. Onder aansturing van vijf wijkwethouders gaan gebiedsmanagers met hun teams en een flexibele schil van medewerkers met diverse achtergronden aan de slag. Het fysieke en sociale domein worden daarbij geïntegreerd. Afhankelijk van het thema betrekken we daarbij ook de toezichthouders en handhavers, bijvoorbeeld bij de focusprojecten die voor het 'oefenjaar' 2015 in de diverse wijken worden voorbereid.

Minder regels

Een andere pijler van ons Coalitieakkoord is vermindering van de 'regeldruk', gericht op *mogelijk maken wat kan*. Voor onze toezichthouders en handhavers betekent dit minder duidelijkheid in 'regels' bij de uitvoering van hun handhavende taak; de afweging wordt meer 'op straat' gemaakt.

In de Zwanestraat loopt nu een pilot waarbij de direct belanghebbenden (winkeliers en bewoners) in gezamenlijkheid invulling geven aan de inrichting van de openbare ruimte. Hierbij zijn in overleg tussen de betrokken partijen enkele basisregels afgesproken. Daarbinnen hebben ondernemers en bewoners de vrijheid om zelf gedragen keuzes te maken. Onze toezichthouders en handhavers controleren hierbij in eerste instantie niet meer of uitstallingen, uithangborden en dergelijke passen binnen de regels (een toetsende rol), maar wegen op straat af of de openbare ruimte op een goede, plezierige manier wordt benut, zonder dat partijen worden benadeeld. Wanneer pilots worden opgestart in nieuwe gebieden, zullen wij onze handhaving op dezelfde wijze vormgeven. Voor de goede orde voegen wij toe dat de regels buiten het proefgebied op de tot nu toe gebruikelijke manier worden gehandhaafd.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

versie d.d. 29-10-2014

Nieuw evenementenbeleid

In de loop van 2014 is het strategisch evenementenbeleid ontwikkeld na een uitgebreide consultatieronde in de stad. Ook hier is het credo: geef ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving en beperk de regelgeving, met als doel: een bruisende en leefbare stad. De wijze waarop aanvragen voor evenementenvergunningen worden behandeld, is daarop aangepast. In een vroeg stadium vindt overleg met de organisatoren plaats met als uitgangspunt de vraag: hoe kunnen we het evenement mogelijk maken? Uw raad neemt in het najaar van 2014 een besluit over het evenementenbeleid. Daarnaast worden locatieprofielen opgesteld voor de belangrijkste evenementenlocaties in de stad. De handhaving capaciteit wordt ingepland op basis van de vastgestelde Jaarplanning grote evenementen. Daarnaast is ad hoc inzet nodig bij niet-planbare evenementen, zoals de huldiging van een sportteam. Mocht het aantal grote evenementen als gevolg van het nieuwe beleid toenemen, dan wordt de bestaande handhaving capaciteit voor deze taak (zie tabel 1 op pagina 7) over het totale aantal evenementen verdeeld.

Nieuw standplaatsenbeleid

Op 1 januari 2014 is het nieuwe standplaatsenbeleid *Standplaatsen 2014* in werking getreden. Dit beleid is eenvoudiger en overzichtelijker dan de regels die gedurende de voorliggende jaren waren ontstaan. Het sluit daardoor beter aan bij de praktijk. Ook toezicht en handhaving met betrekking tot standplaatsen wordt daarmee eenvoudiger. Met ingang van 2015 zullen de boa's en marktmeesters nadrukkelijk toezien op de nieuwe regels. Deze taak is onderdeel van de 'overige kleine ergernissen' in de openbare ruimte.

Uitbreiding koopzondagen

Wij hebben het voornemen vanaf eind 2014 aan winkels de mogelijkheid te bieden dat zij elke zondag hun deuren openen tussen 12.00 en 22.00 uur, met uitzondering van enkele algemeen erkende feestdagen. Dit voorstel wordt in het najaar in uw raad besproken. Met de marktondernemers vindt in dit verband nog overleg plaats over eventuele uitbreiding van het aantal marktdagen op zondag.

Wij stellen uw raad voor om ten behoeve van de koopzondagen onze toezicht- en handhaving capaciteit enigszins uit te breiden in 2015. In de ontwerpbegroting 2015 wordt voorgesteld deze meerkosten ad € 45.000,- incidenteel te dekken uit de Intensiveringsgelden economie. Ook wordt onderzocht in hoeverre het haalbaar is parkeerhandhaving op zondag overdag in te voeren en welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Invoering hiervan wordt niet eerder verwacht dan in de tweede helft van 2015.

Tariefsverhoging Veiligheidszorg Noord

Een deel van onze handhaving capaciteit wordt ingehuurd bij Veiligheidszorg Noord. Veiligheidszorg Noord (VZN) verkeert in zwaar weer en heeft medio 2014 aangegeven fors te moeten bijsturen om als organisatie te kunnen overleven. Op drie vlakken heeft zij maatregelen genomen: het herijken van de koers, het snijden in de kosten en het hanteren van realistische tarieven. In de nieuwe visie van VZN is de organisatie niet langer een re-integratiebedrijf, maar een uitvoerder van gemeentelijk veiligheidsbeleid. Alle tarieven zijn met ingang van 1 september 2014 met 20% verhoogd. Vooralsnog is het bestaande contract met VZN voor de handhavingstaken in de openbare ruimte verlengd tot 1 maart 2015, op basis van het verhoogde tarief. Wij onderzoeken de wijze waarop wij onze handhaving na deze datum willen vormgeven.

Beëindiging vergoeding voor bekeuring

Het ministerie van Veiligheid en Justitie wil de vergoeding per uitgeschreven bekeuring voor foutparkeren of parkeeroverlast laten vervallen. Afhankelijk van het feit waarvoor onze boa's handhavend optreden, krijgen wij een vergoeding van het Rijk voor elke bestuurlijke strafbeschikking (overlastfeiten) en elk proces-verbaal in verband met Wet Mulder-feiten (o.a. foutparkeren). Deze vergoeding bedraagt 40 resp. 25 euro. Het is nog niet duidelijk of deze nieuwe maatregel op 1 januari 2015 ingaat. Dit risico is benoemd in de begroting 2015.

4. Financiën

De totale kosten voor het uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving openbare ruimte 2015 bedragen circa €3 mln (exclusief algemene overhead). De kosten worden grotendeels gedekt uit leges- en belastingopbrengsten:

4 | Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving in de openbare ruimte 2015

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

versie d.d. 29-10-2014

Parkeerbelasting (fiscale boetes)	€1.180.000
Afvalstoffenheffing	€570.000
Precariobelasting	€200.000
Wet mulder & BSB	€240.000
Veiligheidsmiddelen 2015	€175.000
Overig (concernmiddelen, overige leges en incidentele middelen extra beleid 2015)	€635.000
Totaal	€3.000.000

De aard van de werkzaamheden is bepalend voor de dekking van de kosten. Toezicht en handhaving gerelateerd aan (zwerf) afval wordt bijvoorbeeld gedekt uit de afvalstoffenheffing en parkeerhandhaving uit de parkeerbelasting (fiscale boetes).

5. Toelichting op aandachtsgebieden en projecten in 2015

Naast de reguliere werkterreinen wordt – in aansluiting op het Jaarplan Veiligheid - in 2015 aan een aantal veiligheidsthema's in de openbare ruimte extra aandacht besteed. Deze thema's worden hieronder kort toegelicht.

Preventie woninginbraken

Wij vinden het aantal woninginbraken in de stad te hoog. Wij streven er dan ook nadrukkelijk naar het aantal woninginbraken in wijken en buurten te verlagen en het veiligheidsgevoel van burgers te vergroten. In 2015 wordt daarom de inzet voor preventie van woninginbraken geïntensiveerd.

Wij continueren in 2015 het Donkere Dagen Offensief, dat wij in 2014, in samenwerking met de politie zijn gestart. In 2015 zetten wij extra in op het terugdringen van het aantal woninginbraken en het vergroten van het veiligheidsgevoel van burgers, niet alleen tijdens de 'donkere dagen' maar gedurende het hele jaar.

Daarnaast wordt om heling tegen te gaan in 2015 een digitaal register van opkopers opgezet. Stadstoezicht heeft - zoals dit nu wordt voorzien - een handhavende rol in de controle op het (juiste) gebruik van het register door bedrijven die spullen opkopen. In 2015 is Stadstoezicht in eerste instantie betrokken bij de uitwerking van dit register, waarna dit in de loop van 2015 wordt geoperationaliseerd.

Veilige evenementen

Naast het reguliere toezicht en handhaving op evenementen maken wij in 2015 extra capaciteit beschikbaar voor het toezicht en handhaving tijdens de grote evenementen, zoals de Kei-week, Noorderzon en Oud en Nieuw, en voor 'plotselinge' evenementen zoals bijvoorbeeld huldigen naar aanleiding van bijzondere sportprestaties.

Daarnaast handhaven wij – in het kader van de openbare orde en veiligheid - bij alle thuiswedstrijden van FC Groningen het fietsparkeerverbod en verzorgen wij de bediening van de brug over het Oude Winschoterdiep.

Terugdringen overlast in woonwijken

Wij zetten in 2015 extra in op zichtbare en aanspreekbare aanwezigheid van onze toezichthouders en handhavers in de woonwijken. Wij beogen hiermee de overlast in de wijken en buurten te verminderen.

6. Programma 2015

In de onderstaande tabel maken wij inzichtelijk op welke wijze wij de beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving door Stadstoezicht in 2015 inzetten.

6.1 Capaciteit

In de tabel zijn de uren 'op straat' weergegeven. Waar dit van toepassing is, zijn deze uren inclusief de tijd die nodig is voor de administratieve afhandeling van bekeuringen (opmaken processen-verbaal (indirect productieve uren)). Ook de uren voor opleiding en training zijn hierbij inbegrepen. Wij huren tot 1 maart

2015 een deel van de benodigde capaciteit in bij VZN. De medewerkers van VZN werken maximaal vier dagen per week.

- De inzet van de teamleiders is niet in de planning verwerkt.
- Bij een fulltime functie is uitgegaan van 1.500 direct en indirect productieve uren per jaar, inclusief vorming en opleiding.
- Per medewerker zijn, als onderdeel van de indirect productieve uren, circa 65 uren opgenomen voor (deels verplichte) opleidingen en trainingen in het kader van het Verbeterplan Stadtoezicht.
- Wanneer in een stadsdeel de capaciteit op een dag lager is dan gepland, bijvoorbeeld door ziekte, dan worden medewerkers vanuit een van de andere twee stadsdelen ingezet.
- Gezien de samenstelling van de wijken wordt in stadsdeel Zuid minder ingezet dan in de stadsdelen Noord en Centrum.
- Daarnaast beogen wij om de toezichthouders en handhavers in de openbare ruimte in te zetten wanneer dat in de stad het meest effectief en efficiënt is.

Einde re-integratietaak en inzet in Vogelaarwijken

Door het beëindigen van de re-integratiedoelstelling zijn vanaf 1 januari 2015 bij de gemeente geen stadswachten meer werkzaam. Ook stopt met ingang van dezelfde datum de financiering van de twee stadswachten in de Vogelaarwijken (Korrewegwijk en De Hoogte). De beschikbare capaciteit voor toezicht in de openbare ruimte neemt daardoor af ten opzichte van 2014. In de stad als geheel, en in deze twee wijken in het bijzonder, verdwijnt daardoor de extra oog- en oorfunctie gericht op het voorkomen van kleine ergernissen en de overlast die daardoor kan ontstaan.

Stagiaires

Stadtoezicht is een erkend werk-leerbedrijf. Ook in 2015 leidt Stadtoezicht stagiaires op van de opleiding Handhaving, Toezicht en Veiligheid (HTV). Het gaat om drie groepen van zes stagiaires per jaar. Zij gaan mee op surveillance bij de verschillende teams van Stadtoezicht. Drie praktijkcoaches zorgen voor de begeleiding. Door de inzet van 600 begeleidingsuren ontstaan zo op jaarbasis circa 5.000 extra toezichturen.

6.2 Programma

Hieronder volgt puntsgewijs een toelichting op de capaciteitsverdeling in tabel 1:

- De vastgestelde prioriteiten overlappen elkaar gedeeltelijk: evenementen, overlast en alcoholgebruik (met name onder jongeren) worden in het Jaarplan veiligheid 2015 genoemd en behoren ook tot de kleine ergernissen. In verband met de financiering worden deze prioriteiten in de capaciteitsverdeling twee keer genoemd.
- De toezichthouders en handhavers gaan uit oogpunt van veiligheid overwegend in duo's de straat op.

6.3 Wijzigingen ten opzichte van het Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving Stadtoezicht 2014

Ten opzichte van het Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving Stadtoezicht 2014 is onze handhavende capaciteit sterk afgenomen door de beëindiging van onze re-integratietaak en de inzet in de Vogelaarwijken. Hierdoor is het 'blauw op straat' afgenomen met zeven toezichthouders (stadswachten).

In het Uitvoeringsprogramma 2014 was vijf procent van de capaciteit voor het handhaven van de leefbaarheid niet gekoppeld aan een prioriteit. Deze 'vrije ruimte' was bestemd voor projectmatige werkzaamheden, verzoeken die zich in de loop van het jaar zouden voordoen en voor specifieke overlastsituaties, zoals in het A-kwartier en het Noorderplantsoen.

Ondanks de bovengenoemde afname van onze handhavingscapaciteit, stellen wij voor om in 2015 tien procent van de handhavingsuren voor leefbaarheid niet op voorhand in te vullen. Dit sluit aan bij de ontwikkelingen op het gebied van gebiedsgericht werken en deregulering.

Wij kiezen ervoor om – onder andere in aansluiting op ons strategisch evenementenbeleid - onze handhavende capaciteit voor evenementen beschikbaar te houden. Dit betekent ook dat wij er voor kiezen om de beschikbare capaciteit voor het terugdringen van overlast en het de handhaving op de kleine ergernissen enigszins te verlagen. Onverminderd blijft onze aandacht voor het terugdringen van (zwerf-)afval, graffiti en wildplassen in het kader van onze schone stad.

Anderzijds is er ten opzichte van vorig jaar extra Veiligheidsgeld beschikbaar gekomen ten behoeve van onze bijdrage aan het vergroten van de veiligheid en de veiligheidsbeleving van onze stad. Ten opzichte van vorig jaar zetten wij daarom – vanuit de veiligheidsmiddelen - extra in op de preventie van woninginbraken, de veilige evenementen en de vermindering van de overlast in de wijk.

Raadsvoorstel - Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018

BIJLAGE

versie d.d. 29-10-2014

Tabel 1. Capaciteitsverdeling toezicht en handhaving in de openbare ruimte in 2015 in uren

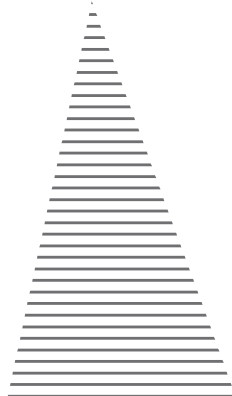
Prioriteit	Toelichting op inzet Stadstoezicht	Aantal uren per jaar		
Jaarplan veiligheid 2015				
Preventie woninginbraken	<ul style="list-style-type: none"> Extra inzet op het terugdringen van het aantal woninginbraken en het vergroten van het veiligheidsgevoel van burgers, niet alleen tijdens de 'donkere dagen' maar gedurende het hele jaar. Opzetten van het Digitaal opkopersregister 	1200 (inzet voor Digitaal opkopersregister nog nader te bepalen)		
Veilige evenementen	<ul style="list-style-type: none"> Extra inzet op toezicht en handhaving tijdens de grote evenementen en incidenteel bij niet-planbare evenementen (zoals huldiging sportteam) Handhaven fietsparkeerverbod en bedienen brug bij Euroborgstadion bij risicowedstrijden FC Groningen 	670		
Terugdringen overlast in woonwijken	<ul style="list-style-type: none"> zichtbare en aanspreekbare aanwezigheid van onze toezichhouders en handhavers in de woonwijken. 	650		
Totaal Veiligheidsplan		2.520		
Leefbaarheid, kleine ergernissen		Noord	Centrum	Zuid
Evenementen	O.a. geluid, op- en afbouw, begin- en eindtijd	3.750		
Overlast	Onder meer naar aanleiding van overlastmeldingen	3.100	3.600	2.300
10% Gebiedsgerichte inzet	Voor projecten, niet-planbare activiteiten/evenementen, deelname aan projecten gebiedsgericht werken, hotspots; verder ter beoordeling van boa's ter plaatse	3.000		
Kleine ergernissen	Betreft alcohol, fietsoverlast, wildplassen, (zwerf)afval, graffiti, aanplakken, hondenbeleid, standplaatsenbeleid	2.600	3.000	1.900
Precario	Toezicht en handhaving op gebruik gemeentegrond	2.250		
Begeleiding stagiaires		600		
Totaal kleine ergernissen*		26.100		
Overige aandachtsgebieden				
Parkeren		28.000		
Markt & Kermis	Toezicht markten in centrum en wijken en de kermis	3.000		
Havenwezen	Toezicht en handhaving regelgeving openbaar vaarwater	1.500		
Koopzondagen 2015	Toezicht en handhaving koopzondagen 2015	350		
Totaal overige		32.850		
Totaal toezicht en handhaving Stadstoezicht		61.470		

*Van deze activiteiten is ongeveer 12.000 uur van onze inzet gericht op 'Schoon': deze richt zich met name op het bevorderen van de leefbaarheid. Dit omvat onder andere het toezicht en de handhaving op de 'kleine ergernissen' in de openbare ruimte zoals wildplassen, (zwerf)afval, graffiti en aanplakken. In overleg met Stadsbeheer wordt de nadere prioritering ingevuld.

7 | Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving in de openbare ruimte 2015

Gemeente Groningen

Managementletter 2014

[Lees meer](#) ▼

Terug

Ernst & Young Accountants LLP
Leonard Springerlaan 17
9727 KB Groningen
Postbus 997
9700 AZ Groningen

Tel.: +31 (0) 88 - 407 1000
Fax: +31 (0) 88 - 407 2777
ey.com

VERTROUWELIJK

De gemeenteraad van de gemeente Groningen
T.a.v. de griffier, de heer drs. A.G.M. Dashorst
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Groningen, 18 november 2014

LVRS-9QYGE9/JD/mm

Managementletter interim-controle 2014

Geachte raad,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2014 van de gemeente Groningen brengen wij u hierbij verslag uit over onze bevindingen betreffende de interim-controle.

Voor een nadere omschrijving van uw opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle, uw aandachtspunten en overige afspraken verwijzen wij naar ons dienstverleningsplan.

Het concept van deze brief hebben wij op 3 november jongstleden afgesteld met de wethouder van Financiën, de heer T. Schroor. Een afschrift van deze managementletter is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

In deze managementletter richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen van uw organisatie.

Wij vertrouwen erop u met deze managementletter van dienst te zijn geweest en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. J.M.A. Drost RA

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House op 24 maart 2004 met het registernummer OC336584. In verband met Ernst & Young Accountants LLP wordt de naam 'Ernst & Young' gebruikt. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU. Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 256, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Lees meer

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

Inhoudsopgave

1 Bestuurlijke samenvatting								
1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?	4							31
1.2 Dashboard interim-controle 2014	7							31
2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering								32
2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen	9							35
2.2 Risicomanagement verder ontwikkeld	11							36
2.3 Positionering concern-control	12							39
2.4 Begrotingsbeheer, kwartaalafsluitingen en tussentijdse rapportages	13							
3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen								
3.1 Conceptbegroting 2015	15							41
3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015	16							43
3.3 Resultaat VGR II geraamd op € 1,0 miljoen nadelig	19							45
3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt	20							
4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen								
4.1 Decentralisaties in volle gang	24							
4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht	27							
4.3 Wet HOF kan gevolgen hebben voor uw investeringsbeleid	28							
4.4 Btw-compensatiefonds	29							
4.5 Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014	29							
5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014								
5.1 Controle en rapportage gronden vindt plaats in november/december								
5.2 Stelselwijziging: Activa in de grondexploitaties activeren								
5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker								
6 Aandachtspunten van de Raad								
6.1 Aandachtspunten van de Raad								
6.2 Weerstandsvermogen								
6.3 Beheer maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen								
7 Processen en detailbevindingen								
7.1 Significante processen op orde, maar wel sprake van een lichte terugval								
7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen								
7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles								
Bijlagen								
1 ICT in de controle								
2 Gedetailleerde bevindingen en aanbevelingen								

Terug

Lees meer

1. Bestuurlijke samenvatting en dashboard interim- controle 2014

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

Terugblik op de vele ontwikkelingen in de afgelopen jaren

Groningen: duurzaam in ontwikkeling?

In de afgelopen jaren hebben wij in onze rapportages veel aandacht geschonken aan de vele interne en externe ontwikkelingen, de volle agenda van uw gemeente en de risico's in een veranderende organisatie. Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie hebben wij onder meer gerapporteerd over de mogelijke gevolgen van de decentralisaties, de financiële positie van de gemeente Groningen, de ontwikkeling in de waardering van de gronden, de reorganisatie (PJORACH) en de vorming van het Shared Service Center (SSC), risicomangement en de totstandkoming van de begroting, tussentijdse cijfers en jaarrekening.

Dit jaar hebben wij onze managementletter de titel "Groningen duurzaam in ontwikkeling?" meegegeven. U heeft het afgelopen jaar stappen gezet om strategisch risicomangement verder vorm te geven. Op deze wijze wilt u via uw reguliere planning- & controlcyclus (dus continu en duurzaam) invulling geven de belangrijkste risico's die u als gemeente loopt. Uw duurzame ontwikkeling blijkt ook uit de vorming van sociale wijkteams om de uitvoering van nieuwe taken in het kader van de WMO en Jeugdwet vorm te geven. Ook de vormgeving van het SSC vindt duurzaam plaats. Door de organische verandering van het SSC, wordt continu nagedacht waar de processen herijkt/verbeterd kunnen worden. De gemeente Groningen bereid zich hiermee voor op een duurzame en bestendige toekomst.

Om als gemeente u duurzaam te blijven ontwikkelen, zien wij uit het perspectief van de accountant, een tweetal belangrijke aandachtspunten:

Financiële positie

De financiële positie van de gemeente Groningen was en blijft een belangrijk aandachtspunt. Uit de conceptbegroting 2015, welke in november in de Raad zal worden behandeld, blijkt dat ten opzichte van de jaarrekening 2013, de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties opnieuw zijn toegenomen. Deze risico's beslaan het overgrote deel van de totale risico's (circa 94%). Om de ratio weerstandsvermogen op peil te houden - dat wil zeggen een ratio van 0,8 - wordt in de conceptbegroting 2015 een aanvulling van het weerstandsvermogen van circa € 22 miljoen voorgesteld. Naast de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties, zijn wij van mening dat ook de (rente)risico's op de langlopende schulden van de gemeente belangrijker worden. Ultimo 2013 bedraagt het totaal van de langlopende schulden € 1,1 miljard, waarover gemiddeld 3,5% rente wordt betaald. Een geringe stijging van de rente (0,1%) leidt tot € 0,9 miljoen hogere rentelasten. Overigens is een deel van deze langlopende schulden 1:1 doorgeleend aan derde partijen (bijvoorbeeld deelnemingen en woningbouwcorporaties), waardoor niet het volledige renterisico bij de gemeente ligt.

Gezien de historisch lage rente is het niet onaannemelijk dat deze in de komende jaren zal gaan oplopen. Omdat een groot deel van langlopende schulden voor onder meer langlopende grondexploitaties en reguliere materiële vaste activa nodig zal zijn, bestaat het risico dat de rentelasten in de komende jaren (fors) kunnen oplopen. Hiervoor zal dekking moeten worden gevonden in de meerjarenbegroting dan wel de grondexploitaties, wat gezien de stagnerende realisatie van de bezuinigingen en de druk op de grondexploitaties, een forse opgave kan betekenen. U heeft een drietal maatregelen getroffen om het renterisico op te vangen; een rentestijging van 1% in het huidige jaar wordt opgevangen met de rente egalisatiereserve, voor een structurele stijging van de rente wordt binnen de meerjarenbegroting dekking gezocht en voor grondexploitaties met een looptijd van meer dan vijf jaar wordt voorzichtigheidsshalve gerekend met een ROP +0,5%. Wij adviseren u in het kader van de transparantie het renterisico bijvoorbeeld door middel van een gevoeligheidsanalyse inzichtelijk te maken, zodat de Raad zich bewust is van de mogelijke gevolgen op het financieel perspectief. Deze gevoeligheidsanalyse zou bijvoorbeeld in de paragraaf Investerings & Financiering in de begroting/jaarrekening of in de halfjaarlijkse treasuryrapportages kunnen worden opgenomen. Hierbij zou u gebruik kunnen maken van de uitkomsten van de stresstest welke u jaarlijks uitvoert.

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

<p>Realisatie van bezuinigingen is een uitdaging</p>	<p><i>Realisatie van bezuinigingen is een uitdaging</i></p> <p>De bezuinigingsopgave van de gemeente Groningen zijn aanzienlijk; voor de periode 2011-2014 bedroeg de bezuinigingsopgave € 45,1 miljoen en voor de periode 2014-2017 komt hier nog een bedrag van € 54,9 miljoen bovenop. Het bezuinigingspakket 2011-2014 is op dit moment grotendeels structureel gerealiseerd. Hierbij is wel op diverse gebieden sprake van vertraging in de realisatie van de structurele bezuinigingen. De taakstelling voor 2014 uit het bezuinigingspakket 2014-2017 bestaat voor 77% uit incidentele en voor 23% uit structurele bezuinigingen. Van de structurele bezuinigingen wordt dit jaar 22% incidenteel gerealiseerd. Bovendien dienen voor de periode 2015 tot en met 2017 nog aanzienlijke (structurele) bezuinigingen te worden gerealiseerd. Naar onze mening is sprake van een gestructureerd proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening. Desalniettemin is het realiseren van de - structurele - bezuinigingen nog steeds een grote uitdaging.</p>						
<p>In het afgelopen jaar belangrijke stappen voor de toekomst gezet met start van het SSC, de positionering van concerncontrol en de vormgeving van de decentralisaties</p>	<p>Het afgelopen jaar heeft u als gemeente belangrijke stappen voorwaarts gezet op het gebied van:</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #333; color: white;">Onderwerp</th> <th style="background-color: #333; color: white;">Gemaakte stappen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>SSC</td> <td>Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Een operatie waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven en waarbij het terugvalrisico (waar wij in ons accountantsverslag 2013 over hebben gerapporteerd) beperkt is gebleven.</td> </tr> <tr> <td>Positionering Concern-control</td> <td>De afdeling concern-control is gepositioneerd als onafhankelijke stafafdeling binnen uw gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd. De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Om de onafhankelijke positie te waarborgen, is het van belang te bewaken dat geen uitvoerende taken in het kader van de planning- & controlyclus worden uitgevoerd.</td> </tr> </tbody> </table>	Onderwerp	Gemaakte stappen	SSC	Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Een operatie waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven en waarbij het terugvalrisico (waar wij in ons accountantsverslag 2013 over hebben gerapporteerd) beperkt is gebleven.	Positionering Concern-control	De afdeling concern-control is gepositioneerd als onafhankelijke stafafdeling binnen uw gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd. De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Om de onafhankelijke positie te waarborgen, is het van belang te bewaken dat geen uitvoerende taken in het kader van de planning- & controlyclus worden uitgevoerd.
Onderwerp	Gemaakte stappen						
SSC	Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Een operatie waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven en waarbij het terugvalrisico (waar wij in ons accountantsverslag 2013 over hebben gerapporteerd) beperkt is gebleven.						
Positionering Concern-control	De afdeling concern-control is gepositioneerd als onafhankelijke stafafdeling binnen uw gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd. De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Om de onafhankelijke positie te waarborgen, is het van belang te bewaken dat geen uitvoerende taken in het kader van de planning- & controlyclus worden uitgevoerd.						

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

Onderwerp	<p>Gemaakte stappen</p> <p>Met de komst van de decentralisaties op 1 januari 2015 komt er een enorme opgave op gemeenten af. Een opgave, waarop tijdig ingespeeld moet worden. Wij constateren dat de gemeente Groningen goede stappen heeft gezet om inhoud te geven aan de decentralisaties. De afgelopen periode zijn de beleidskaders uitgezet, zijn aanbestedingen gestart, afspraken in ontwikkeling om de samenwerking met zorgpartners vorm te geven lopen en zijn de effecten van de decentralisaties vertaald in de begroting 2015.</p> <p>De komende periode moeten nog een aantal stappen worden gezet om op 1 januari 2015 van start te kunnen gaan. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Werkprocessen, AO/IB en informatievoorzieningsystemen moeten nog worden ingericht. ▶ Vaststellen van rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. ▶ kaders stellen voor samenwerking en goed opdrachtgeverschap om achteraf rechtmatige uitvoering van taken te kunnen vaststellen. ▶ Opstellen procedure voor monitoring van de kwaliteit en daarbij passende instrumenten zoals een klachtenprocedure en klanttevredenheidsmonitor. <p>Naar onze mening heeft de gemeente Groningen hiermee belangrijke stappen gemaakt naar een duurzame toekomst in een duurzame ontwikkeling naar in control.</p>
Dashboard interim-controle	<p>Naast bovenstaand beeld vanuit onze natuurlijke adviesrol, hebben wij een aantal belangrijke bevindingen vanuit onze controlerende rol. Deze bevindingen hebben wij opgenomen in het dashboard op de volgende pagina. Daarmee heeft u in één oogopslag en op één A4 inzicht in de belangrijkste bevindingen vanuit onze controle.</p>

1.2 Dashboard interim-controle 2014

Belangrijkste bevindingen interim-controle

- Significante processen op orde, maar wel sprake van een lichte terugval
- Stelselwijziging: activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties alsnog activeren.
- Nog steeds belangrijke onrechtmatigheden in de personeelskosten over het eerste half jaar; controle (reis)declaraties nog niet op orde. In het derde kwartaal zijn maatregelen genomen om het proces te verbeteren en onrechtmatigheden te voorkomen.

Aandachtspunt raad:

- "Hardheid" beschikbare weerstandscapaciteit: enkele aandachtspunten voor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2014.

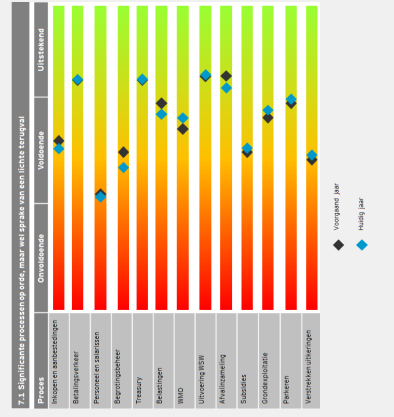
Planning & Control

- Controle kwartaalafsluitingen en prognoses uitgevoerd in 2014; aanpak inhoudelijke toets op prognoses voor verbetering vatbaar.
- Resultaat VGR II nadelig € 1,0 miljoen.
- Realisatie van bezuinigingen blijft een aandachtspunt.
- Actieplan opgesteld om ontvlechtingproblemen begroting 2014 op te lossen.
- Wij rapporteren in december 2014 over de waardering van de gronden en Meerstad.

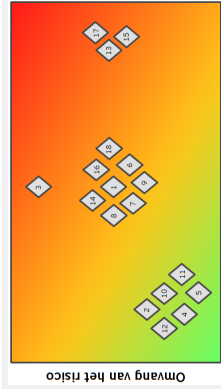
Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

- Decentralisaties van het rijk in volle gang.
- Terugvalrisico als gevolg van start SSC begin 2014 relatief beperkt gebleven.
- Control-control goed gepositioneerd in nieuwe organisatie.
- Verdere stappen gezet op het gebied van strategisch risicomangement.

Significante processen op orde

Detailbevindingen

Belangrijkste detailbevindingen:
 • Rechtmatigheid inkoop en aanbestedingen, <3>
 • Rechtmatigheid sociale zaken; <13>, <15>, <17>

Terug

Lees meer

2. Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen

Reorganisatie doorgevoerd

De gemeente Groningen is de afgelopen jaren getransformeerd van een dienststructuur naar een concernmodel. De nadruk van de transitie lag op één Groningen, één organisatie dat aangestuurd wordt door het Gemeentelijk Management Team (GMT). Om deze transitie door te voeren is een reorganisatie doorgevoerd, waarbij een belangrijke organisatiewijziging zit in de bundeling van de bedrijfsvoeringfuncties in het Shared Service Center (SSC).

Shared Service Center vanaf begin 2014 van start

Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Wij hebben verschillende medewerkers van het SSC gesproken. Velen geven aan trots te zijn wat in korte tijd is gerealiseerd en waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven. Doordat de reorganisatie in zijn volle omvang in één keer is doorgevoerd, zijn gedurende 2014 de processen geharmoniseerd. In feite is sprake van een organische verandering, waarbij binnen het SSC continu nagedacht wordt waar de processen herijkt/verbeterd kunnen worden.

In ons accountantsverslag 2013 hebben wij gerapporteerd dat bij grote veranderingen sprake kan zijn van een terugvalrisico. Op basis van onze interim-controle zijn wij van mening dat het terugvalrisico relatief beperkt is gebleken. Er is slechts sprake van een lichte terugval in de significante processen.

Wel zijn er een drietal zaken die vanuit ons perspectief aandacht behoeven:

Aandachtspunten ten aanzien van het Shared Service Center

Aandachtspunten ten aanzien van het Shared Service Center

Ontvlechting begroting

Er is een werkgroep opgericht die zich bezig heeft gehouden met de ontvlechting van het PIJOFACH budget uit de dienstbegrotingen om van daaruit de SSC en CS begrotingen te vormen. Dit is gezien de omvang van de over te hevelen budgetten een arbeidsintensieve en complexe opgave geweest. Medio 2014 is de ontvlechting in de financiële administratie doorgevoerd. Het effect hiervan was dat de "ontvlechting" een onduidelijk actueel begrotingskader voor een aantal vakdirecties heeft opgeleverd. Derhalve is een project gestart "Operatie begroting op orde", waarin een plan van aanpak is opgesteld om de ontvlechtigingsproblemen op te lossen. De planning is om 14 november 2014 de acties op begrotingsrechtmatigheid te hebben afgerond, zodat eventuele begrotingsoverschrijdingen nog voor het einde van het boekjaar kunnen worden geaccordeerd in de raad en hiermee rechtmatig wordt gehandeld.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen

Funcitiescheiding SSC en concernstaf

Vanaf 2014 zijn de afzonderlijke controlfuncties binnen de gemeente Groningen gebundeld in de afdeling concern-control. Concern-control heeft een toetsende rol. In de praktijk blijkt dat vanwege kennisoverdracht medewerkers van concern-control het afgelopen jaar ook uitvoerende werkzaamheden hebben verricht. Zo zijn medewerkers van concern-control verantwoordelijk geweest voor het opstellen van (delen van) de voortgangs-rapportages en onderdelen van de begroting. Hierdoor heeft niet op alle onderdelen een onafhankelijke toetsing plaatsgevonden. De regie op de planning- & controlcyclus en de besluitvorming is primair de verantwoordelijkheid van concern-control. De uitvoerende werkzaamheden vinden plaats binnen de afdeling Rapportage & Verantwoording van het SSC. Voor de jaarrekening 2014 adviseren wij u het zelfcontrolerend vermogen te vergroten. Dit betekent dat de rolverdeling tussen concern-control (toetsend) en de afdeling rapportage & verantwoording (uitvoerend) van het SSC bewaakt dient te blijven.

Controle op de bevoegdheden in de geautomatiseerde systemen gestart

In het begin van het jaar hebben medewerkers soms "dubbele" functies uitgevoerd. Het risico bestaat dat naar aanleiding van de diverse functiewisselingen bevoegdheden niet (tijdig) zijn ingetrokken dan wel dat medewerkers niet de juiste bevoegdheden hebben gekregen. Dit brengt risico's met zich mee in het kader van mandateringen, budgethoudersregelingen en functiescheidingen. Op dit moment is gestart met de verbijzonderde interne controle of de wijzigingen in de bevoegdheden in de relevante applicaties terecht en goed hebben plaatsgevonden. De uitkomsten hiervan bespreken wij graag in een vroegtijdig stadium.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.2 Risicomanagement verder ontwikkeld

In 2014 zijn verdere stappen gezet op het gebied van strategisch risicomanagement. Er is een tool aangeschaft "Risk ID", waarbij in vijf stappen invulling wordt gegeven aan risicomanagement:

1. Gezamenlijke risico's identificeren
2. Analyseren van risico's in oorzaken en gevolg
3. Beoordelen en prioriteren van risico's
4. Bepalen (beheers)maatregelen
5. Updaten risico's en maatregelen

Voor vier risicovolle projecten is een pilot gestart, waarbij een risico-inventarisatie heeft plaatsgevonden. De identificatie van risico's zijn multidisciplinair tot stand gekomen, waarbij zowel interne als externe functionarissen de risico's hebben geïdentificeerd.

Deze risico-inventarisatie vormt de basis voor dialoog over sturing, rollen en verantwoordelijkheden op het niveau GMT en college.

Op 17 september 2014 is de auditcommissie bijgepraat over de status van integraal risicomanagement. De ervaringen van de pilot zullen worden meegenomen bij de verdere vormgeving van risicomanagement, waarbij ook nagedacht wordt over de rol van concerncontrol en de ondersteuning van het SSC. De doelstelling is om in 2015 risicomanagement verder uit te rollen, waarbij risicomanagement ook explicieter wordt gekoppeld aan de sturing op resultaten en prestaties.

Wij zijn van mening dat de gemeente Groningen een goede ontwikkeling doormaakt om tot een gedegen en gedragen risicomanagement te komen. Gezien de vele ontwikkelingen in de sector en binnen de gemeente Groningen specifiek, zijn wij van mening dat integraal strategisch risicomanagement ook in de komende periode van groot belang blijft. Wij hebben afgesproken over de nadere uitwerking in de komende periode met u in gesprek te gaan.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.3 Positionering concern-control

Concern-control goed gepositioneerd

Door de organisatieontwikkeling hebben ook veranderingen plaatsgevonden in de positionering van de afdeling concern-control en de uitvoering van de controltaken. De afdeling concern-control is gepositioneerd als onafhankelijke stafafdeling binnen de gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. De afdeling bestaat uit een achttal controllers, welke elk hun eigen aandachtsgebied hebben, onder verantwoordelijkheid van de concerncontroller. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd.

De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Wel moet opgemerkt worden dat wegens de start van het SSC begin 2014, controllers van concern-control ook nog bezig zijn met uitvoerende taken (bijvoorbeeld ondersteunen bij opstellen voortgangsrapportages en/of de begroting) in plaats van de uitoefening van hun primair toetsende functie, zoals ook eerder in deze brief genoemd. Als gevolg hiervan komt de onafhankelijke en objectieve rol van concern-control in gevaar. Wij adviseren u hier spoedig maatregelen voor te treffen, om deze ongewenste samenloop van taken zo snel mogelijk te beperken.

Wij zullen de verdere ontwikkelingen rond de rol van concern-control binnen de gemeente blijven volgen.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.4 Begrotingsbeheer, kwartaalafsluitingen en tussentijdse rapportages

Kwartaalafsluitingen

Door de gemeente Groningen wordt per kwartaal de administratie afgesloten. Het Shared Service Center moet hiervoor diverse werkzaamheden verrichten, waaronder het:

- ▶ bijwerken van alle facturen;
- ▶ boeken van overlopende posten;
- ▶ boeken van investeringen en afschrijvingen;
- ▶ doorboeken van uren en kostenplaatsen;
- ▶ opstellen van balans en exploitatieoverzicht;
- ▶ samenstellen van dossier met onderbouwingen.

Voortgangsrapportages

Deze procedures moeten ertoe leiden dat het resultaat dat tussentijds wordt gemeld betrouwbaar en voorspelbaar is en hierop gestuurd kan worden. Naast de kwartaalafsluitingen worden jaarlijks twee voortgangsrapportages opgesteld. Op basis van de kwartaalrapportages per dienst wordt een geconsolideerde voortgangsrapportage opgesteld die wordt verstrekt aan de Raad. De kwartaalrapportages per dienst bevatten de voortgang van de kosten en opbrengsten met daarbij een inschatting van het resultaat voor dat jaar (afwijking ten opzichte van de begroting).

Voor het maken van deze inschattingen is het van belang dat alle kosten en opbrengsten tijdig zijn verwerkt in de administratie. De kwartaalafsluitingen moeten dit waarborgen. Een goede kwartaalafsluiting is daarom een noodzakelijke voorwaarde voor het maken van een goede voortgangsrapportage en resultaatprognose.

Controle kwartaalafsluitingen en prognoses uitgevoerd in 2014; aanpak inhoudelijke toets op prognoses voor verbetering vatbaar

De kwartaalafsluiting wordt door het Shared Service Center uitgevoerd. Voor de kwartaalafsluiting maakt het SSC gebruik van een checklist. Door de afdeling Procesinactie & Auditring worden interne controles uitgevoerd op de kwartaalafsluitingen. Deze interne controles zijn echter voornamelijk procesgericht en omvatten geen inhoudelijke toets op de kwartaalafsluitingen. In 2014 heeft tevens controle door concern-control plaatsgevonden op de onderbouwingen bij de prognoses in de voortgangsrapportages. Ieder controller voert deze beoordeling echter voor zijn/haar eigen aandachtsgebieden uit. Voor de beoordeling wordt geen gebruik gemaakt van bijvoorbeeld een werkplan en/of checklist. Tevens vindt geen vastlegging van de uitgevoerde beoordeling plaats. Hierdoor bestaat het risico dat niet alle belangrijke prognoses in de voortgangsrapportages worden gecontroleerd door concern-control.

Wij adviseren u voor de controle op de onderbouwingen van de prognoses in de voortgangsrapportages door concern-control gebruik te maken van een werkplan en/of checklists, zodat vooraf gewaarborgd is dat alle belangrijke prognoses in de voortgangsrapportage worden getoetst. Tevens adviseren wij u de uitgevoerde beoordeling zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf vastgesteld kan worden dat de controle is uitgevoerd. Tot slot adviseren wij u de bevindingen naar aanleiding van de controle op de prognoses gestructureerd vast te leggen, bijvoorbeeld middels een standaardrapportageformat, en terug te koppelen aan de verschillende vakdirecties welke verantwoordelijk zijn voor de prognoses.

Terug

Lees meer

3. Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.1 Conceptbegroting 2015

Conceptbegroting 2015 toont sluitend meerjarenbeeld; financiële uitdagingen echter nog fors

In ons accountantsverslag 2013 hebben wij geconstateerd dat de financiële positie van de gemeente Groningen in het afgelopen jaar weliswaar is verbeterd, maar dat de financiële uitdagingen nog aanzienlijk zijn. Onlangs is de conceptbegroting 2015 aangeboden aan de raad. De opgave en dekking wordt hieronder weergegeven:

Meerjarenbeeld Groningen (In duizenden euro's)	2014	2015	2016	2017
Financieel meerjarenbeeld	-/- 658	-/- 137	2.887	2.383
Financiële knelpunten	-/- 48.845	-/- 43.218	-/- 26.978	-/- 25.345
Dekkingsbronnen	50.158	38.370	28.170	23.615
Totaal	-/- 658	-/-137	2.887	2.383
Inzet voor budget wijkwethouders	654			
Totaal	0	-/-137	2.887	2.383
Percentage weerstandsvermogen (na aanvullende maatregelen)	0,80	0,78	0,80	0,81

Belangrijk deel van de dekking van de financiële knelpunten in 2015 en 2016 wordt gerealiseerd door activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties alsnog te activeren

De conceptbegroting 2015 wordt in november behandeld in de raad. Als accountant hebben wij niet de taak de begroting te controleren of te beoordelen. Wel kijken wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie naar mogelijke gevolgen van de begroting voor de bedrijfsvoering of financiële positie van de gemeente. Vanuit ons perspectief vallen daarbij een aantal zaken op (*niet limitatief*):

- Op de langere termijn wordt ernaar gestreefd dat het beschikbare weerstandsvermogen ten minste gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen (I.O), gezien de omvangrijke risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondposities.
- Een belangrijk deel van de dekking in 2015 en 2016 wordt gerealiseerd door de ruil van structurele versus incidentele middelen door het alsnog activering van activa met maatschappelijk nut uit de grondexploitaties. In 2015 en 2016 wordt in totaal een bedrag van € 66 miljoen geruild, in aanvulling op de in 2014 uitgeruide middelen voor een bedrag van € 43 miljoen. Deze stelselwijziging zal in de jaarrekening 2014 worden verwerkt. In het vervolg van deze managementletter gaan wij nader in op deze voorgenomen stelselwijziging.

Tevens merken wij op dat in de begroting 2014 een bate van € 15 miljoen is opgenomen vanwege de mogelijke verkoop van de aandelen van het Waterbedrijf Groningen. Deze bate zal worden ingezet als dekking voor een deel van de (incidentele) bezuinigingstaakstelling voor 2014. Indien de aandelen niet in 2014 worden verkocht, leidt dit tot een lager ratio van het weerstandsvermogen 2014. In het vervolg van deze managementletter gaan wij nader in op de voortgang van realisatie van de bezuinigingen.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Ratio weerstandsvermogen in begroting 2015 na aanvulling van € 21,8 miljoen op 80%

In de (concept) begroting 2015 is onder meer de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de beschikbare weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent wordt gevoerd. Uit de (concept) begroting 2015 blijkt het volgende beeld ten aanzien van het weerstandsvermogen:

(in duizenden euro's)	Begroting 2015 inclusief aanvulling	Begroting 2015 exclusief aanvulling	Rekening 2013 inclusief aanvulling
Benodigde weerstandscapaciteit (A)	200.302	200.302	184.671
Beschikbare weerstandscapaciteit (B)	160.242	138.399	148.957
Ratio weerstandsvermogen	80%	69%	81%
Weerstandsvermogen B - A	40.060	61.903	35.714
Benodigde aanvulling weerstandsvermogen tot ratio 0,8	0	21.843	0

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat de risico's aanzienlijk hoger worden ingeschat dan de beschikbare weerstandscapaciteit. Om deze reden is in de (concept) begroting 2015 een voorstel opgenomen om het weerstandsvermogen met € 21,8 miljoen aan te vullen, zodat de ratio weerstandsvermogen na aanvulling 80% bedraagt. Het verschil tussen het benodigde weerstandsvermogen (de risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt in de begroting 2015 - zonder rekening te houden met een aanvulling - circa € 62 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is aangegeven dat voor de korte termijn het streven bestaat naar een ratio weerstandsvermogen van 80%. De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit (exclusief aanvulling) wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2014 een bedrag van € 5,5 miljoen aan het weerstandsvermogen moet worden onttrokken als gevolg van het verwachte tekort bij herziening van de grondexploitaties. Tevens wordt een bedrag van € 1,9 miljoen onttrokken aan het weerstandsvermogen ter dekking van de rente- en exploitatiekosten van het gemeentelijk grondbezit.

Ten opzichte van de jaarrekening 2013, waarin de voorlaatste actualisatie van het weerstandsvermogen is opgenomen, is de benodigde weerstandscapaciteit met circa € 15,6 miljoen toegenomen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de risico's rond de grondexploitaties (voornamelijk Meerstad).

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Ten aanzien van het weerstandsvermogen vallen ons de volgende zaken op:

- De belangrijkste risico's blijven aanwezig in Meerstad en de overige grondexploitaties. Van de € 202 miljoen aan geraamde (incidentele) risico's, heeft circa € 190 miljoen betrekking op Meerstad en de overige grondexploitaties (circa 94%). Ten opzichte van de jaarrekening 2013 zijn de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties gestegen met circa € 22 miljoen.
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat naast de algemene reserve en bestemmingsreserves van in totaal € 120,6 miljoen uit de risicobuffers in de grondexploitaties Meerstad en het Sontwegtracé van in totaal € 4,6 miljoen en de stille reserve aandelen Enexis van € 35,0 miljoen.
- Ten opzichte van de jaarrekening 2013 is de beschikbare weerstandscapaciteit gestegen met € 11,3 miljoen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door een dotatie van € 19,9 miljoen aan de reserve grondzaken, verminderd met een onttrekking van € 5,5 miljoen ter dekking van het verwachte tekort bij herziening van de grondexploitaties in 2014 en een onttrekking van € 1,9 miljoen voor de dekking van rente- en exploitatiekosten van het gemeentelijk grondbezit.
- Ultimo 2013 bedragen de langlopende schulden van de gemeente Groningen € 1,1 miljard. Hiervan is circa € 491 miljoen 1:1 doorgeleend aan woningbouw corporaties en deelnemingen (inclusief Meerstad). Het deel van de langlopende schulden welke aan de gemeente Groningen toe te rekenen is bedraagt derhalve circa € 638 miljoen (exclusief Meerstad). Over dit gedeelte van de leningportefeuille loopt de gemeente Groningen dus het grootste renterisico. De activa welke middels deze langlopende schulden zijn gefinancierd (overwegend materiële vaste activa, maar ook de grondexploitaties), hebben overwegend een lange looptijd (Meerstad zelfs tot na 2030). De kans dat de lange rente binnen deze periode zal stijgen is, gezien de huidige historisch lage rente, reëel. Dit betekent dat de rentelasten van de gemeente Groningen in de toekomst naar verwachting (significant) zullen toenemen, waarvoor dekking gezocht zal moeten worden in de meerjarenbegroting dan wel de grondexploitaties. Over 2013 was over alle langlopende schulden een rente verschuldigd van € 39,7 miljoen (circa 3,5%). Indien de lange rente op termijn met 0,1% stijgt of daalt, leidt dit tot circa € 0,9 miljoen hogere/lagere rentelasten. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 is dit renterisico eveneens onderkend. De kans van optreden is gesteld op 0%, bij een impact van € 560.000,-. De gemeente hanteert deze systematiek, omdat ze het renterisico beheersbaar wil houden. Hiervoor zijn een drietal maatregelen vastgesteld. In eerste instantie kunnen schommelingen in het resultaat als gevolg van de renteontwikkelingen worden opgevangen met de rente equalisatie reserve. Uitgangspunt voor het opvangen van renteschommelingen is dat in het lopende jaar een renteschommeling op de gemeentelijke portefeuille kan worden opgevangen van 1%. De omvang van deze reserve is in de conceptbegroting 2015 gesteld op € 1,75 miljoen. De tweede maatregel is dat renteschommelingen (ROP) moeten worden opgevangen binnen de meerjarenbegroting. Als derde maatregel wordt op grondexploitaties met een looptijd langer dan 5 jaren (welke een groot deel van de langlopende financiering betreffen) een ROP + 0,5% gehanteerd. Hiermee kan een stijging van de ROP met 0,5% binnen de grondexploitaties worden opgevangen. Wij kunnen ons vinden in de gehanteerde systematiek om het renterisico te stellen op nihil. Wij adviseren u in het kader van de transparantie het renterisico bijvoorbeeld door middel van een gevoeligheidsanalyse inzichtelijk te maken, zodat de Raad zich bewust is van de mogelijke gevolgen op het financieel perspectief. Deze gevoeligheidsanalyse zou bijvoorbeeld in de paragraaf Investerings- & Financiering in de begroting/jaarrekening of in de halfjaarlijkse treasuryrapportages kunnen worden opgenomen. Hierbij zou u gebruik kunnen maken van de uitkomsten van de stressstest welke u jaarlijks uitvoert.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	 Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Naar aanleiding van uw aandachtspunt inzake het beschikbare weerstandsvermogen, hebben wij geanalyseerd uit welke componenten het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 6. Aandachtspunten van de Raad.

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.3 Resultaat VGR II geraamd op € 1,0 miljoen nadelig

Voortgangsrapportage II: verwacht resultaat over 2014 € 1,0 miljoen nadelig

Uit de tweede voortgangsrapportage blijkt dat de gemeente Groningen over 2014 een resultaat verwacht van € 1,0 miljoen nadelig. Ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage over 2014, waaruit een verwacht resultaat bleek van € 6,2 miljoen voordelig, is dit een verslechtering van € 7,2 miljoen.

Het verwachte jaarrekeningresultaat kan naar stand van medio september als volgt worden weergegeven:

(In duizenden euro's)	
Verkoop aandelen Attero	1.700
Niet gerealiseerde bezuinigingen	(1.700)
Bouwleges	(1.800)
Extra Beleid (onder andere BUIG, Parkeer, Wmo, bedrijfsvoering)	4.200
Grondexploitaties	(5.500)
Afwaardering aandelen Martiniplaza	(1.300)
Voorziening huur Europaweg	(3.700)
Wmo (onder andere huishoudelijke hulp in natura en PGB)	1.600
Overige afwijkingen	5.500
Totaal	(1.000)

In het resultaat wordt gerefererd naar aan nadeel op de bezuinigingen van € 1,7 miljoen. Dit nadeel bestaat voor € 2,4 miljoen uit niet gerealiseerde bezuinigingen van het bezuinigingspakket 2011-2014 en voor € 0,9 miljoen uit niet gerealiseerde bezuinigingen van het bezuinigingspakket 2014-2017. De niet te realiseren bezuinigingen uit beide pakketten bedragen in totaal (afgerond) € 3,2 miljoen. In de tweede voortgangsrapportage 2014 is aangegeven dat het tekort over 2014 van € 3,2 miljoen deels kan worden opgevangen door een tweetal taakstellingen waar nog ruimte in zit. Per saldo resteert hiermee een geprognosticeerd nadeel voor 2014 van € 1,7 miljoen. Voor een nadere toelichting op bovenstaande afwijkingen verwijzen wij naar de tweede voortgangsrapportage.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Als accountant hebben wij niet de taak de bezuinigingen te controleren of te beoordelen. Wel kijken wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie naar mogelijke gevolgen van de bezuinigingen voor de bedrijfsvoering of financiële positie van de gemeente.

Voortgang bezuinigingspakket van € 45,1 miljoen: realisatie bezuinigingen stagneert

In 2010 bent u als raad door het college geïnformeerd over het bezuinigingspakket 2011-2014 van € 42,6 miljoen; later is dit pakket bijgesteld naar een bedrag van € 45,1 miljoen. Een groot deel van deze bezuinigingen moet gerealiseerd worden op de interne organisatie. Medio 2013 heeft het college het bezuinigingspakket 2014-2017 aangekondigd; eind 2013 heeft u als raad bij de vaststelling van de begroting ingestemd met dit bezuinigingspakket. De te realiseren bezuiniging voor 2014 bedraagt - op basis van het bezuinigingspakket 2014-2017 - € 54,9 miljoen.

In 2014 is met u als raad afgesproken om de rapportages meer met elkaar te integreren. Dit betekent onder meer dat de rapportage over de voortgang van de bezuinigingen is geïntegreerd in de rapportage bedrijfsvoering van de voortgangsrapportages.

Ten tijde van onze interim-controle was de tweede voortgangsrapportage 2014, met hierin de bezuinigingsrapportage, beschikbaar. Daaruit blijkt dat ten aanzien van het bezuinigingspakket 2011-2014 op diverse gebieden sprake is van vertraging in de structurele realisatie van bezuinigingen. Van de totale bezuinigingstaakstelling van € 45,1 miljoen voor de periode 2011-2014 is op dit moment € 38,6 miljoen structureel gerealiseerd. Van het resterende deel van € 6,5 miljoen wordt circa € 4,1 miljoen incidenteel afgedekt.

Evenals voorgaand jaar constateren wij dat diverse bezuinigingsmaatregelen worden ingevuld door incidentele middelen of door de zogenaamde nieuw beleidsgelden. De vraag daarbij is of de structurele bezuinigingen zoals afgesproken met de raad daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Voortgang bezuinigingspakket 2014-2017: deel van structurele taakstelling wordt incidenteel gerealiseerd

De totale bezuinigingstaakstelling voor 2014 betreft - op basis van het bezuinigingspakket 2014-2017 - € 54,9 miljoen. Hiervan dient € 12,9 miljoen (23%) structureel te worden gerealiseerd en € 42 miljoen incidenteel (77%). Van de structurele taakstelling van € 12,9 miljoen is inmiddels € 9,3 miljoen gerealiseerd. Van het resterende deel van € 3,6 miljoen wordt € 2,8 miljoen incidenteel afgedekt, waardoor de structurele taakstelling voor 2014 voor een bedrag van € 0,9 miljoen niet wordt gerealiseerd. Van de incidentele taakstelling van € 42 miljoen is circa € 27 miljoen gerealiseerd. Het restant van € 15,0 miljoen zal gerealiseerd worden bij verkoop van de aandelen Waterbedrijf. Naar verwachting zal deze verkoop nog dit jaar worden gerealiseerd.

Samengevat kan de voortgang van de bezuinigingstaakstellingen dan ook als volgt worden weergegeven:

Bezuinigingstaakstelling 2011-2014 (€ miljoenen)	Totaal	Gerealiseerd	Nog te realiseren
Structureel	36,6	38,6	6,5
Incidenteel	-	4,1	(4,1)
Totaal	45,1	42,7	2,4
Bezuinigingstaakstelling 2014-2017 (€ miljoenen)	Totaal	Gerealiseerd	Nog te realiseren
Structureel	12,9	9,3	3,6*
Incidenteel	42,0	27,0	15,0
Totaal	54,9	36,3	18,6

Voortgang van de bezuinigingen samengevat

Voor 2014 bedraagt de inschatting van de niet te realiseren structurele bezuinigingen voor beide pakketten derhalve € 3,2 miljoen (rekeninghoudend met de incidentele afdekking van € 2,8 miljoen). Wij merken op dat voorwaarde hiervoor wel is dat de aandelen Waterbedrijf nog in 2014 worden verkocht. Tevens dient voor beide pakketten nog een bedrag van € 6,5 miljoen structureel te worden gerealiseerd. Dit betekent dat in totaal nog een bedrag van € 9,7 miljoen structureel dient te worden gerealiseerd. Ten opzichte van voorgaand jaar betekent dit voor het bezuinigingspakket 2011-2014 weliswaar dat de bezuinigingstaakstelling meer structureel is ingevuld, maar voor het bezuinigingspakket 2014-2017 worden de bezuinigingen voor 2014 veelal incidenteel gerealiseerd. Bovendien dienen voor de periode 2015 tot en met 2017 nog aanzienlijke bezuinigingen te worden gerealiseerd (oplopend van € 23,2 miljoen in 2014 naar € 28,3 miljoen in 2017).

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Structurele realisatie bezuinigingen onder druk; proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening met betrekking tot bezuinigingen gestructureerd

Hiermee doet zich naar onze mening een vertraging in de structurele invulling van de bezuinigingen voor. Dit kan worden verklaard doordat de relatief eenvoudige in te vullen maatregelen uit de bezuinigingspakketten reeds in de jaren 2011 en 2012 zijn gerealiseerd, terwijl de geplande taakstellingen in 2013 en 2014 moeilijker te realiseren zijn. Hierbij doen zich grote(re) realisatie- of vertragingrisico's voor.

In de tweede voortgangsrapportage 2014 is aangegeven dat het tekort over 2014 van € 3,2 miljoen deels kan worden opgevangen door een tweetal taakstellingen waar nog ruimte in zit. Per saldo resteert hiermee een geprognoseerd nadeel voor 2014 van € 1,7 miljoen.

Naar onze mening is sprake van een gestructureerd proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening met betrekking tot bezuinigingen. Desalniettemin is het realiseren van de bezuinigingen nog steeds een grote uitdaging.

Terug

Lees meer

4. Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Belangrijke overheveling van taken staat aan de vooravond

Uw gemeente staat aan de vooravond van de grootste overheveling van taken die de decentrale overheid heeft meegemaakt. Nieuwe wetten, nieuwe doelgroepen, maar bovenal een nieuwe werkwijze worden met ingang van 1 januari 2015 de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dichtbij de burger, een integraal en goed afgestemd zorgaanbod op het terrein van participatie, WMO en Jeugd. De impact van de decentralisaties op uw gemeente is op allerlei terreinen erg groot. Allicht onderkennen wij als uw accountant natuurlijk dat de dienstverlening aan de zorgcliënt van cruciaal belang is, zodat de zorg aan hen toekomt die dat nodig hebben. Wij richten ons echter natuurlijk vooral op de bedrijfsvoeringsaspecten. Ten aanzien van deze bedrijfsvoeringsaspecten onderscheiden wij een aantal mijlpalen:

- ▶ Beleid.
- ▶ Processen
- ▶ Rollen, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden.
- ▶ Samenwerking regiegemeenten.
- ▶ Samenwerking ketenpartners.
- ▶ Opdrachtgeverschap aanbieders.
- ▶ Doelgroepen en benodigde maatregelen.
- ▶ Kosten en opbrengsten.
- ▶ Informatievoorziening.

Kortom: planning & control is goede basis voor de realisatiefase.

Deze mijlpalen zijn ontleend aan de handreiking Financiën 3 Decentralisaties, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en zijn tot stand gekomen in samenwerking met EY.

Beleidskaders door gemeente Groningen uitgezet

Om per 1 januari 2015 voorbereid te zijn op de overdracht van de taken in het kader van de decentralisaties, is het noodzakelijk om beleidsmatige voorbereidingen te hebben getroffen. Door de VNG is 1 november 2014 als deadline gesteld om een vastgesteld beleidsplan te hebben vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeente Groningen heeft hierin de nodige voorbereidingen getroffen en legt de nieuwe verordeningen WMO en Jeugdhulp en het Beleidsplan en Uitvoeringsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2015 deze maand (oktober 2014) voor aan de gemeenteraad. In het beleidsplan is op hoofdlijnen uitwerking gegeven aan de wijze waarop de nieuwe taken binnen de gemeente worden georganiseerd. Ook zijn hierin de uitgangspunten opgenomen voor het bepalen van het arrangement WMO en Jeugd vanaf 2015.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Gemeente Groningen heeft hierin dus de nodige voorbereidingen getroffen en ligt hiermee op schema. Belangrijk om hierbij te beseffen is dat de verdere uitwerking van het beleid, gezien alle onbekendheden met de nieuw doelgroep en de samenwerkende partners een continu proces blijft. Verdere (aanscherping van) beleidsvorming in de komende periode lijkt daarbij ook noodzakelijk. Een belangrijk punt die wij bij onze bespreking hierin onderkennen is bijvoorbeeld verdere beleidsvorming rondom incidentenmanagement. Hieronder vatten wij de beleidskaders die de gemeente vormt omtrent het omgaan van incidenten binnen bijvoorbeeld de jeugdzorg en hoe hiermee ook politiek wordt omgegaan. Landelijk zien wij enkele voorbeelden, waarbij zogenoemde Gentlemans agreements zijn gesloten op dit punt. Wij geven de gemeente Groningen in overweging om ook dit punt ook te betrekken in de verdere beleidsvorming.

Werkprocessen en AO/IB moeten nog worden ingericht

De gemeente Groningen streeft voor de uitvoering van de nieuwe taken in het kader van de WMO en de Jeugdwet naar een gebiedsgerichte aanpak. Deze aanpak wordt vorm gegeven door de partijen onder te brengen in zogenoemde sociale wijkteams. Deze wijkteams gaan de toegang tot de ondersteuning regelen. Een belangrijke rol in het kader van de Jeugdwet is hierin ook weggelegd voor de GGZ. Hoe deze gebiedsgerichte aanpak verder vorm gegeven wordt, is uitgewerkt in het beleidsplan van de gemeente Groningen en zal in de komende jaren stapsgewijs worden uitgewerkt. Belangrijk aspect dat wij hierbij signaleren is het regelen van mandaten en in te regelen functiescheidingen. Met name van belang is om vooraf mandatering aan bijvoorbeeld de sociale wijkteams vast te leggen, maar daarbij gelijktijdig ook na te denken over de wijze waarop bijvoorbeeld wordt omgegaan met collegiale toetsing et cetera. Wij adviseren de gemeente om dit vroegtijdig te organiseren.

Daarnaast speelt ook informatievoorziening en samenhangend informatiebeveiliging (bijvoorbeeld privacy) een belangrijke rol bij de inrichting van de werkprocessen en AO/IB. Voor de WMO en AWBZ geldt dat er waarschijnlijk een upgrade plaats zal vinden vanuit het huidige systeem. Voor de Jeugdwet is één en ander nog onduidelijk. Wij hebben begrepen dat u reeds gestart bent met na te denken over de inrichting van de informatievoorzieningssystemen en daarbij ook vooral aandacht besteedt aan informatiebeveiliging, ondermeer in het kader van privacywetgeving.

Een belangrijk aandachtspunt voor de verdere borging van de processen rondom de nieuwe taken vanuit de decentralisaties is het opnemen van de toetsing hiervan in het Interne Controleplan voor 2015. Wij achten het noodzakelijk dat de gemeente vroegtijdig een risicoanalyse uitvoert op deze "nieuwe" processen en haar interne controlewerkzaamheden, planning et cetera. Hierop inricht. Hierbij is het van belang om ook proces overstijgend naar de gevolgen van de decentralisaties te kijken. Hierbij dient bijvoorbeeld gedacht te worden aan de impact op de aanbestedingen en subsidieverleningen. Wij verwachten dat de nieuwe taken ook een aanzienlijke impact zullen hebben op deze processen en dat de intensiteit van de interne controlewerkzaamheden hiermee zullen meegroeien.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Vaststellen van rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheid en is een volgende stap

Naast de inrichting van de AO/IB is ook het vaststellen van de rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het gebied van de decentralisaties een belangrijk aandachtspunt. De vorming van de sociale wijkteams en de samenwerking met zorgaanbieders en andere organisaties zijn ontwikkelingen die noodzakelijk tot het "opnieuw" definiëren en vastleggen van de rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor de uitvoering van de taken. Naar verwachting zal dit proces in het laatste kwartaal van 2014 verder worden vormgegeven en zal uitwerking hiervan ook in de loop van 2015 nog aan de orde zijn.

Samenwerking vraagt om goede kaders en goed opdrachtgeverschap van de gemeente

Voor de uitvoering van de nieuwe taken zal op veel gebieden (boven)regionaal samenwerking worden gezocht, zoals bijvoorbeeld op het gebied van de AWBZ en de nieuwe taken voor de Jeugdwet. De 23 Groninger gemeenten werken samen in de Programmaorganisatie Transformatie Jeugdzorg in de voorbereiding op het nieuwe jeugdstelsel volgens het Groninger Functioneel Model. Daarnaast wordt ook de samenwerking met diverse zorgaanbieders gezocht voor de uitvoering van de taken binnen dit beleidsveld. De gemeente is volop bezig om contracten met deze partijen op te stellen om daarin de samenwerking te reguleren. Belangrijke vraagstukken die hierbij nog spelen is de wijze waarop controleprotocollen et cetera, moeten worden opgesteld en overeengekomen met deze partijen om achteraf de rechtmatige uitvoering van de taken binnen de beleidsafspraken van de gemeente te waarborgen en hierover te verantwoorden. Voor de gemeente is het immers van belang om aan te kunnen tonen dat de gelden rechtmatig zijn besteed. De onbekendheid met de doelgroep, de zorgaanbieders en het feit dat de spelregels vanuit onder andere het Rijk nog niet volledig en concreet zijn, maakt het daarbij complex om in dit stadium de afspraken in beton te gieten. Dit zou ook een belemmering vormen in het verdere traject met de verschillende samenwerkingspartijen, terwijl daarbij flexibiliteit en samenwerking belangrijke aspecten zijn. Wij adviseren de gemeente om hierover in gesprek te blijven, waarbij wij u ook proactief zullen blijven informeren over ontwikkelingen op dit vlak vanuit onze beroepsgroep in overleg met het Ministerie.

De financiële kaders

De gemeente Groningen heeft vanuit het Uitvoeringsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2015 een financiële vertaling gemaakt voor de begroting 2015. Deze vertaling getuigt van realiteit, doordat de gemeente Groningen in tegenstelling tot vele andere gemeenten, hierin niet het uitgangspunt van budgetneutraliteit heeft toegepast. Ondanks dat inschattingen nog moeilijk te maken zijn, doordat doelgroepen nog niet volledig in beeld zijn, contracten nog niet zijn afgesloten en sociale wijkteams nog niet operationeel zijn, heeft de gemeente Groningen een financiële vertaalslag gemaakt. Voor de begroting 2015 komt de gemeente uit op een tekort van € 2,75 miljoen en aanvullend in 2016 nog eens een extra tekort van € 1,55 miljoen. De gemeente heeft hiervoor middelen gereserveerd om het begrote tekort op te vangen. De gemeente spreekt hierbij zelf ook de verwachting uit dat niet alles in één keer goed zal gaan en dat zij samen met de betrokken instanties moeten leren en werken aan versterking van de zorg en gaat daarom op structurele basis in gesprek met de professionals in de sociale teams.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Daarnaast is in het weerstandsvermogen een risicobedrag opgenomen van € 7,8 miljoen voor het mogelijke risico op het niet realiseren van de € 15,6 miljoen bezuiniging binnen de decentralisaties.

Om uiteindelijk grip te houden op de financiële uitwerking van de decentralisaties, onderschrijven wij het belang om vanuit een continu lerend proces in samenwerking met alle partijen dit te monitoren. Uit onze gesprekken begrepen wij dat vanuit de gemeenteraad in dit stadium nog geen concrete kritische prestatie indicatoren (PKI's) zijn geformuleerd ten aanzien van de decentralisaties en dat de huidige focus met name ligt op het continueren van de zorg. Hierin zien wij naar de toekomst toe nog de nodige uitdagingen voor de gemeente Groningen om op raadsniveau, maar ook op niveau daaronder te komen tot concrete KPI's en verantwoording hierover vorm te geven.

4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht

Gemeente Groningen tijdig gestart met voorbereidingen op invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven

Op Prinsjesdag is het wetsvoorstel bekend gemaakt inzake de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven (de Wet Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen). Het voorstel is mede onder druk van de Europese Commissie tot stand gekomen om overheidsbedrijven die economische activiteiten uitoefenen op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting (vpb) te onderwerpen. De herziening heeft tot doel te voorkomen dat overheidsbedrijven een concurrentievoordeel (kunnen) hebben ten opzichte van private bedrijven, doordat zij geen vpb betalen. De nieuwe wetgeving zal gaan gelden voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2016.

Op grond van de huidige wet geldt - kort gezegd - dat een publiekrechtelijke rechtspersoon niet belastingplichtig is, tenzij een in de wet genoemde belaste activiteit wordt uitgeoefend. Dit uitgangspunt wordt in het concept wetsvoorstel omgedraaid: overheidsondernemingen zijn belastingplichtig, tenzij een in de wet genoemde vrijstelling van toepassing is. Dit geldt ook voor de nu vrijgestelde overheids-BV's en -NV's. Met deze wijziging kiest het kabinet voor de zogenoemde "directe ondernemingsvariant". Dit houdt in dat Nederlandse publiekrechtelijke rechtspersonen met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig zijn voor hun ondernemingsactiviteiten.

De nieuwe wetgeving zal significante gevolgen hebben op de inrichting van uw activiteiten en organisatie. Hierbij kan worden gedacht aan de impact op het gebied van administratie, financiën, juridische structuur, governance, fiscaal beleid en processen.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Groningen tijdig is gestart met de inventarisatie van de activiteiten en de daaraan verbonden fiscale gevolgen, zodat adequaat kan worden geanticipeerd op de nieuwe Wet Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen. Hierbij kunnen ook (indien nodig) tijdig acties worden ingezet om de organisatie zodanig in te richten dat de gevolgen van de invoering van de vpb-plicht zo beperkt mogelijk zullen zijn.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht

De gemeente Groningen heeft een projectgroep ingesteld om de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven in goede banen te leiden. De projectgroep bestaat naast een programmamanager uit medewerkers met fiscale kennis. Daarnaast wordt het project nauw gevolgd door concerncontrol. Het project behelst zowel de gemeente Groningen zelf als de verbonden lichamen.

Momenteel wordt gewerkt aan de schriftelijke uitwerking van het programmaplan voor de projectgroep. Wij hebben begrepen dat - in afwachting van de afronding van het plan - al wel een aantal werkzaamheden zullen worden opgestart. Eerst wordt gestart met de algemene inventarisatie van de mogelijk belastingplichtige activiteiten. Daarnaast zullen een aantal 'specials' nadrukkelijker worden beoordeeld. Dit betreft bijvoorbeeld vastgoed en de milieudienst.

De planning is om in de zomer van 2015 zover klaar te zijn, dat de implementatie in de tweede helft van 2015 kan plaatsvinden. Er moet nog worden bepaald of vooraf overleg met de Belastingdienst zal plaatsvinden.

Op basis van het gesprek hebben wij kunnen vaststellen dat de werkzaamheden van de projectgroep inmiddels zijn gestart. De inhoudelijke werkzaamheden hebben wij - gelet op het beginstadium van het project - niet kunnen beoordelen.

4.3 Wet HOF kan gevolgen hebben voor uw investeringsbeleid

Analyse gevolgen investeringsbeleid op wet HOF

In het onlangs gesloten financieel onderhandelaarsakkoord tussen het kabinet en de koepels van gemeenten, provincies en waterschappen is vastgelegd dat de tekortnorm tot in ieder geval 2015 op het huidige peil van 0,5 procent blijft, dat deze vanaf 2016 trapsgewijs wordt teruggeschroefd naar 0,2 procent in 2017 en dat er deze kabinetsperiode geen boetes worden opgelegd als de tekortnorm wordt overschreden. Uitvoeringsregels zijn momenteel nog niet bekend. Zodra dit wel het geval is zal meer inzicht ontstaan in de gevolgen voor de gemeenten. Voor de gemeente Groningen is het van belang de investeringsambities hieraan voorafgaand te hebben doorgelicht.

Wij hebben geconstateerd dat voor de monitoring van de financierings- en liquiditeitspositie geen meerjarige liquiditeitsprognose beschikbaar is. In het kader van de Wet HOF zijn de volgende aspecten van belang:

- ▶ Structureel sluitende begroting.
- ▶ Sturen op de omvang en ontwikkeling van de schuldpositie.
- ▶ Investeringsprogramma en financieringsplanning goed op elkaar afstemmen (zo mogelijk ideaalcomplex).

De gemeente Groningen verwacht in de komende jaren na besluitvorming over ombuigingen een sluitende begroting te kunnen realiseren. Wij adviseren u echter de omvang en de ontwikkeling van de schuldpositie te monitoren (zie ook onze opmerking hierover in paragraaf 3.2) aan de hand van een liquiditeitsplanning en uw investerings- of onderhoudsprogramma hierop af te stemmen. Dit is des te belangrijker omdat de mogelijkheden om de schuldpositie op korte termijn significant af te bouwen, gezien de looptijd van Meerstad en de overige grondexploitaties, alsmede de beperkte mogelijkheden om structureel meer te bezuinigen (zie paragraaf 3.4), op korte termijn beperkt zijn.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.4 Btw-compensatiefonds

Van afschaffing btw-compensatiefonds wordt afgezien, maar bezuinigingsdoelstelling blijft gehandhaafd

Het kabinet ziet af van het schrappen van het btw-compensatiefonds, maar handhaaft de bezuinigingen van ruim een half miljard euro die de afschaffing zou opleveren. Dat bedrag wordt nu gekort op het provincie- en gemeentefonds.

Aan het voortbestaan van het btw-compensatiefonds zijn wel twee voorwaarden verbonden:

- ▶ De door het kabinet geplande structurele bezuinigingen van 550 miljoen euro op het budget wordt gekort op het gemeentefonds en het provinciefonds.
- ▶ Bovendien wordt vanaf 2015 een jaarlijkse maximumbudget vastgesteld, zodat decentrale overheden niet "onbeperkt" btw kunnen terugvragen.

4.5 Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014

Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014

Controleverklaring inclusief kernpunten van de controle

De NBA verplicht accountants van organisaties van openbaar belang (OOB's) om vanaf jaarrekening 2014 een nieuwe controleverklaring te hanteren. Een nieuwe verklaring met meer informatie over de uitgevoerde controlewerkzaamheden door de accountant, de zogenaamde kernpunten van de controle.

De verplichte toepassing geldt voor externe accountants van OOB's, zoals organisaties met een beursnotering, (her)verzekeraars en kredietinstellingen (banken). Ook voor onderwijsinstellingen en woningbouwcorporaties geldt de verplichting vanaf boekjaar 2014. Het voorstel van EY is om in aanvulling op bovengenoemde organisaties ook de verplichte toepassing voor te schrijven voor gemeenten, provincies en organisaties in de sector Health care. De Public Sector conformeert zich aan het voorstel en zal in de komende periode inventariseren op welke wijze de controleverklaring nieuwe stijl zal worden geïmplementeerd. Mogelijk kan dit gevolgen hebben voor de controleverklaring bij de jaarrekening 2014 van de gemeente Groningen.

Terug

Lees meer

5. Belangrijkste bevindingen interim- controle 2014

5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.1 Controle en rapportage gronden vindt plaats in november/december

Rapportage over de waardering van exploitaties en gronden in het najaar

De afgelopen jaren heeft de controle van de waardering van exploitaties en NIEGG's veel aandacht gekregen. Door de aanhoudende recessie en de stagnatie in de verkoop (zowel woningbouw als industriegebieden) hebben afgelopen jaren forse afboekingen plaatsgevonden op de grondposities en Meerstad.

Wij hebben met de gemeente Groningen afgesproken om, evenals voorgaand jaar, de controle op de waardering van gronden voor de jaarrekening 2014 naar voren te halen. Op dit moment zijn wij bezig met de controle op de waardering van de gronden. Daarmee geven wij vroegtijdig ons oordeel over de risico's en waardering van de gronden en Meerstad en kunt u als raad daar tijdig op anticiperen. Daarbij maken wij nog wel de kanttekening dat ten tijde van de jaarrekeningcontrole alsnog moet worden vastgesteld dat in de tussenliggende periode geen significante wijzigingen hebben plaatsgevonden in de aannames, uitgangspunten en (markt-) omstandigheden.

5.2 Stelselwijziging : Activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties activeren

Gewijzigde omstandigheden in de grond-exploitaties

In 2013 is de gemeente Groningen gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden tot activeren van activa met maatschappelijk nut die tot dusver zijn verantwoord in de grondexploitaties. In veel grondexploitaties zijn activa met maatschappelijk nut opgenomen, zoals bijvoorbeeld bruggen, wegen, bovenwijkse voorzieningen, et cetera. De verslaggevingsregels staan toe om dergelijke activa met maatschappelijk nut, onder bepaalde voorwaarden, te activeren en af te schrijven in plaats van deze via de grondexploitatie "terug te verdienen"/te dekken. Daarmee worden deze kosten niet ineens verantwoord ten laste van de grondexploitatie, maar geactiveerd en middels afschrijvingen ten laste van toekomstige jaren gebracht. Omdat deze systematiek tot op heden niet werd toegepast bij de gemeente Groningen, wordt in verslaggevingstermen gesproken van een stelselwijziging.

Het college zal in december 2014 een voorstel inclusief verordening aanbieden aan de raad met daarin deze stelselwijziging en de financiële uitwerking hiervan. Wij hebben vooraf meegekeken met de stelselwijziging en kunnen ons vinden in de gehanteerde systematiek. Wij hebben met het college afgesproken dat wij de conceptverordening toetsen voordat deze richting de raad gestuurd wordt.

De effecten van de stelselwijziging zullen extracomptabel (dus buiten de herziene grondexploitaties 2014) worden verwerkt. Wij zullen de verwerking van de stelselwijziging bij de jaarrekeningcontrole 2014 controleren.

Uit de (meerjaren)begroting blijkt dat deze stelselwijziging in de jaren 2014 tot en met 2016 leidt tot incidentele baten, waarmee het weerstandsvermogen wordt aangevuld. De benodigde kapitaallasten voor de ruil zijn reeds verwerkt in het meerjarenbeeld. Het resterende deel van de bovenwijkse voorzieningen wordt gestort in een beklemde reserve.

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

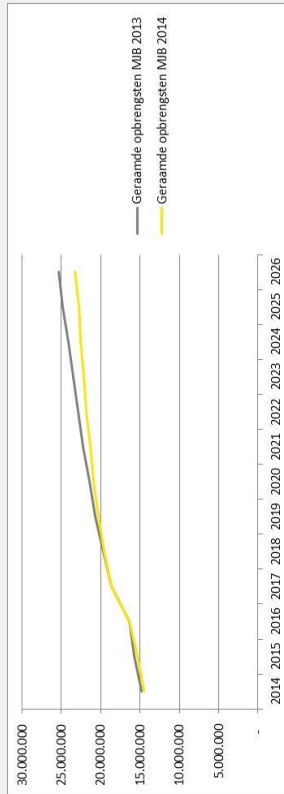
5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker

In de jaarrekening 2012 en 2013 is een verlies verantwoord voor het parkeerbedrijf van respectievelijk 1,9 miljoen en € 0,9 miljoen. Voor 2014 komt volgens de voortgangsrapportage II het totale tekort van het parkeerbedrijf naar verwachting uit op € 375.000,-.

Meerjarenprognose parkeerbedrijf geactualiseerd

In 2014 is de meerjarenprognose van het parkeerbedrijf geactualiseerd. Uit de nieuwe prognose blijkt dat tot het jaar 2019 het exploitatieresultaat van het Parkeerbedrijf fors positiever uitvalt in vergelijking met de meerjarenprognoses 2013, maar nog altijd een verwacht cumulatief verlies laat zien voor de komende vijf jaren van € 2,7 miljoen (2013: € 6,3 miljoen voor komende zes jaren). Dit "voordeel" wordt onder meer verklaard door lagere kapitaallasten als gevolg van de lagere rente (2013: 3,45%; 2014: 3%). Voor de jaren na 2020 is het verwachte resultaat structureel positief.

Aannames voor meerjarenprognose onzeker

De meerjarenprognose is omgeven door onzekerheden/schattingen, met name de bezettingsgraad en opbrengsten voor de parkeergarages. Een belangrijke veronderstelling is de verwachte parkeerbehoefte in de stad en daarmee de te realiseren omzet van het parkeerbedrijf. In bovenstaande grafiek is de verwachte parkeeropbrengst voor de komende jaren weergegeven. Opvallend daarbij is dat de omzet aanzienlijk toeneemt van afgerond € 14,5 miljoen in 2014 naar € 23,5 miljoen in 2027. Dit is vooral het gevolg van de raming van de toenemende omzet in parkeergarages, als gevolg van de ingroeienscenario's voor de parkeergarage Damsterdiep (van 2016/2017) en de opening van de parkeergarage onder het Forum in 2017. Echter zijn er ook ontwikkelingen die een negatieve invloed kunnen hebben op de parkeerbehoefte in de stad Groningen, denk hierbij aan het internetwinkelen, het nieuwe werken en slechtere bereikbaarheid als gevolg van de aanpak Zuidelijke Ringweg. In het weerstandsvermogen is het totale risico over de gehele looptijd geschat op € 18,2 miljoen.

Terug

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker

Extern onderzoek naar aannames in meerjarenprognose onderhanden

Wij hebben in ons accountantsverslag het college geadviseerd de onderbouwingen van deze prognoses en de totale parkeerbehoeften in de stad Groningen nader te onderzoeken en deze extern te laten toetsen. Op dit moment is bij twee partijen een offerte opgevraagd. Het onderzoek is naar verwachting voor de jaarrekeningcontrole 2014 afgerond.

De boekwaarde van de parkeergarages bedraagt ultimo 2013 € 90 miljoen. De vraag die bij de jaarrekening 2014 kan gaan spelen is of op basis van het externe parkeeronderzoek een afwaardering van de parkeergarages moet plaatsvinden. Belangrijk bij de beantwoording van deze vraag is: welk beleid en intentie heeft de stad Groningen met de parkeergarages. In de BBV-notitie waardering vastgoed wordt twee categorieën onderschreven:

Categorie activa	Betekenis	Duurzame waardevermindering?
Met een maatschappelijke functie	Bij negatieve exploitatie is sprake van duurzaam verstreken van subsidie	Nee
Met een bedrijfseconomische functie	Aangehouden om bewust winst te realiseren en/of bewust waardeverminderingen te realiseren.	Mogelijkheid

Het college/gemeenteraad heeft op dit moment geen besluit genomen hoe zij de parkeergarages zien. Wij adviseren het college danwel gemeenteraad om een besluit te nemen over het beleid en de intentie van de parkeergarages.

Pagina 33

Lees meer

Terug

Lees meer

6. Aandachtspunten van de Raad

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

6 Aandachtspunten van de Raad

6.1 Aandachtspunten van de Raad: beschikbare weerstandsvermogen en beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen

Aandachtspunten van de Raad

Op verzoek van de Raad nemen wij specifieke aandachtspunten mee in onze controle. Daarmee wordt invulling gegeven aan de opdrachtgevende rol van de raad en stemmen wij onze controle af op uw wensen. Aan de specifieke onderwerpen die de Raad ons meegeeft, besteden wij in onze controle en rapportering meer aandacht dan noodzakelijk zou zijn voor onze reguliere jaarrekeningcontrole. Dit doen wij door het houden van interviews en het beoordelen van specifieke informatie. Uitgangspunt daarbij is een beoordeling op hoofdlijnen, zodat de Raad vanuit haar controlerende taak kan bepalen of nader onderzoek naar deze onderwerpen gewenst is.

Voor 2013 heeft u de volgende twee aandachtspunten aan ons meegegeven:

- ▶ Beschikbare weerstandsvermogen: het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal onderdelen. U als raad wil weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden.
- ▶ Beheer van maatschappelijk vastgoed: als raad heeft u ons als aandachtspunt meegegeven om vast te stellen hoe de ambtelijke organisatie het beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen bewaakt.

In dit hoofdstuk zijn deze onderwerpen nader uitgewerkt.

6.2 Weerstandsvermogen

Inleiding

Als raad heeft u aangegeven te willen weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen (c.q. de beschikbare weerstandscapaciteit) is als het verzilverd moet worden. Wij hebben aan de hand van de conceptbegroting 2015 een analyse gemaakt van de verschillende componenten van de beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Groningen.

Analyse beschikbare weerstandscapaciteit

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 blijkt dat de gemeente Groningen de volgende middelen tot de beschikbare weerstandscapaciteit rekent:

- ▶ Algemene Egalisatie Reserve.
- ▶ Bestemmingsreserves, waarvan de besteding door de raad kan worden gewijzigd indien één van de risico's zich voordoet;
- ▶ Stille reserves.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt geen expliciet onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele beschikbare weerstandscapaciteit. Er wordt wel onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele risico's. De gemeente heeft het uitgangspunt dat structurele risico's na 2 Jaarschrijven binnen de exploitatie moeten worden opgevangen. Door deze systematiek zorgt de gemeente Groningen er voor dat structurele risico's niet tot de oneindigheid incidenteel worden gefinancierd.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

Wij merken aanvullend op dat in de Kadernota Weerstandsvermogen en risicomangement is opgenomen dat de onbenutte belastingcapaciteit van de gemeente nihil is (OZG tarieven liggen hoger dan Artikel 12 norm) en dat in de meerjarenbegroting geen vrije begrotingsruimte aanwezig is. Dit leidt ertoe dat de structurele weerstandscapaciteit van de gemeente nihil is.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 is de volgende detailspecificatie van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Omschrijvingen	Begroting 2015 (x € 1.000)	Ref.
Algemene Egalisatie Reserve	30.629	1
Grondzaken en grondbank	47.392	2
Risicobuffer in grondexploitatie Meerstad	1.500	3
Risicobuffer in exploitatie Sontwegtracé	3.126	3
Bodemsanering	5.055	4
Stimuleringsfonds VHV	13.912	4
Stille reserve (aandelen Enexis)	35.000	5
Martiniplaza	3.916	4
Kunst CBK	1.647	4
Exploitatierisico Forum	3.500	4
WGA	1.090	4
Rente egalisatie reserve	1.750	4
Overige reserves + post onvoorzien	11.725	6
Beschikbare weerstandscapaciteit	160.242	

Hieronder gaan wij nader in op onze bevindingen ten aanzien van de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit:

1. De Algemene Egalisatie Reserve wordt, naar stand van ultimo 2015 volgens de conceptbegroting 2015, volledig tot de beschikbare weerstandscapaciteit gerekend.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

<p>Risicobuffers Meerstad en Sontwegtracé meegenomen in weerstandsvermogen</p> <p>Onduidelijk of specifieke risico bestemmingsreserves terecht zijn meegenomen in het weerstandsvermogen</p> <p>Stille reserve aandelen Enexis gebaseerd op berekening uit 2011; herijking noodzakelijk</p>	<p>2. De bestemmingsreserve Grondzaken en grondbank wordt, naar stand van ultimo 2015 volgens de conceptbegroting 2015, volledig tot de beschikbare weerstands capaciteit gerekend.</p> <p>3. In de beschikbare weerstands capaciteit zijn eveneens de beschikbare risicobuffers in de grondexploitaties Meerstad en Sontwegtracé meegenomen. Wij hebben vastgesteld dat deze risicobuffers eveneens in de grondexploitaties zijn opgenomen.</p> <p>4. De bestemmingsreserves bodemsanering, Stimuleringsfonds VHV, Martiniplaza, Kunst CBK, Exploitatierisico Forum, WGA en de rente egalisatie reserve betreffen reserves welke in het verleden zijn gevormd voor specifieke risico's. Wij hebben begrepen dat de risico's waarvoor deze bestemmingsreserves zijn gevormd (waardering verstrekte geldleningen, waardering deelname Martiniplaza, schade of verlies van kunstwerken in het CBK, exploitatierisico's van het Forum, eigen risico op de WGA, et cetera). op dit moment deels wel en deels niet meer actueel lijken te zijn.</p> <p>Wij raden u aan om bij de jaarrekening 2014 na te gaan of de risico's waarvoor deze bestemmingsreserves zijn gevormd nog actueel zijn en op een juiste wijze zijn meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit in de paragraaf weerstandsvermogen.</p> <p>5. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is de stille reserve welke besloten ligt in de aandelen Enexis meegenomen. De waarde van de aandelen Enexis is gesteld op € 35 miljoen, zijnde de intrinsieke waarde van deze aandelen in 2011. Deze berekening is sinds 2011 niet meer herijkt.</p> <p>Wij adviseren u de berekening van de hoogte van de stille reserve welke besloten ligt in de aandelen Enexis te herijken aan de hand van de meest recente jaarrekening(en) van Enexis.</p> <p>Met de provincie Groningen is in 2011 overleg gevoerd over de overname van de aandelen Enexis van de gemeente door de provincie. De provincie Groningen heeft hierbij aangegeven open te staan voor eventuele overname van de aandelen Enexis van de gemeente. Op dit moment lopen gesprekken met de provincie Groningen tegen welke waardering de provincie de aandelen Enexis zou willen overnemen. De stille reserve Enexis kan hiermee als minst "harde" post in de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangemerkt, aangezien het de vraag is of en tegen welke waardering de aandelen Enexis - indien noodzakelijk - op korte termijn kunnen worden verkocht. Wij hebben overigens begrepen dat op dit moment overleg wordt gevoerd met de provincie Groningen over verkoop van de aandelen Enexis en Waterbedrijf Groningen.</p>
---	--

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

Wij stellen voor tijdens de jaarrekeningcontrole te toetsen of bovenstaande aanbevelingen zijn opgevolgd en u in ons accountantsverslag opnieuw te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de mate waarin de beschikbare weerstandscapaciteit "hard" is wanneer deze verzilverd dient te worden.

Analyse benodigde weerstandscapaciteit in het kader van de controle van de gronden

Naast de beschikbare weerstandscapaciteit bestaat (de ratio van) het weerstandsvermogen uit de benodigde weerstandscapaciteit. Om deze reden is naast een analyse van de beschikbare weerstandscapaciteit, ook een analyse van de benodigde weerstandscapaciteit relevant, om een beeld te kunnen vormen over het weerstandsvermogen in zijn geheel. Zoals reeds eerder in deze brief vermeld, wordt de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente Groningen voornamelijk bepaald door de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige gronden.

Op dit moment zijn wij gestart met de controle van de gronden. In dit kader besteden wij eveneens aandacht aan de risico's van de verschillende grondexploitaties en de mate waarin deze risico's zijn meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Wij zullen u, indien noodzakelijk, separaat informeren over onze bevindingen ten aanzien van de risico's van de gronden en de mate waarin deze zijn meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.3 Beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen

De gemeente Groningen neemt deel in een groot aantal samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen). Onder meer vanwege de recente tekorten bij Martiniplaza en het rekenkameronderzoek heeft u als raad ons het aandachtspunt meegegeven: "hoe bewaakt de organisatie het beheer van het maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen."

Op dit moment vindt het beheer van (maatschappelijk) vastgoed op verbonden partijen adhoc plaats. Aan elke verbonden partij is een collegelid en ambtenaar gekoppeld die verantwoordelijk zijn voor het toezicht. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan dit toezicht is per verbonden partij verschillend. Voor de bewaking van de verbonden partij wordt de begroting en jaarrekening opgevraagd.

De verantwoordelijke ambtenaar controleert of het vastgoed in de jaarrekening redelijk in lijn ligt met de recente WOZ-waarde die de gemeente heeft opgelegd. Deze controle wordt niet formeel vastgelegd. Wij hebben deze controle derhalve niet kunnen beoordelen.

De rekenkamercommissie heeft in 2013 onderzoek gedaan naar samenwerkingsverbanden van de gemeente Groningen.

De rekenkamercommissie adviseert daarom onder meer om:

- ▶ een gestructureerd overleg binnen de raad plaats te laten vinden over de verschillende samenwerkingsrelaties;
- ▶ heldere afspraken en een goede rolverdeling te hebben tussen college, bestuur, toezichthouders en de betrokken ambtenaren, alsmede goede werkspraken, ook over de informatievoorziening aan de raad.

Naar aanleiding van de adviezen van de rekenkamercommissie is besloten om één maal per jaar een speciale raadvergadering te beleggen. Dit overleg heeft 1 oktober 2014 plaatsgevonden. Het college heeft ter voorbereiding op dit overleg een discussienotitie opgesteld, waarbij een aantal maatregelen wordt benoemd om de governance op verbonden partijen en samenwerkingsverbanden te verbeteren. De raadvergadering van 1 oktober was bedoeld als brainstormsessie. Het college gaat op basis van de input van de raad een definitief besluit opstellen hoe zij de governance op samenwerkingsverbanden wil uitvoeren.

Wij zijn van mening dat in de discussienotitie een aantal goede voorstellen is opgenomen om aan de voorkant het beheer op verbonden partijen te vergroten. Denk hierbij in het formeel vastleggen welke functionarissen verantwoordelijk zijn en op welke wijze hierover gestructureerd verantwoording wordt afgelegd.

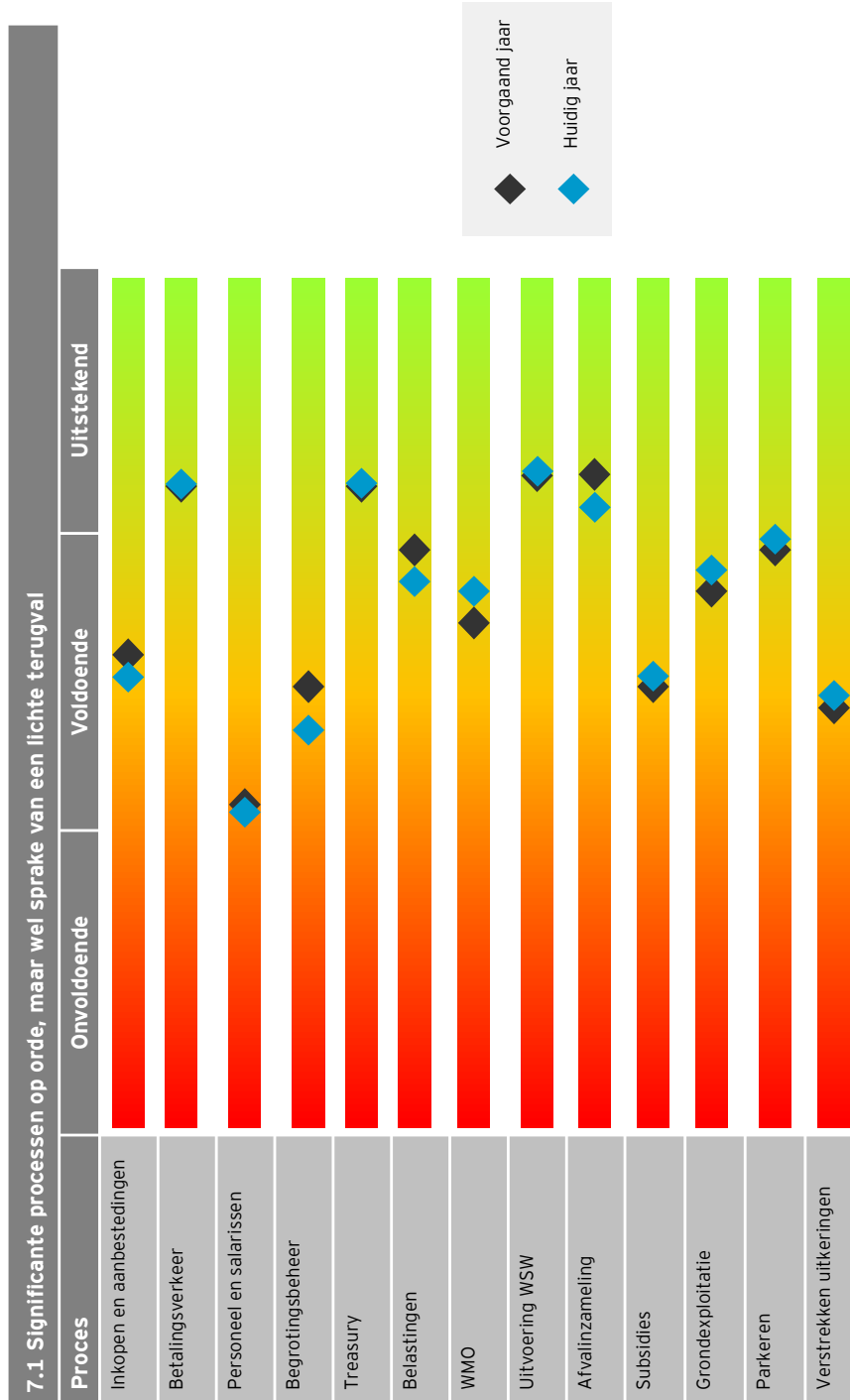
De gemeente Groningen kent verschillende soorten verbonden partijen. Bij de ene partij zijn de risico's voor de gemeente Groningen groter dan bij de andere. Om er voor te zorgen dat de focus gericht is op de meest risicovolle verbonden partijen, adviseren wij het college om op totaalniveau een risicoanalyse op te stellen, waarbij niet alleen naar financiële risico's, maar ook maatschappelijke/juridisch/fiscale risico's en dergelijke worden meegenomen. Het toezicht op verbonden partijen met een hoog risicoprofiel dient naar onze mening strakker en frequenter plaats te vinden dan voor verbonden partijen met een laag risicoprofiel. Het is goed om deze risicoafweging voor te leggen aan de raad.

Terug

Lees meer

7. Processen en detailbevindingen

7 Processen en detailbevindingen

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

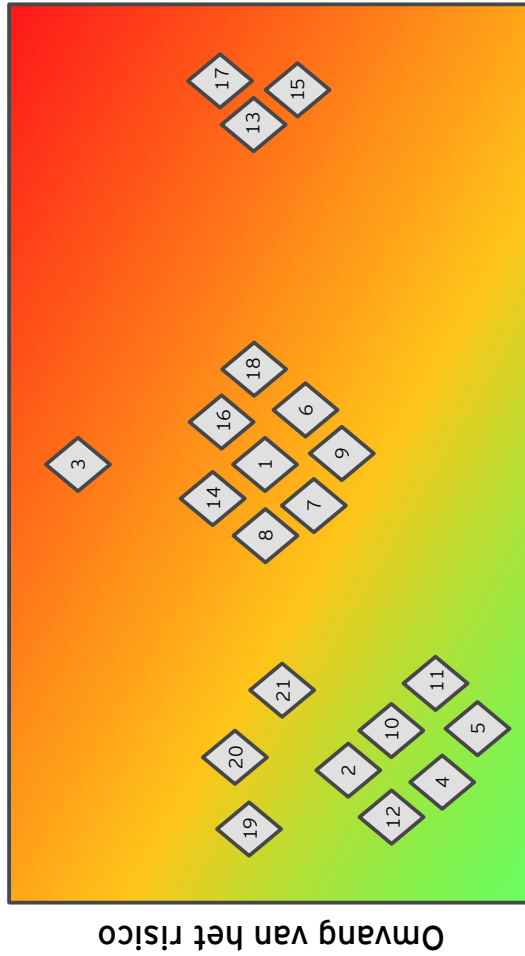
7 Processen en detailbevindingen

Uw processen zijn in de basis voldoende	<p>Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden komen wij op dit moment tot de conclusie dat de processen van de gemeente Groningen (voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening) in vergelijking met andere (vergelijkbare) gemeenten, ruim voldoende scoren, met uitzondering van het proces personeel. Ten opzichte van voorgaand jaar zien wij echter wel een lichte terugval, als gevolg van de organisatieontwikkelingen en start van het Shared Service Center.</p>
Personeelsproces onvoldoende	<p>Bij de verbijzonderde interne controle personeel en salarisverwerking zijn net als in voorgaande jaren fouten geconstateerd, welke voornamelijk betrekking hebben op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Vooral nog betreffen dit bevindingen over het eerste half jaar (zie verder de detailbevindingen). Ten opzichte van voorgaand jaar lijken de fouten te zijn toegenomen (inschatting 2014: € 0,5 miljoen, 2013: € 0,2 miljoen). De definitieve fout over 2014 kan nog wijzigingen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar. Gezien de geconstateerde fouten beoordelen wij dit proces evenals voorgaand jaar als onvoldoende.</p>
Grondexploitatie verbeterd	<p>Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij het proces grondexploitatie hoger gewaardeerd, omdat vanuit concerncontrol onafhankelijke controles worden uitgevoerd op de projecten. De afdeling concerncontrol rapporteert haar bevindingen rechtstreeks aan het college en de auditcommissie. De onafhankelijke toetsing van de grondexploitaties is hiermee gewaarborgd.</p>
Inkoopproces minder goed	<p>Het inkoopproces hebben wij ten opzichte van voorgaand jaar minder goed beoordeeld. In het proces inkopen en aanbesteden zijn aan de voorkant maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gevolgd. Deze maatregelen betreffen onder meer toetsing van de gekozen aanbestedingsvorm door de inkoopcoördinator voor inkopen boven € 25.000,- (diensten/leveringen) respectievelijk € 100.000,- (werken) aan de hand van de checklist inkopen.</p> <p>Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat niet alle inkopen boven de gestelde normbedragen door de inkoopcoördinator worden getoetst en dat de checklist inkopen niet in alle gevallen wordt gehanteerd. Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 voorgaand jaar is deze beheersing (nog) belangrijker geworden.</p>

7 Processen en detailbevindingen

7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen

Wij geven een "weging" mee aan onze bevindingen bij de interim-controle. Met deze weging geven wij enerzijds een inschatting van de omvang van het geconstateerde risico en anderzijds een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet. Het doel hiervan is dat wij door middel van één enkel figuur u inzicht willen geven in het belang van onze bevindingen en aanbevelingen. In onderstaande tabel hebben wij een overzicht gemaakt van onze detail bevindingen.

Kans op voordoen van het risico

Nummer bevinding conform bijlage

7 Processen en detailbevindingen

7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen

De belangrijkste detailbevindingen zoals weergegeven in bovenstaande figuur hebben betrekking op:

- 3 Preventieve beheersing rechtmatigheid inkopen & aanbestedingen kan worden verbeterd
- 13 Voortgang bijzondere interne controles BUIG en Participatiebudget blijft achter
- 15 Financiële onzekerheden BUIG
- 17 Ontbrekend plan van aanpak ex WIJ-ers

In bijlage 2 zijn de detailbevindingen uitgebreid beschreven.

Follow-up van onze detailbevindingen in voorgaande jaren

Het aantal bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde controle en de follow-up van deze bevindingen laat zich als volgt

Follow-up detailbevindingen	
Interim-controle voorgaande jaren	16
Afgewikkeld in 2014 (-/+)	(2)
Vervallen bevindingen	(6)
Nieuwe bevindingen (+)	13
Totaal bevindingen 2014	21

Naar aanleiding van de interim-controle 2013 hebben wij 16 bevindingen in de bijlage bij de managementletter opgenomen. Van deze 16 bevindingen zijn inmiddels 2 bevindingen opgelost en 6 bevindingen hebben wij laten vervallen. Naar aanleiding van de interim-controle 2014 hebben wij 13 nieuwe bevindingen. Hiermee komt het totale aantal openstaande bevindingen uit op 21.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Voortgang interne controles

Tijdens onze interim-controle doen wij een review uit op de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden van de afdeling Procesinnovatie & Auditing) van de gemeente. Wij hebben vastgesteld dat de werkzaamheden grotendeels conform planning worden uitgevoerd en dat geen sprake is van achterstanden in de uitvoering van de interne controles, met uitzondering van de verbijzonderde interne controles op de Buig en Participatiebudget.

Regelgeving voor het gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle in 2013 aangescherpt

In 2013 is de regelgeving voor het gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle afdeling aangescherpt en verduidelijkt (zie paragraaf 1.5 van de brief). De aanscherping heeft betrekking op de objectiviteit, deskundigheid en het hebben van een systematische en gedisciplineerde benadering met inbegrip van kwaliteitsbeheersing van de interne controlefunctie. Op basis van onze kennis van de huidige kwaliteit en inrichting van uw interne controle afdeling (Procesinnovatie & Auditing) kunnen wij - als gevolg van de aangepaste regelgeving - gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle afdeling. Wel hebben wij naar aanleiding van de aangescherpte regelgeving een aantal (operationele) verbeterpunten geïdentificeerd (bijvoorbeeld: interne review, ontwikkelen kwaliteitsbeleid, et cetera), om het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente verder te verbeteren. Wij zullen de verantwoordelijken hierover separaat informeren.

Voor het vierde opeenvolgende jaar bevindingen in de rechtmatigheid van de personeelskosten

Bij de verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en de salarisverwerking zijn net als in de afgelopen drie jaar fouten geconstateerd, welke voornamelijk betrekking hebben op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Dit houdt in dat deze niet voldoen aan de geldende interne- en externe regels. De geldende regels zijn primair vastgelegd in de ARG (Arbeidsvoorwaarden Regeling gemeente Groningen) en het mandaatbesluit en maken middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.

Over het eerste halfjaar zijn 55 personeelsmutaties getoetst, waarbij in 12 gevallen een financiële fout is geconstateerd. De geconstateerde fouten hebben met name betrekking op variabele salarismutaties (bijvoorbeeld onjuiste vergoeding van reisdeclaraties). Op basis van de uitkomsten over het eerste halfjaar heeft de afdeling Procesinnovatie & Auditing (PI&A) een inschatting gemaakt van de totale onrechtmatigheid voor 2014 van € 0,5 miljoen (2013: € 0,2 miljoen). Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigingen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.

De fouten worden met name veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	-------

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Naar aanleiding van de geconstateerde bevindingen zijn wederom maatregelen getroffen om de geconstateerde fouten in de toekomst te voorkomen. De fouten worden veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt. De gemeente heeft in 2014 nogmaals benadrukt dat de directeurs van de vakdirecties en afdelingshoofden verantwoordelijk zijn voor deze toetsing bij autorisatie van uit te betalen vergoedingen aan personeel.

Wij adviseren u nogmaals de verantwoordelijkheden met betrekking tot de correcte aanlevering en controle van mutaties aan de relevante regelgeving duidelijk in te bedden in de procedures en erop toe te zien dat deze procedures worden nageleefd.

Tussentijdse bevindingen:
vooralnog € 0,5 miljoen aan onrechtmatigheden

Naar aanleiding van de verbijzonderde interne controle en onze interim-controle bedraagt het totaal van de geconstateerde onrechtmatigheden over het eerste halfjaar van 2014 (inclusief extrapolatie naar de rest van het jaar) voornamelijk afgerond € 0,6 miljoen en bedragen de onzekerheden tot dusver € nihil (interim 2013: € 0,7 miljoen onrechtmatigheden en € 0,1 miljoen onzekerheden). Van de geconstateerde fouten heeft een bedrag van € 0,5 miljoen betrekking op personeel. Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigingen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.

Bevindingen inzake Wet Buig en UWV-inschrijvingen hierin niet meegenomen

Bij bovenstaande voorlopige uitkomst van de rechtmatigheidscontrole moeten nog wel de volgende kanttekeningen worden gemaakt:

- Er zijn opnieuw een aantal bevindingen geconstateerd bij de uitvoering van de Wet Buig. De geconstateerde bevindingen liggen in lijn met voorgaand jaar en betreffen repeterende fouten/onzekerheden. Bij de jaarrekeningcontrole zal het definitieve totaalbedrag aan fouten en onzekerheden worden bepaald. Voornamelijk bedragen de (geëxtrapoleerde) fouten € nihil (2013: € 0,8 miljoen) en de (geëxtrapoleerde) onzekerheden € 3,0 miljoen (2013: € 2,2 miljoen) (zie ook detailbevinding 15).
- De onrechtmatigheden die voortvloeien uit het ontbreken van de UWV-inschrijvingen bij uitkeringsgerechtigden zijn voor een bedrag van € 92.000,- meegenomen in bovengenoemde uitkomst. Bij de jaarrekening zal de exacte onrechtmatigheid over het jaar 2014 worden bepaald.
- De mogelijke onrechtmatigheden die voortvloeien uit het ontbreken van een plan van aanpak voor ex WIJ-ers zijn op dit moment nog onbekend en moeten nog worden meegewogen in het eindoordeel bij de jaarrekening.

Conclusie: de geconstateerde onrechtmatigheden lijken voornamelijk binnen de goedkeuringstoleranties te blijven

De goedkeuringstolerantie bedraagt 1% voor onrechtmatigheden (ongeveer € 8,3 miljoen) en 3% voor onzekerheden (ongeveer € 23,9 miljoen). De rapporteringstolerantie is vastgesteld op € 500.000,-. Dit betekent dat de tot dusver geconstateerde bevindingen over 2014 voornamelijk ruimschoots binnen de goedkeuringstoleranties blijven (onder voorbehoud dat nog niet alle toetsingswerkzaamheden zijn uitgevoerd).

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Naast bovenstaande onrechtmatigheden zijn een groot aantal formele rechtmatigheidsfouten geconstateerd die niet meewegen in ons oordeel, maar welke wel gemeld moeten worden in ons rapport van bevindingen:

Formele rechtmatigheidsfouten

Formele fouten uitkeringsproces

Bij de interne rechtmatigheidscontrole worden jaarlijks terugkerende bevindingen gerapporteerd over de kwaliteit van de uitvoering van het uitkeringsproces. Uit de interne rechtmatigheidscontrole 2014 is echter wel gebleken dat deze bevindingen geen financiële gevolgen hebben gehad. De belangrijkste bevindingen, die in meer dan 5% van de onderzochte dossiers voorkomen, zijn:

- ▶ onduidelijke inkomsten- en vermogenssituaties;
- ▶ geen nadere onderzoeken gepland;
- ▶ niet tijdig afhandelen van onderzoek.

Omdat het hier gaat om niet-financiële fouten, hebben deze tekortkomingen geen directe invloed op de financiële verantwoording van de gemeente Groningen. Wel geven deze tekortkomingen een signaal over de kwaliteit van het uitkeringsproces en het participatiebudget.

Wij adviseren u om na te gaan hoe de kwaliteit van het proces kan worden verbeterd, zodat dergelijke tekortkomingen in de toekomst kunnen worden beperkt en uiteindelijk kunnen worden voorkomen.

Overige formele fouten

Naast bovenstaande fouten in het uitkeringsproces zijn een aantal andere formele rechtmatigheidsfouten geconstateerd:

- ▶ overschrijden van termijnen voor aanvragen en afhandelen van subsidies;
- ▶ ondertekening van WMO-aanvraagformulieren door de consultant in plaats van de cliënt;
- ▶ niet opvragen van een verklaring omtrent gedrag bij indiensttreding van nieuwe medewerkers.

Wij adviseren de gemeente om bij bovenstaande processen maatregelen te treffen om deze fouten in de toekomst te voorkomen.

Terug

Lees meer

**Bijlage 1:
ICT in de controle**

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

ICT in de controle

Informatisering en Automatisering

Algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2014 hebben wij de informatisering- en automatiseringsomgeving van de gemeente Groningen beoordeeld. Hierbij hebben wij onder meer de procedures voor het wijzigingenbeheer en het beheer van logische toegangspaden tot de applicaties Clear, Dafinci, EMIS, GWS, GOUW en SIMS, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole, onderzocht en beoordeeld. Ook hebben wij kennis genomen van de status van algemene IT-ontwikkelingen zoals business-IT alignment en informatiebeveiliging, zoals van toepassing bij de gemeente. In de bijlage van deze management letter gaan wij nader in op deze onderwerpen, een aantal detailbevindingen, de risico's en onze aanbevelingen.

ICT, strategie en governance

In 2013 hebben wij opgemerkt dat ten aanzien van de besturing van de IT-organisatie (IT Governance) en het inrichten van een proces, welke als doel heeft de bedrijfsvoering en ICT beter op elkaar af te stemmen (beter bekend als business-IT Alignment), nog enkele verbeteringslagen mogelijk waren. In dit kader is het voor de gemeente gewenst de ICT-strategie en ICT projecten expliciet mee te nemen in het systeem van risicomanagement zoals dat bij concerncontrol ingericht was. Daarnaast werd, als onderdeel van een gemeentebreed, organisatorische herinrichting (op basis van PLOFACH), een Shared Service Centre (hierna: "SSC") ingericht.

In 2014 is het SSC verder ingericht en is daarmee de huidige Informatisering en Automatisering (hierna: I&A) organisatie tot stand gekomen. Wij hebben begrepen dat, als onderdeel van een optimalisatieproces, functionarissen getraind worden (onder andere in BISL) om de dienstverlening van het SSC richting de business verder te professionaliseren. U heeft dit benoemd als "SSC2.0". Belangrijke IT gerelateerde ontwikkelingen/projecten worden maandelijks besproken met de hoofden van verschillende afdelingen in de IT-board. Belangrijke taak voor de board is het prioriteren van deze ontwikkelingen/projecten en de overweging of er uitvoering gegeven kan worden en of dit door de gemeente zelf dient te gebeuren of dat externe expertise benodigd is. Wij hebben aanvullend vernomen dat de verantwoordiging van de door I&A uitgevoerde activiteiten en projecten, onderdeel is geworden van het verantwoordingsproces van concerncontrol.

Bovengenoemde ontwikkelingen dragen bij aan een verdere integratie tussen de ICT en de bedrijfsvoering en borgen dat de ICT-strategie en ICT-projecten afgestemd blijven op de gemeentebrede- strategie en doelstellingen. Daarnaast willen wij opmerken dat een verdere integratie kan worden gerealiseerd indien een duidelijke prioritering (blijft) worden aangebracht voor de IT-projecten, waarbij (1) de samenhang van de diverse projecten en (2) de bijdrage van een individueel IT-project ten aanzien van de organisatorische doelstellingen, inzichtelijk is en wordt gemeten. Dit zal gedragen moeten worden door de directie en in lijn zijn met de beschikbare resources. Hierdoor kunnen IT-projecten op een gestructureerde en succesvolle wijze blijven worden opgestart en worden afgerond.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

ICT in de controle

<p>IT-beheerprocessen en geprogrammeerde controles voldoen in grote mate aan de daaraan te stellen eisen</p>	<p>Tijdens onze werkzaamheden hebben wij aandacht besteed aan de IT-beheerprocessen rondom en geprogrammeerde controles in de voor de jaarrekeningcontrole relevante systemen. Op basis van ons onderzoek concluderen wij dat de kwaliteit van deze beheerprocessen en de controls over het algemeen voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Onderstaand hebben wij onze observaties met betrekking tot de IT beheerprocessen samengevat weergegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wijzigingenbeheer: wij hebben geconstateerd dat uw organisatie voldoende maatregelen heeft ingericht op het gebied van wijzigingenbeheer. ▶ Toegangsbeveiliging: wij hebben geconstateerd dat ten opzichte van 2013 verbeteringen noodzakelijk zijn binnen de organisatie op het gebied van logische toegangsbeveiliging. Zo blijkt onder meer dat het proces rondom de uitdiensttreding en het tijdig ontnemen van autorisaties in de applicaties Clear, GWS, GOUW en SIMS voor verbetering vatbaar is en dat volgens functioneel beheer de oorzaak ligt in het ontbreken van het doorsturen van uitdiensttreding formulieren van facilitair beheer naar de voor de applicatieverantwoordelijke functioneel beheerders. Daarnaast kan de complexiteit van wachtwoordeisen voor CLEAR en Dafinci worden verbeterd.
<p>Beveiliging van met Digid ontsloten kanalen</p>	<p>In de bijlage van deze managementletter gaan wij verder in op onze bevindingen, risico's en daarbij horende aanbevelingen.</p> <p>Zoals wij in onze managementletter van vorig jaar hebben opgenomen maakt de gemeente gebruik van Digid voor het aanbieden van uw E-Loket en de Kluwer Snelballe. Het gebruik van Digid verplicht u ertoe de staat van de informatiebeveiliging specifiek voor deze diensten, jaarlijks te laten toetsen. Wij hebben vastgesteld dat u in december 2013 heeft voldaan aan alle normen die door de aanbieder van Digid (Logius) hieraan worden gesteld.</p> <p>Wij hebben tevens vernomen dat op korte termijn een plan opgesteld zal worden om binnen de door Logius gestelde termijn de toetsing voor 2014 op te kunnen leveren. Gezien de uitkomsten van vorig jaar en de aandacht binnen de gemeente voor informatiebeveiliging, verwachten wij dat de continuïteit van de digitale dienstverlening aan uw klanten, geborgd is in 2015.</p>

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--

ICT in de controle

Onderzoek naar uitbesteding van IT-onderdelen

In 2014 is door het college van B&W besloten dat "I&A buiten de deur gaat" om kosten te besparen, maar dat haalbaarheid en scope van de uit te besteden diensten verder ingevuld dient te worden. Met dit besluit is de gemeente gestart met het uit laten voeren van een "greenfield analyse", met als doel te bepalen of het realistisch is om (een gedeelte van uw) IT buiten de deur te plaatsen met als bijkomend doel een bezuiniging op de IT-kosten. Er zijn vier partijen geselecteerd en de verwachting is dat op korte termijn een keuze gemaakt zal worden tot het uitvoeren van het onderzoek door één van de geselecteerde partijen. De uitkomsten zullen worden gebruikt om het transitieproces en de scope van de uit te besteden diensten verder vorm te geven.

Wij kunnen ons vinden in de overweging om als gemeente te onderzoeken of (een gedeelte) van uw IT-dienstverlening beter, efficiënter of flexibeler door een externe partij kan worden gerealiseerd uit het oog van kostenbezuiniging. Hoewel de uitbesteding zich nog in een voorbereidende fase bevindt willen wij u erop attenderen dat uitbesteden van diensten echter niet betekent dat de verantwoordelijkheid wordt uitbesteed. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de betrouwbaarheid, beveiliging en continuïteit van de uitbestede dienstverlening. Indien de IT-dienstverlener haar zaken onvoldoende op orde heeft kan dit bijvoorbeeld leiden tot gegevensverlies of privacy-issues. Daarnaast verdient het de aanbeveling een risicoanalyse uit te voeren, als onderdeel van de nog uit te voeren greenfield analyse, met als doel uw eisen en wensen in kaart te brengen voor alle aspecten van de te outsourcen diensten.

De uitkomsten van de risicoanalyse kunt u opnemen in het Pakket van Eisen dat tijdens de toekomstige contractbesprekingen als randvoorwaarde dient richting de leverancier. De eerder benoemde elementen en risico's ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie dient hierin te worden opgenomen. Voorts is het belangrijk voldoende aandacht te schenken aan risico's ten aanzien van de naleving van privacy en beveiliging van uw informatie.

Wij zullen de outsourcing van de ICT-beheersorganisatie vanuit het perspectief van de jaarrekeningcontrole met belangstelling blijven volgen.

ICT in de controle

Informatiebeveiliging

Wij hebben naar aanleiding van onze werkzaamheden in voorgaande jaren reeds geschreven dat de gemeente belangrijke stappen heeft gezet om de beveiliging en continuïteit van data en informatie naar een hoger niveau te brengen. De gemeente is verantwoordelijk voor een toenemend aantal beleidsterreinen en taken waarvoor informatie-uitwisseling binnen en buiten de gemeente essentieel is. Voor 2015 komen er taken op het gebied van werk, jeugdzorg en AWBZ bij waarvoor een gecontroleerde manier van informatie-uitwisseling ook essentieel is.

In het kader van de eerder beschreven organisatieverandering(en) bij de gemeente en de hogere eisen die er vanuit de landelijke overheid en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) aan iedere gemeente gesteld worden, heeft de gemeente in 2014 het bestaande kader voor informatiebeveiliging geactualiseerd. Dit kader is door de gemeenteraad vastgesteld in september 2014. Op dit moment bent u bezig de delta tussen het kader voor informatiebeveiliging en de bestaande inrichting binnen de gemeente in kaart te brengen en door te vertalen naar een nieuw maatregelen document dat volledig in lijn zal zijn met de gestelde baseline op dit gebied vanuit de informatiebeveiliging binnen gemeenten (hierna: BIG).

De gemeente is tevens gevorderd met het aanpassen van de bestaande rapportage over de stand van informatiebeveiliging (risico's, incidenten en score ten opzichte van de BIG). Deze aanpassing geeft in lijn met het nieuwe kader invulling aan het cyclische verbeterproces voor informatiebeveiliging. Dit proces staat beter bekend als het Information Security Management System (hierna: ISMS). Aan de hand van een ingericht en werkend ISMS ontstaat een periodiek proces in de organisatie dat zorgt voor een continue verbetering van de informatiebeveiliging. Het ISMS dient daarbij de bekende Plan-Do-Check-Act cyclus (PDCA) te volgen.

Tot slot is informatiebeveiliging als speerpunt benoemd binnen het jaarplan I&A voor 2015. De doelstelling daarbij is dat de sturing op informatiebeveiliging (en positionering) is ingericht en dat medewerkers zijn gewezen op het belang van informatiebeveiliging. Wij willen hierbij aanmerken dat informatiebeveiliging valt of staat met het juist en integer handelen van uw medewerkers en het wijzen van medewerkers op het belang van informatiebeveiliging, dient gevolgd te worden door een instructie of gedragscode hoe er met (gevoelige) informatie omgegaan dient te worden (binnen applicaties). De positionering van informatiebeveiliging is van oudsher vaak toegevoegd aan de I&A functie. Het belang van een juiste technische inrichting op het gebied van informatiebeveiliging dient niet te worden onderschat, maar is ondergeschikt aan het belang van juist en integer handelen van al uw medewerkers. Wij bevelen u aan in dit kader en in het kader van een toekomstige outsourcing van de I&A functie, rekening te houden met de positionering van informatiebeveiliging.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

ICT in de controle

Project upgrade Dafinci 1.0 naar Dafinci 2.0

Dafinci is bij de gemeente in gebruik ter ondersteuning van onder andere inkoopprocessen en financiële verantwoordingsprocessen. De huidige versie van Dafinci is al enige jaren in gebruik en de gemeente heeft besloten Dafinci toekomstbestendig te maken door deze te upgraden naar Dafinci 2.0. Het project is in een vergevorderd stadium en per januari 2015 zal Dafinci 2.0 worden gebruikt en Dafinci 1.0 worden uitgefaseerd.

Vanuit het oogpunt van de naderende live-gang per januari 2015 willen wij u de volgende aandachtspunten meegeven voor dataconversies:

- ▶ Voer een risicoanalyse uit en tref passende beheersmaatregelen zodat risico's in voldoende mate worden beheerst, ten einde de juiste controlemethodiek per data-entiteit te bepalen.
- ▶ Voer totaal- en detailcontroles uit en leg de uitgevoerde werkzaamheden en uitkomsten van dergelijke controles vast (audit trail).
- ▶ Voer testwerkzaamheden uit rondom de te hanteren conversieprogrammaatuur.
- ▶ Stel een fail-backscenario op ten aanzien van het herstellen van fouten tijdens de conversie (back-ups).
- ▶ Voer een analyse uit rondom de (eventuele) verschillen in gegevens van het oude en het nieuwe systeem, vervulling in het oude systeem en verrijking van gegevens ten behoeve van het nieuwe systeem.
- ▶ Stem correctiemutaties af en leg werkzaamheden omtrent mutaties vast.
- ▶ Borg dat voor handmatige invoer van gegevens de geldende procedures worden gevolgd en autorisaties van kracht zijn.
- ▶ Maak na de conversie gebruik van zogenaamde "triggers" om wijzigingen aan data entiteiten met een hoog risico, zoals stamgegevens van leveranciers, te monitoren.

De conversie, en dan met name de juistheid en de volledigheid van de conversie, zal in overleg met u door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole worden beoordeeld. Voor deze beoordeling bevelen wij u aan een conversiedossier aan te leggen waarmee vorengenoemde aandachtspunten voldoende inzichtelijk worden gemaakt.

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

ICT in de controle

IT-beheersmaatregelen per jaarrekeningcontrole relevant systeem								
	CLEAR	Dafninc	EMIS	Govw Belastingen	GWS4all	SIMS		
Wijzigingenbeheer								
Wijzigingen worden beoordeeld voor uitvoering	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Wijzigingen worden periodiek beoordeeld	✓	✓	☐	☐	✓	☐		
Wijzigingen worden getest voor in gebruik name	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Wijzigingen worden geautoriseerd voor in gebruik name	✓	✓	✓	✓	✓	☐		
Er is functiescheiding binnen de OTAP-omgeving (ontwikkel, test, acceptatie en productie)	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Logische toegangsbeveiliging								
Er is een procedure voor het autoriseren van gebruikerstoegang	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Het proces van logische toegangsbeveiliging wordt periodiek beoordeeld	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Er is functiescheiding binnen het proces van logische toegangsbeveiliging	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Algemene systeembeveiliging is voldoende	☐	✓	✓	✓	✓	✓		
Wachtwoordrestricties zijn voldoende	☐	☐	✓	✓	✓	☐		
Toegang tot beheerfuncties is beperkt	☐	✓	✓	✓	✓	✓		
Toegang tot systemen en data met behulp van 'tools' is beperkt	✓	✓	✓	☐	☐	✓		
Fysieke toegang tot de server ruimte is beperkt	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

Legenda: P = de beheersmaatregel is aangetroffen, getoetst in opzet en bestaan en voldoende beoordeeld. X = de beheersmaatregel is niet aangetroffen of wel aangetroffen, maar als ontoereikend beoordeeld. Een "-" betekent dat de beheersmaatregel (nog) niet kon worden getest.

Terug

Lees meer

**Bijlage 2:
Detailbevindingen**

Terug

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

Bevinding 1: Mogelijk onjuiste besluitvorming doordat niet alle bestellingen via verplichtingenadministratie lopen

Jaar van constatering	2007 en voorgaande jaren	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering voorgaande jaren Op grond van de geldende interne procedures dienen alle verplichtingen via de verplichtingenadministratie (inkoopmodule) in DAIC te lopen. Uit intern onderzoek naar het gebruik van de inkoopmodule in DAIC blijkt dat hiervan beperkt gebruik wordt gemaakt (gebruik varieert tussen de (voormalige) diensten van 1.7% tot 81%). Het gebruik van de inkoopmodule waarborgt dat een actueel en volledig inzicht bestaat in de aangelegene verplichtingen van de gemeente.</p> <p>Follow-up 2014 Tijdens onze interim-controle hebben wij begrepen dat evenals voorgaand jaar nog steeds beperkt gebruik wordt gemaakt van de inkoopmodule in DAIC. Op basis van gesprekken met uw medewerkers lijkt de voornaamste oorzaak te liggen in het feit dat de inkoopmodule als weinig gebruiksvriendelijk wordt ervaren. Daarnaast ervaren uw medewerkers tot op heden een gebrek aan kennis van het gebruik van deze module. Doordat in 2014 niet opnieuw intern onderzoek is uitgevoerd naar het gebruik van de inkoopmodule, kan echter niet vastgesteld worden of het gebruik ten opzichte van voorgaand jaar is verbeterd of verslechterd.</p> <p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat budgethouders (tussentijds) onvoldoende inzicht hebben in de uitgaven en verplichtingen in relatie tot de beschikbaar gestelde budgetten en investeringskredieten. Dit kan gevolgen hebben voor het budgetbeheer, de begrotingsrechtmatigheid en de managementinformatie. De kwaliteit van de informatievoorziening kan hierdoor dus mogelijk verminderen. Dit heeft vervolgens mogelijk effect op de besluitvorming die plaatsvindt op basis van deze informatievoorziening.</p>			
<p>Advies Wij hebben begrepen dat u momenteel onderzoek op welke wijze de inkoopmodule gebruiksvriendelijker kan worden ingericht. U bent voornemens om bij de invoering van DAIC 2.0 de aangepaste inkoopmodule te implementeren. Daarnaast heeft u aangegeven bij invoering van DAIC 2.0 de verantwoordelijk medewerkers te trainen in het gebruik van deze inkoopmodule. Wij vinden dit een positieve ontwikkeling.</p> <p>Commentaar management Door de gemeentelijke reorganisaties moeten bestaande rapportages worden aangepast. Dit zal zijn beslag krijgen in DAIC 2.0. We zijn voornemens om de handhavingsrapportages in DAIC 2.0 op te laten nemen. Wij kunnen dan het gebruik van de inkoopmodule op een effectieve en efficiënte wijze monitoren.</p> <p>In 2014 hebben wij de monitoring uitgevoerd voor de gemeentelijke onderdelen die gereorganiseerd zijn. Onze accountant onderschrijft ons voornemen om de inkoopmodule gebruiksvriendelijk in te richten en de betrokken medewerker op te leiden.</p>			

Bevinding 2: Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid nog niet geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe Aanbestedingswet

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>Met ingang van 1 april 2013 is de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Hierin zijn de grondbeginselen van aanbesteden opgenomen, waaronder non-discriminatie, gelijkheid, transparantie en proportionaliteit. Dit laatste begrip is verder uitgewerkt in de Gids Proportionaliteit.</p> <p>Wij hebben geconstateerd dat uw huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid dateert uit 2008. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid is op dit moment dus nog niet geactualiseerd naar aanleiding van de Aanbestedingswet 2012. U heeft intern vastgesteld dat het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid niet strijdig is met de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit. Echter dient het inkoop- en aanbestedingsbeleid op een aantal punten nog wel nader te worden afgestemd op de nieuwe vereisten. Een voorbeeld hiervan is de verplichting volgens de Aanbestedingswet 2012 om te gunnen op Economisch Meest Voordelig Inschrijving (EMV), in plaats van de laagste prijs. Dit punt is in het huidige gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid bijvoorbeeld niet nader uitgewerkt.</p> <p>Overigens is als gevolg van de nieuwe Aanbestedingswet in maart 2013 wel een checklist inkoop geïntroduceerd, waarin de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 zijn meegenomen. Deze checklist dient bij opdrachten met een waarde boven € 25.000,- (leveringen en diensten) respectievelijk € 100.000,- (werken) te worden ingevuld en ter afstemming naar de inkoopcoördinator te worden gestuurd. Op deze wijze dient geborgd te worden dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gehanteerd en de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 worden nageleefd. Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat deze inkoopchecklist echter niet altijd wordt gehanteerd.</p>	<p>Risico/gevolg</p> <p>Het risico bestaat dat niet conform de nieuwe vereisten van de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit wordt gehandeld, indien het (verouderde) interne inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt gevolgd. Hierdoor bestaat het risico dat door de gemeente onrechtmatig wordt ingekocht.</p> <p>Advies</p> <p>Wij hebben begrepen dat actualisatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid momenteel onderhanden is. Naar verwachting zal het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid in het najaar van 2014 aan het college van burgemeester en wethouders en de Gemeenteraad worden voorgelegd. Het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid zal worden afgestemd op de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit.</p> <p>Commentaar management</p> <p>Wij onderschrijven de bevinding van de accountant niet. Hogere wetgeving gaat voor de gemeentelijke wet- en regelgeving en daarom is het niet noodzakelijk dat wij de verplichtingen uit de nieuwe Aanbestedingswet 2012 opnemen in het gemeentelijk inkoopbeleid. Indien er in een specifieke aanbesteding van wordt afgeweken, moet dit deugdelijk worden gemotiveerd. Hiervoor is een inkoop-checklist en klachtenprocedure ingevoerd op basis van een GMT-besluit uit 2013. Naar onze mening is daarmee wel degelijk adequaat invulling gegeven aan nieuwe Aanbestedingswet 2013.</p>		

Bevinding 3: Uitkomsten van de verbijzonderde interne controle op de inkopen en aanbestedingen

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Hoog
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>In het proces inkopen en aanbesteden zijn aan de voorkant maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gevolgd. Deze maatregelen betreffen onder meer toetsing van de gekozen aanbestedingsvorm door de inkoopcoördinator voor inkopen boven € 25.000,- (diensten/leveringen) respectievelijk € 100.000,- (werken) aan de hand van de checklist inkopen.</p> <p>Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat niet alle inkopen boven de gestelde normbedragen door de inkoopcoördinator worden getoetst en dat de checklist inkopen niet in alle gevallen wordt gehanteerd. Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 voorgaand jaar is deze beheersing (nog) belangrijker geworden.</p> <p>U heeft echter wel andere indirecte maatregelen getroffen in de vorm van een inkoop- en aanbestedingsbeleid en een verbijzonderde interne controle achteraf op de rechtmatigheid van de inkopen. Op basis van een overzicht met cumulatieve inkopen per crediteur wordt een selectie gemaakt ter toetsing of conform de geldende regelgeving is ingekocht. De geldende regelgeving betreft met name de Europese aanbestedingsregels, de Aanbestedingswet 2012 (inclusief de Gids Proportionaliteit) en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid. Deze regelgeving maakt middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.</p>	<p>Risico/gevolg</p> <p>Interne beheersmaatregelen om aan de voorkant rechtmatige aanbestedingen te waarborgen worden niet altijd nageleefd. Hierdoor bestaat het risico dat daarmee aan de voorkant van het proces niet vroegtijdig wordt ontdekt dat een aanbesteding onrechtmatig heeft plaatsgevonden.</p> <p>Advies</p> <p>Wij adviseren u te onderzoeken waarom de interne beheersingsmaatregelen niet in alle gevallen worden nageleefd en hierop passende maatregelen te treffen.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden</p> <p>De omvang van de deelwaarneming voor de interne controle inkopen en aanbestedingen is op dit moment gebaseerd op het uitgangspunt dat de (preventieve) beheersingsmaatregelen in het proces worden nageleefd. Omdat dit niet het geval is, betekent dit vanuit accountantsperspectief zeer waarschijnlijk dat de steekproefomvang uitgebreid moet worden. Wij gaan graag met u in overleg over de omvang van de steekproef.</p> <p>Commentaar management</p> <p>De inkoopchecklist is niet in het normenkader opgenomen en maakt dus geen deel uit van de accountantscontrole. Wij zullen de werking van de interne beheersingsmaatregelen onderzoeken. Uitkomsten van dit onderzoek zijn bepalend voor onze vervolgfacties. De omvang van de deelwaarneming 2014 voor de verbijzonderde interne controle is groter dan de deelwaarneming die met onze accountant is afgesproken. Wij gaan met hen in overleg of dit voldoende is.</p>		

Bevinding 4: Functievermenging wijzigen crediteurenstamgegevens en verplichtingenregistratie

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding en/of constatering Wij hebben geconstateerd dat een aantal medewerkers binnen de afdeling Inkoop Transacties van het Shared Service Center (SSC) zowel crediteurenstamgegevens kunnen wijzigen als verplichtingen kunnen opvoeren. Wanneer de factuur binnenkomt wordt deze automatisch afgeleerd tegen de verplichting. Dit is derhalve een ongewenste functievermenging.</p> <p>Wij hebben begrepen dat halverwege 2014 de bevoegdheden voor een aantal medewerkers binnen de afdeling Inkoop Transacties zijn verruimd, waardoor bovenstaande functievermenging is ontstaan. Op basis van gesprekken met uw medewerkers hebben wij begrepen dat de voornaamste reden voor het opheffen van deze functiescheiding is dat de taakverdeling in de praktijk niet efficiënt werkt. Naar wij hebben begrepen is de verruiming van bevoegdheden in het systeem tijdelijk van aard, daar in DAIC 2.0 op een andere wijze zal voorzien in de noodzakelijke functiescheiding.</p> <p>Uit uw verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat de risico's welke samenhangen met bovenstaande functievermenging eveneens door u zijn onderkend. De afdeling P&A heeft aanvullende werkzaamheden geformuleerd om de ontstane risico's te mitigeren. Deze aanvullende werkzaamheden zijn inmiddels door de afdeling uitgevoerd. Wij hebben deze aanvullende werkzaamheden beoordeeld en vastgesteld dat deze toereikend zijn uitgevoerd.</p>	<p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat onrechtmatige en/of onjuiste betalingen plaatsvinden.</p>	<p>Advies Wij adviseren u bij invoering van DAIC 2.0 de noodzakelijke functiescheiding tussen het wijzigen van crediteurenstamgegevens en het registreren van verplichtingen in te voeren, waarbij deze ook voor de organisatie werkbaar is.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 een zichtbare controle uit te voeren op wijzigingen in bankrekeningnummers, om vast te stellen of als gevolg van deze functievermenging onjuiste/onrechtmatige betalingen hebben plaatsgevonden. Wij gaan graag met u in overleg over de aard en diepgang van deze werkzaamheden.</p> <p>Commentaar management Wij breiden de interne controle uit met een zichtbare controle op wijzigingen in bankrekeningnummers. Dit krijgt in het 4de kwartaal 2014 zijn beslag. Bij DAIC 2.0 wordt de functiescheiding tussen het wijzigen van crediteurenstamgegevens en het registreren van verplichtingen ingevoerd.</p>	

Bevinding 5: Projectbeheersing en ORF registratie

Jaar van constatering	Continue ontwikkeling	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding en/of constatering voorgaande jaren In I-Flow worden interne opdrachtregistratieformulieren (ORF's) vastgelegd. Deze opdrachtregistratieformulieren worden gebruikt voor autorisatie van investeringsprojecten. Middels een geautoriseerde ORF wordt toestemming gegeven om interne uren te verantwoorden en externe opdrachten uit te zetten voor investeringsprojecten. Het is daarom van belang dat ORF's tijdig worden geautoriseerd door bevoegde personen om vertraging in projecten te voorkomen.</p> <p>Periodiek vindt controle plaats op de tijdige verwerking van de ORF's. Deze uitkomsten hiervan worden gerapporteerd aan de proceseigenaren. In 2014 zijn de interne streefdoelen voor de doorlooptijd van de ORF's verder aangescherpt. De streefdoelen zijn vanaf 2014 als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De doorlooptijd van een nieuw ORF bedraagt maximaal zes dagen. ▶ De doorlooptijd van een aanvullend ORF bedraagt vier dagen. ▶ De doorlooptijd voor het afhandelen van één taak bedraagt maximaal één dag. <p>Uit een interne analyse van de gemeente Groningen van juni 2013 is gebleken dat in 22 van 82 gevallen de ORF-procedure volgens de toen geldende (ruimere) richtlijnen niet tijdig zijn doorlopen.</p> <p>Follow-up 2014 De aanscherping van de interne streefdoelen in 2014 heeft geresulteerd in een toename van het aantal gevallen waarin de intern gestelde doorlooptijd niet wordt gehaald. Uit de verbijzonderde interne controle over het eerste halfjaar van 2014 blijkt dat in 11 van de 12 onderzochte ORF-procedures de intern gestelde richtlijnen voor de doorlooptijden niet zijn gehaald. Dit betekent dat aanscherping van de richtlijnen geen positief effect hebben gehad op de doorlooptijden.</p>			
<p>Risico/gevolg Bij het niet behalen van de gestelde streefdoelen bestaat het risico dat kosten worden gemaakt zonder dat hier een geautoriseerde ORF aan ten grondslag ligt. Daarnaast bestaat het risico dat het niet tijdig doorlopen van de ORF-procedure vertraging oplevert in het project, wat mogelijk leidt tot extra kosten.</p> <p>Advies Wij adviseren u te onderzoeken waarom de intern gestelde doorlooptijden in een aantal gevallen niet worden gehaald. Op basis hiervan adviseren wij u om maatregelen te treffen om deze overschrijdingen van de doorlooptijd in de toekomst te voorkomen. Hiermee wordt voorkomen dat kosten worden gemaakt voordat de ORF is geautoriseerd.</p> <p>Commentaar management Gezien de complexiteit van de materie en het aantal functionarissen dat betrokken is bij de ORF-procedure (dit kan oplopen tot circa tien medewerkers) zijn de gehanteerde normen tamelijk ambitieus. Het komt regelmatig voor dat gedurende de doorlooptijd overleg nodig is over inhoudelijke, administratieve of systeem-technische zaken. Een paar dagen vertraging betekent dan al een overschrijding van de norm. Betrokken afdelingshoofden schakelen het planningsbureau in en dit levert tijdswinst op. Wij zijn voornemens om begin 2015 de bij RO (dan Stadsontwikkeling) gebruikte procedures door te lichten, waaronder de ORF-procedure. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een ontkoppeling van de inhoudelijke en administratieve verantwoordelijkheid. Als opdrachtgever, -nemer en planeconoom tot een inhoudelijk positief oordeel zijn gekomen over een offerte zou het toekennen en beschikbaar stellen van een financieel nummer binnen een dag geregeld moeten kunnen worden. Daarbij is het wel nodig goede afspraken te maken tussen de betrokken afdelingen/teams (exploitatiebeheerders, SSC-medewerkers, planners).</p>			

Bevinding 6: Uitkomsten verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en salarisverwerking

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmaticheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>Bij de verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en de salarisverwerking zijn evenals in voorgaande jaren fouten geconstateerd. Deze fouten hebben voornamelijk betrekking op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Dit houdt in dat de uitbetaalde vergoedingen niet voldoen aan de geldende interne- en externe regels. De geldende regels zijn primair vastgelegd in de ARG (Arbeidsvoorwaarden Regeling gemeente Groningen) en het mandaatbesluit en maken middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.</p> <p>Over het eerste halfjaar zijn 55 personeelsmutaties getoetst, waarbij in twaalf gevallen financiële fouten zijn geconstateerd. De geconstateerde fouten hebben met name betrekking op variabele salarismutaties (bijvoorbeeld onjuiste vergoeding van reisdeclaraties). Op basis van de uitkomsten over het eerste halfjaar heeft de afdeling Processinnovatie & Auditing (PI&A) een inschatting gemaakt van de totale onrechtmatigheid voor 2014 van € 0,5 miljoen (2013: € 0,2 miljoen). Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.</p> <p>De fouten worden met name veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt.</p>	<p>Risico/gevolg</p> <p>Het risico bestaat dat vergoedingen aan personeel onrechtmatig en/of onjuist worden uitbetaald.</p> <p>Advies</p> <p>Wij adviseren u de verantwoordelijkheden voor de correcte aanlevering en controle van mutaties aan de relevante regelgeving duidelijk in te bedden in de procedures en erop toe te zien dat deze procedures worden nageleefd.</p>	<p>Commentaar management</p> <p>Het foutpercentage wijkt iets af van vorig jaar, de omvang van de onrechtmatigheid uit de steekproef wijkt significant af. Bijstingsmaatregelen om de rechte matigheid te borgen:</p> <ol style="list-style-type: none"> In het derde kwartaal zijn de controles geïntensiveerd, fouten geanalyseerd en besproken met de medewerkers. De conclusie was tevens dat de foutmarge negatief wordt beïnvloed doordat er te veel mensen met declaraties bezig zijn. In verband met het specialistische werk, met als grondslag verschillende regelingen, is er nu een specialistenteam ingericht. In het uitvoeringsplan HRM werd uitgegaan van standaarden, gemeente Groningen breed. Met name bij declaraties blijkt echter dat er specifieke kennis nodig is op onderdelen (Stadsbeheer/GGD maar ook piket en buitenlandse reizen bijvoorbeeld). Met ingang van Q4 is een structuurwijziging binnen de afdeling doorgevoerd. Betreft concreet een compleet nieuwe werkwijze en extra controles om absolute prioriteit te geven aan verlagings van de onrechtmatigheid. De conerndirecteur bedrijfsvoering informeert het GMO wederom over het belang van de handhaving van de regels ten aanzien van personele vergoedingen en de rol van directieuren/afdelingshoofden daarin. Dit zou moeten leiden tot een betere aanlevering van rechtmatige declaraties. Het digitaal reis- en verblijfskostenformulier met verplichte velden is aangevuld, waardoor de componenten automatisch en dus ook foutloos worden toebedeeld. Tevens is er extra, continue aandacht voor communicatie naar managers en medewerkers over de "spelregels" rondom declaraties. 	

Bevinding 7: Verbijzonderde interne controle op juistheid bevoegdheden in applicaties na start Shared Service Center nog niet toereikend uitgevoerd

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel
Bevinding en/of constatering	<p>Per februari 2014 is het Shared Service Centre (SSC) van start gegaan. Als gevolg hiervan hebben diverse functiewisselingen plaatsgevonden en hebben medewerkers binnen uw organisatie andere bevoegdheden en verantwoordelijkheden gekregen. Uit gesprekken met betrokkenen binnen uw organisatie hebben wij begrepen dat de inrichting van de betrokken applicaties (DAIC en EMIS) hierop zijn aangepast. Als gevolg van de start van het SSC heeft nog geen verbijzonderde interne controle plaatsgevonden of de wijzigingen in de bevoegdheden in de relevante applicaties terecht en goed hebben plaatsgevonden.</p>	<p>Advies en aanvullende werkzaamheden</p> <p>Wij adviseren u een verbijzonderde interne controle uit te voeren op de juistheid en volledigheid van wijzigingen in bevoegdheden in de applicaties DAIC en EMIS na start van het SSC, om vast te stellen dat medewerkers binnen uw organisatie over de juiste bevoegdheden beschikken in de diverse systemen en dat geen sprake is van ongewenste functievermengingen.</p> <p>Wij hebben begrepen dat inmiddels een start is gemaakt met de verbijzonderde interne controle op de bevoegdheden in DAIC. Wij gaan graag nader met u in overleg over de aard en omvang van deze werkzaamheden.</p>	
Risico/gevolg	<p>Het risico bestaat dat naar aanleiding van de diverse functiewisselingen bevoegdheden niet (tijdig) zijn ingetrokken dan wel dat medewerkers niet de juiste bevoegdheden hebben gekregen. Dit brengt risico's met zich mee in het kader van mandateringen, budgethoudersregelingen en functiescheidingen. Hierdoor kunnen mensen toegang hebben tot systemen waarvoor zij op papier niet voor zijn bevoegd.</p>	<p>Commentaar management</p> <p>Wij hebben vastgestelde procedures voor het aanvragen en toewijzen van autorisaties. Aanvragen worden in de lijn getoetst op onder andere voldoen aan de mandaatstructuur van de gemeente Groningen en functiescheiding. De verbijzonderde interne controle op de inkoop- en FIO-routes in DAIC bestaat uit meer onderdelen. De specifieke verbijzonderde interne controle wordt in het vierde kwartaal 2014 uitgevoerd. Bij de verbijzonderde interne controle op inkoop- en aanbestedingen en subsidieverlening worden ook de inkoop- en FIO-routes getoetst. In 2015 wordt een verbijzonderde controle op EMIS uitgevoerd.</p>	

[Terug](#)

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

Bevinding 8: Periodieke aansluiting begrotingskader met financiële administratie nog niet gestructureerd

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>Tijdens onze controle is het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad wordt gerespecteerd. Begrotingswijzigingen naar aanleiding van raadsbesluiten houdt u primair bij in een subadministratie (het zogenaamde begrotingskader). Wij hebben geconstateerd dat het begrotingskader niet één op één aansluit met de financiële administratie (DAIC). Als gevolg hiervan hebben budgethouders middels de financiële administratie geen actueel inzicht in de vastgestelde budgetten.</p> <p>Risico/gevolg</p> <p>Het risico bestaat dat niet tijdig en/of onvoldoende inzicht bestaat in begrotingsoverschrijdingen of -onderschrijdingen. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat de gemeenteraad niet (tijdig) wordt geïnformeerd over begrotingsafwijkingen.</p> <p>Advies en aanvullende werkzaamheden</p> <p>Wij adviseren u periodiek, bijvoorbeeld maandelijks, het begrotingskader aan te sluiten met de financiële administratie (DAIC). Hierdoor waarborgt u dat de verantwoordelijke budgethouders een actueel inzicht hebben in de vastgestelde budgetten.</p>	<p>Commentaar management</p> <p>Door diverse organisatorische wijzigingen vinden veranderingen in de financiële administratie (DAIC) plaats. Deze veranderingen vinden later plaats dan in de subadministratie. Het kader wordt in DAIC in ieder geval op het niveau van de deelprogramma's bijgehouden. Het budgetrecht van de raad wordt daarmee gewaarborgd. De verbijzondering naar de nieuwe directiestructuur is door het timingeffect niet volledig actueel in DAIC, maar is wel in de subadministratie beschikbaar. De subadministratie is tevens de basis voor de prognosebepaling.</p> <p>Voor 2015 is de gemeentebegroting opgesteld aan de hand van de directiebegrotingen volgens de gewijzigde organisatie. DAIC wordt daarop in 2015 aangepast. Daarmee beschikken we per 1 januari 2015 weer over een begrotingskader, zowel gerangschikt naar de programma's van de raad als naar de organisatiestructuur.</p> <p>Het formele begrotingskader en DAIC zullen wij vanaf 2015 minimaal per kwartaal, en mogelijk maandelijks synchroniseren. Procesafspraken hiervoor worden dit jaar nog opgesteld. Ook vindt onderzoek plaats naar een upgrade van het begrotingskader naar LIAS en de mogelijkheid van een automatische koppeling met de financiële administratie (DAIC).</p>		

Pagina 63

[Lees meer](#)

Bevinding 9: Interne controle op kortingen commerciële afvalinzameling wordt niet zichtbaar vastgelegd

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering De afvalinzameling en -verwerking is onder te verdelen in huishoudelijke en commerciële afvalinzameling. De begrote opbrengsten voor commerciële afvalinzameling bedragen voor 2014 circa € 8,1 miljoen.</p> <p>Jaarlijks stelt u een tarievenlijst vast, waarin richtprijzen zijn opgenomen voor verschillende diensten welke u onder de commerciële afvalinzameling aanbiedt. De verkopers van de commerciële afvalinzameling mogen van deze tarieven afwijken indien dit uit concurrentieoverwegingen noodzakelijk is. De specialistisch accountmanager voert een controle uit op de afgesloten contracten en de verstrekte kortingen (> 10%) en bewaart een kopie van alle contracten. In geval van bijzonderheden bespreekt de specialistisch accountmanager deze met de verkoper.</p> <p>Wij hebben geconstateerd dat deze controle niet zichtbaar wordt vastgelegd. Hierdoor is het achteraf niet mogelijk om vast te stellen dat deze controle heeft plaatsgevonden.</p> <p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat door de verkopers te hoge kortingen worden verstrekt, waardoor de diensten onder kostprijs worden geleverd en/of onrechtmatig te hoge kortingen worden verstrekt, als gevolg waarvan de opbrengsten uit commerciële afvalinzameling niet volledig worden verantwoord.</p>	<p>Advies Wij adviseren u de controle uit te voeren op de afgesloten contracten en de verstrekte kortingen zichtbaar vast te leggen, bijvoorbeeld door de gecontroleerde contracten te parafieren. Hierdoor kan ook achteraf worden vastgesteld dat de contracten en de verstrekte kortingen zijn gecontroleerd en geautoriseerd.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole een zichtbare controle uit te voeren op de verstrekte kortingen commerciële afvalinzameling, welke buiten de door u aanvaardbaar geachte bandbreedte van 10% vallen. Wij verzoeken u alle afwijkingen met een hoge financiële impact (bijvoorbeeld kortingen hoger dan € 25.000,- gedurende de gehele contractperiode) nader toe te lichten. Wij gaan graag met u in gesprek over de exacte aard en omvang van deze werkzaamheden.</p> <p>Commentaar management Wij onderschrijven deze bevinding niet volledig. Wij hebben adequate beheersmaatregelen getroffen om de gesignaleerde risico's af te dekken: de senior accountmanager beoordeelt alle contracten, checkt en autoriseert de kortingen. Om ook achteraf vast te kunnen stellen dat de controles zijn uitgevoerd, zullen wij de gecontroleerde contracten parafieren. In het vierde kwartaal 2014 worden alle gecontroleerde contracten vanaf 1 januari 2014 van een paraaf voorzien. Tevens nemen wij in het dossier een nadere toelichting op als de verleende kortingen gedurende de contractperiode meer dan € 25.000,- euro bedragen.</p>		

Bevinding 10: Onvolledige facturatie parkeervergunningen en onvoldoende analyse tussenrekeningen parkeeropbrengsten

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding</p> <p>Uit uw verbijzonderde interne controle over het eerste halfjaar is gebleken dat in één van de 25 getoetste vergunningen niet is gefactureerd. Daarnaast blijkt uit de totaalcontrole over het eerste halfjaar dat één vergunning niet was gefactureerd. Deze fouten worden veroorzaakt doordat in Permixon (subadministratie Parkeerbedrijf) een foute begin- en einddatum zijn ingevuld, waardoor de twee vergunningen niet zijn gefactureerd. De afdeling parkeren heeft deze twee parkeervergunningen alsnog in rekening gebracht.</p> <p>Daarnaast hebben wij uit onze gesprekken met het Parkeerbedrijf geconstateerd dat tussentijds geen zichtbare afloopcontrole en verschillenanalyse plaats vindt op de tussenrekeningen met nog te ontvangen bedragen (exploitatieopbrengsten parkeergarages, opbrengsten vergunningen en opbrengsten naheffingen). Wij hebben begrepen dat dit wordt veroorzaakt doordat in het kader van de overgang van diensten naar vakdirecties de kennisoverdracht tussen de verantwoordelijke medewerkers nog niet volledig plaats heeft gevonden.</p> <p>Risico</p> <p>Het risico bestaat dat niet alle parkeeropbrengsten verantwoord worden, waardoor de gemeente inkomsten mistloopt.</p> <p>Het risico bestaat dat tussentijdse rapportages niet actueel zijn doordat opbrengsten nog op de tussenrekeningen verantwoord staan. Ook kunnen tussentijdse rapportages onbetrouwbaar zijn doordat de verschillen tussen de opboeking en afboeking op de tussenrekening niet geanalyseerd zijn. Het is op dit moment onbekend of sprake is van grote verschillen.</p> <p>Advies</p> <p>Wij adviseren u periodiek controlelijsten uit Permixon te draaien en te analyseren. Eventuele fouten kunnen dan in een vroegtijdig stadium hersteld worden waardoor facturatie alsnog plaatsvindt.</p>	<p>Wij adviseren u de procedure rondom de analyse op de tussenrekeningen van het Parkeerbedrijf met de verantwoordelijke medewerker af te stemmen en onderdeel te laten maken van periodiek overleg. Daarnaast adviseren wij u de analyse periodiek uit te voeren en zichtbaar vast te leggen om de ontvangst van alle opbrengsten te waarborgen.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden</p> <p>Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 de volgende werkzaamheden uit te voeren, om de ontvangst van alle opbrengsten te waarborgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het uitdraaien van een lijst met verstrekte vergunningen uit Permixon over geheel 2014 met een analyse op data afwijkend van 2014. Een analyse op de tussenrekening van het parkeerbedrijf. Het gaat hier om het analyseren van verschillen tussen de opboeking en afboeking van opbrengsten, inclusief een verklaring van de verschillen. <p>Commentaar management</p> <p>Wij onderschrijven de bevinding over de onvoldoende facturatie van de parkeervergunning niet. Onze verbijzonderde interne controle heeft deze bevinding geconstateerd. Daarop is actie opgenomen: wij hebben een query ontwikkeld waarmee we de volledigheid van de facturatie bewaken. Periodiek wordt deze query gedraaid. Hiermee is het risico afgedekt.</p> <p>Inmiddels is er binnen het team Grootboek een vaste functionaris die de tussenrekeningen aangaande de parkeeropbrengsten beheert en controleert. Er vindt tussentijdse afloopcontrole en verschillenanalyse plaats. Hiermee is het risico afgedekt.</p>		

Bevinding 11: Geen zichtbare analyse belastingdebiteuren

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding Maandelijks stelt de afdeling belastingen een overzicht op met het verloop van de belastingdebiteuren. Aan de hand van dit overzicht wordt de ouderdom van de openstaande belastingdebiteuren geanalyseerd en worden eventuele actiepunten geformuleerd. Deze analyse wordt echter niet zichtbaar vastgelegd, waardoor achteraf niet kan worden vastgesteld dat deze analyse is uitgevoerd. Tevens ontbreekt een overzicht van uitstaande actiepunten en opvolging hiervan door de afdeling belastingen. Wij hebben begrepen dat door de overgang van diensten naar vakdirecties de medewerkers onvoldoende tijd hebben. Daarnaast speelt mee dat ook de belastingheffing voor de DAL-gemeenten door u wordt uitgevoerd en dit ook extra tijd van de afdeling belastingen vraagt.</p> <p>Risico Als gevolg van het ontbreken van een zichtbare analyse bestaat het risico dat achteraf niet kan worden vastgesteld of deze heeft plaatsgevonden en dat niet alle actiepunten in beeld zijn. Hierdoor bestaat mogelijk een hoger risico op oninbare belastingdebiteuren en afboekingen.</p>	<p>Advies Wij adviseren u de analyse van het verloop van de belastingdebiteuren, samen met de geformuleerde actiepunten zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf kan worden vastgesteld dat deze analyse is uitgevoerd.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 een zichtbare analyse uit te voeren van de ouderdom en inbaarheid van de belastingdebiteuren.</p> <p>Commentaar management De betreffende analyse vormt een integraal onderdeel van de werkzaamheden van het team Invordering. De afdeling zal de komende periode gebruiken om het feit dat de analyse en de daaruit volgende processtappen (verdere dwanginvordering, stuiting van verjaring, oninbaar lijden) op een voor de accountant toetsbare wijze worden vastgelegd.</p>		

Bevinding 12: Geen concrete afspraken met DAL-gemeenten over de verantwoording van de belastingopbrengsten

Jaar van constatering	2011	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Natuurlijke advisering	Omvang risico	Laag
<p>Bevinding voorgaande jaren</p> <p>Vanaf 2012 heeft u de belastingheffing en -inning voor de DAL-gemeenten (Delfzijl, Appingedam en Loppersum) voor uw rekening genomen. Dit betekent dat de gegevens van de drie gemeenten zijn geconverteerd in het systeem van de afdeling belastingen (Gouw). De afdeling belastingen zal tevens jaarlijks een verantwoordingsdocument op moeten stellen richting de DAL-gemeenten, met daarop onder andere de gerealiseerde belastingopbrengsten, debiteurenstanden et cetera.</p> <p>Wij constateren dat nog geen concrete afspraken zijn gemaakt omtrent de verantwoording van de belastingopbrengsten aan de DAL-gemeenten. In de DVO zijn afspraken gemaakt over het tijdstip van verantwoorden, maar niet over de aan te leveren documenten daarbij (bijvoorbeeld een controleverklaring bij de opbrengsten).</p> <p>Risico</p> <p>Het risico bestaat dat het door u opgestelde verantwoordingsdocument niet voldoet aan de informatiebehoefte van de DAL-gemeenten.</p>	<p>Advies</p> <p>Wij adviseren u om afspraken te maken omtrent de wijze waarop verantwoording aan de DAL-gemeenten plaats moet vinden en vast te leggen in de dienstverleningsovereenkomst.</p> <p>Follow-up 2014</p> <p>Wij hebben begrepen dat nog geen nadere afspraken gemaakt zijn omtrent de verantwoording. Tevens heeft nog geen evaluatie plaatsgevonden van de verantwoordingen over de afgelopen jaren.</p> <p>Commentaar management</p> <p>De DAL-gemeenten worden periodiek (volgens de gemeentelijke planning) op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Het genoemde punt betreft voornamelijk de aanlevering van de (controle) informatie aan de accountant. Deze was in 2013 niet optimaal, door de reorganisatie. Deze aanlevering zal nu centraal plaatsvinden.</p>		

Bevinding 13: Voortgang verbijzonderde interne controles BUIG en Participatiebudget blijft achter

Jaar van constatering	2014 (herijking voorgaande jaren)	Kans op voordoen risico	Groot
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering Ten tijde van de interim-controle was de verbijzonderde interne controle op het participatiebudget nog niet gestart. Hierdoor had de gemeente Groningen eind september 2014 nog geen inzicht in de rechtmatigheid van de uitvoering van het participatiebudget. Daarnaast omvat de verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG de periode januari tot en met mei. Wij zijn van mening dat de interne controle op de BUIG en Participatiebudget hiermee achterblijft.</p> <p>Risico/gevolg Door het niet tijdig uitvoeren van de verbijzonderde interne controle bestaat het risico dat het tijdig oplossen van omissies in de naleving van wet- en regelgeving wordt bemoeilijkt en daarnaast bestaat het risico dat onrechtmatige bestedingen plaatsvinden.</p>	<p>Rechtmatigheid Wij adviseren u toe te zien op tijdige uitvoering en spreiding van de verbijzonderde interne controle, zodat in geval van fouten en/of onzekerheden, tijdig maatregelen kunnen worden genomen deze in de toekomst te voorkomen en tijdig herstelacties kunnen plaatsvinden.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Teneinde voldoende zekerheid te verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de BUIG en Participatiebudget is het noodzakelijk dat voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de verbijzonderde interne controles op deze processen hebben plaatsgevonden.</p> <p>Deze bevinding geldt eveneens voor de verbijzonderde interne controles op dossiers voor de gemeente Ten Boer.</p> <p>Commentaar management De verbijzonderde interne controle op het participatiebudget wordt in het vierde kwartaal uitgevoerd. De verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG vanaf juni 2014, is/wordt in het derde en vierde kwartaal 2014 uitgevoerd.</p>	<p>Advies Wij adviseren u toe te zien op tijdige uitvoering en spreiding van de verbijzonderde interne controle, zodat in geval van fouten en/of onzekerheden, tijdig maatregelen kunnen worden genomen deze in de toekomst te voorkomen en tijdig herstelacties kunnen plaatsvinden.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Teneinde voldoende zekerheid te verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de BUIG en Participatiebudget is het noodzakelijk dat voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de verbijzonderde interne controles op deze processen hebben plaatsgevonden.</p> <p>Deze bevinding geldt eveneens voor de verbijzonderde interne controles op dossiers voor de gemeente Ten Boer.</p> <p>Commentaar management De verbijzonderde interne controle op het participatiebudget wordt in het vierde kwartaal uitgevoerd. De verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG vanaf juni 2014, is/wordt in het derde en vierde kwartaal 2014 uitgevoerd.</p>	<p>Groot</p> <p>Middel</p>

Bevinding 14: Opnieuw bijstandsgerechtigden zonder UWV inschrijving

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmaticheid	Omvang risico	Middel
Bevinding en/of constatering	<p>In 2013 heeft uw organisatie een intensief project gestart naar aanleiding van de bevindingen rondom de ontbrekende UWV inschrijvingen. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat de gemeente Groningen in overeenstemming met het UWV is overgegaan tot een administratieve herinschrijving van alle bijstandsgerechtigden zonder geldige inschrijving.</p> <p>Bij de verbijzonderde interne controle over de eerste vijf maanden van 2014 is geconstateerd dat opnieuw bijstandsgerechtigden als gevolg van het niet tijdig verlenen van de UWV inschrijving ten onrechte niet ingeschreven (hebben) bestaan. Conform de systematiek van voorgaand jaar is deze constatering vertaald in een financiële fout ter hoogte van de op te leggen maatregel van 5% van de uitkering gedurende één maand. Dit leidt tot een financiële fout van € 1.34 op een populatie van € 73.298,- (0,18%). Geëxtrapoleerd naar de totale massa (€ 51.091.900,-) leidt dit tot een voorlopige fout van € 92.000,- (2013: € 836.000,-).</p>		
Risico/gevolg	<p>Ondanks de getroffen maatregelen in 2013 heeft bovenstaande bevinding zich opnieuw voorgedaan in 2014. Uit overleg met uw gemeente is gebleken dat intern momenteel een oorzakenanalyse wordt uitgevoerd om te achterhalen waarom zich dit in 2014 opnieuw heeft voorgedaan en waarom de getroffen maatregelen mogelijk niet hebben gewerkt. De gemeente Groningen loopt het risico dat ook in 2014 een aanzienlijke bedrag aan onrechtmatigheden wordt geconstateerd als gevolg van het niet handhaven op het punt van de UWV-inschrijvingen.</p>		
Advies	<p>Wij adviseren u om uw voorgenomen oorzakenanalyse op korte termijn uit te voeren en naar aanleiding hiervan passende maatregelen te treffen om herhaling te voorkomen. Gezien de gebieken kans op herhaling adviseren wij de gemeente Groningen om nauwlettend toe te zien op de uitvoering en resultaten van deze maatregelen.</p>		
Aanvullende werkzaamheden	<p>Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de totale omvang is van de bijstandsgerechtigden zonder geldige UWV-inschrijving in 2014, om zodoende de omvang van de financiële onrechtmatigheid voor de jaarrekening 2014 nauwkeurig te kunnen bepalen.</p>		
Commentaar management	<p>Wij hebben inmiddels acties ondernomen. Het UWV verlengt collectief de inschrijvingen van de bijstandsgerechtigden (WWB). Driemaandelijks herhaalt het UWV dit proces. Hiermee is continuïteit en actualiteit van de inschrijvingen geborgd. Het UWV is voornemens om de sluitende registratie van WWB-gerechtigden te blijven, verlengt UWV de inschrijving automatisch. Indien de WWB uitkering is beëindigd vraagt UWV de klant automatisch of deze nog ingeschreven wilt blijven staan. Dit gebeurt via de werkmap. De klant ontvangt een verleningsaanpak, een bericht en een e-mailnotificatie. Om de drie maanden wordt de vraag gesteld of de inschrijving verlengd kan worden. Indien de klant aangeeft uitgeschreven te willen worden, of niet reageert dan vindt automatisch uitschrijving plaats. De release van deze functionaliteit staat gepland voor december 2014 of februari 2015.</p>		

Bevinding 15: Financiële onzekerheden BUIG

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Groot
<p>Bevinding en/of constatering Bij de verbijzonderde interne controle over de eerste vijf maanden van 2014 op de BUIG is vastgesteld dat in vier gevallen sprake is van een onzekerheid, voor een totaalbedrag van € 4265,- (5,82%). Deze onzekerheden zijn enerzijds het gevolg van het ontbreken van een Plan van Aanpak voor jongeren < 27 jaar (zie ook bevinding 18) en anderzijds door onduidelijkheden rondom de woonsituatie/onvolledige rapportages, waardoor geen uitspraak kan worden gedaan over de rechtmatigheid van de uitkering. Geëxtrapoleerd naar de totale massa, leidt dit tot een voorlopige onzekerheid van € 2.974.000,-. Nader onderzoek kan de onzekerheid nog verlagen en mogelijk opheffen.</p>	<p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat naar aanleiding van nieuwe en/of nog uit te zoeken bevindingen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van 3% wordt overschreden.</p>	<p>Advies Om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt, zal aanvullend onderzoek moeten worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan deze onzekerheid worden opgeheven of zal dit leiden tot een financiële fout. In dit laatste geval zal de impact op de totale massa moeten worden bepaald.</p> <p>Aanvullende werkzaamheden Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de gevolgen zijn van de geconstateerde manco's in de interne beheersing voor de controle van de jaarrekening. Dit is mede afhankelijk van de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle over het tweede halfjaar. Wij gaan hierover graag vroegtijdig met u in gesprek.</p> <p>Commentaar management Wij starten in 2014 een breed verbetertraject op om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt. Dit willen wij combineren met een plan van aanpak voor jongeren en de eventuele screening van het bestand. Inmiddels worden hiervoor middelen vrijgemaakt.</p>	

Bevinding 16: Ontoereikende functiescheiding autorisatie facturen subsidiebanen

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering 2013</p> <p>De voormalige dienst SoZaWe heeft bij een aantal grote partijen (bijvoorbeeld O2G2) mensen geplaatst met een zogenoemde gesubsidieerde baan. Hiervoor ontvangt SoZaWe maandelijks grote facturen. Deze worden sinds de invoering van DAIC op persoonsniveau ingeboekt. De medewerker die verantwoordelijk is voor het inboeken van deze facturen is eveneens verantwoordelijk voor het autoriseren van de factuur voor betaling. Hierbij is sprake van functievermenging.</p> <p>Daarnaast vindt geen controle plaats tussen de eindafrekening van de externe partij en de bedragen die zijn ingeboekt in GWS, waardoor niet wordt vastgesteld of het gefactureerde bedrag goed in GWS en daarmee terecht in DAIC worden verantwoord.</p> <p>Risico/gevolg</p> <p>Doordat de bevoegdheid van het registreren en autoriseren bij één en dezelfde medewerker is ondergebracht en het ontbreken van een inhoudelijke controle, bestaat het risico dat fouten ontstaan bij het invoeren en als gevolg hiervan verkeerde bedragen worden betaald.</p> <p>Advies</p> <p>Wij adviseren u om functiescheiding te creëren tussen het registreren en controleren van de factuur. Daarnaast adviseren wij u om de ontvangen eindafrekening te controleren aan de hand van de contracten en geboekte bedragen in GWS.</p>	<p>Aanvullende werkzaamheden</p> <p>Wij verzoeken u aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren ten aanzien van de juistheid en rechtmatigheid van de gefactureerde en verantwoorde lasten. Wij zullen deze werkzaamheden bij de jaarrekeningcontrole beoordelen.</p> <p>Follow-up 2014</p> <p>Aangezien de interne controle op het participatiebudget ten tijde van de interim-controle nog niet was gestart, hebben wij nog geen opvolging aan deze bevinding kunnen geven. Bij de jaarrekeningcontrole 2013 zijn aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht om de juistheid en rechtmatigheid van de gefactureerde en verantwoorde lasten vast te stellen. Indien deze bevinding niet opgevolgd blijkt, zullen aanvullende werkzaamheden opnieuw noodzakelijk zijn voor de jaarrekeningcontrole 2014.</p> <p>Commentaar management</p> <p>De bevinding met betrekking tot de ontoereikende functiescheiding autorisatie facturen subsidiebanen is in 2013 reeds opgelost. De facturen worden niet in DAIC geboekt, maar in GWS op persoonsniveau. GWS is dusdanig ingericht dat er altijd sprake is van functiescheiding. Eén medewerker registreert en een andere medewerker controleert en fiatteert. Op de eindafrekening vindt nog een controle plaats op de reeds verstrekte bedragen. Tevens merken wij op dat deze regeling zo goed als afgebouwd is.</p>		

Bevinding 17: Ontbrekend plan van aanpak ex WIJ-ers

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Groot
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering 2013</p> <p>Bij de interne rechtmatigheidscontrole is geconstateerd dat een groot deel van de jongeren afkomstig uit de WIJ, nog niet beschikken over een startkwalificatie. Als gevolg van het intrekken van de WIJ is het een vereiste dat alle jongeren die in de WWB zijn opgenomen beschikken over een startkwalificatie. Vooral nog gaat het om ongeveer 620 jongeren.</p> <p>Risico/gevolg</p> <p>Wanneer deze jongeren niet beschikken over een geldige startkwalificatie en kan leren of studeren, bestaat er geen recht op een WWB uitkering (Artikel 13 lid 2). Het risico bestaat dat deze jongeren ten onrechte een uitkering hebben ontvangen.</p> <p>Advies</p> <p>Wij adviseren u om zo spoedig mogelijk acties te ondernemen op de groep jongeren waarvoor nog geen startkwalificatie is afgegeven.</p> <p>Follow-up 2014</p> <p>Voor jongeren beneden de 27 jaar is het voor gemeenten volgens de wet verplicht naast een startkwalificatie ook een Plan van Aanpak op te stellen. In 2013 is een intensief traject ingezet om hierop te toetsen en ervoor te zorgen dat aan deze wettelijke bepalingen werd voldaan. Bij de interne controles tot en met mei 2014 is in twee van de vijftien geïnterviewde dossiers geconstateerd dat een plan van aanpak ontbreekt. De gemeente Groningen trekt hierbij zelf de conclusie dat de kwaliteit van de uitvoering een neerwaartse spiraal vertoont, resulterend in een hoge onzekerheid ten aanzien van de uitvoering van de BUIG (zie ook bevinding 16).</p>	<p>Aanvullende werkzaamheden</p> <p>Om de financiële gevolgen voor de rechtmatigheid te bepalen dient voortgaand aan de jaarrekeningcontrole de gevolgen van het ontbreken van de startkwalificatie/Plan van Aanpak inzichtelijk te zijn, danwel dient dit te zijn hersteld. Graag gaan wij vroegtijdig in overleg over de te ondernemen acties en het tijdsplan hiervoor.</p> <p>Commentaar management</p> <p>Wij stellen in 2014 voor de groep jongeren waarvoor nog geen startkwalificatie is afgegeven een Plan van Aanpak op. In de toekomst zullen wij voldoen aan onze wettelijke verplichtingen.</p> <p>Bij elke WWB-beschikking wordt een plan van aanpak meegestuurd. Indien de startkwalificatie niet blijkt uit de gegevens die DUO heeft aangeleverd aan SUWINET of uit de UWV gegevens, dan wordt een gewaarmerkte kopie in het dossier opgenomen. Per klantmanager wordt lijstwerk over de startkwalificatie uitgezet zodat er een integrale controle kan plaatsvinden of de aanduiding "geen startkwalificatie" in het systeem wel juist is.</p> <p>Bij bepaalde vooropleidingen (bijvoorbeeld de praktijkschool) is er op grond van de leerplanchet geen verplichting tot het behalen van een startkwalificatie. Hierover worden de klantmanagers geïnformeerd.</p> <p>Clënten bij medische problemen eerder een medisch attest laten overleggen van een behandelaar. Dit geeft een objectief beeld van de belastbaarheid van de cliënt en bevordert de kwaliteit van het plan van aanpak.</p>		

Bevinding 18: Geen zichtbare controle facturatie detachering Sw-medewerkers (AI)

Jaar van constatering	2014 (origineel 2006)	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Onze bevinding en/of constatering 2006 Deze bevinding heeft betrekking op het detachingsproces vanuit iederz. Door de detachering wordt gewerkt met een stamlijst voor contracten op personeelniveau die gebaseerd zijn op Profit. De stamlijst detacheringen wordt gebruikt voor de facturering. Intern wordt per maand niet altijd een aansluiting gemaakt tussen het aantal personen volgens de stamlijst detacheringen en het aantal personen die werkzaam zijn in de detachering volgens de salarisadministratie (PION). Daarnaast wordt deze controle ook niet gedocumenteerd.</p> <p>Deze situatie wordt onderkend en er wordt momenteel gezocht naar mogelijke oplossingen.</p> <p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat, door het ontbreken van een interne controle, opbrengsten worden misgelopen.</p>	<p>Ons advies Wij adviseren u om controle te gaan uitvoeren op de juistheid en de volledigheid van de facturering inzake detacheringen.</p> <p>Onze follow-up 2014 Wij hebben geconstateerd dat de opzet van de controle gereed is. Tijdens onze interim-controle was de interne controle op dit proces nog niet gestart. Wij hebben derhalve (nog) geen follow-up kunnen geven aan deze bevinding. Ons voorstel is om tijdig met de gemeente Groningen afstemming te realiseren over de timing en uitvoering van de interne controlewerkzaamheden op dit punt.</p> <p>Commentaar management De verbijzonderde interne controle op de juistheid van volledigheid van de facturering inzake detacheringen wordt in het vierde kwartaal 2014 afgerond. Dit is conform planning.</p>		

Bevinding 19: Wachtwoordenbeleid Dafinci en CLEAR

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>Conform onze bevinding van 2013 hebben wij vastgesteld dat het wachtwoordbeleid voor de applicatie Dafinci nog steeds ontoereikend is. U heeft aangegeven dat de upgrade van Dafinci (naar "Dafinci 2.0") gebruikt zal worden voor het inrichten van een stringenter wachtwoordbeleid.</p> <p>In 2014 hebben wij vastgesteld dat het in CLEAR ingerichte wachtwoordbeleid eveneens ontoereikend is.</p> <p>De benoemde applicaties voldoen niet aan de door u opgestelde norm in het Informatiebeveiligingsbeleid.</p> <p>Risico/gevolg</p> <p>Door het ontbreken van adequate wachtwoordeisen, is het risico aanwezig dat wachtwoorden makkelijk te achterhalen zijn en elders bekend raken. Uiteindelijk kan dit leiden tot ongeautoriseerd gebruik van gebruikersaccounts en zijn handelingen niet meer herleidbaar naar de betreffende personen die de acties hebben uitgevoerd. Hiermee is de betrouwbaarheid van de financiële administratie in het geding, tot het moment waarop het stringente wachtwoordbeleid is ingesteld en geactiveerd.</p>	<p>Advies</p> <p>Wij onderschrijven uw voornemen voor het instellen van een stringenter wachtwoordbeleid en bevelen u hierbij aan ten minste rekening te houden met de volgende eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ minimaal aantal tekens; ▶ bepaalde complexiteit (leestekens, cijfers); ▶ verval van wachtwoorden (na x-aantal dagen); ▶ afdwingen van wijzigen initieel wachtwoord. <p>Commentaar management</p> <p>Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.</p>		

Bevinding 20: Proces tot wijzigen of ontnemen van autorisaties verdient aandacht

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering Door de inrichting van het SSC, zijn de beheerprocedures en taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van verschillende medewerkers en afdelingen binnen de gemeente gewijzigd. Eén van de procedures welke de jaarrekeningcontrole raakt, is het proces van toekennen, wijzigen en ontnemen van rechten binnen de jaarrekeningrelevante applicaties.</p> <p>Het proces voor het wijzigen en verwijderen van rechten van medewerkers functioneert nog niet voldoende voor de applicaties SIMS, GOUW, CLEAR en GWS. Wij hebben van u begrepen dat het uniform implementeren van dit proces binnen het gehele SSC, onderdeel is van verdere optimalisatie plannen. De bestaande procesbeschrijving voor het toekennen en monitoren van logische toegangsbeveiliging zal door u worden gebruikt als basis.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat het proces met betrekking tot het toekennen van autorisaties wel een gecontroleerd proces doorloopt, al is de gehanteerde werkwijze niet uniform voor de door ons beoordeelde applicaties.</p>	<p>Risico/gevolg Het risico bestaat dat gebruikers ten onrechte toegang tot de systemen SIMS, GOUW, CLEAR of GWS hebben of over onjuiste rechten binnen deze applicaties beschikken. Met de eventueel onterecht toegewezen of onjuiste rechten kunnen ongeautoriseerde handelingen worden verricht.</p>	<p>Advies Wij onderschrijven uw voornemen het proces met betrekking tot het wijzigen en ontnemen van autorisaties uniform te implementeren. U gaat hierbij proceseigenaren vragen zelf te toetsen in welke mate zij voldoen aan het op te stellen uitdienstproces.</p> <p>Wij bevelen u aan de bestaande procesbeschrijving rondom gebruikersbeheer kritisch te beoordelen en op korte termijn aan te vullen met een proces voor uitdiensttreding. Binnen het proces is het van belang dat duidelijk beschreven is wie rechten heeft om (wijzigingen in) gebruikersaccounts aan te vragen, op welke wijze dit dient te gebeuren, over welke applicaties een gebruiker dient te beschikken en welke rechten een gebruiker nodig heeft.</p> <p>Voorts bevelen wij u aan zoals, ook door u is opgenomen in de procesbeschrijving, op vooraf vastgestelde momenten (bijvoorbeeld halfjaarlijks) een periodieke controle uit te voeren teneinde vast te stellen dat alle gebruikers nog terecht toegang hebben tot applicaties en beschikken over de juiste rechten.</p>	<p>Commentaar management Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.</p>

Bevinding 21: Beheerrechten CLEAR onvoldoende beperkt

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel
<p>Bevinding en/of constatering</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat binnen de applicatie CLEAR de rol "applicatiebeheerder" en daarmee beheerrechten zijn toegekend aan een functionaris die daar vanuit zijn functie geen recht op heeft. Dit betreft het account [BAKRI]. U heeft bij ons aangegeven dat deze gebruiker het account kan gebruiken ter ondersteuning van de overige applicatiebeheerders. In het verleden was de gebruiker van dit account de functioneel applicatiebeheerder van CLEAR, maar dat is nu niet meer het geval. De medewerker valt onder een andere afdeling.</p> <p>Vanuit praktisch oogpunt begrijpen wij de gekozen inrichting, maar vanuit de jaarrekeningcontrole is het toekennen van beheerrechten aan functionarissen die deze vanuit zijn/haar functie niet nodig hebben, niet gewenst.</p> <p>Risico/gevolg</p> <p>De gebruikers met applicatiebeheer rechten zijn in staat beheerfuncties uit te voeren waardoor het bijvoorbeeld mogelijk is fictieve accounts aan te maken waardoor ongeautoriseerde handelingen kunnen worden uitgevoerd die vervolgens niet te herleiden zijn naar een natuurlijk persoon. Doordat deze medewerker geen onderdeel is van de afdeling ontbreekt eveneens het fysieke toezicht op het gebruik van dit account.</p>	<p>Advies</p> <p>Wij bevelen u aan de applicatiebeheerder rechten verder te beperken. Daar waar het gebruik van het account door BAKRI vanuit een ondersteunende rol noodzakelijk is, bevelen wij u aan, aan de hand van logging, toe te zien op het gebruik van de uitgevoerde acties onder dit account en de andere beheeraccounts.</p> <p>Commentaar management</p> <p>Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.</p>		

Inhoudsopgave	Bestuurlijke samenvatting	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	Begroting 2015 en bezuinigingen	Belangrijke ontwikkelingen	Belangrijkste bevindingen	Aandachtspunt van de Raad	Processen en detailbevindingen	Terug
---------------	---------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------	--------------

Afgewikkelde bevindingen

Bevinding 2013	Aanbeveling	Follow-up 2014
<p>Eigen bijdrage verstrekte voorziening WMO</p> <p>De afdeling bedrijfsbureau heeft vorig jaar tijdens haar kwaliteitscontrole geconstateerd dat bij een aantal verstrekte voorzieningen geen eigen bijdrage is opgelegd over wijzigingen op verstrekte voorzieningen.</p>	<p>Wij hebben u geadviseerd om te onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Bij hoeveel dossiers sprake is van een aanpassing op een eerder verstrekte voorziening, waarvoor onterecht geen eigen bijdrage is berekend. ▶ Wat de financiële omvang van de onrechtmatigheid is. <p>Daarnaast hebben wij u geadviseerd om uw procedures aan te scherpen met betrekking tot aanpassingen op eerder verstrekte voorzieningen.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat het handboek per 1 september 2013 op dit punt is aangepast. Voorts heeft u vorig jaar een onderzoek uitgevoerd naar de financiële omvang van de onrechtmatigheid. Uit dit onderzoek bleek dat de financiële omvang van de onrechtmatigheid op dit punt zeer beperkt was. Uit de interne controlewerkzaamheden 2014 blijken geen bijzonderheden. Hiermee is deze bevinding afgewikkeld.</p>
<p>Onafhankelijke positie PBI in relatie tot waardering gronden</p> <p>Door de aanhoudende recessie nemen risico's en verliezen binnen grondexploitaties toe, hierdoor komt meer druk te liggen bij een onafhankelijke beoordeling van de projecten. Wij hebben in voorgaande jaren geconstateerd dat het wenselijk is om de afdeling die de controle uitvoert op de projecten meer onafhankelijk te positioneren.</p>	<p>Wij hebben u geadviseerd om te beoordelen op welke wijze kan worden gegarandeerd dat intern voldoende "checks and balances" aanwezig zijn ten behoeve van de waardering van de gronden. Dit zou kunnen worden vormgegeven door bijvoorbeeld onafhankelijke controles door de afdeling concerncontrol te laten uitvoeren op de projecten.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat vanuit concerncontrol onafhankelijke controles worden uitgevoerd op de projecten. De afdeling concerncontrol rapporteert rechtstreeks aan het college en de auditcommissie. Hiermee is de onafhankelijkheid gewaarborgd. Onze bevinding is hiermee afgewikkeld.</p>

Terug

Processen en detailbevindingen

Aandachtspunt van de Raad

Belangrijkste bevindingen

Belangrijke ontwikkelingen

Begroting 2015 en bezuinigingen

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

Vervallen bevindingen

Bevinding 2013	Toelichting op huidige status
Waardering gronden en verwachte verkopen	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.1 van onze managementletter.
Grondexploitatie Meerstad in ontwikkeling - onze controle hierop vindt in het najaar plaats	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.1 van onze managementletter.
Inkomsten uit parkeren blijven structureel achter op meerjarenprognoses	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.3 van onze managementletter.
Onzekerheden participatiebudget	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 7.3 van onze managementletter.
Financiële rechtmatigheidsfouten BUIG	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 7.3 van onze managementletter.
Functioniescheiding en wachtwoorden SIMS	Hiervoor verwijzen wij naar het hoofdstuk ICT in de controle.

Collegedebrief inzake Reactie college op managementletter interimcontrole 2014 EY

Onderwerp Reactie college op managementletter interimcontrole 2014
Ernst & Young

Steller N.R. Werkman

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 76 80 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 4709800

Datum 26 NOV 2014 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Vooruitlopend op de controle van de jaarrekening voert de accountant jaarlijks een interimcontrole uit. Op 7 november jl. bracht EY Accountants hierover een managementletter uit. Lag vorig jaar het accent in de managementletter vooral op de vele externe en interne ontwikkelingen, de volle agenda en de risico's in een veranderende organisatie, deze keer is het thema 'Groningen duurzaam in ontwikkeling?' Daarmee doelt de accountant op onze invulling van de belangrijkste risico's (continu en duurzaam via de reguliere P&C-cyclus), de vorming van sociale wijkteams voor de uitvoering van nieuwe taken in het kader van de WMO en Jeugdzorg, evenals de vorming van het Shared Service Center (SSC).

Het algemene beeld dat uit de rapportage naar voren komt, is dat we op meerdere vlakken goede stappen hebben gezet en de control goed op orde hebben. De positionering van de control is versterkt en geschiedt nu vooral aan de voorkant. Wel lopen we op bepaalde terreinen financiële risico's, maar die worden ook intern onderkend. Het positieve beeld overheerst in de rapportage, maar de accountant maakt ook kritische kanttekeningen.

Wij gaan hierna, overeenkomstig de indeling van het rapport, in op de belangrijkste aspecten van het accountantsrapport. De herziene grondexploitaties komen in de managementletter niet aan de orde. Hierover brengt EY een afzonderlijk rapport uit.

Bestuurlijke samenvatting

EY meldt in de bestuurlijke samenvatting dat de financiële positie van onze gemeente nog steeds een belangrijk aandachtspunt is. De accountant voegt hieraan, ten opzichte van eerdere jaren, een nieuw element toe. Hij is van mening dat de (rente)risico's op de langlopende schulden mogelijk effecten

Collegedebat inzake Reactie college op managementletter interimcontrole 2014 EY

Bladzijde
Onderwerp

2
Reactie college op managementletter
Interimcontrole 2014 Ernst & Young

kunnen hebben op onze financiële positie, gelet op de omvangrijke schuldenlast (circa 1 miljard euro). De accountant vindt onze inschatting en doorrekening van het renterisico in het weerstandsvermogen voor verbetering vatbaar. Daarentegen denken wij met de getroffen maatregelen (het opvangen van de rentestijging in het huidige jaar met de rente egaliseringsreserve, dekking zoeken binnen de meerjarenbegroting en voor grondexploitaties met een looptijd langer dan 5 jaar te rekenen met een ROP +0,5%) de risico's te kunnen opvangen. Overigens nemen we de bevinding van de accountant mee bij de berekening van het risico in de rekening 2014. Daarnaast berichten we u over het verloop van de schulden en de ontwikkeling van de rente in onze treasuryrapportage twee keer per jaar.

Ten aanzien van de (structurele) bezuinigingen geeft de accountant aan dat het realiseren ervan nog steeds een grote uitdaging is. Die opvatting delen wij. EY stelt dat er sprake is van een gestructureerd proces ten aanzien van de sturing, beheersing van de bezuinigingen en de informatievoorziening daarover.

Met ons is de accountant van mening dat we in het afgelopen jaar belangrijke stappen hebben gezet naar een duurzame toekomst van onze gemeente door de oprichting van het SSC, de positionering van de afdeling concern-control en de inrichting van de decentralisaties.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Het jaar 2014 stond in het teken van de transitie van de dienstenstructuur naar een concernmodel. Als gevolg hiervan zijn meer dan 700 medewerkers in ondersteunende functies overgeplaatst naar het Shared Service Center. In de vorige rapportage schreef de accountant dat bij grote verandertrajecten sprake kan zijn van een terugvalrisico (in de bedrijfsvoering). Doordat we tijdig passende maatregelen hebben getroffen, is er volgens de accountant slechts sprake van lichte terugval in enkele significante processen. Dit betreft de ontvlechting van de begroting, de functiescheiding tussen het SSC en de Concernstaf en de controle op de bevoegdheden in de geautomatiseerde systemen. Deze drie punten hebben onze volle aandacht.

Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

De accountant geeft in de rapportage een overzicht van de belangrijkste cijfers uit de begroting 2015 en onze 2^e Voortgangsrapportage 2014. Een zorgpunt is volgens de accountant het incidenteel invullen van bepaalde structurele bezuinigingstaakstellingen. Wij onderkennen dat we hiermee weliswaar incidenteel de taakstellingen weten in te vullen, maar dat de structurele realisatie op onderdelen om aanvullende maatregelen vraagt. Voor

Bladzijde 3
Onderwerp Reactie college op managementletter
Interimcontrole 2014 Ernst & Young

een deel gaat het om organisatietaakstellingen die nog niet structureel zijn gerealiseerd. Waar nodig zullen wij alternatieve voorstellen aan uw raad voorleggen. In de Voortgangsrapportages houden we u op de hoogte van de realisatie van de bezuinigingen.

Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

Belangrijke ontwikkelingen bij de gemeenten zijn de decentralisaties per 1 januari 2015, de invoering van de vennootschapsbelasting en de wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF). Voor de decentralisaties passen wij het voorzichtigheidsprincipe toe, hetgeen de accountant volledig ondersteunt. Ten aanzien van de invoering van de vennootschapsbelasting zijn we gestart met de inventarisatie van de relevante activiteiten en de daaraan verbonden fiscale gevolgen. Ook met betrekking tot de wet HOF volgen wij de nieuwe wet- en regelgeving en handelen wij er naar.

Belangrijkste bevindingen

De top drie van bevindingen van de accountant gaan over rapportage over de gronden, de stelselwijziging (activa met maatschappelijk nut in grondexploitatie activeren) en de opbrengstprognoses van het parkeerbedrijf.

Over de risico's en de waardering van gronden brengt de accountant een afzonderlijke rapportage uit. Voor wat betreft de stelselwijziging, waarbij activa met maatschappelijk nut worden geactiveerd, doet ons college u in december van dit jaar een voorstel toekomen tot wijziging van de verordening, samen met de uitwerking van de financiële gevolgen hiervan. Het onderwerp is recent ook, in het bijzijn van de accountant, besproken in het Audit Committee. Ten aanzien van het parkeerbedrijf constateert de accountant terecht dat er onzekerheden zijn in de opbrengstprognoses. Wij laten op dit moment onderzoek doen naar de parkeerbehoefte in de komende jaren, waarbij we ook een keuze gaan maken welke functie (een maatschappelijke of een bedrijfseconomische functie) we aan de waardering van het parkeervastgoed willen geven.

Aandachtspunten raad

Uw raad heeft, via tussenkomst van het Audit Committee, twee aandachtspunten aangereikt voor de interimcontrole. Ten eerste de 'hardheid' van het weerstandsvermogen en ten tweede het beheer van het maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen.

Ten aanzien van het eerste punt, de 'hardheid' van het weerstandsvermogen, komt de accountant met de constatering dat niet expliciet onderscheid

Bladzijde 4
Onderwerp Reactie college op managementletter
Interimcontrole 2014 Ernst & Young

gemaakt wordt tussen structurele en incidentele beschikbare weerstandscapaciteit, terwijl wel onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele risico's. Naar de mening van de accountant is dit wel van belang daar structurele risico's niet tot in oneindigheid kunnen worden gedekt middels incidentele weerstandscapaciteit. Wij onderschrijven de constatering van EY, maar maken daarbij de kanttekening geen onderscheid aan te brengen tussen structureel en incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit, omdat we weinig tot geen structureel beschikbare weerstandscapaciteit hebben, bijvoorbeeld in de vorm van onbenutte belastingcapaciteit. Wij pakken dit anders aan door structurele risico voor twee jaren mee te nemen bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Zodra een structureel risico zich voordoet, hebben we twee jaar de tijd om hiervoor een structurele oplossing te vinden (bijvoorbeeld door om te buigen of te bezuinigen). Daarnaast hebben wij in de begroting 2015 een begin gemaakt met dynamisch risicomangement. Wij gaan hiermee door in de rekening 2014. Het punt van de accountant betrekken we bij de bepaling van het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen in de jaarrekening 2014.

Ten aanzien van het tweede punt, het beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen, komt EY ook met enkele adviezen. Die sluiten voor een groot deel aan bij de maatregelen die wij nemen rond de governance van verbonden partijen.

Processen en detailbevindingen

Volgens de accountant hebben wij onze significante processen op orde, maar is er wel sprake van een lichte terugval. Dat onderkennen we terdege en waar nodig treffen we passende maatregelen. De belangrijkste detailbevindingen liggen op het terrein van sociale zaken. Opnieuw rapporteert de accountant (bevinding 14) over het aantal uitkeringsgerechtigden dat niet ingeschreven staat bij het UWV. Op dit punt hebben we in samenspraak met het UWV inmiddels acties ondernomen. We willen voorkomen dat dit bij de jaarrekening leidt tot fouten dan wel onzekerheden. Ook komt in de accountantsrapportage wederom het punt van onrechtmatigheid op de personeelskosten terug (bevinding 6). De fouten hebben betrekking op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Ondanks dat we vorig jaar de controle op personeelsdeclaraties al structureel hebben verzaamd, treffen we aanvullende bijsturingmaatregelen om de rechtmatigheid te borgen.

Overige adviezen en aanbevelingen

De accountant brengt in de rapportage verder meerdere adviezen en aanbevelingen uit, die wij onderschrijven. In de komende periode zullen wij

Collegebrief inzake Reactie college op managementletter interimcontrole 2014 EY

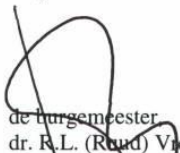
Bladzijde 5
Onderwerp Reactie college op managementletter
interimcontrole 2014 Ernst & Young

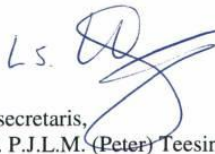

daarmee voortvarend aan de slag gaan.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

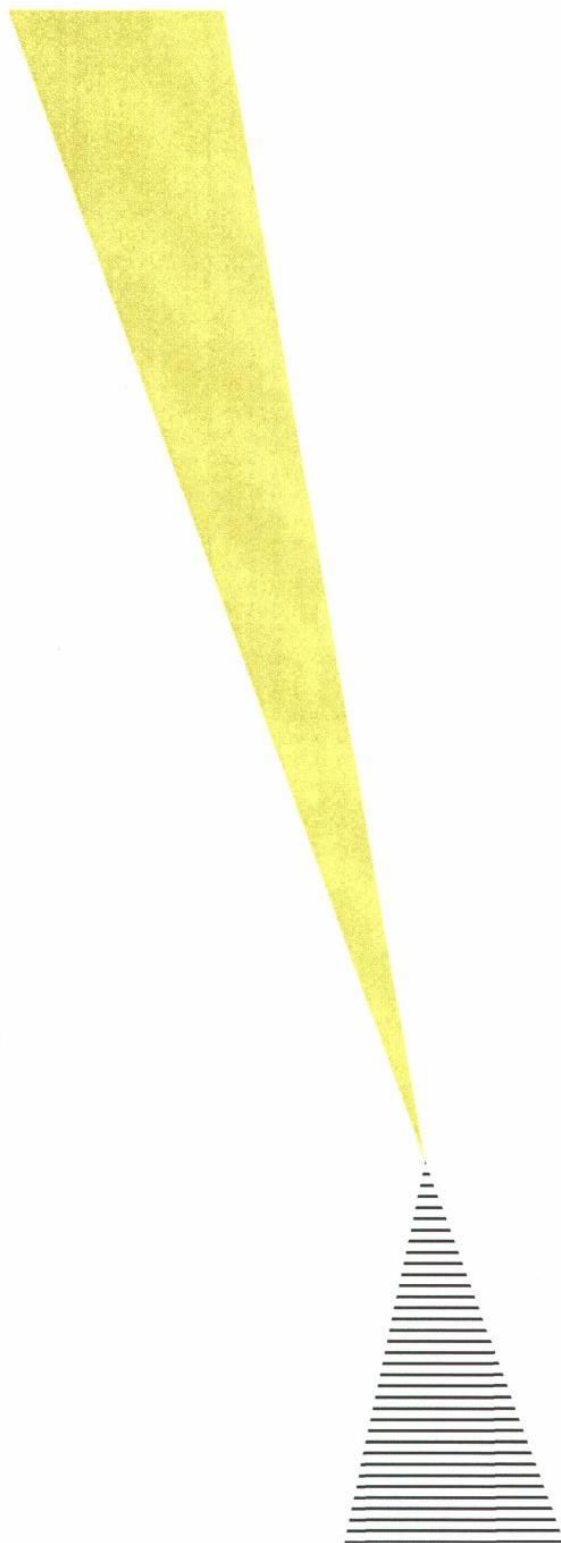

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

BIJLAGE

Gemeente Groningen

Managementletter 2014

EY
Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Leonard Springeraan 17
9727 KB Groningen
Postbus 997
9700 AZ Groningen

Tel.: +31 (0) 88 - 407 1000
Fax: +31 (0) 88 - 407 2777
ey.com

VERTROUWELIJK

De gemeenteraad van de gemeente Groningen
T.a.v. de griffier, de heer drs. A.G.M. Dashorst
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Groningen, 18 november 2014

LVRS-9QYGE9/JD/mm

Managementletter interim-controle 2014

Geachte raad,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2014 van de gemeente Groningen brengen wij u hierbij verslag uit over onze bevindingen betreffende de interim-controle.

Voor een nadere omschrijving van uw opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle, uw aandachtspunten en overige afspraken verwijzen wij naar ons dienstverleningsplan.

Het concept van deze brief hebben wij op 3 november jongstleden afgestemd met de wethouder van Financiën, de heer T. Schroor. Een afschrift van deze managementletter is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

In deze managementletter richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen van uw organisatie.

Wij ~~vertrouwen~~ ~~op~~ ~~u~~ met deze managementletter van dienst te zijn geweest en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. J.M.A. Drost RA

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335564. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (verleggenwoordig) van een lid van de vennootschap. Het registeradres van Ernst & Young Accountants LLP is: The Pavilions, 11th Floor, 110 South Colindale Avenue, London NW9 1UH, United Kingdom. Het registeradres van Ernst & Young Accountants LLP is: Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boornsteeg 25B, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze websites worden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waar in een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Inhoudsopgave

1 Bestuurlijke samenvatting	
1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?	4
1.2 Dashboard interim-controle 2014	7
2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	9
2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen	11
2.2 Riskmanagement verder ontwikkeld	12
2.3 Positionering concern-control	13
2.4 Begrotingsbeheer, kwartaalafsluitingen en tussentijdse rapportages	13
3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen	15
3.1 Conceptbegroting 2015	16
3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015	19
3.3 Resultaat VGR II geraamd op € 1,0 miljoen nadelig	20
3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt	20
4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen	24
4.1 Decentralisaties in volle gang	27
4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht	28
4.3 Wet HOF kan gevolgen hebben voor uw investeringsbeleid	29
4.4 Btw-compensatiefonds	29
4.5 Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014	29
5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014	31
5.1 Controle en rapportage gronden vindt plaats in november/december	31
5.2 Stelselwijziging: Activa in de grondexploitaties activeren	32
5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker	35
6 Aandachtspunten van de Raad	36
6.1 Aandachtspunten van de Raad	36
6.2 Weerstandsvermogen	39
6.3 Beheer maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen	41
7 Processen en detailbevindingen	43
7.1 Significante processen op orde, maar wel sprake van een lichte terugval	43
7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen	45
7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles	45
Bijlagen	
1 ICT in de controle	
2 Gedetailleerde bevindingen en aanbevelingen	

**1. Bestuurlijke
samenvatting en
dashboard interim-
controle 2014**

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

Terugblik op de vele ontwikkelingen in de afgelopen jaren

In de afgelopen jaren hebben wij in onze rapportages veel aandacht geschonken aan de vele interne en externe ontwikkelingen, de volle agenda van uw gemeente en de risico's in een veranderende organisatie. Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie hebben wij onder meer gerapporteerd over de mogelijke gevolgen van de decentralisaties, de financiële positie van de gemeente Groningen, de ontwikkeling in de waardering van de gronden, de reorganisatie (PUOFACH) en de vorming van het Shared Service Center (SSC), risicomangementment en de totstandkoming van de begroting, tussentijdse cijfers en jaarrekening.

Groningen: duurzaam in ontwikkeling?

Dit jaar hebben wij onze managementletter de titel "Groningen duurzaam in ontwikkeling?" meegegeven. U heeft het afgelopen jaar stappen gezet om strategisch risicomangement verder vorm te geven. Op deze wijze wilt u via uw reguliere planning- & controlcyclus (dus continu en duurzaam) invulling geven de belangrijkste risico's die u als gemeente loopt. Uw duurzame ontwikkeling blijft ook uit de vorming van sociale wijkteams om de uitvoering van nieuwe taken in het kader van de WMO en Jeugdwet vorm te geven. Ook de vormgeving van het SSC vindt duurzaam plaats. Door de organische verandering van het SSC, wordt continu nagedacht waar de processen herijkt/verbeterd kunnen worden. De gemeente Groningen bereid zich hiermee voor op een duurzame en bestendige toekomst.

Financiële positie blijft een belangrijk aandachtspunt: renterisico op langlopende schulden wordt belangrijker

Om als gemeente u duurzaam te blijven ontwikkelen, zien wij uit het perspectief van de accountant, een tweetal belangrijke aandachtspunten:

Financiële positie

De financiële positie van de gemeente Groningen was en blijft een belangrijk aandachtspunt. Uit de conceptbegroting 2015, welke in november in de Raad zal worden behandeld, blijkt dat ten opzichte van de jaarrekening 2013, de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties opnieuw zijn toegenomen. Deze risico's beslaan het overgrote deel van de totale risico's (circa 94%). Om de ratio weerstandsvermogen op peil te houden - dat wil zeggen een ratio van 0,8 - wordt in de conceptbegroting 2015 een aanvulling van het weerstandsvermogen van circa € 22 miljoen voorgesteld. Naast de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties, zijn wij van mening dat ook de (rente)risico's op de langlopende schulden van de gemeente belangrijker worden. Ultimo 2013 bedraagt het totaal van de langlopende schulden € 1,1 miljard, waarover gemiddeld 3,5% rente wordt betaald. Een geringe stijging van de rente (0,1%) leidt tot € 0,9 miljoen hogere rentelasten. Overigens is een deel van deze langlopende schulden 1:1 doorgeleend aan derde partijen (bijvoorbeeld deelnemingen en woningbouwcorporaties), waardoor niet het volledige renterisico bij de gemeente ligt.

Gezien de historisch lage rente is het niet onaannemelijk dat deze in de komende jaren zal gaan oplopen. Omdat een groot deel van langlopende schulden voor onder meer langlopende grondexploitaties en reguliere materiële vaste activa nodig zal zijn, bestaat het risico dat de rentelasten in de komende jaren (fors) kunnen oplopen. Hiervoor zal dekking moeten worden gevonden in de meerjarenbegroting dan wel de grondexploitaties, wat gezien de stagnerende realisatie van de bezuinigingen en de druk op de grondexploitaties, een forse opgave kan betekenen. U heeft een drietal maatregelen getroffen om het renterisico op te vangen; een rentestijging van 1% in het huidige jaar wordt opgevangen met de rente egaliseringsreserve, voor een structurele stijging van de rente wordt binnen de meerjarenbegroting dekking gezocht en voor grondexploitaties met een looptijd van meer dan vijf jaar wordt voorzichtigheidsreserve gerekend met een ROP +0,5%. Wij adviseren u in het kader van de transparantie het renterisico bijvoorbeeld door middel van een gevoeligheidsanalyse inzichtelijk te maken, zodat de Raad zich bewust is van de mogelijke gevolgen op het financieel perspectief. Deze gevoeligheidsanalyse zou bijvoorbeeld in de paragraaf Investerings & Financiering in de begroting/jaarrekening of in de halfjaarlijkse treasuryrapportages kunnen worden opgenomen. Hierbij zou u gebruik kunnen maken van de uitkomsten van de stresstest welke u jaarlijks uitvoert.

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

Realisatie van bezuinigingen is een uitdaging

Realisatie van bezuinigingen is een uitdaging

De bezuinigingsopgave van de gemeente Groningen zijn aanzienlijk; voor de periode 2011-2014 bedroeg de bezuinigingsopgave € 45,1 miljoen en voor de periode 2014-2017 komt hier nog een bedrag van € 54,9 miljoen bovenop. Het bezuinigingspakket 2011-2014 is op dit moment grotendeels structureel gerealiseerd. Hierbij is wel op diverse gebieden sprake van vertraging in de realisatie van de structurele bezuinigingen. De taakstelling voor 2014 uit het bezuinigingspakket 2014-2017 bestaat voor 77% uit incidentele en voor 23% uit structurele bezuinigingen. Van de structurele bezuinigingen wordt dit jaar 22% incidenteel gerealiseerd. Bovendien dienen voor de periode 2015 tot en met 2017 nog aanzienlijke (structurele) bezuinigingen te worden gerealiseerd. Naar onze mening is sprake van een gestructureerd proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening. Desalniettemin is het realiseren van de - structurele - bezuinigingen nog steeds een grote uitdaging.

Het afgelopen jaar heeft u als gemeente belangrijke stappen voorwaarts gezet op het gebied van:

Onderwerp

Gemaakte stappen

In het afgelopen jaar belangrijke stappen voor de toekomst gezet met start van het SSC, de positionering van concerncontrol en de vormgeving van de decentralisaties

SSC

Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Een operatie waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven en waarbij het terugvalrisico (waar wij in ons accountantsverslag 2013 over hebben gerapporteerd) beperkt is gebleven.

Positionering Concern-control

De afdeling concern-control is gepositioneerd als onafhankelijke stafafdeling binnen uw gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd. De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Om de onafhankelijke positie te waarborgen, is het van belang te bewaken dat geen uitvoerende taken in het kader van de planning- & controlicyclus worden uitgevoerd.

1.1 Bestuurlijke samenvatting; Groningen duurzaam in ontwikkeling?

Onderwerp	Gemaakte stappen
Vormgeving decentralisaties	<p>Met de komst van de decentralisaties op 1 januari 2015 komt er een enorme opgave op gemeenten af. Een opgave, waarop tijdig ingespeeld moet worden. Wij constateren dat de gemeente Groningen goede stappen heeft gezet om inhoud te geven aan de decentralisaties. De afgelopen periode zijn de beleidskaders uitgezet, zijn aanbestedingen gestart, afspraken in ontwikkeling om de samenwerking met zorgpartners vorm te geven lopen en zijn de effecten van de decentralisaties vertaald in de begroting 2015.</p> <p>De komende periode moeten nog een aantal stappen worden gezet om op 1 januari 2015 van start te kunnen gaan. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkprocessen, AO/IB en informatievoorzieningsystemen moeten nog worden ingericht. • Vaststellen van rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. • Kaders stellen voor samenwerking en goed opdrachtgeverschap om achteraf rechtmatige uitvoering van taken te kunnen vaststellen. • Opstellen procedure voor monitoring van de kwaliteit en daarbij passende instrumenten zoals een klachtenprocedure en klanttevredenheidsmonitor. <p>Naar onze mening heeft de gemeente Groningen hiermee belangrijke stappen gemaakt naar een duurzame toekomst in een duurzame ontwikkeling naar in control.</p> <p>Naast bovenstaand beeld vanuit onze natuurlijke adviesrol, hebben wij een aantal belangrijke bevindingen vanuit onze controlerende rol. Deze bevindingen hebben wij opgenomen in het dashboard op de volgende pagina. Daarmee heeft u in één oogopslag en op één A4 inzicht in de belangrijkste bevindingen vanuit onze controle.</p>
Dashboard interim-controle	

1.2 Dashboard interim-controle 2014

Belangrijkste bevindingen interim-controle

- Significante processen op orde, maar wel sprake van een lichte terugval
- Steiselswijziging: activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties alsnog activeren.
- Nog steeds belangrijke onrechtmatigheden in de personeelskosten over het eerste half jaar; controle (reis)declaraties nog niet op orde. In het derde kwartaal zijn maatregelen genomen om het proces te verbeteren en onrechtmatigheden te voorkomen.

Aandachtspunt raadt:

- "Hardheid" beschikbare weerstandscapaciteit: enkele aandachtspunten voor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2014.

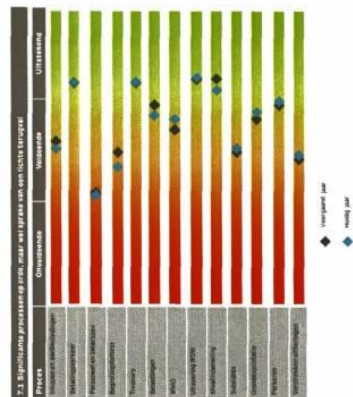
Planning & Control

- Controle kwartaalafruitingen en prognoses uitgevoerd in 2014; aanpak inhoudelijke toets op prognoses voor verbetering vatbaar.
- Resultaat VGR II nadelig € 1,0 miljoen.
- Realisatie van bezuinigingen blijft een aandachtspunt.
- Actieplan opgesteld om ontvlechtingsproblemen begroting 2014 op te lossen.
- Wij rapporteren in december 2014 over de waardering van de gronden en Meerstad.

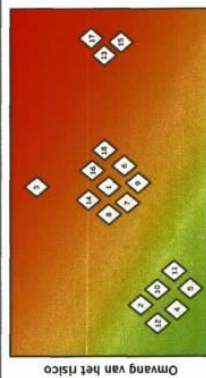
Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

- Decentralisaties van het rijk in volle gang.
- Terugvalrisico als gevolg van start SSC begin 2014 relatief beperkt gebleven.
- Control-control goed gepositioneerd in nieuwe organisatie.
- Verdere stappen gezet op het gebied van strategisch risicomanagement.

Significante processen op orde

Detailbevindingen

Kans op voorkomen van het risico
 Nummer bevinding conform bijlage

Belangrijkste detailbevindingen:

- Rechtmatigheid inkoop en aanbestedingen, <3>
- Rechtmatigheid sociale zaken; <13>, <15>, <17>

**2. Ontwikkelingen in
de bedrijfsvoering**

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen

Reorganisatie doorgevoerd

De gemeente Groningen is de afgelopen jaren getransformeerd van een dienststructuur naar een concernmodel. De nadruk van de transitie lag op één Groningen, één organisatie dat aangestuurd wordt door het Gemeentelijk Management Team (GMT). Om deze transitie door te voeren is een reorganisatie doorgevoerd, waarbij een belangrijke organisatiewijziging zit in de bundeling van de bedrijfsvoeringfuncties in het Shared Service Center (SSC).

Shared Service Center vanaf begin 2014 van start

Begin 2014 zijn meer dan 700 medewerkers van de gemeente Groningen in ondersteunende functies overgeplaatst naar het SSC. Een enorme operatie die in één keer heeft plaatsgevonden. Wij hebben verschillende medewerkers van het SSC gesproken. Velen geven aan trots te zijn wat in korte tijd is gerealiseerd en waarbij de dienstverlening aan de burger op niveau is gebleven. Doordat de reorganisatie in zijn volle omvang in één keer is doorgevoerd, zijn gedurende 2014 de processen geharmoniseerd. In feite is sprake van een organische verandering, waarbij binnen het SSC continu nagedacht wordt waar de processen herijkt/verbeterd kunnen worden.

In ons accountantsverslag 2013 hebben wij gerapporteerd dat bij grote veranderingstrajecten sprake kan zijn van een terugvalrisico. Op basis van onze interim-controle zijn wij van mening dat het terugvalrisico relatief beperkt is gebleken. Er is slechts sprake van een lichte terugval in de significante processen.

Aandachtspunten ten aanzien van het Shared Service Center

Wel zijn er een drietal zaken die vanuit ons perspectief aandacht behoeven:

Aandachtspunten ten aanzien van het Shared Service Center

Ontvlechting begroting

Er is een werkgroep opgericht die zich bezig heeft gehouden met de ontvlechting van het PUOFACH budget uit de dienstbegrotingen om van daaruit de SSC en CS begrotingen te vormen. Dit is gezien de omvang van de over te hevelen budgetten een arbeidsintensieve en complexe opgave geweest. Medio 2014 is de ontvlechting in de financiële administratie doorgevoerd. Het effect hiervan was dat de "ontvlechting" een onduidelijk actueel begrotingskader voor een aantal vakdirecties heeft opgeleverd. Derhalve is een project gestart "Operatie begroting op orde", waarin een plan van aanpak is opgesteld om de ontvlechtingproblemen op te lossen. De planning is om 14 november 2014 de acties op begrotingsrechtmatigheid te hebben afgerond, zodat eventuele begrotingoverschrijdingen nog voor het einde van het boekjaar kunnen worden geaccordeerd in de raad en hiermee rechtmatig wordt gehandeld.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.1 SSC in 2014 van start gegaan; in 2015 verder ontwikkelen

Funcitiescheiding SSC en concernstaf

Vanaf 2014 zijn de afzonderlijke controlfuncties binnen de gemeente Groningen gebundeld in de afdeling concern-control. Concern-control heeft een toetsende rol. In de praktijk blijkt dat vanwege kennisoverdracht medewerkers van concern-control het afgelopen jaar ook uitvoerende werkzaamheden hebben verricht. Zo zijn medewerkers van concern-control verantwoordelijk geweest voor het opstellen van (delen van) de voortgangs-rapportages en onderdelen van de begroting. Hierdoor heeft niet op alle onderdelen een onafhankelijke toetsing plaatsgevonden. De regie op de planning- & controlcyclus en de besluitvorming is primair de verantwoordelijkheid van concern-control. De uitvoerende werkzaamheden vinden plaats binnen de afdeling Rapportage & Verantwoording van het SSC. Voor de jaarrekening 2014 adviseren wij u het zelfcontrolerend vermogen te vergroten. Dit betekent dat de rolverdeling tussen concern-control (toetsend) en de afdeling rapportage & verantwoording (uitvoerend) van het SSC bewaakt dient te blijven.

Controle op de bevoegdheden in de geautomatiseerde systemen gestart

In het begin van het jaar hebben medewerkers soms "dubbele" functies uitgevoerd. Het risico bestaat dat naar aanleiding van de diverse functiewisselingen bevoegdheden niet (tijdig) zijn ingetrokken dan wel dat medewerkers niet de juiste bevoegdheden hebben gekregen. Dit brengt risico's met zich mee in het kader van mandateringen, budgethoudersregelingen en functiescheidingen. Op dit moment is gestart met de verbijzonderde interne controle of de wijzigingen in de bevoegdheden in de relevante applicaties terecht en goed hebben plaatsgevonden. De uitkomsten hiervan bespreken wij graag in een vroegtijdig stadium.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.2 Risicomanagement verder ontwikkeld

In 2014 zijn verdere stappen gezet op het gebied van strategisch risicomanagement. Er is een tool aangeschaft "Risk ID", waarbij in vijf stappen invulling wordt gegeven aan risicomanagement:

1. Gezamenlijke risico's identificeren
2. Analyseren van risico's in oorzaken en gevolg
3. Beoordelen en prioriteren van risico's
4. Bepalen (beheers)maatregelen
5. Updaten risico's en maatregelen

Voor vier risicovolle projecten is een pilot gestart, waarbij een risico-inventarisatie heeft plaatsgevonden. De identificatie van risico's zijn multidisciplinair tot stand gekomen, waarbij zowel interne als externe functionarissen de risico's hebben geïdentificeerd.

Deze risico-inventarisatie vormt de basis voor dialoog over sturing, rollen en verantwoordelijkheden op het niveau GMT en college. Op 17 september 2014 is de auditcommissie bijgepraat over de status van integraal risicomanagement. De ervaringen van de pilot zullen worden meegenomen bij de verdere vormgeving van risicomanagement, waarbij ook nagedacht wordt over de rol van concerncontrol en de ondersteuning van het SSC. De doelstelling is om in 2015 risicomanagement verder uit te rollen, waarbij risicomanagement ook explicieter wordt gekoppeld aan de sturing op resultaten en prestaties.

Wij zijn van mening dat de gemeente Groningen een goede ontwikkeling doormaakt om tot een gedegen en gedragen risicomanagement te komen. Gezien de vele ontwikkelingen in de sector en binnen de gemeente Groningen specifiek, zijn wij van mening dat integraal strategisch risicomanagement ook in de komende periode van groot belang blijft. Wij hebben afgesproken over de nadere uitwerking in de komende periode met u in gesprek te gaan.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.3 Positionering concern-control

Concern-control
goed
gepositioneerd

Door de organisatieontwikkeling hebben ook veranderingen plaatsgevonden in de positionering van de afdeling concern-control en de uitvoering van de controletaken. De afdeling concern-control is geïntegreerd als onafhankelijke stafafdeling binnen de gemeente. Concern-control valt onder directe verantwoordelijkheid van het College. De concerncontroller is als adviseur van de wethouder financiën periodiek aanwezig bij de vergaderingen van de auditcommissie. De afdeling bestaat uit een aantal controllers, welke elk hun eigen aandachtsgebied hebben, onder verantwoordelijkheid van de concerncontroller. Door de positionering van concern-control is de onafhankelijke toetsing gewaarborgd.

De gemeente Groningen loopt met deze opzet en positionering van concern-control, in vergelijking met andere 100.000+ gemeenten, voorop. Wel moet opgemerkt worden dat wegens de start van het SSC begin 2014, controllers van concern-control ook nog bezig zijn met uitvoerende taken (bijvoorbeeld ondersteunen bij opstellen voortgangsrapportages en/of de begroting) in plaats van de uitoefening van hun primair toetsende functie, zoals ook eerder in deze brief genoemd. Als gevolg hiervan komt de onafhankelijke en objectieve rol van concern-control in gevaar. Wij adviseren u hier spoedig maatregelen voor te treffen, om deze ongewenste samenloop van taken zo snel mogelijk te beperken.

Wij zullen de verdere ontwikkelingen rond de rol van concern-control binnen de gemeente blijven volgen.

2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

2.4 Begrotingsbeheer, kwartaalafsluitingen en tussentijdse rapportages

Kwartaalafsluitingen

Door de gemeente Groningen wordt per kwartaal de administratie afgesloten. Het Shared Service Center moet hiervoor diverse werkzaamheden verrichten, waaronder het:

- bijwerken van alle facturen;
- boeken van overlopende posten;
- boeken van investeringen en afschrijvingen;
- doorboeken van uren en kostenplaatsen;
- opstellen van balans en exploitatieoverzicht;
- samenstellen van dossier met onderbouwingen.

Voortgangs-rapportages

Deze procedures moeten ertoe leiden dat het resultaat dat tussentijds wordt gemeld betrouwbaar en voorspelbaar is en hierop gestuurd kan worden. Naast de kwartaalafsluitingen worden jaarlijks twee voortgangsrapportages opgesteld. Op basis van de kwartaalrapportages per dienst wordt een geconsolideerde voortgangsrapportage opgesteld die wordt verstrekt aan de Raad. De kwartaalrapportages per dienst bevatten de voortgang van de kosten en opbrengsten met daarbij een inschatting van het resultaat voor dat jaar (afwijking ten opzichte van de begroting).

Voor het maken van deze inschattingen is het van belang dat alle kosten en opbrengsten tijdig zijn verwerkt in de administratie. De kwartaalafsluitingen moeten dit waarborgen. Een goede kwartaalafsluiting is daarom een noodzakelijke voorwaarde voor het maken van een goede voortgangsrapportage en resultaatprognose.

Controle kwartaalafsluitingen en prognoses uitgevoerd in 2014; aanpak inhoudelijke toets op prognoses voor verbetering vatbaar

De kwartaalafsluiting wordt door het Shared Service Center uitgevoerd. Voor de kwartaalafsluiting maakt het SSC gebruik van een checklist. Door de afdeling Procesinnovatie & Auditing worden interne controles uitgevoerd op de kwartaalafsluitingen. Deze interne controles zijn echter voornamelijk procesgericht en omvatten geen inhoudelijke toets op de kwartaalafsluitingen. In 2014 heeft tevens controle door concern-control plaatsgevonden op de onderbouwingen bij de prognoses in de voortgangsrapportages. Ieder controller voert deze beoordeling echter voor zijn/haar eigen aandachtsgebieden uit. Voor de beoordeling wordt geen gebruik gemaakt van bijvoorbeeld een werkplan en/of checklist. Tevens vindt geen vastlegging van de uitgevoerde beoordeling plaats. Hierdoor bestaat het risico dat niet alle belangrijke prognoses in de voortgangsrapportages worden gecontroleerd door concern-control.

Wij adviseren u voor de controle op de onderbouwingen van de prognoses in de voortgangsrapportages door concern-control gebruik te maken van een werkplan en/of checklists, zodat vooraf gewaarborgd is dat alle belangrijke prognoses in de voortgangsrapportage worden getoetst. Tevens adviseren wij u de uitgevoerde beoordeling zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf vastgesteld kan worden dat de controle is uitgevoerd. Tot slot adviseren wij u de bevindingen naar aanleiding van de controle op de prognoses gestructureerd vast te leggen, bijvoorbeeld middels een standaardrapportageformat, en terug te koppelen aan de verschillende vakdirecties welke verantwoordelijk zijn voor de prognoses.

**3. Begroting 2015,
tussentijdse cijfers
en bezuinigingen**

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.1 Conceptbegroting 2015

Conceptbegroting 2015 toont sluitend meerjarenbeeld; financiële uitdagingen echter nog fors

In ons accountantsverslag 2013 hebben wij geconstateerd dat de financiële positie van de gemeente Groningen in het afgelopen jaar weliswaar is verbeterd, maar dat de financiële uitdagingen nog aanzienlijk zijn. Onlangs is de conceptbegroting 2015 aangeboden aan de raad. De opgave en dekking wordt hieronder weergegeven:

Meerjarenbeeld Groningen (in duizenden euro's)	2014	2015	2016	2017
Financieel meerjarenbeeld	-/- 658	-/- 137	2.887	2.383
Financiële knelpunten	-/- 48.845	-/- 43.218	-/- 26.978	-/- 25.345
Dekkingsbronnen	50.158	38.370	28.170	23.615
Totaal	-/- 658	-/- 137	2.887	2.383
Inzet voor budget wijkwethouders	654			
Totaal	0	-/- 137	2.887	2.383
Percentage weerstandsvermogen (na aanvullende maatregelen)	0,80	0,78	0,80	0,81

Belangrijk deel van de dekking van de financiële knelpunten in 2015 en 2016 wordt gerealiseerd door activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties alsnog te activeren

De conceptbegroting 2015 wordt in november behandeld in de raad. Als accountant hebben wij niet de taak de begroting te controleren of te beoordelen. Wel kijken wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie naar mogelijke gevolgen van de begroting voor de bedrijfsvoering of financiële positie van de gemeente. Vanuit ons perspectief vallen daarbij een aantal zaken op (*niet limitatief*):

- De gemeente Groningen houdt in de begroting 2015 vast aan haar beleid om een robuust weerstandsvermogen aan te houden (0,8). Op de langere termijn wordt ernaar gestreefd dat het beschikbare weerstandsvermogen ten minste gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen (1,0), gezien de omvangrijke risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondposities.
- Een belangrijk deel van de dekking in 2015 en 2016 wordt gerealiseerd door de ruil van structurele versus incidentele middelen door het alsnog activering van activa met maatschappelijk nut uit de grondexploitaties. In 2015 en 2016 wordt in totaal een bedrag van € 66 miljoen geruild, in aanvulling op de in 2014 uitgeruide middelen voor een bedrag van € 43 miljoen. Deze stelselwijziging zal in de jaarrekening 2014 worden verwerkt. In het vervolg van deze managementletter gaan wij nader in op deze voorgenomen stelselwijziging.

Tevens merken wij op dat in de begroting 2014 een bate van € 15 miljoen is opgenomen vanwege de mogelijke verkoop van de aandelen van het Waterbedrijf Groningen. Deze bate zal worden ingezet als dekking voor een deel van de (incidentele) bezuinigingstaakstelling voor 2014. Indien de aandelen niet in 2014 worden verkocht, leidt dit tot een lager ratio van het weerstandsvermogen 2014. In het vervolg van deze managementletter gaan wij nader in op de voortgang van realisatie van de bezuinigingen.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Ratio weerstandsvermogen in begroting 2015 na aanvulling van € 21,8 miljoen op 80%

In de (concept) begroting 2015 is onder meer de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de beschikbare weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent wordt gevoerd. Uit de (concept) begroting 2015 blijkt het volgende beeld ten aanzien van het weerstandsvermogen:

(in duizenden euro's)	Begroting 2015 inclusief aanvulling	Begroting 2015 exclusief aanvulling	Rekening 2013 inclusief aanvulling
Benodigde weerstandscapaciteit (A)	200.302	200.302	184.671
Beschikbare weerstandscapaciteit (B)	160.242	138.399	148.957
Ratio weerstandsvermogen	80%	69%	81%
Weerstandsvermogen B - A	40.060	61.903	35.714
Benodigde aanvulling weerstandsvermogen tot ratio 0,8	0	21.843	0

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat de risico's aanzienlijk hoger worden ingeschat dan de beschikbare weerstandscapaciteit. Om deze reden is in de (concept) begroting 2015 een voorstel opgenomen om het weerstandsvermogen met € 21,8 miljoen aan te vullen, zodat de ratio weerstandsvermogen na aanvulling 80% bedraagt. Het verschil tussen het benodigde weerstandsvermogen (de risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt in de begroting 2015 - zonder rekening te houden met een aanvulling - circa € 62 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is aangegeven dat voor de korte termijn het streven bestaat naar een ratio weerstandsvermogen van 80%. De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit (exclusief aanvulling) wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2014 een bedrag van € 5,5 miljoen aan het weerstandsvermogen moet worden onttrokken als gevolg van het verwachte tekort bij herziening van de grondexploitaties. Tevens wordt een bedrag van € 1,9 miljoen onttrokken aan het weerstandsvermogen ter dekking van de rente- en exploitatiekosten van het gemeentelijk grondbezit.

Ten opzichte van de jaarrekening 2013, waarin de voorlaatste actualisatie van het weerstandsvermogen is opgenomen, is de benodigde weerstandscapaciteit met circa € 15,6 miljoen toegenomen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de risico's rond de grondexploitaties (voornamelijk Meerstad).

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Ten aanzien van het weerstandsvermogen vallen ons de volgende zaken op:

- De belangrijkste risico's blijven aanwezig in Meerstad en de overige grondexploitaties. Van de € 202 miljoen aan geraamde (incidentele) risico's, heeft circa € 190 miljoen betrekking op Meerstad en de overige grondexploitaties (circa 94%). Ten opzichte van de jaarrekening 2013 zijn de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige grondexploitaties gestegen met circa € 22 miljoen.
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat naast de algemene reserve en bestemmingsreserves van in totaal € 120,6 miljoen uit de risicobuffers in de grondexploitaties Meerstad en het Sontwegtracé van in totaal € 4,6 miljoen en de stille reserve aandelen Enexis van € 35,0 miljoen.
- Ten opzichte van de jaarrekening 2013 is de beschikbare weerstandscapaciteit gestegen met € 11,3 miljoen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door een dotatie van € 19,9 miljoen aan de reserve grondzaken, verminderd met een onttrekking van € 5,5 miljoen ter dekking van het verwachte tekort bij herziening van de grondexploitaties in 2014 en een onttrekking van € 1,9 miljoen voor de dekking van rente- en exploitatiekosten van het gemeentelijk grondbezit.
- Ultimo 2013 bedragen de langlopende schulden van de gemeente Groningen € 1,1 miljard. Hiervan is circa € 491 miljoen 1:1 doorgeleend aan woningbouw corporaties en deelnemingen (inclusief Meerstad). Het deel van de langlopende schulden welke aan de gemeente Groningen toe te rekenen is bedraagt derhalve circa € 638 miljoen (exclusief Meerstad). Over dit gedeelte van de leningportefeuille loopt de gemeente Groningen dus het grootste renterisico. De activa welke middels deze langlopende schulden zijn gefinancierd (overwegend materiële vaste activa, maar ook de grondexploitaties), hebben overwegend een lange looptijd (Meerstad zelfs tot na 2030). De kans dat de lange rente binnen deze periode zal stijgen is, gezien de huidige historisch lage rente, reëel. Dit betekent dat de rentelasten van de gemeente Groningen in de toekomst naar verwachting (significant) zullen toenemen, waarvoor dekking gezocht zal moeten worden in de meerjarenbegroting dan wel de grondexploitaties. Over 2013 was over alle langlopende schulden een rente verschuldigd van € 39,7 miljoen (circa 3,5%). Indien de lange rente op termijn met 0,1% stijgt of daalt, leidt dit tot circa € 0,9 miljoen hogere/lagere rentelasten. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 is dit renterisico eveneens onderkend. De kans van optreden is gesteld op 0%, bij een impact van € 560.000,-. De gemeente hanteert deze systematiek, omdat ze het renterisico beheersbaar wil houden. Hiervoor zijn een drietal maatregelen vastgesteld. In eerste instantie kunnen schommelingen in het resultaat als gevolg van de renteontwikkelingen een renteschommeling op de gemeentelijke portefeuille kan worden opgevangen van 1%. De omvang van deze reserve is in de conceptbegroting 2015 gesteld op € 1,75 miljoen. De tweede maatregel is dat renteschommelingen (ROP) moeten worden opgevangen binnen de meerjarenbegroting. Als derde maatregel wordt op grondexploitaties met een looptijd langer dan 5 jaren (welke een groot deel van de langlopende financiering betreffen) een ROP + 0,5% gehanteerd. Hiermee kan een stijging van de ROP met 0,5% binnen de grondexploitaties worden opgevangen. Wij kunnen ons vinden in de gehanteerde systematiek om het renterisico te stellen op nihil. Wij adviseren u in het kader van de transparantie het renterisico bijvoorbeeld door middel van een gevoeligheidsanalyse inzichtelijk te maken, zodat de Raad zich bewust is van de mogelijke gevolgen op het financieel perspectief. Deze gevoeligheidsanalyse zou bijvoorbeeld in de paragraaf Investing & Financiering in de begroting/jaarrekening of in de halfjaarlijkse treasuryrapportages kunnen worden opgenomen. Hierbij zou u gebruik kunnen maken van de uitkomsten van de stresstest welke u jaarlijks uitvoert.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.2 Onze analyse van het weerstandsvermogen in de conceptbegroting 2015

Naar aanleiding van uw aandachtspunt inzake het beschikbare weerstandsvermogen, hebben wij geanalyseerd uit welke componenten het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 6. Aandachtspunten van de Raad.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.3 Resultaat VGR II geraamd op € 1,0 miljoen nadelig

Voortgangsrapportage II: verwacht resultaat over 2014 € 1,0 miljoen nadelig

Uit de tweede voortgangsrapportage blijkt dat de gemeente Groningen over 2014 een resultaat verwacht van € 1,0 miljoen nadelig. Ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage over 2014, waaruit een verwacht resultaat bleek van € 6,2 miljoen voordelig, is dit een verslechtering van € 7,2 miljoen.

Het verwachte jaarrekeningresultaat kan naar stand van medio september als volgt worden weergegeven:

(in duizenden euro's)	
Verkoop aandelen Altero	1.700
Niet gerealiseerde bezuinigingen	(1.700)
Bouwleges	(1.800)
Extra Beleid (onder andere BUIG, Parkeren, Wmo, bedrijfsvoering)	4.200
Grondexploitaties	(5.500)
Afwaardering aandelen Martiniplaza	(1.300)
Voorziening huur Europaweg	(3.700)
Wmo (onder andere huishoudelijke hulp in natura en PGB)	1.600
Overige afwijkingen	5.500
Totaal	(1.000)

In het resultaat wordt gerefereerd naar aan nadeel op de bezuinigingen van € 1,7 miljoen. Dit nadeel bestaat voor € 2,4 miljoen uit niet gerealiseerde bezuinigingen van het bezuinigingspakket 2011-2014 en voor € 0,9 miljoen uit niet gerealiseerde bezuinigingen van het bezuinigingspakket 2014-2017. De niet te realiseren bezuinigingen uit beide pakketten bedragen in totaal (afgerond) € 3,2 miljoen. In de tweede voortgangsrapportage 2014 is aangegeven dat het tekort over 2014 van € 3,2 miljoen deels kan worden opgevangen door een tweetal taakstellingen waar nog ruimte in zit. Per saldo resteert hiermee een geprognosticeerd nadeel voor 2014 van € 1,7 miljoen. Voor een nadere toelichting op bovenstaande afwijkingen verwijzen wij naar de tweede voortgangsrapportage.

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Als accountant hebben wij niet de taak de bezuinigingen te controleren of te beoordelen. Wel kijken wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie naar mogelijke gevolgen van de bezuinigingen voor de bedrijfsvoering of financiële positie van de gemeente.

In 2010 bent u als raad door het college geïnformeerd over het bezuinigingspakket 2011-2014 van € 42,6 miljoen; later is dit pakket bijgesteld naar een bedrag van € 45,1 miljoen. Een groot deel van deze bezuinigingen moet gerealiseerd worden op de interne organisatie. Medio 2013 heeft het college het bezuinigingspakket 2014-2017 aangekondigd; eind 2013 heeft u als raad bij de vaststelling van de begroting ingestemd met dit bezuinigingspakket. De te realiseren bezuiniging voor 2014 bedraagt - op basis van het bezuinigingspakket 2014-2017 - € 54,9 miljoen.

In 2014 is met u als raad afgesproken om de rapportages meer met elkaar te integreren. Dit betekent onder meer dat de rapportage over de voortgang van de bezuinigingen is geïntegreerd in de rapportage bedrijfsvoering van de voortgangsrapportages.

Ten tijde van onze interim-controle was de tweede voortgangsrapportage 2014, met hierin de bezuinigingsrapportage, beschikbaar. Daaruit blijkt dat ten aanzien van het bezuinigingspakket 2011-2014 op diverse gebieden sprake is van vertraging in de structurele realisatie van bezuinigingen. Van de totale bezuinigingstaakstelling van € 45,1 miljoen voor de periode 2011-2014 is op dit moment € 38,6 miljoen structureel gerealiseerd. Van het resterende deel van € 6,5 miljoen wordt circa € 4,1 miljoen incidenteel afgedekt.

Evenals voorgaand jaar constateren wij dat diverse bezuinigingsmaatregelen worden ingevuld door incidentele middelen of door de zogenaamde nieuw beleids gelden. De vraag daarbij is of de structurele bezuinigingen zoals afgesproken met de raad daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd.

Voor
gang
bezuin
ingspak
ket
van € 45,1 miljoen:
realisatie
bezuin
igingen
stagneert

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Voortgang bezuinigingspakket 2014-2017: deel van structurele taakstelling wordt incidenteel gerealiseerd

De totale bezuinigingsstaakstelling voor 2014 betreft - op basis van het bezuinigingspakket 2014-2017 - € 54,9 miljoen. Hiervan dient € 12,9 miljoen (23%) structureel te worden gerealiseerd en € 42 miljoen incidenteel (77%). Van de structurele taakstelling van € 12,9 miljoen is inmiddels € 9,3 miljoen gerealiseerd. Van het resterende deel van € 3,6 miljoen wordt € 2,8 miljoen incidenteel afgedekt, waardoor de structurele taakstelling voor 2014 voor een bedrag van € 0,9 miljoen niet wordt gerealiseerd. Van de incidentele taakstelling van € 42 miljoen is circa € 27 miljoen gerealiseerd. Het restant van € 15,0 miljoen zal gerealiseerd worden bij verkoop van de aandelen Waterbedrijf. Naar verwachting zal deze verkoop nog dit jaar worden gerealiseerd.

Samengevat kan de voortgang van de bezuinigingsstaakstellingen dan ook als volgt worden weergegeven:

	Totaal	Gerealiseerd	Nog te realiseren
Bezuinigingsstaakstelling 2011-2014 (€ miljoenen)			
Structureel	36,6	38,6	6,5
Incidenteel	-	4,1	(4,1)
Totaal	45,1	42,7	2,4
Bezuinigingsstaakstelling 2014-2017 (€ miljoenen)			
Structureel	12,9	9,3	3,6*
Incidenteel	42,0	27,0	15,0
Totaal	54,9	36,3	18,6

Voor 2014 bedraagt de inschatting van de niet te realiseren structurele bezuinigingen voor beide pakketten derhalve € 3,2 miljoen (rekeninghoudend met de incidentele afdekking van € 2,8 miljoen). Wij merken op dat voorwaarde hiervoor wel is dat de aandelen Waterbedrijf nog in 2014 worden verkocht. Tevens dient voor beide pakketten nog een bedrag van € 6,5 miljoen structureel te worden gerealiseerd. Dit betekent dat in totaal nog een bedrag van € 9,7 miljoen structureel dient te worden gerealiseerd. Ten opzichte van voorgaand jaar betekent dit voor het bezuinigingspakket 2011-2014 weliswaar dat de bezuinigingsstaakstelling meer structureel is ingevuld, maar voor het bezuinigingspakket 2014-2017 worden de bezuinigingen voor 2014 veelal incidenteel gerealiseerd. Bovendien dienen voor de periode 2015 tot en met 2017 nog aanzienlijke bezuinigingen te worden gerealiseerd (oplopend van € 23,2 miljoen in 2014 naar € 28,3 miljoen in 2017).

3 Begroting 2015, tussentijdse cijfers en bezuinigingen

3.4 Realisatie bezuinigingen blijft een aandachtspunt

Structurele realisatie bezuinigingen onder druk; proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening met betrekking tot bezuinigingen gestructureerd

Hiermee doet zich naar onze mening een vertraging in de structurele invulling van de bezuinigingen voor. Dit kan worden verklaard doordat de relatief eenvoudig in te vullen maatregelen uit de bezuinigingspakketten reeds in de jaren 2011 en 2012 zijn gerealiseerd, terwijl de geplande taakstellingen in 2013 en 2014 moeilijker te realiseren zijn. Hierbij doen zich grote(re) realisatie- of vertragingrisico's voor.

In de tweede voortgangsrapportage 2014 is aangegeven dat het tekort over 2014 van € 3,2 miljoen deels kan worden opgevangen door een tweetal taakstellingen waar nog ruimte in zit. Per saldo resteert hiermee een geprognosticeerd nadeel voor 2014 van € 1,7 miljoen.

Naar onze mening is sprake van een gestructureerd proces ten aanzien van de sturing, beheersing en informatievoorziening met betrekking tot bezuinigingen. Desalniettemin is het realiseren van de bezuinigingen nog steeds een grote uitdaging.

**4. Belangrijke
ontwikkelingen voor
de gemeente
Groningen**

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Belangrijke overheveling van taken staat aan de vooravond

Uw gemeente staat aan de vooravond van de grootste overheveling van taken die de decentrale overheid heeft meegemaakt. Nieuwe wetten, nieuwe doelgroepen, maar bovenal een nieuwe werkwijze worden met ingang van 1 januari 2015 de verantwoordelijkheid van de gemeente. Dichtbij de burger, een integraal en goed afgestemd zorgaanbod op het terrein van participatie, WMO en jeugd. De impact van de decentralisaties op uw gemeente is op allerlei terreinen erg groot. Allicht onderkennen wij als uw accountant natuurlijk dat de dienstverlening aan de zorgciënt van cruciaal belang is, zodat de zorg aan hen toekomt die dat nodig hebben. Wij richten ons echter natuurlijk vooral op de bedrijfsvoeringsaspecten. Ten aanzien van deze bedrijfsvoeringsaspecten onderscheiden wij een aantal mijlpalen:

- Beleid.
- Processen
- Rollen, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden.
- Samenwerking regio gemeenten.
- Samenwerking ketenpartners.
- Opdrachtgeverschap aanbieders.
- Doelgroepen en benodigde maatregelen.
- Kosten en opbrengsten.
- Informatievoorziening.

Kortom: planning & control is goede basis voor de realisatiefase.

Deze mijlpalen zijn ontleend aan de handreiking Financiën 3 Decentralisaties, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en zijn tot stand gekomen in samenwerking met EY.

Beleidskaders door gemeente Groningen uitgezet

Om per 1 januari 2015 voorbereid te zijn op de overdracht van de taken in het kader van de decentralisaties, is het noodzakelijk om beleidsmatige voorbereidingen te hebben getroffen. Door de VNG is 1 november 2014 als deadline gesteld om een vastgesteld beleidsplan te hebben vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeente Groningen heeft hierin de nodige voorbereidingen getroffen en legt de nieuwe verordeningen WMO en Jeugdhulp en het Beleidsplan en Uitvoeringsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2015 deze maand (oktober 2014) voor aan de gemeenteraad. In het beleidsplan is op hoofdlijnen uitwerking gegeven aan de wijze waarop de nieuwe taken binnen de gemeente worden georganiseerd. Ook zijn hierin de uitgangspunten opgenomen voor het bepalen van het arrangement WMO en Jeugd vanaf 2015.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Gemeente Groningen heeft hierin dus de nodige voorbereidingen getroffen en ligt hiermee op schema. Belangrijk om hierbij te beseffen is dat de verdere uitwerking van het beleid, gezien alle onbekendheden met de nieuw doelgroep en de samenwerkende partners een continu proces blijft. Verdere (aanscherping van) beleidsvorming in de komende periode lijkt daarbij ook noodzakelijk. Een belangrijk punt die wij bij onze bespreking hierin onderkennen is bijvoorbeeld verdere beleidsvorming rondom incidentenmanagement. Hieronder vallen wij de beleidskaders die de gemeente vormt omtrent het omgaan van incidenten binnen bijvoorbeeld de jeugdzorg en hoe hiermee ook politiek wordt omgegaan. Landelijk zien wij enkele voorbeelden, waarbij zogenoemde Gentlemans agreements zijn gesloten op dit punt. Wij geven de gemeente Groningen in overweging om ook dit punt ook te betrekken in de verdere beleidsvorming.

De gemeente Groningen streeft voor de uitvoering van de nieuwe taken in het kader van de WMO en de Jeugdwet naar een gebiedsgerichte aanpak. Deze aanpak wordt vorm gegeven door de partijen onder te brengen in zogenoemde sociale wijkteams. Deze wijkteams gaan de toegang tot de ondersteuning regelen. Een belangrijke rol in het kader van de Jeugdwet is hierin ook weggelegd voor de GGZ. Hoe deze gebiedsgerichte aanpak verder vorm gegeven wordt, is uitgewerkt in het beleidsplan van de gemeente Groningen en zal in de komende jaren stapsgewijs worden uitgewerkt. Belangrijk aspect dat wij hierbij signaleren is het regelen van mandaten en in te regelen functiescheidingen. Met name van belang is om vooraf mandatering aan bijvoorbeeld de sociale wijkteams vast te leggen, maar daarbij gelijktijdig ook na te denken over de wijze waarop bijvoorbeeld wordt omgegaan met collegiale toetsing et cetera. Wij adviseren de gemeente om dit vroegtijdig te organiseren.

Daarnaast speelt ook informatievoorziening en samenhangend informatiebeveiliging (bijvoorbeeld privacy) een belangrijke rol bij de inrichting van de werkprocessen en AO/IB. Voor de WMO en AWBZ geldt dat er waarschijnlijk een upgrade plaats zal vinden vanuit het huidige systeem. Voor de Jeugdwet is één en ander nog onduidelijk. Wij hebben begrepen dat u reeds gestart bent met na te denken over de inrichting van de informatievoorzieningsystemen en daarbij ook vooral aandacht besteedt aan informatiebeveiliging, ondermeer in het kader van privacywetgeving.

Een belangrijk aandachtspunt voor de verdere borging van de processen rondom de nieuwe taken vanuit de decentralisaties is het opnemen van de toetsing hiervan in het Interne Controleplan voor 2015. Wij achten het noodzakelijk dat de gemeente vroegtijdig een risicoanalyse uitvoert op deze "nieuwe" processen en haar interne controlewerkzaamheden, planning et cetera. Hierop inricht. Hierbij is het van belang om ook proces overstijgend naar de gevolgen van de decentralisaties te kijken. Hierbij dient bijvoorbeeld gedacht te worden aan de impact op de aanbestedingen en subsidieverleningen. Wij verwachten dat de nieuwe taken ook een aanzienlijke impact zullen hebben op deze processen en dat de intensiteit van de interne controlewerkzaamheden hiermee zullen meegroeiën.

Werkprocessen en AO/IB moeten nog worden ingericht

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Vaststellen van rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheid en is een volgende stap

Naast de inrichting van de AO/IB is ook het vaststellen van de rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het gebied van de decentralisaties een belangrijk aandachtsgedebied. De vorming van de sociale wijkteams en de samenwerking met zorgaanbieders en andere organisaties zijn ontwikkelingen die noodzakelijk tot het "opnieuw" definiëren en vastleggen van de rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor de uitvoering van de taken. Naar verwachting zal dit proces in het laatste kwartaal van 2014 verder worden vormgegeven en zal uitvoering hiervan ook in de loop van 2015 nog aan de orde zijn.

Samenwerking vraagt om goede kaders en goed opdrachtgeverschap van de gemeente

Voor de uitvoering van de nieuwe taken zal op veel gebieden (boven)regionaal samenwerking worden gezocht, zoals bijvoorbeeld op het gebied van de AWBZ en de nieuwe taken voor de Jeugdwet. De 23 Groninger gemeenten werken samen in de Programmaorganisatie Transformatie Jeugdzorg in de voorbereiding op het nieuwe jeugdstelsel volgens het Groninger Functioneel Model. Daarnaast wordt ook de samenwerking met diverse zorgaanbieders gezocht voor de uitvoering van de taken binnen dit beleidsveld. De gemeente is volop bezig om contracten met deze partijen op te stellen om daarin de samenwerking te reguleren. Belangrijke vraagstukken die hierbij nog spelen is de wijze waarop controleprotocollen et cetera, moeten worden opgesteld en overeengekomen met deze partijen om achteraf de rechtmatige uitvoering van de taken binnen de beleidsafspraken van de gemeente te waarborgen en hierover te verantwoorden. Voor de gemeente is het immers van belang om aan te kunnen tonen dat de gelden rechtmatig zijn besteed. De onbekendheid met de doelgroep, de zorgaanbieders en het feit dat de spelregels vanuit onder andere het Rijk nog niet volledig en concreet zijn, maakt het daarbij complex om in dit stadium de afspraken in beton te gieten. Dit zou ook een belemmering vormen in het verdere traject met de verschillende samenwerkingspartijen, terwijl daarbij flexibiliteit en samenwerking belangrijke aspecten zijn. Wij adviseren de gemeente om hierover in gesprek te blijven, waarbij wij u ook proactief zullen blijven informeren over ontwikkelingen op dit vlak vanuit onze beroepsgroep in overleg met het Ministerie.

De financiële kaders

De gemeente Groningen heeft vanuit het Uitvoeringsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2015 een financiële vertaling gemaakt voor de begroting 2015. Deze vertaling getuigd van realiteit, doordat de gemeente Groningen in tegenstelling tot vele andere gemeenten, hierin niet het uitgangspunt van budgetneutraliteit heeft toegepast. Ondanks dat inschattingen nog moeilijk te maken zijn, doordat doelgroepen nog niet volledig in beeld zijn, contracten nog niet zijn afgesloten en sociale wijkteams nog niet operationeel zijn, heeft de gemeente Groningen een financiële vertaalslag gemaakt. Voor de begroting 2015 komt de gemeente uit op een tekort van € 2,75 miljoen en aanvullend in 2016 nog eens een extra tekort van € 1,55 miljoen. De gemeente heeft hiervoor middelen gereserveerd om het begrote tekort op te vangen. De gemeente spreekt hierbij zelf ook de verwachting uit dat niet alles in één keer goed zal gaan en dat zij samen met de betrokken instanties moeten leren en werken aan versterking van de zorg en gaat daarom op structurele basis in gesprek met de professionals in de sociale teams.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.1 Decentralisaties in volle gang

Daarnaast is in het weerstandsvermogen een risicobedrag opgenomen van € 7,8 miljoen voor het mogelijke risico op het niet realiseren van de € 15,6 miljoen bezuiniging binnen de decentralisaties.

Om uiteindelijk grip te houden op de financiële uitwerking van de decentralisaties, onderschrijven wij het belang om vanuit een continu lerend proces in samenwerking met alle partijen dit te monitoren. Uit onze gesprekken begrepen wij dat vanuit de gemeenteraad in dit stadium nog geen concrete kritische prestatie indicatoren (PKI's) zijn geformuleerd ten aanzien van de decentralisaties en dat de huidige focus met name ligt op het continueren van de zorg. Hierin zien wij naar de toekomst toe nog de nodige uitdagingen voor de gemeente Groningen om op raadsniveau, maar ook op niveau daaronder te komen tot concrete KPI's en verantwoording hierover vorm te geven.

4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht

Gemeente Groningen tijdig gestart met voorbereidingen op invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven

Op Prinsjesdag is het wetsvoorstel bekend gemaakt inzake de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven (de Wet Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen). Het voorstel is mede onder druk van de Europese Commissie tot stand gekomen om overheidsbedrijven die economische activiteiten uitoefenen op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting (vpb) te onderwerpen. De herziening heeft tot doel te voorkomen dat overheidsbedrijven een concurrentievoordeel (kunnen) hebben ten opzichte van private bedrijven, doordat zij geen vpb betalen. De nieuwe wetgeving zal gaan gelden voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2016.

Op grond van de huidige wet geldt - kort gezegd - dat een publiekrechtelijke rechtspersoon niet belastingplichtig is, tenzij een in de wet genoemde belaste activiteit wordt uitgeoefend. Dit uitgangspunt wordt in het concept wetsvoorstel omgedraaid: overheidsondernemingen zijn belastingplichtig, tenzij een in de wet genoemde vrijstelling van toepassing is. Dit geldt ook voor de nu vrijgestelde overheids-BV's en -NV's. Met deze wijziging kiest het kabinet voor de zogenoemde "directe ondernemingsvariant". Dit houdt in dat Nederlandse publiekrechtelijke rechtspersonen met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig zijn voor hun ondernemingsactiviteiten.

De nieuwe wetgeving zal significante gevolgen hebben op de inrichting van uw activiteiten en organisatie. Hierbij kan worden gedacht aan de impact op het gebied van administratie, financiën, juridische structuur, governance, fiscaal beleid en processen.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Groningen tijdig is gestart met de inventarisatie van de activiteiten en de daaraan verbonden fiscale gevolgen, zodat adequaat kan worden geanticipeerd op de nieuwe Wet Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen. Hierbij kunnen ook (indien nodig) tijdig acties worden ingezet om de organisatie zodanig in te richten dat de gevolgen van de invoering van de vpb-plicht zo beperkt mogelijk zullen zijn.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.2 Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven heeft uw aandacht

De gemeente Groningen heeft een projectgroep ingesteld om de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven in goede banen te leiden. De projectgroep bestaat naast een programmamanager uit medewerkers met fiscale kennis. Daarnaast wordt het project nauw gevolgd door concerncontrol. Het project behelst zowel de gemeente Groningen zelf als de verbonden lichamen.

Momenteel wordt gewerkt aan de schriftelijke uitwerking van het programmaplan voor de projectgroep. Wij hebben begrepen dat – in afwachting van de afronding van het plan – al wel een aantal werkzaamheden zullen worden opgestart. Eerst wordt gestart met de algemene inventarisatie van de mogelijk belastingplichtige activiteiten. Daarnaast zullen een aantal 'specials' nadrukkelijker worden beoordeeld. Dit betreft bijvoorbeeld vastgoed en de milieudienst.

De planning is om in de zomer van 2015 zover klaar te zijn, dat de implementatie in de tweede helft van 2015 kan plaatsvinden. Er moet nog worden bepaald of vooraf overleg met de Belastingdienst zal plaatsvinden.

Op basis van het gesprek hebben wij kunnen vaststellen dat de werkzaamheden van de projectgroep inmiddels zijn gestart. De inhoudelijke werkzaamheden hebben wij – gelet op het beginstadium van het project – niet kunnen beoordelen.

4.3 Wet HOF kan gevolgen hebben voor uw investeringsbeleid

Analyse gevolgen investeringsbeleid op wet HOF

In het onlangs gesloten financieel onderhandelaarsakkoord tussen het kabinet en de koepels van gemeenten, provincies en waterschappen is vastgelegd dat de tekortnorm tot in ieder geval 2015 op het huidige peil van 0,5 procent blijft, dat deze vanaf 2016 trapsgewijs wordt teruggeschoefd naar 0,2 procent in 2017 en dat er deze kabinetsperiode geen boetes worden opgelegd als de tekortnorm wordt overschreden. Uitvoeringsregels zijn momenteel nog niet bekend. Zodra dit wel het geval is zal meer inzicht ontstaan in de gevolgen voor de gemeenten. Voor de gemeente Groningen is het van belang de investeringsambities hieraan voorafgaand te hebben doorgeleefd.

Wij hebben geconstateerd dat voor de monitoring van de financierings- en liquiditeitspositie geen meerjarige liquiditeitsprognose beschikbaar is. In het kader van de Wet HOF zijn de volgende aspecten van belang:

- Structureel sluitende begroting.
- Sturen op de omvang en ontwikkeling van de schuldpositie.
- Investeringsprogramma en financieringsplanning goed op elkaar afstemmen (zo mogelijk ideaalcomplex).

De gemeente Groningen verwacht in de komende jaren na besluitvorming over ombuigingen een sluitende begroting te kunnen realiseren. Wij adviseren u echter de omvang en de ontwikkeling van de schuldpositie te monitoren (zie ook onze opmerking hierover in paragraaf 3.2) aan de hand van een liquiditeitsplanning en uw investerings- of onderhoudsprogramma hierop af te stemmen. Dit is des te belangrijker omdat de mogelijkheden om de schuldpositie op korte termijn significant af te bouwen, gezien de looptijd van Meerstad en de overige grondexploitaties, alsmede de beperkte mogelijkheden om structureel meer te bezuinigen (zie paragraaf 3.4), op korte termijn beperkt zijn.

4 Belangrijke ontwikkelingen voor de gemeente Groningen

4.4 Btw-compensatiefonds

Van afschaffingbtw-compensatiefonds wordt afgezien, maar bezuinigingsdoelstelling blijft gehandhaafd

Het kabinet ziet af van het schrappen van het btw-compensatiefonds, maar handhaaft de bezuinigingen van ruim een half miljard euro die de afschaffing zou opleveren. Dat bedrag wordt nu gekort op het provincie- en gemeentefonds.

Aan het voortbestaan van het btw-compensatiefonds zijn wel twee voorwaarden verbonden:

- De door het kabinet geplande structurele bezuinigingen van 550 miljoen euro op het budget wordt gekort op het gemeentefonds en het provinciefonds.
- Bovendien wordt vanaf 2015 een jaarlijkse maximumbudget vastgesteld, zodat decentrale overheden niet "onbeperkt" btw kunnen terugvragen.

4.5 Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014

Nieuwe lay-out controleverklaring vanaf boekjaar 2014

Controleverklaring inclusief kernpunten van de controle

De NBA verplicht accountants van organisaties van openbaar belang (OOB's) om vanaf jaarrekening 2014 een nieuwe controleverklaring te hanteren. Een nieuwe verklaring met meer informatie over de uitgevoerde controlewerkzaamheden door de accountant, de zogenaamde kernpunten van de controle.

De verplichte toepassing geldt voor externe accountants van OOB's, zoals organisaties met een beursnotering, (her)verzekeraars en kredietinstellingen (banken). Ook voor onderwijnsinstellingen en woningbouwcorporaties geldt de verplichting vanaf boekjaar 2014.

Het voorstel van EY is om in aanvulling op bovengenoemde organisaties ook de verplichte toepassing voor te schrijven voor gemeenten, provincies en organisaties in de sector Health care. De Public Sector conformeert zich aan het voorstel en zal in de komende periode inventariseren op welke wijze de controleverklaring nieuwe stijl zal worden geïmplementeerd. Mogelijk kan dit gevolgen hebben voor de controleverklaring bij de jaarrekening 2014 van de gemeente Groningen.

**5. Belangrijkste
bevindingen interim-
controle 2014**

5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.1 Controle en rapportage gronden vindt plaats in november/december

Rapportage over de waardering van exploitaties en gronden in het najaar

De afgelopen jaren heeft de controle van de waardering van exploitaties en NIEGG's veel aandacht gekregen. Door de aanhoudende recessie en de stagnatie in de verkoop (zowel woningbouw als industriegebieden) hebben afgelopen jaren forse afboekingen plaatsgevonden op de grondposities en Meerstad.

Wij hebben met de gemeente Groningen afgesproken om, evenals voorgaand jaar, de controle op de waardering van gronden voor de jaarrekening 2014 naar voren te halen. Op dit moment zijn wij bezig met de controle op de waardering van de gronden. Daarmee geven wij vroegtijdig ons oordeel over de risico's en waardering van de gronden en Meerstad en kunt u als raad daar tijdig op anticiperen. Daarbij maken wij nog wel de kanttekening dat ten tijde van de jaarrekeningcontrole alsnog moet worden vastgesteld dat in de tussentijdse periode geen significante wijzigingen hebben plaatsgevonden in de aannames, uitgangspunten en (markt-) omstandigheden.

5.2 Stelselwijziging : Activa met maatschappelijk nut in de grondexploitaties activeren

Gewijzigde omstandigheden in de grond-exploitaties

In 2013 is de gemeente Groningen gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden tot activeren van activa met maatschappelijk nut die tot dusver zijn verantwoord in de grondexploitaties. In veel grondexploitaties zijn activa met maatschappelijk nut opgenomen, zoals bijvoorbeeld bruggen, wegen, bovenwijkse voorzieningen, et cetera. De verslaggevingsregels staan toe om dergelijke activa met maatschappelijk nut, onder bepaalde voorwaarden, te activeren en af te schrijven in plaats van deze via de grondexploitatie "terug te verdienen" / te dekken. Daarmee worden deze kosten niet ineens verantwoord ten laste van de grondexploitatie, maar geactiveerd en middels afschrijvingen ten laste van toekomstige jaren gebracht. Omdat deze systematiek tot op heden niet werd toegepast bij de gemeente Groningen, wordt in verslaggevingstermen gesproken van een stelselwijziging.

Het college zal in december 2014 een voorstel inclusief verordening aanbieden aan de raad met daarin deze stelselwijziging en de financiële uitwerking hiervan. Wij hebben vooraf meegekeken met de stelselwijziging en kunnen ons vinden in de gehanteerde systematiek. Wij hebben met het college afgesproken dat wij de conceptverordening toetsen voordat deze richting de raad gestuurd wordt.

De effecten van de stelselwijziging zullen extracomptabel (dus buiten de herziene grondexploitaties 2014) worden verwerkt. Wij zullen de verwerking van de stelselwijziging bij de jaarrekeningcontrole 2014 controleren.

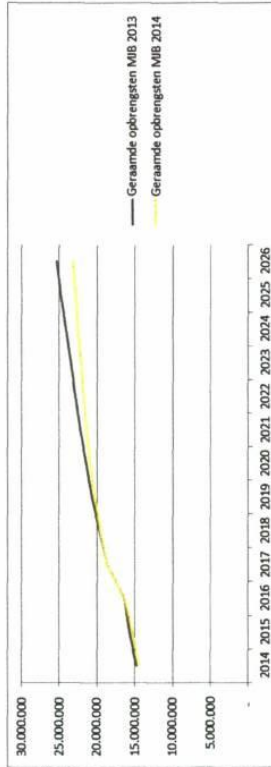
Uit de (meerjaren)begroting blijkt dat deze stelselwijziging in de jaren 2014 tot en met 2016 leidt tot incidentele baten, waarmee het weerstandsvermogen wordt aangevuld. De benodigde kapitaallasten voor de ruil zijn reeds verwerkt in het meerjarenbeeld. Het resterende deel van de bovenwijkse voorzieningen wordt gestort in een bekleemde reserve.

5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker

In de jaarrekening 2012 en 2013 is een verlies verantwoord voor het parkeerbedrijf van respectievelijk 1,9 miljoen en € 0,9 miljoen. Voor 2014 komt volgens de voortgangsrapportage II het totale tekort van het parkeerbedrijf naar verwachting uit op € 375.000,-.

In 2014 is de meerjarenprognose van het parkeerbedrijf geactualiseerd. Uit de nieuwe prognose blijkt dat tot het jaar 2019 het exploitatieresultaat van het Parkeerbedrijf fors positiever uitvalt in vergelijking met de meerjarenprognoses 2013, maar nog altijd een verwacht cumulatief verlies laat zien voor de komende vijf jaren van € 2,7 miljoen (2013: € 6,3 miljoen voor komende zes jaren). Dit "voordeel" wordt onder meer verklaard door lagere kapitaallasten als gevolg van de lagere rente (2013: 3,45%; 2014: 3%). Voor de jaren na 2020 is het verwachte resultaat structureel positief.

Meerjarenprognose parkeerbedrijf geactualiseerd

Aannames voor meerjarenprognose onzeker

De meerjarenprognose is omgeven door onzekerheden/schattingen, met name de bezettingsgraad en opbrengsten voor de parkeergarages. Een belangrijke veronderstelling is de verwachte parkeerbehoefte in de stad en daarmee de te realiseren omzet van het parkeerbedrijf. In bovenstaande grafiek is de verwachte parkeeropbrengst voor de komende jaren weergegeven. Opvallend daarbij is dat de omzet aanzienlijk toeneemt van afgerond € 14,5 miljoen in 2014 naar € 23,5 miljoen in 2027. Dit is vooral het gevolg van de raming van de toenemende omzet in parkeergarages, als gevolg van de ingroeienscenario's voor de parkeergarage Damsterdiep (van 2016/2017) en de opening van de parkeergarage onder het Forum in 2017. Echter zijn er ook ontwikkelingen die een negatieve invloed kunnen hebben op de parkeerbehoefte in de stad Groningen, denk hierbij aan het internetwinkelen, het nieuwe werken en slechtere bereikbaarheid als gevolg van de aanpak Zuidelijke Ringweg. In het weerstandsvermogen is het totale risico over de gehele looptijd geschat op € 18,2 miljoen.

5 Belangrijkste bevindingen interim-controle 2014

5.3 Opbrengstprognoses parkeerbedrijf blijven onzeker

Extern onderzoek naar aanname in meerjarenprognose onderhanden

Wij hebben in ons accountantsverslag het college geadviseerd de onderbouwingen van deze prognoses en de totale parkeerbehoeften in de stad Groningen nader te onderzoeken en deze extern te laten toetsen. Op dit moment is bij twee partijen een offerte opgevraagd. Het onderzoek is naar verwachting voor de jaarrekeningcontrole 2014 afgerond.

De boekwaarde van de parkeergarages bedraagt ultimo 2013 € 90 miljoen. De vraag die bij de jaarrekening 2014 kan gaan spelen is of op basis van het externe parkeeronderzoek een afwaardering van de parkeergarages moet plaatsvinden. Belangrijk bij de beantwoording van deze vraag is: welk beleid en intentie heeft de stad Groningen met de parkeergarages. In de BBV-notitie waardering vastgoed wordt twee categorieën onderschreven:

Categorie activa	Betekenis	Duurzame waardevermindering?
Met een maatschappelijke functie	Bij negatieve exploitatie is sprake van duurzaam verstreken van subsidie	Nee
Met een bedrijfseconomische functie	Aangehouden om bewust winst te realiseren en/of bewust waardestijgingen te realiseren.	Mogelijkheid

Het college/gemeenteraad heeft op dit moment geen besluit genomen hoe zij de parkeergarages zien. Wij adviseren het college danwel gemeenteraad om een besluit te nemen over het beleid en de intentie van de parkeergarages.

**6. Aandachtspunten
van de Raad**

6 Aandachtspunten van de Raad

6.1 Aandachtspunten van de Raad: beschikbare weerstandsvermogen en beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen

Aandachtspunten van de Raad

Op verzoek van de Raad nemen wij specifieke aandachtspunten mee in onze controle. Daarmee wordt invulling gegeven aan de opdrachtgevende rol van de raad en stemmen wij onze controle af op uw wensen. Aan de specifieke onderwerpen die de Raad ons meegeeft, besteden wij in onze controle en rapportering meer aandacht dan noodzakelijk zou zijn voor onze reguliere jaarrekeningcontrole. Dit doen wij door het houden van interviews en het beoordelen van specifieke informatie. Uitgangspunt daarbij is een beoordeling op hoofdlijnen, zodat de Raad vanuit haar controlerende taak kan bepalen of nader onderzoek naar deze onderwerpen gewenst is.

Voor 2013 heeft u de volgende twee aandachtspunten aan ons meegegeven:

- Beschikbare weerstandsvermogen: het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit een aantal onderdelen. U als raad wil weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen is als het verzilverd moet worden.
- Beheer van maatschappelijk vastgoed: als raad heeft u ons als aandachtspunt meegegeven om vast te stellen hoe de ambtelijke organisatie het beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen bewaakt.

In dit hoofdstuk zijn deze onderwerpen nader uitgewerkt.

6.2 Weerstandsvermogen

Inleiding

Als raad heeft u aangegeven te willen weten waaruit het beschikbare weerstandsvermogen bestaat en hoe "hard" dit weerstandsvermogen (c.q. de beschikbare weerstandscapaciteit) is als het verzilverd moet worden. Wij hebben aan de hand van de conceptbegroting 2015 een analyse gemaakt van de verschillende componenten van de beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Groningen.

Analyse beschikbare weerstandscapaciteit

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 blijkt dat de gemeente Groningen de volgende middelen tot de beschikbare weerstandscapaciteit rekent:

- Algemene Egalisatie Reserve.
- Bestemmingsreserves, waarvan de besteding door de raad kan worden gewijzigd indien één van de risico's zich voordoet;
- Post onvoorziën in de begroting.
- Stille reserves.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt geen expliciet onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele beschikbare weerstandscapaciteit. Er wordt wel onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele risico's. De gemeente heeft het uitgangspunt dat structurele risico's na 2 jaarschrijven binnen de exploitatie moeten worden opgevangen. Door deze systematiek zorgt de gemeente Groningen er voor dat structurele risico's niet tot de oneindigheid incidenteel worden gefinancierd.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

Wij merken aanvullend op dat in de Kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement is opgenomen dat de onbenutte belastingcapaciteit van de gemeente nihil is (OZG tarieven liggen hoger dan Artikel 12 norm) en dat in de meerjarenbegroting geen vrije begrotingsruimte aanwezig is. Dit leidt ertoe dat de structurele weerstandscapaciteit van de gemeente nihil is.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de conceptbegroting 2015 is de volgende detailspecificatie van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Omschrijvingen	Begroting 2015 (x € 1.000)	Ref.
Algemene Egalisatie Reserve	30.629	1
Grondzaken en grondbank	47.392	2
Risicobuffer in grondexploitatie Meerstad	1.500	3
Risicobuffer in exploitatie Sontwegtracé	3.126	3
Bodemsanering	5.055	4
Stimuleringsfonds VHV	13.912	4
Stille reserve (aandelen Enexis)	35.000	5
Martiniplaza	3.916	4
Kunst CBK	1.647	4
Exploitatierisico Forum	3.500	4
WGA	1.090	4
Rente egalisatie reserve	1.750	4
Overige reserves + post onvoorzien	11.725	6
Beschikbare weerstandscapaciteit	160.242	

Hieronder gaan wij nader in op onze bevindingen ten aanzien van de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit:

1. De Algemene Egalisatie Reserve wordt, naar stand van ultimo 2015 volgens de conceptbegroting 2015, volledig tot de beschikbare weerstandscapaciteit gerekend.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

Risicobuffers Meerstad en Sontwegtracé meegenomen in weerstandsvermogen

2. De bestemmingsreserve Grondzaken en grondbank wordt, naar stand van ultimo 2015 volgens de conceptbegroting 2015, volledig tot de beschikbare weerstandscapaciteit gerekend.

weerstandsvormogen

3. In de beschikbare weerstandscapaciteit zijn eveneens de beschikbare risicobuffers in de grondexploitaties Meerstad en Sontwegtracé meegenomen. Wij hebben vastgesteld dat deze risicobuffers eveneens in de grondexploitaties zijn opgenomen.

Onduidelijk of specifieke risico bestemmingsreserves terecht zijn meegenomen in het weerstandsvermogen

4. De bestemmingsreserves bodemsanering, Stimuleringsfonds VHV, Martiniplaza, Kunst CBK, Exploitatierisico Forum, WGA en de rente equalisatie reserve betreffen reserves welke in het verleden zijn gevormd voor specifieke risico's. Wij hebben begrepen dat de risico's waarvoor deze bestemmingsreserves zijn gevormd (waardering verstrekte geldleningen, waardering deelneming Martiniplaza, schade of verlies van kunstwerken in het CBK, exploitatierisico's van het Forum, eigen risico op de WGA, et cetera), op dit moment deels wel en deels niet meer actueel lijken te zijn.

Stille reserve aandelen Enexis gebaseerd op berekening uit 2011; herijking noodzakelijk

Wij raden u aan om bij de jaarrekening 2014 na te gaan of de risico's waarvoor deze bestemmingsreserves zijn gevormd nog actueel zijn en op een juiste wijze zijn meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit in de paragraaf weerstandsvermogen.

5. Stille reserve aandelen Enexis gebaseerd op berekening uit 2011; herijking noodzakelijk

In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is de stille reserve welke besloten ligt in de aandelen Enexis meegenomen. De waarde van de aandelen Enexis is gesteld op € 35 miljoen, zijnde de intrinsieke waarde van deze aandelen in 2011. Deze berekening is sinds 2011 niet meer herijkt.

Wij adviseren u de berekening van de hoogte van de stille reserve welke besloten ligt in de aandelen Enexis te herijken aan de hand van de meest recente jaarrekening(en) van Enexis.

Met de provincie Groningen is in 2011 overleg gevoerd over de overname van de aandelen Enexis van de gemeente door de provincie. De provincie Groningen heeft hierbij aangegeven open te staan voor eventuele overname van de aandelen Enexis van de gemeente. Op dit moment lopen gesprekken met de provincie Groningen tegen welke waardering de provincie de aandelen Enexis zou willen overnemen. De stille reserve Enexis kan hiermee als minst "harde" post in de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangemerkt, aangezien het de vraag is of en tegen welke waardering de aandelen Enexis - indien noodzakelijk - op korte termijn kunnen worden verkocht. Wij hebben overigens begrepen dat op dit moment overleg wordt gevoerd met de provincie Groningen over verkoop van de aandelen Enexis en Waterbedrijf Groningen.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.2 Weerstandsvermogen

Wij stellen voor tijdens de jaarrekeningcontrole te toetsen of bovenstaande aanbevelingen zijn opgevolgd en u in ons accountantsverslag opnieuw te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de mate waarin de beschikbare weerstands capaciteit "hard" is wanneer deze verzilverd dient te worden.

Analyse benodigde weerstands capaciteit in het kader van de controle van de gronden

Naast de beschikbare weerstands capaciteit bestaat (de ratio van) het weerstandsvermogen uit de benodigde weerstands capaciteit. Om deze reden is naast een analyse van de beschikbare weerstands capaciteit, ook een analyse van de benodigde weerstands capaciteit relevant, om een beeld te kunnen vormen over het weerstandsvermogen in zijn geheel. Zoals reeds eerder in deze brief vermeld, wordt de benodigde weerstands capaciteit van de gemeente Groningen voornamelijk bepaald door de risico's ten aanzien van Meerstad en de overige gronden.

Op dit moment zijn wij gestart met de controle van de gronden. In dit kader besteden wij eveneens aandacht aan de risico's van de verschillende grondexploitaties en de mate waarin deze risico's zijn meegenomen in de benodigde weerstands capaciteit. Wij zullen u, indien noodzakelijk, separaat informeren over onze bevindingen ten aanzien van de risico's van de gronden en de mate waarin deze zijn meegenomen in de berekening van de benodigde weerstands capaciteit.

6 Aandachtspunten van de Raad

6.3 Beheer van maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen

De gemeente Groningen neemt deel in een groot aantal samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen). Onder meer vanwege de recente tekorten bij Martiniplaza en het rekenkameronderzoek heeft u als raad ons het aandachtspunt meegegeven: "hoe bewaakt de organisatie het beheer van het maatschappelijk vastgoed bij verbonden partijen."

Op dit moment vindt het beheer van (maatschappelijk) vastgoed op verbonden partijen adhoc plaats. Aan elke verbonden partij is een collegelid en ambtenaar gekoppeld die verantwoordelijk zijn voor het toezicht. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan dit toezicht is per verbonden partij verschillend. Voor de bewaking van de verbonden partij wordt de begroting en jaarrekening opgevraagd. De verantwoordelijke ambtenaar controleert of het vastgoed in de jaarrekening redelijk in lijn ligt met de recente WOZ-waarde die de gemeente heeft opgelegd. Deze controle wordt niet formeel vastgelegd. Wij hebben deze controle derhalve niet kunnen beoordelen.

De rekenkamercommissie heeft in 2013 onderzoek gedaan naar samenwerkingsverbanden van de gemeente Groningen.

De rekenkamercommissie adviseert daarom onder meer om:

- een gestructureerd overleg binnen de raad plaats te laten vinden over de verschillende samenwerkingsrelaties;
- heldere afspraken en een goede rolverdeling te hebben tussen college, bestuur, toezichthouders en de betrokken ambtenaren, alsmede goede werkafspraken, ook over de informatievoorziening aan de raad.

Naar aanleiding van de adviezen van de rekenkamercommissie is besloten om één maal per jaar een speciale raadvergadering te beleggen. Dit overleg heeft 1 oktober 2014 plaatsgevonden. Het college heeft ter voorbereiding op dit overleg een discussienotitie opgesteld, waarbij een aantal maatregelen wordt benoemd om de governance op verbonden partijen en samenwerkingsverbanden te verbeteren. De raadvergadering van 1 oktober was bedoeld als brainstormsessie. Het college gaat op basis van de input van de raad een definitief besluit opstellen hoe zij de governance op samenwerkingsverbanden wil uitvoeren.

Wij zijn van mening dat in de discussienotitie een aantal goede voorstellen is opgenomen om aan de voorkant het beheer op verbonden partijen te vergroten. Denk hierbij in het formeel vastleggen welke functionarissen verantwoordelijk zijn en op welke wijze hierover gestructureerd verantwoording wordt afgelegd.

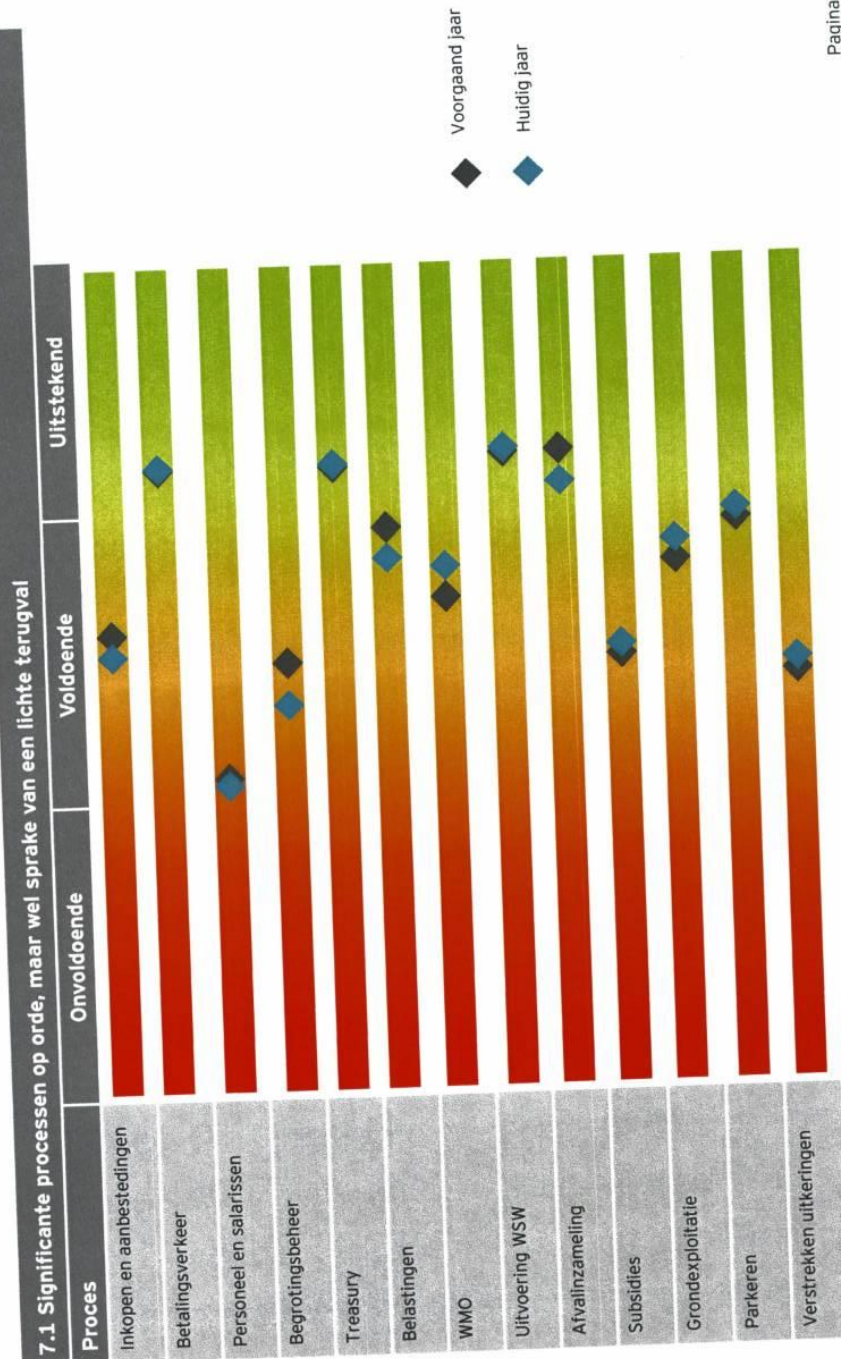
De gemeente Groningen kent verschillende soorten verbonden partijen. Bij de ene partij zijn de risico's voor de gemeente Groningen groter dan bij de andere. Om er voor te zorgen dat de focus gericht is op de meest risicovolle verbonden partijen, adviseren wij het college om op totaalniveau een risicoanalyse op te stellen, waarbij niet alleen naar financiële risico's, maar ook maatschappelijke/juridisch/fiscale risico's en dergelijke worden meegenomen. Het toezicht op verbonden partijen met een hoog risicoprofiel dient naar onze mening strakker en frequenter plaats te vinden dan voor verbonden partijen met een laag risicoprofiel. Het is goed om deze risicoafweging voor te leggen aan de raad.

**7. Processen en
detailbevindingen**

7 Processen en detailbevindingen

7 Processen en detailbevindingen

Uw processen zijn in de basis voldoende
Personeelproces onvoldoende
Grondexploitatie verbeterd
Inkoopproces minder goed

Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden komen wij op dit moment tot de conclusie dat de processen van de gemeente Groningen (voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening) in vergelijking met andere (vergelijkbare) gemeenten, ruim voldoende scoren, met uitzondering van het proces personeel. Ten opzichte van voorgaand jaar zien wij echter wel een lichte terugval, als gevolg van de organisatieontwikkelingen en start van het Shared Service Center.

Bij de verbijzonderde interne controle personeel en salarisverwerking zijn net als in voorgaande jaren fouten geconstateerd, welke voornamelijk betrekking hebben op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Vooral nog betreffen dit bevindingen over het eerste half jaar (zie verder de detailbevindingen). Ten opzichte van voorgaand jaar lijken de fouten zijn toegenomen (inschatting 2014: € 0,5 miljoen, 2013: € 0,2 miljoen). De definitieve fout over 2014 kan nog wijzigingen gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar. Gezien de geconstateerde fouten beoordelen wij dit proces evenals voorgaand jaar als onvoldoende.

Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij het proces grondexploitatie hoger gewaardeerd, omdat vanuit concerncontrol onafhankelijke controles worden uitgevoerd op de projecten. De afdeling concerncontrol rapporteert haar bevindingen rechtstreeks aan het college en de auditcommissie. De onafhankelijke toetsing van de grondexploitatie is hiermee gewaarborgd.

Het inkoopproces hebben wij ten opzichte van voorgaand jaar minder goed beoordeeld. In het proces inkopen en aanbesteden zijn aan de voorkant maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gevolgd.

Deze maatregelen betreffen onder meer toetsing van de gekozen aanbestedingsvorm door de inkoopcoördinator voor inkopen boven € 25.000,- (diensten/leveringen) respectievelijk € 100.000,- (werken) aan de hand van de checklist inkopen.

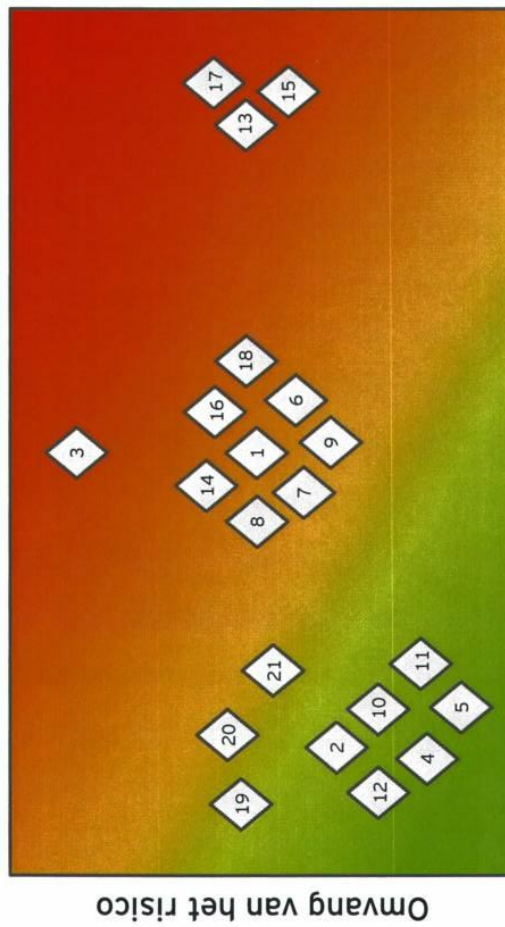
Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat niet alle inkopen boven de gestelde normbedragen door de inkoopcoördinator worden getoetst en dat de checklist inkopen niet in alle gevallen wordt gehanteerd. Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 voorgaand jaar is deze beheersing (nog) belangrijker geworden.

7 Processen en detailbevindingen

7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen

Wij geven een "weging" mee aan onze bevindingen bij de interim-controle. Met deze weging geven wij enerzijds een inschatting van de omvang van het geconstateerde risico en anderzijds een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet. Het doel hiervan is dat wij door middel van één enkel figuur u inzicht willen geven in het belang van onze bevindingen en aanbevelingen. In onderstaande tabel hebben wij een overzicht gemaakt van onze detail bevindingen.

Kans op voorkomen van het risico

Nummer bevinding conform bijlage

7 Processen en detailbevindingen

7.2 Onze belangrijkste detailbevindingen

De belangrijkste detailbevindingen zoals weergegeven in bovenstaande figuur hebben betrekking op:

- 3 Preventieve beheersing rechtmatigheid inkopen & aanbestedingen kan worden verbeterd
- 13 Voortgang verbijzonderde interne controles BUG en Participatiebudget blijft achter
- 15 Financiële onzekerheden BUG
- 17 Ontbrekend plan van aanpak ex WIJ-ers

In bijlage 2 zijn de detailbevindingen uitgebreid beschreven.

Het aantal bevindingen naar aanleiding van de uitgevoerde controle en de follow-up van deze bevindingen laat zich als volgt

Follow-up detailbevindingen	
Interim-controle voorgaande jaren	16
Afgewikkeld in 2014 (-/+)	(2)
Vervallen bevindingen	(6)
Nieuwe bevindingen (+)	13
Totaal bevindingen 2014	21

Naar aanleiding van de interim-controle 2013 hebben wij 16 bevindingen in de bijlage bij de managementletter opgenomen. Van deze 16 bevindingen zijn inmiddels 2 bevindingen opgelost en 6 bevindingen hebben wij laten vervallen. Naar aanleiding van de interim-controle 2014 hebben wij 13 nieuwe bevindingen. Hiermee komt het totale aantal openstaande bevindingen uit op 21.

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Voortgang interne controles

Tijdens onze interim-controle doen wij een review uit op de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden van de (afdeling Procesinnovatie & Auditing) van de gemeente. Wij hebben vastgesteld dat de werkzaamheden grotendeels conform planning worden uitgevoerd en dat geen sprake is van achterstanden in de uitvoering van de interne controles, met uitzondering van de verbijzonderde interne controles op de Buig en Participatiebudget.

Regelgeving voor het gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle in 2013 aangescherpt

In 2013 is de regelgeving voor het gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle afdeling aangescherpt en verduidelijkt (zie paragraaf 1.5 van de brief). De aanscherping heeft betrekking op de objectiviteit, deskundigheid en het hebben van een systematische en gedisciplineerde benadering met inbegrip van kwaliteitsbeheersing van de interne controlefunctie. Op basis van onze kennis van de huidige kwaliteit en inrichting van uw interne controle afdeling (Procesinnovatie & Auditing) kunnen wij - als gevolg van de aangepaste regelgeving - gebruik maken van de werkzaamheden van de interne controle afdeling. Wel hebben wij naar aanleiding van de aangescherpte regelgeving een aantal (operationele) verbeterpunten geïdentificeerd (bijvoorbeeld: interne review, ontwikkelen kwaliteitsbeleid, et cetera), om het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente verder te verbeteren. Wij zullen de verantwoordelijken hierover separaat informeren.

Voor het vierde opeenvolgende jaar bevindingen in de rechtmatigheid van de personeelskosten

Bij de verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en de salarisverwerking zijn net als in de afgelopen drie jaar fouten geconstateerd, welke voornamelijk betrekking hebben op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Dit houdt in dat deze niet voldoen aan de geldende interne- en externe regels. De geldende regels zijn primair vastgelegd in de ARG (Arbeidsvoorwaarden Regeling gemeente Groningen) en het mandaatbesluit en maken middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.

Over het eerste halfjaar zijn 55 personeelsmutaties getoetst, waarbij in 12 gevallen een financiële fout is geconstateerd. De geconstateerde fouten hebben met name betrekking op variabele salarismutaties (bijvoorbeeld onjuiste vergoeding van reisdeclaraties). Op basis van de uitkomsten over het eerste halfjaar heeft de afdeling Procesinnovatie & Auditing (PI&A) een inschatting gemaakt van de totale onrechtmatigheid voor 2014 van € 0,5 miljoen (2013: € 0,2 miljoen). Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.

De fouten worden met name veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt.

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Naar aanleiding van de geconstateerde bevindingen zijn wederom maatregelen getroffen om de geconstateerde fouten in de toekomst te voorkomen. De fouten worden veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt. De gemeente heeft in 2014 nogmaals benadrukt dat de directeurs van de vakdirecties en afdelingshoofden verantwoordelijk zijn voor deze toetsing bij autorisatie van uit te betalen vergoedingen aan personeel.

Wij adviseren u nogmaals de verantwoordelijkheden met betrekking tot de correcte aanlevering en controle van mutaties aan de relevante regelgeving duidelijk in te bedden in de procedures en erop toe te zien dat deze procedures worden nageleefd.

Naar aanleiding van de verbijzonderde interne controle en onze interim-controle bedraagt het totaal van de geconstateerde onrechtmatigheden over het eerste halfjaar van 2014 (inclusief extrapolatie naar de rest van het jaar) vooralsnog afgerond € 0,6 miljoen en bedragen de onzekerheden tot dusver € nihil (interim 2013: € 0,7 miljoen onrechtmatigheden en € 0,1 miljoen onzekerheden). Van de geconstateerde fouten heeft een bedrag van € 0,5 miljoen betrekking op personeel. Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigingen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.

Bij bovenstaande voorlopige uitkomst van de rechtmatigheidscontrole moeten nog wel de volgende kanttekeningen worden gemaakt:

- Er zijn opnieuw een aantal bevindingen geconstateerd bij de uitvoering van de Wet Buig. De geconstateerde bevindingen liggen in lijn met voorgaand jaar en betreffen repeterende fouten/onzekerheden. Bij de jaarrekeningcontrole zal het definitieve totaalbedrag aan fouten en onzekerheden worden bepaald. Vooralsnog bedragen de (geëxtrapoleerde) fouten € nihil (2013: € 0,8 miljoen) en de (geëxtrapoleerde) onzekerheden € 3,0 miljoen (2013: € 2,2 miljoen) (zie ook detailbevinding 15).
- De onrechtmatigheden die voortvloeien uit het ontbreken van de UWV-inschrijvingen bij uitkeringsgerechtigden zijn voor een bedrag van € 92.000,- meegenomen in bovengenoemde uitkomst. Bij de jaarrekening zal de exacte onrechtmatigheid over het jaar 2014 worden bepaald.
- De mogelijke onrechtmatigheden die voortvloeien uit het ontbreken van een plan van aanpak voor ex WIJ-ers zijn op dit moment nog onbekend en moeten nog worden meegewogen in het eindoordeel bij de jaarrekening.

De goedkeuringstolerantie bedraagt 1% voor onrechtmatigheden (ongeveer € 8,3 miljoen) en 3% voor onzekerheden (ongeveer € 23,9 miljoen). De rapporteringstolerantie is vastgesteld op € 500.000,-. Dit betekent dat de tot dusver geconstateerde bevindingen over 2014 vooralsnog ruimschoots binnen de goedtoleranties blijven (onder voorbehoud dat nog niet alle toetsingswerkzaamheden zijn uitgevoerd).

Tussentijdse bevindingen: vooralsnog € 0,5 miljoen aan onrechtmatigheden

Bevindingen inzake Wet Buig en UWV-inschrijvingen hierin niet meegenomen

Conclusie: de geconstateerde onrechtmatigheden lijken vooralsnog binnen de goedkeuringstoleranties te blijven

7 Processen en detailbevindingen

7.3 Uitvoering en bevindingen verbijzonderde interne controles

Formele rechtmatigheidsfouten

Naast bovenstaande onrechtmatigheden zijn een groot aantal formele rechtmatigheidsfouten geconstateerd die niet meewegen in ons oordeel, maar welke wel gemeld moeten worden in ons rapport van bevindingen:

Formele fouten uitkeringenproces

Bij de interne rechtmatigheidscontrole worden jaarlijks terugkerende bevindingen gerapporteerd over de kwaliteit van de uitvoering van het uitkeringenproces. Uit de interne rechtmatigheidscontrole 2014 is echter wel gebleken dat deze bevindingen geen financiële gevolgen hebben gehad. De belangrijkste bevindingen, die in meer dan 5% van de onderzochte dossiers voorkomen, zijn:

- onduidelijke inkomsten- en vermogenssituaties;
- geen nadere onderzoeken gepland;
- niet tijdig afhandelen van onderzoek.

Omdat het hier gaat om niet-financiële fouten, hebben deze tekortkomingen geen directe invloed op de financiële verantwoording van de gemeente Groningen. Wel geven deze tekortkomingen een signaal over de kwaliteit van het uitkeringenproces en het participatiebudget.

Wij adviseren u om na te gaan hoe de kwaliteit van het proces kan worden verbeterd, zodat dergelijke tekortkomingen in de toekomst kunnen worden beperkt en uiteindelijk kunnen worden voorkomen.

Overige formele fouten

Naast bovenstaande fouten in het uitkeringenproces zijn een aantal andere formele rechtmatigheidsfouten geconstateerd:

- overschrijden van termijnen voor aanvragen en afhandelen van subsidies;
- ondertekening van WMO-aanvraagformulieren door de consultant in plaats van de cliënt;
- niet opvragen van een verklaring omtrent gedrag bij indiensttreding van nieuwe medewerkers.

Wij adviseren de gemeente om bij bovenstaande processen maatregelen te treffen om deze fouten in de toekomst te voorkomen.

ICT in de controle

Informatisering en Automatisering

Algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2014 hebben wij de informatisering- en automatiseringsomgeving van de gemeente Groningen beoordeeld. Hierbij hebben wij onder meer de procedures voor het wijzigingenbeheer en het beheer van logische toegangspaden tot de applicaties Clear, Dafinci, EMIS, GWS, GOUW en SIMS, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole, onderzocht en beoordeeld. Ook hebben wij kennis genomen van de status van algemene IT-ontwikkelingen zoals business-IT alignment en informatiebeveiliging, zoals van toepassing bij de gemeente. In de bijlage van deze management letter gaan wij nader in op deze onderwerpen, een aantal detailbevindingen, de risico's en onze aanbevelingen.

ICT, strategie en governance

In 2013 hebben wij opgemerkt dat ten aanzien van de besturing van de IT-organisatie (IT Governance) en het inrichten van een proces, welke als doel heeft de bedrijfsvoering en ICT beter op elkaar af te stemmen (beter bekend als business-IT Alignment), nog enkele verbeteringslagen mogelijk waren. In dit kader is het voor de gemeente gewenst de ICT-strategie en ICT projecten expliciet mee te nemen in het systeem van risicomangement zoals dat bij concerncontrol ingericht was. Daarnaast werd, als onderdeel van een gemeentebreed, organisatorische herinrichting (op basis van PIOFACH), een Shared Service Centre (hierna: "SSC") ingericht.

In 2014 is het SSC verder ingericht en is daarmee de huidige Informatisering en Automatisering (hierna: I&A) organisatie tot stand gekomen. Wij hebben begrepen dat, als onderdeel van een optimalisatieproces, functionarissen getraind worden (onder andere in BiSL) om de dienstverlening van het SSC richting de business verder te professionaliseren. U heeft dit benoemd als "SSC2.0". Belangrijke IT gerelateerde ontwikkelingen/projecten worden maandelijks besproken met de hoofden van verschillende afdelingen in de IT-board. Belangrijke taak voor de board is het prioriteren van deze ontwikkelingen/projecten en de overweging of er uitvoering gegeven kan worden en of dit door de gemeente zelf dient te gebeuren of dat externe expertise nodig is. Wij hebben aanvullend vernomen dat de verantwoording van de door I&A uitgevoerde activiteiten en projecten, onderdeel is geworden van het verantwoordingsproces van concerncontrol.

Bovengenoemde ontwikkelingen dragen bij aan een verdere integratie tussen de ICT en de bedrijfsvoering en borgen dat de ICT-strategie en ICT-projecten afgestemd blijven op de gemeentebrede- strategie en doelstellingen. Daarnaast willen wij opmerken dat een verdere integratie kan worden gerealiseerd indien een duidelijke prioritering (blijft) worden aangebracht voor de IT-projecten, waarbij (1) de samenhang van de diverse projecten en (2) de bijdrage van een individueel IT-project ten aanzien van de organisatorische doelstellingen, inzichtelijk is en wordt gemeten. Dit zal gedragen moeten worden door de directie en in lijn zijn met de beschikbare resources. Hierdoor kunnen IT-projecten op een gestructureerde en succesvolle wijze blijven worden opgestart en worden afgerond.

ICT in de controle

IT-beheerprocessen en geprogrammeerde controles voldoen in grote mate aan de daaraan te stellen eisen

Tijdens onze werkzaamheden hebben wij aandacht besteed aan de IT-beheerprocessen rondom en geprogrammeerde controles in de voor de jaarrekeningcontrole relevante systemen. Op basis van ons onderzoek concluderen wij dat de kwaliteit van deze beheerprocessen en de controles over het algemeen voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Onderstaand hebben wij onze observaties met betrekking tot de IT beheerprocessen samengevat weergegeven:

- **Wijzigingenbeheer:** wij hebben geconstateerd dat uw organisatie voldoende maatregelen heeft ingericht op het gebied van wijzigingenbeheer.
- **Toegangsbeveiliging:** wij hebben geconstateerd dat ten opzichte van 2013 verbeteringen noodzakelijk zijn binnen de organisatie op het gebied van logische toegangsbeveiliging. Zo blijkt onder meer dat het proces rondom de uitdiensttreding en het tijdig ontnemen van autorisaties in de applicaties Clear, GWS, GOUW en SIMS voor verbetering vatbaar is en dat volgens functioneel beheer de oorzaak ligt in het ontbreken van het doorsturen van uitdiensttreding formulieren van facilitair beheer naar de voor de applicatieverantwoordelijke functioneel beheerders. Daarnaast kan de complexiteit van wachtwoordbeheer voor CLEAR en Dafinci worden verbeterd.

In de bijlage van deze managementletter gaan wij verder in op onze bevindingen, risico's en daarbij horende aanbevelingen.

Beveiliging van met Digid ontsloten kanalen

Zoals wij in onze managementletter van vorig jaar hebben opgenomen maakt de gemeente gebruik van Digid voor het aanbieden van uw E-Loket en de Kluwer Snelballe. Het gebruik van Digid verplicht u ertoe de staat van de informatiebeveiliging specifiek voor deze diensten, jaarlijks te laten toetsen. Wij hebben vastgesteld dat u in december 2013 heeft voldaan aan alle normen die door de aanbieder van Digid (Logius) hieraan worden gesteld.

Wij hebben tevens vernomen dat op korte termijn een plan opgesteld zal worden om binnen de door Logius gestelde termijn de toetsing voor 2014 op te kunnen leveren. Gezien de uitkomsten van vorig jaar en de aandacht binnen de gemeente voor informatiebeveiliging, verwachten wij dat de continuïteit van de digitale dienstverlening aan uw klanten, geborgd is in 2015.

ICT in de controle

Onderzoek naar uitbesteding van IT-onderdelen

In 2014 is door het college van B&W besloten dat "i&A buiten de deur gaan" om kosten te besparen, maar dat haalbaarheid en scope van de uit te besteden diensten verder ingevuld dient te worden. Met dit besluit is de gemeente gestart met het uit laten voeren van een "greenfield analyse" met als doel te bepalen of het realistisch is om (een gedeelte van uw) IT buiten de deur te plaatsen met als bijkomend doel een bezuiniging op de IT-kosten. Er zijn vier partijen geselecteerd en de verwachting is dat op korte termijn een keuze gemaakt zal worden tot het uitvoeren van het onderzoek door één van de geselecteerde partijen. De uitkomsten zullen worden gebruikt om het transitieproces en de scope van de uit te besteden diensten verder vorm te geven.

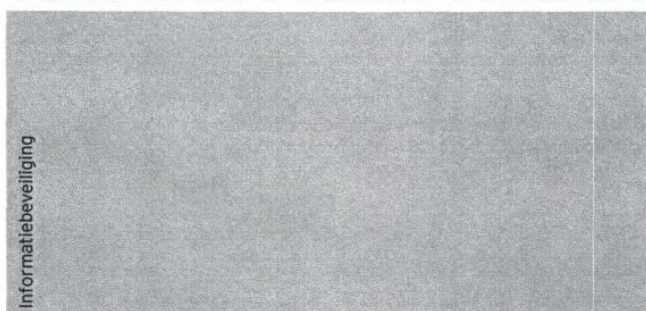
Wij kunnen ons vinden in de overweging om als gemeente te onderzoeken of (een gedeelte) van uw IT-dienstverlening beter, efficiënter of flexibeler door een externe partij kan worden gerealiseerd uit het oog van kostenbezuiniging. Hoewel de uitbesteding zich nog in een voorbereidende fase bevindt, willen wij u erop attenderen dat uitbesteden van diensten echter niet betekent dat de verantwoordelijkheid wordt uitbesteed. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de betrouwbaarheid, beveiliging en continuïteit van de uitbestede dienstverlening. Indien de IT-dienstverlener haar zaken onvoldoende op orde heeft kan dit bijvoorbeeld leiden tot gegevensverlies of privacy-issues. Daarnaast verdient het de aanbeveling een risicoanalyse uit te voeren, als onderdeel van de nog uit te voeren greenfield analyse, met als doel uw eisen en wensen in kaart te brengen voor alle aspecten van de te outsourcen diensten.

De uitkomsten van de risicoanalyse kunt u opnemen in het Pakket van Eisen dat tijdens de toekomstige contractbesprekingen als randvoorwaarde dient richting de leverancier. De eerder benoemde elementen en risico's ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie dient hierin te worden opgenomen. Voorts is het belangrijk voldoende aandacht te schenken aan risico's ten aanzien van de naleving van privacy en beveiliging van uw informatie.

Wij zullen de outsourcing van de ICT-beheersorganisatie vanuit het perspectief van de jaarrekeningcontrole met belangstelling blijven volgen.

ICT in de controle

Wij hebben naar aanleiding van onze werkzaamheden in voorgaande jaren reeds geschreven dat de gemeente belangrijke stappen heeft gezet om de beveiliging en continuïteit van data en informatie naar een hoger niveau te brengen. De gemeente is verantwoordelijk voor een toenemend aantal beleidsterreinen en taken waarvoor informatie-uitwisseling binnen en buiten de gemeente essentieel is. Voor 2015 komen er taken op het gebied van werk, jeugdzorg en AWBZ bij waarvoor een gecontroleerde manier van informatie-uitwisseling ook essentieel is.

In het kader van de eerder beschreven organisatieverandering(en) bij de gemeente en de hogere eisen die er vanuit de landelijke overheid en Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) aan iedere gemeente gesteld worden, heeft de gemeente in 2014 het bestaande kader voor informatiebeveiliging geactualiseerd. Dit kader is door de gemeenteraad vastgesteld in september 2014. Op dit moment bent u bezig de delta tussen het kader voor informatiebeveiliging en de bestaande inrichting binnen de gemeente in kaart te brengen en door te vertalen naar een nieuw maatregelen document dat volledig in lijn zal zijn met de gestelde baseline op dit gebied vanuit de informatiebeveiliging binnen gemeenten (hierna: BIG).

De gemeente is tevens vergoederd met het aanpassen van de bestaande rapportage over de stand van informatiebeveiliging (risico's, incidenten en score ten opzichte van de BIG). Deze aanpassing geeft in lijn met het nieuwe kader invulling aan het cyclische verbeterproces voor informatiebeveiliging. Dit proces staat beter bekend als het Information Security Management System (hierna: ISMS). Aan de hand van een ingericht en werkend ISMS ontstaat een periodiek proces in de organisatie dat zorgt voor een continue verbetering van de informatiebeveiliging. Het ISMS dient daarbij de bekende Plan-Do-Check-Act cyclus (PDCA) te volgen.

Tot slot is informatiebeveiliging als speerpunt benoemd binnen het jaarplan I&A voor 2015. De doelstelling daarbij is dat de sturing op informatiebeveiliging (en positionering) is ingericht en dat medewerkers zijn gewezen op het belang van informatiebeveiliging. Wij willen hierbij aanmerken dat informatiebeveiliging valt of staat met het juist en integer handelen van uw medewerkers en het wijzen van medewerkers op het belang van informatiebeveiliging, dient gevolgd te worden door een instructie of gedragscode hoe er met (gevoelige) informatie omgegaan dient te worden (binnen applicaties). De positionering van informatiebeveiliging is van oudsher vaak toegewezen aan de I&A functie. Het belang van een juiste technische inrichting op het gebied van informatiebeveiliging dient niet te worden onderschat, maar is ondergeschikt aan het belang van juist en integer handelen van al uw medewerkers. Wij bevelen u aan in dit kader en in het kader van een toekomstige outsourcing van de I&A functie, rekening te houden met de positionering van informatiebeveiliging.

ICT in de controle

Project upgrade Dafinci 1.0 naar
Dafinci 2.0

Dafinci is bij de gemeente in gebruik ter ondersteuning van onder andere inkoopprocessen en financiële verantwoordingsprocessen. De huidige versie van Dafinci is al enige jaren in gebruik en de gemeente heeft besloten Dafinci toekomstbestendig te maken door deze te upgraden naar Dafinci 2.0. Het project is in een vergevorderd stadium en per januari 2015 zal Dafinci 2.0 worden gebruikt en Dafinci 1.0 worden uitgefaseerd.

Vanuit het oogpunt van de naderende live-gang per januari 2015 willen wij u de volgende aandachtspunten meegeven voor dataconversies:

- Voer een risicoanalyse uit en tref passende beheersmaatregelen zodat risico's in voldoende mate worden beheerst, ten einde de juiste controlemethodiek per data-entiteit te bepalen.
- Voer totaal- en detailcontroles uit en leg de uitgevoerde werkzaamheden en uitkomsten van dergelijke controles vast (audit trail).
- Voer testwerkzaamheden uit rondom de te hanteren conversieprogramma's.
- Stel een fail-backscenario op ten aanzien van het herstellen van fouten tijdens de conversie (back-ups).
- Voer een analyse uit rondom de (eventuele) verschillen in gegevens van het oude en het nieuwe systeem, vervulling in het oude systeem en verrijking van gegevens ten behoeve van het nieuwe systeem.
- Stem correctiemutaties af en leg werkzaamheden omtrent mutaties vast.
- Borg dat voor handmatige invoer van gegevens de leidende procedures worden gevolgd en autorisaties van kracht zijn.
- Maak na de conversie gebruik van zogenaamde "triggers" om wijzigingen aan data entiteiten met een hoog risico, zoals stamgegevens van leveranciers, te monitoren.

De conversie, en dan met name de juistheid en de volledigheid van de conversie, zal in overleg met u door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole worden beoordeeld. Voor deze beoordeling bevelen wij u aan een conversiedossier aan te leggen waarmee vorengenoemde aandachtspunten voldoende inzichtelijk worden gemaakt.

ICT in de controle

IT-beheersmaatregelen per jaarrekeningcontrole relevant systeem						
	CLEAR	Dafncl	EMIS	Gouw Belastingen	GWS4all	SIMS
Wijzigingenbeheer	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wijzigingen worden beoordeeld voor uitvoering	✓	✓	■	■	✓	■
Wijzigingen worden periodiek beoordeeld	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wijzigingen worden getest voor in gebruik name	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wijzigingen worden geautoriseerd voor in gebruik name	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Er is functiescheiding binnen de OTAP-omgeving (ontwikkel, test, acceptatie en productie)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Logische toegangsbeveiliging						
Er is een procedure voor het autoriseren van gebruikerstoegang	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Het proces van logische toegangsbeveiliging wordt periodiek beoordeeld	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Er is functiescheiding binnen het proces van logische toegangsbeveiliging	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Algemene systeembeveiliging is voldoende	■	✓	✓	✓	■	✓
Wachtwoordrestricties zijn voldoende	⊗	⊗	✓	✓	✓	■
Toegang tot beheerfuncties is beperkt	⊗	✓	✓	✓	✓	✓
Toegang tot systemen en data met behulp van "tools" is beperkt	✓	✓	✓	■	⊗	✓
Fysieke toegang tot de server ruimte is beperkt	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Legenda: P = de beheersmaatregel is aangetroffen, getoetst in opzet en bestaan en voldoende beoordeeld. X = de beheersmaatregel is niet aangetroffen of wel aangetroffen, maar als ontoereikend beoordeeld. Een "-" betekent dat de beheersmaatregel (nog) niet kon worden getest.

**Bijlage 2:
Detailbevindingen**

Bevinding 1: Mogelijk onjuiste besluitvorming doordat niet alle bestellingen via verplichtingenadministratie lopen

Jaar van constatering	2007 en voorgaande jaren	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering voorgaande jaren

Op grond van de geldende interne procedures dienen alle verplichtingen via de verplichtingenadministratie (inkoopmodule) in DAIC te lopen. Uit intern onderzoek naar het gebruik van de inkoopmodule in DAIC blijkt dat hiervan beperkt gebruik wordt gemaakt (gebruik varieert tussen de (voormalige) diensten van 17% tot 81%). Het gebruik van de inkoopmodule waarborgt dat een actueel en volledig inzicht bestaat in de aangegane verplichtingen van de gemeente.

Follow-up 2014

Tijdens onze interim-controle hebben wij begrepen dat evenals voorgaand jaar nog steeds beperkt gebruik wordt gemaakt van de inkoopmodule in DAIC. Op basis van gesprekken met uw medewerkers lijkt de voornaamste oorzaak te liggen in het feit dat de inkoopmodule als weinig gebruiksvriendelijk wordt ervaren. Daarnaast ervaren uw medewerkers tot op heden een gebrek aan kennis van het gebruik van deze module. Doordat in 2014 niet opnieuw intern onderzoek is uitgevoerd naar het gebruik van de inkoopmodule, kan echter niet vastgesteld worden of het gebruik ten opzichte van voorgaand jaar is verbeterd of verslechterd.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat budgethouders (tussentijds) onvoldoende inzicht hebben in de uitgaven en verplichtingen in relatie tot de beschikbaar gestelde budgetten en investeringskredieten. Dit kan gevolgen hebben voor het budgetbeheer, de begrotingsrechtmatigheid en de managementinformatie. De kwaliteit van de informatievoorziening kan hierdoor dus mogelijk verminderen. Dit heeft vervolgens mogelijk effect op de besluitvorming die plaatsvindt op basis van deze informatievoorziening.

Advies

Wij hebben begrepen dat u momenteel onderzoekt op welke wijze de inkoopmodule gebruiksvriendelijker kan worden ingericht. U bent voornemens om bij de invoering van DAIC 2.0 de aangepaste inkoopmodule te implementeren. Daarnaast heeft u aangegeven bij invoering van DAIC 2.0 de verantwoordelijk medewerkers te trainen in het gebruik van deze inkoopmodule. Wij vinden dit een positieve ontwikkeling.

Commentaar management

Door de gemeentelijke reorganisaties moeten bestaande rapportages worden aangepast. Dit zal zijn beslag krijgen in DAIC 2.0. We zijn voornemens om de handhavingsrapportages in DAIC 2.0 op te laten nemen. Wij kunnen dan het gebruik van de inkoopmodule op een effectieve en efficiënte wijze monitoren.

In 2014 hebben wij de monitoring uitgevoerd voor de gemeentelijke onderdelen die gereorganiseerd zijn. Onze accountant onderschrijft ons voornemen om de inkoopmodule gebruiksvriendelijk in te richten en de betrokken medewerker op te leiden.

Bevinding 2: Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid nog niet geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe Aanbestedingswet

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Laag

Bevinding en/of constatering

Met ingang van 1 april 2013 is de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Hierin zijn de grondbeginselen van aanbesteden opgenomen, waaronder non-discriminatie, gelijkheid, transparantie en proportionaliteit. Dit laatste begrip is verder uitgewerkt in de Gids Proportionaliteit.

Wij hebben geconstateerd dat uw huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid dateert uit 2008. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid is op dit moment dus nog niet geactualiseerd naar aanleiding van de Aanbestedingswet 2012. U heeft intern vastgesteld dat het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid niet strijdig is met de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit. Echter dient het inkoop- en aanbestedingsbeleid op een aantal punten nog wel nader te worden afgestemd op de nieuwe vereisten. Een voorbeeld hiervan is de verplichting volgens de Aanbestedingswet 2012 om te gunnen op Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI), in plaats van de laagste prijs. Dit punt is in het huidige gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid bijvoorbeeld niet nader uitgewerkt.

Overigens is als gevolg van de nieuwe Aanbestedingswet in maart 2013 wel een checklist inkoop geïntroduceerd, waarin de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 zijn meegenomen. Deze checklist dient bij opdrachten met een waarde boven € 25.000,- (leveringen en diensten) respectievelijk € 100.000,- (werken) te worden ingevuld en ter afstemming naar de inkoopcoördinator te worden gestuurd. Op deze wijze dient geborgd te worden dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gehanteerd en de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 worden nageleefd. Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat deze inkoopchecklist echter niet altijd wordt gehanteerd.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat niet conform de nieuwe vereisten van de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit wordt gehandeld, indien het (verouderde) interne inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt gevolgd. Hierdoor bestaat het risico dat door de gemeente onrechtmatig wordt ingekocht.

Advies

Wij hebben begrepen dat actualisatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid momenteel onderhanden is. Naar verwachting zal het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid in het najaar van 2014 aan het college van burgemeester en wethouders en de Gemeenteraad worden voorgelegd. Het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid zal worden afgestemd op de vereisten van de Aanbestedingswet 2012 en de Gids Proportionaliteit.

Commentaar management

Wij onderschrijven de bevinding van de accountant niet. Hogere wetgeving gaat voor de gemeentelijke wet- en regelgeving en daarom is het niet noodzakelijk dat wij de verplichtingen uit de nieuwe Aanbestedingswet 2012 opnemen in het gemeentelijk inkoopbeleid. Indien er in een specifieke aanbesteding van wordt afgeweken, moet dit deugdelijk worden gemotiveerd. Hiervoor is een inkoop-checklist en klachtenprocedure ingevoerd op basis van een GMT-besluit uit 2013. Naar onze mening is daarmee wel degelijk adequaat invulling gegeven aan nieuwe Aanbestedingswet 2013.

Bevinding 3: Uitkomsten van de verbijzonderde interne controle op de inkopen en aanbestedingen

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Hoog

Bevinding en/of constatering

In het proces inkopen en aanbesteden zijn aan de voorkant maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de juiste aanbestedingsprocedure wordt gevolgd. Deze maatregelen betreffen onder meer toetsing van de gekozen aanbestedingsvorm door de inkoopcoördinator voor inkopen boven € 25.000,- (diensten/leveringen) respectievelijk € 100.000,- (werken) aan de hand van de checklist inkopen.

Uit de verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat niet alle inkopen boven de gestelde normbedragen door de inkoopcoördinator worden getoetst en dat de checklist inkopen niet in alle gevallen wordt gehanteerd. Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 voorgaand jaar is deze beheersing (nog) belangrijker geworden.

U heeft echter wel andere indirecte maatregelen getroffen in de vorm van een inkoop- en aanbestedingsbeleid en een verbijzonderde interne controle achteraf op de rechtmatigheid van de inkopen. Op basis van een overzicht met cumulatieve inkopen per crediteur wordt een selectie gemaakt ter toetsing of conform de geldende regelgeving is ingekocht. De geldende regelgeving betreft met name de Europese aanbestedingsregels, de Aanbestedingswet 2012 (inclusief de Gids Proportionaliteit) en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid. Deze regelgeving maakt middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.

Risico/gevolg

Interne beheersmaatregelen om aan de voorkant rechtmatige aanbestedingen te waarborgen worden niet altijd nageleefd. Hierdoor bestaat het risico dat daarmee aan de voorkant van het proces niet vroegtijdig wordt ontdekt dat een aanbesteding onrechtmatig heeft plaatsgevonden.

Advies

Wij adviseren u te onderzoeken waarom de interne beheersingsmaatregelen niet in alle gevallen worden nageleefd en hierop passende maatregelen te treffen.

Aanvullende werkzaamheden

De omvang van de deelwaarneming voor de interne controle inkopen en aanbestedingen is op dit moment gebaseerd op het uitgangspunt dat de (preventieve) beheersingsmaatregelen in het proces worden nageleefd. Omdat dit niet het geval is, betekent dit vanuit accountantsperspectief zeer waarschijnlijk dat de steekproefomvang uitgebreid moet worden. Wij gaan graag met u in overleg over de omvang van de steekproef.

Commentaar management

De inkoopchecklist is niet in het normenkader opgenomen en maakt dus geen deel uit van de accountantscontrole. Wij zullen de werking van de interne beheersingsmaatregelen onderzoeken. Uitkomsten van dit onderzoek zijn bepalend voor onze vervolgacties. De omvang van de deelwaarneming 2014 voor de verbijzonderde interne controle is groter dan de deelwaarneming die met onze accountant is afgesproken. Wij gaan met hen in overleg of dit voldoende is.

Bevinding 4: Functievermenging wijzigen crediteurenstamgegevens en verplichtingenregistratie

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Laag

Bevinding en/of constatering

Wij hebben geconstateerd dat een aantal medewerkers binnen de afdeling Inkoop Transacties van het Shared Service Center (SSC) zowel crediteurenstamgegevens kunnen wijzigen als verplichtingen kunnen opvoeren. Wanneer de factuur binnenkomt wordt deze automatisch afgeleerd tegen de verplichting. Dit is derhalve een ongewenste functievermenging.

Wij hebben begrepen dat halverwege 2014 de bevoegdheden voor een aantal medewerkers binnen de afdeling Inkoop Transacties zijn verruimd, waardoor bovenstaande functievermenging is ontstaan. Op basis van gesprekken met uw medewerkers hebben wij begrepen dat de voornaamste reden voor het opheffen van deze functiescheiding is dat de taakverdeling in de praktijk niet efficiënt werkt. Naar wij hebben begrepen is de verruiming van bevoegdheden in het systeem tijdelijk van aard, daar in DAIC 2.0 op een andere wijze zal voorzien in de noodzakelijke functiescheiding.

Uit uw verbijzonderde interne controles over het eerste halfjaar blijkt dat de risico's welke samenhangen met bovenstaande functievermenging eveneens door u zijn onderkend. De afdeling P&A heeft aanvullende werkzaamheden geformuleerd om de ontstane risico's te mitigeren. Deze aanvullende werkzaamheden zijn inmiddels door de afdeling uitgevoerd. Wij hebben deze aanvullende werkzaamheden beoordeeld en vastgesteld dat deze toereikend zijn uitgevoerd.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat onrechtmatige en/of onjuiste betalingen plaatsvinden.

Advies

Wij adviseren u bij invoering van DAIC 2.0 de noodzakelijke functiescheiding tussen het wijzigen van crediteurenstamgegevens en het registreren van verplichtingen in te voeren, waarbij deze ook voor de organisatie werkbaar is.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 een zichtbare controle uit te voeren op wijzigingen in bankrekeningnummers, om vast te stellen of als gevolg van deze functievermenging onjuiste/onrechtmatige betalingen hebben plaatsgevonden. Wij gaan graag met u in overleg over de aard en diepgang van deze werkzaamheden.

Commentaar management

Wij breiden de interne controle uit met een zichtbare controle op wijzigingen in bankrekeningnummers. Dit krijgt in het 4de kwartaal 2014 zijn beslag. Bij DAIC 2.0 wordt de functiescheiding tussen het wijzigen van crediteurenstamgegevens en het registreren van verplichtingen ingevoerd.

Bevinding 5: Projectbeheersing en ORF registratie

Jaar van constatering	Continue ontwikkeling	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Laag

Bevinding en/of constatering voorgaande jaren

In I-Flow worden interne opdrachtregistratieformulieren (ORF's) vastgelegd. Deze opdrachtregistratieformulieren worden gebruikt voor autorisatie van investeringsprojecten. Middels een geautoriseerde ORF wordt toestemming gegeven om interne uren te verantwoorden en externe opdrachten uit te zetten voor investeringsprojecten. Het is daarom van belang dat ORF's tijdig worden geautoriseerd door bevoegde personen om vertraging in projecten te voorkomen.

Periodiek vindt controle plaats op de tijdige verwerking van de ORF's.

Deze uitkomsten hiervan worden gerapporteerd aan de proceseigenaren.

In 2014 zijn de interne streefdoelen voor de doorlooptijd van de ORF's verder aangescherpt. De streefdoelen zijn vanaf 2014 als volgt:

- De doorlooptijd van een nieuw ORF bedraagt maximaal zes dagen.
  - De doorlooptijd van een aanvullend ORF bedraagt vier dagen.
  - De doorlooptijd voor het afhandelen van één taak bedraagt maximaal één dag.
- Uit een interne analyse van de gemeente Groningen van juni 2013 is gebleken dat in 22 van 82 gevallen de ORF-procedure volgens de toen geldende (ruimere) richtlijnen niet tijdig zijn doorlopen.

Follow-up 2014

De aanscherping van de interne streefdoelen in 2014 heeft geresulteerd in een toename van het aantal gevallen waarin de intern gestelde doorlooptijd niet wordt gehaald. Uit de verbijzonderde interne controle over het eerste halfjaar van 2014 blijkt dat in 11 van de 12 onderzochte ORF-procedures de intern gestelde richtlijnen voor de doorlooptijden niet zijn gehaald. Dit betekent dat aanscherping van de richtlijnen geen positief effect hebben gehad op de doorlooptijden.

Risico/gevolg

Bij het niet behalen van de gestelde streefdoelen bestaat het risico dat kosten worden gemaakt zonder dat hier een geautoriseerde ORF aan ten grondslag ligt. Daarnaast bestaat het risico dat het niet tijdig doorlopen van de ORF-procedure vertraging oplevert in het project, wat mogelijk leidt tot extra kosten.

Advies

Wij adviseren u te onderzoeken waarom de intern gestelde doorlooptijden in een aantal gevallen niet worden gehaald. Op basis hiervan adviseren wij u om maatregelen te treffen om deze overschrijdingen van de doorlooptijd in de toekomst te voorkomen. Hiermee wordt voorkomen dat kosten worden gemaakt voordat de ORF is geautoriseerd.

Commentaar management

Gezien de complexiteit van de materie en het aantal functionarissen dat betrokken is bij de ORF-procedure (dit kan oplopen tot circa tien medewerkers) zijn de gehanteerde normen tamelijk ambitieus. Het komt regelmatig voor dat gedurende de doorlooptijd overleg nodig is over inhoudelijke, administratieve of systeem-technische zaken. Een paar dagen vertraging betekent dan al een overschrijding van de norm. Betrokken afdelingshoofden schakelen het planningsbureau in en dit levert tijdwinst op.

Wij zijn voornemens om begin 2015 de bij RO (dan Stadsontwikkeling) gebruikte procedures door te lichten, waaronder de ORF-procedure. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een ontkoppeling van de inhoudelijke en administratieve verantwoordelijkheid. Als opdrachtgever, -nemer en planeconoom tot een inhoudelijk positief oordeel zijn gekomen over een offerte zou het toekennen en beschikbaar stellen van een financieel nummer binnen een dag geregeld moeten kunnen worden. Daarbij is het wel nodig goede afspraken te maken tussen de betrokken afdelingen/teams (exploitatiebeheerders, SSC-medewerkers, planners).

Bevinding 6: Uitkomsten verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en salarisverwerking

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmaticgheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Bij de verbijzonderde interne controle op de personeelskosten en de salarisverwerking zijn evenals in voorgaande jaren fouten geconstateerd. Deze fouten hebben voornamelijk betrekking op onrechtmatige uitbetaling van vergoedingen aan personeel. Dit houdt in dat de uitbetaalde vergoedingen niet voldoen aan de geldende interne- en externe regels. De geldende regels zijn primair vastgelegd in de ARG (Arbeidsvoorwaarden Regeling gemeente Groningen) en het mandaatbesluit en maken middels het normenkader onderdeel uit van onze controle.

Over het eerste halfjaar zijn 55 personeelsmutaties getoetst, waarbij in twaalf gevallen financiële fouten zijn geconstateerd. De geconstateerde fouten hebben met name betrekking op variabele salarismutaties (bijvoorbeeld onjuiste vergoeding van reisdeclaraties). Op basis van de uitkomsten over het eerste halfjaar heeft de afdeling Procesinnovatie & Auditring (PI&A) een inschatting gemaakt van de totale onrechtmatigheid voor 2014 van € 0,5 miljoen (2013: € 0,2 miljoen). Wij merken op dat de definitieve fout over 2014 nog kan wijzigen als gevolg van de werkelijke hoogte van de personeelskosten over 2014 en de verbijzonderde interne controles over het tweede halfjaar.

De fouten worden met name veroorzaakt doordat in het totale proces van het aanleveren tot het verwerken van personele mutaties en vergoedingen onvoldoende toetsing aan de regelgeving plaatsvindt.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat vergoedingen aan personeel onrechtmatig en/of onjuist worden uitbetaald.

Advies

Wij adviseren u de verantwoordelijkheden voor de correcte aanlevering en controle van mutaties aan de relevante regelgeving duidelijk in te bedden in de procedures en erop toe te zien dat deze procedures worden nageleefd.

Commentaar management

Het foutpercentage wijkt iets af van vorig jaar, de omvang van de onrechtmatigheid uit de steekproef wijkt significant af. Bijsturingsmaatregelen om de rechtmatigheid te borgen:

- In het derde kwartaal zijn de controles geïntensiveerd, fouten geanalyseerd en besproken met de medewerkers. De conclusie was tevens dat de foutmarge negatief wordt beïnvloed doordat er te veel mensen met declaraties bezig zijn. In verband met het specialistische werk, met als grondslag verschillende regelingen, is er nu een specialistenteam ingericht. In het uitvoeringsplan HRM werd uitgegaan van standaarden, gemeente Groningen breed. Met name bij declaraties blijkt echter dat er specifieke kennis nodig is op onderdelen (Stadsbeheer/GGD maar ook piket en buitenlandse reizen bijvoorbeeld). Met ingang van Q4 is een structuurwijziging binnen de afdeling doorgevoerd. Betreft concreet een compleet nieuwe werkwijze en extra controles om absolute prioriteit te geven aan verlaging van de onrechtmatigheid.
- De concurdirecteur bedrijfsvoering informeert het GMO wederom over het belang van de handhaving van de regels ten aanzien van personele vergoedingen en de rol van directeuren/afdelingshoofden daarin. Dit zou moeten leiden tot een betere aanlevering van rechtmatige declaraties. Het digitaal reis- en verbijfkostenformulier met verplichte velden is aangevuld, waardoor de componenten automatisch en dus ook foutloos worden toebedeeld. Tevens is er extra, continue aandacht voor communicatie naar managers en medewerkers over de "spelregels" rondom declaraties.
-
-

Bevinding 7: Verbijzonderde interne controle op juistheid bevoegdheden in applicaties na start Shared Service Center nog niet toereikend uitgevoerd

Jaar van constatering	2014	Kans op voortdoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmaticgheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Per februari 2014 is het Shared Service Centre (SSC) van start gegaan. Als gevolg hiervan hebben diverse functiewisselingen plaatsgevonden en hebben medewerkers binnen uw organisatie andere bevoegdheden en verantwoordelijkheden gekregen. Uit gesprekken met betrokkenen binnen uw organisatie hebben wij begrepen dat de inrichting van de betrokken applicaties (DAIC en EMIS) hierop zijn aangepast. Als gevolg van de start van het SSC heeft nog geen verbijzonderde interne controle plaatsgevonden of de wijzigingen in de bevoegdheden in de relevante applicaties terecht en goed hebben plaatsgevonden.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat naar aanleiding van de diverse functiewisselingen bevoegdheden niet (tijdig) zijn ingetrokken dan wel dat medewerkers niet de juiste bevoegdheden hebben gekregen. Dit brengt risico's met zich mee in het kader van mandateringen, budgethoudersregelingen en functiescheidingen. Hierdoor kunnen mensen toegang hebben tot systemen waarvoor zij op papier niet voor zijn bevoegd.

Advies en aanvullende werkzaamheden

Wij adviseren u een verbijzonderde interne controle uit te voeren op de juistheid en volledigheid van wijzigingen in bevoegdheden in de applicaties DAIC en EMIS na start van het SSC, om vast te stellen dat medewerkers binnen uw organisatie over de juiste bevoegdheden beschikken in de diverse systemen en dat geen sprake is van ongewenste functievermengingen.

Wij hebben begrepen dat inmiddels een start is gemaakt met de verbijzonderde interne controle op de bevoegdheden in DAIC. Wij gaan graag nader met u in overleg over de aard en omvang van deze werkzaamheden.

Commentaar management

Wij hebben vastgestelde procedures voor het aanvragen en toewijzen van autorisaties. Aanvragen worden in de lijn getoetst op onder andere voldoen aan de mandaatstructuur van de gemeente Groningen en functiescheiding. De verbijzonderde interne controle op de inkoop- en FIO-routes in DAIC bestaat uit meer onderdelen. De specifieke verbijzonderde interne controle wordt in het vierde kwartaal 2014 uitgevoerd. Bij de verbijzonderde interne controle op inkoop- en FIO-routes wordt in 2015 wordt een verbijzonderde controle op EMIS uitgevoerd.

Bevinding 8: Periodieke aansluiting begrotingskader met financiële administratie nog niet gestructureerd

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Tijdens onze controle is het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad wordt gerespecteerd. Begrotingswijzigingen naar aanleiding van raadsbesluiten houdt u primair bij in een subadministratie (het zogenaamde begrotingskader). Wij hebben geconstateerd dat het begrotingskader niet één op één aansluit met de financiële administratie (DAIC). Als gevolg hiervan hebben budgethouders middels de financiële administratie geen actueel inzicht in de vastgestelde budgetten.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat niet tijdig en/of onvoldoende inzicht bestaat in begrotingsoverschrijdingen of -onderschrijdingen. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat de gemeenteraad niet (tijdig) wordt geïnformeerd over begrotingsafwijkingen.

Advies en aanvullende werkzaamheden

Wij adviseren u periodiek, bijvoorbeeld maandelijks, het begrotingskader aan te sluiten met de financiële administratie (DAIC). Hierdoor waarborgt u dat de verantwoordelijke budgethouders een actueel inzicht hebben in de vastgestelde budgetten.

Commentaar management

Door diverse organisatorische wijzigingen vinden veranderingen in de financiële administratie (DAIC) plaats. Deze veranderingen vinden later plaats dan in de subadministratie. Het kader wordt in DAIC in ieder geval op het niveau van de deelprogramma's bijgehouden. Het budgetrecht van de raad wordt daarmee gewaarborgd. De verbijzondering naar de nieuwe directiestructuur is door het timingeffect niet volledig actueel in DAIC, maar is wel in de subadministratie beschikbaar. De subadministratie is tevens de basis voor de prognosebepaling.

Voor 2015 is de gemeentebegroting opgesteld aan de hand van de directiebegrotingen volgens de gewijzigde organisatie. DAIC wordt daarop in 2015 aangepast. Daarmee beschikken we per 1 januari 2015 weer over een begrotingskader, zowel gerangschikt naar de programma's van de raad als naar de organisatiestructuur.

Het formele begrotingskader en DAIC zullen wij vanaf 2015 minimaal per kwartaal, en mogelijk maandelijks synchroniseren. Procesafspraken hiervoor worden dit jaar nog opgesteld. Ook vindt onderzoek plaats naar een upgrade van het begrotingskader naar LIAS en de mogelijkheid van een automatische koppeling met de financiële administratie (DAIC).

Bevinding 9: Interne controle op kortingen commerciële afvalinzameling wordt niet zichtbaar vastgelegd

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

De afvalinzameling en -verwerking is onder te verdelen in huishoudelijke en commerciële afvalinzameling. De begrote opbrengsten voor commerciële afvalinzameling bedragen voor 2014 circa € 8,1 miljoen.

Jaarlijks stelt u een tarievenlijst vast, waarin richtprijzen zijn opgenomen voor verschillende diensten welke u onder de commerciële afvalinzameling aanbiedt. De verkopers van de commerciële afvalinzameling mogen van deze tarieven afwijken indien dit uit concurrentieoverwegingen noodzakelijk is.

De specialistisch accountmanager voert een controle uit op de afgesloten contracten en de verstrekte kortingen (> 10%) en bewaart een kopie van alle contracten. In geval van bijzonderheden bespreekt de specialistisch accountmanager deze met de verkoper.

Wij hebben geconstateerd dat deze controle niet zichtbaar wordt vastgelegd. Hierdoor is het achteraf niet mogelijk om vast te stellen dat deze controle heeft plaatsgevonden.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat door de verkopers te hoge kortingen worden verstrekt, waardoor de diensten onder kostprijs worden geleverd en/of onrechtmatig te hoge kortingen worden verstrekt, als gevolg waarvan de opbrengsten uit commerciële afvalinzameling niet volledig worden verantwoord.

Advies

Wij adviseren u de controle uit te voeren op de afgesloten contracten en de verstrekte kortingen zichtbaar vast te leggen, bijvoorbeeld door de gecontroleerde contracten te parafieren. Hierdoor kan ook achteraf worden vastgesteld dat de contracten en de verstrekte kortingen zijn gecontroleerd en geautoriseerd.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole een zichtbare controle uit te voeren op de verstrekte kortingen commerciële afvalinzameling, welke buiten de door u aanvaardbaar geachte bandbreedte van 10% vallen. Wij verzoeken u alle afwijkingen met een hoge financiële impact (bijvoorbeeld kortingen hoger dan € 25.000,- gedurende de gehele contractperiode) nader toe te lichten. Wij gaan graag met u in gesprek over de exacte aard en omvang van deze werkzaamheden.

Commentaar management

Wij onderschrijven deze bevinding niet volledig. Wij hebben adequate beheersmaatregelen getroffen om de gesignaleerde risico's af te dekken: de senior accountmanager beoordeelt alle contracten, checkt en autoriseert de kortingen. Om ook achteraf vast te kunnen stellen dat de controles zijn uitgevoerd, zullen wij de gecontroleerde contracten parafieren. In het vierde kwartaal 2014 worden alle gecontroleerde contracten vanaf 1 januari 2014 van een paraaf voorzien. Tevens nemen wij in het dossier een nadere toelichting op als de verleende kortingen gedurende de contractperiode meer dan € 25.000,- euro bedragen.

Bevinding 10: Onvolledige facturatie parkeervergunningen en onvoldoende analyse tussenrekeningen parkeeropbrengsten

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Laag

Bevinding

Uit uw verbijzonderde interne controle over het eerste halfjaar is gebleken dat in één van de 25 getoetste vergunningen niet is gefactureerd. Daarnaast blijkt uit de totaalcontrole over het eerste halfjaar dat één vergunning niet was gefactureerd. Deze fouten worden veroorzaakt doordat in Permixon (subadministratie Parkeerbedrijf) een foute begin- en einddatum zijn ingevuld, waardoor de twee vergunningen niet zijn gefactureerd. De afdeling parkeren heeft deze twee parkeervergunningen alsnog in rekening gebracht.

Daarnaast hebben wij uit onze gesprekken met het Parkeerbedrijf geconstateerd dat tussentijds geen zichtbare afloopcontrole en verschillenanalyse plaats vindt op de tussenrekeningen met nog te ontvangen bedragen (exploitatieopbrengsten parkeergarages, opbrengsten vergunningen en opbrengsten naheffingen). Wij hebben begrepen dat dit wordt veroorzaakt doordat in het kader van de overgang van diensten naar vakdirecties de kennisoverdracht tussen de verantwoordelijke medewerkers nog niet volledig plaats heeft gevonden.

Risico

Het risico bestaat dat niet alle parkeeropbrengsten verantwoord worden, waardoor de gemeente inkomsten misloopt.

Het risico bestaat dat tussentijdse rapportages niet actueel zijn doordat opbrengsten nog op de tussenrekeningen verantwoord staan. Ook kunnen tussentijdse rapportages onbetrouwbaar zijn doordat de verschillen tussen de opboeking en afboeking op de tussenrekening niet geanalyseerd zijn. Het is op dit moment onbekend of sprake is van grote verschillen.

Advies

Wij adviseren u periodiek controlelijsten uit Permixon te draaien en te analyseren. Eventuele fouten kunnen dan in een vroegtijdig stadium hersteld worden waardoor facturatie alsnog plaatsvindt.

Wij adviseren u de procedure rondom de analyse op de tussenrekeningen van het Parkeerbedrijf met de verantwoordelijke medewerker af te stemmen en onderdeel te laten maken van periodiek overleg. Daarnaast adviseren wij u de analyse periodiek uit te voeren en zichtbaar vast te leggen om de ontvangst van alle opbrengsten te waarborgen.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 de volgende werkzaamheden uit te voeren, om de ontvangst van alle opbrengsten te waarborgen:

- Het uitdraaien van een lijst met verstrekte vergunningen uit Permixon over geheel 2014 met een analyse op data afwijkend van 2014.
- Een analyse op de tussenrekening van het parkeerbedrijf. Het gaat hier om het analyseren van verschillen tussen de opboeking en afboeking van opbrengsten, inclusief een verklaring van de verschillen.

Commentaar management

Wij onderschrijven de bevinding over de onvoldoende facturatie van de parkeervergunning niet. Onze verbijzonderde interne controle heeft deze bevinding geconstateerd. Daarop is actie opgenomen: wij hebben een query ontwikkeld waarmee we de volledigheid van de facturatie bewaken. Periodiek wordt deze query gedraaid. Hiermee is het risico afgedekt.

Inmiddels is er binnen het team Grootboek een vaste functionaris die de tussenrekeningen aangaande de parkeeropbrengsten beheert en controleert. Er vindt tussentijdse afloopcontrole en verschillenanalyse plaats. Hiermee is het risico afgedekt.

Bevinding 11: Geen zichtbare analyse belastingdebiteuren

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Laag

Bevinding

Maandelijks stelt de afdeling belastingen een overzicht op met het verloop van de belastingdebiteuren. Aan de hand van dit overzicht wordt de ouderdom van de openstaande belastingdebiteuren geanalyseerd en worden eventuele actiepunten geformuleerd. Deze analyse wordt echter niet zichtbaar vastgelegd, waardoor achteraf niet kan worden vastgesteld dat deze analyse is uitgevoerd. Tevens ontbreekt een overzicht van uitstaande actiepunten en opvolging hiervan door de afdeling belastingen. Wij hebben begrepen dat door de overgang van diensten naar vakdirecties de medewerkers onvoldoende tijd hebben. Daarnaast speelt mee dat ook de belastingheffing voor de DAL-gemeenten door u wordt uitgevoerd en dit ook extra tijd van de afdeling belastingen vraagt.

Risico

Als gevolg van het ontbreken van een zichtbare analyse bestaat het risico dat achteraf niet kan worden vastgesteld of deze heeft plaatsgevonden en dat niet alle actiepunten in beeld zijn. Hierdoor bestaat mogelijk een hoger risico op oninbare belastingdebiteuren en afboekingen.

Advies

Wij adviseren u de analyse van het verloop van de belastingdebiteuren, samen met de geformuleerde actiepunten zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf kan worden vastgesteld dat deze analyse is uitgevoerd.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u voor de jaarrekeningcontrole 2014 een zichtbare analyse uit te voeren van de ouderdom en inbaarheid van de belastingdebiteuren.

Commentaar management

De betreffende analyse vormt een integraal onderdeel van de werkzaamheden van het team Invordering. De afdeling zal de komende periode gebruiken om het felt dat de analyse en de daaruit volgende processtappen (verdere dwanginvordering, stuiting van verjaring, oninbaar lijden) op een voor de accountant toetsbare wijze worden vastgelegd.

Bevinding 12: Geen concrete afspraken met DAL-gemeenten over de verantwoording van de belastingopbrengsten

Jaar van constatering	2011	Kans op voorkomen risico	Klein
Categorie	Natuurlijke advisering	Omvang risico	Laag

Bevinding voorgaande jaren

Vanaf 2012 heeft u de belastingheffing en -inning voor de DAL-gemeenten (Delfzijl, Appingedam en Loppersum) voor uw rekening genomen. Dit betekent dat de gegevens van de drie gemeenten zijn geconverteerd in het systeem van de afdeling belastingen (Gouw). De afdeling belastingen zal tevens jaarlijks een verantwoordingsdocument op moeten stellen richting de DAL-gemeenten, met daarop onder andere de gerealiseerde belastingopbrengsten, debiteurenstanden et cetera.

Wij constateren dat nog geen concrete afspraken zijn gemaakt omtrent de verantwoording van de belastingopbrengsten aan de DAL-gemeenten. In de DVO zijn afspraken gemaakt over het tijdstip van verantwoorden, maar niet over de aan te leveren documenten daarbij (bijvoorbeeld een controleverklaring bij de opbrengsten).

Risico

Het risico bestaat dat het door u opgestelde verantwoordingsdocument niet voldoet aan de informatiebehoefte van de DAL-gemeenten.

Advies

Wij adviseren u om afspraken te maken omtrent de wijze waarop verantwoording aan de DAL-gemeenten plaats moet vinden en vast te leggen in de dienstverleningsovereenkomst.

Follow-up 2014

Wij hebben begrepen dat nog geen nadere afspraken gemaakt zijn omtrent de verantwoording. Tevens heeft nog geen evaluatie plaatsgevonden van de verantwoordingen over de afgelopen jaren.

Commentaar management

De DAL-gemeenten worden periodiek (volgens de gemeentelijke planning) op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Het genoemde punt betreft voornamelijk de aanlevering van de (controle) informatie aan de accountant. Deze was in 2013 niet optimaal, door de reorganisatie. Deze aanlevering zal nu centraal plaatsvinden.

Bevinding 13: Voortgang verbijzonderde interne controles BUIG en Participatiebudget blijft achter

Jaar van constatering	2014 (herjiking voorgaande jaren)	Kans op voordoen risico	Groot
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Ten tijde van de interim-controle was de verbijzonderde interne controle op het participatiebudget nog niet gestart. Hierdoor had de gemeente Groningen eind september 2014 nog geen inzicht in de rechtmatigheid van de uitvoering van het participatiebudget. Daarnaast omvat de verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG de periode januari tot en met mei. Wij zijn van mening dat de interne controle op de BUIG en Participatiebudget hiermee achterblijft.

Risico/gevolg

Door het niet tijdig uitvoeren van de verbijzonderde interne controle bestaat het risico dat het tijdig oplossen van omissies in de naleving van wet- en regelgeving wordt bemoeilijkt en daarnaast bestaat het risico dat onrechtmatige bestedingen plaatsvinden.

Advies

Wij adviseren u toe te zien op tijdige uitvoering en spreiding van de verbijzonderde interne controle, zodat in geval van fouten en/of onzekerheden, tijdig maatregelen kunnen worden genomen deze in de toekomst te voorkomen en tijdig herstelacties kunnen plaatsvinden.

Aanvullende werkzaamheden

Teneinde voldoende zekerheid te verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de BUIG en Participatiebudget is het noodzakelijk dat voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de verbijzonderde interne controles op deze processen hebben plaatsgevonden.

Deze bevinding geldt eveneens voor de verbijzonderde interne controles op dossiers voor de gemeente Ten Boer.

Commentaar management

De verbijzonderde interne controle op het participatiebudget wordt in het vierde kwartaal uitgevoerd. De verbijzonderde interne controle op de uitvoering van de BUIG vanaf juni 2014, is/wordt in het derde en vierde kwartaal 2014 uitgevoerd.

Bevinding 14: Opnieuw bijstandsgerechtigden zonder UWV inschrijving

Jaar van constatering	2014	Kans op voortdoet risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

In 2013 heeft uw organisatie een intensief project gestart naar aanleiding van de bevindingen rondom de ontbrekende UWV inschrijvingen. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat de gemeente Groningen in overeenstemming met het UWV is overgegaan tot een administratieve herinschrijving van alle bijstandsgerechtigden zonder geldige inschrijving.

Bij de verbijzonderde interne controle over de eerste vijf maanden van 2014 is geconstateerd dat opnieuw bijstandsgerechtigden als gevolg van het niet tijdig verlenen van de UWV inschrijving ten onrechte niet ingeschreven (hebben) gestaan. Conform de systematiek van voorgaand jaar is deze constatering vertaald in een financiële fout ter hoogte van de op te leggen maatregel van 5% van de uitkering gedurende één maand. Dit leidt tot een financiële fout van € 134 op een populatie van € 73.298,- (0,18%). Geëxtrapoleerd naar de totale massa (€ 51.091.900,-) leidt dit tot een voorlopige fout van € 92.000,- (2013: € 836.000,-).

Risico/gevolg

Ondanks de getroffen maatregelen in 2013 heeft bovenstaande bevinding zich opnieuw voorgedaan in 2014. Uit overleg met uw gemeente is gebleken dat intern momenteel een oorzaakanalyse wordt uitgevoerd om te achterhalen waarom zich dit in 2014 opnieuw heeft voorgedaan en waarom de getroffen maatregelen mogelijk niet hebben gewerkt. De gemeente Groningen loopt het risico dat ook in 2014 een aanzienlijke bedrag aan onrechtmatigheden wordt geconstateerd als gevolg van het niet handhaven op het punt van de UWV-inschrijvingen.

Advies

Wij adviseren u om uw voorgenomen oorzakenanalyse op korte termijn uit te voeren en naar aanleiding hiervan passende maatregelen te treffen om herhaling te voorkomen. Gezien de gebleken kans op herhaling adviseren wij de gemeente Groningen om nauwlettend toe te zien op de uitvoering en resultaten van deze maatregelen.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de totale omvang is van de bijstandsgerechtigden zonder geldige UWV-inschrijving in 2014, om zodoende de omvang van de financiële onrechtmatigheid voor de jaarrekening 2014 nauwkeurig te kunnen bepalen.

Commentaar management

Wij hebben inmiddels acties ondernomen. Het UWV verlengt collectief de inschrijvingen van de bijstandsgerechtigden (WWB). Driemaandelijks herhaalt het UWV dit proces. Hiermee is continuïteit en actualiteit van de inschrijvingen geborgd. Het UWV is voornemens om de sluitende registratie van WWB-gerechtigden te automatiseren. Indien de klant WWB ontvangt, en verplicht is om ingeschreven te blijven, verlengt UWV de inschrijving automatisch. Indien de WWB uitkering is beëindigd vraagt UWV de klant automatisch of deze nog ingeschreven wilt blijven staan. Dit gebeurt via de werkmap. De klant ontvangt een verlengtaak, een bericht en een e-mailnotificatie. Om de drie maanden wordt de vraag gesteld of de inschrijving verlengd kan worden. Indien de klant aangeeft uitgeschreven te willen worden, of niet reageert dan vindt automatisch uitschrijving plaats. De release van deze functionaliteit staat gepland voor december 2014 of februari 2015.

Bevinding 15: Financiële onzekerheden BUIG

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Rechtmatigheid	Omvang risico	Groot

Bevinding en/of constatering

Bij de verbijzonderde interne controle over de eerste vijf maanden van 2014 op de BUIG is vastgesteld dat in vier gevallen sprake is van een onzekerheid, voor een totaalbedrag van € 4265,- (5,82%). Deze onzekerheden zijn enerzijds het gevolg van het ontbreken van een Plan van Aanpak voor jongeren < 27 jaar (zie ook bevinding 18) en anderzijds door onduidelijkheden rondom de woonsituatie/onvolledige rapportages, waardoor geen uitspraak kan worden gedaan over de rechtmatigheid van de uitkering. Geëxtrapoleerd naar de totale massa, leidt dit tot een voorlopige onzekerheid van € 2.974.000,-. Nader onderzoek kan de onzekerheid nog verlagen en mogelijk opheffen.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat naar aanleiding van nieuwe en/of nog uit te zoeken bevindingen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van 3% wordt overschreden.

Advies

Om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt, zal aanvullend onderzoek moeten worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan deze onzekerheid worden opgeheven of zal dit leiden tot een financiële fout. In dit laatste geval zal de impact op de totale massa moeten worden bepaald.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u vroegtijdig te beoordelen wat de gevolgen zijn van de geconstateerde manco's in de interne beheersing voor de controle van de jaarrekening. Dit is mede afhankelijk van de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle over het tweede halfjaar. Wij gaan hierover graag vroegtijdig met u in gesprek.

Commentaar management

Wij starten in 2014 een breed verbetertraject op om vast te stellen of de uitkeringen rechtmatig zijn verstrekt. Dit willen wij combineren met een plan van aanpak voor jongeren en de eventuele screening van het bestand. Inmiddels worden hiervoor middelen vrijgemaakt.

Bevinding 16: Ontoereikende functiescheiding autorisatie facturen subsidiebanen

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid/rechtmatigheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering 2013

De voormalige dienst SoZaWe heeft bij een aantal grote partijen (bijvoorbeeld OZC2) mensen geplaatst met een zogenoemde gesubsidieerde baan. Hiervoor ontvangt SoZaWe maandelijks grote facturen. Deze worden sinds de invoering van DAIC op persoonsniveau ingeboekt. De medewerker die verantwoordelijk is voor het inboeken van deze facturen is eveneens verantwoordelijk voor het autoriseren van de factuur voor betaling. Hierbij is sprake van functievermenging.

Daarnaast vindt geen controle plaats tussen de eindafrekening van de externe partij en de bedragen die zijn ingeboekt in GWS, waardoor niet wordt vastgesteld of het gefactureerde bedrag goed in GWS en daarmee terecht in DAIC worden verantwoord.

Risico/gevolg

Doordat de bevoegdheid van het registreren en autoriseren bij één en dezelfde medewerker is ondergebracht en het ontbreken van een inhoudelijke controle, bestaat het risico dat fouten ontstaan bij het invoeren en als gevolg hiervan verkeerde bedragen worden betaald.

Advies

Wij adviseren u om functiescheiding te creëren tussen het registreren en controleren van de factuur. Daarnaast adviseren wij u om de ontvangen eindafrekening te controleren aan de hand van de contracten en geboekte bedragen in GWS.

Aanvullende werkzaamheden

Wij verzoeken u aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren ten aanzien van de juistheid en rechtmatigheid van de gefactureerde en verantwoorde lasten. Wij zullen deze werkzaamheden bij de jaarrekeningcontrole beoordelen.

Follow-up 2014

Aangezien de interne controle op het participatiebudget ten tijde van de interim-controle nog niet was gestart, hebben wij nog geen opvolging aan deze bevinding kunnen geven. Bij de jaarrekeningcontrole 2013 zijn aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht om de juistheid en rechtmatigheid van de gefactureerde en verantwoorde lasten vast te stellen. Indien deze bevinding niet opgevoigd blijkt, zullen aanvullende werkzaamheden opnieuw noodzakelijk zijn voor de jaarrekeningcontrole 2014.

Commentaar management

De bevinding met betrekking tot de ontoereikende functiescheiding autorisatie facturen subsidiebanen is in 2013 reeds opgelost. De facturen worden niet in DAIC geboekt, maar in GWS op persoonsniveau. GWS is dusdanig ingericht dat er altijd sprake is van functiescheiding. Eén medewerker registreert en een andere medewerker controleert en fiatteert. Op de eindafrekening vindt nog een controle plaats op de reeds verstrekte bedragen. Tevens merken wij op dat deze regeling zo goed als afgebouwd is.

Bevinding 17: Ontbrekend plan van aanpak ex WIJ-ers

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Groot
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering 2013

Bij de interne rechtmatigheidscontrole is geconstateerd dat een groot deel van de jongeren afkomstig uit de WIJ, nog niet beschikken over een startkwalificatie. Als gevolg van het intrekken van de WIJ is het een vereiste dat alle jongeren die in de WWB zijn opgenomen beschikken over een startkwalificatie. Vooral nog gaat het om ongeveer 620 jongeren.

Risico/gevolg

Wanneer deze jongeren niet beschikken over een geldige startkwalificatie en kan leren of studeren, bestaat er geen recht op een WWB uitkering (Artikel 13 lid 2). Het risico bestaat dat deze jongeren ten onrechte een uitkering hebben ontvangen.

Advies

Wij adviseren u om zo spoedig mogelijk acties te ondernemen op de groep jongeren waarvoor nog geen startkwalificatie is afgegeven.

Follow-up 2014

Voor jongeren beneden de 27 jaar is het voor gemeenten volgens de wet verplicht naast een startkwalificatie ook een Plan van Aanpak op te stellen. In 2013 is een intensief traject ingezet om hierop te toetsen en ervoor te zorgen dat aan deze wettelijke bepalingen werd voldaan. Bij de interne controles tot en met mei 2014 is in twee van de vijftien getoetste dossiers geconstateerd dat een plan van aanpak ontbreekt. De gemeente Groningen trekt hierbij zelf de conclusie dat de kwaliteit van de uitvoering een neerwaartse spiraal vertoont, resulterend in een hoge onzekerheid ten aanzien van de uitvoering van de BUIG (zie ook bevinding 16).

Aanvullende werkzaamheden

Om de financiële gevolgen voor de rechtmatigheid te bepalen dient voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de gevolgen van het ontbreken van de startkwalificatie/Plan van Aanpak inzichtelijk te zijn, danwel dient dit te zijn hersteld. Graag gaan wij vroegtijdig in overleg over de te ondernemen acties en het tijdsplan hiervoor.

Commentaar management

Wij stellen in 2014 voor de groep jongeren waarvoor nog geen startkwalificatie is afgegeven een Plan van Aanpak op. In de toekomst zullen wij voldoen aan onze wettelijke verplichtingen.

Bij elke WWB-beschikking wordt een plan van aanpak meegestuurd. Indien de startkwalificatie niet blijkt uit de gegevens die DUO heeft aangeleverd aan SUWINET of uit de UWV gegevens, dan wordt een gewaarmerkte kopie in het dossier opgenomen. Per klantmanager wordt lijstwerk over de startkwalificatie uitgezet zodat er een integrale controle kan plaatsvinden of de aanduiding "geen startkwalificatie" in het systeem wel juist is.

Bij bepaalde vooropleidingen (bijvoorbeeld de praktijkschool) is er op grond van de leerpluchtwet geen verplichting tot het behalen van een startkwalificatie. Hierover worden de klantmanagers geïnformeerd.

Cliënten bij medische problemen eerder een medisch attest laten overleggen van een behandelaar. Dit geeft een objectief beeld van de belastbaarheid van de cliënt en bevordert de kwaliteit van het plan van aanpak.

Bevinding 18: Geen zichtbare controle facturatie detachering Sw-medewerkers (AI)

Jaar van constatering	2014 (origineel 2006)	Kans op voordoen risico	Middel
Categorie	Getrouwheid	Omvang risico	Middel

Onze bevinding en/of constatering 2006

Deze bevinding heeft betrekking op het detachingsproces vanuit iederz. Door de detachering wordt gewerkt met een stamlijst voor contracten op persoonsniveau die gebaseerd zijn op Profit. De stamlijst detacheringen wordt gebruikt voor de facturering. Intern wordt per maand niet altijd een aansluiting gemaakt tussen het aantal personen volgens de stamlijst detacheringen en het aantal personen die werkzaam zijn in de detachering volgens de salarisadministratie (PION). Daarnaast wordt deze controle ook niet gedocumenteerd.

Deze situatie wordt onderkend en er wordt momenteel gezocht naar mogelijke oplossingen.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat, door het ontbreken van een interne controle, opbrengsten worden misgelopen.

Ons advies

Wij adviseren u om controle te gaan uitvoeren op de juistheid en de volledigheid van de facturering inzake detacheringen.

Onze follow-up 2014

Wij hebben geconstateerd dat de opzet van de controle gereed is. Tijdens onze interim-controle was de interne controle op dit proces nog niet gestart. Wij hebben derhalve (nog) geen follow-up kunnen geven aan deze bevinding. Ons voorstel is om tijdig met de gemeente Groningen afstemming te realiseren over de timing en uitvoering van de interne controlewerkzaamheden op dit punt.

Commentaar management

De verbijzonderde interne controle op de juistheid van volledigheid van de facturering inzake detacheringen wordt in het vierde kwartaal 2014 afgerond. Dit is conform planning.

Bevinding 19: Wachtwoordenbeleid Dafinci en CLEAR

Jaar van constatering	2013	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Conform onze bevinding van 2013 hebben wij vastgesteld dat het wachtwoordbeleid voor de applicatie Dafinci nog steeds ontoereikend is. U heeft aangegeven dat de upgrade van Dafinci (naar "Dafinci 2.0") gebruikt zal worden voor het inrichten van een stringenter wachtwoordbeleid.

In 2014 hebben wij vastgesteld dat het in CLEAR ingerichte wachtwoordbeleid eveneens ontoereikend is.

De benoemde applicaties voldoen niet aan de door u opgestelde norm in het informatiebeveiligingsbeleid.

Risico/gevolg

Door het ontbreken van adequate wachtwoordeisen, is het risico aanwezig dat wachtwoorden makkelijk te achterhalen zijn en elders bekend raken. Uiteindelijk kan dit leiden tot ongeautoriseerd gebruik van gebruikersaccounts en zijn handelingen niet meer herleidbaar naar de betreffende personen die de acties hebben uitgevoerd. Hiermee is de betrouwbaarheid van de financiële administratie in het geding, tot het moment waarop het stringente wachtwoordbeleid is ingesteld en geactiveerd.

Advies

Wij onderschrijven uw voornemen voor het instellen van een stringenter wachtwoordbeleid en bevelen u hierbij aan ten minste rekening te houden met de volgende eisen:

- minimaal aantal tekens;
- bepaalde complexiteit (leestekens, cijfers);
- verval van wachtwoorden (na x-aantal dagen);
- afdwingen van wijzigen initieel wachtwoord.

Commentaar management

Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.

Bevinding 20: Proces tot wijzigen of ontnemen van autorisaties verdient aandacht

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Door de inrichting van het SSC, zijn de beheerprocedures en taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van verschillende medewerkers en afdelingen binnen de gemeente gewijzigd. Eén van de procedures welke de jaarrekeningcontrole raakt, is het proces van toekennen, wijzigen en ontnemen van rechten binnen de jaarrekeningrelevante applicaties.

Het proces voor het wijzigen en verwijderen van rechten van medewerkers functioneert nog niet voldoende voor de applicaties SIMS, GOUW, CLEAR en GWS. Wij hebben van u begrepen dat het uniform implementeren van dit proces binnen het gehele SSC, onderdeel is van verdere optimalisatie plannen. De bestaande procesbeschrijving voor het toekennen en monitoren van logische toegangsbeveiliging zal door u worden gebruikt als basis.

Wij hebben vastgesteld dat het proces met betrekking tot het toekennen van autorisaties wel een gecontroleerd proces doorloopt, al is de gehanteerde werkwijze niet uniform voor de door ons beoordeelde applicaties.

Risico/gevolg

Het risico bestaat dat gebruikers ten onrechte toegang tot de systemen SIMS, GOUW, CLEAR of GWS hebben of over onjuiste rechten binnen deze applicaties beschikken. Met de eventueel onterecht toegekende of onjuiste rechten kunnen ongeautoriseerde handelingen worden verricht.

Advies

Wij onderschrijven uw voornemen het proces met betrekking tot het wijzigen en ontnemen van autorisaties uniform te implementeren. U gaat hierbij proceseigenaren vragen zelf te toetsen in welke mate zij voldoen aan het op te stellen uitdienstproces.

Wij bevelen u aan de bestaande procesbeschrijving rondom gebruikersbeheer kritisch te beoordelen en op korte termijn aan te vullen met een proces voor uitdiensttreding. Binnen het proces is het van belang dat duidelijk beschreven is wie rechten heeft om (wijzigingen in) gebruikersaccounts aan te vragen, op welke wijze dit dient te gebeuren, over welke applicaties een gebruiker dient te beschikken en welke rechten een gebruiker nodig heeft.

Voorts bevelen wij u aan zoals, ook door u is opgenomen in de procesbeschrijving, op vooraf vastgestelde momenten (bijvoorbeeld halfjaarlijks) een periodieke controle uit te voeren teneinde vast te stellen dat alle gebruikers nog terecht toegang hebben tot applicaties en beschikken over de juiste rechten.

Commentaar management

Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.

Bevinding 21: Beheerrechten CLEAR onvoldoende beperkt

Jaar van constatering	2014	Kans op voordoen risico	Klein
Categorie	Rechtmatigheid/getrouwheid	Omvang risico	Middel

Bevinding en/of constatering

Wij hebben vastgesteld dat binnen de applicatie CLEAR de rol "applicatiebeheerder" en daarmee beheerrechten zijn toegekend aan een functionaris die daar vanuit zijn functie geen recht op heeft. Dit betreft het account [BAKRI]. U heeft bij ons aangegeven dat deze gebruiker het account kan gebruiken ter ondersteuning van de overige applicatiebeheerders. In het verleden was de gebruiker van dit account de functioneel applicatiebeheerder van CLEAR, maar dat is nu niet meer het geval. De medewerker valt onder een andere afdeling.

Vanuit praktisch oogpunt begrijpen wij de gekozen inrichting, maar vanuit de jaarrekeningcontrole is het toekennen van beheerrechten aan functionarissen die deze vanuit zijn/haar functie niet nodig hebben, niet gewenst.

Risico/gevolg

De gebruikers met applicatiebeheer rechten zijn in staat beheerfuncties uit te voeren waardoor het bijvoorbeeld mogelijk is fictieve accounts aan te maken waardoor ongeautoriseerde handelingen kunnen worden uitgevoerd die vervolgens niet te herleiden zijn naar een natuurlijk persoon. Doordat deze medewerker geen onderdeel is van de afdeling ontbreekt eveneens het fysieke toezicht op het gebruik van dit account.

Advies

Wij bevelen u aan de applicatiebeheerder rechten verder te beperken. Daar waar het gebruik van het account door BAKRI vanuit een ondersteunende rol noodzakelijk is, bevelen wij u aan, aan de hand van logging, toe te zien op het gebruik van de uitgevoerde acties onder dit account en de andere beheeraccounts.

Commentaar management

Terechte bevinding. Wij zullen hier opvolging aan geven.

Afgewikkelde bevindingen

Bevinding 2013	Aanbeveling	Follow-up 2014
<p>Eigen bijdrage verstrekte voorziening WMO</p> <p>De afdeling bedrijfsbureau heeft vorig jaar tijdens haar kwaliteitscontrole geconstateerd dat bij een aantal verstrekte voorzieningen geen eigen bijdrage is opgelegd over wijzigingen op verstrekte voorzieningen.</p>	<p>Wij hebben u geadviseerd om te onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij hoeveel dossiers sprake is van een aanpassing op een eerder verstrekte voorziening, waarvoor ontbrekend geen eigen bijdrage is berekend. • Wat de financiële omvang van de onrechtmatigheid is. <p>Daarnaast hebben wij u geadviseerd om uw procedures aan te scherpen met betrekking tot aanpassingen op eerder verstrekte voorzieningen.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat het handboek per 1 september 2013 op dit punt is aangepast. Voorts heeft u vorig jaar een onderzoek uitgevoerd naar de financiële omvang van de onrechtmatigheid. Uit dit onderzoek bleek dat de financiële omvang van de onrechtmatigheid op dit punt zeer beperkt was. Uit de interne controlewerkzaamheden 2014 blijken geen bijzonderheden. Hiermee is deze bevinding afgewikkeld.</p>
<p>Onafhankelijke positie PBI in relatie tot waardering gronden</p> <p>Door de aanhoudende recessie nemen risico's en verliezen binnen grondexploitatie toe, hierdoor komt meer druk te liggen bij een onafhankelijke beoordeling van de projecten. Wij hebben in voorgaande jaren geconstateerd dat het wenselijk is om de afdeling die de controle uitvoert op de projecten meer onafhankelijk te positioneren.</p>	<p>Wij hebben u geadviseerd om te beoordelen op welke wijze kan worden gegarandeerd dat intern voldoende "checks and balances" aanwezig zijn ten behoeve van de waardering van de gronden. Dit zou kunnen worden vormgegeven door bijvoorbeeld onafhankelijke controles door de afdeling concerncontrole te laten uitvoeren op de projecten.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat vanuit concerncontrole onafhankelijke controles worden uitgevoerd op de projecten. De afdeling concerncontrole rapporteert rechtstreeks aan het college en de auditcommissie. Hiermee is de onafhankelijkheid gewaarborgd. Onze bevinding is hiermee afgewikkeld.</p>

Vervallen bevindingen

Bevinding 2013	Toelichting op huidige status
Waardering gronden en verwachte verkopen	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.1 van onze managementletter.
Grondexploitatie Meerstad in ontwikkeling – onze controle hierop vindt in het najaar plaats	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.1 van onze managementletter.
Inkomsten uit parkeren blijven structureel achter op meerjarenprognoses	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 5.3 van onze managementletter.
Onzekerheden participatiebudget	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 7.3 van onze managementletter.
Financiële rechtmatigheidsfouten BUIG	Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 7.3 van onze managementletter.
Functiescheiding en wachtwoorden SIMS	Hiervoor verwijzen wij naar het hoofdstuk ICT in de controle.

AUDIT COMMITTEE

Onderwerp Besluitpunten audit committee bijeenkomst 26 november jl.

Aan de leden van de raad

Telefoon 050 367 77 27   Bijlage(n)   Ons kenmerk   4746499
Datum   28-11-2014   Uw brief van   Uw kenmerk

Geachte raadsleden,

Het audit committee heeft 26 november jl. een bijeenkomst gehad. Met deze brief informeren we u kort over wat daar besproken is. Het verslag van de bijeenkomst is zoals gebruikelijk naar de raadscommissie F&V gestuurd en zal op de lijst van ingekomen stukken worden geplaatst. Belangrijkste onderwerp tijdens deze vergadering was de bespreking van de managementletter interim controle 2014 van de accountant. Verder is er gesproken over de uitkomsten van de bijeenkomst die het audit committee met raadsleden op 28 oktober organiseerde over gewenste verbeteringen tav de gemeentebegroting vanaf 2016.

Managementletter interim controle 2014

De accountant toont zich tevreden over de aandacht binnen de organisatie voor beheersing/control. Ook de overgang naar het shared service center is vooralsnog redelijk goed verlopen en de terugval waar de accountant eerder voor waarschuwde heeft zich in geringe mate voorgedaan. De accountant wijst er wel op dat de gemeente gevoelig is voor renteschommelingen vanwege de relatief hoge schuldpositie van 1 miljard euro. Er zijn wel buffers ingebouwd om een rentestijging tot op zekere hoogte op te vangen, maar de accountant adviseert om na te gaan waar het kantelpunt ligt, oftewel bij welke stijging de extra kosten niet meer binnen de buffer kunnen worden opgevangen. Verder wijst de accountant erop dat het lastig genoeg wordt om de structurele bezuinigingen die staan gepland voor de periode 2014 – 2017 te realiseren. Wat de grondexploitaties betreft adviseert de accountant om een verliesvoorziening te treffen voor de afzet van bedrijventerreinen in Meerstad na 2030. Het gaat om een bedrag van 9 miljoen euro, waarvan 4 miljoen euro al in het weerstandsvermogen was opgenomen en wat bij de begroting 2015 is aangevuld met 3,5 miljoen euro. Bij de rekening 2014 komt daar nog 1,5 miljoen euro bij. Vanuit het audit committee kwam de vraag of dit nu echt nodig is, volgens de accountant heeft dit te maken met verscherpte regelgeving rond grondexploitaties. De accountant gaf verder desgevraagd aan dat hij geen aparte rapportage over de grondexploitaties naar de raad zal sturen, maar dat de drie door hem gemaakte opmerkingen goed verwoord staan in de collegebrief van 11 november, die vlak voor de begrotingsbehandeling naar de raad is gestuurd. Voor de duidelijkheid zal hij nog een briefje naar de raad sturen waarin dit wordt uitgelegd. De managementletter zal worden geagendeerd in de raadscommissie F&V van 10 december.

Ingekomen stukken - Brief besluitpunten audit committee bijeenkomst 26 . . .

Volgvel 1

Onderwerp Besluitpunten audit committee bijeenkomst 26 november jl.

Begroting nieuwe stijl

Het audit committee heeft de opmerkingen besproken die door de raad in de bijeenkomst met het audit committee op 28 oktober. Het komt er op neer dat de begroting compacter en overzichtelijker kan, met doorklikmogelijkheden naar achterliggende stukken en waarbij meer gebruik wordt gemaakt van digitale mogelijkheden. Het is de bedoeling dat een projectgroep de mogelijkheden verder in beeld gaat brengen, en daarbij ook de voor- en nadelen van het autoriseren door de raad op programma- dan wel deelprogrammaniveau in beeld brengt. Als goede voorbeelden zijn de begrotingen van Amersfoort, Enschede en Leeuwarden genoemd. Gekeken wordt of het mogelijk is een programma in oude en in nieuwe stijl te presenteren, zodat de verschillen duidelijk worden. In het audit committee van januari zal dit besproken worden en daarna zal het leiden tot een voorstel aan de raad via de raadscommissie F&V.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze brief, dan kunt u uiteraard altijd contact opnemen met voorzitter Inge Jongman of secretaris Peter Kommerij. Voor meer informatie verwijzen we u naar het verslag van deze AC-bijeenkomst.

Met vriendelijke groet,
namens het audit committee,

P.A. Kommerij,
Secretaris.

•
•
•

verslag audit committee 26 november 2014

GRIFFIE

Bijeenkomst Audit Committee 26 november 2014

Aanwezig: mevr. Jongman (ChristenUnie, voorzitter), dhr. v/d Anker (Student&Stad), mevr. Bloemhoff (PvdA), Dhr. Bolle (CDA), dhr. Leemhuis (GroenLinks), mevr. Koebrugge (VVD), dhr. Dashorst (griffier), dhr. Schroor (wethouder), dhr. Dijkstra (concerncontroller), dhr. Drost (EY), mevr. Zandstra (EY), dhr. Kommerij (secretaris).
Afwezig (m.k.): dhr. Ellermeijer (EY).

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering. Het verslag van 22 oktober wordt vastgesteld. Verder wordt er kort teruggekeken naar de begrotingsbehandeling eerder deze maand nav de afgelopen zomer genomen maatregelen. Het blijkt dat er tevredenheid is over de doorgevoerde wijzigingen: vergaderen per commissie, korte pauze tussen bijdragen raad en college, geen 'afsluitende' F&V. Er is inderdaad meer debat. Nadeel is wel dat collegeleden en raadsleden soms erg lang achter elkaar aanwezig dienen te zijn en dat er toch nog wel de nodige technische vragen worden gesteld. Wat dat laatste betreft is de scheidslijn vaak moeilijk te trekken maar wordt er ook geconstateerd dat er binnen de fracties beter teruggekoppeld kan worden over de technische vragen, zodat deze niet nogmaals in de commissie worden gesteld. Verder komt het jaarplan 2015 aan de orde, voor de datum van 18 maart (provinciale verkiezingen) zal een andere datum worden gezocht (*NB: dit wordt 11 maart, PK*), verder akkoord. Gewijzigd jaarplan zal binnenkort worden toegestuurd.

2. Managementletter interim controle 2014

Dhr. Drost geeft een korte toelichting en legt uit dat bij de interim controle met name wordt gekeken naar de bedrijfsvoering en de processen met het oog op de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen. De accountant constateert dat de gemeente Groningen actief bezig is met die twee zaken en dat is positief. Maar ook spelen er vele zaken in de gemeente. Vergeleken met andere vergelijkbare gemeenten is Groningen actiever op het gebied van control. Dat blijkt uit de mate waarin de organisatie naar zichzelf kijkt en ook uit de inrichting van het shared service center waarbij aandacht is voor beheersing en control. Het advies is wel om daar aandacht voor te blijven houden. Bij andere gemeenten wordt er vaak bezuinigd wordt op beheersing en control, maar dat is bij de gemeente Groningen niet het geval en dat is verstandig. Ook ontwikkelingen die landelijk spelen, zoals nieuwe wetgeving, zijn goed in beeld bij de organisatie. In de rapportage wordt gewezen op de grote schuld van de gemeente (rond de 1 miljard euro) en de rentegevoeligheid als gevolg daarvan. Op zich heeft de gemeente wel waarborgen ingebouwd met een rente egalisatie reserve en een rente omslagpercentage, maar de accountant adviseert om te onderzoeken wat er gebeurt als de rente echt omhoog gaat en de genoemde buffers niet meer voldoende zijn om een rentestijging op te vangen.

1

verslag audit committee 26 november 2014

Mevr. Koebrugge vraagt zich af hoe wenselijk het is dat de gemeente zo'n hoge schuldpositie heeft, wat dit betekent voor toekomstige investeringen en wijst op de door haar in de vorige bijeenkomst gemaakte opmerking over de hoogste schuld per inwoner die de gemeente Groningen heeft.

Wethouder Schroor antwoordt dat de schuldpositie ook gezien moet worden in relatie tot de omvang van de begroting van de gemeente (ook 1 miljard euro), dan is het weer relatief, andere gemeenten hebben een schuld die (veel) groter is dan de omvang van hun jaarlijkse begroting. Maar het is een terecht punt dat de accountant de mogelijke gevolgen van een rentestijging aanstipt. Het college neemt deze aanbeveling over en er komt een onderzoek naar waar het kantelpunt ligt, dus bij welke rentestijging de gemeente de extra kosten niet meer binnen de huidige buffers kan opvangen.

Dhr. Dijkstra vult aan dat het overigens niet de verwachting is dat de rente gaat stijgen de komende tijd. Verder is er sprake van een doorwerking in de eigen systematiek, want een hogere rentestand leidt tot een hoger rente omslagpercentage (ROP) en dat wordt meegenomen in het meerjarenbeeld, wat weer medebepalend is voor de investeringsruimte die je als gemeente hebt. Het is goed om te weten waar dat omslagpunt zit. De schuldpositie is met 1 miljard relatief hoog, maar daar doet de gemeente wel allerlei investeringen voor om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. Dat kan niet zomaar stopgezet worden. De schuldpositie bestaat uit veel verschillende posten met verschillende looptijden, waar bijna maandelijks wisselingen in plaatsvinden. De afdeling treasury probeert dat zo goed mogelijk te doen.

Dhr. Bolle vraagt naar de relatie tussen het activeren van investeringen met maatschappelijk nut en de hoge schuldpositie. Dhr. Drost geeft aan dat dit voor de schuldpositie niet veel uitmaakt en dat het om een boekhoudkundige verschuiving gaat (ook wanneer een investering in een keer wordt betaald, wordt hiervoor geleend en leidt dat dus tot rentekosten).

Dhr. Drost noemt verder als aandachtspunt het realiseren van de structurele bezuinigingen die voor de periode 2014 – 2017 staan gepland. Dit wordt nog een grote uitdaging. Verder heeft de accountant nadrukkelijk gekeken naar de grondexploitaties en daar drie opmerkingen over gemaakt. Dan gaat het om de prognose verkoop bedrijventerreinen Meerstad na 2030. Omdat de verwachte afzet zowel in de periode voor 2030 als daarna aan de bovenkant van de bandbreedte zit, vindt de accountant dat hier een verlies op genomen moet worden van 9 miljoen euro (eerder was in het weerstandsvermogen al rekening gehouden met een verlies van 4 miljoen en bij de begroting 2015 is dit aangevuld met 3,5 miljoen. Op advies van de accountant wordt dit bedrag gebruikt voor het treffen van een verliesvoorziening en bij de rekening 2014 aangevuld met 1,5 miljoen euro).

Mevr. Bloemhoff vraagt waarom de accountant nu een andere afweging hierover maakt dan vorig jaar. Dhr. Drost geeft aan dat dit deels te maken heeft met het feit dat hij toch een andere kijk hierop heeft dan zijn voorganger. Mevr. Zandstra vult aan dat er nu ook een rapport beschikbaar was over de verwachte afzet na 2030, dat door de organisatie op verzoek van de accountant is opgesteld. Dit rapport was vorig jaar nog niet beschikbaar.

Dhr. Schroor wijst erop dat dit geld niet weg is, er staan wel haken om, maar als de verkoop vanaf 2030 meevalt, dan komt dit bedrag weer beschikbaar. Verder merkt hij op dat de gemeente nog jarenlang te maken heeft met Meerstad en dat het niet ondenkbeeldig is dat er in de toekomst nog tegenvallers voorbij zullen komen.

Dhr. Leemhuis vraagt zich af waarom dit bedrag toch al die tijd vastgezet moet worden, terwijl er 15 jaar de tijd is om dit op te lossen.

verslag audit committee 26 november 2014

Dhr. Drost geeft aan dat dit te maken heeft met richtlijnen die steeds verder aangescherpt worden rond de grondexploitaties. Hij gaat verder met de tweede opmerking over de grondexploitaties, die gaat over de te realiseren opbrengststijging bij de verkoop van kavels voor woningen in Meerstad. Op zich zijn er tekenen dat dit gerealiseerd kan worden, maar de accountant gaat bij de controle van de jaarrekening nader kijken of dit inderdaad in de pas loopt. De derde aanbeveling gaat over de post onvoorzien in de grondexploitatieprojecten, die normaal rond de 10% zit. Voor CiBoGa is dat op dit moment 0,7% en de accountant vindt dat hier maatregelen genomen moeten worden. De gemeente gaat nu binnen het project bekijken op welke wijze het budget voor de post onvoorzien verhoogd kan worden.

Overigens heeft de accountant niet zoals vorige jaren een aparte rapportage uitgebracht over de grondexploitaties, maar de drie opmerkingen die zijn gemaakt zijn verwerkt in een collegebrief, die op 11 november aan de raad is toegestuurd. Afgesproken wordt dat de accountant nog even een briefje aan de raad toestuurt waarin wordt aangegeven dat er geen aparte rapportage komt en dat er verwezen wordt naar deze brief.

Dhr. Bolle vraagt hoe het kan dat er belangrijke onrechtmatigheden in de personeelskosten zitten, dat was toch vorig jaar ook al geconstateerd? Lukt het niet om dit op te lossen?

Dhr. Dijkstra geeft aan dat het hier om een hardnekkig fenomeen gaat. Het heeft grotendeels te maken met reiskostendeclaraties die bijv. niet altijd zijn voorzien van de juiste handtekeningen. Het komt erop neer dat de eigen interne spelregels beter moeten worden gehandhaafd. Afgesproken is nu dat P&O-beheer de sluis dichtgooit en niet goed ingevulde declaraties retour stuurt. Hopelijk is het resultaat van die aanpak zichtbaar bij de rekening.

Dhr. Bolle vraagt naar de stand van zaken rondom de verkoop aandelen Waterbedrijf, dat zou nog dit jaar gerealiseerd moeten zijn.

Dhr. Schroor geeft aan dat er gesprekken met de provincie gaande zijn hierover, verder kan hij er nog geen mededelingen over doen.

Dhr. Leemhuis vraagt wat het antwoord is van de accountant op de door hemzelf gestelde vraag of Groningen duurzaam in ontwikkeling is.

Dhr. Drost geeft aan dat geconstateerd kan worden dat de gemeente actief handelt op nieuwe wet- en regelgeving, dat er stappen zijn gezet om het strategisch risicomanagement vorm te geven, dat de vormgeving van het SSC duurzaam plaatsvindt en zo zijn er nog andere goede voorbeelden te noemen. Het beeld is dus positief. Wel moeten de voorgenomen structurele bezuinigingen gerealiseerd worden, dat is nog wel een aandachtspunt.

Dhr. Schroor geeft aan dat het nog niet realiseren hiervan vooral te maken heeft met bezuinigingen op personeel.

Mevr. Jongman vraagt wat bedoeld wordt met de keuze voor een maatschappelijke of een bedrijfseconomische functie bij de parkeergarages

Mevr. Zandstra antwoordt dat bij een bedrijfseconomische functie gekozen is om winst te maken, bij een maatschappelijke functie is dat niet het geval en gaat het meer om een voorziening voor burgers.

Dhr. Drost vult aan dat de keuze voor een parkeergarage als maatschappelijke voorziening de mogelijkheid geeft om een onrendabele top over vijf jaar te verdelen, bij een keuze voor een bedrijfseconomische functie moet een eventueel onrendabele top in het eerste jaar genomen worden. Het is maar net hoe de gemeente tegen parkeergarages aankijkt. Daar moet ook in het licht van een nog uit te voeren onderzoek naar de opbrengstprognoses een keuze in worden gemaakt.

verslag audit committee 26 november 2014

Dhr. Schroor geeft aan dat het college hierover nog geen standpunt heeft ingenomen. Dit komt begin volgend jaar wanneer ook het onderzoek gereed is. Overigens heeft deze keuze ook te maken met de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten, dus het afdragen van belasting over eventuele winst.

Dhr. Leemhuis vraagt of de gemeente volledig vrij is in deze keuze.

Dhr. Drost geeft aan dat dit wel goed gemotiveerd moet worden.

Mevr. Jongman constateert dat er voldoende over de managementletter is gedeeld. Over het algemeen is het audit committee tevreden met dit rapport en ze bedankt de accountant hiervoor. De managementletter komt volgende maand in de raadscommissie F&V aan de orde, samen met de reactie van het college van B&W. Ook de brief van het audit committee nav deze vergadering en het verslag zullen worden toegevoegd.

3. Begroting nieuwe stijl vanaf 2016

Geconstateerd wordt dat de opkomst op 22 oktober, toen dit punt met raadsleden is besproken, erg mager was. Voor het overige is het enerzijds een diffuus beeld van de wensen en aan de andere kant kan er ook wel een beeld uitgehaald worden. Over het algemeen is er steun voor een compactere begroting, met mogelijkheden om naar achterliggende informatie of onderliggende stukken door te klikken, voor een overzichtelijker begroting die meer aansluit bij de huidige digitale mogelijkheden. Als goede voorbeelden worden nogmaals Amersfoort, Enschede en Leeuwarden genoemd. Ook zal de raad een besluit moeten nemen over het gewenste autorisatieniveau en de indeling van de programma's. Nadere uitleg over het autorisatieniveau is daarbij wel gewenst, aandacht zal daarbij moeten zijn voor het verschil tussen autoriseren op programmaniveau en op deelprogrammaniveau en de voor- en nadelen ervan. Afgesproken wordt dat de projectgroep voor de volgende bijeenkomst van het audit committee in januari een voorstel voorlegt, waarin op boven genoemde aspecten wordt ingegaan. Ook wordt gepoogd om een programma uit de begroting in oude stijl en een in nieuwe stijl te presenteren, zodat duidelijk wordt wat de verschillen zijn.

4. Rondvraag

Geen. De voorzitter sluit de vergadering om 14.55 uur.

	Datum afspraak	Gemaakte afspraken	Status
1.	15 mei 2013	Afgesproken wordt dat er niet langer met de pre approval wordt gewerkt, maar dat de accountant vooraf een melding doet aan het AC wanneer het een opdracht van B&W gaat uitvoeren.	Staande afspraak
2	27 november 2013	In het AC zal de komende tijd de nodige aandacht worden geschonken aan de begroting nieuwe stijl, vooral wat betreft de presentatie.	Onderwerp staat vast op agenda AC
3.	2 juli 2014	Discussie over kengetallen ivm de stresstest wordt nog in AC gevoerd	Wordt volgend jaar
4.	22 oktober	Bespreking hoge schuldpositie gemeente Groningen in AC	
5.	26 november	Voorstel voor opzet nieuwe begroting	

verslag audit committee 26 november 2014

		wordt in bijeenkomst 21 januari 2015 besproken	
--	--	---	--

Volgende bijeenkomst:

- 21 januari 2015 om 13.30 uur.

Bijlage - Lijst ingekomen collegebrieven F&V december 2014

Lijst van ingekomen collegebrieven voor de raadscommissie Financiën en Veiligheid van 10 december 2014

Nr.	Onderwerp	Ontvangen d.d.	Advies	opmerkingen
1	Onderzoeksplan Doeltreffendheid en Doelmatigheid 2015	31-10-2014	v.k.a.	
2	Voortgang aanpak aardbevingen	5-11-2014		op agenda
3	Evaluatie pilot verruiming openingstijden	20-11-2014	v.k.a.	
4	Voortgang herindeling	25-11-2014	v.k.a.	medio 2015 concept grenscorrectie Meerstad > LTA
5	Reactie college op managementletter interimcontrole 2014 Ernst & Young	26-11-2014		op agenda
6	Informeren raad over bundelen sturing op gemeentelijk vastgoed	27-11-2014	v.k.a.	college nodigt raad uit evt. aanvullingen tav kaders mee te geven > desgewenst kan brief in januari op agenda
7	Jaarrapportage Veiligheidsregio aan de Minister V&J	28-11-2014	v.k.a.	betreft LTA-item 2014-15

28-11-2014

Verslag FV 141022

VERSLAG EXTRA RAADSCOMMISSIEVERGADERING FINANCIËN EN VEILIGHEID

Datum: 22 oktober 2014
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 13.00 – 15.10 uur

Aanwezig: de heer B.N. Benjamins (voorzitter, D66), de dames L.R. van Gijlswijk (SP), N.G.J. Temmink (SP), C.E. Bloemhoff (PvdA), E. Akkerman (VVD), S.A. Koebrugge (VVD), A. Kuik (CDA), de heren J.H. Luhoff (D66), C. Schimmel (D66), D.J. van der Meide (PvdA), M. van der Glas (GroenLinks), W.B. Leemhuis (GroenLinks), A. Sijbolts (Stadspartij), R. Bolle (CDA), E.B. Koopmans (ChristenUnie), M.M. van den Anker (Student en Stad) en T. van Zoelen (Partij voor de Dieren)

Namens de griffie: de heer W.T. Meijer (commissiegriffier)

Namens het college: de heren T. Schroor (D66) *behalve B1 en B2*, R.L. Vreeman (burgemeester) *tot B3*

Afwezig m.k.:

Insprekers: geen

Verder aanwezig: de heer T. Dijkstra (concern controller)

Verslag: de heer J. Bosma

A. ALGEMEEN DEEL

A.1. Opening en mededelingen

De voorzitter:

- Opent de vergadering om 13.00 uur en heet iedereen hartelijk welkom.
- Herinnert aan de technischevragencarrousel (28 oktober, 20.00 uur) over de begroting.
- Stelt voor op 25 november van 17.30-19.00 uur privacy en veiligheid te bespreken en na een broodmaaltijd andere veiligheidsdilemma's. Een e-mail volgt.

Wethouder Schroor:

- Meldt dat de gemeente in 2014 kritisch bankieren toepaste door 20 miljoen euro te lenen bij Triodos.

A.2. Vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

A.3. Afspraken en planning

Burgemeester Vreeman:

- Stelt voor burgerparticipatie van de LTA te halen en te betrekken bij alle onderwerpen waarbij burgers meedenken en co-creëren. Voorbeelden zijn Let's Gro, Stad doet mee en gebiedsgericht werken.
- Komt niet met een overgangsplan A-kwartier, omdat de gemeente alleen functies zou kunnen introduceren door grond op te kopen. De kans is groot dat het een studentenstraat wordt.
- Zal mondeling verslag doen van de RBPO. Andere burgemeesters hebben bezwaar tegen verspreiding van het schriftelijke verslag.
- Meldt dat het Welcome Center (motie) vanaf 4 november operationeel zal zijn.

Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Kan zich voorstellen dat een overgangsplan voor het A-kwartier lastig is, maar wil meer informatie over de (on)mogelijkheden. Het is al jaren onderwerp van gesprek.

De burgemeester:

- Zegt informatie toe over het A-kwartier, dat overigens ook onder het nieuwe bestemmingsplan binnenstad zal vallen.

A.4. Conformstukken

A.4.a. Wijziging APVG, hoogwerkers (raadsvoorstel 28 augustus 2014)

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 29 oktober 2014.

Verslag FV 141022

A.4.b. Actualisatie van de begroting 2014 Veiligheidsregio Groningen (raadsvoorstel 11 september 2014)

Mw. Bloemhoff (PvdA):

- Informeert hoe het staat met het aanpassen van de stemverhoudingen.

Burgemeester Vreeman:

- Antwoordt dat verschillende modellen ontwikkeld worden met een vorm van vetorecht waarover aan het eind van de periode besloten wordt.
- Wil de nieuwe burgemeester niet opzadelen met het direct aankaarten van deze kwestie tijdens zijn eerste bijeenkomst als voorzitter van de Veiligheidsregio.

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Is ongeduldig; de vorige burgemeester zou het ook al aankaarten. De motie is anderhalf jaar oud.
- Wil eind februari een brief met de stand van zaken.

De voorzitter:

- Reageert dat het een lopende motie betreft en er geen sprake is van opzadelen.

Burgemeester Vreeman:

- Erkent dat en bedoelt alleen dat de nieuwe burgemeester het gevoelige onderwerp niet meteen tijdens zijn eerste bijeenkomst aan zal snijden om geen vertrouwen af te breken.

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 29 oktober 2014.

A.4.c. Vaststelling verordening bevolkingsadministratie gemeente Groningen 2014 (raadsvoorstel 19 september 2014)

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 29 oktober 2014.

A.4.d. Dienstverleningsplan accountant controlejaar 2014 (raadsvoorstel 3 oktober 2014)

Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 29 oktober 2014.

A.5. Rondvraag

Dhr. Schimmel (D66):

- Is benieuwd hoe het staat met het voorgenomen experiment met gelegaliseerde wietteelt.
- Vraagt of de uitspraak van de rechter dat twee nette wiettelers uit Bierum geen straf krijgen, mogelijkheden biedt voor de lobby in Den Haag.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Wijst op de verrommeling en criminaliteit in het gat tussen de panden Peperstraat 27 en 29. Is de burgemeester op de hoogte en welke stappen worden ondernomen?

Burgemeester Vreeman:

- Onderzocht geen mogelijke locaties voor gelegaliseerde wietteelt. De strakheid van de regeling houdt dat tegen.
- Ziet wel nieuw momentum ontstaan door de uitspraak, waartegen het OM overigens in beroep gaat.
- Verwacht bij de minister echter weinig beweging op dit dossier, maar ziet wel een maatschappelijke beweging ontstaan om drugscriminaliteit via gelegaliseerde teelt aan te pakken en gaat mee in deze beweging. In een aantal staten van de VS is de teelt vrijgegeven.
- Constateerde tijdens een schouw van de binnenstad vorige week meerdere smerige stegen, die rotte kiezen in het centrum zijn. Geparkeerde auto's en fietsen voor nooduitgangen zijn zeer onwenselijk.
- Voelt voor het opknappen van deze plekken. Verlichting kan ook helpen. Vaak betreft het particuliere grond.
- Zal naar deze specifieke plek in de Peperstraat kijken.

B. INHOUDELIJK DEEL

B.1. Verordening tot wijziging van artikel 2.35b van de Algemeen Plaatselijke Verordening Groningen 2009 (bepaling paracommerciële inrichtingen) (raadsvoorstel 28 augustus 2014)

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Herinnert zich de grote onrust door het gehaaste voorstel vorig jaar. Via een amendement en dit voorstel nu wordt de verenigingscultuur gelukkig in ere gehouden.
- Is tevreden dat het college de maatschappelijke functie erkent van studentensportverenigingen, die

Verslag FV 141022

veel weg hebben van een studentenvereniging.

- Constateert dat andere sportverenigingen het voorstel in lijn zien met de bestaande praktijk.
- Ziet in de toekomst graag direct een uitgebalanceerd stuk om onrust te voorkomen.

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Hecht aan de mogelijkheid van alcoholische versnaperingen én het matigingsbeleid in het kader van afspraken over alcoholpreventie.
- Informeert in dit verband hoe het staat met het keurmerk, waarover begin 2014 gesproken zou worden met bestuurders. Wanneer zijn concrete resultaten te verwachten?
- Verbaast zich over het onderscheid tussen studentensportverenigingen en andere sportverenigingen en heeft moeite met dat onderscheid. Sociale interactie en een maatschappelijke functie gelden voor elke sportvereniging en zijn vaak de belangrijkste motivatie om deel te nemen.
- Informeert of gewone sportverenigingen akkoord zijn gegaan met de status aparte van de studentensportverenigingen.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Is niet voor het toestaan van bijeenkomsten van persoonlijke en sociaal-culturele aard. Een afscheidsreceptie moet wel kunnen, een bruiloft of verjaardag niet.
- Vindt het toestaan van persoonlijke bijeenkomsten onvoldoende onderbouwd.
- Oppert dat mensen lid zouden kunnen worden om goedkoop bijeenkomsten te organiseren.
- Wil niet dat buurtcentra veredelde cafés worden.
- Pleit voor een vaste eindtijd van 24.00 uur. Als een activiteit vlak daarvoor eindigt, is het nu mogelijk om door te gaan tot even voor 2.00 uur 's nachts. Dit leidt tot oneerlijke mededinging.

Dhr. Schimmel (D66):

- Sluit zich grotendeels aan bij Student en Stad.
- Juicht toe dat met verenigingen overlegd is en dat zij instemmen met het voorstel.

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Vindt een historisch gegroeide praktijk niet per definitie een argument om het zo te laten. Het voorstel betreft wel degelijk nieuw beleid.
- Heeft moeite met het onderscheid tussen studentensportverenigingen en andere sportverenigingen. Er zijn genoeg studentensportverenigingen waar ook niet-studenten komen die hun kinderen meenemen. Hier mag wel vanaf 12.00 uur 's middags gedronken worden, elders niet.
- Kent ook gewone sportverenigingen waar de derde helft belangrijker is dan de eerste twee helften.
- Ontvangt graag een brief over de gesprekken om te komen tot een convenant happy hours.

Mw. Bloemhoff (PvdA):

- Steunt het voorstel. Het nuttigen van een drankje is goed voor de ontmoeting en binding.
- Sluit zich aan bij andere partijen dat het onderscheid tussen studentensportverenigingen en andere verenigingen nog niet helemaal helder is.

Mw. Koebrugge (VVD):

- Is blij dat het voorstel nu in samenspraak met verenigingen is opgesteld en ziet dat liever direct.
- Betreurt dat niet uitgebreid met de horeca is gesproken, die wijst op mogelijke oneerlijke concurrentie bij bijeenkomsten van persoonlijke aard.

Dhr. Bolle (CDA):

- Kan zich vinden in het voorstel en sluit zich aan bij de kanttekeningen van ChristenUnie en SP.
- Wijst erop dat de omzet alleen nog maar belangrijker wordt voor verenigingen wanneer de tarieven stijgen. Met de kanttekening van verantwoord alcoholgebruik moet omzet mogelijk zijn.
- Vraagt zich af of een biljartvereniging niet ook een sociëteitsfunctie heeft voor ouderen.

Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Stemt in met het goede uitgebalanceerde voorstel.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Steunt het voorstel en juicht toe dat persoonlijke bijeenkomsten met alcohol mogelijk worden.
- Sluit zich ook aan bij ChristenUnie wat betreft verantwoord alcoholgebruik, maar gaat uit van breder sociaal toezicht bij clubs en voelt weinig voor betuttelende en beknottende regels.

Burgemeester Vreeman:

- Wijst erop dat de nieuwe wet verplichtte om via dit voorstel horeca te reguleren. Het gaat om het

Verslag FV 141022

- faciliteren van het bestaande, niet om alcoholgebruik te stimuleren of tegen te gaan.
- Ziet het keurmerk alcoholpreventie losstaan van dit voorstel. Veel clubs zijn erg goed bezig met het reguleren van hun drankaanbod met name voor jeugd en doen mee aan De maat is vol van de GGD.
- Kreeg van studentensportverenigingen te horen dat zij deels sociëteit zijn en dat zij voor hun voortbestaan van deze functie afhankelijk zijn.
- Geeft aan dat andere verenigingen de voorstellen reëel vinden met een uitloopmogelijkheid tot 2.00 uur 's nachts en een onderscheid met studentensportverenigingen.
- Kreeg van andere verenigingen geen verzoek ook als sociëteit aangemerkt te worden zoals de studentensportverenigingen.
- Wil de cultuur van buurtcentra en verenigingen niet tenietdoen waarbij ook ruimte is voor een huwelijksjubileum met advocaat met slagroom of een jonge jenever. Handhaven van een verbod lijkt ook onwerkbaar.
- Vierde zijn eigen trouwreceptie ook in de kantine van zijn hockeyclub.
- Wijst erop dat in tegenstelling tot horeca verhuur en reclame wel verboden zijn. De organisator van een persoonlijke bijeenkomst moet een relatie met de vereniging of het buurtcentrum hebben.
- Stelt dat het verenigingsleven de horeca in de stad geen windeieren legt. Groningen kenmerkt zich door een dynamisch studenten- en verenigingsleven en vrije sluitingstijden.
- Wijst op het dilemma voor horecabedrijven wat betreft happy hours. Lang niet alle bedrijven willen het, maar moeten meedoen met hun burens. Het werkt alleen als iedereen meedoet.
- Wil best een brief sturen over happy hours.

Het raadsvoorstel wordt op verzoek van de SP als éénminuutinterventie geagendeerd voor de raad van 29 oktober 2014.

B.2. Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (burgemeestersbrief 16 september 2014)

Mw. Bloemhoff (PvdA):

- Herkent zich in het plan, maar mist mensenhandel als expliciet aandachtspunt. Dit betreft naast prostitutie ook andere vormen van illegale arbeid.
- Twijfelt over de ruimte die het plan biedt voor de inzet van wijk- en jeugdagenten. Hoe ziet de burgemeester de aandacht voor leefbaarheidsaspecten terug en hoe verloopt de verdeling tussen landelijke thema's en lokale prioriteiten?
- Is benieuwd waar de pijnpunten zitten. De thema's zijn breed, maar wat gaat de regio minder doen?

Mw. Temmink (SP):

- Sluit zich aan bij de bijdrage van de PvdA.

Mw. Kuik (CDA):

- Vindt het belangrijk dat resultaten voelbaar zijn in de samenleving en herkenbaar voor slachtoffers.
- Staat in principe achter co-creatie, maar vindt dat burgers bij bezuinigingen op de politie dan ook de mogelijkheden moeten krijgen om veiligheid te bevorderen.
- Begrijpt de inzet op alcohol bij evenementen, maar bij sommige evenementen is de inzet op drugs ook noodzakelijk.
- Neemt aan dat andere portefeuillehouders betrokken worden bij het veiligheidsbeleid. Zo neemt de problematiek van overlast door verslaafden en mensen met een psychiatrische achtergrond toe en stijgt het aantal dak- en thuislozen.

Mw. Akkerman (VVD):

- Vindt de beleidsplannen voldoende kaders en ruimte bieden.
- Zal het resultaat kritisch blijven volgen.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Is benieuwd hoever co-creatie in de praktijk gaat. Kan een burgerwacht hier ook onder vallen?
- Steunt de prioriteiten en de inzet op samenwerking.
- Informeert of de burgemeester tevreden is over de operationele politiesterke van het basisteam en de districtsrecherche.

Dhr. Schimmel (D66):

- Herkent de speerpunten uit de conceptkadernota Veiligheid.

Verslag FV 141022

- Vraagt op welke terreinen niet samengewerkt wordt en de lokale autonomie groot is. Welke invloed heeft de nationale politie op regionale afstemming en lokale politieke invloed?
- Informeert wat onder zelfredzaamheid wordt verstaan in dit voorstel.
- Vindt het te simpel alcohol en drugs als basis aan te duiden voor veiligheidsproblemen, al kunnen zij wel een rol spelen.

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Ziet de prioriteiten uit de kadernota terug. Mensenhandel en uitbuiting vallen in dit voorstel onder georganiseerde misdaad (pagina 17). Ook het bestrijden van motorbendes komt aan de orde.

Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Kan zich voorstellen dat de 59 burgemeesters open willen discussiëren en daarom de verslagen niet openbaar maken, maar wil als volksvertegenwoordiger wel inzicht in de totstandkoming van afspraken en beleid om de afwegingen en discussiepunten te kunnen beoordelen.
- Herkent de vijf prioriteiten, maar wil weten hoe hiertoe gekomen is. Wat zou de zesde zijn geweest? Waarom zijn het er niet drie?
- Vraagt welke analyse ertoe leidde om grote evenementen tot prioriteit te maken.
- Sluit zich aan bij de vraag van de Stadspartij over operationele sterkte en de vraag van D66 over afstemming tussen nationaal, regionaal en lokaal niveau.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Mist ook inzicht in de totstandkoming van het voorstel en vraagt zich af in hoeverre de raad er invloed op kan en wil hebben.
- Kan zich vinden in de prioriteiten.
- Blijft de stadse problematiek verschillend vinden ten opzichte van kleine gemeenten, maar vindt dat er op zich voldoende ruimte is voor lokale invulling.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Herkent de prioriteiten en het structureel ontbreken van dieren.
- Is benieuwd of dieren mishandeling prioriteit krijgt. Een recent voorbeeld is de paarden mishandeling in diverse regio's. Komt er een plan van aanpak en hoe verloopt de afstemming?
- Vraagt of de dierenambulance betrokken is bij gesprekken over veiligheid.

Burgemeester Vreeman:

- Noemt het plan een combinatie van lokale en landelijke prioriteiten. De lokale punten krijgen hun vertaling in de kadernota Veiligheid.
- Zoekt per onderwerp samenwerkingscoalities. Om het aantal woninginbraken terug te brengen van 1350 naar 1000 is een brede aanpak nodig met politie, wijkverenigingen en burgers om ook preventief woningen weerbaarder te maken. Bij mensenhandel zijn veel partijen betrokken.
- Wijst op het activistische karakter van veiligheidsbeleid, dat zich nooit helemaal in papier laat vatten. Een steekpartij in het A-kwartier leidt bijvoorbeeld tot een daadkrachtige aanpak.
- Monitort de resultaten en wil de positie van Groningen tussen plek 15 en 20 behouden en niet wegzakken in grootstedelijke problematiek.
- Verbod in Zaanstad bepaalde feesten vanwege drugsdoden. De aanpak kan preventief en repressief zijn, maar bij drugsdoden in de stad zal het debat wel oplaaien.
- Is geen korpsbeheerder meer en gaat niet meer over politiesterkte. De nationale norm is 1 op 5000.
- Legt uit dat het functiegebouw is vereenvoudigd. In plaats van jeugdagenten gaat het nu om wijkagenten met het accent jeugd. Er zijn ongeveer vijftig wijkagenten in de stad.
- Valt het op dat de nationale politie flexibeler inzetbaar is. Het schuiven met agenten bij grote evenementen gaat makkelijker en minder bureaucratisch.
- Verklaart de prioriteit van grootschalige evenementen. De samenloop van evenementen kan de flexibiliteit onder druk zetten en daarom is afstemming van agenda's noodzakelijk.
- Wil absoluut niet dat een motorbende een clubhuis in de stad vestigt.
- Noemt de reeks paarden mishandelingen diep tragisch en wreed. Er zit een groot rechercheteam op de zaak. Net als bepaalde moordzaken krijgt een dergelijke zaak prioriteit.
- Legt uit dat zelfredzaamheid in brede zin een ontwikkeling is door te kijken wat mensen zelf kunnen doen en waar hulp nodig is. Een voorbeeld bij veiligheid is het nemen van preventieve maatregelen tegen woninginbraak. Mensen moeten hier zelf ook wat voor doen.

Verslag FV 141022

B.3. Voortgangsrapportage 2014-II en Sleutelrapportage april-juli 2014 (collegebrief 14 oktober 2014)

Dhr. Van der Meide (PvdA):

- Vraagt zich af of de wethouder tevreden is over het grote verschil van 28,4 miljoen euro.
- Verbaast zich over de 3,7 miljoen euro afwijking bij de Europaweg. Dit was toch al bekend bij de eerste voortgangsrapportage?
- Pleit voor het verlagen van de afvalstoffenheffing, waar jaren op rij geld overblijft.
- Wil bij de discussie over outsourcing van ICT betrekken dat de gemeente ook strategische en privacygevoelige kennis in huis heeft en dat het kabinet heeft besloten ICT als belangrijk kanaal voor overheidscommunicatie beter te monitoren.
- Vraagt waarom productieverlies op zou treden doordat Wmo-consulenten bij sociale teams aansluiten. Dit zou juist efficiënter moeten zijn.
- Is bezorgd over het niet besteden van 450.000 euro rijksmiddelen voor inkomensondersteuning aan chronisch zieken en gehandicapten. Kunnen deze in 2015 alsnog gebruikt worden? Welke gevolgen heeft het voor de doelgroep?
- Vraagt of de bezuiniging op het bureau maatschappelijke opvang in 2015 wel gehaald wordt.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Vraagt hoe het college een oplossing vindt voor de nog niet bestemde 1,7 miljoen euro uit de verschillende maatregelenpakketten.
- Wil weten hoever de gesprekken over verkoop van de aandelen van het waterbedrijf zijn gevorderd en welke problemen ontstaan als verkoop dit jaar niet lukt.
- Hamert al jaren op het structureel beter inschatten van de afvalstoffenheffing en betreurt wederom een positief resultaat aan te treffen. Hopelijk komt er een echte oplossing.
- Sluit zich aan bij de vraag van de PvdA over de Europaweg.

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Rekent uit dat ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage maandelijks een verschil van 1,6 miljoen euro is ontstaan (7,2 miljoen euro totaal). Dit geeft zorgen over de voorspelbaarheid.
- Wil weten waarom de gesprekken over de aandelen van het waterbedrijf moeizaam verlopen en wat de prognose is.
- Verbaast zich met de PvdA over de extra kosten voor sociale teams, die juist efficiënter zouden gaan werken.
- Vraagt zich af wat het achterblijven van ondersteuning door het SSC bij het verbeterplan Stadtoezicht precies inhoudt en of verbetering te verwachten is.

Dhr. Van der Glas (GroenLinks):

- Sluit zich aan bij de vragen over de aandelen van het waterbedrijf.
- Vindt het niet positief dat het niet halen van 5% van de bezuinigingen al in de begroting is opgenomen. Hoe (on)realistisch is de haalbaarheid van de 5%?

Mw. Temmink (SP):

- Sluit zich aan bij de vragen over de Europaweg. Kan verhuur van het pand helpen?
- Wil ook informatie over de verkoop van aandelen waterbedrijf, eventueel vertrouwelijk.
- Ziet haar vrees uitkomen dat in Meerstad vooral woningen in het lage segment verkocht worden.

Dhr. Bolle (CDA):

- Sluit zich aan bij de vragen over de Europaweg.
- Wil geen onrust zaaien, maar wel kijken naar het wegnemen van verkoopdrempels bij Meerstad in verband met aardbevingen.
- Wijst erop dat er aanwijsbare redenen zijn voor het verschil van 7,2 miljoen euro. Het zou veel erger zijn wanneer het de gemeente overkwam en het geheel te voorkomen was geweest.
- Leest dat het aantal van achthonderd bedrijfsbezoeken niet gehaald is, maar niet hoeveel wel en hoe groot het probleem is.
- Informeert hoe het staat met verkoop van de aandelen van het waterbedrijf en Enexis.

Dhr. Luhoff (D66):

- Sluit zich aan bij de vragen over ICT van de PvdA.

Verslag FV 141022

- Is ook benieuwd hoe de gesprekken met de provincie over verkoop van aandelen verlopen.
- Blijft het lastig en zorgelijk vinden dat een deel van de bezuinigingen steeds niet gehaald wordt, omdat de overheid wel flexibel in moet kunnen blijven spelen op ontwikkelingen.

Dhr. Sijbolts (Stads partij):

- Betreurt dat de pagina's niet genummerd zijn, waardoor digitaal lezen lastig is.
- Sluit zich aan bij de opmerking van de ChristenUnie over de 7,2 miljoen euro en de opmerking van de SP over de Europaweg (onderhuur).
- Wil de oorzaak weten van de vertraging van de samenvoeging van SOZawe en iederz.
- Sluit zich aan bij de vragen over het waterbedrijf.
- Informeert of het risico van de verzwakte vastgoedmarkt voor het tijdspad van de Oostwand ook geldt voor het Forum.
- Is benieuwd of aanpassingen aan de grondprijzen van Westpoort mogelijk kunnen helpen.
- Wil weten wanneer SSC efficiënt één proces is van informatievoorziening en administratie.
- Looft het goed verlopen van de planning en rechtmatigheidscontrole.
- Vraagt waarom er geld overblijft bij de witgoedregeling in de bijzondere bijstand.
- Sluit zich aan bij de vragen van de PvdA over apparaatskosten, inkomensondersteunende maatregelen en het bureau maatschappelijke opvang.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Bereidt schriftelijke vragen voor over de woonschepenhaven, waar veel mis is met burgerparticipatie en waar het budget wordt teruggeschoefd. Het ecoscherm komt ook aan bod.
- Sluit zich aan bij de SP wat betreft de Europaweg. Het betreft een groot verlies.

Wethouder Schroor:

- Meldt dat outsourcing van ICT niet vertraagd is, maar zich in de beginfase bevindt. Marktpartijen denken mee. Het gaat erom wat wel en niet uitbesteed wordt en op welke wijze. Het samenwerkingsverband speelt ook mee.
- Komt terug bij de raad wanneer concrete stappen zijn gezet wat betreft ICT.
- Legt uit dat het productieverlies van Wmo-consulenten tijdelijk is doordat zij zich moeten verbreden. Er vallen geen mensen buiten de boot en op termijn worden efficiëncyclagen en meer bereik verwacht door deze aanpak.
- Neemt de taakstelling op de directie maatschappelijke opvang mee bij het vormen van de nieuwe organisatie.
- Geeft het positieve resultaat afvalstoffenheffing terug aan de bevolking.
- Probeert de afvalstoffenheffing zo scherp mogelijk in te schatten en zal dit nog scherper proberen te doen, maar kan niet alle mutaties voorspellen.
- Kan inhoudelijk niets melden over de gesprekken met de provincie over aandelen, maar ze verlopen niet moeizaam. De gesprekken zijn tot nu toe ambtelijk en binnenkort bestuurlijk. De situatie is stabiel en levert geen risico op voor de begroting.
- Vindt het met het CDA geruststellend dat het verschil van ruim 7 miljoen euro precies is aan te wijzen en te verklaren. Het grootste deel zit in afboekingen op Meerstad en bedrijventerreinen en past bij de eerste herijking in de zomer van de grondexploitaties.
- Erkent dat de 3,7 miljoen euro voor de Europaweg eerder voorzien had kunnen worden.
- Legt uit dat de accountant de gemeente oplegde in één keer de opgetelde huurpenningen voor de hele periode in te boeken. Het is dus geen plots tekort, maar de huur wordt in één keer zichtbaar.
- Gaat overleggen met Hanzevast of zij een andere huurder kunnen vinden. Dit geldt ook voor de Waagstraat. Tot die tijd wordt het contract nagekomen.
- Beamt dat bij SSC iets van verlies optreedt, maar het is onder controle.
- Vindt het geruststellend dat in de periode 2011-2014 95% van de bezuinigingen wel is gerealiseerd en zal voor de 5% à 2,4 miljoen euro oplossingen kunnen vinden in de begroting.
- Meldt dat voor 2014-2017 54,9 miljoen euro aan bezuinigingen gevonden moet worden. Incidenteel is al 27 miljoen gerealiseerd, de 15 miljoen euro van het waterbedrijf moet nog. Structureel is 9,3 van de 13 miljoen euro gerealiseerd. Het ligt aardig op schema, maar de vinger blijft aan de pols.
- Legt uit dat het achterblijven van de verkoop van woningen in het duurdere segment verlies oplevert dat niet meer ingelopen kan worden door de verwachte verkoop op een later tijdstip.

Verslag FV 141022

- Legt in Meerstad geen verkoopdrempels op en wil in alle segmenten woningen verkopen.
- Antwoordt dat bij bedrijventerreinen als Westpoort er enige flexibiliteit is in de grondprijzen per kavel, maar wel met een ondergrens om een kredietaanvraag te voorkomen.
- Verklaart het overschot op de bijzondere bijstand uit goedkopere rekeningen. De raad gaat over de inzet van de middelen.
- Ziet een opleving van de economie en ook meer interesse voor vastgoed en hoopt op een mooi plan aan de oostwand, al blijft het een zorgpunt.
- Komt schriftelijk terug op de vraag van de ChristenUnie over de ondersteuning van SSC bij het verbeterplan Stadstoezicht.

B.4. Herziening Inkoop- en Aanbestedingsbeleid (collegebrief 2 oktober 2014)

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Ziet graag duurzaamheid, social return, inbesteden en het tegengaan van kinderarbeid terug.
- Wil niet alleen de integriteit van geïnteresseerde marktpartijen bewaken, maar ook die van inkopers in de eigen organisatie.
- Vindt dat social return ook moet gaan gelden bij gezamenlijke projecten, zoals de Zuidelijke Ringweg (motie juni 2014).
- Wil geen zaken doen met semipublieke instellingen die zich niet houden aan de Wet normering topinkomens.
- Informeert niet voor het eerst hoe het staat met de uitvoering van het initiatiefvoorstel Minder aanbesteden (februari 2009).
- Verbaast zich erover dat een opdracht voor het leveren van kantoorbenodigdheden aan een partij in Utrecht is gegund. Was er geen Gronings bedrijf te vinden?

Dhr. Luhoff (D66):

- Erkent dat vrijheid voor maatwerk en specialistische kennis nodig is, maar vindt dat op onderdelen politieke belangenafwegingen aan de orde zijn bij de begroting en specifieke beleidsthema's. Voorbeelden zijn social return bij de Zuidelijke Ringweg en aandacht voor nieuwe initiatieven bij de inkoop van zorg.
- Voelt weinig voor een heel strikt normenkader en gaat liever het gesprek over de heldere uitgangspunten aan bij de begroting en de specifieke thema's.

Mw. Koebrugge (VVD):

- Is tevreden dat meer maatwerk mogelijk is.
- Vraagt een toelichting op het normenkader, dat vanmiddag in het auditcommittee al besproken is.

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Sluit zich aan bij de laatste vraag van de VVD.
- Kan zich vinden in de eerste drie doelen en vindt dat het percentage social return hoger mag.

Dhr. Van der Meide (PvdA):

- Vraagt zich af of een onderdrempel van 500.000 euro wel nodig is gezien de flexibiliteit.
- Pleit ervoor dat inkopers beseffen dat social return winst oplevert op andere begrotingsposten.

Dhr. Bolle (CDA):

- Kan zich vinden in de vraag van de SP over ethisch ondernemen en inkopen.
- Leest weinig terug over het geven van kansen aan het mkb bij grote projecten.
- Vindt een keurmerk voor duurzaamheid niet voldoende. De gemeente moet verder kijken.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Sluit zich aan bij de bijdrage van de ChristenUnie.

Dhr. Van der Glas (GroenLinks):

- Vindt het een helder en goed verhaal.
- Wijst erop dat het Agentschap NL niet meer bestaat.
- Roept op breder te kijken dan alleen naar productgroepen. Duurzaamheid kan ook bevorderd worden bij het wagenpark en leerlingenvervoer.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Sluit zich aan bij de punten van SP over duurzaam en ethisch verantwoord ondernemen.
- Vraagt aandacht voor de motie uit 2012 over dierproefvrije schoonmaakmiddelen.

Verslag FV 141022

- Is benieuwd wat het normenkader precies inhoudt.

Wethouder Schroor:

- Koopt ethisch in volgens de uitgangspunten, maar kan nooit volledig uitsluiten dat een product onder slechte omstandigheden is vervaardigd. Het wordt meegenomen in contracten.
- Startte een actie om inkopers goed te wijzen op hun integriteit. Hiervoor was geen directe aanleiding.
- Zal binnen de mogelijkheden sturen op topinkomens en heeft een voorstel liggen over aanpassing van de subsidieverordening.
- Vindt minder aanbesteden ingewikkelder worden met het oog op de decentralisaties en de aanbestedingen in de zorg. Subsidierelaties garanderen ook geen succes. De keus heeft ook te maken met de eisen die je stelt en ruimte voor innovatie.
- Zegt toe terug te komen op het initiatiefvoorstel Minder aanbesteden in het stuk van december.
- Legt uit dat de accountant de uitvoering van het inkoop- en aanbestedingenbeleid voortaan gaat toetsen aan nationale en Europese wetgeving en daar zijn rechtmatigheidsoordeel op baseert. De meeste gemeenten kiezen hiervoor en dit is aan de orde geweest in het auditcommittee. Dit komt in december ook terug in de discussie.
- Kijkt wat betreft duurzaamheid verder dan het afvinken van een keurmerk.
- Stelt al duurzaamheidseisen aan leerlingenvervoer en neemt dat binnenkort ook weer mee in de nieuwe aanbesteding, waarover nog een uitgebreide discussie volgt.
- Kent het voorbeeld van kantoorbenodigdheden uit Utrecht niet, maar kan zich voorstellen dat het te maken heeft met prijs en kwaliteit.
- Wil de raad wel in staat stellen de offertes hiervan te beoordelen.

B.5. Burgerinitiatief (griffiememo 25 september 2014)

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Betreurt dat in 2011 het voorstel 190.000 deskundigen sneuvelde, dat ook beoogde Stadters mede de politieke agenda te laten bepalen.
- Leest in het coalitieakkoord veel mooie woorden over co-creatie en participatie, maar zal met een eigen voorstel komen om Stadters meer bij het stadhuis te betrekken.

Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Wacht het initiatief van de Stadspartij af. Ieder initiatief burgers erbij te betrekken is toe te juichen.
- Concludeert dat burgers in de praktijk makkelijker contact leggen met de raad, fracties of raadsleden om onderwerpen te agenderen dan door middel van een burgerinitiatief.
- Had ook ingestemd met het voortzetten van het burgerinitiatief, omdat het geen slechte regel is.

Mw. Temmink (SP):

- Roept partijen op zelf de straat op te gaan om de verbinding met Stadters te leggen.
- Vindt het jammer dat het burgerinitiatief maar één keer gebruikt is en ook nog door een jongerenorganisatie van een politieke partij.

Mw. Akkerman (VVD):

- Ging sceptisch akkoord en concludeert nu dat er geen behoefte aan is.

Dhr. Luhoff (D66):

- Vond destijds dat er een formele manier moest komen om zaken politiek te agenderen.
- Ziet politieke participatie in de vorm van lidmaatschap en verkiezingsopkomst teruglopen. Tegelijkertijd moeten bewoners steeds meer zelf organiseren. Dit vraagt om een oplossing.
- Roept de gemeente (organisatie, college, raad) op bewoners en instellingen met een open en actieve houding tegemoet te treden, met hen samen te werken en hen uit te nodigen met initiatieven te komen.

C. HUISHOUELIJK DEEL

C.1. Ingekomen stukken + verslagen auditcommittee

Er zijn geen agenderingen of opmerkingen.

C.2. Vaststelling verslagen 21 mei, 22 mei, 4 juni, 18 juni, 17 september en 1 oktober 2014

De verslagen worden ongewijzigd vastgesteld.

Verslag FV 141022

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging om 15.10 uur.

Verslag FV 141105begr

VERSLAG EXTRA RAADSCOMMISSIEVERGADERING FINANCIËN EN VEILIGHEID

Datum: 5 november 2014
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 20.00 – 22.40 uur

Aanwezig: de heer **B.N. Benjamins (voorzitter, D66)**, de dames L.R. van Gijlswijk (SP), E. Akkerman (VVD), S.A. Koebrugge (VVD), A. Kuik (CDA) *tot B1b*, de heren J.H. Luhoff (D66), C. Schimmel (D66), A.J. Wonink (D66) *tot B1b*, J.P. Dijk (SP), D.J. van der Meide (PvdA), M. van der Glas (GroenLinks), W.B. Leemhuis (GroenLinks), A. Sijbolts (Stadspartij), R. Bolle (CDA), E.B. Koopmans (ChristenUnie), M.M. van den Anker (Student en Stad) en T. van Zoelen (Partij voor de Dieren)

Namens de griffie: de heer W.T. Meijer (commissiegriffier)

Namens het college: de heren T. Schroor (D66) *vanaf B1b en ook waarnemend voor J.M. Van Keulen (VVD)*, R.L. Vreeman (burgemeester) *tot B1b*

Afwezig m.k.: de heer J.M. van Keulen (wethouder, VVD)

Insprekers: de heer Buitenhuis (namens VV Oranje Nassau, GroenGeel, VV Velocitas, FGA en Sportkoepel Groningen)

Verslag: de heer J. Bosma (Notuleerservice Nederland)

A. ALGEMEEN DEEL

A.1. Opening en mededelingen

De voorzitter:

- Opent de vergadering om 20.00 uur en heet iedereen hartelijk welkom.

B. INHOUDELIJK DEEL

B.1. Gemeentebegroting (raadsvoorstel 10 oktober 2014)

B.1.a. Programma 10 (Veiligheid)

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Constateerde in gesprek met de MJD dat de capaciteit en de middelen voor de aanpak van mensenhandel ernstig tekortschieten.
- Pleit voor betrokken hulpverlening bij de sluiting van prostitutie in het A-kwartier, het voorkomen van zwerven en tijdelijke opvang van slachtoffers met een lichte verstandelijke beperking.
- Komt in de raad met een motie voor extra inzet bij zorgcoördinatie en straatwerk en een motie voor opvang voor de genoemde groep vrouwen.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Verwacht een duidelijke uitwerking van het veiligheidsbeleid en hoopt op een lagere plaats dan de zeventiende. Veiligheid is belangrijk voor de aantrekkelijkheid van de stad.
- Vindt het een goede ambitie het aantal inbraken jaarlijks onder de duizend te krijgen.
- Hoopt dat de daling van uitgaansgeweld doorzet.
- Sluit zich wat betreft mensenhandel aan bij de ChristenUnie. Het aantal slachtoffers blijkt moeilijk in te schatten, het zou kunnen gaan om het topje van de ijsberg.
- Hoopt dat snel een experiment met legale hennepcultuur mogelijk wordt.
- Dient een motie in over betere beoordeling van adequate schadeafhandeling en aardbevingbestendig bouwen. Inwoners moeten veilig en zonder financiële risico's in de stad kunnen wonen.

Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Sluit zich wat betreft mensenhandel aan bij de ChristenUnie.
- Constateert al vier jaar een verschil in de stukken over de goede aanpak van mensenhandel en verhalen uit de praktijk, waaruit blijkt dat de inzet minimaal is. Er is veel te winnen, ook in de regio.
- Vraagt wat het college kan zeggen over kortlopende opvang voor vrouwen uit de prostitutie.
- Is benieuwd of de ophoging van de leeftijdsgrens voor alcoholgebruik naar 18 jaar al effect sorteert.
- Sluit zich aan bij Student en Stad wat betreft legale hennepcultuur en aardbevingen.

Dhr. Van der Meide (PvdA):

Verslag FV 141105begr

- Vraagt zich af of de aardbevingen en het achtstappenplan gevolgen zullen gaan hebben voor de begroting, bijvoorbeeld wat betreft personele inzet en de broodnodige informatievoorziening.
- Vraagt zich af of het mogelijk is ontslagen medewerkers bij Kopland anders gefinancierd aan het werk te houden door opvang te bieden waar andere regio's geen capaciteit voor hebben.
- Hoopt op dezelfde actiebereidheid van politie en college wat betreft woninginbraken als afgelopen jaar.

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Steunt voorlichting en preventie wat betreft woninginbraken, maar vindt dat er meer nodig is. Spreekt het college met corporaties over het aanbrengen van inbraakwerende maatregelen?
- Hoopt op meer uitwerking van bewonersbetrokkenheid bij het tegengaan van woninginbraken in de kadernota veiligheid.
- Sluit zich aan bij de ChristenUnie wat betreft mensenhandel en ziet de motie tegemoet.
- Leest dat het hulpaanbod bij huiselijk geweld gelimiteerd wordt door het budget en vindt dat iedereen geholpen zou moeten worden.
- Vraagt wanneer een keus aan de orde is over de huisvesting van de brandweer en heeft de voorkeur voor verkoop of verhuur zodat het inkomsten oplevert.
- Complimenteert het college met de klare taal vandaag wat betreft aardbevingen en voelt ervoor de collegebrief bij een volgende commissievergadering te bespreken.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Sluit zich aan bij de ChristenUnie wat betreft prostitutie en mensenhandel.
- Is benieuwd of bewonersprojecten zo ver mogen gaan als een burgerwacht.
- Vreest dat borden over hoge inbraakcijfers bewoners onnodig bang maken.
- Vindt het ver gaan polycarbonaat te verplichten in de horeca, aangezien bezoekers zich misdragen.
- Verzoekt het college toe te zeggen zo snel mogelijk uit te zoeken hoe het zit met alcohol- en drugsgebruik op scholen.
- Hoort eindelijk klare taal over aardbevingen en heeft geen onderzoek nodig om te concluderen dat de gaskraan dicht moet. De stad moet met de regio optrekken.
- Stelt voor eventuele extra kosten te verhalen op de NAM en het ministerie.

Mw. Kuik (CDA):

- Vindt de stevige inzet van het college wat betreft aardbevingen goed en is benieuwd wanneer de boodschap uitgedragen wordt.
- Pleit voor een actievere inzet op scholen wat betreft alcohol en drugs. Zo wordt er op scholen veel gedeald. De overheid moet niet het signaal afgeven dat dit wel kan.
- Steunt de inzet op burgerparticipatie bij inbraken en pleit voor een hogere ambitie dan een op negen onopgeloste zaken.
- Leest nergens hoeveel extra geld wordt vrijgemaakt voor prostitutie, wat een achterlijke praktijk is.
- Mist een visie op het waterbedeffect wanneer het A-kwartier sluit voor prostitutie.

Mw. Akkerman (VVD):

- Vraagt hoe de gemeente alert blijft op nu onbekende risico's. Aardbevingen zijn een goed voorbeeld.
- Vindt de cijfers van huiselijk geweld en kindermishandeling zorgwekkend.
- Ziet voor het onderwijs een signalerende en voorlichtende functie, zodat kinderen weten dat mishandeling nooit acceptabel is en dat ze altijd ergens terecht kunnen.

Dhr. Schimmel (D66):

- Is blij met de klare taal en het gezamenlijk optrekken in de regio wat betreft aardbevingen.
- Is bezorgd over het verdwijnen van de prostitutie uit het A-kwartier. Weten dames daar wat hun te wachten staat en ondernemen zij al stappen? Kan het college een inschatting maken van het waterbedeffect en de uitwaaiing van drugsdealers?
- Informeert of jongeren onder de 18 nog genoeg mogelijkheden hebben om uit te gaan sinds het alcoholverbod. Worden zij niet aan de deur geweigerd, waardoor ze juist thuis gaan drinken?
- Vindt legalisering van hennepcultuur heel belangrijk en ziet graag een stevige lobby.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

Verslag FV 141105begr

- Sluit zich aan bij de ChristenUnie wat betreft prostitutie en mensenhandel en kijkt uit naar de motie.
- Vraagt zich af of de gemeente iets kan betekenen in aanpassingen aan huurwoningen tegen inbraak. De hieraan gekoppelde huurverhogingen schrikken sommige huurders af.
- Vindt het een goed plan hondenbezitters in te zetten voor waakzaamheid in de wijk. Het zou goed zijn meer plekken toegankelijk te maken voor honden.
- Mist een aanpak van vuurwerkoverlast. Er zijn nu al grote bommen.
- Vraagt zich af of ondanks het goede digitale opkoopregister er niet andere manieren overblijven om goederen te koop aan te bieden. Is het niet alleen een duur ICT-project?
- Mist een specificatie van dierenoverlast, waarvoor de eigenaren overigens verantwoordelijk zijn.
- Ziet een post over planontwikkeling cameratoezicht bedrijventerreinen. Wat zijn de doelen en middelen en hoe staat het met de privacy van burgers?
- Mist cijfers over georganiseerde misdaad en mensenhandel. Wat zit er onder de oppervlakte?
- Ziet kansen voor sociale wijkteams in de aanpak van jeugdoverlast, waarvoor geen budget is.
- Roept op bij fysieke veiligheid 'dieren' op te nemen bij de doelstelling overlijden en letsel bij mensen te voorkomen en overweegt een amendement.
- Is voor meer inzet op energietransitie in verband met de aardbevingen.

Burgemeester Vreeman:

- Licht toe dat het veiligheidsaspect van prostitutie jaarlijks 50.000 euro middelen kent, maar dat ook sociale infrastructuur, zorgbudgetten en opvang voor inzet en middelen zorgen.
- Deelt de zorgen over prostitutie en mensenhandel en vindt het tegengaan van mensenhandel en machtsongelijkheid heel belangrijk.
- Wijst erop dat een slachtoffer vaak van het huiselijk geweld af wil, niet van de relatie.
- Benadrukt het belang van een gezamenlijke aanpak, waarbij politie en hulpverlening liefst tegelijk binnenkomen.
- Garandeert continue interventiekracht, maar begrijpt de zorgen over het budgettaire probleem.
- Voelt voor een openeinderegeling waarbij altijd adequate zorg geleverd wordt.
- Roept op problemen te melden. Het is lastig in te schatten of de inzet voor huiselijk geweld voldoet.
- Deed in Vinkhuizen met politie en corporaties een schouw en een voorlichtingsavond met tien tips tegen inbraak, omdat daar veel inbraken voorkomen. Deze werkwijze wordt mogelijk uitgerold.
- Verwacht dat de omslag niet te drinken onder de 18 jaar jaren zal duren, net als de gedragsverandering van roken in openbare gebouwen. Volharding is nodig.
- Onderzoekt volgend jaar drank- en drugsgebruik van scholieren.
- Wil een uitgebreide discussie voeren over aardbevingen.
- Schaalde het onderwerp op naar een speciaal projectteam. Aardbevingen hebben invloed op schade, preventie, nieuwbouw, informatievoorziening en economisch beleid.
- Verwacht dat het jaren duurt voordat er echt grip is op het onderwerp. Dat zal geld kosten, maar vooralsnog heeft het geen gevolgen voor de begroting.
- Wijst erop dat de recente beving meteen tot meer dan tweeduizend schadeklachten leidde, bijna evenveel als van alle dorpen in de omtrek. De problematiek is complexer en omvangrijker in de stad door de grote dichtheid, hoogbouw en voorzieningen als het Forum, ziekenhuizen, scholen enzovoorts.
- Werkt in de Veiligheidsregio aan een plan over de huisvesting van de brandweer en komt hierop terug.
- Noemt een waterbedeffect onvermijdelijk. Zolang er junks en drugshandelaren zijn, zal de problematiek blijven bestaan en zich verspreiden bij aanpak op één specifieke locatie. Alleen het verkleinen van de groep door bijvoorbeeld afkicken lost het probleem echt op.
- Heeft als langdurige wens cannabis te legaliseren en ziet landelijk openingen in het debat.
- Beoogt geen ICT-drama met het opkoopregister, maar het tegengaan van heling en criminaliteit.
- Stopt geen geld in cameratoezicht op bedrijventerreinen; dat is de verantwoordelijkheid van bedrijven en winkels.
- Verwacht niet dat opvang vanuit het westen naar de stad zal komen. Helaas heeft het rijksbeleid

Verslag FV 141105begr

consequenties voor het personeel van Kopland.

- Heeft als intentie de fysieke veiligheid van mens én dier te beschermen, in die volgorde en kan leven met een aanpassing van de tekst. Bij evacuaties gaat het ook om levende have.
- Ziet veel in sociale controle in wijken wanneer mensen dat willen, bijvoorbeeld hondenbezitters, maar zonder knuppels. In combinatie met andere maatregelen kan dat zeer effectief zijn.

B.1.b. Overige programma's (11-14), paragrafen (3-6, 8, 10) en financieel perspectief +

B.2. Belastingtarieven 2015 (raadsvoorstel 10 oktober 2014)

Dhr. Buitenhuis (inspreker namens VV Oranje Nassau, GroenGeel, VV Velocitas, FGA en Sportkoepel Groningen):

- Spendeert als vrijwilliger twintig tot dertig uur aan zijn voetbalclub.
- Hamert op de desastreuze gevolgen van het afschaffen van de huurcorrectie voor trainingsuren en de kleedkamervergoedingen. Als gevolg van het eerste gaan de tarieven voor jeugd en volwassenen respectievelijk 200 en 100% omhoog.
- Wijst op de rechtsongelijkheid van het afschaffen van kleedkamervergoedingen, omdat gebruikers van gemeentelijke kleedkamers niets extra's betalen. Dit zal geen stand houden bij een rechter.
- Rekent uit dat Oranje Nassau 106% meer aan de gemeente af moet dragen, bovenop andere al doorgevoerde en aangekondigde verhogingen. Door de crisis lopen ook sponsor- en kantine-inkomsten terug.
- Verwacht daarom contributieverhogingen van 20-35% voor jeugd en 15% voor senioren. Dit verhoogt de drempel voor sportdeelname.
- Ziet schaalvergroting middels fusies niet als oplossing.
- Wijst op recente jurisprudentie, waaruit blijkt dat financieringsproblemen van lokale overheden geen grond zijn voor eenzijdige huuraanpassingen van non-profitorganisaties.
- Mist samenhang in gemeentelijk beleid en financiering van de breedtesport. Het beleid is ad hoc.
- Concludeert dat strikte naleving van het coalitieakkoord blijkaar zwaarder weegt dan het nakomen van afspraken met de sportsector.
- Begrijpt niet waarom er wel miljoenen euro's gaan naar cultuur, het Forum, een topsporthal en trainingsfaciliteiten van FC Groningen.
- Roept op alsnog te komen met een uitgebalanceerd breedtesportbeleid en -financiering.
- Waarschuwt dat dit beleid bestuurders en vrijwilligers zal doen afhaken, waardoor de goede basis van de breedtesport verdwijnt.
- Verwacht dat dit beleid regelingen nodig maakt voor sportdeelname van lagere inkomens.
- Krijgt liever hulp bij echte problemen zoals vergrijzing van en het tekort aan vrijwilligers dan verhandelingen over de 'moderne vereniging'.

Dhr. Luhoff (D66):

- Maakt complimenten voor de leesbaarheid van de begroting.
- Is enthousiast over open spending en open state, maar vindt de voortgang van privacydoelen bij ICT onvoldoende en de ambities te vaag. Met het oog op de decentralisaties is dat van groot belang.
- Vindt het goed dat de vennootschapsbelasting automatisch leidt tot een kerntakendiscussie. Het kan leiden tot principiële keuzes bepaalde commerciële activiteiten aan de markt over te laten wanneer die het beter kan.
- Ziet dat de doorlichting vanwege de kerntakendiscussie al tot bezuinigingen heeft geleid.
- Vraagt zich af of het verstandig is de kapitaallasten van drie te verkopen voormalige schoolgebouwen uit de onderwijsreserve te betalen. Backbone 050 gebruikt een van de drie.
- Constateert dat de kostendekkendheid van tarieven bij evenementen nog lager wordt door de 275.000 euro voor professionalisering.
- Is ongelukkig met de uitwerking van het coalitieakkoord, waardoor de bezuinigingen op tarieven vrijwel geheel bij de sport terechtkomen, zeker gezien de vele ontwikkelingen rond de sportcarrousel, problemen met eigendomsposities en gesprekken over een nieuw tariefstelsel.
- Ziet meer mogelijkheden om kostendekkendheid te beheersen dan het verhogen van tarieven.
- Verzoekt het college mogelijkheden te zoeken om de tariefverhogingen te verzachten.

Verslag FV 141105begr

Mw. Koebrugge (VVD):

- Is blij met de ozb-verlaging voor niet-woningen, waardoor het Fonds Ondernemend Groningen meer kan investeren in het ondernemersklimaat.
- Ziet een ozb-verlaging ook graag voor woningen, maar daar moet wel financiële ruimte voor zijn.
- Is benieuwd of de verhogingen van sporttarieven voor andere de voetbalclubs tot dezelfde gevolgen leiden als geschetst door de inspreker.
- Pleitte in het Voorjaarsdebat eerst kostenverlaging te onderzoeken om daarna met verenigingen te overleggen wat eigen beheer en tegemoetkoming in tarieven op kan leveren.
- Vindt het lastig te besluiten over de tarieven, terwijl de uitkomsten van de discussie over een nieuw tariefstelsel nog ongewis zijn. Het was beter geweest deze gesprekken al aan te gaan.
- Kan op dit moment niet het voorliggende besluit over sporttarieven nemen en komt hierop terug in de raad.

Dhr. Van den Anker (Student en Stad):

- Vraagt zich af of het college de risico's op waarde schat door genoeg te nemen met een matig weerstandsvermogen met een dip naar onvoldoende in 2016.
- Maakt zich zorgen over de groeiende ruil tussen structureel en incidenteel, nu al 40 miljoen euro. De begroting dreigt dicht te slibben. Hoeveel ruil verwacht het college nog?
- Wil weten hoe haalbaar verdere bezuinigingen op het ambtelijk apparaat zijn, gezien de zich opstapelende frictiekosten.
- Had graag ook voor woningen een terugdraaiing van de 0,5% ozb-verhoging gezien. Waarom blijft deze stilzwijgend bestaan?
- Vindt het niet kunnen dat parkeervergunningen en bezoekerspassen 30-60% duurder worden om inschattingfouten bij de parkeergarages op te lossen.
- Vindt de verhoging van de sporttarieven extreem. Er is niet overlegd met verenigingen en het is in strijd met ambities iedereen zo veel mogelijk aan het sporten te krijgen.
- Verwacht een oplossing voor de verhoging van sporttarieven van coalitiepartijen.

Dhr. Van der Meide (PvdA):

- Vindt een kostendekkendheid van 110% van privaatrechtelijke tarieven kunnen, omdat de gemeente ook risico's loopt. Sport en cultuur vormen hierop uitzonderingen.
- Verwacht dat de uitbreiding van het aantal koopzondagen ook winst op gaat leveren, bijvoorbeeld door betaald parkeren.
- Verbaast zich over de stijgende kosten voor het ambtelijk apparaat en ziet de verkleining niet terug.
- Wijst op de mogelijk perverse prikkel om slecht te bouwen, doordat de gemeente verantwoordelijk is voor onderwijsvastgoed en de instellingen voor het onderhoud.
- Ziet dat een groot deel van het weerstandsvermogen in Meerstad zit, waardoor andere wensen niet door kunnen gaan. Is echt een reserve van 115 miljoen nodig op bezittingen van 300 miljoen euro?
- Is niet per definitie tegen een verhoging van sporttarieven, maar kan het proces en resultaat niet verdedigen. De verhoging gaat ten koste van sportdeelname en is onacceptabel.
- Zal de komende dagen goed kijken naar alternatieven en komt hier in de raad op terug.

Dhr. Bolle (CDA):

- Vond het bij de Voorjaarsbrief 2013 goed dat de raad inzicht had in alle afwegingen over mogelijke bezuinigingen en makkelijk andere dekkingsvoorstellen kon doen. Dit inzicht ontbreekt voor de 7,7 miljoen euro van de Wet BUIG. Welke bezuinigingen zijn geschrapt?
- Vindt het pijnlijk duidelijk worden dat dit college niet voor sport kiest. Dit bleek al bij de Voorjaarsbrief. Het proces rammelt en de sportsector krijgt een enorme dreun.
- Roept op versneld te analyseren waarom de kostendekkendheid van commerciële feesten en evenementen slechts 15% blijft.
- Is benieuwd welke lange termijn het college voor ogen heeft om het weerstandsvermogen op 1,0 te brengen. Is dit aan een volgend college?
- Vindt het een vreemde suggestie dat ambtenaren vooral moeten leren luisteren. Dit zou een integraal onderdeel moeten zijn van de communicatiestrategie.

Verslag FV 141105begr

- Mist een heldere onderbouwing van de frictiekosten. Ervaringen uit het verleden leiden wellicht tot meer realisme dan ambities.
- Vraagt wat de wijkwethouders met hun budgetten gaan doen. Kan het ook besteed worden aan het opknappen van de openbare ruimte of zijn de onderhoudsbudgetten daarvoor?

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Wil de toezegging dat persoonlijk contact met de gemeente mogelijk blijft.
- Vindt dat gemeentelijke communicatie altijd volledig en juist moet zijn.
- Krijgt signalen dat Stadgers zonder hond aangeslagen zijn voor hondenbelasting. Hoe kan dit?
- Leest dat outsourcing van ICT niet altijd beter is. Blijft er voldoende expertise in huis?
- Sluit zich aan bij het CDA wat betreft weerstandsvermogen.
- Leest dat de raad heeft besloten over de leges voor de gehandicaptenkaart. Zou het college dit anders willen?
- Vindt de omschrijving van inhuur van derden cryptisch. Omzeilt het college zo niet de regels omtrent externe inhuur?
- Betreurt dat een motie over het governancegat bij verbonden partijen onvoldoende steun kreeg.
- Kan niet overzien welke gevolgen de ruil tussen structureel en incidenteel heeft. Het lijkt creatief boekhouden. Neemt de gemeente zo geen hypotheek op de toekomst? Waar ligt het plafond?
- Sluit zich aan bij Student en Stad wat betreft de parkeertarieven.
- Hecht veel waarde aan de breedtesport.
- Steunt de verhoging van sporttarieven niet en wacht liever de resultaten van de expertmeeting af.
- Verwacht van terugkrabbende coalitiepartijen daden wat betreft sporttarieven.
- Vindt de aanschaf van een klantcontactstelsel laat. Zijn tot nu toe lopende zaken niet bijgehouden?

Dhr. Leenhuis (GroenLinks):

- Vindt het frustrerend vijf jaar op rij met afboekingen op grondexploitaties geconfronteerd te worden, ook al is het door de crisis begrijpelijk.
- Ziet bij Meerstad succes in de verkoop van goedkopere woningen. Is het niet mogelijk de risico's op een andere manier te benaderen?
- Benadrukt het belang dat de vernieuwingen in het sociaal domein dit jaar goed verlopen.
- Hoort graag hoe meer zekerheid te krijgen is over de haalbaarheid van bezuinigingen, die steeds lastiger wordt.
- Vindt dat het college behoedzaam omgaat met het ruilen van incidentele en structurele middelen. De afweging of een afschrijvingstermijn verantwoord is moet per keer gemaakt worden.

Dhr. Van der Glas (GroenLinks):

- Is tevreden dat de woonlastenstijging beperkt blijft tot loon- en prijscompensatie.
- Is benieuwd in wat voor stadsbrede projecten het Fonds Ondernemend Groningen gaat investeren en wat hun inspanningsverplichting precies inhoudt.
- Begrijpt dat de begroting niet toelaat de ozb-verhoging ook voor niet-woningen terug te draaien.
- Vraagt waarom het zo lastig is de afvalstoffenheffing goed in te schatten.
- Beraadt zich op een amendement over verruiming van het kwijtscheldingsbeleid.
- Hecht aan goed personeelsbeleid en vraagt naar het perspectief van het Generatiepact.

Dhr. Koopmans (ChristenUnie):

- Vraagt hoe het tekort te duiden van 8 miljoen euro op de interne organisatie (7 miljoen frictiekosten, 660.000 achterblijvende bezuinigingen KCC en 550.000 tekort SSC) terwijl de buitenwereld veel moet bezuinigen.
- Vraagt zich af of hogere parkeertarieven de dekkingsgraad niet negatief beïnvloeden.
- Vindt verhoging van sporttarieven niet passen bij de ambities en ziet beweging bij coalitiepartijen.
- Maakt zich zorgen over het dichtslippen van de begroting en het vooruitschuiven van kosten door het ruilen van incidentele en structurele posten.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Vraagt zich af waarom contentbeheersing van de website zo veel geld moet kosten.

Verslag FV 141105begr

- Vindt de tekorten op de publieke dienstverlening behoorlijk optellen. Is het een bodemloze put?
- Is voor afschaffing van hondenbelasting. Deze is meer dan kostendekkend en toch is er een verhoging.
- Sluit zich aan bij de opmerking van Student en Stad over frictiekosten.
- Constateert dat een weerstandsvermogen van 1,0 onhaalbaar blijkt. De enorme risico's van grondexploitaties zijn verontrustend. Misschien moeten de risico's van Meerstad verlaagd worden.
- Roept op alsnog middelen voor herplant van bomen beschikbaar te stellen.

Mw. Van Gijlswijk (SP):

- Waarschuwde bij de discussie over KCC en SSC voor financiële risico's als bij Stadstoezicht, terwijl beide gepresenteerd werden als ultieme oplossing voor financiële problemen. Wat heeft het college geleerd van de gang van zaken bij Stadstoezicht?
- Berekent dat de knelpunten voor te realiseren bezuinigingen de komende twee jaar met 990.000 euro zouden kunnen zorgen voor het niet verhogen van sporttarieven voor zes jaar.
- Wijst erop dat geen 150.000, maar 475.000 euro wordt teruggedraaid op de ozb. Naast de teruggedraaide verhoging voor niet-woningen past de gemeente geld bij voor de stijgende proceskosten voor procedures bij WOZ-waardebepalingen.
- Vindt dat ozb-betalende huizenbezitters ook mee zouden moeten profiteren.
- Looft de verlaging van begrafenislees na een jarenlange discussie.
- Vindt dat de kostendekkendheid van evenementenleges fors omhoog moet en ziet uit naar het overzicht van kosten dat in januari 2015 beschikbaar komt. Het moet concreet duidelijk worden wat evenementen de gemeentekas opleveren.
- Valt het tegen van de VVD dat de partij akkoord gaat met verhoging van parkeertarieven.
- Vraagt een toezegging om voor het nemen van het besluit de gevolgen van de voorgestelde bezuinigingen à 50 miljoen euro voor Stadjers meer toe te lichten.
- Wijst op de bepaling bij kostendekkendheid dat andere afwegingen gemaakt kunnen worden wanneer de toegankelijkheid van een voorziening in het gedrang komt. Hoe rijmt het college dit met het verhogen van de sporttarieven met contributieverhogingen tot gevolg?
- Vindt dat het college met de vier coalitiepartijen een oplossing voor sporttarieven moet vinden en de bal niet bij de gehele raad neer moet leggen.

Wethouder Schroor:

- Wijst erop dat het grootste deel van de begroting vastligt in verplichtingen. Het debat spitst zich toe op de politieke keuzes.
- Is alert op informatiebeveiliging en monitort dit continu, zeker met het oog op de decentralisaties. Een externe partij gaat beoordelen of het systeem voldoende functioneert en gesloten is zodat inbraak door derden niet mogelijk is.
- Legt uit dat de gemeente voor de vennootschapsbelasting als fiscale entiteit wordt gezien, waardoor tegenover winstgevende activiteiten genoeg verliesgevende staan. Het college is alert op de vennootschapsbelasting en brengt eventuele gevolgen in beeld, maar verwacht geen afdracht.
- Beamt dat de discussie over kerntaken en taken in het algemeen volop gaande is. Onderzoek naar outsourcing van ICT en het nadenken over de uitvoering van de Belastingdienst passen daarbij.
- Vindt het te vroeg outsourcing van ICT te bespreken, omdat eerst een previewanalyse gemaakt moet worden en het college dan een strategie opstelt voor dit bedrijfsproces. Dit moet ook zorgvuldig besproken worden met de eigen organisatie en samenwerkingspartners.
- Wil de uiteindelijke effecten van dit bedrijfsproces met de raad bespreken.
- Antwoordt dat van de drie schoolgebouwen een is verkocht en een ander waarschijnlijk dit jaar wordt verkocht. De risico's zijn beperkt en de reserve is hiervoor bedoeld, wat niet wegneemt dat de omgang met de reserve zuinig moet zijn.
- Verwacht voor het schoolgebouw waar Backbone 050 in zit een businesscase in april 2015.
- Legt uit dat tariefsverhogingen soms tot kleine effecten leiden, zoals bij de Oosterpoort.
- Wijst erop dat het SSC al tot een besparing van 800.000 euro heeft geleid in kostentoe rekening. Afvloeiing van personeel drukt nog op de bezuinigingen, maar nadere besparingen volgen zeker.

Verslag FV 141105begr

- Stelt dat de kosten al behoorlijk zijn teruggebracht. Deloitte acht aanvullende maatregelen voor kostentoerekening niet nodig.
- Concludeert dat alleen tariefverhoging dan tot de afgesproken bezuiniging kan leiden.
- Presenteerde het voorstel dat het college het best acht om structureel te bezuinigen op tarieven zoals de raad oproeg, maar constateert dat de raad de verhoging van sporttarieven onevenredig vindt.
- Is bereid alternatieven door te rekenen en mee te denken.
- Legt uit dat vorig jaar gekozen is voor het systeem van structurele financiering. De BBV en de accountant schrijven voor dat ook bovenwijkse voorzieningen volgens dit systeem gefinancierd moeten worden. Het betreft dus het volledig invoeren van een eerder gekozen systeem.
- Wijst erop dat na het verlopen van de afschrijvingstermijn gekozen kan worden om de structurele afschrijvingen te behouden om vervangingsinvesteringen te doen. In het oude systeem zijn steeds incidentele beslissingen en investeringen nodig om bijvoorbeeld een brug te financieren.
- Licht toe dat het terugdraaien van dit systeem leidt tot een incidentele verhoging van het weerstandsvermogen met tweemaal 40 miljoen euro de komende twee jaar.
- Ziet geen mogelijkheden dit jaar het weerstandsvermogen te verhogen naar 1,0, wat 40 miljoen euro kost. Het voorgestelde weerstandsvermogen van 0,8 is solide, de dip in 2016 verklaarbaar door VSD. Bovendien vloeit de helft van de meevallers naar het weerstandsvermogen.
- Verklaart de geconstateerde stijging van personele lasten. De bezuinigingen van 10 miljoen euro mogen nog niet meegerekend worden voordat ze daadwerkelijk gerealiseerd zijn.
- Legt uit dat het benodigde weerstandsvermogen van Meerstad de komende twee tot drie jaar zal groeien van 160 naar 205 miljoen euro, mede omdat de autonome investeringen toenemen.
- Wijst erop dat het weerstandsvermogen al wat bescheidener oogt met de realisering dat de komende twintig jaar 1 miljard euro verdiend moet worden op Meerstad.
- Onderzoekt de komende jaren wel een systeem voor de reserve grondzaken om de effecten te dempen.
- Antwoordt dat het uitblijven van de meevaller op de Wet BUIG van 7,7 miljoen euro geleid zou hebben tot het schrappen van extra middelen op de gebieden van onderwijs, cultuur en duurzaamheid.
- Spreekt tegen dat het proces van sporttarieven zou rammelen. Het staat los van gevoerde debatten over subsidies en onderhoud. Tarieven zijn doorberekeningen van kosten en momentopnames; wanneer die bekend zijn kunnen ze gecommuniceerd worden.
- Stelt dat goede communicatie begint met luisteren. Het ambtelijk apparaat moet hier goed in zijn, want zonder luisteren is nadenken over een oplossing ook niet mogelijk.
- Meldt dat wijkwethouders met de budgetten nieuwe initiatieven gaan cofinancieren. Voor regulier onderhoud zijn andere budgetten.
- Antwoordt dat het klantcontactstelsel was verouderd.
- Meldt dat vijftig medewerkers tot nu toe deelnemen aan het Generatiepact, wat zes nieuwe arbeidsplaatsen oplevert. Het college vindt dit een mooi begin, maar hoopt op meer.
- Verklaart dat de 8 miljoen euro frictiekosten vooral gekoppeld zijn aan arbeidsvoorwaarden. 3,1 miljoen euro is gereserveerd voor frictiekosten voor outsourcing van ICT.
- Verwacht geen lagere dekkingsgraad door de stijging van parkeertarieven, die het college verantwoord acht. De huidige tarieven zijn landelijk gezien aan de lage kant.
- Constateert dat de accountant recent aangaf dat de risico's van het SSC goed beheerst zijn of niet opgetreden en stuurt deze rapportage door.
- Had liever ook gezien dat de bezuinigingen op KCC en SSC tijdig behaald werden. Uiteindelijk zijn de bezuinigingen wel structureel.
- Legt uit dat stadsbrede projecten waar het Fonds Ondernemend Groningen in gaat investeren geen bedrijventerreinen zijn, maar een brede maatschappelijke meerwaarde zullen hebben.
- Markeert het als bijzonder moment dat de SP pleit voor ozb-verlaging voor huizenbezitters. Het is een politieke afweging geweest de ozb-verhoging alleen voor niet-woningen terug te draaien, opdat het Fonds Ondernemend Groningen investeringen kan plegen.
- Gaat ervan uit dat de accountant in zal stemmen met de voorgestelde afboekingen op

Verslag FV 141105begr

grondexploitaties, wat noodzakelijk is voor goedkeuring van de jaarrekening en laat weten wanneer de accountant definitief akkoord is.

- Noemt een aanslag voor hondenbelasting voor niet-hondenbezitters een fout. Dit zal direct hersteld worden bij een melding.
- Zegt een collegebrief toe over de gevolgen van de voorgestelde bezuinigingen (vraag SP).
- Legt uit dat externe inhuur bijvoorbeeld uitzendkrachten betreft die tijdelijk bij de gemeente werken. Dit is aardig gereduceerd. Inhuur van derden betreft het afnemen van rapporten, onderzoeken of notariële diensten.

De voorzitter sluit de vergadering om 22.40 uur onder dankzegging.